Fézer – Károlyi – Petkó – Törő

JOGI SZEMÉLYEK A GAZDASÁGI FORGALOMBAN

Debrecen, 2016.

Szerzők

DR. FÉZER TAMÁS, PHD	III/3-4., IV., VI., VII/1-3.,5. VIII-IX., XIV-XV. fejezetek
DR. KÁROLYI GÉZA, PHD	Bevezetés, I-II.,VII/4. XI. fejezetek
DR. PETKÓ MIHÁLY, PHD	III/1-2., V., XII-XIII. fejezetek
DR. TÖRŐ EMESE, PHD	III/5. fejezet, X. fejezetek

Szakmai szerkesztők
Dr. Fézer Tamás és Dr. Károlyi Géza

Technikai szerkesztő
Dr. Zoványi Nikolett

A szerzők a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának munkatársai

ISBN 978-963-08-9106-6

Felelős kiadó: Dr. Fézer Tamás

A kézirat lezárva 2016. március 1.

© Fézer T., Károlyi G., Petkó M., Törő E., Debrecen, 2016

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ 11

BEVEZETÉS 13
1. A gazdasági szféra alanyai 13
2. A magántulajdonon alapuló vállalkozás kialakulásának története Magyarországon 16

I. FEJEZET
A TERMÉSZETES SZEMÉLYEK VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGE 19
1. Az egyéni vállalkozás 19
1.1. Az egyéni vállalkozás fogalma 19
1.2. Az egyéni vállalkozás feltételei 19
1.3. Az egyéni vállalkozói tevékenység bejelentése, nyilvántartása 21
1.4. Az egyéni vállalkozói tevékenység tartalma 21
1.5. Az egyéni vállalkozás megszűnése 23
2. Egyéni cég 23
2. 1. Az egyéni cég fogalma 23
2.2. Az egyéni cég alapítása 23
2.3. Az egyéni cég vagyona és felelőssége 25
2.4. Az egyéni cég működése 26
2.5. Az egyéni cég átalakulása és megszűnése 27
3. A mezőgazdasági vállalkozók 28
4. Vállalkozói igazolvány nélküli „speciális vállalkozások” 30
4.1. Az adószámos magánszemélyek 30
4.2. Önfoglalkoztató külföldi állampolgárok 31
4.3. Egyéb szálláshely üzemeltetése 31

II. FEJEZET
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK KÖZÖS SZABÁLYAI 33
1. A gazdasági társaság fogalma 33
2. A társasági jog alapelvei 34
2.1. Társult tagok egyenlőségének elve 34
2.2. Cégbejegyzés, cégnyilvánosság elve 36
2.3. Bírósági kontroll elve 36
3. A társasági szerződés tartalma 37
4. A társasági szerződés érvénytelensége 44
5. A gazdasági társaságok alapítása 45

6. A létesítő okirat módosítása 47
7. A gazdasági társaságok szervezete 48
7.1. A gazdasági társaságok legfőbb szerve 48
7.2. A gazdasági társaságok ügyvezetése 51
7.3. A felügyelő bizottság 63
7.4. Állandó könyvvizsgáló 67
8. Kisebbségvédelem 69

III. FEJEZET
AZ EGYES GAZDASÁGI TÁRSASÁGOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK 71
1. Közkereseti társaság 71
1.1. A társasági forma alapmodell 71
1.2. A közkereseti társaság alapítása 72
1.3. A társaság szervezeti felépítése 73
1.4. A társaság külső jogviszonyai 75
1.5. A tagsági jogviszony megszűnése 76
1.6. A társaság megszűnése 78
2. Betéti társaság 80
2.1. Fogalma 80
2.2. A betéti társaság alapítása 80
2.3. A társaság szervezete 81
2.4. A beltag kültaggá válása 82
2.5. A társasági jogviszony módosulása, a társaság megszűnése 82
3. Korlátolt felelősségű társaság 83
3.1. A kft. funkciója, fogalma, jellemzői 83
3.2. A kft. tag helytállásának és korlátlan felelősségének esetei 84
3.3. A kft. alapítása 86
3.4. A törzstőke és a törzsbetét 86
3.5. A társaság és a tagok közötti jogviszony jellemzői 88
3.6. Üzletrész 90
3.7. A törzstőke védelme, osztalék és osztalék-előleg 97
3.8. A törzstőke felemelése és leszállítása 98
3.9. A kft. szervezete 100
3.10. A kft. jogutód nélküli megszűnése 102
3.11. Az egyszemélyes Kft. 103
4. Közös vállalat 104
4.1. A közös vállalat jelentősége, a szabályozás jellege, a vállalat fogalma 104
4.2. A közös vállalat alapítása 104
4.3. A közös vállalat szervezete 105

4.4. Módosulás a tagok személyében, a tagsági jogviszony megszűnése 106
4.5. A közös vállalat megszűnése....107
5. Részvénytársaság....108
5.1. Az rt. funkciója és jellemzői....108
5.2. A részvénytársaságra vonatkozó általános rendelkezések 109
5.3. A részvény....110
5.4. Részvénytársaság alapítása....121
5.5. A részvényesi jogok és kötelezettségek 123
5.6. A társasági vagyon védelme....126
5.7. A részvénytársaság szervezeti felépítése....127
5.8. Az rt. vagyonának változása....134
5.9. Az egyszemélyes részvénytársaság....138

IV. FEJEZET
BEFOLYÁSSZERZÉS MÁS TÁRSASÁGBAN.
VÁLLALATCSOPORTOK 141
1. A befolyásszerzés fogalma, relevanciája....141
2. A minősített többséget biztosító befolyás 143
3. Az elismert vállalatcsoport....145
4. A tényleges vállalatcsoport 150

V. FEJEZET
A CÉGELJÁRÁS PERES ÉS NEMPERES ELJÁRÁSAI 153
1. A cégbejegyzési és a változásbejegyzési eljárás 153
1.1. A cégbejegyzési eljárás 155
1.2. Egyszerűsített cégeljárás 161
1.3. A változásbejegyzési eljárás eltérő szabályai....164
2. Jogorvoslatok 169
2.1. A cégbejegyzést (változásbejegyzést) elutasító végzés elleni fellebbezés....169
2.2. A cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti per....169
2.3. A cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per 171
2.4. A létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per 172
2.5. A bejegyző végzés hatályon kívül helyezése és a cégalapítás, valamint létesítő okirat módosításának érvénytelensége iránti perek közös szabályai....172
2.6. Hibás adatok korrigálása 173
2.7. Adathiány miatti jogorvoslat....173
3. A törvényességi felügyeleti eljárás....174

3.1. A törvényességi felügyeleti eljárásra okot adó körülmények 174
3.2. A cégbíróság eljárása hivatalból.....175
3.3. A cégbíróság eljárása kérelemre.....176
3.4. A cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárása a cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elbírálásával egyidejűleg.....176
3.5. A törvényességi felügyeleti eljárás megindításának határideje, lefolyása.....177
3.6. A cégbíróság intézkedései.....178
3.7. A felügyelőbiztos jogköre 179
3.8. A cég megszűntnek nyilvánítása 181
4. Különleges törvényességi felügyeleti eljárások 182
4.1. A zárgondnok kirendelése.....182
4.2. Más hatóság eljárásának kezdeményezése.....183
4.3. A beszámoló letétbe helyezése, valamint közzététele elmulasztásának jogkövetkezménye.....183
4.4. A cégjegyzékbe bejegyzett személynek a céggel kapcsolatos jogviszony törlésére irányuló kérelme 185
4.5. Az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló eljárás....186
5. Peres eljárások.....188
5.1. Társasági határozatok bírósági felülvizsgálata.....188
5.2. Tagkizárás 190

VI. FEJEZET
EGYÉB JELLEMZŐEN PROFITORIENTÁLT JOGALANYOK (SPECIÁLIS TÁRSASÁGOK) 195
1. Szövetkezetek.....195
1.1. A szövetkezet fogalma és jellemzői 195
1.2. A szövetkezet alapítása 196
1.3. A szövetkezet szervezete.....198
1.4. A tagsági jogviszony 200
1.5. A közösségi alap.....204
1.6. Kisebbségvédelem.....204
1.7. A szövetkezet megszűnése 205
2. Erdőbirtokossági társulat.....205
2.1. Az erdőbirtokossági társulat fogalma, sajátosságai.....205
2.2. A társulat alapítása 206
2.3. A társulat szervezete.....207
2.4. A tagok és a társulat közötti jogviszony.....209
2.5. A társulat gazdálkodása.....210
2.6. A társulat megszűnése.....210
3. Vízgazdálkodási társulat.....210
3.1. A vízgazdálkodási társulat fogalma, fajtái 210

3.2. A társulat alapítása 211
3.3. A társulat szervezete....211
3.4. A társulat gazdálkodása, a tagok jogállása....212
3.5. A társulat megszűnése....212
4. Egyesülés....213
4.1. Az egyesülés fogalma....213
4.2. Az egyesülés alapítása....213
4.3. Az egyesülés szervezete....214
4.4. A tagsági jogviszony....215
5. Külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepe, kereskedelmi képviselete....217
5.1. A fióktelep és a kereskedelmi képviselet fogalma és elkülönítése217
5.2. A fióktelep alapítása....218
5.3. A fióktelep működése....218
5.4. A fióktelep ingatlanszerzésére vonatkozó szabályok....219
5.5. A fióktelep fizetésképtelensége és megszűnése....219

VII. FEJEZET
A NONPROFIT SZEKTOR JOGA....221
1. Egyesület....221
1.1. Az egyesülési jog, az egyesület fogalma, jelentősége....221
1.2. Az egyesület alapítása....222
1.3. Az egyesület szervezete....222
1.4. A tagok jogállása....223
1.5. Az egyesület megszűnése....224
2. Alapítvány....225
2.1. Az alapítvány fogalma....225
2.2. Az alapítás....226
2.3. Az alapítvány működése....227
2.4. Az alapítvány megszűnése....229
3. Nonprofit gazdasági társaság....229
4. Költségvetési szervek....231
4.1. A költségvetési szerv fogalma....231
4.2. A költségvetési szerv alapítása....232
4.3. Az alapító okirat....233
4.4. A költségvetési szerv irányítása, felügyelete....233
4.5. A költségvetési szerv szervezete, működése és képviselete....234
4.6. Költségvetési szerv gazdálkodása....234
4.7. A költségvetési szerv átalakulása, megszüntetése....235
5. A közhasznú jogállás, közhasznú szervezetek....236
5.1. A közhasznú jogállás megszerzésének feltételei....236
5.2. A közhasznúság előnyei....238

5.3. A közhasznú szervezetek működése 238
5.4. A közhasznú szervezetek gazdálkodása 240
5.5. A közhasznú működés felügyelete, a közhasznúsági nyilvántartás 241

VIII. FEJEZET
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK MEGSZŰNÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI 243
1. A megszűnés esetei 244
1.1. Időtartam eltelte, megszűnési feltétel megvalósulása 244
1.2. Jogutód nélküli megszűnés elhatározása 244
1.3. Tagok száma egy főre csökken 244
1.4. Cégbíróság megszünteti a társaságot 245
1.5. Jogszabály által elrendelt megszűnés 245
1.6. Jogutódlással történő megszűnés (átalakulás) 245
2. A megszűnés közös szabályai 246

IX. FEJEZET
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK ÁTALAKULÁSA, EGYSÜLÉSE, SZÉTVÁLÁSA 249
1. Az átalakulás fogalma 249
2. Átalakulási tilalmak 250
2.1. Jogutód nélküli megszűnésre irányuló eljárás, csődeljárás 250
2.2. Vagyoni hozzájárulás nem teljesítése 251
2.3. Bejegyzett társaság követelménye 252
2.4. Nonprofit gazdasági társaság gazdasági társasággá alakulásának tilalma 252
2.5. Tagkizárási per során felfüggesztett tagsági jogok 252
2.6. Büntetőjogi intézkedés hatálya 253
3. A kényszer-átalakulás 253
4. Az átalakulás menete 254
5. A legfőbb szerv első döntése 256
6. A tervezetek könyvvizsgálata 258
7. A legfőbb szerv második döntése 258
8. A közlemények közzététele 260
9. Az átalakulás cégbejegyzése 261
10. A cégbejegyzést követő feladatok 262
11. Az átalakulás különleges szabályai 263
11.1. Az átalakulási közlemény többletszabályai 263
11.2. Felelősségi viszonyok az átalakulás során 263
11.3. Részvénytársaságok átalakulásának speciális szabályai 264
12. Az egyesülés szabályai 264

12.1. Beolvadás 265
12.2. Összeolvadás 266
13. A szétválás szabályai 267
13.1. Különválás 268
13.2. Kiválás 268

X. FEJEZET
CSŐDELJÁRÁS 269
1. A csődeljárás fogalma, jellemzői 269
2. Az eljáró bíróság 269
3. A csődeljárás alanyai 269
4. A vagyonfelügyelő 270
5. A csődeljárás megindítása 271
6. A csődeljárás kezdő időpontja 272
7. A moratórium célja, joghatásai 272
8. A hitelezői követelések bejelentése és nyilvántartásba vétele 273
9. Egyezségi tárgyalás, fizetési haladék meghosszabbítása 274
10. A csődegyezség alakja és tartalma 275
11. A csődeljárás befejezetté nyilvánítás vagy megszüntetése 275

XI. FEJEZET
FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS 277
1. A felszámolási eljárás célja, fogalma 277
2. A felszámolási eljárás megindítása 277
3. A felszámolási eljárás és a felszámolás kezdő időpontjának elkülönítése 279
4. A fizetésképtelenségi okok 279
5. Ideiglenes vagyonfelügyelő a felszámolási eljárás bírósági szakaszában 280
6. A bíróság által hozott határozatok 281
7. A felszámolás közzététele 282
7.1. A bíróság értesítési kötelezettsége a felszámolás elrendeléséről 282
7.2. Az adós gazdálkodó szervezet vezetőjének kötelezettségei és hitelezőkkel szembeni felelőssége 282
8. A felszámoló jogállása 284
9. A felszámolás megindításának joghatásai 286
10. A hitelezői választmány – hitelezői képviselő 287
11. Egyezség a felszámolás keretében 288
12. A felszámoló eljárása 289
13. A felszámoló felelőssége 292
14. A felszámolási eljárás befejezése 292
15. Felelősség a ki nem elégített hitelezői igényekért 294

16. Egyszerűsített felszámolás 295
17. A stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetekre vonatkozó eltérő rendelkezések.....296

XII. FEJEZET
VÉGELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS..... 299
1. A gazdasági társaságok megszűnéséhez kapcsolódó eljárás lényege, célja, esetei 299
2. A végelszámolási eljárás megindítása.....302
2.1. A vagyonrendezési eljárás és a végelszámolás kapcsolata 305
2.2. A végelszámolási eljárás megindításának joghatásai.....305
2.3. A végelszámoló feladatai, jogállása.....306
2.4. A végelszámoló felelőssége 312
2.5. A végelszámoló teendői a végelszámolás befejezésével kapcsolatban 313
2.6. A hitelezők jogállása 315
2.7. A vagyon felosztása.....316
3. A kényszertörlési eljárás 316
3.1. A kényszertörlés esetei.....316
3.2. A kényszertörlési eljárás elrendelésének jogkövetkezményei 317
3.3. A kényszertörlési eljárás lefolytatása igény, vagyon hiánya esetén 318
3.4. A kényszertörlési eljárás lefolytatása igénybejelentés esetén 318
3.5. Felelősség a tartozásokért.....319
4. Egyszerűsített végelszámolás.....321
4.1. Alkalmazási kör.....321
4.2. Kizáró okok 322
5. A felszámolási- és a végelszámolási eljárás összehasonlítása 323

XIII. FEJEZET
VAGYONRENDEZÉSI ELJÁRÁS..... 325
1. Az eljáró bíróság 325
2. Az eljárás megindítása.....326
3. Az eljárás lefolytatása 328
4. A vagyon felosztása.....329
5. A vagyonrendező díjazása.....330
6. Az eljáró bíróság feladatai az eljárás befejezésekor.....331

XIV. FEJEZET
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁRSASÁGI JOGI NORMÁI 333
1. Társasági jogi irányelvek.....333
1.1. Az EU társasági jogi normáinak jellemzői.....333

1.2. A szabályozás jogalapja 334
1.3. Az irányelvek általános jellemzése 337
1.4. Publicitás 338
1.5. Az egyszemélyes kft. 339
1.6. A társaság semmissége 339
1.7. A társaság ügyleteinek érvényessége 340
1.8. Tőkevédelmi előírások 341
1.9. Az rt. alaptőkéje 341
1.10. A részvénytársaságok egyesülése 342
1.11. Könyvvitel 342
2. Társasági jogi rendeletek 343
2.1. Európai Gazdasági Egyesülés (ege) 343
2.2. Európai részvénytársaság (SE) 349
2.3. Európai szövetkezet (SCE) 355

XV. FEJEZET
VERSENYJOG 361
1. A magyar versenyjog általános szabályai 362
1.1. A versenytörvény hatálya 362
2. A tisztességtelen verseny tilalma 365
2.1. A generálklauzula 365
2.2. Nevesített tényállások 366
3. Az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma 372
3.1. Az üzletfelek megtévesztése 372
3.2. Üzletfél választási szabadságának korlátozása 373
4. A gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma (kartelltilalom) 374
4.1. A kartell fogalma 374
4.2. Jogkövetkezmények 376
4.3. Mentesülés a kartelltilalom alól 377
5. Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma 381
5.1. A gazdasági erőfölény fogalma 381
5.2. Visszaélésszerű magatartások 382
6. Vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (fúziókontroll) 383
6.1. A fúzió fogalma 383
6.2. Az összefonódás alanyai 385
6.3. Az engedélykérési kötelezettség feltételei 385
6.4. Az engedély sajátosságai 386

IRODALOMJEGYZÉK 389

ELŐSZÓ

A jogalanyok gazdasági tevékenységet változatos formákban folytathatnak ma Magyarországon. Az egyéni és társas vállalkozási formák jogát szabályozó gazdasági státuszjog dinamikusan fejlődő jogterület. Hazánk az Európai Unióhoz történő csatlakozást megelőzően már teljesítette a társasági jogra is kiterjedő jogharmonizációs követelményeket. Az elmúlt években számos új intézmény jelent meg társasági és cégjogunkban. Ezek közül több (pl. a monista vállalatirányítási rendszer, a felelős vállalatirányítás elvei, a kontraktuális és faktikus konszern) teljesen új megközelítést, paradigmaváltást is eredményezett, beemelve angol-amerikai társasági jogi megoldásokat is a magyar jogba. A 2014. március 15-én hatályba lépett Polgári Törvénykönyv a monista megoldást hangsúlyozva, a társasági jog anyagi jogi szabályait beemelte a magánjogi kódexbe. Az új szabályozás módszere a diszpozitivitás talaján áll, szolgálva ezzel a befektetők, társaságot alapítani szándékozók igényeihez való rugalmas igazodást. Az Európai Unió társasági jogot érintő jogharmonizációs törekvései mérsékelt sikereket hozva, lassú léptekben honosítanak meg közös társasági jogi elemeket a tagállamokban. A magyar társasági jog új intézményei így nem elsődlegesen jogharmonizációs kötelezettségeknek való megfelelés okán születnek, sokkal inkább az európai és globális gazdasági környezet új kihívásaira adott reakciók, melyek célja az országba irányuló befektetések ösztönzése, kedvező gazdasági környezet kialakítása a befektetők, vállalkozók számára.

A könyv célja, hogy a kereskedelmi jog és a gazdasági élet szereplőire, azok között is kiemelten a gazdasági társaságokra vonatkozó hatályos magyar joganyagot teljes körűen bemutassa. Felépítése a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának Polgári Jogi Tanszéke által gondozott „Kereskedelmi jog” elnevezésű tantárgy tematikáját követi, így elsősorban joghallgatók számára készült. Egységes szerkezetben tartalmazza a Ptk., a Ctv., valamint a csődtörvény rendelkezéseit. Az egyéni vállalkozás, egyéni cég, a mezőgazdasági termelők, a speciális társaságok és a civil szektor jogával kiegészülve komplex módon vizsgálja gazdasági jogunk alanyokra koncentrált állapotát. A könyv kitekint az Európai Unió társasági jogot érintő jogalkotási tendenciáira is, bemutatva az EU jogának égisze alatt működő szupranacionális szervezeteket (SE, ege, SCE) is. A vállalkozások piacon kifejtett magatartásainak keretet adó versenyjog anyagi jogi szabályai is nélkülözhetetlenek a kereskedelmi jog alanyainak jogát bemutató munkában, így könyvünk erre a területre is kitér. Több jogintézmény és szabály magyarázatához segítségül hívtuk a bírói, versenytanácsi gyakorlatot is.

Bízunk benne, hogy a hatalmas joganyagot rendszerezett formában bemutató könyv nemcsak az egyetemi diákság hasznos tansegédletévé válik majd, hanem a jogász szakma is érdeklődéssel forgatja.

Debrecen, 2016. március 1.

A Szerkesztők

BEVEZETÉS

1. A gazdasági szféra alanyai

A gazdasági folyamatok szereplői a jogalanyok, vagyis a jogképességgel rendelkező személyek. A jogképesség a jogalanyok azon sajátossága, hogy általános értelemben jogokat szerezhetnek és kötelezettségeket vállalhatnak. Jogalanyisággal rendelkeznek a természetes személyek (ember), mint naturális jogalanyok és a jogi személyek, mint instrumentális jogalanyok.

A természetes személyek jogképessége nem igényel különösebb magyarázatot. *A* **jogi személyek** jogalanyisága abból a fikcióból ered, hogy a jogalkotó a természetes személyek jogalanyisága mellett a *jogok és kötelezettségek hordozásának lehetőségével ruház fel* olyan *vagyontömeget*, amely saját nevében jogokat szerezhet, kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető. A vagyontömeg azáltal keletkezik, hogy a vagyon elkülönül a tag, tagok vagyonától, kikerül azok rendelkezése alól és átkerül a tagoktól elkülönült szervezethez. Az így létrejött társas magántulajdonnak biztosít a jogalkotó jogképességet, s így következik be az adott szervezet jogi személlyé válása. A már létrejött jogi személy aztán saját maga is különíthet el vagyont saját vagyonából egy másik jogi személy létrehozása céljából, majd az is tovább tagozódhat, létrehozva ezáltal egy sajátos amőbaszerű struktúrát (institúcionális tulajdon).

A jogi személyek **jogképesség**ének köre az ember jogképességéhez hasonlóan **abszolút**. Ez azt jelenti, hogy a jogi személyeket is megilletik mindazok a jogok és kötelezettségek, mint, ami a természetes személyeket, kivéve nyilvánvalóan, amelyek jellegüknél fogva csak az emberhez köthetők (pl. végrendelkezés joga).

A jogi személy ismérvei tehát minden esetben az **alapítótól elkülönített vagyontömeg**, amely függetlenedve az alapítótól önálló életre kel, azáltal, hogy kialakítja a **szervezet**ét, szervezeti képviselője által jogokat és kötelezettségeket szerezhet.

A jogi személyek feloszthatóak **közjogi és magánjogi jogi személyek**re, attól függően, hogy kit tekintünk a *vagyon rendelőjének*. A közjogi jogi személyek közé soroljuk elsősorban az államot, az önkormányzatokat, a költségvetési szerveket, a közalapítványokat. A magánjogi szervezetek vagy természetes személyek alapítása következtében, vagy már ilyen módon

létrejött szervezetből fakadó újabb alapítás folytán jönnek létre.

Ha a jogi személyek tevékenysége **nyereségszerzés**re irányul, akkor ezeket *profitorientált szervek*nek nevezzük. Ha a tevékenység elsődleges célja nem a nyereségszerzés, vagy ha a képződött nyereségből a tagok nem jogosultak részesedésre, akkor ezek az ún. *non-profit szervezetek* (non-profit gazdasági társaság, egyesület, köztestület, alapítvány, párt).

A jogi személy létrejötte mindig megkívánja az **állami elismerés**t. Állami elismerés nélkül nem beszélhetünk jogi személyiségről. A vagyontömeg, szervezete illetve képviselője útján azáltal tud jogot szerezni és kötelezettséget vállalni, hogy az állam erre feljogosított szervein keresztül elismeri jogi személynek. Az elismerés jogi eszköze a *nyilvántartásba vétel*. Nyilvántartást végeznek a cégbíróságok (cégek), a törvényszékek (társadalmi szervezetek, alapítvány stb.) és a Magyar Államkincstár (költségvetési szervek).

A jogi személy az állami elismeréssel saját neve alatt lép gazdasági viszonyokba a jogviszonyok létesítése során. A tevékenység megkezdésének lehetősége kapcsán alapvető **különbség** mutatkozik a **cégbíróság** és a **törvényszék nyilvántartásba vétele** között. Míg a cégbírósághoz beérkező cégbejegyzési kérelmek benyújtását követően a cégek főszabály szerint megkezdhetik gazdasági tevékenységüket (*előtársasági státusz*), addig a törvényszékhez benyújtott kérelmek alapján a jogi személyek csak akkor kezdhetik meg a tevékenységüket, amikor azok *bejegyzése jogerősen megtörtént*.

A jogi személyek között sajátos az **állam szerepe**. Az állam, mint a közjogi jogviszonyok alanya elkülönül a többi jogalanytól, primátusa megnyilvánul abban is, hogy ő lesz jogosult a jogi személyek elismerésére. *Magánjogi kapcsolataiban* – vagyoni viszonyokban – azonban az államnak, mint a jogi személyek egyik fajtájának *semmilyen elsőbbsége nincs*, egy a jogi személyek közül. Az államot a polgári jogi jogviszonyban az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter képviseli.

Cégeknek nevezzük azokat a jogalanyokat, amelyek a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel, üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása céljából jönnek létre. E körbe soroljuk a gazdasági társaságok mellett, a szövetkezetet, az egyesülést, a vízgazdálkodási társulatot, az erdőbirtokossági társulatot, a végrehajtó irodát, a közjegyzői irodát, az egyéni céget, az európai gazdasági egyesülést, az európai részvénytársaságot, az európai szövetkezetet, a külföldi székhelyű

vállalkozások magyarországi fióktelepét és a külföldi székhelyű vállalkozás közvetlen kereskedelmi képviseletét.

Cégjog alatt az ezen szervezetekre vonatkozó *anyagi és eljárásjogi szabályok összességét* értjük.

A jogi személyiség tárgyalása során szólni kell a **jogalanyisággal nem rendelkező, Ptk.-ban nevesített együttműködési formák**ról: a *polgári jogi társasági szerződésről* és a *társasház-közösség*ről, annak hangsúlyozása miatt, hogy ezen együttműködési formáknak nincs jogalanyisága (saját neve alatt jogokat és kötelezettségeket nem szerezhet).

A **polgári jogi társasági szerződés** lényegében nem más, mint a felek közötti megállapodás (kötelem), amelyben a tagok arra vállalnak kötelezettséget, hogy közös céljuk elérése érdekében együttműködnek, a közös cél megvalósulásához szükséges vagyoni hozzájárulást teljesítenek és tevékenységük kockázatát közösen viselik. A régi Ptk. a polgári jogi társaság külön is nevesített fajtájaként az **építőközösséget** határozta meg, amely kötelmi alapon a társaság tagjainak az épület felépítése érdekében való együttműködését szabályozza.

A **társasház-közösség** jogalanyiságának helyzete annyiban speciális, hogy bár szintén nem tekinthető jogalanynak, mégis a társasház tulajdonostársainak közössége az általa viselt közös név alatt az épület fenntartása és a közös tulajdonnal kapcsolatos ügyek intézése során jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, önállóan perelhet és perelhető, gyakorolja a közös tulajdonnal kapcsolatos tulajdonosi jogokat, viseli a közös tulajdon terheit. A perbeli cselekvőképesség a közös képviselőt (az intézőbizottság elnökét) illeti meg. A közösség egészét terhelő kötelezettség teljesítéséért a tulajdonostársak tulajdoni hányaduk – vagy a szervezeti-működési szabályzatban ettől eltérően meghatározott mérték – szerint felelnek az egyszerű (sortartásos) kezesség szabályai szerint.

2. A magántulajdonon alapuló vállalkozás kialakulásának története Magyarországon

A szocialista rendszer háború utáni centralizált gazdaságirányításának előterében a központilag kijelölt állami feladatok végrehajtása állt. A gazdasági tevékenység, az államosításokat követően elsődlegesen állami és kiegészítő jelleggel szövetkezeti tulajdonon keresztül valósult meg, annak ellenére, hogy a háború előtt született legjelentősebb magánjogi jogszabályaink – így a kereskedelmi törvényről szóló 1875. évi XXXVII. tv. (Kt.) és a korlátolt felelősségű társaságról és a csendes társaságról szóló 1930. évi V. tv. – hatályukban részben fennmaradtak.

A magánvállalkozásokat ellehetetlenítő intézkedések hatására a **kisipar és magánkereskedelem** az 50-es évekre teljesen visszaszorult. Hasonlóképpen megszűntek a **paraszti gazdaságok** is, miután a termelőszövetkezetekbe történő bekényszerítés folytán megtörtént a mezőgazdaság szocialista átalakítása.

Az áru- és szolgáltatáshiány miatt szükséges 1953-1954-es és 1968-1970-es reformok azt tűzték ki célul, hogy az állami-szövetkezeti tulajdon primátusa és ellenőrzése mellett, annak keretén belül életben kell hagyni kisvállalkozási formában a **magángazdaság**ot is. Így születettek meg olyan intézmények, mint a *gebin* (*vállalati egységek bérbeadása*), a *háztáji gazdaság* (a szövetkezet tulajdonában, de a háztájival rendelkezők használatában álló termőföld), a *részes művelés* (megállapodás a szövetkezet és tagja között, hogy a tag a szövetkezet tulajdonán mit, mennyit termeljen, s abból mennyi az ő része), a *termelőszövetkezeti melléküzemek* (a szövetkezet egyes részei ipari termeléssel vagy szolgáltatással foglalkozva megállapodtak a szövetkezettel a nyereség megosztásáról).

A magángazdaság irányába történő elmozdulást azonban mindig erőteljes visszalépések követték. A piaci viszonyok fejlesztésének lehetőségét az állami, szövetkezeti tulajdonban álló és egymással gazdasági kapcsolatban lévő szövetkezetek, vállalatok közötti együttműködés szorosabbá tételében látták, ami a **társulások** létrejöttéhez vezetett. A szövetkezeti ágazatban e tárgykörben szükséges kiemelni a *termelőszövetkezeti társulásokat* (10/1961. (IV.30.) FM r. a mezőgazdasági szövetkezeti társulásokról) és a *szövetkezeti közös vállalatot* (1967. évi III. tv. a mezőgazdasági termelő szövetkezetekről), míg az állami szektorból *az állami vállalatok társulását* és az *egyesülést* (11/1967. (X.11.) MT r.), a *kutatási-fejlesztési társaságokat* (32/1967. (X.15.) MT r.) továbbá *az egyszerű társaságot* és a *közös vállalat*ot

(1970. évi 19. tvr. a gazdasági társulásokról), a *külföldiek társulásait* (28/1972. (III.8.) PM r.) a külföldi részvétellel működő gazdasági társulásokról), majd a *gazdasági társaság*ot és a *betéti társulás*t (1978. évi 4. tvr.).

Az 1970-es évek második felére azonban világossá vált, hogy az ország súlyos gazdasági nehézségein (külső-belső adósság) csak olyan reformok segíthetnek, amelyek megszüntetik a magánvállalkozások hátrányos megkülönböztetését, s lehetőséget adnak új gazdasági formák kialakítására.

Ez a nézet fejeződött ki egyrészt a jogállásukat jogszabály által megerősített **kisiparosok** (1977. évi 14. tvr. a kisiparról) és **magánkereskedők** (1977. évi 15. tvr. a magánkereskedelemről) számarányának nagyarányú növekedésében, másrészt az **egységek bérletének, szerződéses üzemeltetésének** intézményesítésében (29/1981. (IX.14.) MT r. egyes ipari és szolgáltató egységek bérletéről, 30/1981. (IX.14.) MT r. a vállalatok egyes részlegeinek szerződéses üzemeltetéséről), harmadrészt **új gazdálkodó szervek megjelenésében** és elterjedésében:

- a *vállalati gazdasági munkaközösségek* (28/1981. (IX.9.) MT r. a vállalati gazdasági munkaközösségekről) (vgmk): munkavállalók szerződése a vállalattal, hogy munkaidő után a vállalat telephelyén és gépein saját kockázatukra vállalkoznak, termelnek, szolgáltatnak;
- a *gazdasági munkaközösségek* (1981. évi 15. tvr. gazdasági munkaközösségek) (gmk): magánszemélyek vállalaton kívüli szerveződése gazdasági tevékenység végzésére;
- az *ipari és szolgáltató szövetkezeti szakcsoportok* (26/1981. (IX.9.) MT r.), a *mezőgazdasági szakcsoportok* (27/1981. (IX.9.) MT r.), amelyek lényegében szövetkezetekben működő vgmk-k voltak;
- a *kisszövetkezetek* (25/1981. (IX.9.) MT. r.) a szövetkezeti elvek alapján létrejött vállalkozási forma, amelyben a tagok megszűnéskor a bevitt vagyonrész arányában osztják el a maradék vagyont.

A magángazdaság irányába történő erőteljes elmozdulás további két legjelentősebb állomása a gazdasági társaságról szóló 1988. évi VI. tv. (**első Gt**.), és az **egyéni vállalkozás**ról szóló 1990. évi V. tv. hatálybalépése. Az első Gt. alapelvében célul tűzte ki a gazdaság strukturális megújulását, az egyéni vállalkozásról szóló törvény pedig megteremtette a tényleges, egyszemélyes gazdasági vállalkozási lehetőséget a természetes személyek számára.

Az első Gt. még hat gazdasági társasági formát szabályozott: a jogi személyiséggel nem rendelkező kkt. és bt. mellett a szocialista jogalkotás

által létrehozott közös vállalat és egyesülés, valamint a kft. és rt. adták az így létrejövő harmadik szektor társas vállalkozási formáit. Az **1997. évi CXLIV. törvény** (második Gt.) kivette a nonprofit jellegű egyesülést a gazdasági társaságok köréből, s koordinatív társaságként szabályozta. Bár a Gt. szabályai lényegében EU konformok voltak, a jogalkotó a gyakorlati tapasztalatok jogszabályba foglalása és az Európai Unióhoz való csatlakozás miatt mégis szükségesnek tartotta a gazdasági társaságok és szövetkezetek joganyagának ismételt kodifikálását. Így született meg a 2006. július 1-jén hatályba lépett 2006. évi X. tv. a szövetkezetekről, a gazdasági társaságokról szóló **2006. évi IV. tv.** (Gt.), a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló **2006. évi V. tv.** (Ctv.). 2014. március 15-én hatályba lépett a **2013. évi V. törvény**, a Polgári Törvénykönyv (Ptk.), melynek Harmadik könyve tartalmazza a gazdasági társaságok szabályozását, megszüntetve a gazdasági társaságok esetében a külön jogszabályban történő rendezés addigi módszerét. A Gt. a Ptk. hatályba lépésével hatályát vesztette.

I. FEJEZET
A TERMÉSZETES SZEMÉLYEK VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGE

Ebben a fejezetben a természetes személyek jogalanyiságából fakadó vállalkozási lehetőségek kerülnek bemutatásra.

1. Az egyéni vállalkozás

Az egyéni vállalkozás korábbi szabályozását (1990. évi V. tv.) jelentősen átalakította a 2010. január 1-jén hatályba lépett 2009. évi CXV. tv. az egyéni vállalkozásról és az egyéni cégről (a továbbiakban Evt.).

1.1. Az egyéni vállalkozás fogalma

Az Evt. (mint szűken értelmezett egyéni vállalkozás) csak azokat *a magánszemélyeket tekinti egyéni vállalkozónak, akik az egyéni vállalkozói nyilvántartásban szerepelnek.* Azon magánszemélyek, tehát akik üzletszerűen – rendszeresen, nyereség- és vagyonszerzés céljából, saját kockázatvállalás mellett – gazdasági tevékenységet kívánnak folytatni erre egyéni vállalkozóként jogosultak.

Az adójog az egyéni vállalkozás fogalmát tágan értelmezi. A személyi jövedelemadóról szóló 1995.évi CXVII. tv. által használt egyéni vállalkozás fogalom egyéni vállalkozónak tekinti ugyanis az egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő magánszemély (szűken értelmezett egyéni vállalkozás) mellett az egyéni közjegyzőt, az önálló bírósági végrehajtót, az egyéni szabadalmi ügyvivőt, az egyéni ügyvédet és a magán-állatorvost is.

Az egyéni vállalkozó, aki vállalkozását 1990. április 1. előtt (régi Evt. hatálybalépését megelőzően) kisiparosként, vagy magánkereskedőként alapította, és azóta folyamatosan folytatta egyéni vállalkozói tevékenységét, és e tevékenységet személyesen gyakorolta, akkor a „kisiparos”, illetve „magánkereskedő”, a mestervizsgával rendelkező egyéni vállalkozó pedig a „mester” elnevezést jogosult használni.

1.2. Az egyéni vállalkozás feltételei

Egyéni vállalkozás, mint vállalkozási forma a belföldi és a külföldi (önálló vállalkozók) természetes személyek gazdasági tevékenysége. A természetes személyek, mint abszolút jogképességgel rendelkező jogalanyok közül saját

elhatározásból, saját név alatt jogokat szerezni és kötelezettséget vállalni csak a cselekvőképes személyek tudnak, ezért egyéni vállalkozást is csak a **cselekvőképes természetes személyek** folytathatnak.

A magyar állampolgárok mellett a jogszabály biztosítja az egyéni vállalkozás lehetőségét az Európai Unió tagállamai, illetve az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államok állampolgárai számára is. Hasonlóképpen lehet egyéni vállalkozó a harmadik országbeli állampolgárok közül a bevándorolt, letelepedett jogállású, a tartózkodási engedéllyel rendelkező személy, valamint a humanitárius célból kiadott tartózkodási engedéllyel rendelkező befogadott és hontalan.

További lényeges feltétel, hogy az egyéni vállalkozás alanyai *ne legyenek kizárva* az egyéni vállalkozás gyakorlásából. A **kizáró okok** a következőek:

- Nem lehet egyéni vállalkozó *bűncselekmény* elkövetése miatt,
  - az ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülésig az, akit 2013. 06. 30-ig gazdasági, vagyon elleni vagy közélet tisztasága, nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmény miatt jogerősen végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltek, vagy
  - az ítélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alóli mentesülésig az, akit a Btk. (2012. évi C. tv.) szerint, korrupciós, vagyon elleni erőszakos, vagyon elleni, szellemi tulajdon elleni, pénz és bélyegforgalom biztonsága elleni, költségvetést károsító, pénzmosás, gazdálkodás rendjét sértő, fogyasztók érdekeit és a gazdasági verseny tisztaságát sértő, tiltott adatszerzés és az információs rendszer elleni bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltek, vagy
  - akit egyéb szándékos bűncselekmény miatt egy évet meghaladó végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltek.
- Nem lehet egyéni vállalkozó az, aki egyéni cégnek a tagja vagy gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja, azaz közkereseti társaság tagja vagy betéti társaság beltagja (*felelősséghalmozás tilalma)*.

A gazdasági tevékenység a feltételek megléte esetén alanyi jogon gyakorolható.

1.3. Az egyéni vállalkozói tevékenység bejelentése, nyilvántartása

Az egyéni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatos egyes ügyekben a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH), valamint a körzetközponti jegyző (Hatóság) jár el.

A bejelentés ingyenes. Bejelentkezés vagy *elektronikus úton,* ügyfélkapun keresztül az e célra rendszeresített elektronikus űrlapon történik, vagy *személyesen* a Hatóság előtt. A bejelentési űrlap tartalmazza:

- a bejelentő családi és utónevét, születési családi és utónevét, anyja családi és utónevét, születési helyét és idejét, lakcímét, állampolgárságát;
- nyilatkozatát arról, hogy nem áll fenn kizáró ok;
- főtevékenységet és a folytatni kíván egyéb tevékenységet;
- az adózáshoz szükséges nyilatkozatokat;
- székhely, szükség szerint a telephely, fióktelep címét.

Az űrlap megfelelő kitöltését követően a Hatóság haladéktalanul, automatikusan nyilvántartásba veszi és a nyilvántartási szám megküldésével értesíti a bejelentőt, aki ettől kezdve egyéni vállalkozó, továbbá értesíti az adóhatóságot és a Központi Statisztikai Hivatalt.

Az egyéni vállalkozói jogviszony fennállásának időtartama alatt az egyéni vállalkozói tevékenység folytatására való jogosultság feltételeinek fennállásával kapcsolatos hatósági ellenőrzési feladatokat a körzetközponti jegyző látja el.

Ha az egyéni vállalkozó kéri, számára a Hatóság *egyéni vállalkozói igazolványt* állít ki térítés ellenében. Az igazolvány az egyéni vállalkozói tevékenység megkezdésének és folytatásának nem feltétele.

1.4. Az egyéni vállalkozói tevékenység tartalma

Az egyéni vállalkozó gazdasági tevékenysége során az „egyéni vállalkozói” megjelölést vagy rövidítését („e.v.”), továbbá nyilvántartási számát neve (aláírása) mellett minden esetben köteles feltüntetni.

Egyéni vállalkozó egyéni vállalkozóként **csak egy vállalkozást alapíthat**, de ennek birtokában *több*, egymástól akár teljesen eltérő *tevékenységet is folytathat* és több telephelyet, fióktelepet (üzletet, termelő-, szolgáltató egységet) tarthat fenn.

Az egyéni vállalkozó tevékenységét a nyilvántartásba vételt követően kezdheti meg.

Ha a tevékenység folytatása szakhatósági engedélyhez kötött, akkor a kezdés csak az erre vonatkozó engedély beszerzését követően lehetséges. **Képesítés**hez kötött tevékenységet az egyéni vállalkozó csak akkor folytathat, ha a jogszabályokban meghatározott képesítési követelményeknek megfelel, vagy a tevékenység folytatásában van olyan személyes közreműködő, akit az egyéni vállalkozó *határozatlan időre* foglalkoztat és rendelkezik az előírt képesítéssel.

Az egyéni vállalkozó köteles **személyesen közreműködni** a tevékenység gyakorlásában. Ez azt jelenti, hogy egyéni vállalkozás esetén már nem előírás a vállalkozó személyes munkavégzési kötelezettsége. A személyes közreműködés tág fogalom. Jelentheti a ténylegesen végzett szakmai munkát, de megvalósulhat a vállalkozás szervezésén, vezetésén, irányításán stb. keresztül is.

Az egyéni vállalkozó közreműködőként **alkalmazottat**, bedolgozót, szakiskolai, szakközépiskolai tanulót *foglalkoztathat*.

Az egyéni vállalkozó tevékenységéből eredő kötelezettségeiért **teljes vagyonával, korlátlanul köteles helyt állni**. Ez azt jelenti, hogy bár számvitelileg elkülönül egymástól az egyéni vállalkozó vállalkozásának vagyona és mint természetes személynek a vagyona, de jogi értelemben ilyen jellegű elkülönítés nincsen. Amennyiben az egyéni vállalkozás fennálló tartozására végrehajtást vezetnek, úgy annak kielégítésére a természetes személy teljes vagyona fedezetet nyújt. Ugyanakkor fontos annak hangsúlyozása, hogy amennyiben a végrehajtás eredménytelen, úgy nincs lehetőség az egyéni vállalkozás felszámolás útján történő megszüntetésére, mert az egyéni vállalkozás nem alanya a felszámolási eljárásnak (1991. évi XLIX. tv.).

Az egyéni vállalkozó jogosult arra, hogy tevékenységét legalább egy hónapig és legfeljebb öt évig **szüneteltesse**. A szünetelést szintén a Hatóságnál kell elektronikus űrlapon a nyilvántartási szám feltüntetésével bejelenteni. A szünetelés bejelentését követően, annak tartama alatt az egyéni vállalkozó tevékenységet nem végezhet, vállalkozáshoz kötődő új jogosultságot nem szerezhet, új kötelezettséget nem vállalhat. A tevékenység a folytatás bejelentésével bármikor folytatható.

1.5. Az egyéni vállalkozás megszűnése

Megszűnik az egyéni vállalkozói tevékenység gyakorlásának joga, ha:

- a bejelentés napján, ha az egyéni vállalkozó *bejelenti* a tevékenység megszüntetését;
- az egyéni vállalkozó *egyéni céget alapít*, a cégbejegyző határozat jogerőre emelkedésének napját megelőző napon, vagy ha az egyéni vállalkozó átruházással megszerezte az egyéni cég vagyoni betétjét, az átruházás napján;
- az egyéni vállalkozó *halál*a napján
- az egyéni vállalkozó *cselekvőképességének teljes vagy részleges korlátozását* kimondó bírósági határozat jogerőre emelkedésének napján;
- az adóhatóság *törölte* az egyéni vállalkozó *adószámát*;
- a Hatóság megtiltja a vállalkozói tevékenység folytatását, ha a tevékenység folytatásával kapcsolatosan kizáró ok áll fenn, vagy a szünetelés kezdőnapját követően öt év eltelt.

Az egyéni vállalkozó halála esetén az egyéni vállalkozó özvegye, özvegy hiányában, vagy annak egyetértésével örököse jogosult az egyéni vállalkozói **tevékenységet folytatni**, ha ezt az ok bekövetkeztétől számított 90 napon belül bejelenti. Hasonlóképpen, ha az egyéni vállalkozó cselekvőképességének teljes vagy részleges korlátozását kimondó bírósági határozat esetén az egyéni vállalkozó nevében és javára törvényes képviselője az egyéni vállalkozást folytathatja, ha ezt a határozat jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül bejelenti.

2. Egyéni cég

2. 1. Az egyéni cég fogalma

Az egyéni cég az *egyéni vállalkozói nyilvántartásban szereplő természetes személy által alapított*, **jogi személyiséggel nem rendelkező** jogalany, amely a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre. Az egyéni cég jogképes, cégneve alatt jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, így különösen tulajdont szerezhet, szerződést köthet, pert indíthat és perelhető.

2.2. Az egyéni cég alapítása

Az egyéni cég a Ctv. hatálya alá tartozik, ezért az egyéni cégre és tagjára az egyéni cégről szóló törvényben nem szabályozott kérdésekben a Ptk. jogi

személyre vonatkozó általános szabályait és a gazdasági társaságok közös szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Az egyéni cégnek **kizárólag egy tagja** (alapítója) lehet. Egy természetes személy kizárólag egy egyéni cég tagja (alapítója) lehet.

Az egyéni cég alapításához közjegyző által készített közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba foglalt **alapító okirat**ra van szükség, amelyet a tagnak (alapítónak) alá kell írnia. Az alapító okirat a Ctv. mellékletét képező *szerződésminta* megfelelő kitöltésével is elkészíthető. Ebben az esetben az alapító okirat tartalmát kizárólag a kitöltött szerződésmintában foglalt rendelkezések alkothatják. Az alapító okirat az egyéni cég működésének és gazdálkodásának alapokmánya, tartalmát a tag e törvény, illetve más jogszabályok keretei között szabadon állapíthatja meg, e törvény rendelkezéseitől azonban csak akkor térhet el, ha ezt a törvény megengedi.

Az alapító okiratban *meg kell határozni*:

- az egyéni cég cégnevét és székhelyét,
- az egyéni cég alapítóját családi és utóneve, anyja neve, lakóhelye és egyéni vállalkozói nyilvántartási száma feltüntetésével,
- az egyéni cég főtevékenységét és valamennyi tevékenységét,
- az egyéni cég jegyzett tőkéjét, a tag vagyoni betétjének összegét, valamint a jegyzett tőke rendelkezésre bocsátásának módját és idejét,
- az egyéni cég működésének időtartamát, ha azt határozott időre alapítják,
- ha az egyéni cég könyvvizsgálót jelöl ki, a könyvvizsgáló nevét (cégnevét) és lakóhelyét (székhelyét),
- az osztalékelőleg fizetésének lehetőségét.

Az egyéni cég jogerős cégbejegyzéséig az **alapító okirat érvénytelenség**ére a Ptk. szerződés érvénytelenségére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. A jogerős cégbejegyzés után az alapító okirat megtámadására nincs mód, és a semmisség megállapításának is csak a Ctv.-ben szabályozott perben, az alábbi **semmisségi okok**ból van helye:

- az alapító okirat ügyvédi ellenjegyzésére vagy közjegyzői okiratba foglalására nem került sor,
- az alapító okirat nem tartalmazza az egyéni cég cégnevét, tevékenységét (tevékenységeit), jegyzett tőkéjét, továbbá a tag vagyoni betétjének mértékét és felelősségének megjelölését,

- az egyéni cég tevékenységi köre jogszabályba ütközik,
- az alapító nem volt egyéni vállalkozó,
- az alapító cselekvőképtelen volt.

Ha a bíróság az alapító okirat érvénytelenségét megállapítja, felhívja a tagot – amennyiben ez lehetséges – az *érvénytelenség kiküszöbölésére*. Ha erre nincs mód, a bíróság az alapító okiratot a határozatában megjelölt időpontig hatályossá nyilvánítja, és szükség esetén felhívja a cégbíróságot törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatására. A jogerős cégbejegyzést követően az alapító okirat érvénytelenségének megállapítása nem érinti azon kötelezettségek fennállását, amelyek az egyéni cég terhére vagy javára az érvénytelenség megállapításáig keletkeztek.

Az egyéni cég alapítását az alapító okirat aláírásától számított **legfeljebb harminc napon belül** – bejegyzés és közzététel végett – **be kell jelenteni a cégbíróságnak**. Az egyéni cég a cégnyilvántartásba való bejegyzésével, a bejegyzés napján jön létre. Az egyéni cég alapításának, az alapító okirat módosításának, a cégjegyzékbe bejegyzett jogoknak, tényeknek és adatoknak és ezek változásának, valamint törvényben előírt más adatoknak a cégbírósági bejelentése a tag kötelezettsége, melynek elektronikus úton köteles eleget tenni.

Az egyéni cég feletti **törvényességi felügyeletet a cégbíróság látja el** a Ctv. szabályai szerint. Az egyéni cégre, valamint az egyéni cég tagjára vonatkozó, a cégnyilvántartás részét képező jogok, tények és adatok nyilvánosak. A tag korlátlanul köteles helyt állni az egyéni céggel szemben azokért a károkért, amelyek a bejelentett adat, jog vagy tény valótlanságából, illetve a bejelentés késedelméből vagy elmulasztásából származnak.

Egyéni cég **átalakulás**sal, valamint nem üzletszerű gazdasági tevékenységre nem hozható létre, úgyszintén nem alapíthat egyéni céget a tevékenységét szüneteltető egyéni vállalkozó a szünetelés időtartama alatt.

Az egyéni cég elnevezést (vagy annak ec. rövidítését) az egyéni cég nevében fel kell tüntetni. Az egyéni cég a cégnyilvántartásba való *bejegyzés napját megelőzően nem kezdheti meg* működését.

2.3. Az egyéni cég vagyona és felelőssége

Az egyéni cég az alapító okiratban meghatározott **jegyzett tőké**vel alakul. Ha az egyéni cég jegyzett tőkéje a *kettőszázezer forintot meghaladja*, a jegyzett tőke pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásból (apport) állhat. A vagyoni

betét értékéről az alapító a bejegyzés iránti kérelemben nyilatkozik. Ha az egyéni cég jegyzett tőkéje a *kettőszázezer forintot nem haladja meg*, a jegyzett tőke csak pénzbeli hozzájárulás lehet. A pénzbeli és a nem pénzbeli hozzájárulást az alapításkor rendelkezésre kell bocsátani. Az egyéni cég tőkéjéből a tag javára – a tagsági jogviszonyra figyelemmel – kifizetést a Ptk. korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó szabályai szerint lehet teljesíteni.

Az egyéni cég kötelezettségeiért elsősorban az egyéni cég felel vagyonával. Ha az egyéni cég vagyona a követelést nem fedezi, a tag saját vagyonával korlátlanul köteles helyt állni (k*orlátlan, mögöttes helytállás)*.

A felelősséghalmozás tilalmára tekintettel az egyéni cég és tagja nem lehet gazdasági társaságban korlátlanul felelős tag.

2.4. Az egyéni cég működése

Az egyéni cég tagja dönt mindazon kérdésekben, amelyeket az egyéni cégre vonatkozó jogszabály a legfőbb szerv hatáskörébe utal.

Az egyéni cég ügyvezetését vezető tisztségviselő vagy az egyéni cégben fennálló tagsági jogviszony keretében a tag látja el. Ha az egyéni cég ügyvezetését a tag látja el, a céget a tag képviseli harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt. Ebben az esetben az egyéni céget a tag írásban cégjegyzés útján képviseli. A tag az egyéni cég ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személytől általában elvárható gondossággal, az egyéni cég érdekeinek elsődlegessége alapján köteles ellátni. Az egyéni cég fizetésképtelenségével fenyegető helyzet bekövetkeztét követően, a tag ügyvezetési feladatait a társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján köteles ellátni.

Egyéni cég *vagyoni betétje kizárólag egyéni vállalkozóra ruházható át*.

Ha valamely gazdasági tevékenység gyakorlását jogszabály – ide nem értve az önkormányzati rendeletet – *hatósági engedély*hez (a tevékenységi kör gyakorlásához szükséges engedélyhez) köti, az egyéni cég e tevékenységét csak az engedély birtokában kezdheti meg, illetve végezheti. Ha az egyéni vállalkozónak hatósági engedély kiadása iránti kérelemre indított eljárása van folyamatban és az egyéni cég alapításának elhatározását az engedélyt kiadó hatóságnak bejelenti, a hatósági engedély jogosultja az egyéni cég lesz, kivéve, ha a hatósági engedély feltételeinek az egyéni cég nem felel meg. Ha a hatósági engedélyre vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik, az

egyéni vállalkozó számára az egyéni cég alapítását megelőzően kiadott hatósági engedély jogosultja az egyéni cég lesz, kivéve, ha a hatósági engedély feltételeinek az egyéni cég nem felel meg.

*Képesítés*hez kötött tevékenységet az egyéni cég csak akkor folytathat, ha tagja a jogszabályokban meghatározott képesítési követelményeknek megfelel. Jogszabály eltérő rendelkezése hiányában képesítéshez kötött tevékenységet az egyéni cég akkor is folytathat, ha a képesítési követelményeknek a tag nem felel meg, de az adott tevékenység folytatásában személyesen közreműködő, az egyéni cég által határozatlan időre foglalkoztatott személyek az előírt képesítéssel rendelkeznek.

A *tag halála esetén* özvegye, özvegy hiányában vagy annak egyetértésével örököse (örökösei), illetve a tag cselekvőképességének teljes vagy részleges korlátozását kimondó bírósági határozat esetén a tag nevében és javára eljárva törvényes képviselője az *egyéni cég tagjává válhat*, feltéve, hogy e törvényben meghatározott valamennyi feltételnek megfelel és ezt a szándékát a cégbíróságnak az ok bekövetkeztétől számított harminc napon belül bejelenti. Ha a tagnak több örököse van, az örökösök, legfeljebb három hónapig valamennyien a cég tagjává válhatnak, feltéve, hogy a bejelentésben azt is meghatározzák, hogy ki látja el azon feladatokat, amelyeket az egyéni cégre alkalmazandó szabály a vezető tisztségviselő vagy a képviselő számára ír elő.

A három hónapos határidő:

- ha hagyatéki eljárásra nem került sor, az örökhagyó halálától,
- hagyatéki eljárás esetén a hagyaték teljes hatályú átadásáról rendelkező hagyatékátadó végzés jogerőre emelkedésének napjától,
- öröklési per esetén a bírósági ítélet jogerőre emelkedése napjától

számítandó.

2.5. Az egyéni cég átalakulása és megszűnése

Az egyéni cég a Ptk. rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával gazdasági társasággá alakulhat át. Az átalakulás során az egyéni cég köteles a számvitelről szóló törvény átalakulásra vonatkozó előírásait megfelelően alkalmazni.

Az egyéni *cég megszűnik*, ha:

- az alapító okiratban meghatározott időtartam eltelt vagy más megszűnési feltétel megvalósult,
- elhatározza jogutód nélküli megszűnését,

- elhatározza jogutódlással történő megszűnését (átalakulását),
- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja,
- a cégbíróság hivatalból elrendeli törlését,
- a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti.

Az egyéni cégre a felszámolás, a végelszámolás és a csődeljárás szabályait alkalmazni kell.

3. A mezőgazdasági vállalkozók

Mezőgazdasági vállalkozók azok a *természetes személyek*, akik *vállalkozói igazolvány nélkül* folytatnak gazdasági tevékenységnek minősülő *mezőgazdasági termelő tevékenységet* vagy nyújtanak ahhoz kapcsolódó szolgáltatást. A mezőgazdasági vállalkozók jogintézményéről nem született egységes jogi szabályozás. Külön érdekesség, hogy ennek hiányában mezőgazdasági vállalkozók tartalmáról, lehetőségeiről az adójogszabályok adnak eligazítást.

Mezőgazdasági tevékenység – az egyéni vállalkozáson és a társas vállalkozáson túl – az alábbi **formában** folytatható:

- *mezőgazdasági termelőként*, de nem őstermelőként;
- *mezőgazdasági őstermelőként:*
    - közös őstermelői tevékenység folytatójaként
    - családi gazdaságban;
    - *mezőgazdasági kistermelőként*.

A kategóriák szerinti elkülönítés azért is igen fontos, mert ennek függvényében történik az adó megállapítás módjának és az esetleges adókedvezmények igénybevételének meghatározása.

Mezőgazdasági termelő az a magánszemély, aki vállalkozói igazolvány nélkül, nem őstermelőként és nem kistermelőként folytat mezőgazdasági tevékenységet. Mezőgazdasági tevékenységnek számít a mezőgazdasági, erdőgazdasági, halászati és vadászati tevékenység, ideértve az ezekhez közvetlenül kapcsolódó feldolgozó, kereskedelmi, illetve szolgáltató tevékenység is.

Mezőgazdasági őstermelő a mezőgazdasági termelők egy csoportja, amely a következő feltételek teljesülése esetén válhat mezőgazdasági őstermelővé:

- A *16. életévét betöltötte*.
- A mezőgazdasági tevékenysége során az SZJA tv. 6. sz. mellékletében *megjelölt termékek előállításával és értékesítésével*

foglalkozik. A jogszabály taxatíve felsorolja, hogy melyik mezőgazdasági tevékenység nem jogosít őstermelői tevékenységre. Például nem jogosít őstermelői tevékenységre az állattenyésztésen belül a kutya, macska, sportló tenyésztés.

- *Saját gazdaságban végzi* a mezőgazdasági tevékenységét. Saját gazdaság azt jelenti, hogy a magánszemélynek rendelkezési joga kell, hogy legyen saját vagy bérelt eszközei, a termelés szervezése, a termelés eredményének felhasználása felett.
- *Mezőgazdasági őstermelő igazolványt* vált ki. Az igazolvány kiadásának szabályait a mezőgazdasági őstermelői igazolványról szóló 436/2015. (XII.28.) Korm. r. szabályozza. Az őstermelői igazolvány kiadása, cseréje, visszaadása, érvényesítése a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (NAK) megyei ügyintéző szervezetének hatáskörébe tartozik.

A mezőgazdasági őstermelés sajátos esete, ha a családtagok *közös őstermelői tevékenységet* kívánnak folytatni, és közös őstermelői igazolványt váltanak ki. A tevékenységét közös igazolvány alapján folytató őstermelő e tevékenységéből származó bevételét és – tételes költségelszámolás esetén – azzal kapcsolatos költségét a közösen elért összes bevételnek, illetőleg összes költségnek a családtagok számával történő elosztásával kell megállapítania azzal, hogy a bevételek és költségek igazolására bármelyikük nevére kiállított bizonylat – kivéve a gépjármű használatával összefüggő költségeket – egyenértékű. A közös őstermelői tevékenységet folytató családtagok külön-külön tesznek eleget adókötelezettségüknek.

A mezőgazdasági őstermelés kapcsán ki kell emelni a családi gazdaságok létrehozásáról, nyilvántartásba vételéről, működtetéséről, valamint kiemelt támogatásukról szóló 326/2001. (XII. 30.) Korm. rendeletet. A családi gazdaság nyilvántartásba vételével összefüggő feladatokat a családi gazdaság központja szerint illetékes megyei kormányhivatal földművelésügyi igazgatósága látja el. A családi gazdaság olyan mezőgazdasági vállalkozási formát jelent, amelyben a családtagok (jogszabály ebben az esetben konkrétan megjelöli, hogy kiket kell alatta érteni: családi gazdálkodó, házastársa, élettársa, kiskorú gyermeke, unokája, bejelentkezett nagykorú gyermeke, szülője) legfeljebb 300 hektár nagyságú termőföld használatával, hasznosításával foglalkoznak.

A családi gazdaság megköveteli egy családtag teljes foglalkoztatását és a többi családtag közreműködését. A családi gazdaság tagjai külön szerződésben szabályozzák vagyoni, elszámolási viszonyaikat. Külön kategóriába sorolásuk azért nem indokolt, mert a családi gazdálkodónak, azaz

annak, aki a családi gazdaság vezetőjeként, a családi gazdaság nevében a jogokat szerzi és a kötelezettséget vállalja, őstermelői (vagy egyéni vállalkozói) igazolvánnyal kell rendelkeznie.

A családi gazdaság vezetője az lehet, aki

- élethivatásszerűen mezőgazdasági, illetve mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységet folytat,
- mezőgazdasági vagy erdészeti szakirányú képzettséggel rendelkezik, vagy ennek hiányában igazolja, hogy legalább 3 éve folytatja a mezőgazdasági, illetve mezőgazdasági és kiegészítő tevékenységét és ebből árbevétele származott,
- legalább 3 év óta a bejelentett állandó lakhelye a családi gazdaság központjaként megjelölt településen van.

A **mezőgazdasági kistermelő** (SZJA tv. 3. § 19. pont) olyan mezőgazdasági őstermelőt jelent, akinek mezőgazdasági őstermelői tevékenységből származó bevétele az adóévben a 8 millió Ft-ot nem haladja meg. Jól látható, hogy ezen jogi státusz "elnyerése" már nem igényel külön jogi aktust. Az év végi árbevétel összesítésekor derül ki, hogy jogosult-e mezőgazdasági kistermelőnek lenni, s élvezni az ezzel járó adózási kedvezményeket.

4. Vállalkozói igazolvány nélküli „speciális vállalkozások"

4.1. Az adószámos magánszemélyek

Az adószámos magánszemélyek azok a vállalkozók, akik **vállalkozói igazolvány nélkül, csak adószámmal rendelkezve** üzletszerű gazdasági tevékenységet folytatnak, de *nem minősülnek* a társadalombiztosítás szempontjából *biztosítottnak*. Ilyenek például a szellemi szabadfoglalkozású magánszemélyek, vagy a csak bérbeadással foglalkozó magánszemélyek.

Különlegességük, hogy az **adótörvények teszik lehetővé** az ilyen módon való vállalkozást. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. tv. (Art.) például rögzíti, hogy adóköteles tevékenységet csak adószámmal rendelkező adózó folytathat (Art. 16. § (1) bek.). Az adóköteles tevékenységet folytatni kívánó adózó az adószám megállapítása végett köteles az adóhatóságnál bejelentkezni (Art. 16. § (2) bek.). Az adózó, ha adókötelezettsége, adóköteles bevételszerző tevékenysége igazolványhoz, eljárás megindításához nem kötött, a tevékenység megkezdését megelőzően az adóhatóságnál az e célra szolgáló nyomtatványon, írásban teljesíti bejelentkezési kötelezettségét (Art. 17. § (1) c) pont).

Törvényi és egyéb jogszabályi szabályozás hiányában *teljességgel behatárolatlan azon tevékenységek köre*, amelynek gyakorlása esetén nem kell egyéni vállalkozói igazolványt kiváltani, hanem elegendő csak adószámos magánszemélynek bejelentkezni. Ezért vagy jogi szabályozásuk indokolt, vagy az ilyen típusú „vállalkozási" lehetőségeket meg kellene szüntetni.

4.2. Önfoglalkoztató külföldi állampolgárok

A külföldiek magyarországi befektetéseiről szóló 1988. évi XXIV. tv. **gazdasági célú letelepedés nélkül is** ad lehetőséget arra, hogy külföldi állampolgárok bizonyos tevékenységet *kvázi önálló vállalkozóként* – üzletszerűen – ellenérték fejében, nyereség- és vagyonszerzés céljából, rendszeresen, de **nyilvántartásba vétel nélkül** végezhessenek. Ők az ún. önfoglalkoztató külföldi állampolgárok. Az ide sorolható tevékenységek:

a) a nevelési-oktatási intézménynél, felsőoktatási intézménynél végzett *oktatási tevékenység;*
b) az *előadóművész*i tevékenység;
c) a hivatásos *sportoló*i tevékenység;
d) olyan tevékenység, amely a külföldi által külföldön megszerzett belföldön lévő termék értékesítésére, illetve szolgáltatás nyújtására korlátozódik, ha ez személyes jelenlét nélkül, és az általa külföldön kibocsátott kereskedelmi kártya felhasználásával történik,
e) ingatlan és természeti erőforrás térítés ellenében történő hasznosítása, ingatlanhoz és természeti erőforráshoz kapcsolódó vagyoni értékű jog térítés ellenében történő átadása, értékesítése, apportálása.

Az ilyen jellegű tevékenység végzéséhez az önfoglalkoztató külföldi állampolgár belföldön **alkalmazottat nem foglalkoztathat**, ideértve a külföldön foglalkoztatott alkalmazott vagy megbízott Magyarországra történő kirendelésének vagy munkaerő kölcsönzésének esetét is.

4.3. Egyéb szálláshely üzemeltetése

A magánszemély nem egyéni vállalkozóként, szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából létesített vagy használt épületet, önálló rendeltetési egységet képező épületrészt vagy területet hasznosíthat. A szálláshely-szolgáltatási tevékenység szabályait a 239/2009. (X.20.) Korm. r. szabályozza.

*Szálláshely-szolgáltatás*nak az üzletszerű gazdasági tevékenység keretében rendszerint nem huzamos jellegű, éjszakai ott-tartózkodást, pihenést is

magában foglaló tartózkodás céljára szálláshely nyújtása és az ezzel közvetlenül összefüggő szolgáltatások nyújtása minősül.

Nem minősül szálláshely-szolgáltatási tevékenységnek az ingatlan tartós tartózkodás céljából történő használatba adása lakásbérlet, házbérlet, albérlet vagy ágybérlet keretében. (Tartós szálláshasználati szolgáltatási tevékenységet az üzletszerű gazdasági tevékenység keretében éjszakai ott-tartózkodás, pihenést is magában foglaló tartózkodás céljára szolgáló szállás rendszeres időközönként ismétlődő, meghatározott, nem huzamos időtartamra történő használata jogának (üdülési jog) biztosítása jelenti.).

Szálláshely-szolgáltatás nyújtható szálloda, panzió, kemping, üdülőház, közösségi szálláshely és egyéb szálláshely keretében. A magánszemély által nyújtható szálláshely-szolgáltatás szálláshelye ún. *egyéb szálláshely*nek minősül. Egyéb szálláshely a nem kizárólag szálláshely-szolgáltatási rendeltetéssel létesített önálló épület, vagy annak lehatárolt része, ahol e célra hasznosított szobák száma legfeljebb nyolc, az ágyak száma legfeljebb tizenhat.

A szálláshely-szolgáltatására **üzemeltetési engedélyt** kell kérni a szálláshely szerint illetékes település jegyzőjétől. A jegyző az engedélyt akkor adja meg, ha a szálláshely megfelel az előírt engedélyezési és üzemeltetési követelményeknek. Például engedélyezési követelmény a szoba nagysága (egyágyas: legalább 8 négyzetméter,) a vizesblokk (a vendégek számára elkülönített fürdőszoba/zuhanyozó vagy mosdó, WC-kefe tartóval, WC-papírtartó papírral, higiéniai hulladéktárolóval) és a kávékonyha felszereltsége. Üzemeltetési követelmény például az ügyelet, takarítás.

Az egyéb szálláshelyet üzemeltető szálláshely-szolgáltatók kötelesek évente a jegyzőnek írásban adatot szolgáltatni, a fogadott vendégek számáról és a vendégek által eltöltött éjszakák számáról.

II. FEJEZET
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK KÖZÖS SZABÁLYAI

1. A gazdasági társaság fogalma

A gazdasági társaságok azok a vállalkozások, amelyeket üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatása céljából hoznak létre. Gazdasági társaság csak a törvény szerinti formában létesíthető (*formakényszer)*, így közkereseti társaság, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság vagy részvénytársaság formájában alapítható.

A közös üzletszerű tevékenység a tagok önkéntességén alapul, akik a számukra legmegfelelőbb társasági forma megválasztásra is jogosultak. Azonban bizonyos tevékenységeket csak meghatározott társasági formában lehet folytatni, pl. biztosítás, bank, közraktározás stb. (tevékenységi formakényszer), bizonyos esetekben pedig kötelező a gazdasági társaság létrehozása (koncessziós társaság).

A közös gazdasági tevékenység folytatáshoz szükséges vagyont a társaság tagjai adják össze és a tagok a nyereségből közösen részesednek, a veszteséget közösen viselik. A társaság nyeresége a tagokat vagyoni hozzájárulásuk arányában illeti meg, és a veszteséget is ilyen arányban kell viselniük. Semmis a létesítő okirat azon rendelkezése, amely valamely tagot a nyereségből vagy a veszteség viseléséből teljesen kizár (***societas leonina***, azaz az oroszlán társaságának **tilalma**).

A társaság tagja a többi taggal és a társaság szerveivel köteles együttműködni, nem fejthet ki olyan tevékenységet, amely a társaság céljainak elérését veszélyezteti.

A gazdasági társaságok bármely társasági formában **nonprofit** szervezetként is működhetnek. Ezt a jelleget a cégnévben a társasági forma megjelölésénél fel kell tüntetni. Nonprofit jelleggel működik az a gazdasági társaság, amelynek létesítő okirata tartalmazza, hogy a gazdasági társaság tevékenységéből származó nyereség a tagok között nem osztható fel, hanem az a gazdasági társaság vagyonát gyarapítja.

A nonprofit gazdasági társaság az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényben meghatározottak szerint közhasznú jogállású is lehet. A közhasznú szervezeti jelleget cégnevében a nonprofit

gazdasági társaság feltüntetheti. Ha a közhasznú szervezetnek minősülő nonprofit gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a társaság tagjai részére a tartozások kiegyenlítése után csak a megszűnéskori saját tőke összege adható ki, legfeljebb a tagok vagyoni hányadának teljesítéskori értéke erejéig. Az ezt meghaladó vagyont a cégbíróság a létesítő okirat rendelkezései szerint fordítja közcélokra. Ilyen rendelkezés hiányában a fennmaradt vagyon a Nemzeti Együttműködési Alapot illeti.

A gazdasági társaságok a Ptk.-ban kerültek szabályozásra, ebből következik, hogy főszabályként a diszpozitivitás érvényesül. A jogi személy tagjai, illetve alapítói az egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása során a létesítő okiratban eltérhetnek a Ptk.-ban meghatározott szabályoktól. Kivétel, ha az eltérést a Ptk. kifejezetten megtiltja; vagy ha az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti; vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

2. A társasági jog alapelvei

2.1. Társult tagok egyenlőségének elve

Gazdasági társaság alapításához – a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság kivételével – **legalább két tag** szükséges.

Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására *külföldi és belföldi természetes és jogi személyek* alapíthatnak, ilyen működő társaságba tagként beléphetnek, társasági részesedést (részvényt) szerezhetnek (**társult tagok egyenlőségének elve**).

Gazdasági társaság nem jövedelemszerzésre irányuló közös gazdasági tevékenység folytatására is alapítható (non profit gazdasági társaság), bármely társasági formában.

Az alanyi kör esetenként azonban **korlátok** közé szorul:

- Természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaságban lehet korlátlanul felelős tag.
- Kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.
- Egyéni vállalkozó nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.

- Közkereseti társaság és betéti társaság nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.
- A Ctv. szerint az ***eltiltás*** hatálya alatt álló személy
    - nem szerezhet gazdasági társaságban többségi befolyást,
    - nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává,
    - egyéni cég tagjává, továbbá
    - nem lehet cég vezető tisztségviselője (képviselője).

A Ptk. szerint azonban nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével nem lehet gazdasági társaság tagja az a személy, aki eltiltás hatálya alatt áll. Álláspontunk szerint a Ctv. speciális szabálya ebben az ellentmondásban elsőbbséget élvez a Ptk. általános szabályaival szemben. A cégbíróság az eltiltást kimondó határozat jogerőre emelkedése napjától számított öt évre **eltiltja** azt a személyt,

a) akinek *felelősségét* a *felszámolási* vagy *kényszertörlési* eljárás során *ki nem elégített hitelezői követelésért* a bíróság jogerősen *megállapította* és a jogerős bírósági határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette,

b) aki a gazdasági társaság tartozásáért való *korlátlan tagi helytállási kötelezettségének nem tett eleget*, vagy

c) akivel mint vezető tisztségviselővel szemben a cégbíróság *pénzbírságot* szabott ki és a jogerős határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette, feltéve hogy a vele szembeni végrehajtás eredménytelen volt.

d) aki a kényszertörlési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző évben vezető tisztségviselő, korlátlanul felelős tag, korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaságban többségi befolyással rendelkező tag volt és a *cég cégjegyzékből történő törlésére kényszertörlési eljárásban került* sor. Az eltiltott személy a cég jogerős törlését követő öt évig nem szerezhet gazdasági társaságban többségi befolyást, nem válhat gazdasági társaság korlátlanul felelős tagjává, egyéni cég tagjává, továbbá nem lehet cég vezető tisztségviselője.

Az eltiltásra vonatkozó tényeket a cégjegyzék adatai között a jogerőre emelkedés napjától kell feltüntetni. Ha ugyanazon személyt több cég vonatkozásában is eltiltják, az eltiltás időbeli hatálya az utolsó eltiltás kezdő időpontjához igazodik. Az eltiltás hatálya alatt az eltiltás kezdetének napján már fennálló tagsági befolyás mértéke vagyoni szolgáltatás ellenében történő átruházással, ajándékozással nem növelhető - kivéve ha az így létrejövő befolyás nem éri el a többségi befolyás mértékét -, tilalom alá eső befolyás újonnan nem szerezhető.

2.2. Cégbejegyzés, cégnyilvánosság elve

Valamennyi gazdasági társaság létrehozása **cégbírósági bejegyzéshez kötött**, a cégek adatait mindenki számára megismerhető módon a cégbíróság által vezetett cégnyilvántartás biztosítja.

A **cégnyilvántartás** cégjegyzékből, a cégjegyzékben szereplő adat igazolására szolgáló mellékletekből (társasági szerződés, elfogadó nyilatkozatok, aláírási címpéldány aláírás-minta, ügyvédi meghatalmazás) és egyéb olyan okiratokból (vagyonmérleg, vagyonleltár) áll, amelyeknek benyújtására törvény kötelezi a társaságot. A cégiratokat bárki *ingyenesen megtekintheti*, azokról feljegyzéseket készíthet.

A cégbíróság kérelemre illeték megfizetése mellett közhiteles igazolásokat állít ki a cégek cégadatairól. *Cégmásolat*, amely a cégjegyzék valamennyi fennálló és törölt adatát, a *cégkivonat* csak a fennálló adatokat, a *cégbizonyítvány* pedig a kérelemnek megfelelően egyes fennálló vagy törölt adatot tartalmaz. *Hiteles másolat* kérhető a cégnyilvántartásban szereplő mellékletekről.

A cég adatait nem csak a cégnyilvántartás tartalmazza, hanem azok hivatalos lapban is megjelennek. A **Cégközlöny** a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium hivatalos lapja, amely a cégjegyzék adatait, változásait, a cégekkel kapcsolatos közleményeket elektronikus formában hetente jelenteti meg. A cég a cégjegyzékben közzétett adatokra harmadik személlyel szemben csak akkor hivatkozhat, ha az a Cégközlönyben közzétételre került. Kivétel, ha bizonyítja, hogy a harmadik személy az adatot, okiratot már korábban is ismerte. Harmadik személy a közzétételt követő 16 napig bizonyíthatja, hogy az adat, okirat megismerésére lehetősége nem volt.
A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium szervezeti egységeként működő **Céginformációs és az Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat** (Cégszolgálat) biztosít lehetőséget a cégnyilvánosság elvének megfelelően a cégjegyzékben szereplő adatok és cégiratok megismeréséhez, akképpen, hogy hiteles és naprakész információt tart nyilván, és közreműködik a közhiteles nyilvántartásokon alapuló hatósági igazolások elektronikus úton történő beszerzésében.

2.3. Bírósági kontroll elve

A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás lefolytatása, a cégjegyzék adatairól és a cégiratokról tájékoztatás nyújtása a **törvényszékek cégbíróságának** hatásköre. A cégbíróság gyakorolja a cégek felett a

törvényességi felügyelet is, ideértve a *végelszámolás* felügyeletét is. A *kisebbségi jogok gyakorlását*, valamint a *hitelezői jogok védelmét biztosító kérelmek* elbírálására szintén a cégbíróság jogosult.

A **törvényszék** végzi a társaság által hozott *határozatok felülvizsgálatát*, a *cégalapítás érvénytelenségének megállapítását*, a *tag kizárását*, a *kisebbségi jogok érvényesítését*, a *csőd-, és felszámolási eljárások* lefolytatását. Azokban az esetekben, ahol a fellebbezésre lehetőség van, az **ítélőtáblák** járnak el másodfokon.

3. A társasági szerződés tartalma

A gazdasági társaság alapítása megköveteli a **létesítő okirat írásba foglalását**. A létesítő okiratok elnevezése társasági formánként változó. Gazdasági társaság főszabály szerint *társasági szerződés*sel, egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság esetében *alapító okirat*tal, részvénytársaság esetén pedig *alapszabállyal* jön létre. A létesítő okiratot valamennyi tagnak alá kell írnia, de a tag helyett a létesítő okiratot közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazással rendelkező képviselője is aláírhatja.

A létesítő okiratot közjegyző által készített közokiratba, vagy ügyvéd, illetve az alapító jogtanácsosa által **ellenjegyzett** magánokiratba kell foglalni.

Valamennyi cégforma esetén (kivéve nyilvánosan működő részvénytársaság, amely alapítással nem is jöhet létre) a létesítő okirat **szerződésminta** megfelelő kitöltésével is elkészíthető. Az ellenjegyzés ebben az esetben is kötelező. Szerződésminta alkalmazása esetén a létesítő okirat tartalmát csak a szerződésmintában foglalt rendelkezések alkothatják (egyszerűsített cégeljárás).

A létesítő okirat **kötelező tartalmi elemei** a következők:

a) a társaság cégnevének megválasztása

A cég saját neve alatt szerzi a jogokat, vállalja a kötelezettségeket. A társaság cégnevének az ország területén bejegyzett minden más cég elnevezésétől egyértelműen különböznie kell (*cégkizárólagosság elve*), még akkor is, ha a társaság neve (vezérszava) a tag személynevét tartalmazza. Az elnevezésnek tükröznie kell a cég alapvető tevékenységét és tényleges formáját, nem kelthet olyan látszatot, ami ezzel ellentétes, megtévesztő (*cégvalódiság elve*).

A cégnév tartalmazza **legalább a vezérszót és a társaság cégformáját**. A vezérszó alapján történik a cég azonosítása, más, vagy hasonló tevékenységű cégtől való megkülönböztetése. A vezérszó idegen nyelvű elnevezés, rövidítés és mozaikszó is lehet, amelyet latin betűkkel kell feltüntetni. A vezérszón kívül lehetőség van tevékenységre utaló megjelölést (pl. kereskedelemi vagy szolgáltató stb.) is alkalmazni, de ebben – kivéve, ha a cég idegen nyelvű elnevezést használ – csak a magyar helyesírás szabályainak megfelelően írt magyar szavak szerepelhetnek (*cégszabatosság elve*).

A cég használhat **rövidített nevet is**, amely a vezérszót és a társasági forma rövidítését tartalmazza. A cégnévben a cég *non-profit jellegét* a cégforma megjelölése előtt fel kell tüntetni, a *közhasznú szervezeti minőség* pedig feltüntethető.

Bizonyos esetekben a cégnév **toldat**ot köteles viselni, pl. „bejegyzés alatt" („b.a."), „végelszámolás alatt" („v.a."), „csődeljárás alatt" („cs.a."), „felszámolás alatt" („f.a."), „kényszertörlés alatt" („kt.a.").

A cégnévben az *„állami", „nemzeti"* kifejezés csak akkor szerepeltethető, ha az állam a cégben legalább többségi befolyással rendelkezik. A *történelem kiemelkedő személyiségének* nevét az MTA engedélyével lehet szerepeltetni. A cég elnevezésében nem szerepelhet olyan személy neve, aki a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerek megalapozásában, kiépítésében vagy fenntartásában vezető szerepet töltött be, vagy olyan kifejezés vagy olyan szervezet neve, amely a XX. századi önkényuralmi politikai rendszerrel közvetlenül összefüggésbe hozható.

Lehetőség van **névfoglalás**ra, amikor a cégbíróság az alakuló cég jogi képviselőjének kérelmére, illeték befizetése mellett 60 napos időtartamra lefoglalja a megjelölt cégnevet.

b) a társaság székhelyének, esetleg telephelyének, fióktelepének megjelölése

A társaság **székhely**e a társaság *bejegyzett irodája*, ami a cég levelezési címe. A székhelyet cégtáblával kell megjelölni. A székhely határozza meg a cégbíróság, az adóhatóság illetékességét is. Ha a társaság székhelye nem azonos a **központi ügyintézés helyével** (ami a *döntéshozatal helye*), akkor a központi ügyintézés helyét is fel kell tüntetni. A létesítő okirat a társaság székhelyen kívül is folytatott tevékenység megjelöléseként tartalmazhatja a társaság telephelyét és fióktelepét. **Telephely** a székhelyen kívüli tevékenység gyakorlásának címe, amely a *székhellyel azonos közigazgatási egységben* (város) történik, míg a **fióktelep** a *székhelytől elkülönült*

közigazgatási helyen lévő telephelyet jelenti. Cég székhelye, telephelye és fióktelepe olyan ingatlan lehet, amely a cég tulajdonát képezi, vagy amelynek használatára a cég jogosult.

c) a tagok nevének (cégnevének), lakóhelyének (székhelyének) a megadása
Valamennyi esetben meg kell adnia a tagok azonosító adatait, a csendes társaság a magyar jogban nem ismert. Természetes személy tag esetén ez a neve, születési ideje, az anyja születési neve, adóazonosító száma és a lakcíme; nem természetes személy tag esetén a nem természetes tag neve, székhelye és nyilvántartási (pl. cégjegyzék) száma.

A gazdasági társaság tagja valamennyi társasági típusban bármely jogalany, akár belföldi, akár külföldi is lehet. Ha a tagok között külföldi természetes vagy jogi személy is szerepel, a kérelemben **kézbesítési megbízott** is megjelölhető. A kézbesítési megbízott lehet bármilyen belföldi jogállású szervezet vagy természetes személy. Kézbesítési megbízotti feladatot a cég tagjai, vezető tisztségviselői, valamint felügyelőbizottsági tagjai nem láthatnak el. A bejegyzési kérelemhez mellékelni kell a kézbesítési megbízott megbízására, és a megbízatás elfogadására vonatkozó teljes bizonyító erejű magánokiratot vagy közokiratot. A kézbesítési megbízott **feladata**, hogy a bíróságnak, illetve más hatóságnak a cég működésével összefüggésben keletkezett, a külföldi személy részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa. A bíróság vagy más hatóság által a kézbesítési megbízottnak megküldött okirat esetében vélelmezni kell, hogy az okirat a kézbesítési megbízottnak történő szabályszerű kézbesítést követő *tizenötödik napon* a külföldi személy számára ismertté vált.

A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható **(tag kizárása)**, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné. Kizárási per kétszemélyes társaságnál nem indítható. Nem zárható ki a társaságból a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese, valamint az a tag, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik. Kizárás esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik.

A tag kizárása iránti kereset megindításához a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbségével meghozott, a kizárás okát megjelölő határozata szükséges. Az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat. A legfőbb szerv határozatán alapuló keresetet a legfőbb szerv

határozatának meghozatalától számított *tizenöt napos* jogvesztő határidőn belül kell megindítani.

A bíróság az érintett tag tagsági jogait – kérelemre – a bíróság jogerős döntéséig *felfüggesztheti*, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna. A felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét nem érinti. A felfüggesztés ideje alatt keletkezett kötelezettség a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot a tagok egymás közötti viszonyában akkor sem terheli, ha a társaság tartozásaiért harmadik személlyel szemben köteles helytállni.

A tagsági jog *felfüggesztésének időtartama alatt* a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.

d) rendelkezés a társaság tevékenységi köreiről
A gazdasági társaság által végzett **tevékenységi körök feltüntetése** kötelező. A társaság bármilyen gazdasági tevékenységet folytathat, amit jogszabály nem tilt, vagy korlátoz, és amit a társaság az adóhatóságnak bejelent. A gazdasági társaság – a társasági szerződésben meghatározott tevékenységen belül – bármely gazdasági tevékenységet folytathat, amit az adóhatóságnak – főtevékenységként vagy más tevékenységként – bejelent. A társasági szerződésben meghatározott tevékenység változása nem igényli a társasági szerződés módosítását, azt az adóhatóság felé illetékmentesen kell bejelenteni.

A gazdasági társaságok tevékenységüket esetenként csak hatósági engedély birtokában kezdhetik meg, illetve végezhetik (*tevékenységi kör gyakorlásához szükséges engedély*). Képesítéshez kötött tevékenységet a társaság csak akkor folytathat, ha e tevékenységben személyesen közreműködő tagjai, munkavállalói, illetve a társasággal kötött polgári jogi szerződés alapján a társaság javára tevékenykedők közt legalább egy olyan személy van, aki a *képesítési követelmény*eknek megfelel.

e) rendelkezni kell a társaság jegyzett tőkéjének nagyságáról, az egyes tagok vagyoni hozzájárulásának mértékéről, a tőke rendelkezésre bocsátásának módjáról és idejéről
A társaság alapításához a leendő tagoknak (valamennyi tagnak) **vagyoni hozzájárulást kell teljesíteniük**. A teljesített vagyoni hozzájárulást vagy annak értékét nem lehet visszakövetelni.

Egyes társasági formáknál nincs előírt minimum (de valamennyi vagyont akkor is a társaság rendelkezésére kell bocsátani), más esetben igen (pl. korlátolt felelősségű társaságnál 3.000.000 Ft, zártkörűen működő részvénytársaság esetén 5.000.000 Ft, nyilvánosan működő részvénytársaság esetén 20.000.000 Ft).

Kógens szabálya a Ptk.-nak, hogy ha a tag a létesítő okiratban vállalt vagyoni hozzájárulását az előírt időpontig nem szolgáltatja, az ügyvezetés harmincnapos határidő tűzésével és a jogkövetkezmények feltüntetésével felszólítja a tagot a teljesítésre. A harmincnapos határidő eredménytelen elteltével a vagyoni hozzájárulását nem teljesítő tag tagsági jogviszonya a határidő lejáratát követő nappal megszűnik. A tagsági jogviszony megszűnését az ügyvezetésnek a volt taggal közölnie kell. A vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztásával a gazdasági társaságnak okozott kárért a volt tag a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel.

A társaság **tagja főszabály szerint a jogi személy tartozásaiért nem felel**, a jogi személy kötelezettségeiért saját vagyonával köteles helytállni. Kivéve azon gazdasági társaságokat, ahol a tag felelőssége a jogszabály erejénél fogva korlátlan, így a közkereseti társaság tagja és a betéti társaság beltagja esetén.

Ha azonban a jogi személy tagja a korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a jogi személy jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag vagy az alapító korlátlanul köteles helytállni.

A vagyoni hozzájárulás *pénzbeli hozzájárulás* vagy *nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás*, azaz az apport lehet. A tagok által teljesített vagyoni hozzájárulás összessége a társaság **jegyzett tőkéje** (ez számviteli fogalom). A jegyzett tőke elnevezése a korlátolt felelősségű társaság esetén törzstőke, a részvénytársaság esetén az alaptőke.

Az **apport** tárgya bármilyen *forgalomképes*, *vagyoni értékkel bíró* dolog tulajdonjoga, vagy vagyoni értékű jog, vagy az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelés is. A tag munkavégzése vagy más személyes közreműködése, illetve szolgáltatásra irányuló kötelezettségvállalása nem képezheti apport tárgyát.

Az apportot szolgáltató tag az apport szolgáltatásával egyidejűleg **megjelöli az apport értékét** is. A valós érték meghatározását segítik az apport

szolgáltatással kapcsolatos felelősségi szabályok. *Az apportot szolgáltató tag*tól a jogi személy öt éven belül követelheti a különbözetet, ha az apport szolgáltatáskori értéke nem éri el a létesítő okiratban megjelölt értéket (túlértékelés tilalma). *Az apportot elfogadó tag* kapcsán azok a tagok, akik valamely tag nem pénzbeli hozzájárulását tudomásuk ellenére a szolgáltatási értéket meghaladó értékkel fogadták el, az ebből eredő kárért a nem vagyoni szolgáltatást teljesítővel együtt egyetemlegesen felelnek a társasággal szemben a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint.

A létesítő okirat rendelkezik a **vagyoni hozzájárulás módjáról** (például a társaság házipénztárába, vagy bankszámlájára történik a teljesítés), illetve a **rendelkezésre bocsátás idejéről**.

Korlátolt felelősségű társaság esetén a társasági szerződés úgy rendelkezhet, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig nem kerül a pénzbetétek teljes összege befizetésre. Általában a bejegyzést követő egy éven belül a fennmaradó részt a társaság rendelkezésére kell bocsátani.

Ha a pénzbetét felénél kisebb összeget köteles a tag befizetni, vagy a be nem fizetett pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatására a társaság nyilvántartásba vételétől számított egy évnél hosszabb határidőt állapít meg a létesítő okirat, akkor az azzal a következménnyel jár, hogy a társaság mindaddig nem fizethet osztalékot a tagoknak, amíg a ki nem fizetett és a tagok törzsbetétére az osztalékfizetés szabályai szerint elszámolt nyereség a tagok által teljesített pénzbeli vagyoni hozzájárulással együtt el nem éri a törzstőke mértékét.

Ha alapításkor a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értéke eléri vagy meghaladja a törzstőke felét, a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásáig teljes egészében a társaság rendelkezésére kell bocsátani.

Ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a társaság alapításakor nem bocsátották teljes egészében a társaság rendelkezésére, a fennmaradó nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a társasági szerződésben meghatározott időpontig, de három évnél rövidebb idő alatt kell szolgáltatni.

Részvénytársaság esetén a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás szolgáltatása esetén az alapszabályhoz mellékelni kell könyvvizsgáló vagy az adott vagyontárgy értékeléséhez szükséges szakértelemmel rendelkező szakértő jelentését, amely tartalmazza a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás értékelését. A könyvvizsgálónak vagy szakértőnek a jelentésben nyilatkoznia

kell arról, hogy a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásnak az alapítók által előzetesen megállapított értéke egyensúlyban van-e az ellenében adandó részvények számával, névértékével. Nincs szükség könyvvizsgálói vagy szakértői jelentésre, ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást nyújtó részvényes a szolgáltatás időpontjához képest három hónapnál nem régebbi, könyvvizsgáló által ellenőrzött beszámolóval rendelkezik, amely a hozzájárulás tárgyát képező vagyontárgy értékét tartalmazza, vagy ha a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás olyan vagyontárgyakból áll, amelyeknek tőzsdén jegyzett ára van.

Részvénytársaság alapítása esetén a pénzbeli hozzájárulás teljesítését vállaló alapítóknak az alapszabályban átvenni vállalt részvény névértékének, illetve kibocsátási értékének legalább huszonöt százalékát kell befizetniük, a fennmaradó részt a nyilvántartásba vételtől számított egy éven belül, míg a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást rendelkezésre kell bocsátaniuk. Nem kell alapításnál a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást rendelkezésre bocsátani, ha értéke nem éri el az alaptőke huszonöt százalékát. Ebben az esetben a nyilvántartásba vételtől számított három éven belül kell a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást teljes egészében a részvénytársaság rendelkezésére bocsátani.

f) rendelkezni szükséges a társaság képviseletéről, a cégjegyzés módjáról
A társaság képviseletére a törvény erejénél fogva a vezető tisztségviselők jogosultak. A vezető tisztségviselőkre vonatkozó szükséges ismeretek a társaságok szervezetére vonatkozó részben kerülnek ismertetésre.

A képviseleti jog részeként értelmezhető a **cégjegyzési jog**, amely a **cég írásbeli képviseletére**, a cég nevében történő aláírásra való jogosultságot jelenti.

Sajátos képviseleti jogot gyakorol a cégvezető, illetve a képviseleti joggal felruházott munkavállaló. A **cégvezető** a társaság olyan munkavállalója, akit a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő munkájának segítése érdekében általános hatáskörű képviseleti jogosultsággal ruház fel. A cégvezető önállóan, de a vezető tisztségviselő rendelkezései szerint végzi feladatát, az utasításait köteles betartani és végrehajtani. A cégvezetőre a vezető tisztségviselőkre vonatkozó kizáró és összeférhetetlenségi okok irányadóak, azonban nem minősülnek vezető tisztségviselőnek. **A képviseletre jogosult munkavállaló** szintén munkavállaló, akit a társaság legfőbb szerve vagy felhatalmazása alapján a vezető tisztségviselő ruház fel korlátolt hatáskörű képviseleti joggal elsősorban a társaság telephelyein vagy

fióktelepein történő tevékenységével kapcsolatosan. A cégvezető és a képviseletre jogosult munkavállaló képviseleti jogát másra nem ruházhatja át.

A cégjegyzés lehet **önálló**, amikor a cégjegyzésre jogosultak, ha többen is vannak, *egyedül jogosultak a cég nevében eljárni*. **Együttes** cégaláírási jog esetén a képviselők közül *legalább két képviseleti joggal rendelkező személy együttes aláírására* van szükség. Kettőnél több cégjegyzési jogosult esetén a cég úgy is rendelkezhet, hogy egyes jogosultakat önálló, más jogosultakat együttes cégjegyzési jogosultság illet meg, vagy, hogy az együttes cégjegyzésre jogosultak közül az egyik aláíró mindig meghatározott személy. **Ugyanaz a személy csak egyféle módon jegyezheti a céget.** Jogszerűtlen tehát az olyan kikötés, amely szerint a vezető tisztségviselő egy bizonyos értékhatárig önállóan, ezt meghaladóan pedig egy másik ügyvezetővel együttesen járhat el.

A cégjegyzésre jogosult személy és a cégjegyzés módja közjegyző által hitelesített **aláírási címpéldány**on vagy ügyvéd által készített **aláírási mintán** kerül igazolásra, és kerül a cégiratokhoz csatolásra.

A cégjegyzés módjától meg kell különböztetni a **cégjegyzési jog korlátozását**, ami megengedett. E korlátozás tipikus formája, amikor a létesítő okirat egy meghatározott összeg feletti ügyletkötést a legfőbb szerv vagy a felügyelő bizottság előzetes hozzájárulásához köti. A képviseleti jog korlátozása azonban csak a társaság belső jogviszonyában értelmezhető, harmadik személyekkel szemben hatálytalan, ezért a cégjegyzékbe sem kerül bejegyzésre. Amennyiben a vezető tisztségviselő a képviseleti jog korlátozását túllépve tesz jognyilatkozatot, az érvényességéből adódóan köti a társaságot, de ha ezzel kárt okoz, úgy felelősséggel tartozik a társasággal szemben.

Lehetőség van arra is, hogy ha a társaságnak több vezető tisztségviselője van, akkor a létesítő okirat a képviseleti jogosultságot a vezető tisztségviselők között megossza (**cégjegyzési jog megosztása**). Ilyen esetben a megosztás harmadik személyekkel szemben szintén nem hatályos.

4. A társasági szerződés érvénytelensége

A gazdasági társaság nyilvántartásba történő **bejegyzéséig** (jogerős határozat) a létesítő okirat érvénytelenségére a **Ptk.** szerződések érvénytelenségére vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

A bejegyzést követően a létesítő okirat érvénytelenségére nem lehet hivatkozni.

5. A gazdasági társaságok alapítása

A társaság a létesítő okiratának ellenjegyzésétől kezdve a cégbírósági bejegyzéséig **előtársaság**ként működik. A cégalapítást a társasági szerződés megkötésétől számított 30 napon belül (alapítási engedély szükségessége esetén annak kézhezvételétől számított 15 napon belül) – bejegyzés és közzététel céljából – be kell jelenteni a cégbíróságnak. A bejelentésnek tartalmaznia kell minden olyan okiratot, mellékletet, amelyet a cégeljárásról szóló törvény előír.

Az **előtársasági szak első részében**, az *ellenjegyzéstől a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásáig* (gazdasági társaság adószámának megállapítása) a társaság gazdasági tevékenységet nem végezhet, tevékenysége csak a bejegyzéssel összefüggő kötelezettségek (pl. törzstőke letéti számlán történő elhelyezése) teljesítésére irányul.

Az **előtársaság második szakasza** *a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtásától a cégbíróság* bejegyző vagy elutasító *végzéséig tart*. A cégbejegyzési kérelem cégbírósági beérkezésekor a kérelmet benyújtó személy a benyújtásról **tanúsítvány**t kap, amely tartalmazza a cég nevét, székhelyét, cégjegyzékszámát, adószámát, statisztikai számjelét (egyablakos rendszer). A gazdasági társaság adószámának megállapítását követően a társaság „bejegyzés alatt" („b.a.") toldattal jogosult gazdasági tevékenységet is végezni.

Az előtársaság működésére a létrehozni kívánt gazdasági társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A törvény azonban az előtársaság számára felállít néhány **korlátot**:

- a társaság tagjaiban változás nem állhat be;
- a létesítő okirat nem módosítható (kivéve, ha erre a cégbírósági hiánypótlás teljesítése érdekében kerül sor);
- nem kezdeményezhető tag kizárására irányuló per;
- átalakulás, illetve jogutód nélküli megszűnés nem határozható el;
- gazdasági társaságot nem alapíthat, abban tagként nem vehet részt.

Az előtársaságra abban az esetben jelentkeznek speciális előírások, ha a **társaság bejegyzése nem történik meg**, mert a bejegyzési kérelmet elutasítják. Ebben az esetben az előtársaság további jogokat nem szerezhet, kötelezettséget nem vállalhat és *köteles működését késedelem nélkül*

megszüntetni. Ennek elmulasztásával okozott károkért az előtársaság vezető tisztségviselő a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felelnek. Ha a tagok felelőssége a társaságot terhelő tartozásokért korlátozott, s a társaságnak ki nem egyenlített tartozása marad fenn, úgy a tartozásokért a társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni (objektív felelősség).

A cégbíróság egyesbíróként, nemperes eljárásban (kérelemre indul, nincsenek tárgyalások, felek kölcsönös meghallgatásának elve nem érvényesül, kötelező a jogi képviselet, nincs szünetelés, csak okirati bizonyítás megengedett) hozza meg bejegyző végzését. A társaság a bejegyzés napjával jön létre (*ex nunc hatály*).

A cégbíróság döntése ellen amennyiben cégbejegyzést (változásbejegyzést) elutasító végzést hoz, fellebbezésnek van helye, amennyiben cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzést hoz annak hatályon kívül helyezése iránt per, továbbá a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per indítható. A létesítő okirat cégjegyzékadattal össze nem függő módosítása érvénytelenségének megállapítása iránt is lehet pert indítani.

1./ <u>A cégbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti per</u>
A kérelemnek helyt adó cégbejegyzési (változásbejegyzési) végzés ellen fellebbezésnek nincs helye. A végzés vagy az annak meghozatala alapjául szolgáló iratok jogszabályba ütközése miatt az ügyész, valamint az, akire a végzés rendelkezést tartalmaz – a rendelkezés őt érintő részére vonatkozóan – pert indíthat a cég ellen a végzés hatályon kívül helyezése iránt a cég székhelye szerint illetékes törvényszék előtt. A per megindításának a végzés Cégközlönyben való közzétételétől számított *harminc napon belül* van helye. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

2./ <u>A cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per</u>
A cég bejegyzését követően a cég alapítása érvénytelenségének megállapítása iránt a cég ellen a cég bejegyzését elrendelő végzés Cégközlönyben történő közzétételétől számított *hat hónap*os jogvesztő határidőn belül a cég székhelye szerint illetékes törvényszék előtt indítható per. A perindításra az ügyész, illetve az jogosult, aki jogi érdekét valószínűsíti.

Perindításnak valamennyi cégforma tekintetében csak a következő **érvénytelenségi ok** fennállása esetében van helye:

a) a létesítő okirat ügyvédi, illetve az alapító jogtanácsosa általi ellenjegyzésére vagy közjegyzői okiratba foglalására nem került sor;

b) a létesítő okirat nem tartalmazza a cég cégnevét, főtevékenységét, jegyzett tőkéjét, továbbá a tag vagyoni hozzájárulása mértékét;

c) a cég tevékenységi köre jogszabályba ütközik;

d) a cég alapításában részt vevő valamennyi tag cselekvőképtelen volt vagy a cég alapításában részt vevők a tagok legkisebb számára vonatkozó törvényi előírásokat megsértették;

e) a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság esetében a jegyzett tőke legkisebb összegére vonatkozó törvényi előírásokat megszegték.

A bíróság a perben megfelelő határidő tűzésével felhívja a céget az érvénytelenségi ok megszüntetéséhez szükséges intézkedések megtételére. Ha az intézkedések eredményre vezetnek, a bíróság ítéletében csak az érvénytelenség tényét állapítja meg.

Ha az érvénytelenség oka nem küszöbölhető ki vagy a cég a bíróság felhívásának nem tesz eleget, a bíróság a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása mellett az ítéletében megállapított időpontig a létesítő okiratot hatályossá nyilvánítja. Az ítéletben meghatározott hatályossági időpont nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított kilencven nap. Emellett felhívja a cégbíróságot, hogy intézkedjen a cég megszűntnek nyilvánításáról és ehhez kapcsolódóan kényszertörlési eljárás vagy felszámolási eljárás lefolytatásáról. A cégbíróság a cég megszűntnek nyilvánítási időpontját a bírósági ítéletben megállapított hatályossági időponttal azonos időpontban határozza meg.

3./ <u>A létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per</u>

A cég bejegyzését követően a létesítő okirat cégjegyzékadattal össze nem függő módosítása érvénytelenségének megállapítása is kérhető. Ha az érvénytelenség oka nem küszöbölhető ki, a bíróság a létesítő okirat módosításának érvénytelenségét megállapítja és a létesítő okirat módosítását ítéletében megállapított időpontig hatályossá nyilvánítja. Ez az időpont nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított kilencven nap.

6. A létesítő okirat módosítása

A létesítő okirat módosítását **változásbejegyzési kérelem benyújtásával** kell bejelenteni ugyancsak *30 napon belül* a cégbíróságnak akkor is, ha a változás a cégjegyzék más adatait nem érinti. Ha a létesítő okirat tartalma is változik, minden esetben csatolni kell a <u>létesítő okirat egységes szerkezetbe</u>

foglalt szövegét is.

Változásbejegyzés nem lehetséges egyszerűsített cégeljárás keretében, bár az egységes szerkezetű szerződésminta a változásbejegyzés esetén felhasználható.

A létesítő okirat **módosításáról a gazdasági társaság legfőbb szerve** *minősített (3/4-es) többséggel* **dönt**. Egyhangú határozatra van szükség, ha a módosítás egyes tagok jogait hátrányosan érintené, vagy helyzetét terhesebbé tenné.

A gazdasági társaság cégneve, székhelye, telephelye, fióktelepe, tevékenységi köre, ha a létesítő okirat nem zárja ki, egyszerű szótöbbséggel is módosítható.

A tag kizárására irányuló eljárásban a tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható.

7. A gazdasági társaságok szervezete

7.1. A gazdasági társaságok legfőbb szerve

A gazdasági társaságok döntéshozó szerve a tagok összességéből álló legfőbb szerv. A legfőbb szerv elnevezése társasági formánként változó: *tagok gyűlése* (kkt., bt.), *taggyűlés* (kft.), *közgyűlés* (rt.).

7.1.1 A legfőbb szerv feladatai

A legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a társasághoz kapcsolódó alapvető üzleti és személyi kérdésekben való döntéshozatal. Például az éves beszámoló elfogadása, az éves nyereség felosztásáról szóló döntés, a vezető tisztségviselők, felügyelő bizottság tagjainak, könyvvizsgálójának megválasztása, ellenük esetleges kártérítési igényről történő döntés stb. Az általános feladat-meghatározások mellett az egyes társasági formákra vonatkozóan is találunk külön meghatározott feladatokat. Például kft. esetén a legfőbb szerv kizárólagos hatáskörébe tartozik az olyan szerződés megkötése, amelyet a társaság saját tagjával, ügyvezetőjével, felügyelő bizottsági tagjával, könyvvizsgálójával, vagy azok közeli hozzátartozójával köt; míg nyrt. esetén a vezető tisztségviselők, felügyelő bizottsági tagok, vezető állású munkavállalók hosszú távú díjazása és ösztönzési rendszer irányelveinek meghatározása.

Egyszemélyes társaság esetén a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben az alapító vagy az egyedüli tag írásban határoz.

7.1.2. A legfőbb szerv összehívása

A legfőbb szervet a vezető tisztségviselő meghívó küldésével, vagy közzétételével hívja össze. A *felügyelő bizottság* jogosult összehívni a legfőbb szerv ülését, ha megítélése szerint az ügyvezetés tevékenysége jogszabályba vagy a létesítő okiratba ütközik, ellentétes a társaság legfőbb szervének határozataival vagy egyébként sérti a gazdasági társaság érdekeit. A szavazatok legalább öt százalékával rendelkező tagok *(kisebbség*) az ok és a cél megjelölésével bármikor kérhetik a legfőbb szerv összehívását. Ha az ügyvezetés 8 napon belül nem intézkedik az összehívásról, akkor az indítványozók kérelmére a cég*bíróság* hívja össze.

Vannak esetek, amikor kötelező a legfőbb szerv összehívása:

a) Kft. esetén az ügyvezető késedelem nélkül köteles összehívni a taggyűlést vagy annak ülés tartása nélküli döntéshozatalát kezdeményezni a szükséges intézkedések megtétele céljából, ha tudomására jut, hogy a társaság saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére csökkent, vagy a társaság saját tőkéje a törzstőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent, vagy a társaságot fizetésképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette; vagy vagyona tartozásait nem fedezi. Ilyen esetben a tagoknak határozniuk kell pótbefizetés előírásáról, a törzstőke mértékét elérő saját tőke más módon való biztosításáról vagy a törzstőke leszállításáról; mindezek hiányában a társaság átalakulását, egyesülését, szétválását vagy jogutód nélküli megszüntetését kell elhatározni. A taggyűlés ezzel kapcsolatos határozatait három hónapon belül végre kell hajtani.
b) Rt. esetén az igazgatóság köteles nyolc napon belül – a felügyelőbizottság egyidejű értesítése mellett – a szükséges intézkedések megtétele céljából a közgyűlést összehívni, vagy közgyűlés tartása nélkül történő határozathozatalt kezdeményezni, ha bármely tagjának tudomására jut, hogy a részvénytársaság saját tőkéje, veszteség következtében az alaptőke kétharmadára csökkent, vagy a részvénytársaság saját tőkéje az alaptőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent, vagy a részvénytársaságot fizetésképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette, vagy a részvénytársaság vagyona a tartozásait nem fedezi.

A meghívó tartalmazza a jogi személy nevét, székhelyét, az ülés idejét és helyszínét, valamint a napirendi pontokat. Napirendi pontban nem szereplő kérdésben csak akkor hozható határozat, ha minden tag jelen van, és egyhangúlag hozzájárulnak új napirendi pont felvételéhez.

Ha a legfőbb szerv nem volt határozatképes a megismételt legfőbb szerv ülése az eredeti napirenden szereplő ügyekben a jelenlevők által képviselt szavazati jog mértékétől függetlenül határozatképes. A megismételt legfőbb szerv ülésének szabálya társasági formánként eltérhetnek. Például kft. esetén a megismételt taggyűlést az eredeti időpontot legalább három és legfeljebb tizenöt nappal követő időpontra kell összehívni. A társasági szerződés három napnál rövidebb összehívási határidőt előíró rendelkezése semmis.

7.1.3. A legfőbb szerv ülése

A legfőbb szerv határozatait fő szabály szerint szabályszerű összehívást követően **ülés**en hozza meg. A legfőbb szerv ülése nem nyilvános.

A létesítő okirat lehetővé teheti az *ülés tartása nélküli határozathozatalt*. Gyakorlatilag ez akképpen történik, hogy a tagok írásban megkapják a határozat-tervezeteket és a tagok arra adják le szavazatukat. Bármelyik tag kérésére azonban az ülést össze kell hívni.

A hagyományos ülés mellett a jogszabály lehetőséget biztosít arra, hogy a tag vagy meghatalmazottja személyes részvétel helyett a tagsági jogaikat elektronikus hírközlő eszközök igénybevételével gyakorolja (*konferenciaülés*). Ennek feltétele, hogy olyan eszközök alkalmazhatóak, amelynek segítségével a tagok azonosíthatóak és a tagok közötti kölcsönös és korlátozásmentes kommunikáció biztosított.

A legfőbb szerv ülése szabályszerű összehívás nélkül is megtartható, azon határozat hozható, ha valamennyi tag jelen van, és az ülés megtartásához hozzájárul (*szabályszerű összehívás nélküli ülés*).

7.1.4. határozatképesség, határozathozatal

A gazdasági társaságok legfőbb szerve akkor határozatképes, ha a leadható szavazatok több, mint felét képviselő szavazásra jogosult részt vesz. Ha egy tag az ügyben nem szavazhat, az adott határozat meghozatalánál a határozatképesség megállapítása során figyelmen kívül kell hagyni.
A határozat meghozatalakor nem szavazhat az,

a) akit a határozat kötelezettség vagy felelősség alól mentesít vagy a jogi személy terhére másfajta előnyben részesít;
b) akivel a határozat szerint szerződést kell kötni;
c) aki ellen a határozat alapján pert kell indítani;
d) akinek olyan hozzátartozója érdekelt a döntésben, aki a jogi személynek nem tagja vagy alapítója;
e) aki a döntésben érdekelt más szervezettel többségi befolyáson alapuló kapcsolatban áll;
f) aki egyébként személyesen érdekelt a döntésben.
A gazdasági társaság minden tagja jogosult személyesen vagy képviselő útján a legfőbb szerv tevékenységében részt venni. Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, egy tag egy képviselőt bízhat meg, egy képviselő több tagot is képviselhet. A képviseletre szóló meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kell foglalni.

A **határozathozatal** (milyen arányú döntés kell) lehet egyszerű, minősített szótöbbségű vagy egyhangú. A társaság legfőbb szervében gyakorolható szavazati jog mértéke a tag vagyoni hozzájárulásához igazodik.

A legfőbb szerv határozatait általában egyszerű szótöbbséggel (50%+1 szavazat) hozza meg. Minősített szótöbbség (3/4-es, 75%+1) vagy egyhangúság (100%) szükséges a jogszabály által az egyes társasági formáknál megadott esetekben.

7.2. A gazdasági társaságok ügyvezetése

7.2.1. A vezető tisztségviselők köre

A társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselők látják el. **Az ügyvezetés alapvetően kétirányú**. Egyrészt magába foglalja a társaság belső irányítását (*üzletvezetés*), amely az operatív irányítást, a szervezeti működtetést, a döntéshozatalt foglalja magába, másrészt pedig a társaság külső irányítását (*képviselet)* harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt.

Az egyes társasági formáknál a Ptk. a vezető tisztségviselőket eltérő elnevezéssel illeti: így *ügyvezető(k)* vezeti(k) a közkereseti társaságot,a betéti társaságot és a korlátolt felelősségű társaságot, míg a részvénytársaság ügyvezetését az *igazgatóság* – mint testület – látja el.

Zártkörűen működő részvénytársaság esetében egyszemélyes vezetés lehetősége is adott azáltal, hogy az igazgatóság jogait *vezérigazgató*

gyakorolhatja. A vezető tisztség ellátása a részvénytársaság igazgatósága esetén testülethez kötött, míg egyéb esetekben személy(ek)hez kapcsolódó.

A nyilvánosan működő részvénytársaság alapszabálya úgy is rendelkezhet, hogy *igazgatótanács* látja el egységesen az ügyvezetési és ellenőrzési funkciókat (egységes irányítási rendszerű részvénytársaság).

A vezető tisztségviselő tevékenysége elsődlegesen mindazon döntések meghozatala, amelyek nem tartoznak a társaság legfőbb szervének a hatáskörébe. A Ptk. már nem nevesít felsorolásszerűen feladatokat, de a gyakorlatban az alábbiak emelhetőek ki:

a) Bejelentési kötelezettség a cégbíróság felé
A vezető tisztségviselők kötelezettségei közé tartozik a társaság alapításának, a létesítő okirat módosításának, a cégjegyzékbe bejegyzett jogoknak, tényeknek és adatoknak, valamint ezek változásának, illetve törvényben előírt más adatoknak – mint például a számviteli beszámoló, mérleg – cégbírósági bejelentése.

b) Felvilágosítás adása a tagok részére
A tulajdonosok kérésére a vezető köteles a társaság ügyeiről felvilágosítást adni, s lehetővé kell tenni számukra az üzleti könyvekbe és iratokba, nyilvántartásokba való betekintést. A vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha ez a jogi személy üzleti titkát sértené, ha a felvilágosítást kérő a jogát visszaélésszerűen gyakorolja, vagy felhívás ellenére nem tesz titoktartási nyilatkozatot. Ha a felvilágosítást kérő a felvilágosítás megtagadását indokolatlannak tartja, a nyilvántartó bíróságtól kérheti a jogi személy kötelezését a felvilágosítás megadására.

c) Munkáltatói jogok gyakorlása
A társaság munkavállalóival szemben a munkáltatói jogokat a vezető tisztségviselő – rt. esetében az igazgatóság – gyakorolja. A társaság létesítő okirata vagy a legfőbb szervének határozata több vezető tisztségviselő esetén a munkáltatói jogok gyakorlását az egyik vezető tisztségviselőre ruházhatja át.

7.2.2. Vezető tisztségviselővel szembeni kizáró okok

Vezető tisztségviselő természetes személy vagy jogi személy lehet. Természetes személy esetén csak olyan nagykorú személy lehet vezető tisztségviselő, akinek cselekvőképességét a tevékenysége ellátásához szükséges körben nem korlátozták, illetve vele szemben nem áll fenn kizáró

ok. Részvénytársaság legalább 3 tagú igazgatóságának tagja csak természetes személy lehet.

Ha a vezető tisztségviselő jogi személy, a jogi személy köteles kijelölni azt a természetes személyt, aki a vezető tisztségviselői feladatokat nevében ellátja. A vezető tisztségviselőkre vonatkozó szabályokat a kijelölt személyre is alkalmazni kell.

A gazdasági társaságok működése szempontjából különös jelentősége van a vezető(k) személyének, hiszen döntően ők alakítják a társaság üzletpolitikáját, rendelkeznek a társaság vagyonával, kialakítják és vezetik a munkaszervezetet, gyakorolják a munkáltatói jogokat. A Ptk. garanciálisan szabályozza, hogy milyen feltételekkel válhat valaki vezető tisztségviselővé, s ennek keretében az alábbi kizáró okokat fogalmazza meg:

- Nem lehet vezető tisztségviselő az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítéltek, amíg a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült.
- Ugyancsak bűncselekmény elkövetésével függ össze az a kizáró ok az is, ha valakit a vezetői tisztség gyakorlásától jogerősen eltiltottak, vagy akit valamely foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vezető tisztségviselője nem lehet.
- A Ctv. szerint az ***eltiltás*** hatálya alatt álló személy nem lehet cég vezető tisztségviselője (képviselője). A cégbíróság az eltiltást kimondó határozat jogerőre emelkedése napjától számított öt évre eltiltja azt a személyt,
    - *a)* akinek felelősségét a felszámolási vagy kényszertörlési eljárás során ki nem elégített hitelezői követelésért a bíróság jogerősen megállapította és a jogerős bírósági határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette,
    - *b)* aki a gazdasági társaság tartozásáért való korlátlan tagi helytállási kötelezettségének nem tett eleget, vagy
    - *c)* akivel, mint vezető tisztségviselővel szemben a cégbíróság pénzbírságot szabott ki és a jogerős határozat szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette, feltéve hogy a vele szembeni végrehajtás eredménytelen volt,
    - *d)* aki a kényszertörlési eljárás megindításának időpontjában vagy az azt megelőző évben vezető tisztségviselő, korlátlanul felelős tag, korlátolt tagi felelősséggel működő gazdasági társaságban többségi befolyással rendelkező tag volt és a cég

cégjegyzékből történő törlésére kényszertörlési eljárásban kerül sor.
Az eltiltásra vonatkozó tényeket a cégjegyzék adatai között a jogerőre emelkedés napjától kell feltüntetni. Ha ugyanazon személyt több cég vonatkozásában is eltiltják, az eltiltás időbeli hatálya az utolsó eltiltás kezdő időpontjához igazodik.
Az eltiltás hatálya alatt az eltiltás kezdetének napján már fennálló tagsági befolyás mértéke vagyoni szolgáltatás ellenében történő átruházással, ajándékozással nem növelhető – kivéve, ha az így létrejövő befolyás nem éri el a többségi befolyás mértékét –, tilalom alá eső befolyás újonnan nem szerezhető.

- Betéti társaság kültagja nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.

A megválasztott vezető tisztségviselő az *elfogadó nyilatkozatban köteles kijelenteni*, hogy vele szemben a fenti törvényes kizáró okok nem állnak fenn. A kijelentés igazolására azonban semmilyen okiratot (például erkölcsi bizonyítványt) nem köteles csatolni a vezető.

7.2.3. A vezető tisztségviselőre vonatkozó összeférhetetlenségi szabályok

A vezető tisztségviselők a gazdasági társaság ügyvezetését a társaság érdekeinek elsődlegessége alapján kötelesek ellátni. Ennek érvényre jutása érdekében a Ptk. igyekszik kiszűrni azokat az eseteket, amelyek a vezető tisztségviselő és a társaság érdekellentétét eredményezhetik.

- Részesedésszerzés korlátozása: a vezető tisztségviselő – a nyilvánosan működő részvénytársaság részvénye kivételével – nem szerezhet társasági részesedést olyan gazdasági társaságban, amely főtevékenységként ugyanolyan gazdasági tevékenységet folytat, mint az a társaság, amelyben vezető tisztségviselő.
- Tisztségvállalás korlátozása: a vezető tisztségviselő nem lehet vezető tisztségviselő olyan gazdasági társaságban, amely főtevékenységként ugyanolyan gazdasági tevékenységet folytat, mint az a társaság, amelyben vezető tisztségviselő.
- Ha a vezető tisztségviselő új vezető tisztségviselői megbízást fogad el, a tisztség elfogadásától számított tizenöt napon belül köteles e tényről értesíteni azokat a társaságokat, ahol már vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag.
- Ügyletkötés korlátozása: a vezető tisztségviselő és hozzátartozója – a mindennapi élet szokásos ügyletei kivételével – nem köthet saját

nevében vagy saját javára a gazdasági társaság főtevékenysége körébe tartozó szerződéseket.

- A vezető tisztségviselő és hozzátartozója ugyanannál a társaságnál a felügyelő bizottság tagjává, illetve állandó könyvvizsgálójává nem választható meg.

7.2.4. A vezető tisztségviselői jogviszony tartalma

A társaság első vezető tisztségviselőit a létesítő okiratban kell kijelölni, a továbbiakban pedig a tulajdonosokból álló legfőbb szerv választja őket. A vezető tisztségviselőket, ha a társasági szerződés másképpen nem rendelkezik határozott időre, de **legfeljebb öt évre** kell megválasztani, kijelölni. Ha a tagok nem rendelkeztek a választás időtartamáról, akkor ilyen esetekben a vezető tisztségviselőt öt évre megválasztottnak kell tekinteni, kivéve, ha a társaság ennél rövidebb időre jött létre.

A vezető tisztségviselő tisztségét **munkaviszonyban** vagy **megbízási jogviszonyban** láthatja el.

A vezető tisztség az érintett személy által tett elfogadó nyilatkozattal jön létre, amely minden cég esetében a bejegyzési kérelem kötelező melléklete.

A megbízás időtartamának lejárta után a vezető tisztségviselők (akár többször is) újraválaszthatóak. Olykor előfordul, hogy a társaság, s maga a vezető tisztségviselő is „elfeledkezik" a megbízás időtartamának lejártáról. A tulajdonosok elégedettek a vezető munkájával, továbbra is bíznak benne, „csak" éppen jogilag nincs vezető tisztségviselője a cégnek. Ebben az esetben a lejárt megbízatású vezető álképviselőként jár el (6:14.§) a cég nevében, s az általa tett jognyilatkozat a képviselt jóváhagyásával vált ki joghatást. Jóváhagyás lehet akár ráutaló magatartás is, tehát nem szükséges kifejezett jóváhagyó nyilatkozat megtétele. Így utólagos jóváhagyásnak minősül az is, ha a cég teljesíti a lejárt mandátumú vezetője által a társaság nevében kötött jogügyleteket. Ha a képviselő a nevében tett jognyilatkozatot a képviselt társaság nem hagyja jóvá, a jóhiszemű álképviselő a harmadik személynek a jognyilatkozat megtételéből eredő kárát, a rosszhiszemű álképviselő a harmadik személynek a teljes kárát köteles megtéríteni.

A vezető tisztségviselői feladat bizalmi jellegéből következően a társaság belső működése körében a társasággal, illetve annak testületeivel, valamint más tisztségviselőkkel kapcsolatos feladatok **csak személyesen láthatók el**, s e téren semmilyen képviseletnek nincs helye.

A vezető tisztségviselő szükségszerűen nagyfokú önállósággal rendelkezik ügyvezetési feladatai ellátása során, amelyhez szigorú felelősségi szabályok kapcsolódnak. A vezető tisztségviselő e minőségében sem a társaság, sem tagok által **nem utasítható, hatásköre nem vonható el.**

Az utasítási és hatáskör-elvonási tilalom alól kivétel az **egyszemélyes gazdasági társaság** esete. Az egyedüli tag a vezető tisztségviselő részére írásban utasítást adhat, amelyet a vezető tisztségviselő köteles végrehajtani. Természetesen ebben az esetben nem áll fenn a döntésért való felelőssége sem.

Amennyiben a kkt., bt. és kft. esetén a vezető tisztséget **több ügyvezető** látja el, akkor főszabályként mindegyike önállóan járhat el. Az ügyvezető a másik ügyvezető tervezett vagy már megtett intézkedése ellen tiltakozhat. Ebben az esetben a legfőbb szerv jogosult az intézkedés felülbírálására. A tervezett intézkedés – a halaszthatatlan intézkedés kivételével – mindaddig nem tehető meg, amíg arról a legfőbb szerv nem határoz.

Ha a társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy több ügyvezető együttesen jár el, és az ügyvezetők között nincs egyetértés, bármelyikük jogosult az adott kérdésben a legfőbb szerv döntését kérni. A halaszthatatlan intézkedéseket az ügyvezetők ebben az esetben önállóan is megtehetik, de az ilyen intézkedésről a többi ügyvezetőt késedelem nélkül tájékoztatni kell.

A vezető tisztség és a vezető tisztségviselő tagsági viszonyával kapcsolatosan ki kell emelni, hogy a közkereseti társaság és betéti társaság esetén a vezető tisztség betöltése tagsági viszonyhoz kötött, azaz csak a társaság tagja lehet vezető tisztségviselő, míg a kft. és rt. esetén ilyen irányú kógens előírás nincs.

A vezető tisztségviselők *a* gazdasági társaság ügyeiről szerzett értesüléseket üzleti titokként kötelesek megőrizni, amit harmadik személyekkel a vezetői jogviszony megszűnését követően sem közölhetnek.

7.2.5. A vezető tisztségviselők képviseleti joga – a cégjegyzés

Cégjegyzés a cég írásbeli képviselete. A gazdasági társaság törvényes képviseletét a vezető tisztségviselő látja el.

A társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselők munkájának segítése érdekében egy vagy több **cégvezető**t nevezhet ki. A cégvezető feladatait munkaviszonyban látja el. A cégvezető olyan munkavállaló, aki a vezető

tisztségviselő rendelkezései alapján irányítja a társaság folyamatos működését. A cégvezetőre a vezető tisztségviselőkkel kapcsolatos kizáró és összeférhetetlenségi okokat megfelelően alkalmazni kell.

Az általános hatáskörű cégvezető mellett a gazdasági társaság legfőbb szerve vagy felhatalmazása alapján az ügyvezetés a társaság telephelyein és fióktelepein tevékenykedő korlátozott hatáskörű cégvezetőket (képviseletre jogosult munkavállaló) is kinevezhet. A cégvezető és a képviseletre jogosult munkavállaló képviseleti jogát érvényesen nem ruházhatja át másra.
A nyilvántartásába bejegyzett képviselők képviseleti jogának korlátozása és nyilatkozatának feltételhez vagy jóváhagyáshoz kötése harmadik személyekkel szemben nem hatályos, kivéve, ha a harmadik személy a korlátozásról vagy a feltétel bekövetkeztének vagy a jóváhagyásnak a szükségességéről és annak hiányáról tudott vagy tudnia kellett volna.

7.2.6. A vezető tisztségviselők felelőssége

Általánosságban kijelenthető, hogy a vezető tisztségviselő ügyvezetési tevékenységét a jogi személy érdekének megfelelően, az adott helyzetben általában elvárható módon köteles ellátni. Ha ügyvezetési kötelezettsége körében a társaság érdekének megfelelően úgy jár el, ahogy adott helyzetben általában elvárható, akkor kártérítési felelősség nem terheli, kivéve az előtársaság szakaszában fennálló speciális objektív felelősségét.

Más oldalról azonban a fentiek fenn nem állta esetén a vezető tisztségviselő felelősséggel tartozhat elsődlegesen a társasággal szemben, illetve a felelősségük szigorításának eredményeképpen a 3. személyekkel szemben, így különösen a hitelezőkkel szemben is.

1. A vezető tisztségviselő felelőssége előtársaság szakaszában
A létesítő okirat ellenjegyzése és a társaság bejegyzése közötti időszakban a vezető tisztségviselő felelőssége kétirányú, amennyiben a gazdasági társaság nyilvántartásba vételét jogerősen elutasítják, vagy a bejegyzési kérelem visszavonásra kerül.

a) A jogerős elutasítás illetve visszavonás azzal a következménnyel jár, hogy a jogi személy nem jön létre. Ezért az előtársaság a működését késedelem nélkül köteles megszüntetni. Ha ennek a vezető tisztségviselő által irányított társaság nem tesz eleget, az e kötelezettsége megszegésével okozott károkért a társaság vezető tisztségviselője a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel.

b) A jogerős elutasítás illetve visszavonás miatt az előtársaság működésének megszűnésig vállalt kötelezettségeket a létrehozni kívánt társaság rendelkezésére bocsátott vagyonból kell teljesíteni. Az ebből ki nem egyenlíthető követelésekért az alapítók harmadik személyekkel szemben egyetemlegesen kötelesek helytállni. Ha a létrehozni kívánt gazdasági társaságnál a tag felelőssége a társaságot terhelő kötelezettségekért korlátozott volt, és a tag helytállása ellenére ki nem elégített követelések maradtak fenn, e tartozásokért harmadik személyek irányában a létrehozni kívánt gazdasági társaság vezető tisztségviselői korlátlanul és egyetemlegesen – kimentési lehetőség nélkül – kötelesek helytállni.

2. A vezető tisztségviselők felelőssége a társasággal szemben

A vezető tisztségviselő képviselői minőségére tekintettel a *társaság lesz felelős* azért a kárért, amelyet vezető tisztségviselője e jogkörében eljárva harmadik személynek okoz, hiszen a vezető, mint a társaság szervezeti képviselője a társaság részére szerez jogokat és kötelezettségeket. A képviselő által megtett jognyilatkozat közvetlenül a képviseltet jogosítja és kötelezi (Ptk. 6.11.§ (1) bek.). A megkötött ügyletért a képviselt társaságnak, mint szerződő félnek kell helytállnia a harmadik személlyel szemben, a vezető tisztségviselő felelőssége főszabály szerint csak a társasággal szemben áll fenn.

A vezető tisztségviselő az **ügyvezetési tevékenysége során a jogi személynek okozott károkért** a **szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség** szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben.

Külön is ki kell emelni, hogy az ügyvezetési tevékenység gyakorlásával összefüggő károkozás fenti alapvető szabálya a vezető tisztségviselővel szemben akkor is érvényesül, ha a társaság ügyvezetését munkaviszonyban és nem megbízási jogviszonyban látja el. A vezető tisztségviselő felelőssége nem a jogviszonya jellegétől függ.

A régi Ptk. a szerződésszegéssel okozott károk kapcsán (kontraktuális felelősség) a szerződésen kívüli károkozás (deliktuális felelősség) szabályait rendelte alkalmazni. Az új Ptk. a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősséget újraszabályozta, speciális kimentést (exculpatio) és speciális kártérítési mértéket határozva meg.

Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. *Mentesül* a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést:

- ellenőrzési körén kívül eső,
- a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és
- nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

Kártérítés címén elsődlegesen csak a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt köteles a vezető tisztségviselő megtéríteni. A szerződésszegés következményeként a jogosult vagyonában keletkezett egyéb károkat és az elmaradt vagyoni előnyt csak olyan mértékben kell megtéríteni, amilyen mértékben a jogosult bizonyítja, hogy a kár mint a szerződésszegés lehetséges következménye a szerződés megkötésének időpontjában előre látható volt. Szándékos szerződésszegés esetén a jogosult teljes kárát meg kell téríteni.

A károsult kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségére, továbbá a közös károkozók felelősségére a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait kell alkalmazni.

Ha többen közösen okoznak kárt, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges. A bíróság mellőzheti az egyetemleges felelősség alkalmazását, ha a károsult a kár bekövetkeztében maga is közrehatott, vagy ha az rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények fennállása miatt indokolt. Az egyetemleges felelősség alkalmazásának mellőzése esetén a bíróság a károkozókat magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában marasztalja. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a bíróság a károkozókat egyenlő arányban marasztalja.

A károkozók a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában viselik. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozók egymás között egyenlő arányban viselik.
A kár fogalmára és a kártérítés módjára – az e fejezetben nem szabályozott kérdésekben – a szerződésen kívül okozott károk megtérítésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a kártérítés méltányosságból való mérséklésének nincs helye.

A jogosult kártérítési igényét a kötelezettel szemben akkor is a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint

érvényesítheti, ha a kár a kötelezett szerződésen kívül okozott károkért való felelősségét is megalapozza.

A szerződésszegésért való felelősség korlátozása

A Ptk. csak a szándékosan okozott, továbbá emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget korlátozó vagy kizáró szerződési kikötés semmiségét mondja ki (6:152.§). Ebből következőleg véleményünk szerint nincs annak akadálya, hogy a társaság és a vezető tisztségviselő egymás közötti megállapodással – akár megfelelő ellenszolgáltatás nélkül – megállapodást kössenek a gondatlan szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség korlátozására vagy akár kizárására.

Felmentvény

A felmentvény a vezető tisztségviselő érdekét szolgálja, lényegében a társaság jogérvényesítésről lemondó nyilatkozata. Kiadását követően a vezető tisztségviselővel szemben csak akkor lehet fellépni, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak.

A társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a felmentvényt a beszámoló elfogadásával egyidejűleg adja ki, amelyben megállapítja az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelőségét.

Ha a vezető tisztségviselői jogviszony két egymást követő, beszámolóval foglalkozó ülés között megszűnik, a vezető tisztségviselő kérheti, hogy a legfőbb szerv következő ülésén döntsön a felmentvény kiadásáról.

A felelősség érvényesítése

A vezető tisztségviselő társasággal szembeni felelőssége esetén a károsulti pozícióban lévő *társaság jogosult a kárigényt érvényesíteni*. Erről a tulajdonosok – akik a társaságon keresztül közvetve károsodtak – a legfőbb szerv ülésén döntenek. Kártérítési perben tehát a társaság szerepel felperesként az alperes vezető tisztségviselővel szemben.

Ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, hogy a társaság a vezető tisztségviselő ellen támasztható követelést érvényesítse, a követelést a szavazati jogok öt százalékával rendelkező tagok a legfőbb szerv ülésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül a gazdasági társaság képviseletében a társaság javára maguk is érvényesíthetik. A gyakorlat alapján a perindítás

költségeit a társaság előlegezi, perveszteség esetén azonban a pert indító tagok egyetemlegesen kötelesek azt a társaságnak megtéríteni.

Együttes képviseleti joggal rendelkező vezető tisztségviselők, illetve testületi ügyvezetés esetén a vezető tisztségviselők a gazdasági társasággal szembeni kártérítési felelőssége *egyetemleges.* Ha a kárt a testületi ügyvezetés határozata okozta, mentesül a felelősség alól az a tag, aki a döntésben nem vett részt, vagy a határozat ellen szavazott.

A) A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelőssége

A Ptk. talán legvitatottabb új szabálya a vezető tisztségviselőnek harmadik személyekkel kapcsolatos felelősségének a kimondása. Bemutatásra került, hogy a vezető tisztségviselő, mint a jogi személy törvényes képviselője jár el, ezért a képviselő által megtett jognyilatkozat közvetlenül a képviseltet jogosítja és kötelezi (Ptk. 6:11.§ (1) bek.). Ebből kifolyólag a megkötött ügyletért nem a vezető tisztségviselőnek, hanem az általa képviselt társaságnak, mint szerződő félnek kell helytállnia a harmadik személlyel szemben. A régi Gt. ezt konkrétan le is szögezte. A Szegedi Ítélőtábla Polgári Kollégiumának 2/2008. (XII.4.) sz. kollégiumi véleménye is alátámasztotta, hogy a vezető tisztségviselővel szemben közvetlen igényérvényesítés csak akkor lehetséges, ha a vezető tisztségviselő jogosultságaival szándékosan és súlyosan visszaélt.

A Ptk. *más személy által okozott kárért való felelősség* kapcsán azonban kimondja (Ptk. 6:541. §), hogy ha a jogi személy **vezető tisztségviselője e jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a vezető tisztségviselő a jogi személlyel egyetemlegesen felel.**

Vannak nézetek, amik szerint ez nem jelent érdemi változást az eddigi gyakorlatban, azaz a vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szemben továbbra is azon speciális esetben fog felelni, ha a vezető tisztségviselő eljárása nem csak a társaságra, hanem „jogviszonyával összefüggésben" harmadik személyre is kihat és vannak, akik úgy gondolják, hogy az új szabály lényegében megállapította a vezető tisztségviselők társaság által okozott károkért való önálló felelősségét.

Ez a felelősség is kimentésen alapul. Mentesül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni.

A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni

a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;

b) az elmaradt vagyoni előnyt; és

c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.

A kártérítés mértéke kapcsán azonban új elemként jelenik meg az előreláthatóság. Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

A vezető tisztségviselő felelőssége a társaság megszűnését követően

a) A társaság volt tagjaival szemben:
   A **gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igény**t – a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül – a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a társaság megszűnésekor felosztott vagyonból őt megillető rész arányában érvényesítheti.

b) Harmadik személlyel szemben:
   W*rongful trading*: Ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik, a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetésképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

7.2.7. A vezető tisztségviselői jogviszony megszűnése

A Ptk. meghatározza azokat az eseteket, amikor a vezető tisztségviselői megbízatás megszűnik. Megszűnik a vezető tisztségviselői megbízatás:

a) határozott idejű megbízatás esetén a megbízás időtartamának lejártával.

b) megszüntető feltételhez kötött megbízatás esetén a feltétel bekövetkezésével.

c) visszahívással: a jogi személy tagjai a vezető tisztségviselőt bármikor, indokolás nélkül visszahívhatják.

d) lemondással: a vezető tisztségviselő megbízatásáról a jogi személyhez címzett, a jogi személy másik vezető tisztségviselőjéhez vagy döntéshozó szervéhez intézett nyilatkozattal bármikor lemondhat. Ha a jogi személy működőképessége ezt megkívánja, a lemondás az új vezető tisztségviselő kijelölésével vagy megválasztásával, ennek hiányában legkésőbb a bejelentéstől számított hatvanadik napon válik hatályossá.
e) a vezető tisztségviselő halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével.
f) a vezető tisztségviselő cselekvőképességének a tevékenysége ellátásához szükséges körben történő korlátozásával.
g) a vezető tisztségviselővel szembeni kizáró vagy összeférhetetlenségi ok bekövetkeztével.

A megbízás időtartamának lejárta
Ha a vezető tisztségviselői megbízás határozott időre szól és a határozott idő eltelik, a jogviszony automatikusan megszűnik, tehát nem igényel a felek részéről semmilyen jognyilatkozatot. Ha a vezető tisztségviselő a megbízatási idő lejártát követően is ellátja az ügyvezetési feladatokat, akkor álképviselőnek minősül. Nincs akadálya annak, hogy a vezető tisztségviselőt akár többször is újraválasszák, azonban a megválasztás tényét és időtartamát, valamint az elfogadó nyilatkozatot újra be kell nyújtani a cégbírósághoz.

A vezető tisztségviselő visszahívása
A visszahívás joga a vezető tisztségviselőt megválasztó legfőbb szerv kizárólagos hatáskörébe tartozik, kivéve, ha a zrt., illetve a kft. létesítő okirata a megválasztás és visszahívás jogát a felügyelő bizottságra ruházza át (ügydöntő felügyelő bizottság). A visszahívás joga bármikor indoklás nélkül gyakorolható, s a visszahívás időpontjában hatályosul. A visszahívásról az rt.-nél a közgyűlés határoz egyszerű szótöbbségű határozattal, míg a kft. ügyvezetőjének visszahívásáról a taggyűlés legalább háromnegyedes szótöbbségű határozata dönt. A minősített többséggel hozott határozat jelentősen megnehezíti az egyszerű szótöbbséggel megválasztott ügyvezető visszahívását.

7.3. A felügyelő bizottság

A tagok legalább három tagú felügyelő bizottság létrehozását rendelhetik el azzal a feladattal, hogy az ügyvezetést a jogi személy érdekeinek megóvása céljából ellenőrizze.

A kis- és középvállalkozási formákban az ügyvezetést ellenőrző testület létrehozásának az igénye nem merül fel, hiszen az ügyvezető a stratégiai vezetést gyakorló taggyűlésnek alárendelten vezeti a társaságot, ami által a

tagok egy elkülönült felügyeleti szerv közbeiktatása nélkül is megfelelő kontrollt tudnak gyakorolni az operatív irányítás felett. A fentiek miatt a felügyelő bizottság létrehozásának eldöntését, főszabály szerint a jogszabály a tagokra bízza.

Kötelező a felügyelő bizottság létrehozása, ha:

- a nyilvánosan működő részvénytársaság dualista irányítási rendszer szerint működik;
- zártkörűen működő részvénytársaságnál, ha a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek ezt kérik;
- bármely gazdasági társaságnál, ha a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállalók létszáma éves átlagban a 200 főt meghaladja és az üzemi tanács nem mondott le a felügyelő bizottságban való munkavállalói részvételről. Ebben az esetben a munkavállalói participáció biztosítása, a dolgozói érdekek érvényre juttatása céljából a felügyelő bizottság tagjainak egyharmada a munkavállalók képviselőiből áll.

  A munkavállalói képviselőket a munkahelyi szakszervezetek véleményének figyelembevételével az üzemi tanács jelöli. A munkavállalói jelölteknek is meg kell felelniük a felügyelő bizottság tagjaival szemben támasztott törvényes feltételeknek, ennek hiányában újabb jelölést kell kérni. Egyébként a legfőbb szerv az üzemi tanács által jelölt munkavállalókat köteles a felügyelő bizottság tagjává megválasztani.

  A munkavállalói küldöttek jogállása megegyezik más felügyelő bizottsági tagokéval, tehát azonos jogok illetik meg és azonos kötelezettségek terhelik valamennyi tagot. Speciális jogosítványuk, hogy ha véleményük egyhangúlag eltér a felügyelő bizottság többségi álláspontjától, akkor a munkavállalók kisebbségi álláspontját a legfőbb szerv ülésén ismertetni kell, s ezáltal a tulajdonosok és az ügyvezetés is tájékozódik a munkavállalókat érintő problémákról. Az információs csatorna a másik irányba is működik, hiszen a felügyelő bizottság munkájáról, tevékenységéről, döntéseiről a munkavállalói küldöttek rendszeresen tájékoztatni kötelesek a munkavállalók közösségét. Ez a tájékoztatás azonban nem járhat a társaság üzleti titkainak megsértésével.

A felügyelő bizottság tagjai és működése

A felügyelő bizottsági tagokra is értelemszerűen vonatkoznak a vezető tisztségviselőkkel szembeni *kizáró okok és összeférhetetlenségi szabályok*. E tilalmak alól a vezető tisztségviselőkhöz hasonlóan a létesítő okirat felmentést adhat, ugyanúgy, mint a felügyelő bizottság tagja vagy közeli

hozzátartozója által a saját nevében vagy javára kötött szerződések tilalma alól. Abszolút kizáró okként érvényesül a felügyelő bizottsági tag és közeli hozzátartozójának ugyanannál a társaságnál történő vezető tisztségviselővé választása.

A felügyelő bizottsági tagot alapításkor a létesítő okiratban kell kijelölni, egyébként a *legfőbb szerv választja határozott időre*, legfeljebb öt évre, s mandátumuk időtartama eltérhet a vezető tisztségviselők megbízatásának időtartamától. Ha a létesítő okiratban a legfőbb szerv a vezető tisztségviselőket határozatlan időtartamra választja, úgy a felügyelő bizottság tagjai is határozatlan időre választhatók.

Megbízásuk annak elfogadásával jön létre. E tisztség halmozására a Ptk. *nem tartalmaz számbeli korlátot*, tehát elvileg bármennyi gazdasági társaság felügyelő bizottsági tagjává választható ugyanaz a személy.

A felügyelő bizottság *testület*ként jár el. A felügyelő bizottság tagjai közül elnököt választ. A felügyelő bizottság határozatképességéhez a tagok kétharmadának, de legalább három tagnak a jelenléte szükséges. Háromtagú felügyelő bizottság esetén valamennyi tagnak a jelen kell lennie.

A határozatképes felügyelő bizottság döntéseit egyszerű szótöbbséggel hozza meg. A tagok csak személyesen járhatnak el, képviseletnek – éppúgy, mint az ügyvezetés terén – nincs helye. A felügyelő bizottság ügyrendjét maga állapítja meg, de jóvá kell hagyatni a társaság legfőbb szervével. A felügyelő bizottság ülését az ügyrendben meghatározottak szerint az elnök hívja össze és vezeti le.

Az ok és cél megjelölésével bármelyik tag kérheti rendkívüli ülés összehívását az elnöktől, aki ha nyolc napon belül nem tesz intézkedést az ülés harminc napon belüli összehívására, a tag maga is jogosult lesz erre.

A felügyelő bizottság döntéseit főszabály szerint *ülés*en, testületként hozza meg, azonban az ügyrendje lehetővé teheti, hogy az ülésen a tagok nem személyes jelenléttel, hanem elektronikus hírközlő eszköz közvetítésével vegyenek részt.

A vezető tisztségviselőkhöz hasonlóan *nagyfokú önállóság*gal látják el feladataikat, sem a tulajdonosok, sem pedig – a munkavállalói küldöttek esetén – a munkáltató nem utasíthatja a felügyelő bizottsági tagokat e minőségükben.

Ha a felügyelő bizottság tagjainak száma a létesítő okiratban meghatározott *létszám alá csökken*, vagy nincs aki az ülést összehívja, az ügyvezetés köteles összehívni a legfőbb szervet, azért, hogy a felügyelő bizottság rendeltetésszerű működése helyreállításra kerülhessen.

A felügyelő bizottság jogköre

A felügyelő bizottság a tulajdonosok számára és megbízatásából az *ügyvezetés általános ellenőrzését végzi*. Az ellenőrzési feladatok elvégzésével a felügyelő bizottság bármely tagját megbízhatja, illetve az ellenőrzést állandó jelleggel is megoszthatja tagjai között. Az ellenőrzési hatáskör kiterjed az ügyvezetés minden területére. Az ellenőrző tevékenységhez jogosultak szakértőket igénybe venni.

Az ügyvezetés ellenőrzése körében *felvilágosítást kérhet* a vezető tisztségviselőktől, illetve a vezető állású munkavállalóktól, s azt a létesítő okiratban meghatározott módon és időben teljesíteni kell. A társaság könyveit és iratait megvizsgálhatja, szakértővel megvizsgáltathatja. A *legfőbb szerv ülésén* – a vezető tisztségviselőkhöz hasonlóan – tanácskozási joggal *részt vehetnek*, ezért az ülésre őket is meg kell hívni.

Ha a felügyelő bizottság álláspontja szerint az ügyvezetés tevékenysége jogszabályba, a létesítő okiratba, vagy a legfőbb szerv határozatába ütközik, vagy megítélése szerint sérti a társaság, vagy a tagok érdekeit, jogosult a *legfőbb szerv összehívására*. Ebben a kérdésben is a döntést a legfőbb szerv hozza, a felügyelő bizottság a napirend meghatározásával csak a kérdés feltételére jogosult.

A *számviteli beszámolóról* a társaság legfőbb szerve csak a felügyelő bizottság erre vonatkozó *írásbeli jelentésének* birtokában határozhat, azonban ez a vélemény nem köti a legfőbb szervet.

A felügyelő bizottsági tagok felelőssége

A felügyelő bizottság tagjai az ellenőrzési kötelezettségük elmulasztásával, vagy nem megfelelő teljesítésével a társaságnak okozott károkért a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felelnek.

A felügyelő bizottság testületként gyakorolja a létesítő okiratban meghatározott hatáskörét. Azonban a polgári jog nem ismer szervi, testületi felelősséget, jogilag tehát a felügyelő bizottság tagjai felelősségének megállapítására van lehetőség. A testületként való eljárás önmagában azonban nem alapozza meg valamennyi tag felelősségét, hanem minden

személy vonatkozásában egyenként kell megvizsgálni a felelősség feltételeinek fennállását.

Ügydöntő felügyelő bizottság
A létesítő okirat a felügyelő bizottságra ruházhatja át a legfőbb szerv, illetve az ügyvezetés hatáskörébe tartozó döntések meghozatalát, illetve jóváhagyását. Például a vezető tisztségviselők *megválasztását, visszahívását és díjazásuk megállapítását*, vagy a létesítő okiratban *meghatározott jogügyletek jóváhagyását* is.

Az ügyvezetés keretében ellátott funkciók tekintetében a felügyelő bizottság tagjai is vezető tisztségviselőnek minősülnek, ezért az e körben a társaságnak okozott károkért a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint felelnek.

Ha a felügyelő bizottság a vezető tisztségviselők által kötött jogügylet jóváhagyását megtagadja, a vezető tisztségviselők jogosultak a legfőbb szerv döntését kérni. Jóváhagyásuk esetén a határozatukból eredő károkért az azt megszavazó vezető tisztségviselők és felügyelőbizottsági tagok a társasággal szemben egyetemlegesen felelnek a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint.

7.4. Állandó könyvvizsgáló

A legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a könyvvizsgáló megválasztása és a könyvvizsgálóval kötendő szerződés lényeges tartalmi elemeinek megállapítása. A könyvvizsgáló választása lehetőség, a Ptk. nem írja elő kötelezően könyvvizsgáló választását, más törvények – például a számviteli törvény – azonban tartalmazhatnak ilyen jellegű előírásokat.

Nyilvánosan működő részvénytársaságnál kötelező a legalább három tagból áll auditbizottság létrehozása, amely a felügyelőbizottságot, illetve az igazgatótanácsot a pénzügyi beszámolórendszer ellenőrzésében, a könyvvizsgáló kiválasztásában és a könyvvizsgálóval való együttműködésben segíti.

Az auditbizottságot a közgyűlés a felügyelőbizottság vagy az igazgatótanács független tagjai közül választja. Az auditbizottság legalább egy tagjának számviteli vagy könyvvizsgálói szakképesítéssel kell rendelkeznie.

A választott állandó könyvvizsgáló feladata, hogy a könyvvizsgálatot szabályszerűen elvégezze, és ennek alapján független könyvvizsgálói

jelentésben foglaljon állást arról, hogy a gazdasági társaság beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak és megbízható, valós képet ad-e a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

Az állandó könyvvizsgáló nem nyújthat a gazdasági társaság részére olyan szolgáltatást és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely könyvvizsgálói feladatának független és tárgyilagos ellátását veszélyezteti.

Az állandó könyvvizsgáló a könyvvizsgálói nyilvántartásban szereplő egyéni könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég lehet. Ha könyvvizsgáló cég látja el a könyvvizsgálói feladatokat, ki kell jelölnie azt a személyt, aki a könyvvizsgálatot személyében végzi.

Összeférhetetlenségi szabály, hogy nem lehet állandó könyvvizsgáló a gazdasági társaság tagja, vezető tisztségviselője, felügyelőbizottsági tagja és e személyek hozzátartozója. Nem lehet állandó könyvvizsgáló a társaság munkavállalója e jogviszonya fennállása idején, és annak megszűnése után három évig.

A könyvvizsgálóval a megbízási szerződést – a legfőbb szerv által meghatározott feltételekkel és díjazás mellett – az ügyvezetés a kijelölést vagy választást követő kilencven napon belül köti meg. Ha a szerződés megkötésére e határidőn belül nem kerül sor, a legfőbb szerv köteles új könyvvizsgálót választani.

Az állandó könyvvizsgálót kógens szabály alapján határozott időre, legfeljebb öt évre lehet megválasztani, de megbízásának időtartama nem lehet rövidebb, mint a legfőbb szerv által történt megválasztásától a következő beszámolót elfogadó ülésig terjedő időszak.

Az állandó könyvvizsgálót a társaság legfőbb szervének a társaság beszámolóját tárgyaló ülésére meg kell hívni, amelyen a könyvvizsgáló köteles részt venni, de távolmaradása az ülés megtartását nem akadályozza.

8. Kisebbségvédelem

A **szavazatok legalább öt százalékával** rendelkező tagoknak a Ptk. külön is nevesített jogokat is biztosít:
a) Az ok és a cél megjelölésével bármikor kérhetik a társaság *legfőbb szerve ülésének összehívását* vagy a legfőbb szerv ülés tartása nélküli döntéshozatalát. Ha az ügyvezetés a kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül nem intézkedik a legfőbb szerv ülésének a lehető legkorábbi időpontra történő összehívása érdekében, illetve nem kezdeményezi az ülés tartása nélküli döntéshozatalt, az ülést az indítványozók kérelmére a cégbíróság hívja össze, vagy a cégbíróság felhatalmazza az indítványozókat az ülés összehívására, illetve az ülés tartása nélküli döntéshozatal lebonyolítására.
A várható költségeket az indítványozók kötelesek megelőlegezni. A gazdasági társaság legfőbb szerve a kisebbség kérelmére összehívott ülésen vagy az ülés tartása nélküli döntéshozatal során dönt arról, hogy a költségeket az indítványozók vagy a társaság viseli-e.

b) *Indítványozhatják*, hogy a társaság utolsó számviteli beszámolóját, vagy az utolsó két év ügyvezetésében előfordult bármely gazdasági eseményt, vagy kötelezettségvállalást külön könyvvizsgáló *vizsgálja meg*. Amennyiben erről az indítványról a legfőbb szerv a határozathozatalt mellőzi, úgy az ezt követő 30 napon belül (jogvesztő határidő) előterjesztett kérelemre ezt a cégbíróság rendeli el, a könyvvizsgálót a cégbíróság rendeli ki, akinek költségeit a gazdasági társaság előlegezi.

c) *Bírósági keresetet indíthatnak* a vezető tisztségviselők, felügyelő bizottság tagja, vagy a könyvvizsgáló ellen, ha a legfőbb szerv elvetette a velük szembeni követelés érvényesítést, vagy ilyen tárgyban a határozathozatalt mellőzte. Ennek határideje a legfőbb szerv ülésétől számított 30 nap (jogvesztő határidő).

d.) Zártkörűen működő részvénytársaság esetén a kisebbséggel rendelkező részvényesek kérhetik a *felügyelő bizottság létrehozását*.

III. FEJEZET
AZ EGYES GAZDASÁGI TÁRSASÁGOKRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK

1. Közkereseti társaság

1.1. A társasági forma alapmodell

A közkereseti társaságot a **legegyszerűbb társasági forma**ként, alaptípusként szabályozza a Ptk.; ez a rugalmas, egyszerű, néhol érintőlegesnek tűnő szabályozás vonatkozik mind a társaság alaptőkéjére, mind szervezeti felépítésére, valamint a tag és a társaság közötti viszonyra.

A közkereseti társaságnak a sajátossága abban áll, hogy a tagok vagyoni helytállása a társaság tartozásaiért **korlátlan, egyetemleges és mögöttes**. A korlátlanság azt jelenti, hogy a tagok a *teljes vagyonukkal* kötelesek helytállni, amennyiben a társaság vagyona, mint elsődleges kielégítési alap a követelések fedezetére nem elég. Az egyetemlegesség pedig a hitelező számára azt teszi lehetővé, hogy választása szerint léphessen fel akár *valamennyi taggal szemben*. A mögöttesség a kielégítési sorrendre utal, vagyis a táraság tartozásaiért *elsősorban maga a társaság* tartozik helytállni, és csak az ő fizetésképtelensége esetén lehet a taggal szemben igényt érvényesíteni.

A Ptk. megszüntette a korábbi különbségtételt a jogi személyek körében, így hatálybalépésével a közkereseti társaság is jogi személynek minősül, jogalanyiságát tekintve azonos jogállás illeti meg a többi gazdasági társasági formával.

Közkereseti társaság (kkt.) létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak.

A közkereseti társaság szabályozásakor a jogalkotó a személyegyesítő társaság alapmodelljét kívánta megteremteni, ahol a társaság tagjainak az **együttes gazdasági tevékenység**én van a hangsúly, ezt fejezi ki a „közkereset” megjelölés a társaság nevében. A Ptk. a vagyoni hozzájárulás teljesítésén túl valamilyen formában lehetővé teszi a tagok közös gazdasági tevékenységét, ami nem feltétlenül személyes – fizikai – munkavégzést

jelent. E társasági formánál tehát nem a – gazdasági tevékenység folytatására – elkülönített vagyon nagysága, a befektetési jelleg határozza meg a társaság arculatát, működését, hanem a tagoknak a társaság szervezeti keretein belül végzett tevékenysége.

1.2. A közkereseti társaság alapítása

Közkereseti társaságot **társasági szerződés**sel lehet alapítani. A társasági szerződésnek a társaságokra vonatkozó általános részben felsorolt kötelező tartalmi elemeket kell tartalmaznia.

A társaság alapításakor figyelemmel kell lenni a **továbbtársulási tilalmak**ra (korlátlan felelősség halmozásának tilalma). A közkereseti társaság esetén a tagok helytállása korlátlan. A felelősséghalmozás tilalmát figyelembe véve ezért a társaság, illetve annak egyes tagjai nem lehetnek más gazdasági társaságban korlátlan helytállást vállaló tagok. Emellett kiskorú személy, egyéni vállalkozó sem lehet tagja a társaságnak. Az egyéni vállalkozásról szóló 2009. évi CXV. törvény rendelkezései értelmében a vállalkozó főszabályként teljes magánvagyonával felel vállalkozása tartozásaiért.
A **személyes közreműködés** e társasági formánál valamennyi tag számára lehetőség, de nem kötelezettség. A társaság bármely tagja a *társasági szerződés rendelkezése* vagy a *többi taggal való külön megállapodás* alapján személyesen közreműködhet a társaság tevékenységében. Nem minősül személyes közreműködésnek az ügyvezetés és a képviselet ellátása, valamint a munkaviszonyban, illetve polgári jogi szerződés alapján történő munkavégzés. A tagot személyes közreműködéséért - a társasági szerződés rendelkezése vagy a többi taggal való külön megállapodás alapján - díjazás illetheti meg. Kiemelendő, hogy korábbi tárasági törvényünkkel ellentétben a hatályos szabályozás nem követeli meg tartalmi elemként a személyes közreműködés módjának és tartalmának a szabályozását.

A Ptk. **nem határoz meg tőkeminimumot** a társaság alapítása kapcsán, hiszen a valamennyi tagot terhelő helytállási kötelezettség elegendő garanciát ad a hitelezőknek. A helytállás lényege ugyanis, hogy a tagok csak látszólag különítik el a vállalkozói vagyont saját magánvagyonuktól. Bár a jogi személyek fogalmi ismérve az alapítóktól, tagoktól elkülönült vagyon, azonban a közkereseti társaság esetében ez az elkülönülés csupán addig igaz, amíg a társaság a saját vagyonából képes a hitelezői követeléseket kielégíteni. Amint a társasági vagyonból ki nem elégíthető követelések maradnak, a tagok helytállással tartoznak, saját magánvagyonuk terhére. Éppen ezért a felek létrehozhatják a társaságot bármilyen mértékű vagyoni hozzájárulással, nem vagyoni hozzájárulással, tisztán apportszolgáltatás

teljesítésével, vagy kizárólag pénzbeli hozzájárulással is. A társaság működése során egyik tag sem köteles vagyoni hozzájárulását a társasági szerződésben megállapított összeget meghaladóan növelni, vagy veszteség esetén azt kiegészíteni. A tag a vagyoni hozzájárulását vagy annak értékét a társaság, illetve a tagsági jogviszonya fennállása alatt nem követelheti vissza.

A Ptk. a nyereség felosztására és a veszteség viselésére szintén nem tartalmaz kötelező előírásokat. Ha a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik, a nyereség és a veszteség a tagok között a vagyoni hozzájárulásuk arányában oszlik meg. Érvényesül e társasági formánál is a ***Societas Leonina*** **tilalma**, vagyis semmis az a megállapodás, amely valamely tagot a nyereségből vagy a veszteség viseléséből kizár.

A közkereseti társaság társasági szerződése szerződésmintán is elkészíthető, így egyszerűsített cégbejegyzési eljárásnak is helye lehet az alapítás során.

1.3. A társaság szervezeti felépítése

1.3.1. A tagok gyűlése

A közkereseti társaság legfőbb szervét **tagok gyűlésének nevezzük**, amelynek tevékenységében való részvétel lehetőségét valamennyi tag számára biztosítani kell. A Ptk. kógens szabálya, miszerint semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely a tagot szavazati jogától megfosztja.

A közkereseti társaságnál a tagok gyűlésének működése körében nincs olyan részletes eljárási rend lefektetve, mint más társasági formáknál. A kódex sem az összehívás, sem a határozatképesség, sem a határozatképtelenség esetén megismételt tagok gyűlése vonatkozásában nem tartalmaz különös szabályokat. A tagok gyűlése ugyanis egy olyan kötetlen formája a tagok összejövetelének, ami gyakorlatilag eljárási szabályok nélkül jogosult összejönni, megtartani üléseit és dönteni a társaságot érintő bármilyen kérdésben. A társasági szerződésben azonban a tagok gyűlésének működési szabályai specializálhatók, a tagok igényeihez igazíthatók.

A közkereseti társaság esetében nem határolódik el élesen a legfőbb szerv és az operatív irányítás végző vezető tisztségviselő hatásköre. A taggyűlés **hatásköre** a törvényben meghatározott ügyekben való döntésre és a társasági szerződés által előírtakra terjed ki. Az általános szabályok alkalmazása mellett a társaság tagjain múlik a hatáskör meghatározása. A legfőbb szerv

hatásköre tehát bővülhet a tagok döntésétől függően, mert a tagok háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozattal bármely kérdés eldöntését a tagok gyűlése hatáskörébe utalhatják.

A határozathozatal során **valamennyi tagnak azonos mértékű szavazata van**. A társasági szerződés ettől eltérően rendelkezhet, de legalább egy szavazat minden tagot megillet. A tagok gyűlése a **leadható összes szavazatszámhoz viszonyított** szótöbbséggel hozza meg határozatát. A társasági szerződés ettől eltérő rendelkezése semmis. A határozathozatal egyszerű szótöbbséggel történik, kivéve azokat a kérdéseket, amelyek esetében törvény vagy a társasági szerződés háromnegyedes szótöbbséget vagy egyhangúságot ír elő.

Háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozat kell a vezető tisztségviselők visszahívásához. Valamennyi tag szavazatával, egyhangúlag meghozott határozat kell a társasági szerződés módosításához, valamint a társaság átalakulásának, egyesülésének, szétválásának és jogutód nélküli megszűnésének az elhatározásához.

Az általános szabályok alól kivételt jelent, hogy a társasági szerződés módosítását valamennyi tagnak alá kell írnia.

Ha a kkt. öt tagja egy-egy szavazattal rendelkezik, úgy amennyiben hárman jelennek meg a tagok gyűlésén, hozhatnak ugyan határozatot, azonban csak olyat, amelyhez a törvény vagy a társasági szerződés egyszerű szótöbbséget követel meg. A társaságban leadható szavazatok száma ugyanis öt, függetlenül attól, hányan vannak jelen a tagok gyűlésén.

1.3.2. Ügyvezetés, képviselet

A közkereseti társaság vezető tisztségviselőjének elnevezése **ügyvezető**. Ha a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik, a társaság ügyvezetésére mindegyik tag időbeli korlátozás nélkül jogosult. A társasági szerződésben a tagok az ügyvezetéssel egy vagy több tagot is megbízhatnak; ebben az esetben azonban a többi tag ügyvezetésre nem jogosult.

A társaság tagjainak korlátlan helytállására tekintettel, annak érdekében, hogy harmadik személy ne élhessen vissza a helytállás mértékével, ügyvezető csak olyan személy lehet, aki társaság tagja. E szabály alól a társasági szerződés sem adhat felmentést.

A legfőbb szerv és a vezető tisztségviselő **hatáskörének elhatárolását** a *gyakorlatra bízza* a Ptk. Ennek megfelelően az ügyvezetés körébe tartozik mindazon kérdések eldöntése, amelyekről nem a tagok gyűlése jogosult

határozni. Az ügyvezetésre jogosult tagok mindegyike önállóan járhat el. Az ügyvezetésre jogosult tag a másik ilyen tag tervezett vagy már megtett intézkedése ellen *tiltakozhat*. Ebben az esetben a tagok gyűlése jogosult az *intézkedés felülbírálatára*. A még meg nem tett intézkedés - a halaszthatatlan intézkedés kivételével - mindaddig nem tehető meg, amíg arról a tagok gyűlése nem határoz.

A társasági szerződés úgy is rendelkezhet, hogy több ügyvezetésre jogosult tag csak együttesen járhat el. **Egyetértés hiányában** bármelyikük jogosult az adott kérdésben a tagok gyűlésének a döntését kérni. A *halaszthatatlan intézkedéseket* azonban az ügyvezetésre jogosult tagok *önállóan is* megtehetik. Az ilyen intézkedésről a többi ügyvezetésre jogosult tagot haladéktalanul tájékoztatni kell.

1.4. A társaság külső jogviszonyai

A közkereseti társaság esetében is érvényesül a **mögöttes helytállás elve**. A társaság kötelezettségeiért elsősorban a társaság tartozik helytállni vagyonával. Ha a társasági vagyon a követelést nem fedezi, a társaság kötelezettségeiért a tagok saját vagyonuk terhére korlátlanul és egyetemlegesen kötelesek helytállni.

Perkönnyítési szabály, hogy a tagok - mögöttes helytállási kötelezettségük érintése nélkül - a társasággal együtt is perelhetők, ezáltal nem növekszik feleslegesen a bírósági eljárások száma. A társaság vagyonára a tagok perben állása nélkül is, a **tagok saját vagyonára pedig csak perben állásuk esetén hozható marasztaló ítélet** és vezethető végrehajtás.

A **társaságba belépő tag helytállása** a *belépése előtt keletkezett társasági kötelezettségekért a többi tagéval azonos*. A tagok ezzel ellentétes megállapodása harmadik személyekkel szemben nem hatályos.

A **tag hitelezője** a *társaság vagyonából nem elégítheti ki a követelését*. A hitelező követelésének fedezetéül az a vagyonhányad szolgál, amely a tagot a tagsági jogviszonya megszűnése esetére megilleti. Ha a hitelező e vagyonhányadra végrehajtást vezet, a tagot megillető *felmondás jogát gyakorolhatja*, és ennek eredményeként a tagnak kiadandó vagyonhányadból elégítheti ki a követelését.

A Ptk. a **házastársi vagyonközösség** esetére nézve pótolta a korábbi hiányosságot, amikor kimondja, hogy a *társasági szerződés módosítása*

szükséges ahhoz, hogy a tag házastársa házastársi vagyonközösség vagy házastársi közös vagyon megosztása jogcímén a társaság tagjává váljon.

1.5. A tagsági jogviszony megszűnése

A közkereseti társaság **nyitott társasági formának** tekinthető, ennek megfelelően a tagok számában bármilyen változás bekövetkezhet. A tagok számában történő változás azonban befolyásolja a részesedési arányokat, illetve a nyereség felosztását, veszteségek viselését. A tagsági jogviszony kapcsán a megszűnés fogalmat használja a törvény, azonban további különbség tehető aszerint, hogy a tagsági jogviszony a felek akaratából, vagy külső körülménytől függően szűnik meg.

Megszűnik a tagsági jogviszony:

a) ha a tag a társasági szerződésben meghatározott vagyoni hozzájárulását felhívás ellenére nem teljesítette;
b) a tagok közös megegyezésével;
c) a tag felmondásával;
d) a társasági részesedés átruházásával;
e) a tag halálával vagy megszűnésével;
f) a taggal szembeni kizáró vagy összeférhetetlenségi ok bekövetkeztével.

A felek akaratából szűnik meg a tagsági jogviszony a b)-d) pontok esetében, a törvény erejénél fogva szűnik meg az a) és e)-f) pontok esetében.

A felek a tagsági jogviszonyt saját akarat elhatározásuk alapján megszüntethetik, közös megegyezéssel, rendes vagy rendkívüli felmondással. E megszüntetési módok a társasági jogviszony szerződéses jellegét emelik ki.

A **közös megegyezés** ebben az esetben is a felek *együttes megállapodásán alapuló* jogi aktus lesz. A közös megegyezés keretében a felek – a jogszabályi keretek betartása mellett – szabadon megállapodhatnak a jogviszony megszüntetésével kapcsolatos kérdésekben, így az elszámolás idejében, módjában, az esetleg teljesítendő szolgáltatások vonatkozásában.

A felmondás egyoldalú nyilatkozaton alapuló jogviszonyt megszüntető aktus. A rendes és rendkívüli felmondás joga a tagokat illeti meg, a társaság részéről a tagsági jogviszony megszüntetésére a tagkizárás intézménye szolgál.

A **rendes felmondás** esetében, a társaságban fennálló tagsági jogviszonyát írásban, indoklás nélkül bármely tag *három hónapra írásban felmondhatja*. Határozatlan időre létesített társaság esetén e jog kizárása vagy korlátozása semmis.

Rendkívüli felmondás esetén, bármely tag a társaságban fennálló tagsági jogviszonyát *írásban, az ok megjelölésével, azonnali hatállyal felmondhatja*, ha a társaság valamely más tagja a társasági szerződést súlyosan megszegi, vagy olyan magatartást tanúsít, amely a vele való további együttműködést, vagy a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti.

A társasági ügyekkel kapcsolatos perek körét bővíti a hatályos szabályozás, amikor lehetőséget ad a társaságnak rendes vagy azonnali hatályú *felmondás érvénytelensége iránt*i per indítására, a felmondás hatályossá válásától számított 15 napos jogvesztő határidőn belül. A per lefolytatására nézve a Ptk. további szabályokat nem ír elő, de azokat gyakorlatilag a legfőbb szerv határozatának felülvizsgálatára vonatkozó eljárási rend szerint kell tárgyalni.

Lehetőség van továbbá a **társasági részesedés átruházására is**. Ez az egyetlen olyan tagsági jogviszonyt megszüntető cselekmény, amely nem eredményezi a társasági vagyon csökkenését. A társasági részesedés forgalomképessége miatt megadatik a lehetőség a társaságtól megválni kívánó tag számára, hogy részesedéséért piaci árat kapjon. Nem csupán a teljes tagsági részesedést, hanem annak egy hányadát is át lehet ruházni. A tagsági jogviszony megszüntetésének többi esetében ugyanis részesedés értékének meghatározását a társaság végzi, ez pedig a kilépő tag számára kedvezőtlen lehet.

A tag a társasági részesedését (tagsági jogait és kötelezettségeit) vagy annak egy hányadát *írásban megkötött szerződéssel* a társaság más tagjára vagy harmadik személyre ruházhatja át. A törvény az átruházás jogcíméről hallgat, annak megválasztását a felekre bízza. Az átruházás érvényességét azonban egy további aktushoz köti, az átruházás a *társasági szerződés módosításával* válik hatályossá, így válik ellenőrizhetővé a társaság alanyi köre. Az átruházás körülményei a társaság érdekeit sérthetik ugyanis, így az ügylet háromoldalúvá válik, a társaság mondja ki az utolsó szót a szerződés érvényessége kérdésében.

A **meghalt tag örököse**, illetve a megszűnt tag jogutódja a társaság tagjaival történt megegyezés alapján a társaságba tagként beléphet. A taggá váló örökös, illetve jogutód nem köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni.

1.5.1. Elszámolás a társaságtól megváló taggal

A társaságtól megváló taggal a tagsági jogviszonya **megszűnésének időpontjában fennálló állapot szerint el kell számolni**, ha a társasági részesedés átruházására került sor, vagy ha a tag örököse, illetve jogutódja a társaságba tagként belépett. A tag követelése áll egyrészt a bevitt vagyoni hozzájárulás vagy értéke kiadása iránti igényből, másrészt a nyereségből őt megillető hányadrészből.

Az **elszámolás** során meg kell állapítani, hogy a tagsági jogviszony megszűnésének időpontjában milyen forgalmi értéket képviselt a társaság vagyona, és abból a tag vagyoni hozzájárulásával arányos részt kell pénzben kifizetni a volt tagnak vagy örökösének, illetve jogutódjának a tagsági viszony megszűnésétől számított *három hónapon belül*. Semmis a társasági szerződés olyan rendelkezése, amely az elszámolási kötelezettséget kizárja, korlátozza vagy annak szabályait a tagra nézve az e törvényben meghatározottaknál kedvezőtlenebbül állapítja meg.

1.5.2. A megváló tag felelőssége

A társaságtól megváló tag - ideértve a társasági részesedését átruházó tagot is - a tagsági jogviszonya megszűnésétől számított **ötéves jogvesztő határidőn belül, ugyanúgy köteles helytállni** a társaságnak harmadik személlyel szemben fennálló, a tagsági jogviszonya megszűnése előtt keletkezett tartozásáért, mint *ahogy a tagsági jogviszonya fennállta alatt.*

A **társaság volt tagja** és a **megszűnt tagnak a társaságba be nem lépett jogutódja** a tagsági jogviszony megszűnésétől számított *ötéves jogvesztő határidőn* belül ugyanúgy köteles helytállni a tagsági jogviszony megszűnése előtt keletkezett társasági tartozásokért, mint a tag a tagsági jogviszonya fennállása alatt.

A **meghalt tagnak a társaságba be nem lépett örököse** a tag halálától számított ötéves jogvesztő határidőn belül a *hagyatéki tartozásokért való felelősség* szabályai szerint köteles helytállni a tag halála előtt keletkezett társasági tartozásokért.

1.6. A társaság megszűnése

Ha tagsági jogviszony megszűnése folytán a társaság **tagjainak száma egy főre csökken**, a társaság csak akkor szűnik meg, ha *hat hónapos jogvesztő határidőn belül nem jelentenek be a nyilvántartó bíróságnál új tagot*. A

korábbi szabályozás nem tartalmazott rendelkezést erre az átmeneti időszakra nézve, így kérdéses volt, hogy abban az esetben, ha a vezető tisztségviselők léptek ki a társaságból, ki gyakorolhatja e jogkört. A hatályos szabályozás szerint az új tag belépéséig vagy ennek hiányában a jogutód nélküli megszűnésig vagy a felszámoló kirendeléséig az egyedüli tag jogosult dönteni a tagok gyűlése hatáskörébe tartozó kérdésekben, és őt kell a társaság vezető tisztségviselőjének tekinteni, feltéve, hogy megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ha a társaságnak nem maradt ilyen tagja (mert az egyedüli tag nem felel meg a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott követelményeknek), a társaság számára a nyilvántartó bíróság felügyelőbiztost rendel ki.

Tekintettel arra, hogy a közkereseti és a betéti társaság szabályozása csak részben tér el, a közkereseti társaság betéti társasággá vagy betéti társaság közkereseti társasággá a **társasági szerződésének módosításával alakulhat át**.

A társaság betéti társasággá való *átalakulása során kültaggá váló tag* az átalakulástól számított **ötéves jogvesztő határidőn belül korlátlanul köteles helytállni** a társaságnak az átalakulás előtt keletkezett tartozásaiért.

A társasági tevékenység megváltozott formában való **továbbfolytatásában részt venni nem kívánó tagok**kal a tagsági viszony megszűnése esetén irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával kell elszámolni.

2. Betéti társaság

2.1. Fogalma

A betéti társaságok a mai gazdaságban népszerűbbek a közkereseti társaságoknál, számuk jóval meghaladja azokét. Ennek oka a **korlátolt helytállás megjelenése a tagok körében**. A törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a társaságban legyen olyan tag, aki minimális tőkebefektetéssel, korlátozott, csupán a vagyoni betét erejéig terjedő helytállással vehessen részt a vállalkozásban.

A **betéti társaság** létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítenek, továbbá legalább az egyik tag (a továbbiakban: **beltag**) vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg legalább egy másik tag (a továbbiakban: **kültag**) a társasági kötelezettségekért - ha a törvény eltérően nem rendelkezik - nem tartozik helytállási kötelezettséggel.

A betéti társaságban a tagok megjelölése eltérő, beltagokról és kültagokról beszélhetünk. A társaság beltagjainak helytállási kötelezettsége *korlátlan, a többi beltaggal egyetemleges* és *mögöttes*, míg a kültag *csak a társasági szerződés szerint meghatározott vagyoni betétje szolgáltatására köteles* a társasággal szemben, a társaság kötelezettségeiért ezen túl nem tartozik helytállással.

A betéti társaság tehát nyilvánosan bejegyzett olyan társaság, amelynek adatai nyilvánosak, mind a beltag, mind a kültag vonatkozásában. (A korábban ismert csendes társaság alapítására nincsen lehetőség.)

2.2. A betéti társaság alapítása

A betéti társaságra a **közkereseti társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni** a Ptk.-ban meghatározott eltérésekkel.

A betéti társaság alapítása kapcsán *sincsen meghatározva a törvényben tőkeminimum*, illetve az alapítói vagyon szerkezete sincsen szabályozva, az állhat teljes egészében készpénzből, vagy apportból, illetve lehet a kettő keveréke is.

A betéti társaságok alapításánál szintén érvényesülnek a *továbbtársulási korlátok*, melyekről a közkereseti társaságoknál már megjelölésre kerültek. A betéti társaság létrehozatala során a társasági szerződésben meg kell jelölni, hogy kik a társaság bel-, és kültagjai, illetve az általuk szolgáltatott vagyoni betétek mértékét.

A betéti társaság esetén éppúgy adott a személyes közreműködés lehetősége, mint a közkereseti társaság esetén, azonban ennek mértékét, módját, illetve az esetleges ellenértékét nem kötelező a szerződésben feltüntetni.

2.3. A társaság szervezete

2.3.1. Legfőbb szerv

A társaság szervezeti felépítése azonos a közkereseti társaságéval. A kültag teljes jogú tagja a társaságnak, így a legfőbb szerv tevékenységében, a döntéshozatalban ugyanolyan jogosultságok illetik meg, mint a beltagot.

Fontos hangsúlyozni, hogy a társaság működése során felmerülő kérdések attól függően tartoznak a legfőbb testület hatáskörébe, hogy a társasági szerződés hogyan szabályozza ezeket a kérdéseket. A társasági szerződés határozza meg azt, hogy a kültag milyen mértékben vehet részt a társaság ügyeinek intézésében.

2.3.2. Ügyvezetés

A *kültag a társaság ügyvezetésére, képviseletre nem jogosult* a törvényi főszabály alapján. E szabály alól maga a törvény is kivételt tesz abban az esetben, amikor a beltagok hiánya vagy a társasági tagok számának egy főre csökkenése következtében a társaságnak nem maradt vezető tisztségviselője, a társasági szerződés módosításáig vagy a szerződés módosításának hiányában a jogutód nélküli megszűnésig vagy a felszámoló kirendeléséig az a tag minősül vezető tisztségviselőnek, aki megfelel a vezető tisztségviselőkre vonatkozó törvényi előírásoknak. Ebben az esetben a társaság vezető tisztségviselője kültag is lehet. Ha a társaságnak nem maradt ilyen tagja, a társaság részére a nyilvántartó bíróság felügyelőbiztost rendel ki.

2.4. A beltag kültaggá válása

Ha a társaság beltagja kültaggá válik, a kültaggá válástól számított ötéves jogvesztő határidőn belül a beltagra vonatkozó rendelkezések szerint áll helyt a módosítást megelőzően keletkezett társasági tartozásokért.

2.5. A társasági jogviszony módosulása, a társaság megszűnése

A jogi személy jogutód nélküli megszűnésének általános esetein túl a betéti társaság jogutód nélkül megszűnik abban az esetben is, ha a társaságban **valamennyi beltag vagy valamennyi kültag tagsági jogviszonya megszűnik**, és az ettől számított hat hónapos jogvesztő határidőn belül a társaság nem jelenti be a nyilvántartó bíróságnak, hogy a társasági szerződés megfelelő módosításával helyreállította a betéti társaságként való működés feltételeit, vagy azt, hogy a betéti társaságot közkereseti társasággá alakította át.

3. Korlátolt felelősségű társaság

3.1. A kft. funkciója, fogalma, jellemzői

A korlátolt felelősségű társaság a társasági jog fejlődésének folyamatában a személyegyesítő és tőkeegyesítő társaságok előnyeit egyaránt ötvöző társasági formaként jelent meg. A kft. esetében ugyanis a tagokat nem terheli mögöttes felelősség a társasági vagyonból ki nem elégíthető, társaság által vállalt tartozásokért. A korlátolt felelősségű társasági modell azonban néhány jogintézményen (mellékszolgáltatás, pótbefizetés) keresztül jelentősebb (személyes) közreműködésre is lehetőséget biztosít a tagok számára. Így a tagok már nem kizárólag befektetőként vesznek részt a társaságban. A társaság zárt jellegéből következik, hogy a tagokat nyilvános felhívás útján nem lehet toborozni, hanem előre kialkudott gazdasági cél érdekében, közös szükséglettől vezérelve határozzák el a tagok a társaság alapítását. A korlátolt tagi felelősség ellentételezéseként előírt jegyzett tőke minimumának hárommillió forintos összege kis- és középvállalkozások számára nyújt ideális társasági formát a kft. modell választása esetén. Magyarországon 2015-ben közel 413 ezer bejegyzett kft. szerepelt a cégnyilvántartásban.

A **fogalom meghatározás** a személyegyesítő-tőkeegyesítő kettősséget jól tükrözi. A korlátolt felelősségű társaság olyan gazdasági társaság, mely előre meghatározott összegű *törzsbetétekből álló törzstőkével* (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetétének szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatásra terjed ki. A *társaság kötelezettségeiért* – törvényben meghatározott kivétellel – a *tag nem köteles helytállni*.

A kft. **fogalmi elemei** közül a legjelentősebbek a következők:

- A kft. *jogi személyiség*gel rendelkezik, az alapítóktól függetlenül, elkülönült vagyonnal jelenik meg a gazdasági forgalomban.
- A társaság jegyzett tőkéjének neve a *törzstőke*, amely a tagok vagyoni hozzájárulásából (*törzsbetét)* áll.
- A tag helytállása a társaság tartozásaiért *korlátozott*, azaz a törzsbetéten és a társasági szerződésben esetlegesen megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatáson (pl. mellékszolgáltatás, pótbefizetés) kívül – a törvényi kivételekkel - nem köteles helytállni a társasági vagyonból ki nem elégíthető tartozásokért.

A fenti jellemzők alapján a kft. **sajátosságai** a következőkben foglalhatók össze:

- A társaság tagja a polgári jog bármely alanya lehet, ha a társaság vagyonához törzsbetéttel járul hozzá; de nyilvános felhívás útján nem lehet toborozni a tagokat. Kft. csak *zártkörű* alapítással hozható létre, és csak zártkörű formában működhet.
- A vagyoni viszonyokat tekintve tőkeegyesítő jellegű társaság, melyben a tagsági jogok foglalatát *üzletrész*nek nevezzük.
- A személyes viszonyokat vizsgálva *átmenet*et képez a kkt. (lehetőség a személyes közreműködésre) és az rt. (tőkét összegyűjti, és a tag nem köteles helytállni) formák között.
- A helytállás tekintetében főszabály szerint a tag *kizárólag a társasággal szemben tartozik felelősséggel* a törzsbetét szolgáltatásáért, egyébként a társasági vagyonból ki nem elégíthető tartozásokért helytállási kötelezettség nem terheli.

A társaság nevében félrevezetőnek tűnhet a korlátolt felelősség megjelölés. A korlátolt felelősség (helyesen: helytállás) a tagokra - semmiképpen sem a társaságra - értendő. A korlátolt felelősségű társaság helytállási kötelezettsége ugyanis nem korlátozott, hiszen a kft. tartozásaiért korlátlanul, azaz teljes vagyonával helytállni köteles a társaság (BH1998.581). A kft. fogalmi eleme a tagok korlátozott helytállása, így a társasági szerződés ezzel ellentétes rendelkezése semmis. Annak azonban nincsen akadálya, hogy meghatározott társasági ügyleteknél (pl. a társaság kölcsönszerződés adósaként szerepel) a tagok a Ptk. szabályai szerint felelősséget vállaljanak (pl. a társaság kölcsönügyletét a tagok kezességvállalása biztosítja).

3.2. A kft. tag helytállásának és korlátlan felelősségének esetei

Bár a kft. fogalmi eleme a tagok mögöttes helytállási kötelezettségének a kizárása, a társasági jog kizárólag súlyos jogsértésekhez, visszaélésszerű magatartásokhoz kapcsolódó szankcióként, a hitelezők védelme érdekében meghatároz olyan eseteket, amikor a kft. tagjának felelőssége a főszabály ellenére mégis korlátlanná válik. A helytállási kötelezettség törzsbetét szolgáltatására történő korlátozása ugyanis csak abban az esetben illeti meg a tagokat, amennyiben nem követnek el jogsértést, nem élnek vissza azzal a ténnyel, hogy a kft. egy elkülönült jogi személy, és annak tartozásaiért ők nem kötelesek helytállni. A tagok számára biztosított korlátozott helytállás egyfajta „védőlepelként" funkcionál. A korlátlan tagi felelősséget megállapító törvényi rendelkezések ezt a leplet szúrják át. Az USA jogában ezért nevezik ezt a „***lepelátszúrás doktrínájának***" (*piercing the corporate veil)*.

- Azok a tagok, akik valamely tag *apportját tudomásuk ellenére a szolgáltatáskori értéket meghaladó értékkel fogadták el*, az ebből eredő károkért a nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást teljesítővel egyetemlegesen felelnek a társasággal szemben a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség szabályai szerint (vö. apport túlértékelésének tilalma). [Ptk. 3:99. § (2)]
- Ha a kft. tagja korlátolt felelősségével visszaélt, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn, e tartozásokért a tag korlátlanul köteles helytállni (felelősség-átvitel). [Ptk. 3:2. § (2)]
- Amennyiben a társasági szerződés úgy rendelkezik, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig valamely tag a *pénzbetét felénél kisebb összeget köteles befizetni*, vagy a fennmaradó pénzbeli hozzájárulás szolgáltatására a nyilvántartásba vételtől számított *egy évnél hosszabb határidő*t állapít meg, a tag a még nem teljesített pénzbeli hozzájárulásának összege erejéig saját magánvagyonával is felel [Ptk. 3:162. (1)].
- Az a tag, aki *pótbefizetését késedelmesen teljesíti*, vagy a befizetést *elmulasztja*, felelősséggel tartozik [Ptk. 3:183. § (4)].
- Amennyiben a társaság fizetésképtelensége a kft. minősített többséggel rendelkező tagjának *hátrányos üzletpolitikájának következménye*, úgy a minősített többséggel rendelkező tag a ki nem elégített követelésekért – amennyiben a hitelezők keresete alapján azt a bíróság megállapítja – helytállni köteles [Ptk. 3:324. § (3)].
- Az *elismert vállalatcsoport uralkodó tagja*, amennyiben a vállalatcsoport valamely ellenőrzött tagját felszámolják, és az uralkodó tag nem tudja bizonyítani, hogy az ellenőrzött tag fizetésképtelensége nem a vállalatcsoport *egységes üzletpolitikájának következtében* állt be, az uralkodó tag helytállni tartozik az ellenőrzött társaság hitelezőinek társasági vagyonból ki nem elégíthető követeléseiért [Ptk. 3:59. §].
- Amennyiben a kft. tagja a tagsági jogviszonyával összefüggésben *szándékosan okoz kárt szerződésen kívül*, felelősséggel tartozik a károsult irányába [Ptk. 6:540. § (3)].
- A *minősített többséget biztosító befolyás alatt álló kft. felszámolása esetében* a befolyással rendelkező tag korlátlan felelősséggel tartozik a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós kft. vagyona nem fedezi, az adós társaság felé érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitikájára figyelemmel [Cstv. 63. § (2)].

- Amennyiben az adós kft.-nek a felszámolási eljárásban a *jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van*, a bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül *részesedését rosszhiszeműen átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag* korlátlanul felel a kft. ki nem elégített kötelezettségeiért [Cstv. 63/A. §).]
- Amennyiben a kft.-t a cégbíróság *kényszertörlési eljárást* követően törölte a cégjegyzékből úgy, hogy a kft. ki nem elégített tartozást hagyott hátra, a bíróság a legalább többségi befolyással rendelkező tag korlátlanul felelősségét mondhatja ki a kft. ki nem elégített tartozásaiért [Ctv. 118/A. §).

3.3. A kft. alapítása

A korlátolt felelősségű társaság létesítő okirata a **társasági szerződés.** A Ptk. jogi személyek és gazdasági társaságokra vonatkozó közös szabályai között meghatározott, valamennyi társaság létesítő okiratára irányadó kötelező tartalmi kellékeken túl a kft. társasági szerződése a következő is tartalmazza:

- Meg kell határozni az egyes *tagok törzsbetéteinek* (vagyoni hozzájárulásának) *mértékét, a szolgáltatás módját és határidejét*.

- A társasági szerződésben rendelkezni kell a *szavazati jog mértéké*ről is. A Ptk. a felek szabad döntési jogkörébe utalja a szavazati jog mértékének megállapítását, így nem feltétlenül a vagyoni hozzájárulás, törzsbetét törzstőkéhez viszonyított aránya dönt ebben a kérdésben.

A társasági szerződésben a fenti két kötelező kritérium mellett a törvény által előírt számos más kérdést is rendezni kell/lehet (**szükség szerinti vagy szabadon választott tartalmi elemek**), így különösen az esetleges *mellékszolgáltatás*ok kérdését vagy a *pótbefizetés*t. A társasági szerződésben nyílik lehetőség továbbá az *ügyvezetők jogkörének esetleges korlátozására*, a *határozatképesség* szabályainak Ptk.-nál szigorúbb módon történő meghatározására (pl. egyszerű szótöbbség helyett minősített szótöbbség előírása valamely döntéshozatalnál a taggyűlésen), valamint az *eltérő tagsági jogokat biztosító üzletrészek* kialakítására is.

3.4. A törzstőke és a törzsbetét

Minden olyan társaság esetében, ahol a tagok felelőssége korlátozott, a törvény a hitelezők védelme érdekében egy **jegyzett tőke** nagyságára

vonatkozó **minimum**ot határoz meg, amely kft. esetében *hárommillió forint.* A jegyzett tőke elnevezése kft. esetében a *törzstőke*, amely megegyezik a tagok törzsbetéteinek összegével.

A törzstőke és a társaság tényleges vagyona a működés során eltérhet egymástól, és ez az eltérés nem csupán a törzstőkén kívüli vagyonelemek dinamizmusával magyarázható. A Ptk. a törzsbetéteket nem egy elkölthetetlen, felhasználhatatlan, állandó vagyonrészként kezeli. A törzsbetéteket nem kell változatlan formában megőriznie a társaságnak, azokat ugyanis gazdálkodása során fel is használhatja.

A **törzsbetét** a tag vagyoni hozzájárulását jelenti, amely állhat pénzbeli vagy nem pénzbeli hozzájárulásból (apport) egyaránt. Az apport értékét a tagok maguk állapítják meg, ám ha nem vesznek igénybe ehhez könyvvizsgálót vagy más szakértőt, úgy számot kell adniuk a megállapítás alapjául szolgáló szempontokról is. Ezt a nyilatkozatukat a cégbejegyzési kérelemhez mellékelni kell. A tagok törzsbetétei különböző mértékűek lehetnek, de egyetlen tag törzsbetétje sem lehet kevesebb *százezer forint*nál.

Minden tagnak csak egy törzsbetétje van, hiszen vagyoni hozzájárulását egységként kezeljük. Nincs azonban akadálya annak, hogy egy törzsbetét közös tulajdonban álljon, és így annak több tulajdonosa legyen. Ez utóbbi esetben a törzsbetét szolgáltatására kötelezettséget vállaló személyek kötelezettsége egyetemleges.

A törzstőkén belül *az apport és a pénzbeli hozzájárulás aránya nincs korlátok közé szorítva*, így akár kizárólag apporttal is alapítható kft. A törzsbetét rendelkezésre bocsátásának, szolgáltatásának határidejére vonatkozóan viszonylag nagy szabadságot ad a Ptk. a tagoknak.

A **pénzbeli vagyoni hozzájárulás**sal kapcsolatban a társasági szerződésben kell meghatározni, hogy alapításkor a tagok a vállalt törzsbetét mekkora részét fizetik meg, és a fennmaradó rész tekintetében mikor teljesítik kötelezettségüket. Amennyiben azonban a vállalt pénzbetét felénél kisebb összeget köteles a tag befizetni alapításkor, vagy a cégbejegyzéstől számított egy évnél hosszabb határidő áll a tag rendelkezésére a fennmaradó rész befizetésére, úgy ennek két fontos ***következmény***e van:

- a társaság mindaddig *nem fizethet osztalékot*, amíg a törzstőke maradéktalanul rendelkezésre nem áll;
- a *tagok* a még nem teljesített pénzbeli hozzájárulásuk összegének erejéig (tehát korlátozottan!) *kötelesek helytállni* a társaság tartozásaiért.

Arra is lehetőség nyílik, hogy a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig *meg nem fizetett pénzbetétek fedezetét a társaság működése során elért*

nyereségből teljesítsék. Ilyen esetben valójában nem a tag fizeti meg teljes egészében a vállalt pénzbetétet, hanem a társasági szerződésben megjelölt időn belül a nyereség, illetve annak egy részét eltőkésítve teljesül a társasági szerződésben meghatározott törzstőke.

Az **apport teljesítésével** kapcsolatban a Ptk. úgy rendelkezik, hogy amennyiben az a törzstőkén belül jelentős részt képvisel – az apport értéke eléri vagy meghaladja a törzstőke felét –, úgy azt a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig *teljes egészében* a társaság rendelkezésére kell bocsátania a tagoknak. Az ezt az arányt el nem érő apport esetében a társasági szerződésben kell meghatározni a rendelkezésre bocsátás határidejét, amely azonban *nem lehet hosszabb a nyilvántartásba vételétől számított három évnél*.

Amennyiben az alapításkor akár a pénzbeli hozzájárulások, akár az apport nem került teljes egészében befizetésre, illetve rendelkezésre bocsátásra, úgy az *ügyvezető* a társasági szerződésben megjelölt határidőkön belül *köteles a cégbíróságnak bejelenteni a később megvalósuló befizetések időpontját és megtörténtét elektronikus úton*.

Amint az valamennyi gazdaság társaságnál igaz, úgy a kft.-nél is elveszíti a tag a társaság fennállásának idejére a teljesített vagyoni hozzájárulás felett rendelkezési jogát, így azt – a tőkeleszállítás esetét kivéve – a társaságtól nem követelheti vissza.

3.5. A társaság és a tagok közötti jogviszony jellemzői

A kft. nem tisztán tőkeegyesítő társaság, és fogalmából következően a zártkörű alapítás mellett a tagok személyes érdekeltségét a társaság működése során két másik jogintézmény esetleges bevezetésével is erősíthetik a tagok. A mellékszolgáltatás valódi személyes közreműködés a társaság tevékenységében, míg a pótbefizetés egy veszteségek rendezését megkönnyítő finanszírozási forma. Fontos hangsúlyoznunk, hogy mindkét jogintézmény csak lehetőség a társaság számára. Ha a tagok úgy döntenek, hogy élnek a mellékszolgáltatás és/vagy pótbefizetés lehetőségével, ennek szabályait a törvényi keretek között a társasági szerződésben kell meghatározniuk.

3.5.1. Mellékszolgáltatás

A társaság tagjai a törzsbetét befizetésén túlmenően más **vagyoni értékű szolgáltatás** teljesítésére is kötelezettséget vállalhatnak. Ezt nevezzük

mellékszolgáltatásnak, mely a társaság életében való személyes közreműködést jelenti. Mellékszolgáltatásnak minősül a tagok által végzett *személyes munkavégzés* is, amennyiben annak jogalapja nem munkaviszony vagy más polgári jogi jogviszony (pl. megbízás). Mellékszolgáltatás nem lehet azonban választott tisztségviselőként végzett munkavégzés.

A vállalt mellékszolgáltatás számos formában megjelenhet. Mellékszolgáltatás keretében a tag vállalhatja valamely dolognak a társaság tulajdonába bocsátását, vagyoni értékű jogoknak az átruházását, de ugyanígy állandó jelleggel vagy eseti jelleggel egy tevékenység ellátását. Arra is lehetőség van, hogy a mellékszolgáltatás egy készenléti, helytállási kötelezettséget (pl. a tag hitelkeretet tart a társaság rendelkezésére, és ha a társaság helyzete úgy kívánja, ennek terhére kölcsönt nyújt), vagy éppen valamely magatartástól való tartózkodást foglaljon magában (pl. a tag egyfajta versenytilalmat vállal, és tartózkodik a társaság tevékenységi körébe tartozó üzleti tevékenység folytatásától; vállalja, hogy azt minden esetben a társasági keretek között végzi, nem lesz konkurenciája a társaságnak).

A mellékszolgáltatás szabályozásának indoka, hogy a társaságnak olyan szolgáltatásokra is szüksége lehet tagjaitól, amely szolgáltatások nem egyeztethetők össze az apportálható javak törvényi követelményeivel (pl. követelés átruházása a társaságra, amelyet még jogerős bírósági határozat nem állapított meg és adós sem ismert el), vagy a tag szaktudása, közreműködése fontos – esetleg nélkülözhetetlen – a tevékenység végzéséhez.

A mellékszolgáltatás egyéb feltételeiről (pl. mellékszolgáltatás nem teljesítésére előírt szankció, kötbérfizetés) a **társasági szerződésben lehet rendelkezni**. A felek megállapodhatnak abban is, hogy a mellékszolgáltatást vállaló tagot erre tekintettel külön *díjazás, ellenszolgáltatás* illeti meg. Ha a mellékszolgáltatást vállaló tag üzletrészének elidegenítésével megválik a társaságtól, az üzletrész megszerzőjét csak kifejezett elvállalásával és a társaság hozzájárulásával terheli a mellékszolgáltatás teljesítésének kötelezettsége. E feltétel teljesülésének hiányában az üzletrész elidegenítése megszünteti a mellékszolgáltatási kötelezettséget.

3.5.2. Pótbefizetés

A társasági szerződésben a tagok feljogosíthatják a taggyűlést arra, hogy a társaság veszteségeinek fedezése érdekében a tagok számára törzsbetétjükön felül is befizetést teljesítsenek. A pótbefizetés kizárólag a **veszteségek pótlását szolgálhatja**. A társasági szerződésben meg kell határozni azt a legmagasabb összeget is, melynek befizetésére a tag kötelezhető, valamint a pótbefizetés elrendelhetőségének gyakoriságát is szabályozni kell.

A pótbefizetés lényege, hogy **nem növeli a tagok törzsbetétjének az összegét**, így nem válik a törzstőke részévé, nem jelent törzstőke emelést. A pótbefizetési kötelezettséget azonban – ha a társasági szerződésben nem rendelkeznek eltérően a felek – a törzsbetétek arányában kell meghatározni és teljesíteni. Akár már a törzsbetétek teljes befizetése előtt is lehetőség van pótbefizetés elrendelésére, ha ennek lehetőségét a társasági szerződés tartalmazza.

A pótbefizetés társasági szerződésben való szerepeltetése súlyos kötelezettséget ró a tagokra, hiszen szükségességének felmerülésekor a pótbefizetést **nem teljesítő vagy késedelmesen teljesítő tag** *tagsági jogviszonya megszűnik*, üzletrésze értékesítésre kerül, és a befolyt vételárból le kell vonni a nem teljesített pótbefizetés összegét, majd csak a fennmaradó részt kell a volt tagnak kiadni.

Ha a teljesített **pótbefizetések nem kerültek teljes mértékben felhasználásra** a veszteségek fedezésére, a fennmaradó részt a visszafizetés időpontjában a tagjegyzékben szereplő tagok számára *vissza kell fizetni*. A visszajáró részt azonban csak akkor kaphatja meg a tag, ha törzsbetétje teljes mértékben befizetésre került. A társaság tulajdonában álló saját üzletrészre jutó pótbefizetéseket értelemszerűen nem kell visszafizetni.

3.6. Üzletrész

3.6.1. Az üzletrész fogalma és jellemzői

A kft. jellemző specialitása a tagsági jogokat és a tagokat a társaság vagyonából megillető részt egyaránt magában foglaló eszmei hányad, az **üzletrész**. Az üzletrész a *törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogok és kötelezettségek összességét* jelenti. Az üzletrészek a tagsági jogviszonyból adódnak, így a társaság nyilvántartásba vételétől kezdődően beszélhetünk csak üzletrészről.

Főszabály szerint az **üzletrész mértékét** a *tagok törzsbetéteihez igazítva kell meghatározni*, azonban nincsen akadálya annak, hogy figyelemmel az egyes tagok esetleges kötelezettségvállalásaira (pl. mellékszolgáltatás) vagy eltérő tagsági jogaira (pl. szavazati jog), az üzletrész értéke a fenti fogalom meghatározásból következően eltérjen ettől.

Az **üzletrész nem minősül értékpapírnak**. Sajátossága abban áll, hogy bár oly mértékben magába olvasztja a tagsági jogokat, hogy a társaságtól megválni csak ennek elidegenítése esetén lehetséges, azonban még csak

dologként sem funkcionál. Valójában egy eszmei hányadról van szó, amely fizikai forma nélkül egyesíti a tag jogait és kötelezettségeit. A Legfelsőbb Bíróság rámutatott arra, hogy az üzletrész bár nem minősül a Ptk. szerinti dolognak, azonban az adásvételi szerződés szabályai analógia útján alkalmazhatók rá, így az erre irányuló elidegenítési szándék az *üzletrész átruházási szerződés kerete*i között realizálódik. [BH1994. 202.]

A fiktív fogalom, eszmei dolog jellegből következően **minden tagnak csak egy üzletrésze lehet.** Ha valamelyik tag meg is szerez egy másik önálló üzletrészt, úgy üzletrészének csupán értéke, nem pedig a száma változik meg.

3.6.2. Az üzletrész fajtái

A törvényi főszabály hogy **azonos mértékű üzletrészekhez azonos tagsági jogok fűződnek**. Nincs azonban akadálya annak, hogy a tagok más jogokat biztosító üzletrészek kialakításáról döntsenek (eltérő tagsági jogokat biztosító üzletrészek).

A Ptk. nem szabályozza kifejezetten az ***eltérő tagsági jogokat biztosító üzletrészt***, azonban mivel a társasági szerződés a tagot megillető jogok és a tagot terhelő kötelezettségek tekintetében a Ptk.-tól eltérően is rendelkezhet, nincsen akadálya többletjogok vagy éppen többletkötelezettségek megállapításának egyes tagok vonatkozásában. Ezek a többletjogok és többletkötelezettségek sokfélék lehetnek. Tipikusan valamely tag több szavazattal rendelkezik a taggyűlésen, mint azt törzsbetétjének a törzstőkéhez viszonyított aránya indokolná, vagy éppen az osztalékból illeti meg nagyobb hányad. A többletjogok meghatározása során ügyelni kell arra, hogy az ne legyen fedezetelvonó természetű, a hitelezők kielégítését ne veszélyeztesse. Így nem lehetséges például olyan jogosultságot megállapítani az üzletrészhez kapcsoltan, mely szerint a tag a társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezőket megelőzően, első helyen jogosult a likvidációs vagyonhányadra.

Az üzletrész **közös tulajdonban** is állhat. A közös tulajdonú üzletrésznek *több jogosultja van*, akik a társasággal szemben azonban az egy tag egy üzletrész elve alapján egyetlen tagnak számítanak. Ebből következik, hogy a jogosultaknak ***közös képviselő***t kell választaniuk maguk közül, aki a tagsági jogokat gyakorolja a közös tulajdonban álló üzletrész vonatkozásában. Az üzletrész jogosultjai – a tulajdonostársak – azonban a társasággal szemben fennálló kötelezettségek teljesítéséért egyetemlegesen kötelesek helytállni.

Saját üzletrész: Sajátos fajtája az üzletrésznek a társaság által tulajdonolt saját üzletrész lehetősége. A saját üzletrész szükségmegoldás a társaság

életében, jellemzően azt hivatott megakadályozni, hogy a társaságtól megváló tag üzletrészét egy új tag (kívülálló) szerezze meg. A törvény csak szigorú követelmények mellett engedi a társaságnak saját üzletrészei megszerzését. A feltételek a következők:

- a társaság *taggyűlésének kell határoznia* a saját üzletrész megszerzéséről;
- csak a társaság *törzstőkén felüli vagyonának terhére,* átruházással szerezhető meg a saját üzletrész;
- csak olyan üzletrészeket vásárolhat meg a társaság, amelyekre vonatkozóan *a törzsbetét teljes összegét befizették*;
- *nem szerezhet* a társaság saját üzletrészt, ha *osztalékfizetésről sem* határozhatna;
- a saját üzletrészek alapjául szolgáló törzsbetétek összege *nem haladhatja meg a törzstőke 50%-át;*
- a társaság a megszerzett üzletrészek után *nem gyakorolhat tagsági jogokat*, ezt az üzletrészt a taggyűlés határozatképességének megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni;
- a saját üzletrészt a megvásárlástól számított *1 éven belül köteles a társaság elidegeníteni*, vagy a tagoknak törzsbetéteik arányában térítés nélkül átadni, vagy a törzstőke leszállításával egyidejűleg bevonni;
- a saját *üzletrész után járó osztalékot* az osztalékra jogosult *tagokat megillető juttatásként kell* törzsbetéteik arányában kifizetni.

3.6.3. Az üzletrész átruházása

Az üzletrész átruházása során a tagoknak érdeke fűződik ahhoz, hogy a társaságban rejlő személyegyesítő jellemzők miatt beleszólhassanak abba, ki kerül új tagként a társaságba, ki szerzi meg a távozó tag üzletrészét. Éppen ezért az átruházás kapcsán három esetkört különíthetünk el:

- **Tagra történő átruházás:** Az üzletrészt a társaság tagjaira *korlátozás nélkül, szabadon* át lehet ruházni. Ebben az esetben ugyanis nem kerül új tag a társaságba, csupán egy tag üzletrészének az értéke növekszik. A tagoknak ekkor is van arra lehetőségük, hogy a társasági szerződésben egymásnak elővásárlási jogot biztosítsanak.

- **Társaságra történő átruházás:** Ebben az esetben a *saját üzletrész* kialakítására vonatkozó szabályok alkalmazandók. A társaság általi

megszerzés indoka lehet, ha a távozó tag üzletrészét egyik tag sem képes megvenni (elővásárlási jogát nem tudja gyakorolni) financiális problémák miatt, azonban nem kívánják új tag bekerülését a társaságba, és ideiglenesen (a saját üzletrész szabályainál tárgyalt legfeljebb egyéves időtartamra) a társaság szerzi meg az üzletrészt.

- **Kívülálló általi megszerzés:** Az üzletrész kívülálló személyre való átruházása két alapfeltételhez kötött:
    - Csak akkor lehet az üzletrészt kívülállóra átruházni, ha az üzletrészre eső *törzsbetét teljes összegét befizette* a tag. Kivétel e szabály alól, ha az üzletrész átruházására azért került sor, mert a tag tagsági jogviszonya a vagyoni hozzájárulás vagy a pótbefizetés teljesítésének elmulasztása, vagy kizárás miatt szűnt meg.
    - Az elővásárlásra jogosultak nem élnek ezzel a jogukkal. Törvényen alapuló *elővásárlási joga van* a tagoknak, a társaságnak és a taggyűlés által kijelölt személynek. A felsorolás egyben jogosultsági sorrendet is jelent. Az elővásárlási jog a jogosultakat az adásvételi szerződéssel átruházni kívánt üzletrészre illeti meg. Ezt a jogukat csak a társasági szerződésben lehet kizárni vagy korlátozni. A *tag* a vele közölt *vételi ajánlat bejelentésétől számított* 15 napon belül, a *társaság és a kijelölt személy* 30 napon belül (szintén a bejelentés időpontjától számítva) élhet elővásárlási jogával. Amennyiben a fenti határidőn belül a jogosult nem nyilatkozik, azt úgy kell tekinteni, hogy elővásárlási jogával nem kívánt élni. Az elővásárlási jog átruházása semmis. Az elővásárlási jog megsértésével kötött *szerződés hatálytalanságának megállapítása* iránt azonban egy viszonylag rövid, 1 éves jogvesztő határidőn belül lehet pert indítani.

Az üzletrész *kívülálló által történő megszerzését* a tagok a társasági szerződésben egyéb módon is korlátozhatják vagy feltételhez köthetik. Ilyen korlátok lehetnek a kívülálló általi megszerzés társaság beleegyezéséhez kötése (a beleegyezésről a taggyűlés dönt, legfeljebb 30 napon belül), vagy az adásvétel jogcímén kívüli átruházás kizárása vagy korlátozása. Ez utóbbi korlát azt hivatott biztosítani, hogy az elővásárlási jogot ne lehessen kijátszani. Az átruházási jogcímek közül azonban nem zárhatók ki érvényesen azok, melyek az üzletrész pénzszolgáltatás ellenében, kívülálló személyre történő átruházását teszik lehetővé.

Az üzletrész átruházása ***írásbeli szerződés*** alapján történik. Az átruházással az átruházó tagsági jogviszonyból eredő jogai és kötelezettségei az üzletrész megszerzőjére szállnak át, kivéve a fentebb tárgyalt mellékszolgáltatási kötelezettséget, mely csak kifejezett elvállalás és társasági elfogadás esetén terheli az új tagot. Az üzletrész megszerzője a szerzéstől számított 8 napon belül köteles **bejelenteni** a szerzés tényét a társaságnak. A bejelentésre is sajátos alakiságok vonatkoznak, ugyanis *közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban* kell a bejelentést megtenni. A bejelentéshez mellékelni kell továbbá az üzletrész-átruházási szerződést. Ez részben azt a cél szolgálja, hogy a tagok meggyőződhessenek arról, az átruházás a jogszabály és a társasági szerződés rendelkezéseinek megfelelően történt-e (pl. valóban a többi taggal közölt vételi ajánlat feltételeinek megfelelő volt-e). Az üzletrész átruházása folytán bekövetkezett tagváltozás **nem igényli a társasági szerződés módosítását**, elegendő a tagjegyzék hatályosítása. Az üzletrész megszerzője egy sajátos jogi megoldás útján válik a társasági szerződés kötelezettjévé. A bejelentésében ugyanis *nyilatkoznia kell* arról, hogy a társasági szerződés rendelkezéseit magára nézve kötelezőnek ismeri el. A bejelentés időpontjának nagy jelentősége van, hiszen az új tagot ettől az időponttól kezdődően terhelik a tagsági jogviszonnyal együtt járó kötelezettségek, és ettől az időponttól gyakorolhatja a tagsági jogokat is.

3.6.4. Az üzletrész megszerzésének egyéb jogcímei

Az átruházás jogcímén kívül más módon is sor kerülhet az üzletrész átszállására, így a kft. tagjainak személyében változás bekövetkezésére:

- **A tag halála vagy átalakulása, egyesülése vagy szétválása:** A tag halála esetén az örökös, a jogi személy tag átalakulása, egyesülése, szétválása esetén pedig a jogutód kérheti, hogy az ügyvezető jegyezze be őt a tagjegyzékbe. A társasági szerződésben a tagoknak *lehetőségük van* ezt az automatikus *jogutódlást korlátozni*, megakadályozva ezzel a tagok körének bővülését. A korlátozás lényege, hogy a társasági szerződésben megjelölhetők azok a személyek, akik dönthetnek arról, hogy magukhoz váltják az üzletrészt. Ezen nyilatkozatuk megtételére az örökös vagy a jogutód bejegyzési kérelmének hatályossá válásától számított 30 napon belül van lehetőségük. Az üzletrész forgalmi értékét ilyenkor ki kell fizetniük az örökös, illetve a jogutód részére. 30 napnál hosszabb határidőt nem lehet érvényesen kikötni a társasági szerződésben. Azok a személyek, akik számára a társasági szerződésben meghatározott feltételekkel nyitva állhat a magához váltás joga, jellemzően a tagok köréből kerülnek ki, azonban a Ptk. értelmében

annak sincsen akadálya, hogy nem tagok számára alapítsanak ilyen jogot.

- **Jogi személy tag jogutód nélküli megszűnésének hatása az üzletrészre**: Amennyiben a jogi személy tag úgy szűnik meg, hogy üzletrészének sem a törlést megelőző, sem az üzletrészre kiterjedően lefolytatott vagyonrendezési eljárás alapján nincsen új jogosultja, a társaság két lehetőség között választhat: vagy bevonja az üzletrészt (a törzstőke leszállításával jár együtt), vagy a tagok között – üzletrészeik arányában – felosztja.
- **Házastársi közös vagyon:** Amennyiben a tag az üzletrészét a házastársi közös vagyonból szerezte, akkor a bíróságnak joga van az erre irányuló kérelem esetén a nem tag házastársnak a társasági szerződésnek az üzletrész átruházására vonatkozó szabályai szerint üzletrészt vagy üzletrészhányadot juttatni. Ilyen esetben az üzletrész másokat megelőző megszerzéséhez fűződő jogok (pl. a tagokat megillető elővásárlási jogok) nem érvényesülnek, és nem követelmény az, hogy csak olyan üzletrészt szerezhet meg, amelyre vonatkozóan a törzsbetét teljes összegét befizették.
- **Az üzletrész felosztása:** Az üzletrészt csak átruházás, a jogi személy tag szétválása, öröklés vagy házastársi közös vagyon megosztása vagy jogutód nélküli megszűnés esetén lehet felosztani. A felosztáshoz a *taggyűlés hozzájárulása* szükséges. Ezek a szabályok kógens szabályok, így a társasági szerződés ettől eltérő rendelkezései semmisek.

3.6.5. Az üzletrész bevonása

Az üzletrész bevonása minden esetben **együtt jár a törzstőke leszállításával**. A bevonás azt eredményezi, hogy az üzletrész mögött meghúzódó törzsbetét kikerül a törzstőkéből, és ezáltal csökken a törzstőke.

Az üzletrész bevonásáról a taggyűlés jogosult dönteni. E jogát a társasági szerződésben kizárhatják vagy csupán bizonyos esetekre korlátozhatják.

A korábbi szabályozással ellentétben azonban a Ptk. nem tartalmaz kifejezett rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a bevonáshoz nem szükséges az érintett tag hozzájárulása, amennyiben a bevonás feltételeit a társasági szerződés már akkor tartalmazta, amikor a tag az üzletrészét megszerezte. Arra sincsen utalás a kódexben, hogy a taggyűlés a tag kizárása esetén, valamint a vagyoni hozzájárulás nem teljesítése esetén is határozhat a bevonásról. A diszpozitivitás elvéből következően erre továbbra is lehetőség nyílhat, azonban a társasági szerződésben a fenti rendelkezéseket kifejezetten szerepeltetni kell hozzá. Ugyancsak elhagyta a Ptk. a Gt. azon rendelkezését, mely a társaságnak lehetővé tette, hogy az üzletrészt a tagoknak a törzsbetéteik arányában térítésmentesen adja át. Ha a tagok ennek lehetőségét fenn kívánják tartani maguknak, úgy a társasági szerződésben rendelkezniük kell róla.

Az üzletrész bevonása kizárólag az üzletrész egészére értelmezhető. Az üzletrészhányad bevonására azért sincsen lehetőség, mert az üzletrész a tagsági jogviszonnyal összefüggő jogosultságok és kötelezettségek összességét jelöli, mely így nem darabolható.

3.6.6. Az üzletrész értékesítése

Az üzletrész értékesítésére két esetben kerül sor:

1. a tag tagsági jogviszonya a **vagyoni hozzájárulás vagy a pótbefizetés nem teljesítése miatt szűnt meg**, vagy
2. a tagot a **bíróság kizárta** a társaságból.

Mindkét esetben a volt taggal való megállapodás alapján kerül sor az értékesítésre. A megállapodást a tagsági jogviszony megszűnésétől számított 15 napon belül kell megkötni. A megállapodás minimális tartalmi elemei a következők:

- az értékesítés határideje (legfeljebb 3 hónap);
- legkisebb eladási ár, melynek el kell érnie a volt tag által nem teljesített vagyoni hozzájárulás vagy pótbefizetés összegét.

Ha nem jön létre ilyen megállapodás, vagy az értékesítésre a megjelölt határidőn belül mégsem kerül sor, akkor az üzletrészt árverésen kell értékesíteni. Az árverést a határidő lejártát követő 45 napon belül kell megtartani.

Az **árverés szabályai** a következők:

- Az árverés időpontját legalább *8 nappal megelőzően* árverési *hirdetmény*t kell közzétenni.
- Az árverésen a volt tagon kívül *bárki részt vehet* személyesen vagy meghatalmazott útján.
- *Közjegyző jelenléte* elengedhetetlen az árverés megtartása során.
- A *kikiáltási ár* nem lehet alacsonyabb, mint a társaságnak a volt taggal szembeni követelése.
- Az üzletrészt az szerzi meg, aki az árverésen a *legjobb ajánlat*ot tette.
- Azokat a személyeket, akiket a törvény vagy a társasági szerződés rendelkezései értelmében az üzletrész másokat megelőző megszerzésére vonatkozó jog illeti meg (pl. a tagokat és a társaságot megillető elővásárlási jog) e jogukat a legmagasabb árajánlat alapján gyakorolhatják.
- Az árverési ajánlatokra vonatkozóan érvényesül az a követelmény, hogy *nem adható el az üzletrész a kikiáltási ár alatt*. A meghiúsult

árverést a tag kizárásától vagy tagsági jogviszonyának megszűnésétől számított 6 hónapon belül még tetszőleges időpontban lehet megismételni. Bármelyik sikertelen árverést követő 30 napon belül a társaság az üzletrész bevonása mellett is dönthet. Ebben az esetben a volt tag a társaság saját tőkéjéből ráeső részre az üzletrész értékesítéséből befolyt vételár elszámolására irányadó szabályok szerint igényt tarthat.

- Az árverésen befolyt vételárból a követeléseket a következő *sorrendben kell kielégíteni*:
    - társaságnak a törzsbetét, pótbefizetés be nem fizetett részére vonatkozó követelése,
    - az értékesítés költségei,
    - az üzletrész volt tulajdonosát illeti a fennmaradó rész.

3.7. A törzstőke védelme, osztalék és osztalék-előleg

A kft. törzstőkéjének védelme kulcskérdés a társaság működése során. A társaság vagyonának ugyanis ez az a része, ami nem élhető fel, és a leszállítás esetét kivéve nem csökkenthető. A törzstőke garancia a hitelezőknek a tagok korlátozott helytállásának ellentételezéseként.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a törzstőke meglétének vizsgálatára hatékony eszköz- és intézményrendszert nem dolgozott ki társasági jogunk, így a gyakorlatban sokszor csak a cégbíróság bejegyező végzésének megszületéséig található meg a törzstőke teljes összege a társaság bankszámláján.

A társaság a saját tőkéjéből a tagok részére kifizetést (pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni értékű juttatást) csak akkor teljesíthet - azok tagsági jogviszonyára figyelemmel -, **ha a tárgyévi adózott eredmény pozitív**, a törzstőkén felüli összeget mutat. Amennyiben a kifizetés teljesítésével a társaság saját tőkéje a törzstőke alá csökkenne vagy a társaság fizetőképességét veszélyeztetné, úgy a kifizetés tilos. Amennyiben utóbb kiderül, hogy nem kerülhetett volna sor a juttatás kifizetésére, akkor a társaság azt visszakövetelheti.

Osztalék fizetéséről szintén csak akkor határozhat a taggyűlés, ha a társaság felosztható vagyona a számviteli beszámoló alapján pozitív képet mutat. Osztalékra azok a tagok jogosultak, akik az erről való döntés időpontjában a tagjegyzékben szerepelnek. A társasági szerződés azonban az osztalékfizetésre való jogosultság szempontjából más időpontot is meghatározhat. A tagot csak a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában illeti osztalék. A jóhiszeműen felvett osztalékot visszakövetelni nem lehet.

A Ptk. lehetőséget biztosít **osztalékelőleg fizetésére** is a következő konjunktív feltételek mellett:

- *ügyvezető* osztalékelőleg fizetésére tesz javaslatot (ha működik felügyelőbizottság, akkor ennek jóváhagyása is szükséges);
- egymást követő *két számviteli* törvény szerinti *beszámoló* elfogadása közé esik az osztalékelőleg fizetésének időpontja;
- a társaság *közbenső mérleget* készít;
- a közbenső mérleg alapján *valószínűsíthető az osztalék fizetéséhez* szükséges *fedezet*;
- a kifizetés folytán *nem csökkenhet a társaság saját tőkéje* a törzstőke összege alá;
- a tagok *vállalják az osztalékelőleg visszafizetését*, amennyiben utóbb a számviteli beszámoló alapján mégsem lenne lehetőség osztalékfizetésre.

A Ptk. semmisnek minősíti a társasági szerződés azon rendelkezését, mely az osztalékfizetés, osztalékelőleg fizetés, valamint a törzstőke védelmére vonatkozó szabályoktól a tagok számára kedvezőbb módon tér el.

3.8. A törzstőke felemelése és leszállítása

A kft. számára lehetőség, hogy működése során az alapításkor eredetileg meghatározott törzstőke összeget módosítsa, felemelje vagy leszállítsa. A felemelés a prosperáló cégek alkalmazott módszere, mellyel hitelképességüket, gazdasági forgalmukat is kedvező irányba befolyásolhatják. A leszállítás gyakorta szükségmegoldás, a fizetésképtelen helyzet megelőzése érdekében válik elkerülhetetlenné. A leszállítás ennek megfelelően több garancia beiktatását követeli meg a jogalkotótól.

3.8.1. A törzstőke felemelése

A törzstőke felemeléséről a taggyűlés háromnegyedes szótöbbséggel dönt. A társasági szerződés azonban ennél magasabb határozathozatali arányt is előírhat. A törzstőke felemelésének két módozata ismert:

- **Vagyoni hozzájárulás szolgáltatása***:* Ezzel a módszerrel a tagok száma bővül. Az új törzsbetét szolgáltatása lehet pénzbeli és nem pénzbeli egyaránt. A tagoknak a határozat meghozataltól számított 15 napon belül – ha a határozat vagy a társasági szerződés eltérően nem rendelkezik – *elsőbbségi joguk* van arra, hogy a tőkeemelésben részt vegyenek. Ha a tagok nem élnek elsőbbségi jogukkal, a taggyűlés

által kijelölt személyek jogosultak a vagyoni hozzájárulást szolgáltatni. A társaságba érkező új tagok közokiratban vagy teljes bizonyítóerejű magánokiratban kötelesek nyilatkozni arról, hogy a társasági szerződés rendelkezéseit magukra nézve kötelezőnek ismerik el. A törvény könnyítő szabálya, hogy amennyiben a tagok elsőbbségi joga nem sérül, akár egy taggyűlésen is kivitelezhető a törzstőke felemelése.

- **Törzstőkén felüli vagyon eltőkésítése***:* A társaság a törzstőkén felüli vagyonát vagy annak egy részét a törzstőke körébe utalhatja, felemelve ezzel a törzstőkét. Ezzel a lehetőséggel csak akkor élhet, ha a számviteli törvény szerinti beszámoló alapján megvan a tőkeemelés fedezete, és a tőkeemelés kivitelezését követően sem haladja meg a törzstőke a számviteli törvény szerint helyesbített saját tőke összegét. A törzstőkén felüli vagyon eltőkésítésével nem kerülnek új tagok a társaságba, hiszen a tőkeemelés fedezetét nem új tagok által teljesített vagyoni hozzájárulások jelentik, hanem a társaság vagyona. A tagok törzsbetétei emiatt a korábbi törzsbetétek arányában megnövekednek. Ettől az aránytól azonban a társasági szerződés, vagy minősített szótöbbséggel hozott taggyűlési határozat eltérhet.

3.8.2. A törzstőke leszállítása

A törzstőke leszállítása a taggyűlés hatásköre, háromnegyedes döntés igényel. A törvény azonban kötelezően is előírhatja a törzstőke leszállítását, mint például az üzletrész bevonása esetében. A leszállítás objektív korlátja, hogy a törvényi minimum, hárommillió forint alá nem eshet a jegyzett tőke összege.

A leszállításról rendelkező taggyűlési határozatnak meg kell adnia a **tőkeleszállítás indokait**, melyek csak a következők lehetnek:

- *tőkekivonás*,
- *veszteségrendezés*,
- saját tőke *egyéb elemeinek növelése*.

Az **indokolási kötelezettség** garanciális szabály, hiszen nem közömbös a hitelezők számára a társaság vagyonvesztésének háttere. Az okok megválasztásának a valós szituációt kell tükröznie, ugyanis ezek az okok jelölik ki az eljárás további menetét. A tagok üzletrésze a leszállítás következtében törzsbetéteik arányában csökken, kivéve, ha a társasági szerződés vagy a taggyűlési határozat más arányt állapít meg.

A leszállításról szóló határozatot meghozatalától számított 30 napon belül **kétszer közzé kell tennie** a Cégközlönyben úgy, hogy a két közzététel között legalább *30 nap elteljen*. A közzététel lényeges eleme a hirdetmény, melyben **fel kell hívni a társaság hitelezőinek a figyelmét**, hogy az első közzétételig esedékessé nem vált követeléseik tekintetében biztosítékra tarthatnak igényt. Az ismert hitelezőket a társaságnak név szerint is értesíteni kell erről.

A hitelezők a második közzétételt követően 30 napos jogvesztő határidőn belül élhetnek a **biztosíték igénylésére vonatkozó jog**ukkal. A törvény megakadályozza annak a lehetőségét, hogy a hitelező indokolatlanul elhúzza a leszállítás procedúráját, így *kizárja* a biztosíték igénylésének lehetőségéből azokat a hitelezőket, akik *már rendelkeznek* megfelelő biztosítékkal, vagy ha a társaság pénzügyi, vagyoni helyzetére figyelemmel egyébként is *indokolatlan* lenne a biztosíték nyújtása.
A társaságnak kötelezettsége a jogosult hitelezőket az igényeik előterjesztésére rendelkezésre álló határidő lejárta után 8 napon belül **biztosítékkal ellátni**. Ha a társaság valamelyik hitelezőnek biztosíték iránti kérelmét elutasítja, a hitelező 8 napon belül a cégbírósághoz fordulhat, aki 30 napon belül dönt az ügyben.

A Ptk. ésszerű módon a **biztosítékadás kötelezettsége alól felmenti** a társaságot, ha a tőkeleszállítás indoka a *lekötött tartalék javára történő átcsoportosítás*, illetve a leszállítás kötelező.

A törzstőke leszállítása csak a hitelezők biztosítékkal való ellátásának igazolása után jegyezhető be. A tagok részére a leszállítás kapcsán kifizetést csak a cégjegyzékbe történő bejegyzés után lehet eszközölni.

3.9. A kft. szervezete

3.9.1. Taggyűlés

A kft. legfőbb szerve a taggyűlés, melyen minden tag jogosult részt venni. A taggyűlés **kizárólagos hatáskörébe** tartozik minden olyan szerződésnek a jóváhagyása, melyet társaság saját tagjával, ügyvezetőjével, felügyelőbizottsági tagjával, választott könyvvizsgálójával vagy azok közeli hozzátartozójával köt.

A taggyűlésen a tag nemcsak személyesen, hanem **meghatalmazott**ja útján is részt vehet. A meghatalmazást *közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba* kell foglalni. Meghatalmazottként saját érintettsége miatt nem járhat el az ügyvezető, a felügyelő bizottság tagja és a könyvvizsgáló.

A taggyűlés akkor minősül **határozatképes**nek, ha a *törzstőke felét képviselő tagok* jelen vannak rajta, vagy a *leadható szavazatok többsége* képviselve van. A társasági szerződésben ennél szigorúbb határozatképességi szabályt is megállapíthatnak a felek, de az eltérés csak egyirányú lehet (a törvényben rögzítettnél nagyobb részvételi arány).

Ha nem volt határozatképes a taggyűlés, a **megismételt taggyűlés** már a *megjelentek létszámára tekintet nélkül* határozatképes. A társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában az eredeti és a megismételt taggyűlés között legalább 3, legfeljebb 15 napnak kell eltelnie.

A taggyűlés **összehívása** az *ügyvezető* jogköre. A taggyűlést a társaság székhelyére kell összehívni, ha a társasági szerződés másként nem rendelkezik. A tagokat meghívó útján kell értesíteni a taggyűlés időpontjáról, helyszínéről és napirendjéről. A meghívókat legalább a taggyűlés időpontja előtt 15 nappal ki kell küldeni.

Vannak olyan, jellemzően a társaság pénzügyeit érintő vészhelyzetek, amikor a **taggyűlés összehívása kötelező**:

- a társaság saját tőkéje veszteség következtében a *törzstőke felére* csökkent, vagy
- a saját tőkéje a törzstőke törvényben meghatározott minimális összege alá csökkent;
- a társaságot *fizetésképtelenség fenyegeti*, vagy fizetéseit megszüntette, illetve ha vagyona a tartozásokat nem fedezi.

A taggyűlés kötelező összehívásának eseteiben határozni kell valamilyen megoldásról is, amely orvosolja a kialakult helyzetet. A határozat bármilyen módszert segítségül hívhat a financiális gondok megoldására, így különösen előírhat pótbefizetést (ha ennek lehetőségét a társasági szerződés tartalmazza), a törzstőke leszállítását (ha nem kerülnek ezáltal a hárommillió forintos minimum küszöb alá), más társasággá alakulást (ahol nincsenek minimális jegyzett tőke követelmények) vagy akár jogutód nélküli megszűnést is. Az így elfogadott határozatot legkésőbb 3 hónapon belül végre kell hajtani.

A társasági szerződésben a tagok lehetővé tehetik a taggyűlés **elektronikus hírközlő eszköz** igénybevételével való megtartását (konferenciaülés). Ilyen esetben a tagok nincsenek közvetlenül jelen személyesen, hanem jognyilatkozataikat a hírközlő eszköz közvetíti. Csak olyan eszköz használható, amely lehetővé teszi használójának azonosítását is.

Az ügyvezetők a taggyűlésről készült jegyzőkönyv mellett vezetik a taggyűlés határozatait tartalmazó **határozatok könyvét** is.

3.9.2. Ügyvezetők

A kft. ügyvezetője a társaság belső jogviszonyait tekintve ellátja az **ügyvezetési feladatokat**, külső jogviszonyokban pedig a **kft. képviseletét** végzi. Ügyvezetőnek a vezető tisztségviselőre irányadó szabályok betartása mellett a társaság tagjai vagy kívülálló természetes személyek is megválaszthatók. A társasági szerződés akár valamennyi tagot is felruházhatja az ügyvezetői teendők ellátásának jogával. Ilyen esetben természetesen csak azok a tagok lesznek ügyvezetők, akik megfelelnek a vezető tisztségviselőkkel szemben támasztott követelményeknek.

Egy vagy több ügyvezető is megválasztható a kft.-ben, és a Ptk. diszpozitív szabályai alapján elvileg annak sincsen akadálya, hogy az ügyvezetést testületi formában eljáró szerv valósítsa meg (ügyvezetőség). Ha a társaság több ügyvezetője önállóan jogosult eljárni, bármelyik ügyvezető tiltakozhat a másik ügyvezető már megtett vagy tervezett intézkedése ellen. Ebben a kérdésben a taggyűlés dönt, és a taggyűlés határozatáig a kifogásolt intézkedés nem hajtható végre.

Az ügyvezető a társaság operatív irányítást ellátó szerve. Kötelezettségei közé tartozik a tagok nevét, lakóhelyét, törzsbetétjét, törzstőke mértékét, pótbefizetéseket, mellékszolgáltatásokat, üzletrész átruházása vonatkozó korlátokat tartalmazó **tagjegyzék** vezetése. A tagjegyzék adataiban bekövetkezett változás esetén a tagjegyzéket köteles a cégbíróságnak elektronikus úton benyújtani.

Ha a társaságnak **nem maradt ügyvezetője**, a taggyűlés összehívására bármelyik tag jogosult. Amennyiben erre mégsem kerül sor a változástól számított 30 napon belül, bármelyik tag vagy a hitelező kérelmére a cégbíróság hívja össze a taggyűlést

3.10. A kft. jogutód nélküli megszűnése

A társaság jogutód nélküli megszűnés esetén a **kielégítési sorrend** a következők szerint alakul:

- a *hitelező*ket kell elsődlegesen kielégíteni;
- a fennmaradó vagyonból a társaság működése során eszközölt *pótbefizetések visszatérítésére* kerül sor, majd

- a fennmaradó vagyont – a társasági szerződés eltérő rendelkezésének hiányában – a *tagok között törzsbetétjük arányában* kell szétosztani.

A **saját üzletrészek**re eső vagyonhányadot a többi tag között kell felosztani, törzsbetéteik arányában.
A Ptk. külön szabályt tartalmaz arra az esetre, ha a **társaság a törzsbetétek teljes befizetése előtt megszűnik**. Amennyiben a végelszámolás megindításakor vagy a felszámolás elrendelésekor nem került teljes egészében befizetésre a törzstőke, úgy a *végelszámoló*, illetve a *felszámoló jogosult* a még *nem teljesített rész*re vonatkozó kötelezettséget azonnal esedékessé tenni, és annak *teljesítését a tagoktól megkövetelni*, ha arra a társaság tartozásainak kielégítése érdekében szükség van.

3.11. Az egyszemélyes Kft.

A korlátolt felelősségű társaság esetében lehetőség van a főszabály szerinti társas forma mellett egyetlen tag általi alapításra és működtetésre is.
Egyszemélyes kft. kétféleképpen jöhet létre:

- Az eredetileg többszemélyes társaság *tagjainak száma egy főre csökken*, azaz valamennyi üzletrészt egy személy szerzi meg. Ebben az esetben, ha 1 éven belül nem jelentenek be új tagot, a társasági szerződést alapító okiratra kell módosítani.
- A társaságot eredetileg is *egy tag alapítja*.

Az egyszemélyes kft. mögöttes joganyagát a többszemélyes kft. fentebb tárgyalt szabályai jelentik a következő eltérésekkel:

- A létesítő okirat elnevezése *alapító okirat*.
- Az *apportot* teljes egészében rendelkezésre kell bocsátani még a cégbírósági *bejelentés előtt* (kógens előírás).
- *Taggyűlés nem működik*, az egyetlen tag írásban közli döntéseit az ügyvezetővel.
- A társaság és annak egyedüli tagja közötti szerződések csak *közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokirati* formában érvényesek.
- *Saját üzletrészt nem* szerezhet.
- Az egyedüli tag felelősségére a *minősített többséget biztosító befolyásra vonatkozó szabályok*at megfelelően alkalmazni kell.

A társaság többszemélyes kft.-vé alakul, ha törzstőke felemelés útján új tagokat jelentenek be, vagy az üzletrészt felosztják. Ekkor az alapító okiratot társasági szerződésre kell módosítani. Az egyszemélyes kft. további egyszemélyes társaságot is alapíthat.

4. Közös vállalat

4.1. A közös vállalat jelentősége, a szabályozás jellege, a vállalat fogalma

A közös vállalat sajátos gazdasági társasági forma Magyarországon. A 2006-os Gt. hatályba lépésével (2006. július 1.) többé nem választhatják a társaságot alapítani szándékozók ezt a formát, azonban a hatályba lépés időpontjában működő kb. 140 társaság a korábbi (1997. évi CLXIV. tv.) Gt. szabályai alapján tovább működhet, változatlan formában. A Ptk. sem ír elő a közös vállalatok számára kötelező átalakulást.

A közös vállalat **fogalma**: a tagok által alapított *jogi személyiségű* gazdasági társaság, amely kötelezettségeiért elsősorban saját vagyonával felel. Ha a vállalat vagyona a tartozásokat nem fedezi, a tagok a vállalat tartozásaiért *együttesen*, vagyoni hozzájárulásuk arányában *kezesként* (helyesen: sortartó kezes módjára) felelnek.

A fenti definícióból látható, hogy a közös vállalat a tagok mögöttes felelősségére épít, azonban annak egy speciális módját, az egyetemlegességet némiképp enyhítő, vagyoni hozzájárulás arányában megállapított sortartó kezesi felelősséget helyezi a jogszabály a hitelezők védelme érdekében előtérbe. A közös vállalat gazdasági életben megnyilvánuló népszerűtlensége elsősorban abban keresendő, hogy nem jelent lényegi változást a bevált jogi személyiség nélküli társasági formákhoz képest. A betéti társaság ugyanis a közkereseti társaságon is túllépve egyidejűleg ötvözi a tőkeminimum nélküli alapítás és a kültagok vonatkozásában a korlátozott tagi felelősség előnyeit. A ma működő közös vállalatok mind 1990 előtt alakultak. A 2006-os Gt. kodifikációja során többször felvetődött a kérdés, hogy a közös vállalat megszüntetése vajon indokolt-e, és ha igen, az milyen formában történjen. Kézenfekvő megoldás lehetett volna a közös vállalatok számára egy rövid moratóriumot követő kötelező átalakulás előírása, azonban a társasági formák sokszínűségének és a vállalkozás szabadságának megőrzése érdekében a társadalmi folyamatokhoz igazodva a Gt. már nem tette lehetővé közös vállalatok alapítását, azonban nem tiltotta meg a már létező vállalatok további működését sem.

4.2. A közös vállalat alapítása

Közös vállalatot a tagok **társasági szerződéssel** hoztak létre. A társasági szerződés a következő speciális elemekkel egészül ki:

- Meg kell határozni a *szavazati jog mértékét*, gyakorlásának módját. Főszabály szerint a szavazati jog vagyoni hozzájárulásuk arányában illeti meg a tagokat.
- Rendelkezni kell a *nyereség- és veszteségviselés* kérdéseiről. A kiindulópont ez esetben is a vagyoni hozzájárulás aránya. A tagok ettől bármilyen módon eltérhetnek, objektív korlátot csak a *Societas Leonina* tilalma jelent (egyetlen tagot sem zárhatnak ki a nyereség- és veszteségviselésből).
- A tagot kilépésekor megillető *vagyonhányad kiadásának* feltételeit rögzíteni kell.
- A társasági szerződésben kötelező tartalmi elem a társaság megszűnése esetén a *vagyon felosztásának rendjéről* való szabályok rögzítése.

Közös vállalat esetén is beszélhetünk a **személyes jelleg megjelenéséről**, így a társasági szerződésben lehetőség van az alábbi kérdések szabályozására is:

- A tagok által vállalt *mellékszolgáltatás* tartalma, módja, feltételei, nem megfelelő teljesítése esetén alkalmazandó szankciók (jellemzően kötbér) kikötése.
- *Értékhatár* megjelölése, melyet meghaladóan az igazgatótanács jogkörébe tartozik az adott ügylet megkötése.

A közös vállalat alapításához **nem szükséges tőkeminimum**, csupán a valamennyi gazdasági társaságnál kötelező, minden tagot terhelő vagyoni hozzájárulás szolgáltatása követelmény.

4.3. A közös vállalat szervezete

A közös vállalat legfőbb szerve az **igazgatótanács**. Az igazgatótanács munkájában minden tag jogosult részt venni személyesen vagy meghatalmazottja útján. A legfőbb szerv évente minimum egyszer köteles ülést tartani a számviteli törvény szerinti beszámoló elfogadása, valamint adózott eredmény felhasználásáról való döntés céljából. Az igazgatótanács üléseit az igazgató hívja össze. A **határozatképességhez** a szavazatok legalább háromnegyedét képviselő tagok jelenléte szükséges. A határozatképességi arány tekintetében *egyoldalú kógencia* érvényesül, hiszen a társasági szerződésben a felek ettől szigorúbb arányt is meghatározhatnak.

Ülés tartása nélkül is hozható határozat, ha

- minden tag egyetért az ülés mellőzésével;
- a határozattervezetet 15 napos határidő tűzésével írásban megküldik a tagoknak;

- az utolsó szavazat beérkezését követően az igazgató értesíti a tagokat az eredményről.

A vállalat ügyvezetését és képviseletét az **igazgató** látja el. Munkáját az igazgatótanács határozatainak kereti között végzi. Ő a munkáltatói jogok gyakorlója is. A társaságon belül lehetőség van arra, hogy a vezető állású munkavállalókkal kapcsolatos döntések esetében az igazgatótanács előzetes egyetértési jogát kikössék.

4.4. Módosulás a tagok személyében, a tagsági jogviszony megszűnése

A közös vállalat alapítását követően lehetőség van a társasághoz való **csatlakozásra**. A csatlakozás *kétoldalú jognyilatkozat*: feltételezi a csatlakozni szándékozó tag ajánlatát és az igazgatótanács elfogadó nyilatkozatát. A csatlakozó tag felelőssége hasonló a közkereseti társaság tagjának felelősségéhez. A csatlakozó tag ugyanis *felelősség*gel tartozik a *csatlakozása előtt keletkezett* társasági *kötelezettségekért is*. Ezt a szabályt a tag írásbeli nyilatkozattal korlátozhatja, és leszoríthatja a vagyoni hozzájárulással való felelősség esetkörére. Amennyiben az igazgatótanács ezt elfogadja, úgy a csatlakozása előtti kötelezettségvállalások tekintetében csak vagyoni hozzájárulását kockáztatja az új tag. Ha ezt a tényt a cégjegyzékbe bejegyzik, úgy a felelősség korlátozására harmadik személyekkel szemben is eredményesen hivatkozhat.

A közös vállalattól való megválás neve a **kilépés**. A kilépés egyoldalú jognyilatkozat, és a törvény által korlátok közé szorított aktus. Kilépni ugyanis *csak év végén lehet*, és a kilépési szándékot ezt *megelőzően* legkésőbb *3 hónappal* be kell jelenteni az igazgatótanácsnak. A kilépő taggal a kilépés időpontjában fennálló állapotok szerint kell elszámolni. Az elszámolás időpontját tekintve az igazgatótanácsot csupán a törvényben megállapított max. 3 éves időkorlát köti. Garanciális szabály azonban, hogy *amíg a kilépő tag nem kapta meg* az őt megillető *vagyonhányadot*, addig – bár tagsági jogviszonya már nem áll fenn – *osztalékra jogosult*. A kilépő tag kilépése után még 5 évig kezesként felel a kilépése előtt keletkezett tartozásokért.

A kilépés fenti szigorú szabályai alól való mentesülés lehetőségét szolgálja a tagsági jogviszony megszűnését eredményező vállalati **tagsági jogok átruházása.** A tagsági jogokat *csak egy másik tagra* lehet átruházni, aki az átruházási szándék bejelentésének időpontjában a társaság tagja. Az átruházás érvényességi kelléke az igazgatótanács *háromnegyedes*

szótöbbséggel megadott hozzájárulása. A tagsági jogok átruházásának előnye a kilépéssel szemben, hogy

- nem kell megvárni az év végét;
- a társaságtól ily módon megváló tagot nem terheli kezesi felelősség még 5 évig (hiszen itt egy másik tag szerzi meg a tagsági jogokat, akit tovább terhel ez a felelősség);
- nem keletkezik elszámolási viszony a tag és a társaság között.

A **tagsági jogviszony megszűnésének** az alábbi módozatai ismertek:

- vagyoni hozzájárulást felhívás ellenére sem teljesíti a tag;
- tag kilépése;
- halál vagy jogutód nélküli megszűnés (jogutód az igazgatótanács hozzájárulásával tagja lehet a vállalatnak, de ekkor a jogutód kezesként felel a tag halála, megszűnése előtt keletkezett tartozásokért);
- tag kizárása;
- ha a tagsági jogviszony fenntartása jogszabályba ütközik.

4.5. A közös vállalat megszűnése

A társaság jogutódlással és jogutód nélkül egyaránt elhatározhatja megszűnését. A hitelezők irányában fennálló tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyont a tagok között vagyoni hozzájárulásuk arányában kell felosztani. A társasági szerződés alapításkor tárgyalt jellemzőiből következően azonban lehetőség van arra, hogy a felek a felosztásnak ettől eltérő arányát állapítsák meg.

5. Részvénytársaság

5.1. Az rt. funkciója és jellemzői

Magyarországon a részvénytársaságok 6000 körüli száma az egyenként többszázezres nagyságrendű kft.-hez és betéti társasághoz képest csekélynek tűnik, azonban az rt.-k gazdasági jelentősége és a társadalomban betöltött szerepe alapján kiemelkedő helyet foglalnak el a gazdálkodó szervezetek között. Az rt. tipikusan a **nagyvállalkozás** jogi kereteit adja, jellemzően sok részvényes kis befektetéssel nagy tőke koncentrálását valósítja meg.

A társaságok közül az rt. rendelkezik a **legdifferenciáltabb szervezeti felépítés**sel, itt különülnek el leginkább a tulajdonosi, az operatív irányítói és az ellenőrző funkciók. A stratégiai irányítást a részvényesekből álló közgyűlés gyakorolja, a menedzseri feladatokat a professzionalista igazgatóság/igazgatótanács végzi, míg a felügyelő bizottság, valamint a könyvvizsgáló a tulajdonosi, közérdekvédelmi ellenőrzésre hivatott.

A részvénytársaság – a társaságok közül egyedüliként – a tagsági jogokról **értékpapír, részvény** kiállítására jogosult és köteles is egyben.

A **részvényesek mobilitását** eredményezi, s ugyanakkor a társaság személytelen jellegét erősíti a részvényesi jogviszony szabad, feltételhez nem kötött megszüntetése a forgalomképes részvények átruházásával.

További előnye, hogy egyszemélyes formában is működhet, valamint a **részvényes felelőssége** főszabály szerint **korlátozott**.

A részvénytársaságnak **két fajtája** van: a zártkörűen és a nyilvánosan működő rt. A magyar részvénytársaságot átfogóan elsőként szabályozó 1875-ös Kereskedelmi törvény (Kt.) kizárólag a nyilvános tőketoborzás formájának tekintette ezt a társasági formát, s ennek megfelelően – igaz, több mint negyven éves szünet után – az 1988-as Gt. is a nyilvános alapítást és működést preferálta, azonban emellett lehetővé tette a zártkörű alapítást is. Tíz év gyakorlati tapasztalatai alapján az 1997-es Gt. megfordította ezt a sorrendet, s **elsődleges alapítási móddá a zártkörű létrehozatalt emelte**, s kivételes jelleggel szabályozta a nyilvános alapítást. Ez a tendencia a 2006-os Gt. megalkotásakor is érvényesült (hiszen 200 körüli a nyilvános rt.-k száma), s ennek megfelelően megmaradt fő alapítási formaként a zártkörű alapítás. A Ptk. megszüntette a nyilvános alapítás lehetőségét, így részvénytársaságot is – mint minden más gazdasági társaságot – csak zártkörűen lehet alapítani.

5.2. A részvénytársaságra vonatkozó általános rendelkezések

5.2.1. A részvénytársaság fogalma, a részvényesek felelőssége

A részvénytársaság fogalma

Az rt. olyan jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével működik, és a tag kötelezettsége az rt.-vel szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. Az rt. kötelezettségeiért – törvényben meghatározott kivétellel – a részvényes nem köteles helytállni.

A definícióból **két alapvető sajátosság**ot kell kiemelni:

- *szilárd alaptőke elve* érvényesül, amelynek értelmében az összes részvény névértékének összege mindenkor megegyezik az alaptőke mértékével. Ha új részvényeket bocsátanak ki, vagy részvény bevonása történik, ez szükségszerűen kihat a jegyzett tőke összegére.
- *a részvényes felelőssége korlátozott*, amely azt jelenti, hogy a részvényes csak az rt.-vel szemben felel a részvény értékének időben történő megfizetéséért, a hitelezőkkel szembeni egyedüli kielégítési alapot az rt. vagyona szolgáltatja, így a részvényes helytállási kötelezettsége főszabály szerint nem áll fenn.

A *részvényes korlátozott felelősségét* egyes jogsértő magatartásokhoz kapcsolódóan azonban törvényi rendelkezés (Ptk.) kiterjesztheti.

Az **rt.-vel szemben korlátlan a részvényes felelőssége** a következő esetekben:

- *Apportáló részvényes felelőssége*: ha az apport értéke átruházáskor nem éri el a létesítő okiratban megjelölt értéket, az rt. a különbözet megfizetését követelheti 5 éves jogvesztő határidőn belül az apportáló tagtól (Ptk. 3:10.§ (3) bekezdés).
- *Az apportot elfogadó részvényesek felelőssége*: az apportot tudomásuk ellenére túlértékelő tagok az ebből eredő károkért az apportálóval egyetemlegesen felelnek (Ptk. 3:99.§(2) bek.)
- A részvényes köteles az rt. *üzleti titkait megőrizni*, s ha titoktartási kötelezettségének megszegésével kárt okoz, akkor kártérítési felelősség terheli.

Hitelezővel szembeni korlátlan felelősség terheli a részvényest az alábbi feltételek esetén:

- A *felelősség-átvitel intézménye* alapján (Ptk. 3:2.§ (2) bek.), amely azt jelenti, hogy az rt. jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések fennmaradása esetén nem hivatkozhatnak

korlátolt felelősségükre azok a részvényesek, akik ezzel visszaéltek. A visszaélés megvalósulhat különösen akkor, ha a részvényesek az rt. vagyonával sajátjukként rendelkeztek, vagy úgy csökkentették, hogy tudták vagy az általában elvárható gondosság tanúsítása esetén tudniuk kellett volna, hogy ezáltal az rt. harmadik személlyel szemben fennálló kötelezettségét nem fogja tudni teljesíteni. E feltételek fennforgása esetén az rt.-t terhelő, saját cégneve alatt vállalt kötelezettségekért fennálló korlátlan felelősséget a jogalkotó „átviszi" azokra a részvényesekre, akiknek visszaélése alapján az rt. nem tudott helytállni hitelezőivel szemben.

- A konszernjogban a *minősített befolyásszerző* részvényes a ki nem elégített követelésekért a hitelező keresete alapján köteles helytállni, amennyiben a jogutód nélküli megszűnésre a minősített többséggel rendelkező tag hátrányos üzletpolitikája miatt került sor (Ptk. 3:324.§ (3) bek.).

5.2.2. A részvénytársaság működési formája

Az rt. a jövőben kizárólag zártkörben alapítható, azonban a kétféle működési formája megmaradt, lehet zártkörű vagy nyilvános, amelyet a cégnévben is fel kell tüntetni „zrt." vagy „nyrt." rövidítéssel.

Nyilvánosan működik az a részvénytársaság, amelynek részvényeit a tőzsdére bevezették, s ezzel az új szabályozással az nyrt. azonossá vált a tőzsdei részvénytársasággal. **Zártkörűen működik** az a részvénytársaság, amelynek *részvényei nincsenek bevezetve a tőzsdére.*

A működési forma megváltoztatásához a közgyűlés háromnegyedes szótöbbségű határozatára van szükség, amely akkor hatályosul, ha az rt. megfelel az új működési forma követelményeinek, vagyis zrt.-vé válás esetén a részvényeit a tőzsdéről kivezeti, nyrt.-vé válás tekintetében pedig részvényeit a bevezeti a tőzsdére.

5.3. A részvény

5.3.1. A részvény fogalma, általános jellemzői

A *részvény tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír*. A részvény alapjogviszonya tehát az rt.-ben fennálló tulajdonosi részesedés, a részvényesek az rt. tagjai.

A részvény jellemzői az alábbi sajátosságok alapján határozhatók meg:

- a részvény névértéke;
- előállítási módja;
- átruházhatósága;
- a részvényfajta, a részvényosztály és a részvénysorozat kategóriája szerint.

A részvény névértéke

A részvények névértékét alapításkor az alapítók, alaptőke felemelésekor pedig az erről döntő közgyűlés határozza meg. Az rt. alaptőkéje állhat azonos vagy különböző névértékű részvényekből. A névértéknek a részvényesi jogok gyakorlása szempontjából van jelentősége, ugyanis a **névérték-arányosság elve** érvényesül: az azonos névértékű részvények azonos jogokat (szavazati, osztalékhoz való jogot) biztosítanak a részvényesek számára. Ez alól kivételt képeznek az elsőbbségi részvények, a saját részvény és az ideiglenes részvények (ez utóbbihoz a teljesített vagyoni hozzájárulással arányos korlátozott jog kapcsolódik).

A 2006-os Gt. vezette be a **hányadrészvény** fogalmát, amely azt jelenti, hogy a részvény névértéke meghatározható az alaptőke mindenkori összegének hányadában is (például 1/100 részvény). Ilyen esetben a részvényen a részvény által megtestesített hányadot kell feltüntetni és az alaptőke összegét nem kell megadni.

A részvény előállítása és annak módjai

Az rt. részére nem csupán lehetőség, hanem *kötelezettséget jelent* a *részvény előállítása*, amelynek **két feltétele van***:* az rt. cégbejegyzése és a részvények értékének teljes befizetése. Ha a részvényesek ilyen kéréssel nem fordulnak az rt. felé, az igazgatóság a feltételek teljesülését követő harminc napon belül akkor is köteles intézkedni a részvények haladéktalan előállításáról.

A részvényeket **kétféleképpen lehet előállítani**: nyomdai úton, okirati formában és dematerializált formában.

A **nyomdai úton** előállított részvényen fel kell tüntetni (részvénykellékek):

- az rt. cégnevét és székhelyét;
- a részvény sorszámát, sorozatát és névértékét;
- az első tulajdonos nevét;
- a részvényfajtához fűződő alapszabályban meghatározott jogokat;

- a kibocsátás időpontját, az alaptőke nagyságát és a részvények számát;
- a cégjegyzésre jogosultak aláírását, a részvény kódját;
- az alapszabály ilyen rendelkezése esetén a részvény átruházásának korlátozását, valamint az rt. beleegyezési jogát.

A **dematerializált részvény** értékpapírszámlán elektronikus úton létrehozott, rögzített, továbbított és nyilvántartott, a részvény tartalmi kellékeit azonosítható módon tartalmazó adatösszesség, amelynek nincs sorszáma. A dematerializált részvényről kiállított bármilyen okiraton feltűnő módon rögzíteni kell, hogy az *okirat nem minősül értékpapírnak*. A részvényes nevét nem a részvény, hanem az értékpapírszámla tartalmazza. A cégjegyzésre jogosultak aláírása helyett a dematerializált részvény a cégszerűen aláírók nevét tartalmazza.

A kétféle módon előállított részvény tartalmi különbségei az alábbiak szerint foglalhatók össze:

OKIRATI RÉSZVÉNY	DEMATERIALIZÁLT RÉSZVÉNY
van sorszáma	nincs sorszáma
tartalmazza a tulajdonos nevét	a tulajdonos neve nincs feltüntetve
cégszerűen aláírt	a cégszerűen aláírók nevét tartalmazza

A **nyilvánosan működő rt.** csak egyféle módon, **dematerializált** formában jogosult részvényt előállítani.

Összevont címletű részvény

A részvények előállítási költségeinek csökkentése érdekében az alapszabály felhatalmazása alapján az *egy részvénysorozatba tartozó részvények* összevont címletű részvényként is kibocsáthatók. Arra is lehetőség van, hogy a már kibocsátott részvényeket utóbb a részvényes kérésére és költségére összevont címletű részvénnyé átalakítsák át. Az összevont címletű részvény nem hoz létre közös tulajdont, vagyis a részvényes a részvény alapcímletéhez kapcsolódó jogaival önállóan rendelkezhet, tehát eladhatja a részvényét anélkül, hogy a többi részvényesnek a tulajdonostársakat megillető elővásárlási jog alapján fel kellene ajánlani megvételre.

Az összevont címletű részvényt utóbb kisebb címletű összevont részvényekre, illetve az alapszabályban meghatározott névértékű részvényekre kell bontani, ha a részvényes ezt kéri, és a költségeket megfizeti.

A részvény átruházhatósága

A részvény fogalmi elemei közé tartozik a **forgalomképesség**, vagyis főszabály szerint szabadon átruházható, azonban törvény megállapíthat szabályokat a részvény átruházhatóságának korlátozására, például a zrt. által kibocsátható részvények vonatkozásában vagy dolgozói részvény esetén.

A névre szóló részvény átruházási szabályai az előállítási mód függvényében alakulnak. A **nyomdai úton előállított** részvény átruházása a részvény hátoldalára vagy a hozzácsatolt lapra (toldatra) írt teljes vagy üres forgatmánnyal történik. A **dematerializált** részvény átruházása az értékpapírszámlán történő terhelés (-), illetve jóváírás (+) útján valósul meg.

A részvényátruházás sajátos szabályai

1. Elővásárlási, visszavásárlási, eladási és vételi jog kikötése
A részvényekre szerződéssel elővásárlási, visszavásárlási, eladási vagy vételi jogot lehet kikötni, amely jogok az rt.-vel és harmadik személyekkel szemben akkor hatályosak, ha a nyomdai úton előállított részvényeken *felülbélyegzéssel* feltüntették, s a dematerializált részvények esetén pedig az értékpapírjogi rendelkezéseknek megfelelően nyilvántartják.

2. Részvényszerzés korlátozása
A zrt. alapszabálya korlátozhatja meghatározott személyek által átruházás útján megszerezhető részvényfajtákat, illetve részvényosztályokat. E korlátozás megsértésének szankciója, hogy a *jogellenes részvényszerzést nem lehet a részvénykönyvbe bevezetni*, s emiatt a részvényes nem gyakorolhatja az rt.-vel szemben a részvényesi jogokat.

3. Az átruházás korlátozása
Zrt. alapszabálya előírhatja, hogy a részvények átruházásához az *rt. beleegyezésére* van szükség, amelynek megadása az igazgatóság hatáskörébe tartozik. A részvény átruházási szerződés ebben az esetben felfüggesztő feltétellel kötött megállapodás, amelynek hatályosulása a beleegyezés megadásához kötődik.
A beleegyezés csak fontos okból tagadható meg. Ilyen lehet, ha a részvényt az rt. versenytársa kívánja megszerezni, vagy az rt. céljára és a részvényesek körére figyelemmel az alapszabályban külön nevesített ok.
Ha az igazgatóság az átruházási szándék írásban történt bejelentésétől számított harminc napon belül nem nyilatkozik, a beleegyezés megadottnak tekinthető.

Lényeges különbség az **nyrt.** által kibocsátható részvények vonatkozásában, hogy a részvényszerzés **nem korlátozható** és **nem köthető az rt. beleegyezéséhez**.

5.3.2. A részvényfajták

Az rt. által kibocsátható nevesített részvényfajták:

1. törzsrészvény
2. elsőbbségi részvény
3. dolgozói részvény
4. kamatozó részvény
5. visszaváltható részvény
6. egyéb alapszabályban meghatározott részvényfajta.

Az elsőbbségi részvényfajtán belül **részvényosztályok** alakíthatók ki annak megfelelően, hogy milyen részvényesi jog területén biztosítanak többletjogot. Egy részvényfajtán, illetve részvényosztályon belül több **részvénysorozat** bocsátható ki. Egy részvénysorozatnak minősülnek az azonos tartalmú és mértékű tagsági jogot megtestesítő, azonos névértékű és előállítási módú részvények. Csakis egy eltérő sajátosságuk lehet: a kibocsátás időpontja.

A törzsrészvény
A leggyakrabban kibocsátott részvényfajta, a törzsrészvény fogalmát a Ptk. negatívan határozza meg, ugyanis a más részvényfajták közé nem sorolt részvényeket tekinti törzsrészvénynek. A sajátosságai alapján azt mondhatjuk, hogy a törzsrészvény a *névértékéhez kapcsolódó részvényesi jogok gyakorlására jogosít*ja a tulajdonosát, többletjogok nem társulhatnak hozzá. A törzsrészvények minimális mértékére vonatkozó előírás, hogy mindenkor *meg kell haladnia az alaptőke felét*.

Elsőbbségi részvény
Az elsőbbségi részvény más részvényfajtával szemben a részvényesnek meghatározott előnyt biztosít. Annak függvényében, hogy a többletjog milyen részvényesi jogra terjed ki, az alábbi **részvényosztályokat** különböztethetjük meg:

1. osztalékelsőbbségi részvény;
2. likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbségi részvény;
3. szavazatelsőbbségi részvény;
4. vezető tisztségviselő vagy felügyelő bizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény;
5. elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvény;
6. külön törvényben meghatározott egyéb elsőbbségi jogot biztosító;

7. kombinált elsőbbségi részvény.

Elsőbbségi részvények legfeljebb az *alaptőke feléig bocsáthatók ki*.

Osztalékelsőbbségi részvény

Az osztalékhoz való jog a részvényes egyik legjelentősebb vagyoni joga, amelyhez kapcsolódó elsőbbségi jog alapján a felosztható adózott eredményből más részvényfajtáknál ***kedvezőbb mértékben*** jogosít osztalékra.

A **többletosztalékra jogosító elsőbbségi részvény** nagyobb mértékű osztalékra jogosítja a tulajdonosát, mint ami a részvény névértéke után járna.

A **garantált osztalékelsőbbségi részvény** után a névértéknek megfelelő mértékű osztalék jár, amennyiben az osztalékfizetésnek valamennyi feltétele fenn áll. Ha azonban az adott évben valamilyen oknál fogva nem kerül sor osztalék fizetésére, akkor kizárólag ezek a részvényesek követelhetik visszamenőlegesen is az elmaradt osztalék kifizetését. Garanciális szabály, hogy a következő évben a többi részvényesnek csak akkor lehet osztalékot fizetni, ha ezen részvények után az ez évi és az elmaradt osztalék maradéktalanul kifizetésre került.

A Ptk. lehetővé teszi, hogy az osztalékelsőbbségi részvényhez fűződő szavazati jogot az alapszabály korlátozza vagy kizárja. Ha így rendelkeznek, s az rt. valamely üzleti évben nem fizet osztalékot, a szavazati jog a következő éves beszámoló elfogadásáig korlátozás nélkül gyakorolható.

Likvidációs hányadhoz fűződő elsőbbségi részvény

Likvidációs hányadnak nevezzük az rt. jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők kielégítését követően a részvényesek között felosztásra kerülő vagyonból való részesedést. A részvényesek részvényeik névértékének arányában részesülnek az rt. vagyonából, azonban akinek erre elsőbbségi joga van, az nagyobb mértékű vagyonmaradványra tarthat igényt. Az alapszabály a szavazati jogot e részvények esetén is korlátozhatja, vagy teljes mértékben kizárhatja.

Szavazatelsőbbségi részvény

A szavazatelsőbbségi részvényhez két módon kapcsolható többletjog, mégpedig a többszörös szavazati jogot biztosító részvény és az aranyrészvény formájában.

A *többszörös szavazati jogot biztosító részvény*hez többszörös szavazati jog adható, azonban nyrt. esetén ennek mértéke legfeljebb a névértékhez igazodó szavazati jog tízszerese lehet.

Az angolszász jogból átvett **aranyrészvény** elnevezést a Ptk. nem használja, azonban tartalmaz rá vonatkozó szabályokat. Az aranyrészvény *vétójogot biztosító* szavazatelsőbbségi részvény. Bármely jogalany lehet a tulajdonosa, s egy vagy akár több ilyen részvény is kibocsátható. Ez utóbbi esetben az aranyrészvényesek egyszerű szótöbbségének igenlő szavazata mellett hozható csak meg a közgyűlési határozat. Azokban a kérdésekben lehet a vétójogot gyakorolni, amelyeket – akár valamennyi közgyűlési hatáskört is – az alapszabályban felsoroltak. Ha erről az alapszabály nem rendelkezik, a vétójog nem érvényesül. A vétójog gyakorlásának feltétele a közgyűlésen való személyes vagy képviselet útján való jelenlét. Ha az aranyrészvényes nem vesz részt a közgyűlésen, nélküle is megtartható és határozatot hozhat a közgyűlés.

Vezető tisztségviselő vagy felügyelő bizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbségi részvény

Ez a részvényosztály csak testületi – igazgatósági – vezetés alatt álló **zrt. esetén** alakítható ki. Ha a vezérigazgató egyszemélyi vezetése valósul meg, akkor ilyen részvények kibocsátására nem kerülhet sor.

Az igazgatóság, illetve a felügyelő bizottság választásának a joga a közgyűlést illeti meg, azonban az e részvénnyel rendelkezők a többi részvényestől függetlenül jogosultak személyi kérdésben döntést hozni.

A kijelölési jog a testület egy vagy több tagjára terjedhet ki, és a visszahívási jogot is magába foglalja. Nyrt. esetében nem kerülhet sor ilyen részvényosztály kialakítására.

Elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvény

Ilyen részvényosztály kialakítására **csak a zrt. esetében** van lehetőség, s a hozzá kapcsolódó többletjog az rt. által kibocsátott, pénzszolgáltatás ellenében átruházni kívánt részvények vonatkozásában biztosított elővásárlási jog, amelyet a vételi ajánlat közlésétől számított tizenöt napon belül lehet gyakorolni. Ha ez idő alatt a részvényes nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy nem kíván élni az elővásárlási jogával.

Kombinált elsőbbségi részvény

Arra is lehetőség van, hogy a fenti **elsőbbségi jogok közül egyidejűleg többet** is megtestesítsen egy részvény, így zrt. esetén korlátozás nélkül megengedett az elsőbbségi jogok bármilyen formájú, s akár kettőnél több jog összekapcsolása is egy részvényosztály keretein belül. Nyrt. esetén csak egy fajta kombináció megengedett, mégpedig a két vagyoni joghoz, az osztalékra és a likvidációs hányadra vonatkozó elsőbbségi jog kapcsolható össze egy részvényosztályon belül.

Dolgozói részvény

A dolgozói részvény az rt. teljes és részmunkaidőben foglalkoztatott **munkavállalói számára** bocsátható ki ingyenesen vagy a részvény névértékénél alacsonyabb, kedvezményes áron. Az ilyen részvények kibocsátásának a feltétele, hogy az rt. rendelkezzen a szükséges pénzügyi fedezettel, ugyanis a részvények névértékének a dolgozók által be nem fizetett részét az rt. az **alaptőkén felüli vagyonából** köteles teljesíteni. Mivel az rt. alaptőkén felüli vagyonnal alapításkor még nem rendelkezik, ezért csak az rt. működése során az alaptőke felemelésekor, legfeljebb a **felemelt alaptőke 15 százalékáig** lehet dolgozói részvényt kibocsátani.

A dolgozói részvény a névértékhez igazodó részvényesi jogokat biztosítja a munkavállalóknak, azonban lehetőség van többletjogot biztosító dolgozói részvény kibocsátására is. Ilyen lehet az *osztalékelsőbbségi dolgozói* részvény, amely – az osztalékelsőbbséget biztosító részvényt követően – a más részvényfajtába, részvényosztályba tartozó részvényeket megelőzően jogosít osztalékra.

A dolgozói részvény átruházása

A dolgozói részvény legfőbb jellemzője, hogy **korlátozottan forgalomképes**, csakis a Ptk.-ben meghatározott személyi kör szerezheti meg érvényesen. Nevezetesen az rt. munkavállalói, illetve alapszabály rendelkezése alapján az rt. volt dolgozói is megszerezhetik átruházással a dolgozói részvényt.

A munkavállaló halála, munkaviszonyának megszűnése

Ha a munkavállaló meghal, vagy munkaviszonya bármilyen módon megszűnik, s ez utóbbi esetben az alapszabály nem teszi lehetővé a dolgozói részvény megtartását, az örökösnek vagy a volt munkavállalónak 6 hónap áll rendelkezésére, hogy átruházza a részvényét az annak megszerzésére jogosult személyekre. Ha a hat hónapos határidő eredménytelenül telik el, az ezt követő első közgyűlésen kell rendelkezni arról, hogy az rt. az alaptőke csökkentésével bevonja vagy átalakítja más részvényfajtává, s így szélesebb körben értékesítheti.

Mindkét esetben az örököst vagy a volt munkavállalót a részvény névértéke illeti meg, amelyet a bevonástól vagy az értékesítéstől számított 30 napon belül kell kifizetni részére.

Kamatozó részvény

Az egyik legkedvezményesebb, de igen ritkán kibocsátott részvényfajta, hiszen az osztalékon felül egy előre meghatározott mértékű **kamatra is jogosítja a tulajdonosát**. A kamat fizetésének a forrása ugyanaz, mint az osztalék kifizetésének, vagyis az rt. adózott eredményéből fizethető ki. Ha a

szükséges fedezet rendelkezésre áll, akkor – ellentétben az osztalékfizetéssel – erről szóló döntés nélkül kötelező a részvényen feltüntetett módon számított kamat kifizetése.
A kamatozó részvény tulajdonosát a kamaton felül valamennyi részvényesi jog megilleti a részvény névértékének arányában.
Kamatozó részvény legfeljebb az alaptőke tíz százalékáig bocsátható ki.

Visszaváltható részvény
2005. január 1-től bevezetett új részvényfajta, amely legfeljebb az **alaptőke 20 százalékáig** bocsátható ki.
Háromféleképpen kerülhet sor visszaváltható részvény kibocsátására:

1. az rt.-t vételi jog illeti meg a részvény vonatkozásában;
2. a részvényesnek eladási joga van;
3. mind vételi, mind eladási jogot megtestesít a részvény.

A részvény **visszaváltásának feltételei**:

- a részvény *teljes névértékének befizetése,*
- az rt.-nek rendelkeznie kell *adózott eredménnyel,*
- a visszaváltott részvényt az rt. *köteles bevonni* és ennek megfelelően az alaptőkét leszállítani.

Egyéb részvényfajták
A Ptk. új értékpapírjogi szabályozása az egyedi nevesítés helyett a **normatív szabályozásra** tért át. Ez azt a lényeges változást eredményezte, hogy nemcsak az a nyilatkozat tekinthető értékpapírnak, amelynek kiállítását jogszabály lehetővé teszi, hanem a gazdasági élet gyors változásaihoz való rugalmas alkalmazkodás megkívánja, hogy a kibocsátó szándéka szerint az a nyilatkozat is értékpapírként funkcionáljon, amelyet jogszabály nem szabályoz.
Ennek következményeként a részvénytársaság a Ptk.-ban nevesített részvényfajtákon kívül más részvényfajta, részvényosztály kibocsátását is elhatározhatja, ha az alapszabályban meghatározza a megtestesített tagsági jogok tartalmát és mértékét.

5.3.3. A részvényutalvány és az ideiglenes részvény

A **részvényutalvány** névre szóló, forgalomképtelen okirat – amely nem minősül értékpapírnak –, s amely igazolja az rt.-vel szemben fennálló jogokat és kötelezettségeket. Az rt. alapításának, illetve az alaptőke felemelésének cégjegyzékbe való *bejegyzése előtt állítható ki* részvényutalvány, amely lényegében egy igazolás a befizetett vagyoni hozzájárulásról, kiállítása nem kötelező, a vagyoni hozzájárulást teljesítő személy *kérésére* történik.

Az **ideiglenes részvényt** az rt. alapításának, illetve az alaptőke felemelésének *cégbírósági bejegyzését követően* kell előállítani arra az időszakra, *amíg az alaptőke* (felemelt alaptőke) *teljes befizetése* meg nem történik. Az ideiglenes részvény már értékpapírnak minősül, amit kötelező előállítani. Az ideiglenes részvénnyel a részvényesi jogok a már teljesített vagyoni hozzájárulás mértékével arányosan gyakorolhatók. Az ideiglenes részvény forgalomképes értékpapír, de az átruházás szabályai szigorúbbak, mint a részvény átruházása esetén. Abból adódóan, hogy az ideiglenes részvényes még nem teljesítette az rt.-vel szemben vállalt befizetési kötelezettségét, az átruházással nem szűnik meg a felelőssége, ugyanis *készfizető kezes*ként még helytállni tartozik az rt. felé a be nem fizetett részvényérték erejéig.

5.3.4. Átváltoztatható és jegyzési jogot biztosító kötvény

Az rt. kibocsáthat speciális sajátosságokkal rendelkező kötvényeket, amelyek ellenében a kötvény futamideje alatt részvények igényelhetők, ezért szokták „kvázi részvényeknek" is nevezni őket. A kötvény hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amelynek kibocsátásával forrásokat gyűjt az rt., s a kötvényes nem tagja, hanem hitelezője az rt.-nek. A kötvénykibocsátásról szóló döntés a közgyűlés hatáskörébe tartozik.

Átváltoztatható kötvény az *alaptőke feléig* hozható forgalomba, s az ilyen névre szóló kötvények kibocsátása *feltételes alaptőke-emelésnek* minősül, hiszen a kötvény futamideje alatt ezt a kötvényes kérésére részvénnyé kell átalakítani. A részvénnyé alakítás jelenti a tényleges alaptőke-emelést. A kötvényesnek akkor éri meg a kötvény helyett részvényt igényelni, ha az rt. eredményes gazdálkodása folytán a részvény piaci értéke a névérték fölé emelkedik, s a részvények után fizetett osztalék magasabb, mint a kamat.

A **jegyzési jogot biztosító kötvényhez** kapcsolódó külön jog, hogy az alaptőke új részvények kibocsátásával történő felemelése során a kötvényesnek – a részvényeseket követően – *jegyzési jogot biztosít*. A jegyzési jog gyakorlásának feltétele, hogy az rt. elhatározza az alaptőke felemelését a kötvény futamideje alatt. Ha ilyen döntés meghozatalára nem kerül sor, a kötvényes nem jogosult részvényt igényelni.

5.3.5. Az nyrt. által kibocsátható részvények eltérő sajátosságai

A zrt. és az nyrt. részvényei a forgalomba hozatal, az előállítási mód, az elsőbbségi részvényosztályok és a részvényátruházás tekintetében mutatnak különbséget.

A részvények **forgalomba hozatalára** zrt. esetén kizárólag zártkörben kerülhet sor, míg az nyrt. részvényei nyilvánosan és zártkörben is forgalomba hozhatók.

A **részvény előállítása** nyrt. esetén kizárólag dematerializált módon lehetséges, s ez irányadó az ideiglenes részvény előállítására is.

Az **elsőbbségi részvényfajtán** belül **nem bocsátható ki** a *vezető tisztségviselő vagy felügyelő bizottsági tag kijelölésére szóló*, valamint *elővásárlási jogot biztosító* elsőbbségi részvényt.

A **részvényátruházás** tekintetében jelentős különbség, hogy nyrt. esetén a részvényszerzés *nem korlátozható* és *nem köthető* az rt. *beleegyezéséhez*.

A fenti különbségek az alábbi táblázatban foglalhatók össze:

SZEMPONTOK	ZÁRTKÖRŰ RT.	NYILVÁNOS RT.
Forgalomba hozatal módja	Kizárólag zártkörben.	Nyilvánosan és zártkörben is.
Előállítási mód	Nyomdai úton és dematerializált formában is.	Kizárólag dematerializált módon.
Elsőbbségi részvényosztályok	Bármilyen részvényosztály kialakítható.	Nem lehet: - VTV és FB tag kijelölésére szóló, - elővásárlási jogot biztosító részvény, - kombinált részvény csak az osztalék és likvidációs hányadra vonatkozó elsőbbség vonható össze, - többszörös szavazatelsőbbségi részvénynél max. tízszeres szavazati jog köthető ki
Részvények átruházása	Az alapszabályban meghatározott módon korlátozható.	Nem korlátozható, nem köthető az rt. beleegyezéséhez.

5.4. Részvénytársaság alapítása

A részvénytársaság alapítása a többi társaság alapítási módjával megegyezően kizárólag zártkörűen történhet, ugyanis *tilos a részvényeseket és az alaptőkét nyilvános felhívás útján* gyűjteni. E tilalom következményeként az alapítók és a részvényesek személyi köre szükségszerűen megegyezik.

Az rt. létesítő okirata az alapszabály, amelyben az általánosan kötelező tartalmi elemeken túl az alapítók arra is kötelezettséget vállalnak, hogy az rt. valamennyi részvényét átveszik.

Alaptőkére vonatkozó szabályok

Az zrt. alaptőkéje nem lehet kevesebb *5 millió Ft*-nál, nyrt. esetén 20 millió Ft-nál, amely készpénzből és apportból állhat. A tőke összetétele tekintetében a Ptk. visszaállította a 30-70 %-os készpénz-apport arányt, vagyis a pénzbeli hozzájárulás összege nem lehet kevesebb az alaptőke 30 %-ánál. Az apport értékelésének követelményei az rt. esetén a legszigorúbbak, ugyanis független könyvvizsgálónak vagy más szakértőnek kell az apport értékét meghatározni.

Alaptőke befizetésének szabályai attól függenek, hogy készpénzben vagy apporttal történik a vagyoni hozzájárulás nyújtása. A *pénzbeli* hozzájárulás legalább 25%-át kell befizetni alapításkor, a fennmaradó részt a bejegyzéstől számított 1 éven belül, az igazgatóság felszólítása alapján. Az *apportot* az alapításkor teljes egészében nyújtani kell, kivéve, ha az alapszabály lehetőséget ad az alaptőke 25%-át el nem érő értékű nem pénzbeli hozzájárulás későbbi, legfeljebb a bejegyzéstől számított három éven belüli szolgáltatására.

5.3.6. A társasági vagyon védelme

A korlátozott részvényesi felelősség miatt kizárólagosan az rt. vagyona szolgál a hitelezői igények kielégítési alapjául, s emiatt fontos a vagyont védő garanciális szabályok érvényesítése.
Az rt. vagyonának védelmét az alábbi kógens rendelkezések szolgálják:

- *A részvényesnek a társasági vagyonból való kifizetés általános szabályai*
  - a részvényes javára a saját tőkéből kifizetést csak a törvényben meghatározott esetekben lehet teljesíteni;

- a *kifizetés forrása csak a tárgyévi adózott eredmény,* illetve a szabad eredménytartalék lehet;
- nem kerülhet sor kifizetésre, ha ennek következtében a saját tőke nem érné el az rt. jegyzett tőkéjét;
- a jogszerűtlen kifizetéseket vissza kell fizetni, ha a részvényes rosszhiszeműsége bizonyított;
- az *igazgatóságot írásbeli nyilatkozattételi kötelezettség terheli* arról, hogy a kifizetés nem veszélyezteti az rt., fizetőképességét, illetve a hitelezők érdekeinek érvényesülését.

➢ *Osztalék fizetés szabályai*
- forrása a tárgyévi adózott eredmény és szabad eredménytartalék;
- közgyűlési határozat dönthet az osztalék fizetéséről, az éves beszámoló elfogadásával egyidejűleg;
- osztalékra az a részvényes jogosult, aki a döntés időpontjában a részvénykönyvben szerepel;
- a részvény névértéke arányában illeti meg a részvényest, s csak a már teljesített vagyoni hozzájárulás arányában jogosult rá;
- az osztalékot visszakövetelni csak a részvényes rosszhiszeműsége esetén lehet.

➢ *Osztalék-előleg kifizetésének feltételei*
- Csak akkor kerülhet rá sor, ha az alapszabály megengedi,
- Két, egymást követő beszámoló elfogadása közötti időszakban lehet elhatározni,
- az igazgatóság is dönthet a kifizetésről;
- közbenső mérleg igazolja a szükséges fedezet meglétét,
- a részvényesek vállalják a visszafizetését, ha utóbb az éves beszámoló alapján az osztalékfizetésre nem lenne jogszabályi lehetőség.

➢ Az *rt.* az általa kibocsátott részvények megszerzése céljából harmadik személynek *nem nyújthat kölcsönt, nem adhat biztosítékot*, kivéve, ha a munkavállalói részvényszerzést segíti elő.

➢ *Saját részvény megszerzésének* feltételei:
- Az rt. kizárólag azokat a részvényeit szerezheti meg, amelyek teljes névértékét, kibocsátási értékét megfizették. Ebből a szabályból következik, hogy abszolút tilalom érvényesül az rt. általi önjegyzést illetően, az rt. az általa kibocsátott részvények jegyzésére nem jogosult.

- A saját részvényszerzéssel összefüggő döntéshozatal: a közgyűlés előzetes felhatalmazása alapján az igazgatóság jár el. A részvényesek a *közgyűlési határozatban rögzítik* a felhatalmazás időtartamát (max.18 hónap), a megszerezhető részvények fajtáját, számát, névértékét, és az egy részvényért kifizethető legkisebb és legnagyobb összeget.
- Pénzügyi *forrása* ugyanaz, mint az osztalékfizetésnek, vagyis az adózott eredmény
- A saját részvény alapján *szavazati jog* nem gyakorolható, a határozatképesség megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni. A saját részvényre eső *osztalékot* a részvényesek között kell részvényeik arányában felosztani.

5.5. A részvényesi jogok és kötelezettségek

5.5.1. A részvényes jogai

A részvényesek egyenlősége
A névértékarányos részvényesi jogokkal összhangban került megfogalmazásra a *részvényesek közti diszkrimináció általános tilalma*, amelynek alapján tilos az azonos részvénysorozatba tartozó részvényesek közötti hátrányos megkülönböztetés.

Részvényesi minőség igazolása
A részvényesi jogok gyakorlásának **egyik feltétele**, hogy a részvényes birtokában legyen maga a részvény vagy az erről kiállított letéti, tulajdonosi igazolás.

Tulajdonosi igazolás: A dematerializált részvényről az *értékpapírszámla-vezető* köteles kiállítani a részvényes kérésére. Ez az igazolás a közgyűlés napjáig érvényes, s az érintett részvényre vonatkozó változás csak az igazolás egyidejű visszavonása mellett vezethető át.

Letéti igazolás: a nyomdai úton előállított és letétbe helyezett részvény esetén az *értékpapírletét-kezelő* köteles a részvényes kérésére, a közgyűlés napjáig érvényes igazolást kiállítani.

A részvényesi jogok gyakorlásának **másik feltétele**, hogy a részvényest a részvénykönyvbe bejegyezzék.

A részvényesi jogokat az alábbiak szerint **csoportosít**hatjuk:

Vagyoni jogok

- osztalékhoz való jog;
- osztalék-előleghez való jog;
- likvidációs hányadra való jog.

Közgyűlési jogok

- ***részvétel joga***, amely alapján a részvényes jogosult a közgyűlésen részt venni, felvilágosítást kérni, észrevételt és indítványt tenni,
- ***tájékoztatáshoz való jog,*** amelynek értelmében az igazgatóság köteles a napirendi ügyekben a tárgyaláshoz és a szavazáshoz szükséges előzetes tájékoztatást megadni;
- ***napirend kiegészítésére való jog,*** amely szerint a kisebbség javaslatot tehet a napirend kiegészítésére;
- ***szavazati jog***, a részvény névértéke alapján.

Egyéb jogok

- mellékjog, amely a részvénykönyvbe való bevezetés joga;
- a részvénykönyvbe való betekintés joga, másolat kérése;
- társasági határozatok bírósági megtámadásának joga;
- részvényesi kisebbségi jog, amelyet zrt. esetén a szavazati jog legalább **öt százalék**kával, nyrt. esetén a szavazatok **egy százalék**kával rendelkező részvényesek gyakorolhatnak.

5.5.2. A részvényes képviselete

A részvényes **személyesen vagy képviselő útján** is gyakorolhatja jogait, ez utóbbi lehet ügyleti képviselő vagy részvényesi meghatalmazott (nominee). Egy részvényesnek több képviselője is lehet, egy képviselő több részvényest is képviselhet.

Ügyleti képviselő (Ptk. 3:255. §)

- a részvényes nevében és javára, megbízottként jár el;
- bárki lehet, még korlátozottan cselekvőképes személy is, kivétel az rt. vezető tisztségviselője, FEB tagjai és könyvvizsgálója;
- közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazás alapján láthatja el a képviseletet;
- határozott időre, egy közgyűlésre szól.

Részvényesi meghatalmazott, nominee (Ptk. 3:256. §)

- jogállását a Tpt. szabályozza részletesen;
- a részvényesi jogokat saját nevében, de a részvényes javára gyakorolja, tulajdonképpen bizományosként jár el;
- csak befektetési vállalkozó lehet, akit a részvénykönyvbe is be kell jegyezni;
- csak olyan részvények vonatkozásában képviselhet, amelyeket az általa vezetett értékpapír-számlán regisztráltak vagy nála helyeztek letétbe;
- meghatalmazása határozatlan időre szól, a részvény átruházásával megszűnik.

A képviselőnek a részvényes utasítása szerint kell szavaznia, ellenkező esetben a szavazat érvénytelen.

5.5.3. A részvényes kötelezettségei

A részvényes köteles az általa átvett **részvény teljes névértékének** vagy **kibocsátási értékének** megfelelő pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni hozzájárulást a Ptk. és az alapszabály rendelkezéseinek megfelelően nyújtani. A részvényes e kötelezettség alól nem mentesíthető, s az általa már teljesített vagyoni hozzájárulást az rt. fennállása alatt nem követelheti vissza. Ha a vállalt **vagyoni hozzájárulást nem teljesíti**, akkor ex lege megszűnik a részvényesi jogviszonya.

Részvénykönyv
A részvénykönyvet az **rt. igazgatósága** vagy megbízottja (elszámolóház, központi értéktár, befektetési vállalkozás, pénzügyi intézmény, 2012-től pedig ügyvéd és könyvvizsgáló is) **vezeti** a részvényesről és az ideiglenes részvényesről. Nyilvántartja a részvényest, a részvényesi meghatalmazott (*nominee*) személyét és a részvényekre vonatkozó adatokat (darabszám és névérték).

A részvény átruházása az rt.-vel szemben akkor hatályos és a részvényesi jogok az rt.-vel szemben csak akkor gyakorolhatók, ha a részvényest a részvénykönyvbe bejegyezték. Nem jegyezhető be a részvénykönyvbe az, aki jogszabálysértő módon szerezte meg a részvényt.

5.6. A társasági vagyon védelme

A korlátozott részvényesi felelősség miatt kizárólagosan az rt. vagyona szolgál a hitelezői igények kielégítési alapjául, s emiatt fontos a vagyont védő garanciális szabályok érvényesítése.

Az rt. vagyonának védelmét az alábbi rendelkezések szolgálják:

- *A részvényesnek a társasági vagyonból való kifizetés általános szabályai*
  - a részvényes javára a saját tőkéből kifizetést csak a Ptk.-ban meghatározott esetekben lehet teljesíteni;
  - a *kifizetés forrása csak a tárgyévi adózott eredmény,* illetve a szabad eredménytartalék lehet;
  - nem kerülhet sor kifizetésre, ha ennek következtében a saját tőke nem érné el az rt. jegyzett tőkéjét;
  - a jogszerűtlen kifizetéseket vissza kell fizetni, ha a részvényes rosszhiszeműsége bizonyított;
  - az *igazgatóságot írásbeli nyilatkozattételi kötelezettség terheli* arról, hogy a kifizetés nem veszélyezteti az rt. fizetőképességét, illetve a hitelezők érdekeinek érvényesülését.

- *Osztalék fizetés szabályai*
  - forrása a tárgyévi adózott eredmény és szabad eredménytartalék;
  - közgyűlési határozat dönthet az osztalék fizetéséről, az éves beszámoló elfogadásával egyidejűleg;
  - osztalékra az a részvényes jogosult, aki a döntés időpontjában a részvénykönyvben szerepel;
  - a részvény névértéke arányában illeti meg a részvényest, s csak a már teljesített vagyoni hozzájárulás arányában jogosult rá;
  - az osztalékot visszakövetelni csak a részvényes rosszhiszeműsége esetén lehet.

- *Osztalék-előleg kifizetésének feltételei*
  - döntési hatáskör: közgyűlés vagy felhatalmazás alapján az igazgatóság határozhatja el,
  - két, egymást követő beszámoló elfogadása közötti időszakban lehet elhatározni,
  - közbenső mérleg igazolja a szükséges fedezet meglétét,
  - a részvényesek vállalják a visszafizetését, ha utóbb az éves beszámoló alapján az osztalékfizetésre nem lenne jogszabályi lehetőség.

- *Pénzügyi segítség részvényszerzéshez*
  - Nyrt. az általa kibocsátott részvények megszerzése céljából csak *piaci feltételek mellett*, osztalékfizetésre felhasználható vagyona terhére nyújthat harmadik személynek pénzügyi segítséget, feltéve, hogy ehhez a közgyűlés hozzájárult.

- *Saját részvény megszerzésének* feltételei:
  - Az rt. kizárólag azokat a részvényeit szerezheti meg, amelyeknek *teljes névértékét, kibocsátási értékét megfizették*. Ebből a szabályból következik, hogy abszolút tilalom érvényesül az rt. általi önjegyzést illetően, az rt. az általa kibocsátott részvények jegyzésére sem alapítás, sem alaptőke felemelése során nem jogosult.
  - A saját részvényszerzéssel összefüggő döntéshozatal: a közgyűlés előzetes felhatalmazása alapján az igazgatóság jár el. A részvényesek a *közgyűlési határozatban rögzítik* a felhatalmazás időtartamát (max.18 hónap), a megszerezhető részvények fajtáját, számát, névértékét, és az egy részvényért kifizethető legkisebb és legnagyobb összeget.
  - Pénzügyi *forrása* ugyanaz, mint az osztalékfizetésnek, vagyis az adózott eredmény.
  - *Szerzési korlát*: az rt. legfeljebb az alaptőke 25 %-át kitevő részvényeit szerezheti meg.
  - *Jogsértéssel megszerzett saját részvényt* az rt. 1 éven belül köteles bevonni.
  - *Részvényesi jogok*: saját részvény alapján *szavazati jog* nem gyakorolható, a határozatképesség megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni. A saját részvényre eső *osztalékot* a részvényesek között kell részvényeik arányában felosztani.

5.7. A részvénytársaság szervezeti felépítése

A gazdasági társaságok közül az rt.-nek van a legbonyolultabb, s a legrészletesebben szabályozott szervezete. Eltérés a többi társaság szervezetéhez képest, hogy az rt.-nél a vezető tisztségviselők testületként végzik az operatív irányítást, valamint az állandó könyvvizsgálat ismételt kötelezővé tétele, a felügyelő bizottság tipikus és az audit bizottság kötelező működése differenciált szervezeti felépítést eredményez.

5.7.1. Legfőbb szerv: a közgyűlés

A közgyűlés a részvényesek összességéből áll. Kivételt képez az egyszemélyes rt., ahol közgyűlés nem működik, hatáskörében az egyedüli részvényes jár el, s döntéseiről írásban tájékoztatja a vezető tisztségviselőket.

A közgyűlés összehívása
A stratégiai döntéshozó szervként működő közgyűlést évente legalább egyszer össze kell hívni, de az alapszabály gyakoribb ülésezést is előírhat (rendes ülés). Ezen kívül szükség esetén a közgyűlés bármikor összehívható (rendkívüli ülés).

A *közgyűlés kötelező összehívásának esetei*
Az igazgatóság köteles a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül a közgyűlést összehívni, ha

- az rt. saját tőkéje veszteség következtében az alaptőke 2/3-ra csökkent, vagy
- ha a saját tőke a törvényi minimum (5 vagy 20 millió Ft) alá csökkent, vagy
- ha az rt.-t fizetésképtelenség fenyegeti vagy fizetéseit megszüntette, illetve ha vagyona a tartozásokat nem fedezi.

A közgyűlés kötelező összehívására okot adó körülmények esetén a részvényeseknek határozniuk kell az alaptőke biztosításáról, így különösen a részvényesek által történő befizetés előírásáról, illetve az alaptőke leszállításáról, továbbá más társasággá történő átalakulásról, ezek hiányában a társaság megszüntetéséről. Ha az adott körülmény a közgyűlés befejezését követő három hónap múlva is változatlanul fennáll, az alaptőke leszállítása kötelező.

A közgyűlés összehívása az *igazgatóság kötelezettsége*, de az ügyvezetés jogellenessége esetén a felügyelő bizottság is összehívhatja. A cégbíróságtól kérhetik a közgyűlés összehívását – az ok és a cél megjelölésével – a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek (kisebbségi jog) is.

Zrt. esetén a közgyűlést az alapszabályban meghatározott módon, az ülés napját legalább *15 nappal megelőzően* a részvényeseknek postai vagy elektronikus úton küldött **meghívó**val kell összehívni.

Nyrt. esetén a meghívót a társaság honlapján kell közzétenni, legalább 30 nappal az ülést megelőzően. A **meghívó tartalmazza** a közgyűlés

megtartásának módját, helyét és időpontját, a napirendi pontokat, a szavazati jog feltételeit és a megismételt közgyűlés helyét és idejét.
A **közgyűlés helye** az rt. *székhelye*, de az alapszabály eltérő rendelkezése alapján más helyre is össze lehet hívni.

A közgyűlés megtartásának módja
Zrt. esetén három, nyrt-nél két módja lehetséges a közgyűlés megtartásának. A közgyűlés megtartásának módja alapján megkülönböztetünk hagyományos közgyűlést, konferencia-közgyűlést és közgyűlés tartása nélküli írásbeli szavazást. Az utóbbi két módon csak akkor működhet a közgyűlés, ha az alapszabály erre kifejezetten lehetőséget ad. Nyrt. esetén közgyűlés tartása nélkül határozatot hozni nem lehet.

Konferencia-közgyűlésen a részvényesek vagy egy részük nem személyesen, hanem *telekommunikációs eszköz közvetítésével* vesz részt. Csak olyan elektronikus hírközlő eszközök alkalmazhatók, amelyek alkalmasak a személyazonosság megállapítására és a részvényesek közti párbeszédet, vitát korlátozás nélkül lehetővé teszik. A részvényesek szabadon döntenek saját részvételük módjáról.

Zrt esetében írásbeli szavazással, **közgyűlés tartása nélkül** is dönthetnek a részvényesek. Az igazgatóság *írásban küldi meg* a határozat tervezetét – a döntés előtt legalább 8 nappal – a részvényeseknek, akik írásban adják le a szavazatukat. Az igazgatóság három napon belül állapítja meg a szavazás eredményét és további három napon belül írásban közli a részvényesekkel. Ha a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek kérik, akkor össze kell hívni a közgyűlést.

A közgyűlés határozatképessége
A közgyűlés határozatképes, ha a **szavazatok több mint felét képviselő részvényes jelen van**. Ha nem határozatképes, az eredeti meghívóban megjelölt feltételek szerint **megismételt közgyűlést** kell tartani, amely a *megjelentek számára tekintet nélkül* határozatképes. A határozatképtelen és a megismételt közgyűlés között zrt. esetén legalább 3, nyrt. esetén legalább 10 napnak kell eltelnie, de ez az időtartam nem lehet hosszabb 21 napnál. Ettől a szabálytól eltérni nem lehet. Az alapszabály módot adhat a közgyűlés **felfüggesztésére**, amelyre csak *egy alkalommal* kerülhet sor, s *30 napon belül folytatni kell*. Ebben az esetben nem kell ismét meghívót küldeni és a közgyűlési tisztségviselőket (jegyzőkönyvvezető, szavazási meghatalmazott) sem kell ismételten kijelölni.

A közgyűlés kizárólagos hatásköre, határozathozatal

Kiemelkedő jelentőségű kérdések, ezért **minősített, háromnegyedes szótöbbséggel** döntenek a részvényesek az alábbi kérdésekben:

- alapszabály módosítása,
- az rt. működési formájának megváltoztatása (zártkörűből nyilvános és nyilvánosból zártkörű).
- az rt. átalakulása és jogutód nélküli megszűnése,
- az alaptőke leszállítása,
- nyrt. részvényeinek harmadik személy általi megszerzéséhez való pénzügyi segítségnyújtáshoz való hozzájárulás.

Egyszerű szótöbbséggel (50 % +1 szavazattal) hozzák az alábbi határozatokat:

- Az igazgatóság, a felügyelő bizottság tagjainak, a vezérigazgatónak és a könyvvizsgálónak (*kulcsszemélyzet*) a megválasztása, visszahívása, díjazásuk megállapítása (kivéve, ha ügydöntő felügyelő bizottságra ruházzák ezt a jogkört).
- Döntés *osztalék-előleg fizetéséről* (kivéve, ha felhatalmazás alapján az igazgatóság jár el).
- Az átváltoztatható és jegyzési jogot biztosító *kötvény kibocsátásáról* való döntés.
- *Saját részvény szerzésére* vonatkozó elvi döntés (igazgatóság felhatalmazása).
- A részvény *előállítási módjának átalakításáról való döntés*: mindkét irányban lehetséges.
- Az *alaptőke felemelés*e.
- Az *éves beszámoló elfogadása* és az adózott eredmény felhasználásáról való döntés (csakis ekkor dönthetnek osztalékfizetésről).

Az nyrt. közgyűlési határozatait köteles a társaság honlapján nyilvánosságra hozni a részvényesek megfelelő tájékoztatása céljából.

5.7.2. Az ügyvezetés

Testületi ügyvezetés - igazgatóság

Az igazgatóság az rt. ügyvezető, operatív irányító szerve, amely minimum **3 fő természetes személy tagból áll**. Elnökét – akinek nincs speciális jogállása a többi igazgatósági taghoz képest – maga választja tagjai közül. Ha az igazgatóság elnökévé a vezérigazgatót választják meg, akkor ő **elnök-vezérigazgatóként** kettős jogállású: egyrészt, mint vezérigazgató az rt. első

számú munkavállalója, s vezető állású alkalmazottként munkaszerződés köti az rt.-hez, másrészt az igazgatóság elnökeként megbízási jogviszonyban álló vezető tisztségviselő.

Az igazgatóság **testületként** gyakorolja jogait és kötelezettségeit, azonban az általuk elfogadott ügyrendben egymás közötti feladat- és hatáskör megosztásról rendelkezhetnek. Az ügyrend lehetővé teheti, hogy az igazgatóság a személyes jelenlét helyett **konferenciaülés** keretében végezze munkáját.

Az igazgatóság feladatköre
A vezető tisztségviselők általánosan meghatározott – elsősorban ügyvezetési és képviseleti – feladatain felül vannak olyan **speciális kötelezettségek**, amelyeket csak az rt. vonatkozásában állapít meg a Ptk.:

- a közgyűlésen tanácskozási joggal való *részvétel*;
- a *számviteli beszámoló előterjesztése* a közgyűlésen;
- *jelentés készítése* az rt. vagyoni helyzetéről, üzletpolitikájáról a közgyűlésnek évente egyszer, a felügyelő bizottságnak három havonta;
- gondoskodik az *üzleti könyvek, részvénykönyv* szabályszerű vezetéséről;
- a közgyűlés kötelező összehívása.

Vezérigazgató
A zrt.-nél lehetőség van arra, hogy az igazgatóság helyett a vezető tisztségviselői feladatokat egy személyben a vezérigazgató lássa el, aki ugyanolyan kettős jogállású, mint az elnök-vezérigazgató (vezető állású munkavállaló és vezető tisztségviselő is egyben).

Igazgatótanács – egységes irányítási rendszer
Kizárólag az nyrt. esetében van lehetőség monista irányítási struktúra kialakítására, amelynek lehetőségét a 2006-os Gt. teremtette meg. Ezt megelőzően kizárólagosan érvényesült a német típusú **dualista rendszer,** amelyben az igazgatóság látja el a menedzseri feladatokat, míg a tulajdonosi ellenőrzést a kötelező jelleggel létrehozott felügyelő bizottság valósítja meg. E kettős irányítás helyett az angolszász *board-rendszernek* megfelelő ***egységes irányítási rendszer*** (monista rendszer) is kialakítható, amelynek során egy testület, az igazgatótanács látja el az igazgatóság és a felügyelő bizottság feladatait.

A részvényesek az alapszabályban döntenek a monista vagy dualista irányítási rendszer alkalmazásáról. A korábbi szabályokkal megegyezően arra

továbbra sincs lehetőség, hogy testületi vezetés helyett egy személy, a vezérigazgató lássa el az igazgatóság feladatait.

Az igazgatótanács (board) összetétele
Az igazgatótanács **legalább 5 természetes személy** tagból áll, akik maguk közül elnököt választanak. Az igazgatótanács tagjai többségének függetlennek kell lenni, hiszen csak így biztosítható a testületen belül az operatív igazgatók ellenőrzése.

Függetlennek az a személy minősül, aki az igazgatótanácsi tagságán és a szokásos üzleti tevékenységbe tartozó ügyleten alapülő jogviszonyon kívül más jogviszonyban nem áll az rt.-vel.

Nem minősül függetlennek az igazgatótanács tagja különösen akkor, ha az rt. munkavállalója, könyvvizsgálója, részvényese (30 %-os szavazati jog felett), szakértőként díjazásban részesül az rt.-től, az operatív igazgató vagy vezető állású munkavállaló közeli hozzátartozója.
Az igazgatótanács független tagjai látják el az operatív igazgatók menedzseri tevékenységének tulajdonosi ellenőrzését, amelyet a dualista irányítási rendszerben a felügyelő bizottság végez.

Corporate governance – felelős vállalatirányítási jelentés
Általános európai társasági jogi elvként érvényesül, hogy a legszigorúbb szabályoknak a tőzsdén szereplő társaságoknak kell megfelelniük, ezért a felelős vállalatirányítás követelménye elsőként a tőzsdei részvénytársaságok vonatkozásában került megfogalmazásra. Mivel az új magyar szabályozás értelmében az nyrt. megegyezik a tőzsdei részvénytársaságok körével, így minden nyrt.-re kiterjed ez a kötelezettség.

A *corporate governance* általános jelleggel az rt. vezetésének, részvényeseinek és egyéb érdekelteknek egymás közötti viszonyát rögzítő szabályok összességeként definiálható. Az a rendszer, amely biztosítja a vállalat átlátható irányítását és ellenőrzését.

Magyarországon a Budapesti Értéktőzsde (BÉT) fogalmazta meg a **Felelős Vállalatirányítási Ajánlásait**, amelyek irányadóak a tőzsdei cégekre.

A nyilvánosan működő részvénytársaságok igazgatósága évente köteles a közgyűlés elé terjeszteni a **felelős vállalatirányítási jelentést**. Ennek időpontja az éves rendes közgyűlés, amelyen a számviteli beszámoló elfogadásával együtt nemcsak az adózott eredmény felhasználásáról döntenek, hanem a vállalatirányítási jelentésről is szavaznak. Ebben a

jelentésben az igazgatóság összefoglalja az adott évben követett vállalatirányítási gyakorlatot, s a *„tartsd be vagy magyarázd*" elve alapján nyilatkozik arról, hogy miben és milyen ok miatt tért el a BÉT Ajánlásaitól. Az elfogadott jelentést az rt. honlapján közzé kell tenni.

5.7.3. Felügyelőbizottság, auditbizottság, könyvvizsgáló

Felügyelőbizottság létrehozása az általános szabályok mellett nyrt. esetén akkor kötelező, ha dualista irányítási struktúrát alakítanak ki, hiszen ennek a lényege az igazgatóság és FEB kettős irányítása azzal a megkötéssel, hogy nyrt. esetében ügydöntő FEB nem működhet. Zrt. esetén a kisebbségi részvényesek kérésére kötelező FEB létrehozása.
Nyrt. esetén – a választott vállalatirányítási rendszertől függetlenül – egy minimum 3 tagú ***auditbizottságot*** kell létrehozni, amelynek tagjait a közgyűlés választja az *igazgatótanács* (monista rendszer), illetve a *felügyelő bizottság* (dualista rendszer) *független tagjai közül*.

Az audit bizottság **hatáskörébe** tartozik az rt. belső számviteli rendjének az ellenőrzése, így különösen a számviteli beszámoló véleményezése, a könyvvizsgáló személyére való javaslattétel, a pénzügyi beszámolási rendszer működésének értékelése, valamint az igazgatótanács, illetve a felügyelő bizottság segítése a pénzügyi ellenőrzés területén. A hatékony feladat ellátás céljából a bizottság legalább egy tagjának számviteli vagy könyvvizsgálói szakképesítéssel kell rendelkeznie. Nyrt. esetén kötelező ***állandó könyvvizsgáló*** működése.

A szervezeti felépítést érintő **alapvető különbségek**:

SZEMPONTOK	ZÁRTKÖRŰ RT.	NYILVÁNOS RT.
Közgyűlés összehívása	Meghívóval, postai vagy elektronikus úton, 15 nappal korábban	meghívóval, a társaság honlapján való közléssel, 30 nappal korábban
Közgyűlés tartásának módja	- Hagyományos ülés - Konferencia ülés - Levélszavazás	- Hagyományos ülés - Konferencia ülés
Ügyvezetés formái	- igazgatóság (testületi vezetés) - vezérigazgató (egyszemélyi vezetés)	- dualista vezetés (igazgatóság+FEB) - monista vezetés (igazgatótanács operatív és ellenőrző igazgatókkal)
Felügyelő bizottság	Ügydöntő FEB lehet. Kötelező: ha a kisebbség kéri	Ügydöntő FEB nem lehet. Kötelező: dualista irányítás esetén
Könyvvizsgáló, Auditbizottság	nem kötelező	kötelező a működésük

5.8. Az rt. vagyonának változása

5.8.1. Alaptőke felemelése

Négy tőkeemelési esetet és két tőkeemelési módot különböztethetünk meg, amelyek egyidejűleg is elhatározhatók és végrehajthatók.
A **tőkeemelés esetei** lehetnek:

- új részvények forgalomba hozatala (nyilvános és zártkörű is);
- alaptőkén felüli vagyon eltőkésítése (csak zártkörű);
- dolgozói részvény forgalomba hozatala (csak zártkörű);
- feltételes alaptőke-emelésként az átváltoztatható kötvények kibocsátása (nyilvános és zártkörű egyaránt lehet).

A **tőkeemelés módja** lehet: nyilvános vagy zártkörű forgalomba hozatal.

Az alaptőke felemeléséről való döntés a **közgyűlés hatáskörébe** tartozó egyszerű szótöbbséget igénylő kérdés. A közgyűlés felhatalmazhatja az *igazgatóságot is* a döntés meghozatalára. A felhatalmazó határozatnak tartalmaznia kell egy *összegszerűségi korlátot*, vagyis rögzítik azt a legmagasabb összeget (jóváhagyott alaptőke), amellyel az igazgatóság felemelheti az alaptőkét és egy i*dőbeli korlát*ot, amely legfeljebb 5 évre szólhat, de megújítható.

A. Alaptőke-emelés új részvények forgalomba hozatalával
Ennek a tőkeemelési esetnek a feltétele, hogy a korábban kibocsátott valamennyi **részvény értékét teljes egészében befizessék**.
A tőkeemelés **két fázis**ban történik, külön válik az elhatározás és a végrehajtás. Az új részvények **zártkörű forgalomba hozatala** esetén a közgyűlési határozatban előre meg kell jelölni azt a befektetői kört, akik részére felajánlják a részvényeket, és csak olyan személyek jelölhetők, akik előzetesen szándéknyilatkozatot tettek a kibocsátandó részvények átvételére.

Az alaptőke pénzbeli hozzájárulás ellenében történő felemelése esetén a részvényesek, valamint az átváltoztatható, illetve jegyzési jogot biztosító kötvények tulajdonosai a részvények átvételére **elsőbbségi joggal** rendelkeznek. Az alapszabályban meg kell határozni a jogosultak sorrendjét, valamint a rendelkezésükre álló időtartamot.

B. Az alaptőkén felüli vagyon terhére történő alaptőke-emelés
Ennek feltétele, hogy a **tőkeemelés fedezete biztosított legyen** éves vagy közbenső mérleg alapján. A részvényesek **ellenérték nélkül** jutnak új részvényekhez, részvényeik névértéke arányában. Csak zártkörben történhet,

hiszen kizárólag a részvényesek juthatnak ilyen módon új részvényekhez. Lényegében **saját tőke-elemek átcsoportosítását** jelenti.

C. Dolgozói részvény forgalomba hozatala
Az rt. alaptőkén felüli vagyonából **ingyenesen vagy kedvezményes áron** a teljes vagy részmunkaidős munkavállalói, illetve nyugdíjasai részére biztosít dolgozói részvényeket. Ez a tőkeemelés is csak zártkörű kibocsátással valósítható meg.

D. Feltételes alaptőke-emelés átváltoztatható kötvények forgalomba hozatalával
A közgyűlés feltételes alaptőke-emelést határozhat el átváltoztatható kötvény nyilvános vagy zártkörű forgalomba hozatalával. A kötvényesek a kötvény futamidején belül, a közgyűlés által meghatározott időtartam alatt **írásban** kötvényeik helyébe részvényt igényelhetnek. Ha a kötvények névértéke alacsonyabb, mint a részvények névértéke, illetve kibocsátási értéke, a kötvénytulajdonos a bejelentéssel egyidejűleg köteles a különbözetet az rt.-nek megfizetni. A nyilatkozat megtételével a kötvényes jogosulttá válik részvényutalványra. Az átváltoztatásra nyitva álló határidő leteltét követően végre kell hajtani a tényleges alaptőke-emelést.

5.8.2. Alaptőke leszállítása

Az rt. az alaptőkéjét leszállíthatja szabad akaratából, **önkéntesen**, de vannak olyan esetek, amikor a törvény **kötelezővé** teszi az alaptőke leszállítását.
Mindkét esetben irányadó, hogy – a feltételes tőkeleszállítás esetét kivéve – az rt. alaptőkéje nem csökkenthető a tőkeminimum (zrt. esetén 5 millió, nyrt.-nél 20 millió forint) alá.

Önkéntes tőkeleszállítás
Az alaptőke leszállításáról szóló döntés meghozatala a közgyűlés kizárólagos (át nem ruházható) hatáskörébe tartozik, és **minősített** (¾-es) **szótöbbséget** kíván. A közgyűlési határozatban meg kell jelölni:

- az alaptőke-leszállítás okát, nevezetesen azt, hogy az alaptőke leszállítása tőkekivonás, veszteségrendezés vagy a saját tőke más elemeinek növelése céljából történik;
- az alaptőke-leszállítás végrehajtásának módját;
- azt az összeget, amellyel az alaptőke csökken;
- azt a határidőt, amely alatt a részvényeket be kell nyújtani az rt.-hez.

A társaság elhatározásából végrehajtott tőkeleszállítás az egyszerűsített vagy a feltételes tőkeleszállítás szabályai szerint is lefolytatható.

Az **egyszerűsített tőkeleszállítás** sajátossága, hogy *mellőzhető a közgyűlési határozathozatal*, ha az rt. alapszabálya meghatározott feltételek bekövetkeztének esetére a részvények kötelező bevonását és alaptőke leszállítását előzetesen előírta. Ha a feltételek bekövetkeznek, az igazgatóság feladata a leszállítás kezdeményezése.

A **feltételes alaptőke-leszállítás** esetében a leszállítás hatályosulásának előfeltétele, hogy a *leszállítással egyidejűleg* az rt. alaptőkéjének a *felemelése is megtörténjen*. Ekkor kivételesen lehetőség van az alaptőkét a tőkeminimum alá csökkenteni, ha ezzel egyidejűleg az alaptőkének legalább 5 millió, illetve 20 millió forintra történő felemelésére is sor kerül.

Ebben az esetben felfüggesztő feltételhez kötött az alaptőke leszállítása, hiszen a leszállítás feltétele legalább a tőkeminimumot elérő, pótlólagos tőkebevonás teljesítése.

Ez a jogi konstrukció lehetőséget ad arra, hogy a veszteségesen működő rt. mielőtt új részvények kibocsátásával tőkét emelne, a korábban kibocsátott részvények névértékét a tényleges gazdasági helyzethez igazítsa. Ha sikeresen végrehajtják az elfogadott alaptőke-emelés, csakis ekkor hatályosul a tőkeleszállítás, így tőkeminimum alatt nem működik az rt.

Kötelező alaptőke-leszállítás
A Ptk. a következő esetekben kötelezővé teszi az rt. számára az alaptőke-leszállítását:

- ha az rt. saját tőkéje veszteség következtében az alaptőke 2/3-ára vagy 5, illetve 20 millió Ft alá csökkent;
- ha dolgozói részvényt be kell vonnia;
- ha saját részvény elidegenítésére nyitva álló határidő eredménytelenül telt el;
- ha a részvényes nem teljesítette a részvény névértékének befizetésére vonatkozó kötelezettségét, s emiatt a részvényesi jogviszonya ex lege megszűnt, és más személy nem vállalta át a vagyoni hozzájárulás teljesítését;
- a visszaváltott részvények bevonása esetén.

Ha a fenti esetek közül valamelyik bekövetkezik, a közgyűlés 60 napon belül köteles dönteni az alaptőke leszállításáról.

Ha az alaptőke leszállítása a Ptk. alapján kötelező, s a tőkeminimum alá kellene leszállítani, és a részvényesek az alaptőke pótlásáról 3 hónapon belül nem gondoskodnak, a közgyűlés köteles az rt.-nek **más társasági formába**

történő átalakulásáról, más társasággal történő egyesüléséről vagy jogutód nélküli megszűnésről határozni.

A tőkeleszállítás folyamata

A. Döntés közzététele a Cégközlönyben
Az igazgatóság a közgyűlési határozat meghozatalát követő 30 napon belül köteles intézkedni a döntésnek a Cégközlönyben két alkalommal – legalább harminc napos időközzel – történő hirdetményi közzétételéről.

B. Hitelezői felhívás
A hirdetménynek tartalmaznia kell egy hitelezői felhívást, amelynek alapján azok a hitelezők, akik le nem járt követeléssel rendelkeznek, 30 napos jogvesztő határidőn belül biztosítékot követelhetnek.

C. Biztosíték nyújtása
Nem jogosult biztosítékra a hitelező,

- ha már azzal rendelkezik,
- ha az rt. vagyoni, pénzügyi helyzetére tekintettel indokolatlan a biztosítékadás,
- ha a leszállításra az alaptőkén felüli lekötött tartalék javára történő átcsoportosítás céljából kerül sor,
- ha az alaptőke leszállítása kötelező.

Az alaptőke leszállítása mindaddig nem jegyezhető be a cégjegyzékbe, amíg az arra jogosult hitelező nem kap megfelelő biztosítékot.

D. A tőkeleszállítás cégjegyzékbe való bejegyzése
Csak a leszállítás bejegyzését követően lehet a részvényeseknek az alaptőke terhére ténylegesen kifizetést teljesíteni. Ha az alaptőke **kötelező leszállítása meghiúsult**, és az rt. a tőkeleszállítás okait harminc napon belül nem szünteti meg, az rt. köteles *más társasági formába átalakulni* vagy jogutód nélküli *megszűnésről határozni*.

Alaptőke leszállításának végrehajtása
A szilárd alaptőke elvének való megfelelés megköveteli, hogy az alaptőke nagysága mindig megegyezzen a részvények névértékének együttes összegével, így ha csökken az alaptőke, a részvényszerkezet hozzáigazítása elengedhetetlen. Az alaptőke mértékének csökkenése következtében változhat a részvények száma, névértéke, illetve részvényesi jogviszony megszűnését is eredményezheti. Az alaptőke-leszállítás végrehajtásának a módját az erről döntő közgyűlési határozatban állapítják meg a részvényesek,

illetve a kötelező leszállítás esetén a cégbírósághoz benyújtott kérelem tartalmazza.

Az alaptőke leszállítása végrehajtható a **nyomdai úton előállított** részvények

- **kicserélésével**: a korábbi részvényeket megsemmisítik, s új, kisebb névértékű részvényekre cserélik;
- **lebélyegzésével**: nem állítanak elő új részvényeket, hanem a korábbi részvények névértékét csökkentik;
- **számának** az alapszabályban meghatározott módon történő **csökkentésével**: ez történhet úgy is, hogy a korábbi valamennyi részvényt megsemmisítik, s helyettük kevesebb számú részvényt bocsátanak ki, amelyek névértéke kisebb lesz, mint a megsemmisített részvények névértékének együttes összege. A részvénybevonás végrehajtható olyan módon is, hogy egyes részvények megszűnnek, mások változatlan névértékkel megmaradnak. Ebben az esetben az alapszabályban kell meghatározni, hogy melyik részvény kerül bevonásra.

A nyomdai úton előállított részvények esetén az alaptőke-leszállítás cégbejegyzését követő 60 napon belül kell az igazgatóságnak a részvényeseket **felhívásban tájékoztatni** a felülbélyegzendő, illetve **kicserélendő részvények átvételének** és az új részvények átadásának **helyéről**, kezdő és záró napjáról. A kicserélésre átadott részvényeket az rt. érvényteleníti.

Ha a **részvényes** a részvényeket **nem adja át** a felhívásban megjelölt időtartamon belül, az igazgatóság a részvényeket érvénytelenné nyilvánítja, s e részvényekkel a részvényesi jogok nem gyakorolhatók. Az érvénytelenné nyilvánított részvények helyett az rt. új részvényeket bocsát ki, amelyek az érvénytelenített részvények tulajdonosait illetik.

Dematerializált részvények esetén az alaptőke-leszállítás cégbejegyzését követő tizenöt napon belül értesíti a központi értéktárat és az értékpapírszámla-vezetőt a részvényes részvénytulajdonát érintő változásról.

5.9. Az egyszemélyes részvénytársaság

Az egyszemélyes rt. **kétféleképpen jöhet létre**: egyik esete, ha alapításkor valamennyi részvényét egy személy, az alapító részvényes veszi át, a másik esetben pedig működés során valamennyi részvény tulajdonjogát egy részvényes szerzi meg.

Az egyszemélyes rt.-re egyedüli tulajdonosa miatt a többszemélyes rt.-hez képest speciális szabályok vonatkoznak rá:

- Alapításkor az *apportot teljes egészében* a társaság rendelkezésére kell bocsátani, az alapítást követő későbbi nyújtásra nincs lehetőség.
- *Közgyűlés nem működik*, a hatáskörébe tartozó kérdésekben az egyedüli részvényes írásban dönt, amelyről értesíteni köteles a vezető tisztségviselőket.
- Az egyszemélyes rt. és annak részvényese közötti szerződés érvényességéhez a *szerződés írásba foglalása* szükséges.
- Az egyszemélyes rt. *saját részvényt nem szerezhet*.
- Az egyedüli *részvényes felelősségére* a minősített befolyással rendelkező részvényes felelősségére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Nincs akadálya annak, hogy a részvények értékesítésével működés során mások is részvénytulajdont szerezzenek, s több személyes társaságként folytassa működését.

IV. FEJEZET
BEFOLYÁSSZERZÉS MÁS TÁRSASÁGBAN. VÁLLALATCSOPORTOK

1. A befolyásszerzés fogalma, relevanciája

A gazdasági verseny kialakulásának egyik alapvető feltétele, hogy a piacon egymással versengő szereplők tevékenykedjenek, lehetőleg minél nagyobb számban. A társaságok belső struktúrájukat tekintve demokratikusan működnek, hiszen – az egyszemélyes társaságok kivételével – a legfőbb szerv ülésén minden tag (részvényes) részt vehet. A demokratikus működés garanciáját az adja, hogy a legfőbb szerv döntéseit legalább szótöbbséggel hozza. Egy ideális társasági struktúrában bármely döntés meghozatalához több tag egyetértése szükséges, egyetlen tag akarata nem vezet sikeres határozathozatalhoz. A társaság ennek megfelelően nincs kiszolgáltatva egyetlen tag egyéni szükségleteinek, érdekeinek, hanem az alapításkor lefektetett közös gazdasági cél elérése érdekében tevékenykedik. Ha valamely tag egyedül is képessé válik a társaság döntéseinek meghozatalára, akkor a társasági jognak biztosítania kell, hogy a kisebbségben maradt tagok hatékony jogvédelmet kapjanak egy esetlegesen jogsértő vagy hátrányos üzletpolitika kialakításával szemben.

Befolyásszerzés esetén az érintett jogalanyok megőrzik jogi önállóságukat, de gazdaságilag eggyé válnak. Az egyik jogalany uralkodó helyzetbe kerül, mert képessé válik a másik jogalany üzletpolitikájának magához ragadására és irányítására. A társasági jog és a versenyjog egyaránt foglalkozik a *konszernek*kel, hiszen – bár eltérő motivációtól vezérelve – komoly diszfunkciókat eredményezhetnek a piacon, a versenytársak és a fogyasztók körében egyaránt. A versenyjog a kérdést az előzetes engedélyezés (*fúziókontroll*) szemszögéből közelíti meg, így elsődleges céljának a gazdasági verseny sokszereplős voltának megőrzését tekinti. A fúzió megítélése kapcsán az irányítás formái ebből következően jóval szélesebb körűek, mint a társasági jog hatálya alá vont irányítási formák. A versenyjog a szavazattöbbség, kulcsszemélyzet többségének kinevezésére való jogosultság, szerződésen alapuló irányítás, tényleges irányítás, közvetett irányítás lehetőségeit mind definiálja, míg a társasági jog a befolyásszerzést kizárólag az ellenőrzött társaságban fennálló **szavazati jog mértékéhez** köti.

A **társasági jog és a versenyjog** konszernszabályaira vonatkozó legfontosabb eltéréseket az alábbi táblázat szemlélteti:

SZEMPONT	VERSENYJOG	TÁRSASÁGI JOG
Védelem tárgya	Verseny tisztasága	Hitelezők, kisebbség védelme, közrend
Időpont	Előzetes engedélyezés	Utólagos bejelentés jogkövetkezményei
Alanyok	Valamennyi társasági forma	Csak kft. és zrt.
Befolyás megítélése	Szavazati jog, tisztviselők többségének kinevezése, szerződéses alapú irányítás, tényleges irányítás	Szavazati jog mértéke a döntő

A társasági jog a már létrejött konszernképződményekre fókuszál, és a megváltozott helyzetben a hitelezők és a kisebbségben maradt tagok érdekeit igyekszik szem előtt tartani. Ennek megfelelően a társasági jog konszernszabályai által **védett jogi tárgyak** a következők:

- *közérdek,*
- *hitelezővédelem*,
- *kisebbség*ben maradt tagok érdekei.

A Ptk. **csak zártkörűen működő tőketársaságok** (zrt. és kft.) esetében szabályozza a befolyásszerzés kérdéseit. A konszernjog alanyai így az *uralkodó tag* (természetes személy, jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdálkodó szervezet) és az *ellenőrzött társaság* (zrt. és kft.). A nyilvánosan működő részvénytársaságok esetében a tőkepiaci törvény vállalatfelvásárlási szabályai irányadók, melyek 25%-ot és 33%-ot meghaladó befolyásszerzés megszerzése esetén írnak elő nyilvános vételi ajánlat megtételére vonatkozóan kötelezettséget. A Ptk. védendő érdekei szempontjából nem releváns a zrt. és kft. körén kívüli társaságokban – mint ellenőrzött társaságokban – történő befolyásszerzés, hiszen a kkt. és bt. esetében a tagok mögöttes helytállása mindvégig garanciája marad a hitelezői igények kielégítésének. Másik indoka a közkereseti és a betéti társaság szabályozási körön kívül maradásának, hogy személyegyesítő jellegüknél fogva nem jellemző, hogy valamelyik tagnak túlzott mértékű szavazati jogot biztosítanak a társaság döntéseinek meghozatala során.

2. A minősített többséget biztosító befolyás

A Ptk. csak a minősített többséget biztosító befolyás esetén lép fel. Minősített befolyás megszerzésének minősül, ha a **korlátolt felelősségű társaságban** vagy a **zártkörűen működő részvénytársaságban** – mint ellenőrzött társaságban – annak tagja közvetlenül vagy közvetve a **szavazatok legalább háromnegyedével (75%-ával)** rendelkezik. A *közeli hozzátartozók* közvetlen és közvetett szavazati jogát egybe kell számolni a minősített többséget biztosító befolyás megállapítása során.

Közvetett befolyásnak minősül, ha valaki az ellenőrzött társaságban szavazati joggal rendelkező más jogi személyben (köztes jogi személy) befolyással bír. A közvetett befolyás mértéke megegyezik azzal a befolyással, amivel a befolyással rendelkező a köztes jogi személyben rendelkezik. Ilyen esetben a köztes jogi személynek az ellenőrzött társaságban fennálló befolyását teljes egészében a befolyással rendelkező közvetett befolyásaként kell figyelembe venni.

A minősített befolyásszerzés már feltételezi, hogy a stratégiai befolyással rendelkező tag képes saját belátása szerint, szinte kizárólagos hatáskörben alakítani az ellenőrzött társaság üzletpolitikáját, egész működését. A befolyásszerzéshez kapcsolódóan így az alábbi **jogkövetkezmények**et írja elő a Ptk.:

- *Bejelentési kötelezettség:* a befolyásszerző a minősített többség megszerzésétől számított 15 napon belül köteles a befolyásszerzés tényét a cégbíróságnak bejegyzés és közzététel végett bejelenteni. A határidőt a szavazati jog gyakorolhatóságától számítjuk, így az az időpont a döntő, amikor valóban gyakorolni tudja minősített befolyást biztosító szavazati jogát a befolyásszerző. A részvénytársaság esetében ez a részvénykönyvi bejegyzés időpontja, hiszen a részvényesi jogok – köztük a szavazati jog – is csak a részvénykönyvi bejegyzés után gyakorolható.

Fontos kiemelni, hogy a bejelentési kötelezettség nem azonos az ellenőrzött társaságot terhelő változásbejegyzési kötelezettséggel. A befolyásszerzőnek tehát külön is be kell jelentenie a befolyásszerzés tényét. A befolyásszerző bejelentésének elsősorban anyagi jogi – mindenekelőtt a befolyásszerző felelősségét érintő - következményei vannak. A bejelentéshez kapcsolódóan a törvény nem szól arról, milyen okiratok szükségesek a bejegyzéshez, közzétételhez. A régóta követett gyakorlat szerint a cég életében bekövetkező, ilyen jellegű változás a cég (vezető tisztségviselő) változásbejegyzési kötelezettségét vonja maga után. Ennek megfelelően a bejelentés szabályszerű változásbejegyzési kérelemben történik.

- *Törvényességi felügyeleti intézkedések alkalmazása:* amennyiben a fenti bejelentési kötelezettségének késedelmesen vagy egyáltalán nem tesz eleget a befolyásszerző, úgy a cégbíróság a Ctv.-ben foglalt törvényességi felügyeleti intézkedések közül a pénzbírság szankcióját alkalmazhatja a befolyásszerzővel szemben.

- *Vételi kötelezettség:* A befolyásszerzést követően joggal érezheti az ellenőrzött társaság bármelyik kisebbségben maradt tagja, hogy nincs értelme a társaságban maradni, hiszen elvesztette érdemi beleszólását a társaság életébe. A törvény ezért az ellenőrzött társaság tagjának (részvényesének) biztosítja annak a jogát, hogy a befolyásszerzés közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül kérheti a befolyásszerzőtől, hogy üzletrészét/részvényét (társasági részesedését) vegye meg tőle. A minősített befolyásszerzőt nem illeti meg választási lehetőség a kérdést illetően, ugyanis kötelezettsége az üzletrész/részvény megvásárlása a kérelem benyújtásának időpontjában fennálló piaci értéken, de minimum a gazdasági társaság saját tőkéjéből az üzletrész/részvényre jutó résznek megfelelő értéken. E szabály alól csak az jelenthet kimentést, ha a létesítő okiratban e jog gyakorlásának lehetőségét a tagok/részvényesek egyhangú határozattal kizárták. A bírói gyakorlat szerint a vételi kötelezettség azokkal a tagokkal (részvényesekkel) szemben is terheli a befolyásszerzőt, akiknek tagsági jogviszonya csak a befolyásszerzés közzétételét követően keletkezett az ellenőrzött társaságban [BH2006.91].

A minősített befolyásszerző a min. 75%-os szavazati arány birtokában fokozott felelősséggel kell, hogy tartozzon a társaság hitelezői és kisebbségben maradt tagjai irányába. A befolyásszerző **korlátlan felelősség**ének megállapítása a következő feltételekkel lehetséges:

- Ha az ellenőrzött társaság *jogutód nélküli megszüntetésre* kerül – ide nem értve a végelszámolás esetét –, és a megszűnés a befolyásszerző tartósan hátrányos üzletpolitikájának a következménye, a bíróság a hitelezők keresete alapján a *befolyásszerző teljes és korlátlan helytállását* mondhatja ki azon követelések vonatkozásában, melyek kielégítésére az ellenőrzött társaság vagyona nem elegendő.

A fenti rendelkezések a korlátozott tagi helytállás előnyének elvesztésével fenyegetik a befolyásszerzőt, amennyiben az általa folytatott tartósan hátrányos üzletpolitika a társaság túlköltekezéséhez vezetne.

A **hátrányos üzletpolitika fogalmát** nem adja meg a törvény. A bírói gyakorlat szerint az üzletpolitika egy cselekvési program, a stratégiai, piaci műveletek hosszabb távú meghatározását, tervezését, a cégre jellemző gazdálkodási koncepció kialakítását, az irányelvek megfogalmazását foglalja magában. Ha ez a magatartás nem a társaság érdekeit szolgálja, ezzel ellentétes, akkor a hátrányos üzletpolitika megállapítható. Tipikusan hátrányos üzletpolitikára lehet következtetni, ha a befolyásszerző magatartása nyomán a társaság tartós bevételkiesést vagy más hátrányt szenved el. *[Fővárosi Ítélőtábla 16. Gf. 40 080/2004/3.]*

Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy a felelősség átfordulása nem automatikus. A hitelezőknek külön eljárásban kell kérniük a minősített befolyásszerző felelősségének megállapítását. Ha a hátrányos üzletpolitika csupán veszélyezteti a kötelezettségek teljesítését, akkor nem a korlátlan felelősség megállapításának, hanem biztosíték adásának lehet helye. A felelősség átfordulása csak tényleges sérelem, hátrány esetén képzelhető el. Ezt fejezi ki a Ptk., amikor az ellenőrzött társaság felszámolásához, jogutód nélküli megszűnéséhez köti a kereset megindítását. A felszámolás pedig a fizetésképtelenség – tehát tényleges vagyonvesztés – tényén alapul.

3. Az elismert vállalatcsoport

A befolyásszerzéssel együtt jár a szigorú felelősség, és az ahhoz kapcsolódó jogkövetkezmények, a fokozott felelősség viselése. A Ptk. azonban lehetőséget biztosít arra, hogy az uralkodó tag és az ellenőrzött társaság közös megállapodásukkal rendezzék az irányítás formáit, és az ezzel okozott és előállt hátrányok kiegyenlítésére a megállapodás keretei között ellentételezéseket, az uralkodó tagot terhelő többletkötelezettségeket fogalmazzanak meg. A törvény tehát lehetőséget ad arra, hogy elismert vállalatcsoportként (anyavállalat-leányvállalat viszony) való *regisztrálással ne az előzőekben tárgyalt jogkövetkezmények kerüljenek alkalmazásra, hanem egy* uralmi szerződés megkötésével speciális jogok és felelősségi viszonyok alakulhassanak ki az uralkodó tag és az ellenőrzött társaságok relációjában.

Az elismert vállalatcsoport (más néven: **szerződéses konszern***)* létrehozásának és ilyen formában való nyilvántartásba vételének az alábbi, konjunktív **feltételei** vannak:

- Összevont, *konszolidált éves beszámoló készítésére köteles* legalább egy uralkodó tag és legalább három, az uralkodó tag által ellenőrzött tag (kft., zrt., egyesülés vagy szövetkezet);
- Az uralkodó tag és az ellenőrzött társaságok *üzleti céljai egységesek* legyenek (egységes üzletpolitikán alapuló együttműködés).

- A felek *uralmi szerződés*t kössenek, melyben megfelelően biztosítják a kisebbség és a hitelezők védelmét.

Az elismert vállalatcsoportként való **regisztrációval nem jön létre új jogalany**, pusztán egy tényhelyzet dokumentálása történik meg, a csoport tagjai ugyanis jogi értelemben önállók maradnak. A regisztráció célja az, hogy a befolyásszerzőt felmentse a Ptk. minősített befolyásszerzésre irányadó szabályainak betartása alól, és a saját maga teremtette, uralmi szerződésben megfogalmazott játékszabályok mentén alakíthassa a befolyásolt tagokkal való kapcsolatát.

Ennek megfelelően a törvény az uralmi szerződés tartalma vonatkozásában **nem támaszt kógens feltételeket**, szükségképpeni tartalmi meghatározásokat, **csupán lehetséges kikötésekre vonatkozó ajánláslistát** szerepeltet rendelkezései között. A cél ugyanis az, hogy a saját jogviszonyukat leginkább ismerő uralkodó tag és ellenőrzött tagok maguk döntsenek a kisebbségvédelmet és hitelezővédelmet hatékonyan érvényre juttató szerződési tartalom kapcsán. A **kötelező elemek** csak alakszerűségi és azonosítást lehetővé tévő, vagy éppen általános követelményeket megfogalmazó tételek:

- vállaltcsoportban résztvevő uralkodó és ellenőrzött *tagok cégneve*, székhelye, az uralkodó tag és ellenőrzött tagi pozíciók megjelölése;
- a vállalatcsoport által megvalósítani kívánt *egységes üzleti koncepció* érdekében szükséges együttműködési mód, különösen az uralkodó tag vállaltcsoport-szintű döntések meghozatalában és végrehajtása során megillető jogok, az ellenőrzött tagok ügyvezetése és legfőbb szerve ezzel kapcsolatos jogai;
- az ellenőrzött társaságok *tagjainak és hitelezőinek jogai védelmében* szükséges, az elismert vállalatcsoportként való működésből származó előnyök és hátrányok kiszámítható és kiegyensúlyozott megosztását biztosító rendelkezések, mint például az uralkodó tag kötelezettségvállalása az ellenőrzött tagok veszteségeinek rendezése, a tagok osztalékának kiegészítése, illetve üzletrészeik kicserélésére vagy annak vállalása, hogy az ellenőrzött tagok esetleges jövőbeli fizetésképtelensége esetén az uralkodó tag részt vesz a reorganizációjában;
- az elismert vállalatcsoport *határozott vagy határozatlan időre* való létrejöttének megjelölése;

Az uralmi szerződésre egyebekben a szerződésekre vonatkozó általános szabályokat a Ptk. Hatodik könyvében megfelelően alkalmazni kell, hiszen a

tagok közötti együttműködést a társasági jog keretei között egy polgári jogi szerződés biztosítja.

Amennyiben sikerült az uralmi szerződésben ezeket a követelményeket teljesíteni, úgy akár a következő kikötések is megengedettek az **uralkodó tag számára biztosított többletjogok** vonatkozásában:

- ellenőrzött tag vezető tisztségviselőjének utasítása;
- ellenőrzött tag legfőbb szerve hatáskörének elvonása;
- ellenőrzött tag tisztségviselőit kinevezheti, visszahívhatja, díjazásukat megállapíthatja;
- ellenőrzött tag cégvezetőjévé a saját munkavállalóját is kinevezheti;
- az uralkodó tag vezető tisztségviselője és felügyelőbizottsági tagja az ellenőrzött tagnál is elláthat vezető tisztségviselői és felügyelőbizottsági feladatokat.

Fontos követelmény azonban, hogy az **ellenőrzött tag vezető tisztségviselője** az ellenőrzött tag ügyvezetését az uralmi szerződés rendelkezéseinek megfelelően, az uralkodó tag irányítása alatt, a vállalatcsoport egésze üzletpolitikájának elsődlegessége alapján köteles ellátni. A taggal szembeni **felelősség alól csak abban az esetben mentesülhet**, ha tevékenysége a jogszabályoknak és az uralmi szerződés rendelkezéseinek egyaránt megfelelt.

Az ezek **ellentételezés**ét szolgáló rendelkezések pedig a következők lehetnek például:

- ellenőrzött tag esetleges reorganizációjában való részvétel;
- garantált osztalék fizetése vagy az osztalék kiegészítése a tagok számára;
- kötelezettség a tagok üzletrészeinek (részvényeinek) kicserélésére;
- ellenőrzött tag veszteségeinek a rendezése.

Sajátos rendelkezések vonatkoznak arra az esetre, ha a **vállalatcsoportban egyszemélyes társaság vesz részt**. Abban az esetben, ha a vállalatcsoport ellenőrzött tagjában az uralkodó tag egyedül rendelkezik társasági részesedéssel, *nem szükséges uralmi szerződést kötni*, elegendő az uralmi szerződés kötelező tartalmi elemeit az uralkodó tag és az ellenőrzött tag létesítő okiratában megjeleníteni.

Az ellenőrzött tagok az uralmi szerződés tervezetéről háromnegyedes szótöbbséggel határoznak. A Ptk. itt is biztosítja az elismert vállalatcsoportkénti működéssel *egyet nem értő tagok* számára a **társasági**

részesedésük eladásának, uralkodó tag általi kötelező megvásárlásának lehetőségét (*részesedés eladásához való jog*), melyet lehetőséggel a vállalatcsoport megalakulásáról szóló közlemény második közzétételét követő 30 napos jogvesztő határidőn belül élhetnek.
A vállalatcsoport létrejöttéről a nyilvánosságot is informálni kell, így az uralmi szerződés valamennyi tagvállalat általi jóváhagyásáról való tudomásszerzéstől számított 8 napon belül az uralkodó tag köteles két alkalommal, legalább harmincnapos időközzel **tájékoztató közleményt** közzétenni. A közlemény az uralmi szerződést, az ellenőrzött tagok hitelezőinek és részvényeseinek szóló felhívást tartalmazza.

A törvény **hitelezővédelmi garanciák**at is meghatároz. Az a hitelező, akinek a vállalatcsoportban részt vevő ellenőrzött taggal szemben a közlemény első közzétételének időpontjában követelése van, a második közzétételtől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül igényelheti, hogy az ellenőrzött tag nyújtson részére megfelelő *biztosíték*ot. *Nem követelhet* biztosítékot az a hitelező:

- akinek követelése jogszabály vagy szerződés alapján már megfelelően biztosítva van, vagy
- ha az ellenőrzött tag gazdasági helyzetére, illetve az uralmi szerződés tartalmára tekintettel a biztosítékadás indokolatlan.

Az uralmi szerződés jóváhagyását kimondó utolsó döntésről való tudomásszerzést követő 60 napon belül az uralkodó tagnak be kell nyújtani a **vállalatcsoport bejegyzése iránti kérelmet** a cégbíróságnak. A vállalatcsoport bejegyzésére akkor kerülhet sor, ha az ellenőrzött jogi személyek tagjainak és hitelezőinek jogai alapján érvényesített igények kielégítésre kerültek, vagy az ezzel kapcsolatos jogvitában a bíróság a tagok vagy hitelezők keresetét jogerősen elutasította.

Ahogyan arról már szó volt, a **bejegyzéstől kezdődően nem alkalmazhatók** a vállalatcsoport uralkodó tagjával szemben a Ptk. **minősített többséggel rendelkező tagokra vonatkozó rendelkezései**. A vállalatcsoporton belüli viszonyokat ezt követően az uralmi szerződés szabályozza.

Az uralkodó tag és az ellenőrzött tag ügyvezetését egyaránt a legfőbb szerv felé **beszámolási kötelezettség** terheli (legalább évente) az uralmi szerződésben foglaltak teljesítésével kapcsolatban. A tájékoztatási jog azonban nem csupán a vállalatcsoport tagjainak *legfőbb szerv*ét illeti meg, hanem bizonyos esetekben a *hitelező* is élhet ezen jogával. Az ellenőrzött tag azon hitelezője, akinek követelése eléri az ellenőrzött tag jegyzett tőkéjének 10% százalékát, kérheti, hogy az uralkodó tag ügyvezetése adjon részére

tájékoztatást az uralmi szerződés végrehajtásáról, illetve az ellenőrzött tag gazdasági helyzetéről. Ha a kérelemnek az uralkodó tag ügyvezetése nem tesz eleget, vagy a tájékoztatás nem megfelelő, a hitelező kérheti a nyilvántartó bíróságtól annak megállapítását, hogy az uralkodó tag megsérti az uralmi szerződésben foglaltakat.

Kisebbségvédelmi biztosítékot jelenít meg az a szabály, mely szerint bármely ellenőrzött tagnak a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező tagjai, valamint az ellenőrzött tag vezető tisztségviselői kezdeményezhetik az *uralkodó tag legfőbb szervének összehívását*, ha az uralmi szerződés lényeges vagy ismételt megsértését észlelik. Ha az uralkodó tag ügyvezetése a kérelem kézhezvételétől számított 15 napon belül a legfőbb szerv ülésének legkésőbb 30 napon belüli összehívásáról nem gondoskodik, az indítványtevők kérelmére az ülést a cégbíróság hívja össze, vagy az ülés összehívására az indítványtevőket jogosítja fel megfelelő határidő tűzésével. Az ülés költségeinek megelőlegezéséről az uralkodó tag köteles gondoskodni, de ha a kérelem alaptalannak bizonyult, a költségek az indítványtevőket terhelik.

A **munkavállalók részvétel**ével kapcsolatos rendelkezéseket is tartalmaz a Ptk. Ha a nyilvántartásba bejegyzett vállalatcsoport legalább három ellenőrzött tagjában kötelező a munkavállalói részvétel a felügyelőbizottságban, az uralkodó tag legfőbb szerve az érintett üzemi tanácsok erre irányuló kérelme alapján lehetővé teheti, hogy az ellenőrzött tagok felügyelőbizottsága helyett az uralkodó tag felügyelőbizottságában vegyenek részt munkavállalói küldöttek. Ez esetben az uralkodó tag létesítő okiratában a felügyelőbizottság létrehozásáról akkor is rendelkezni kell, ha eddig felügyelőbizottság nem működött. A munkavállalói küldöttek jelölési módját ez esetben az uralkodó tag ügyvezetése és az érintett ellenőrzött tagok üzemi tanácsai között létrejött megállapodásban kell szabályozni.

A törvény az uralkodó tag **helytállási kötelezettség**ét is megteremti. Ha ugyanis a vállalatcsoport *valamely ellenőrzött tagját felszámolják*, az uralkodó tag a ki nem elégített hitelezők követeléseiért helytállással tartozik. Nem tartozik helytállni akkor, ha bizonyítja, hogy az ellenőrzött tag fizetésképtelensége nem a vállalatcsoport *egységes üzletpolitikája következtében* állt be.

Amennyiben az uralkodó tag **nem teljesíti kötelezettségeit**, a cégbíróság az érdekelt (általában az ellenőrzött társaság tagjának vagy vezető tisztségviselőjének) indítványára:

- *felhívja* az uralkodó tagot az uralmi szerződésben vállaltak teljesítésére;

- Ctv. szerinti *törvényességi felügyeleti intézkedést* alkalmaz;
- *feloszlatja* az elismert vállalatcsoportot.

A vállalatcsoport **megszűnik**, ha
- az uralmi szerződésben meghatározott *idő eltelt*, illetve megszűnési feltétel bekövetkezett;
- az uralkodó tag legfőbb szerve az összes tagja *háromnegyedes többségével így határoz*;
- az uralkodó tag *már nem készít összevont, konszolidált éves beszámolót*; vagy
- a cégbíróság a vállalatcsoportot *feloszlatja*.

Az uralkodó tag az elismert vállalatcsoportként való *működés idején vállalt kötelezettségeinek teljesítéséért* a vállalatcsoport megszűnését követően is **helytállni tartozik**.

4. A tényleges vállalatcsoport

A francia *Rozenblum doktrína* alapján a Ptk. elismeri az uralmi szerződés hiányában a hitelezővédelem és kisebbségvédelem követelményeit szem előtt tartó, ténylegesen e szempontokat figyelembe vevő vállaltcsoportok működését. A doktrína értelmében uralmi szerződés és elismert vállalatcsoportkénti bejegyzés hiányában is lehetséges az uralkodó tag számára speciális jogosultságok biztosítása. A tényleges vállalatcsoport sajátossága, hogy egy esetleges jogvitában hivatkozási alap lehet az uralkodó tag számára, mert amennyiben bizonyítja tényleges vállalatcsoportkénti működését, úgy mentesül a törvény befolyásszerzésre irányadó szabályainak alkalmazása alól.

A tényleges vállalatcsoport (más néven *faktikus konszern*) a megállapításának **feltétele,** hogy az uralmi szerződés megkötésének feltételei legalább *3 éven keresztül megszakítás nélkül fennállnak.* Ilyen esetben a bíróság bármely érdekelt kérelmére kötelezheti az uralkodó és az ellenőrzött tagokat az uralmi szerződés megkötésére, valamint a vállalatcsoportkénti nyilvántartásba vétel kezdeményezésére.

Legalább hároméves megszakítás nélküli tényleges vállalatcsoportként való működés esetén a bíróság a jogilag érdekelt kérelmére az *uralkodó tag és az ellenőrzött tag viszonyában az uralkodó tag és az ellenőrzött tag ügyvezetése közötti viszonyra vonatkozó rendelkezéseket uralmi szerződés és vállalatcsoportként való nyilvántartásba vétel hiányában is alkalmazhatja*.

A tényleges vállalatcsoport elismerése a Ptk. konszernszabályai tekintetében szélesre nyitja a társaságok mozgásterét. Az uralmi szerződés speciálisan saját képre történő igazításán túlmutatva a faktikus konszern esetében már szerződés és regisztráció nélkül, egy bizonyítási eljárásra alapozva megengedi a befolyásszerzésre irányadó szabályok saját jogviszonyra formálását.

V. FEJEZET
A CÉGELJÁRÁS PERES ÉS NEMPERES ELJÁRÁSAI

Cégeljárások alatt a cégbíróság hatáskörébe tartozó eljárásokat értjük. A cégbíróságok nem külön bíróságok, hanem a törvényszékek szervezeti egységeként működnek, és a cég fogalma alá tartozó jogalanyokkal kapcsolatos ügyekben járnak el.

A cégeljárások alapvető szabályait a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) tartalmazza. A törvény egyaránt tartalmaz anyagi jogi és eljárási jogi szabályokat is. Ebben a fejezetben a cégek létrejöttével, a cégek működése során bekövetkező változásokkal, és a cégek ellenőrzésével kapcsolatos általános és különös eljárási szabályokkal foglalkozunk.

1. A cégbejegyzési és a változásbejegyzési eljárás

A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás nemperes eljárás, amelyre a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) szabályait megfelelően alkalmazni kell. *A bejegyzési eljárás során az eljáró cégbíróság dönt a benyújtott kérelem elbírálásról, amennyiben a kérelemben foglaltaknak helyt ad, bejegyzi a céget, amennyiben pedig a kérelemben foglaltak nem felelnek meg a jogszabályi rendelkezéseknek, elutasítja azt*. Az eljárás sajátossága, hogy csak okirati bizonyítás folytatható le. Az eljárás során költségmentesség, illetve illeték- és költségfeljegyzési jog nem engedélyezhető. A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásban a ***jogi képviselet kötelező***.

A cégtörvény alapján főszabályként **kérelem alapján** történik az adatok bejegyzése, azonban emellett bizonyos körben, különösen a törvényességi felügyeleti eljárás keretében a törvény feljogosítja a cégbíróságot arra, hogy a törvényességi felügyeleti eljárása alapján, illetve más bíróságok jogerős határozata alapján hivatalból is bejegyezhessen adatokat a cégjegyzékbe vagy törölje azokat.

A cég adatainak a cégjegyzékbe történő bejegyzése - vagyis a cég létesítése - *kérelemre történik*. A cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a cég szervezeti képviselője jogi képviselő útján köteles előterjeszteni a *létesítő okirat aláírásától, illetve elfogadásától számított harminc napon belül*. Ha a cég alapításához hatósági engedély szükséges, a bejegyzési kérelem előterjesztésének határideje az engedély kézhezvételétől

számított tizenöt nap. A cégbíróság 50.000 Ft-tól 900.000 Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújthatja azt, aki a kérelem beadásának kötelezettségét késedelmesen teljesíti.

A cégbejegyzésre (változásbejegyzésre) irányuló kérelmet a **cég székhelye szerint illetékes cégbíróság**on a cégformának megfelelő, a jogi képviselő által aláírt *elektronikus nyomtatványon kell* előterjeszteni.

A **cégbejegyzési kérelem** a *21/2006. (V.18.) IM rendelet* melléklete szerinti **formanyomtatvány**. A kérelemnek tartalmaznia kell az adott cégformára vonatkozóan e törvényben meghatározott adatokat, kivéve azokat, amelyeket a cégbíróság hivatalból jegyez be a cégjegyzékbe. A kérelemhez csatolni szükséges az alábbi **mellékleteket** (kötelezően csatolandó mellékletek):

- *létesítő okirat*;
- az *alapítási engedély*;
- nyilatkozat arról, hogy a cég élt-e *névfoglalás*sal, illetve a névfoglalást elrendelő végzés másolata;
- a *székhely*ül, telephelyül, fióktelepül szolgáló ingatlan *használatára feljogosító okirat*;
- *külföldi cég* vagy más szervezet *tagsága esetén* a külföldi cég három hónapnál nem régebbi *cégkivonat*a és annak magyar nyelvű hiteles fordítása, illetve annak hiteles fordításban történő igazolása, hogy a céget vagy más szervezetet a hazai joga szerint nyilvántartásba vették, illetve az az okirat, amelyből képviselőjének a képviseletre való jogosultsága megállapítható;
- a *külföldi személy* magyarországi *kézbesítési megbízottjának* a megbízására, illetve a megbízás elfogadására vonatkozó teljes bizonyító erejű magánokirat;
- a *vezető tisztségviselők*, felügyelőbizottsági (ellenőrző bizottsági) tagok, a könyvvizsgáló, illetve a szövetkezet, az erdőbirtokossági társulat, a vízgazdálkodási társulat tisztségviselőinek a megválasztást *elfogadó, az összeférhetetlenségre is kiterjedő nyilatkozata*, a közkereseti társaság és a betéti társaság vezető tisztségviselőinek kivételével, ha a képviseletet valamennyi tag ellátja,
- a cég képviselőinek *hiteles cégaláírási nyilatkozat*a;
- ha a *könyvvizsgáló* szervezet, a könyvvizsgálatot ellátó személynek a megválasztást elfogadó, az összeférhetetlenségre is kiterjedő nyilatkozata;
- *ingatlan* nem pénzbeli hozzájárulásként (apport) történő szolgáltatása esetén az ingatlan - három hónapnál nem régebbi

tulajdoni lapja, melyből az ingatlannal való rendelkezés jogcíme legalább széljegy formájában megállapítható; a tulajdoni lapon a következő bejegyzésre váró széljegy jogosultjaként csak a nem pénzbeli hozzájárulást szolgáltató személy vagy szervezet szerepelhet;

- a jogszabályban meghatározott mértékű *illeték és közzétételi költségtérítés* megfizetésének igazolása;
- a *jogi képviselő meghatalmazása*, illetve képviseleti jogának igazolása;
- az *adószám megállapításához szükséges*, az általános forgalmi adó alanyának az adóköteles tevékenysége megkezdésének bejelentésével összefüggő *nyilatkozat* [az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 22. § (1) bekezdése].

Tekintettel arra, hogy **kizárólag elektronikus úton lehet bejegyzési kérelmet előterjeszteni**, az elektronikus kérelem vonatkozásában az elektronikus cégbejegyzési eljárás és cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló *24/2006. (V. 18.) IM rendelet* alkalmazható. A rendelet szerint az elektronikus cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásban a cég bejegyzésére (változásbejegyzésére) irányuló kérelmet a közigazgatási informatikáért felelős miniszter által a céginformációs szolgálat honlapján közzétett informatikai jellemzőkkel rendelkező elektronikus nyomtatványon kell előterjeszteni. A céginformációs szolgálat honlapjáról és a kormányzati portálról a közzététel céljából átadott, az előzőekben megjelölt jellemzőknek megfelelő nyomtatványok letölthetők. A nyomtatvány kitöltését számítógépes program segíti elő.

1.1. A cégbejegyzési eljárás

Az alábbiakban a bejegyzési eljárás megváltozott szabályait tekintjük át. Ennek során először az eljárás egészére jellemző általános tudnivalókról szólunk, majd lépésről lépésre ismertetjük az irányadó szabályokat.

A cég bejegyzése (változásbejegyzése) iránti kérelmet tehát elektronikus úton kell benyújtani, azaz *a jogi képviselő elektronikus úton a rendelet mellékletében meghatározott formátumú és méretű, minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel ellátott okiratot (mellékletet) nyújthat be a cégbírósághoz.* A cég bejegyzése (változás bejegyzése) iránti kérelmet és mellékleteit - ideértve az eljárási illeték és a közzétételi költségtérítés megfizetésének igazolását - tartalmazó elektronikus okiratot közvetlenül a céginformációs szolgálatnak a honlapján megjelölt elektronikus levélcímére, vagy a kormányzati portál útján kell megküldeni. Ha törvény a cégirat

cégbírósághoz történő benyújtására közvetlenül valamely személyt kötelez, e személy a kötelezettségét elektronikus okiratként készített cégirat esetén minősített elektronikus aláírás alkalmazásával elektronikus úton maga is teljesítheti. Ha a cégiratot elektronikus okirati formába kell alakítani, erre, és az elektronikus okirat cégbírósághoz való benyújtására a jogi képviselő vagy a cégirat benyújtására kötelezett személy jogosult.

A cégbírósághoz elektronikus úton benyújtott kérelmek érkezéséről a cégtörvényben meghatározott feltételek fennállása esetén a cégbíróság **elektronikus tanúsítványt**, illetve változásbejegyzési kérelem esetében **igazolást** küld a jogi képviselőnek. Az elektronikus igazolás tartalmazza a cégbejegyzés (változásbejegyzés) iránti kérelem céginformációs szolgálathoz érkezésének időpontját, az informatikai ellenőrzés eredményét, az egyedi ügyazonosító számot, a kincstári igazolás sorozatszámát, továbbá a kérelem cégbírósághoz való továbbításának időpontját. A jogi képviselő részére az elektronikus tanúsítványt, illetve elektronikus igazolást a cégbíróság időbélyegzővel rendelkező fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátva küldi meg a jogi képviselő elektronikus levélcímére. A cég bejegyzése (változás bejegyzése) iránti kérelmet és mellékleteit - ideértve az eljárási illeték és a közzétételi költségtérítés megfizetésének igazolását - tartalmazó elektronikus okirat érkezésekor a cégbíróság elektronikus visszaigazolást küld a céginformációs szolgálatnak. A cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás során az elektronikus úton küldött okiratokat minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel kell ellátni, úgy, hogy az időbélyegző alapján a minősített elektronikus aláírás használatára való jogosultság - okirat aláírásának időpontjában - fennállása megállapítható legyen. A cégbíróság által küldött elektronikus okirat közokiratnak minősül.

A cégbíróság a cégre vonatkozó iratokat **elektronikus okirat formájában tartja nyilván**. A bejegyzési kérelem előterjesztője - választása alapján - az adóhatóság, illetve a Központi Statisztikai Hivatal által vezetett nyilvántartáshoz szükséges - külön törvényben rögzített - további adatokat az elektronikus úton benyújtott bejegyzési (változásbejegyzési) kérelemmel együtt előterjesztve *a cégbíróság útján juttathatja el az illetékes szervezethez.* Az ilyen módon továbbított adatok nem képezik a cégnyilvántartás részét. Ha törvény a cégirat cégbírósághoz történő benyújtására közvetlenül valamely személyt kötelez, e személy a kötelezettségét elektronikus okiratként készített cégirat esetén, **minősített elektronikus aláírás** alkalmazásával maga is teljesítheti. Ha a cégiratot elektronikus okirati formába kell alakítani, erre, illetve az elektronikus okirat cégbírósághoz való **benyújtására a jogi képviselő jogosult**.

A fentiekben utaltunk rá, hogy jelentősen lerövidültek az eljárási határidők. Érdemes felhívni a figyelmet, hogy a cégbíróságra vonatkozó **ügyintézési határidő** az **azt követő első munkanapon kezdődik**, amikor a céginformációs szolgálattól az informatikai szempontból szabályszerű bejegyzési (változásbejegyzési) **kérelem a cégbírósághoz megérkezik**. Ez azért kiemelendő, mivel a kérelem elbírálásához szükséges adatok, információk erre az időpontra a bíróság rendelkezésére kell, hogy álljanak. Így az illeték, közzétételi díj megfizetésének igazolása, mind meg kell, hogy történjen erre az időpontra.

Az eljárás során a **cégbíróság** a jogi képviselővel **elektronikus úton közli a bejegyzési** (változásbejegyzési) **eljárás során hozott végzéseket**. A cégbíróság a végzést a jogi képviselő által a kérelemben megadott *elektronikus kézbesítési címre küldi meg*. Amennyiben az elektronikus úton történő adattovábbítás meghiúsul, a cégbíróság a végzést papír alapon - a postai kézbesítés szabályai alkalmazásával - küldi meg. Amennyiben a végzés továbbítása nem hiúsult meg, a végzést a jogi képviselő által elektronikusan aláírt és a céginformációs szolgálat közreműködésével a cégbírósághoz továbbított átvételi elismervényben feltüntetett időpontban kézbesítettnek kell tekinteni.

1.1.1. A jogi képviselő eljárása

A jogi képviselő feladata az *általa készített okiratok* mellett a cégbejegyzési (változásbejegyzési) *kérelem mellékletét képező*, nem általa készített *okiratok* (pl. tulajdoni lap másolata, hatósági engedély, a hitelintézet igazolása a pénzbetétek befizetéséről) ***elektronikus okirati formába* történő *átalakítása*** is. A hatóságok, pénzügyi intézmények vagy más szervek által kiadott - törvény eltérő rendelkezésének hiányában - minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentum közvetlenül csatolható a kérelemhez.

A jogi képviselő az eredetileg **nem elektronikus formában készült okiratok** (hiteles másolatuk) **megőrzéséről** az ügyvédi törvényben, illetve a közjegyzőkről szóló törvényben szabályozott módon **gondoskodik**. A jogi képviselő köteles a papíralapú okiratot a cégbíróság felhívására bemutatni az elektronikus okirattal való egyezőség megállapítása érdekében, ha e tekintetben a cégbíróságnak alapos kétsége merül fel. Az országos ügyvédi levéltárban elhelyezett okiratok bemutatásáról a Magyar Ügyvédi Kamara, a közjegyzői levéltárban elhelyezett okiratok bemutatásáról pedig a közjegyzői levéltár vezetője gondoskodik.

A bejegyzési (változásbejegyzési) **kérelmet** és annak mellékleteit a **jogi képviselő** elektronikus okirat formájában, elektronikus úton a **céginformációs szolgálathoz küldi meg**. A bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem benyújtására vonatkozó határidők szempontjából a céginformációs szolgálathoz érkezés időpontja irányadó.

Az eljárási **illetéket** és a közzétételi költségtérítést **elektronikus úton kell megfizetni** a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem benyújtását megelőzően, a céginformációs szolgálat honlapjáról letöltött illeték, valamint költségtérítési ügyazonosító szám feltüntetésével. Az illetéket a cégbíróságnak a Magyar Államkincstárnál vezetett illetékbevétele számlájára, a közzétételi költségtérítést pedig az igazságügyért felelős miniszter által vezetett minisztériumnak a kincstárnál vezetett számlájára kell utalni. Az illeték és a költségtérítés befizetésének összegéről és időpontjáról a kincstár - a bejegyzést kérő jogi képviselőjének minősített elektronikus aláírással ellátott kérelmére, amelyben az ügyazonosító számokat fel kell tüntetni - *egy munkanapon belül elektronikus* úton fokozott biztonságú aláírással ellátott *igazolást küld*. Az igazolásokat a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelemhez mellékelni kell.

1.1.2. A céginformációs szolgálat feladatai

A **céginformációs szolgálat** az elektronikus okiratot **informatikai szempontból** (így az elektronikus aláírás hitelessége, az adatok sértetlensége, az időbélyegző dátuma és hitelessége, az elektronikus okirat formátuma tekintetében) **megvizsgálja**.

Ha a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem informatikai szempontból szabályszerűen került benyújtásra, a céginformációs szolgálat *haladéktalanul továbbítja* az illetékes cégbírósághoz.

Ha a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem és mellékletei informatikai szempontból **hibásak vagy hiányosak**, a céginformációs szolgálat az iratokat az erre vonatkozó **tájékoztatással továbbítja** a cégbírósághoz. Ebben az esetben a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmet *be nem nyújtottnak kell tekinteni*.

A céginformációs szolgálat a **kérelem megérkezéséről**, és arról, hogy azt milyen tájékoztatással továbbította a cégbírósághoz, a kérelem cégbírósághoz való sikeres továbbításával egyidejűleg **elektronikus igazolást küld a jogi képviselőnek**. Az elektronikus igazolást *fokozott biztonságú elektronikus aláírással* és *időbélyegzővel* kell ellátni.

1.1.3. A cégbíróság teendői a kérelem beérkezését követően

A bejegyzési kérelem cégbírósághoz történő érkezésekor a cég az azonosításra, illetve valamennyi más cégtől való megkülönböztetésére alkalmas **cégjegyzékszámot kap**, amelyet ettől kezdődően az iratain fel kell tüntetnie. A *cégbíróság* az *érintett szervezetektől* - az erre a célra létrehozott elektronikus rendszer útján - *beszerzi*, és ezáltal a cégjegyzékben rögzítésre kerül a cég adószáma (ideértve a közösségi adószámot is), valamint statisztikai számjele. Az érintett szervezetek kötelesek ezeket az adatokat haladéktalanul a cégbíróság rendelkezésére bocsátani.

A cégbejegyzési kérelem benyújtója legkésőbb az **adószám megállapítását követő munkanapon** a cég nevét, székhelyét, cégjegyzékszámát, adószámát, valamint statisztikai számjelét tartalmazó **elektronikus tanúsítványt kap**. Az adóhatóságnak a cég adószámáról való értesítését követően a cégbejegyzési kérelem adatai a cégjegyzékbe bejegyzésre kerülnek, a cégjegyzékbe bejegyzett adatok mellett a „*bejegyzés alatt*" megjegyzést kell feltüntetni, továbbá az adószámról való értesítéstől kezdődnek a kérelem elbírálására vonatkozó határidők.

A Ctv. hatályos szabályai elődeiknél nagyobb figyelmet fordítanak az adóügyi nyilvántartások, eljárások és a cégeljárás közötti összhang megteremtésére. Ezért a cégbejegyzési kérelem nyomán amennyiben az állami adóhatóság az adatok rendelkezésre bocsátásától számított 1 munkanapon belül a cég adószámáról a cégbíróságot nem értesíti, a cégbíróság a kérelem elbírálását az állami adóhatóság értesítéséig *felfüggeszti*.

Amennyiben az állami adóhatóság arról értesíti a cégbíróságot, hogy a cég adószámának megállapítását *jogerősen határozatában megtagadja*, a cégbíróság a bejegyzési kérelmet a számszerűségi vizsgálatot mellőzve elutasítja. A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye.

Amennyiben az állami adóhatóság az adatok rendelkezésére bocsátásától számított 1 munkanapon túl állapítja meg a cég adószámát, a kérelem elbírálására vonatkozó határidők az adószám megállapításának napjától kezdődnek.

1.1.4. A cég bejegyzésére irányuló kérelem hiánypótlás nélküli elutasítása (számszerűségi eljárás)

A cégbíróság a cégbejegyzési kérelmet az érkezését követően, legkésőbb 3 munkanapon belül **formai szempontból** megvizsgálja. A cégbíróság a cégbejegyzés iránti kérelmet legkésőbb a három munkanapos határidő lejártának napján hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül elutasítja, ha a cégbejegyzési kérelemhez nem nyújtották be a nyomtatványt vagy a törvényben felsorolt valamennyi szükséges okiratot, illetve az illetéket vagy a költségtérítést nem vagy csak részben fizették meg. A végzés ellen benyújtott fellebbezésnek a cég működése megszüntetésére vonatkozó kötelezettség tekintetében nincs halasztó hatálya. A mulasztás miatt igazolási kérelem előterjesztésének nincs helye. Az eljárásra bírósági titkár, fogalmazó vagy bírósági ügyintéző is önállóan, önálló aláírási joggal jogosult.

Ha a cégbejegyzési kérelmet elutasító végzés közlését követően 8 napon belül **ismételten kérik a cég bejegyzését**, az elutasításhoz fűződő jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak (pl. a benyújtásra előírt határidő túllépése miatt nem szab ki pénzbírságot a cégbíróság), és a korábbi eljárás során benyújtott okiratokat ismételten fel lehet használni az új bejegyzési kérelemhez. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

1.1.5. A cég bejegyzésére irányuló kérelem érdemi vizsgálata; döntés a cégbejegyzési kérelemről

A cégbíróság a kérelem érkezését követően, legkésőbb **nyolc munkanapon** belül érdemben is megvizsgálja. A cégbíróság elektronikusan, **számítógépes program útján ellenőrzi** továbbá, hogy a cégjegyzék nem tartalmaz-e a cég tagjai, vezető tisztségviselői, illetve **cégvezetői vonatkozásában eltiltásra utaló bejegyzést**. Amennyiben a cégjegyzék a bejegyzési kérelemben feltüntetett vezető tisztségviselő, illetőleg cégvezető tekintetében a fent említett bejegyzést tartalmazza, a cégbíróság a cégbejegyzés iránti kérelmet legkésőbb a kérelem beérkezését követő **8. munkanap lejártának napján hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül elutasítja.** (*érdemi vizsgálat*).

A közkereseti társaság, a betéti társaság és az egyéni cég bejegyzésére irányuló kérelem érdemi vizsgálatát bírósági titkár, fogalmazó vagy bírósági ügyintéző is önállóan lefolytathatja, azonban a bejegyzési kérelmet elutasító végzést, valamint olyan végzést, amely ellen külön fellebbezésnek van helye, csak a cégbíró előzetes, írásos hozzájárulásával hozhat.

Ha a bejegyzést kérő nem csatolta a kötelező mellékleteket, de számszerűségi eljárásban elutasító végzés nem született, valamint ha a cégbejegyzési kérelem, valamint mellékletei nem felelnek meg a Ctv.-ben foglaltaknak, a cégbíróság elutasítás terhe mellett **hiánypótlásra felhívó végzést** ad ki. A hiánypótlásra felhívó végzést legkésőbb a bejegyzési kérelem érkezésétől számított 8. munkanapon ki kell adni.

A **hiánypótlásra** felhívó végzés kiadására **csak egy alkalommal kerülhet sor** és abban a bejegyzési kérelem valamennyi hiányosságát (hibáját) meg kell jelölni. A hiánypótlásra megfelelő határidőt kell biztosítani, amely azonban legfeljebb 30 nap lehet. Ha a bejegyzést kérő a hiánypótlási határidőt elmulasztotta, vagy a hiánypótlást hiányosan, illetve hibásan terjesztette elő, a cégbíróság a cég bejegyzési kérelmét végzéssel elutasítja. A hiánypótlás késedelmes vagy hiányos teljesítése miatt igazolási kérelemnek nincs helye. A cég a hiánypótlásra felhívó végzésben feltüntetett hiányokat a *fellebbezési eljárásban sem pótolhatja joghatályosan*.

A **cégbíróság** a forgalom biztonsága, a hitelezői érdekek védelme érdekében **köteles** legkésőbb a cég bejegyzésére irányuló kérelem érkezésétől számított 15 munkanapon belül **dönteni a bejegyzésről** vagy a kérelem elutasításáról. A cégbíróságnak a tizenöt napos határidőn belül kezdeményeznie kell a bejegyzést elrendelő, illetőleg a bejegyzési kérelmet elutasító végzés jogi képviselő részére történő kézbesítését. A kérelemnek helyt adó végzést nem kell indokolni.

Ha 15 munkanapon belül nem születik döntés, a cégbíróság elnöke intézkedik a kérelem elbírálásáról. Amennyiben a cégbejegyzés vagy a kérelem elutasítása az intézkedések ellenére sem történik meg 3 munkanapon belül a következő munkanapon törvény erejénél fogva - a kérelem alapján előszerkesztett adatok szerinti tartalommal - haladéktalanul megtörténik a cég bejegyzése ***(ipso iure cégbejegyzés)***.

1.2. Egyszerűsített cégeljárás

A Ctv. az eljárás menetének gyorsítása, valamint a bejegyzési eljárással kapcsolatban felmerülő kiadások csökkentése érdekében megteremtette az egyszerűsített eljárás lehetőségét. A hatályos szabályok alapján a **szerződésmintával történő alapítás** és szerződésmintát alkalmazó társaságok változásbejegyzési eljárását egységesen, az **egyszerűsített cégeljárás keretében** szabályozza a Ctv.

Az eljárás lefolytatásának előfeltételei a következők:

- **Alanyi feltétel:** Csak közkereseti, betéti, korlátolt felelősségű társaság, valamint zártkörűen működő részvénytársaság alapításának bejegyzése iránti kérelem esetén alkalmazhatók az egyszerűsített cégeljárás szabályai;
- **Szerződésminta:** A 21/2006. (V. 18.) IM rendelet mellékletében foglalt szerződésminta alapján készült létesítő okiratot kell a kérelemhez csatolni, és a bejegyzési kérelemhez csatolt nyomtatványon ezt a körülményt fel kell tüntetni. Amennyiben a szerződésminta kiegészítésére vagy bármely rendelkezésének elhagyására kerül sor - ideértve azt az esetet is, ha elhagyásra kerül a szerződésminta jellegre történő utalás -, a cégbíróság az általános szabályok szerint jár el, egyszerűsített cégeljárásra nem kerülhet sor.
- **Jogi képviselő nyilatkozata:** A bejegyzési kérelemhez - a cégnyilvánosság alapelvének teljesítése, illetve az illetékes adóhatósághoz való továbbítás végett - csatolandó okiratok felsorolását a Ctv. 3. számú melléklete tartalmazza. A jogi képviselőnek a bejegyzési kérelemben nyilatkoznia kell arról, hogy a csatolandó okiratok törvényességi szempontú vizsgálatát elvégezte, azok megfelelőségét szavatolja. A jogi képviselőnek a törvényességi szempontú vizsgálatára vonatkozó nyilatkozatát a bejegyzési kérelemnek tartalmaznia kell.

A **törvényességi vizsgálat** tehát egyszerűsített eljárás esetén **megoszlik** a **cégbíróság** és az eljáró **jogi képviselő között**. A törvényben meghatározott okiratok nem képezik a cégbejegyzési kérelem mellékletét, ezek törvényességi szempontú vizsgálatát a jogi képviselő végzi el. Az okiratok felsorolását, illetve a jogi képviselőnek a törvényességi szempontú vizsgálatára vonatkozó nyilatkozatát a bejegyzési kérelemnek tartalmaznia kell. Az *iratokat a jogi képviselő őrzi*, és amennyiben ezen okiratokkal összefüggésben tartalmi vagy jogszerűségi kétség merülne fel, a jogi képviselő köteles ezen okiratokat a cégbíróság felhívására bemutatni, szükség esetén a cégiratokhoz becsatolni.

A cég bejegyzésére irányuló kérelem érdemi vizsgálatát bírósági titkár, fogalmazó, vagy bírósági ügyintéző önállóan lefolytathatja és a bejegyzési kérelmet elutasító végzés meghozatalára is önálló aláírási joggal jogosult. Ugyanez irányadó a többi olyan végzés meghozatalára is, amely ellen külön fellebbezésnek van helye.

A **bejegyzési kérelem elbírálásáról** a cégbíróság a bejegyzési kérelem érkezését követően, az adószám megállapításától számított egy munkanapon belül határoz. A cégbíróság e határidőn belül kezdeményezi a bejegyzést

elrendelő, illetőleg a bejegyzési kérelmet elutasító végzés jogi képviselő részére történő kézbesítését.

A cégbíróság a bejegyzési **kérelmet elutasítja**, ha

a) a bejegyzést kérő jogi képviselőjének meghatalmazása, a bejegyzési kérelem kitöltése nem felel meg a jogszabályoknak, vagy ha a bejegyzési kérelem nem tartalmazza a jogi képviselőnek a bejegyzendő adatokra vonatkozó iratok jogszerűségét igazoló nyilatkozatát,

b) a bejegyzést kérő elmulasztotta a cégtörvény mellékletben felsorolt valamely irat benyújtását,

c) a cég elnevezése – amennyiben a cég nem élt a 6. § szerinti névfoglalás lehetőségével – nem felel meg a jogszabályi rendelkezéseknek,

d) az adóhatóság értesítése alapján az adószám megállapításához szükséges, az általános forgalmi adó alanyának az adóköteles tevékenysége megkezdésének bejelentésével összefüggő nyilatkozata nem felel meg a jogszabályi előírásoknak,

e) cégjegyzék a cég tagja, vezető tisztségviselője, illetve cégvezetője vonatkozásában Ctv. szerinti eltiltási bejegyzést tartalmaz, és annak alapján tagként, vezető tisztségviselőként való bejegyzésnek nincs helye, vagy

f) észleli, hogy azok az adatok, amelyeknek bejegyzését az adott cégformára vonatkozóan a Ctv. előírja, illetve a létesítő okirat, valamint a bejegyzési kérelem alapjául szolgáló, a Ctv. mellékletben felsorolt, kötelezően, illetve szükség szerint csatolandó egyéb okirat nem felel meg a jogszabályok rendelkezéseinek.

Ha a cégbíróság **döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget**, a cégbíróság vezetője a határidő lejártát követően, legkésőbb egy munkanapon belül hivatalból intézkedik a bejegyzési kérelem elbírálásáról. Az **ügyintézési határidő eredménytelen eltelte esetén a cégbejegyzés a következő munkanapon, a törvény erejénél fogva – a kérelem alapján előszerkesztett adatok szerinti tartalommal – haladéktalanul megtörténik**. A törvény erejénél fogva történő automatikus bejegyzés esetén kijavítás iránti kérelem terjeszthető elő.

Ha a cégbejegyzési kérelmet elutasító végzés közlését követően 8 napon belül **ismételten kérik a cég bejegyzését**, az elutasításhoz fűződő *jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak*, és a korábbi eljárás során benyújtott okiratokat - ideértve a korábbi eljárásban az illeték megfizetéséről szóló

igazolást is - ismételten fel lehet használni az új bejegyzési kérelemhez. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. Ismételt benyújtásnak egy alkalommal van helye.

1.3. A változásbejegyzési eljárás eltérő szabályai

A változásbejegyzési eljárásra főszabály szerint a **cégbejegyzési eljárásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni**.

Újdonság, hogy az eltiltási bejegyzésre vonatkozó elektronikus ellenőrzést a cégbíróság abban az esetben is lefolytatja, ha a változásbejegyzési kérelem vagy annak melléklete alapján megállapítható, hogy a gazdasági társaság már bejegyzett tagja a társaságban további befolyást szerez vagy szerzett. A változásbejegyzési kérelem elbírálására egységesen a cégbejegyzési eljárás érdemi vizsgálatára meghatározott ügyintézési határidők vonatkoznak azzal az eltéréssel, hogy nyilvánosan működő részvénytársaságra vonatkozó kérelem esetén a hiánypótlási határidő negyvenöt nap is lehet.

Ehelyütt azokat az eltéréseket ismertetjük, melyek az **általános szabályokhoz képest jelentenek változás**t:

- a közkereseti társaság, a betéti társaság és az egyéni cég esetében a változásbejegyzési kérelem érdemi vizsgálatát bírósági titkár, fogalmazó vagy bírósági ügyintéző is lefolytathatja, azonban a változásbejegyzési kérelmet elutasító, valamint olyan végzést, amely ellen külön fellebbezésnek van helye, csak a cégbíró előzetes, írásos hozzájárulásával hozhat;
- ha a változás (a változással érintett adat) bejegyzése kötelező és a cégbíróság a változásbejegyzési kérelmet elutasítja, ez a jogszabályoknak megfelelő változásbejegyzési kérelem benyújtása alól nem mentesít, változásbejegyzési kérelem esetén – törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a változás bejelentési kötelezettség teljesítésére előírt határidőt a változás bekövetkezésétől kell számítani;
- a változást illeték és közzétételi költségtérítés megfizetése nélkül lehet bejelenteni a cégbíróságon, ha a változás a cég tevékenységi körét érinti, illetve, ha a változás állami vagy önkormányzati döntés alapján a cég székhelyének (telephelyének, fióktelepének) más megye illetékességi területéhez való csatolására vagy a cégjegyzékbe bejegyzett helységnév, utcanév, illetve házszám változására vonatkozik;
- az adószám, valamint a statisztikai számjel változását az azt megállapító szervezet, a főtevékenység és a további tevékenységi

körök változását az állami adóhatóság, a cég pénzforgalmi számlájával kapcsolatos változást pedig a számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató közli a cégbírósággal elektronikus úton. A változás bejegyzése – illeték és közzétételi költségtérítés megfizetése nélkül – automatikusan, elektronikus úton történik meg;

- a cég kérelmére a cégbíróság a cégjegyzéknek és a cégiratoknak az Európai Unió hivatalos nyelvén történő nyilvántartását törli.

1.3.1. A létesítő okirat módosítása

Ha a létesítő okirat tartalma változik - akár a létesítő okirat külön okiratban történő módosítása, akár a legfőbb szerv határozata útján -, a változásbejegyzési kérelemhez ezen okirat mellett **csatolni kell** a létesítő okirat változásokkal **egységes szerkezetbe foglalt szövegét is**. Az egységes szerkezetbe foglalt létesítő okiratban hatályosítani kell azokat az adatokat is, amelyeket törvény csak alapítás esetén ír elő a létesítő okirat tartalmaként (pl. a kft. tagjainak változása, az új vezető tisztségviselő személye).

Az egységes szerkezetbe foglalt létesítő okiraton a **jogi képviselő igazolja**, hogy a létesítő okirat egységes szerkezetbe foglalt szövege megfelel a létesítő okirat módosítások alapján **hatályos tartalmának**. Az egységes szerkezetű okiratból egyértelműen ki kell tűnnie, hogy az egységes szerkezetű okirat elkészítésére a létesítő okirat mely pontjának változása adott okot. Az egységes szerkezetű okiratot a *társaság tagjainak* (részvényeseinek) *nem kell aláírniuk.*

Ha a cégbíróság a céget az Európai Unió valamely hivatalos nyelvén is nyilvántartja, a változásbejegyzési kérelemhez csatolni kell a megváltozott cégjegyzékadatok hiteles fordítását, a létesítő okirat tartalmának változása esetén a létesítő okirat módosításának, illetve a létesítő okirat változásokkal egységes szerkezetbe foglalt szövegének hiteles fordítását is.

1.3.2. Szerződésminta alkalmazásával készült létesítő okirat módosítása

A szerződésminta alkalmazásával készült létesítő okirat szerződésminta alkalmazásával módosítható. Ebben az esetben a megváltozott tartalomnak megfelelő **új szerződésmintát kell kitölteni**, mely egyben az egységes szerkezetű létesítő okiratnak is minősül.

A közkereseti, betéti vagy a korlátolt felelősségű társaság, valamint a zártkörűen működő részvénytársaság tagjai (részvényesei) elhatározhatják, hogy a változásbejegyzési kérelemhez kapcsolódóan - a korábban nem használt - **szerződésminta alkalmazására térnek át**. A döntés

meghozatalához az adott társasági forma esetén a létesítő okirat módosítására irányadó szabályokat kell alkalmazni. Az áttérés elhatározása esetében a megváltozott adatoknak megfelelő szerződésmintát kell kitölteni, amely a korábbi létesítő okirat helyébe lép. A szerződésminta egyben egységes szerkezetű létesítő okiratnak is minősül.

Ha a létesítő okirat szerződésminta alkalmazásával készült, a cég tagjai elhatározhatják, hogy létesítő okiratuk módosítása során szerződésmintát már nem alkalmaznak. Ilyenkor új létesítő okiratot kell készíteni a megváltozott adatokkal, amely a szerződésminta alkalmazásával készült létesítő okirat helyébe lép, és amely egyben egységes szerkezetű létesítő okiratnak is minősül.

1.3.3. A cég székhelye változásának bejegyzésére irányuló eljárás

A cég székhelyének más cégbíróság illetékességi területére történő áthelyezését, mint változást a **korábbi székhely szerinti cégbíróságon kell előterjeszteni.** A cégbíróság - a székhelyváltozást megelőző változásbejegyzési kérelmek elbírálása után - intézkedik az áttételről.

A cégbíróság az **eredeti cégiratokat küldi meg az új székhely szerint illetékes cégbíróság részére**, amely a cégjegyzék adatait, illetve az elektronikusan nyilvántartott cégiratokat elektronikus úton veszi át. A cégiratok megküldésével egyidejűleg az áttétel tényét a cégnyilvántartásban fel kell tüntetni.

A **cég nyilvántartását** a korábbi székhely szerinti cégbíróságnál csak **akkor lehet megszüntetni**, ha az új székhely bejegyzése már megtörtént. Ebben az esetben a korábbi székhely szerint illetékes cégbíróság a céget a nyilvántartásából az új székhely bejegyzésének napjával kivezeti.

Ha a céggel szemben törvényességi felügyeleti eljárás van folyamatban, a törvényességi felügyeleti eljárás jogerős megszüntetéséig az áttétel nem rendelhető el, kivéve, ha az új székhely bejegyzésével a törvényességi felügyeleti eljárás megszüntethető. Ha a törvényességi felügyeleti eljárásban a cégbíróság a céget megszűntnek nyilvánítja, a székhely változásának bejegyzésére irányuló kérelmet elutasítja.

1.3.4. A jogutód nélküli megszűnés bejegyzése iránti eljárás

A **cégnek** - az egyszerűsített végelszámolás kivételével - 15 napon belül változásként **be kell jelentenie** a cégbíróságnak a **végelszámolás**

megindítását. Törvényben meghatározott esetekben a cégbíróság hivatalból rendeli el végelszámolást és az ezzel összefüggő cégjegyzékadat-változásokat is hivatalból jegyzi be a cégjegyzékbe. A hivatalból kijelölt végelszámoló az aláírási címpéldányát jogi képviselő közreműködése nélkül, a kirendelésétől számított tizenöt napon belül köteles benyújtani a cégbíróságnak. A cégbíróság a végelszámolás elrendeléséről elektronikus úton haladéktalanul értesíti az állami adóhatóságot.

A végelszámolás alatt álló cég cégjegyzékadatainak változásait a **végelszámoló**, a felszámolás alatt álló cég - ideértve a külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepét is - cégjegyzéke adatainak változásait pedig a **felszámolóbiztos köteles bejelenteni** a cégbíróságnak. A kijelölt felszámolóbiztos az aláírási címpéldányát jogi képviselő közreműködése nélkül, a kirendelésétől számított 15 napon belül köteles benyújtani a cégbíróságnak.

1.3.5. A cég átalakulásának bejegyzése iránti eljárás

A cégek **átalakulásának három formája** ismert a magyar jogban: *formaváltás, egyesülés, szétválás*.

Cégforma változása esetén az átalakulás cégbejegyzését a létesítő okirat aláírásától számított 60 napon belül kell bejelenteni a *jogelőd cég székhelye szerint illetékes cégbíróságon*. Ezzel együtt kérni kell a jogelőd cég törlését is. A törlésről és a jogutód cég bejegyzéséről a jogelőd cég székhelye szerinti cégbíróság dönt. Ha a jogutód cég székhelye más cégbíróság illetékességi területén található, utólag intézkedik a cégiratok jogutód székhelye szerint illetékes cégbírósághoz történő megküldéséről.

Az **egyesülés** két formája a cégek *összeolvadása* és *beolvadása*. Összeolvadás esetén a bejegyzési kérelmet a *jogutód cég székhelye* szerint illetékes cégbíróságnál kell előterjeszteni a jogutód cég létesítő okiratának aláírásától számított 60 napon belül. Beolvadás esetén a kérelmet az *átvevő cég székhelye* szerinti cégbíróságon kell előterjeszteni.

Az átalakulás bejegyzésére a Ctv. hosszabb ügyintézési határidőt állapít meg, 30 munkanapot. A határidő akkor kezdődik, amikor az átalakulásban részt vevő valamennyi cég cégirata az eljárásra illetékes cégbíróság rendelkezésére áll.

A **cég**nek arra is lehetősége van, hogy az **átalakulás cégbejegyzésének napját maga határozza meg**. Ilyen esetben az átalakulás nem a

cégbejegyzés napjával, hanem a cég által megadott napon következik be. A törvény a választott időpontot azonban korlátok közé szorítja, ami

- nem lehet későbbi, mint a kérelem cégbírósághoz történő benyújtását követő kilencvenedik nap;
- nem lehet korábbi, mint a cégbejegyzés napja.

1.3.6. Üzletrészt terhelő zálogjog bejegyzése, illetve törlése

Ha a korlátolt felelősségű társaság tagjának üzletrészére zálogjogot terhelnek, a zálogjog bejegyzéséhez, illetve törléséhez a **tag** (zálogkötelezett) vagy a **zálogjogosult változásbejegyzési kérelme** szükséges. A *cégbíróság* a *zálogszerződést* érdemi vizsgálatnak nem veti alá, csupán azt vizsgálja, hogy a kft. és a tag szerződésben feltüntetett adatai egyeznek-e a cégjegyzék adataival.

1.3.7. Tagváltozás bejegyzése iránti eljárás

A cégjegyzékbe bejegyzett **tag részesedésének átruházása esetén** a cégbíróság a változásbejegyzési kérelem benyújtásáról *elektronikus úton értesíti az állami adóhatóságot*. Az *állami adóhatóság 3 munkanapon belül elektronikus úton jelzi*, ha a cég az állami adó-és vámhatóság által nyilvántartott, túlfizetéssel csökkentett, 3 millió forintot meghaladó köztartozással rendelkezik. Az állami adóhatóság jelzése nyomán a cégbíróság hiánypótlási eljárás keretében felhívja a céget a részesedés átruházás napjával, mint fordulónappal elkészített, könyvvizsgáló által hitelesített vagyonmérleg benyújtására.

1.3.8. A cég törlése a cégjegyzékből

A cég a **végelszámolási eljárás lefolytatása után**, illetve - ha a cégformára irányadó törvény ezt megengedi - ennek hiányában is **kérheti a törlését a cégnyilvántartásból**. A kérelem elbírálására a változásbejegyzési kérelem elintézésére vonatkozó rendelkezések megfelelően irányadók.

A cégbíróság a **céget hivatalból törli:**

a) a *felszámolási eljárást lefolytató bíróságnak* a cég megszüntetéséről szóló, elektronikus úton megküldött *jogerős végzése alapján;*

b) a *kényszertörlési eljárás* eredményeképpen.

A végzések ellen sem fellebbezésnek, sem felülvizsgálatnak nincs helye. A cég a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg. Ha a cég törlésére nem felszámolási eljárást követően kerül sor, a cégbíróság a céget akkor törölheti

a cégjegyzékből, ha az állami adó- és vámhatóság elektronikus úton arról tájékoztatja, hogy a cégnél adóhatósági eljárás nincs folyamatban, és ellenőrzést, végrehajtást nem kezdeményez vagy ennek hiányában az adóhatóság részére megküldött elektronikus értesítéstől, illetve a végelszámolást lezáró beszámoló közzétételétől számított 90 nap eltelt. Amennyiben a tájékoztatás szerint az adóhatóság a cégnél eljárást folytat, vagy ellenőrzést, végrehajtást kezdeményez, vagy a cég köztartozással rendelkezik, a cég csak az adóhatósági eljárások jogerős befejezéséről szóló, végelszámolás esetén pedig ezen felül a köztartozást érintően nemlegesnek minősülő elektronikus tájékoztatást követően törölhető a cégjegyzékből. A cégjegyzék azt is tartalmazza, hogy a törlésre kérelemre vagy hivatalból került-e sor.

2. Jogorvoslatok

2.1. A cégbejegyzést (változásbejegyzést) elutasító végzés elleni fellebbezés

A cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelmet elutasító, vagy - ha a változásbejegyzési kérelem egyes részei elkülöníthetők - a változásbejegyzési kérelmet részben elutasító végzés ellen a **cég**, továbbá az, **akire a végzés rendelkezést tartalmaz** - a rendelkezés rá vonatkozó része ellen, a cég számára nyitva álló határidőn belül - fellebbezéssel élhet. Másodfokon az **illetékes ítélőtábla bírálja el** a fellebbezésben foglaltakat. A másodfokú eljárásban hiánypótlásra csak akkor van lehetőség, ha az alapeljárásban nem került sor hiánypótlásra felhívó végzés kibocsátására, illetve olyan hiányosság miatt utasították el a kérelmet, amelyet a hiánypótló végzésben nem jelölt meg a cégbíróság.

A hivatalból meghozott bejegyzési végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, illetve felülvizsgálatnak, ha a bejegyzésre más bíróság vagy hatóság határozata alapján került sor.

2.2. A cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti per

A **kérelemnek helyt adó** cégbejegyzési (változásbejegyzési) **végzés ellen fellebbezésnek nincs helye**.

A végzés vagy az annak meghozatala alapjául szolgáló iratok jogszabályba ütközése miatt az **ügyész**, valamint az, **akire a végzés rendelkezést tartalmaz** - a rendelkezés őt érintő részére vonatkozóan - pert indíthat a cég

ellen a végzés hatályon kívül helyezése iránt a cég székhelye szerint illetékes **törvényszék** előtt. A cég kérelemre történő törlését elrendelő végzés ellen a pert a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.

A per megindításának a végzés Cégközlönyben való közzétételétől számított 30 napon belül van helye. A határidő elmulasztása *jogvesztéssel* jár.

A keresetlevélben, illetve az eljárás során csak olyan **jogszabálysértésre lehet hivatkozni**, amelyet a cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárásban a cégbíróságnak észlelnie kellett volna.

A bíróság **határozatai**:

- Ha a cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés vagy a meghozatala alapjául szolgáló irat jogszabálysértő, a bíróság megfelelő határidő tűzésével *felhívja a céget a jogszabálysértő állapot megszüntetéséhez szükséges intézkedések megtételére*.
- Ha az intézkedések eredményre vezetnek, a bíróság ítéletében a *végzést hatályában fenntartja* és felhívja a cégbíróságot, hogy törvényességi felügyeleti jogkörében hivatalból jegyezze be vagy törölje az érintett cégjegyzékadatot, illetve - indokolt esetben - hívja fel a céget a bejegyzéshez szükséges további adatok bejelentésére, illetve a törvényes állapot helyreállításához szükséges intézkedések megtételére.
- Ha a változásbejegyzést elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti perben a jogszabálysértés nem küszöbölhető ki, vagy a cég a bíróság felhívásának nem tesz eleget, a bíróság a végzést, illetve a végzésben szereplő többi adattól elkülöníthető *jogszabálysértő adatot hatályon kívül helyezi* és a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása mellett jár el azzal, hogy a céggel szemben törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazását is kezdeményezheti.
- Abban az esetben, ha a cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés jogszabálysértő, azonban a jogszabálysértés csekély jelentőségű és cégjegyzékadatot nem érint, a bíróság a végzést a jogszabálysértés megállapítása mellett - további intézkedés elrendelése nélkül - *hatályában fenntartja*.
- Ha a perben a felperes a cégbejegyzési (változásbejegyzési) végzés jogszabályba ütközését az alapjául szolgáló létesítő okiratnak, illetve módosításának a végzésben foglalt cégjegyzékadattal összefüggő érvénytelenségére alapítja, a bíróság a per során *megkísérli az érvénytelenségi ok kiküszöbölését*.

- Ha az érvénytelenség oka már nem áll fenn, a *végzést hatályában fenntartja,* és a felhívja a cégbíróságot a törvényességi eljárás keretén belül szükséges intézkedések megtételére.
- Ha az érvénytelenségi ok változatlanul fennáll, a bíróság a változásbejegyzési *végzést* az ítéletében meghatározott időponttal *hatályon kívül helyezi* és a *létesítő okirat módosítását az ítélethozatalt követő meghatározott időpontig hatályossá nyilvánítja.* Ez az időpont nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 90 nap. A bíróság ítéletében emellett felhívja a cégbíróságot a törvényességi eljárás keretén belüli intézkedések megtételére.

2.3. A cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per

A Ptk. rögzíti, hogy a gazdasági társaság jogerős cégbejegyzését követően a cégalapítás, a létesítő okirat érvénytelensége miatt kizárólag a Ctv.-ben taxatív módon meghatározott okokból (létesítő okirat érvénytelenségi okai) indítható per.

A cég bejegyzését követően a cég alapítása érvénytelenségének megállapítása iránt a cég ellen a cég bejegyzését elrendelő végzés Cégközlönyben történő közzétételétől számított 6 hónapos jogvesztő határidőn belül a cég székhelye szerint illetékes **törvényszék** előtt indítható per. A perindításra az **ügyész**, illetve az jogosult, **aki jogi érdekét valószínűsíti**.

Perindításnak csak a következő okok (**létesítő okirat érvénytelenségi okai**) esetén van helye:

- a társasági szerződés ügyvédi, illetve az alapító jogtanácsosa általi ellenjegyzésére vagy közjegyzői *okiratba foglalására nem került sor*;
- a *társasági szerződés nem tartalmazza* a társaság cégnevét, főtevékenységét, jegyzett tőkéjét, továbbá a tagok (részvényesek) vagyoni hozzájárulása mértékét;
- a társaság *tevékenységi köre* jogszabályba ütközik;
- a társaság *alapításában részt vevő* valamennyi tag (részvényes) *cselekvőképtelen* volt, vagy a társaság alapításában részt vevők a tagok legkisebb számára vonatkozó törvényi előírásokat megsértették;
- a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság esetében a *jegyzett tőke legkisebb összegére* vonatkozó törvényi előírásokat megszegték.

A bíróság a perben megfelelő határidő tűzésével **felhívja a céget az érvénytelenségi ok megszüntetéséhez szükséges intézkedések megtételére.** Ha az intézkedések eredményre vezetnek, a bíróság ítéletében csak az érvénytelenség tényét állapítja meg.

Ha az érvénytelenség oka nem küszöbölhető ki vagy a cég a bíróság felhívásának nem tesz eleget, a bíróság a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása mellett az ítéletében megállapított időpontig **a létesítő okiratot hatályossá nyilvánítja.** Az ítéletben meghatározott hatályossági időpont nem lehet későbbi, mint az ítélet jogerőre emelkedésétől számított kilencven nap. Emellett felhívja a cégbíróságot, hogy intézkedjen a cég megszűntnek nyilvánításáról és ehhez kapcsolódóan végelszámolási eljárás vagy felszámolási eljárás lefolytatásáról. A cégbíróság a cég megszűntnek nyilvánítási időpontját a bírósági ítéletben megállapított hatályossági időponttal azonos időpontban határozza meg.

2.4. A létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti per

A cég bejegyzését követően a létesítő okirat cégjegyzékadattal össze nem függő módosítása érvénytelenségének megállapítása a Ptk.-ban foglalt rendelkezések alapján, és a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti per szabályainak megfelelően (határidő, illetékes bíróság, perindításra jogosultak köre) kérhető.

A bíróság a cégalapítás érvénytelensége megállapítására vonatkozó pernél ismertetett szabályok és határidők szerinti intézkedéseket foganatosítja.

2.5. A bejegyző végzés hatályon kívül helyezése és a cégalapítás, valamint létesítő okirat módosításának érvénytelensége iránti perek közös szabályai

A cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti, illetve a cégalapítás érvénytelenségének megállapítása iránti, valamint a létesítő okirat módosítása érvénytelenségének megállapítása iránti perekben a **bíróság soron kívül jár el.**

Ha a per szétválás folytán létrejött valamely cég ellen indul, a perben a szétváló cég **valamennyi jogutódjának perben állása kötelező**. A pert a jogelőd cég székhelye szerint illetékes törvényszék előtt kell megindítani.

A bíróság jogerős ítéletét meg kell küldeni a cégjegyzéket vezető cégbíróságnak, amely gondoskodik a határozatok rendelkező részének a Cégközlönyben való közzétételéről.

2.6. Hibás adatok korrigálása

Ha valamely cégadat nyilvántartásba vétele hivatalból történő bejegyzéssel történik és a bejegyzésre hibás adatok alapján került sor, vagy a bejegyzés egyéb okból hibás, a **cég**, valamint az **ügyész** kérheti a hibás bejegyzés kijavítását. A cégbíróság a kérelemről 8 napon belül nemperes eljárásban határoz. Az eljárás során *csak okirati* - ideértve az elektronikus okiratot is - *bizonyításnak van helye*. Amennyiben a **cégbíróság** azt állapítja meg, hogy a hivatalból történő bejegyzés alapjául szolgáló okirat és a végzés tartalma eltér, és a hiba a határozat kijavítására vonatkozó szabályok szerint nem szüntethető meg, a végzést hatályon kívül helyezi, és új eljárást indít, amellyel egyidejűleg a hibás bejegyzést a cégnyilvántartásból úgy kell törölni, hogy az, mint törölt adat se legyen megállapítható. Ha a cégbíróság azt állapítja meg, hogy a cégbíróság számára hivatalból történő bejegyzés céljából továbbított adatok megegyeznek a cégjegyzékbe bejegyzett adatokkal, a kérelmet elutasítja.

2.7. Adathiány miatti jogorvoslat

Ebben az esetben a **cég**, valamint az **ügyész kérheti** a **cégbíróságtól** annak megállapítását, hogy valamely hatóság vagy bíróság nem tett eleget a cégjegyzékbe hivatalból történő bejegyzéssel nyilvántartásba kerülő adat megküldésére vonatkozó kötelezettségének, ideértve azt az esetet is, ha a hatóság vagy a bíróság a cégjegyzékbe már bejegyzett adat törléséhez szükséges adattovábbítási kötelezettségének nem tesz eleget. A cégbíróság a kérelemről nemperes eljárásban határoz, és az eljárás során csak okirati - ideértve az elektronikus okiratot is - bizonyításnak van helye. Ennek keretében a *cégbíróság megkeresi az illetékes hatóságot vagy bíróságot.* Ha a cégbíróság azt állapítja meg, hogy a bíróság vagy hatóság nem tett eleget kötelezettségének, a rendelkezésére álló - okirattal igazolt - adatok alapján jogosult az adat hivatalból történő bejegyzésére.

3. A törvényességi felügyeleti eljárás

A törvényességi felügyeleti eljárás **célja**, hogy a cégnyilvántartás közhitelességének biztosítása érdekében a cégbíróság intézkedéseivel a **cég törvényes működését kikényszerítse**. Ennek keretében a cégbíróság a törvényben meghatározott esetekben hivatalból jogosult a cégjegyzékadatnak a cégjegyzékbe való bejegyzésére, illetve törlésére.

A *30/1994. (V. 20.) AB határozata* értelmében „A törvényességi felügyelettel az állam biztosítja, hogy az ezáltal érintett jogalanyok jogaik gyakorlása és kötelezettségeik teljesítése során a jogszabályokban foglaltaknak megfelelően járjanak el, működésük feleljen meg a hatályos jogszabályok előírásainak. A jogalkotó azzal, hogy e jogalanyok meghatározott eljárásait a törvényességi felügyelet hatálya alá tartozónak rendelte, a jogalanyok magánjogi viszonyait […] közjogilag is relevánssá változtatta."

A törvényességi felügyeleti eljárás **nemperes eljárás**, amelyre a **Pp. szabályai**t megfelelően alkalmazni kell, *szünetelés*nek azonban nincs helye. Az eljárás során csak *okirati bizonyítás*nak, valamint az ügyben érintettek *személyes meghallgatás*ának van helye. A törvényességi felügyeleti eljárásban a **jogi képviselet nem kötelező**.

A törvényességi felügyeleti eljárás során hozott jogerős cégbírósági intézkedéssel az ügyben keletkezett iratok nyilvánossá válnak, továbbá nyilvánosak az ügyben keletkezett iratok akkor is, ha a cég a cégbíróság felhívására a törvényes működését helyreállította.

3.1. A törvényességi felügyeleti eljárásra okot adó körülmények

Törvényességi felügyeleti eljárásnak van helye, ha

1. a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a cégjegyzékbe bejegyzett adat a *bejegyzést megelőzően már fennálló ok folytán törvénysértő;*
2. a cégjegyzékbe bejegyzett adat a *bejegyzést követően keletkezett ok miatt törvénysértő;*
3. a létesítő okirat vagy annak módosítása, illetve a *cégjegyzék nem tartalmazza* azt, amit a cégre vonatkozó *jogszabályok kötelezően előírnak;*
4. a cég a *működése során nem tartja be* a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve a létesítő okiratában foglaltakat;
5. *törvény* a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását *kötelezővé teszi*.

A cégjegyzékben szereplő adatokra vonatkozóan törvényességi felügyeleti eljárást csak az indíthat, aki a cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti per megindításra nem jogosult.

Nincs helye törvényességi felügyeleti eljárásnak, ha az arra vonatkozó igény a cégbejegyzést (változásbejegyzést) elrendelő végzés hatályon kívül helyezése iránti vagy más polgári perben, illetve közigazgatási eljárásban érvényesíthető. A törvényességi felügyelet nem terjed ki a cég gazdálkodásának és döntéseinek gazdasági-célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára.

Amennyiben egyszerűsített eljárásban bejegyzett cég vonatkozásában azért indul törvényességi felügyeleti eljárás, mert a bejegyzési kérelemben szereplő adat, amelynek bejegyzését az adott cégformára vonatkozóan a cégtörvény előírja, illetve a létesítő okirat, valamint a bejegyzési kérelem alapjául szolgáló, a törvény mellékletében felsorolt kötelezően, illetve szükség szerint csatolandó egyéb okirat nem felelt meg a jogszabályok rendelkezéseinek, a cégbíróság a jogi képviselővel szemben 50.000 Ft-tól 900.000 Ft-ig terjedő bírságot szab ki.

A törvényességi felügyeleti eljárás során a **cégbíróság** *hivatalból* vagy *kérelemre* jár el. Az ügy elbírálásában nem vehet részt az a cégbíró, aki az eljárás tárgyává tett ügyben a bejegyzési (változásbejegyzési) végzést hozta.

3.2. A cégbíróság eljárása hivatalból

Hivatalból jár el a cégbíróság, ha

a) az eljárás lefolytatásának szükségességéről, az arra okot adó körülményről *hivatalos eljárása során maga szerez tudomást*, vagy
b) az eljárást *más bíróság kezdeményezi*.

A *b)* pontban meghatározott esetben az eljárás megindításáról és befejezéséről a cégbíróság a kezdeményezőt értesíti.
Az *a)* pont alapján indul meg a törvényességi felügyeleti eljárás akkor is, ha a cégbíróság az eljárás megindítására okot adó körülményről olyan személytől szerez tudomást, aki az eljárásban kérelmezőként nem kíván részt venni, vagy jogi érdeke, illetve más feltétel hiányában nem vehet részt a törvényességi felügyeleti eljárásban.

A hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárásban hozott **érdemi határozatokkal szemben a cég jogorvoslattal élhet**. Az eljárásban felmerült költségeket (pl. a meghallgatás, a felügyelőbiztos költségeit) az

állam előlegezi. Amennyiben azonban a törvényességi felügyeleti eljárásban a cég a törvényes működést helyreállítja, illetve a cégbíróság a céggel (vezető tisztségviselővel) szemben intézkedést alkalmaz, a felmerült költségek viselésére a céget kell kötelezni. A költségviselést megállapító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Behajthatatlanság esetén a felmerült költségeket az állam viseli.

3.3. A cégbíróság eljárása kérelemre

Kérelemre indul a törvényességi felügyeleti eljárás, ha annak lefolytatását

1. az *ügyész*,
2. jogszabályban meghatározott feladatainak teljesítése körében
    a. a cég tevékenységének ellenőrzésére jogosult hatóság vagy *közigazgatási szerv*,
    b. a területileg illetékes gazdasági, illetve szakmai *kamara*, vagy
3. az kéri, akinek az eljárás lefolytatásához jogi érdeke fűződik és e *jogi érdeket valószínűsíti*.

A kérelemnek az ügy elbírálásához szükséges valamennyi tényt, illetve adatot tartalmaznia kell. A törvényességi felügyeleti *eljárás során* a *kérelmező a kérelme előterjesztésének okát nem változtathatja meg*. A törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásával felmerülő **költségeket** a **kérelmező köteles előlegezni**. A költségek viselése csak akkor terheli a kérelmezőt, ha a kérelme *alaptalan* volt.

Az eljárás során a kérelmező a **kérelmét bármikor visszavonhatja**. Ilyen esetben az eljárást meg kell szüntetni, és a felmerült költségeket a Pp. alapján a kérelmező viseli.

A kérelemre induló törvényességi felügyeleti eljárás során keletkezett iratokat (beadványokat, határozatokat) a bíróság megküldi a kérelmezőnek, illetve a cégnek, akik a törvényességi felügyeleti eljárásban nyilatkozatot tehetnek, illetve az érdemi határozatokkal szemben jogorvoslattal élhetnek.

3.4. A cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárása a cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elbírálásával egyidejűleg

Törvényességi felügyeleti eljárás a cégbejegyzési (változásbejegyzési) kérelem elbírálása során, a bejegyzési kérelem tárgyához kapcsolódóan **hivatalból nem indítható**. Törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatása - ha az a bejegyzési kérelem tárgyához kapcsolódik - a bejegyzési eljárás alatt

is kérelmezhető, ha a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelem vagy annak egyes részei, mellékletei jogszabályba ütköznek. Ilyen esetben a kizáró rendelkezést nem kell alkalmazni.

A törvényességi felügyeleti eljárásban a cégbíróság a bejegyzési kérelemről, illetve a törvényességi felügyeleti kérelemről együttesen dönt, azonban ilyen esetben a változásbejegyzési kérelem **részben történő elutasítására nem kerülhet sor**. A bejegyzési kérelemnek helyt adó, és ezáltal a törvényességi felügyeleti kérelmet elutasító végzés ellen fellebbezésnek nincs helye, azonban a perindítási jog a kérelmezőt is megilleti.

A törvényességi felügyeleti kérelem elbírálására tekintettel a cégbejegyzési (változásbejegyzési) eljárás legfeljebb 60 napra **felfüggeszthető.**

3.5. A törvényességi felügyeleti eljárás megindításának határideje, lefolyása

A cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárását az arra okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított 30 napon belül (*szubjektív határidő)*, illetve az eljárásra okot adó körülmény bekövetkezésétől számított 1 éves jogvesztő határidőn *(objektív határidő)* belül lehet kérni. Ha a cég valamely jogszabálysértő helyzetet vagy állapotot nem szüntet meg, az eljárás megindítása mindaddig kérhető, amíg ez a helyzet vagy állapot fennáll.

Ezek a határidők irányadók abban az esetben is, amikor a cégbíróság hivatalból indítja meg a törvényességi felügyeleti eljárást, azzal az eltéréssel, hogy **kivételesen indokolt esetben** az eljárás a törvénysértő cégjegyzékadat kiküszöbölése érdekében az **egyéves határidőt követően is megindítható**.

A törvényességi felügyeleti eljárást **addig kell folytatni**, amíg a törvényes állapot, illetve a cég **törvényes működése helyre nem áll**.

A törvényességi felügyeleti eljárás megindítása esetén a cégbíróság a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel és az eljárás alapjául szolgáló jogszabálysértés pontos megjelölésével **felhívja a céget**, hogy a végzésben meghatározott, legfeljebb 30 napos határidőn belül:

- írásban *nyilatkozzon* arról, hogy vitatja-e a kérelemben, illetve a végzésben foglaltakat, illetve
- ha nem vitatja a kérelemben vagy a végzésben foglaltakat, úgy a *törvénysértő állapotot szüntesse meg*.

A határidő - az eljárás okától függően - a cégnek a határidő lejárta előtt benyújtott kérelmére egy alkalommal, legfeljebb harminc nappal meghosszabbítható.
A törvényességi felügyeleti eljárás során a cégbíróság *a kérelmezőt*, és a *cég képviselőjét, tagját* **személyesen meghallgathatja** vagy tőlük írásbeli nyilatkozatot kérhet. A cég képviselőjének vagy tagjának elérhetősége céljából szükség esetén megkeresi a Belügyminisztérium Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatalát. A cégbíróság eljárása során hivatalból is beszerzi az írásbeli bizonyítékokat, illetve tisztázza azokat a körülményeket, adatokat és tényeket, amelyek a jogszabálysértő állapot megszüntetéséhez szükségesek.

A cégbíróság a törvényességi felügyeleti **eljárást megszünteti**, ha az eljárás eredményeként a cég a törvénysértő állapotot megszüntette, illetve a törvényes működését helyreállította.

A cégbíróság a **kérelmet elutasítja**, ha megállapítja, hogy a kérelemben jelzett jogsértés nem áll fenn. A hivatalból indult törvényességi felügyeleti eljárást meg kell szüntetni, ha az eljárás lefolytatása alapján a cégbíróság megállapítja, hogy a törvénysértő állapot nem áll fenn.

3.6. A cégbíróság intézkedései

A törvényes állapot helyreállítása érdekében a cégbíróság az intézkedésre okot adó körülménytől, illetve annak súlyától függően a következő intézkedéseket hozhatja:

a) a céget, illetve ha megállapítható, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra a vezető tisztségviselő tevékenysége adott okot, a vezető tisztségviselőt 100.000 Ft-tól 10 millió Ft-ig terjedő **pénzbírság**gal sújtja,

b) **megsemmisíti** a cég által hozott jogszabálysértő vagy a cég létesítő okiratába ütköző határozatot, és szükség esetén megfelelő határidő kitűzésével **új határozat hozatalát írja elő**,

c) ha a cég törvényes működése a legfőbb szervének összehívásával előreláthatólag helyreállítható, **összehívja a cég legfőbb szervét**, vagy ennek a feladatnak a végrehajtására - a cég költségére - megfelelő személyt vagy szervezetet rendel ki,

d) ha a cég működése törvényességének helyreállítása más módon nem biztosítható - legfeljebb *kilencven napra* - **felügyelőbiztos**t rendel ki.

A cégbíróság ezen **intézkedéseket együttesen**, illetve a bírságolást ismételten **is alkalmazhatja**.

A cégbíróságnak a végzés kiadását követően, ha a jogszabálysértő helyzet vagy állapot nem szűnt meg, valamelyik intézkedést az eljárás megindulásától számított kilencven napon belül alkalmaznia kell. A jogszabálysértő helyzet vagy állapot kiküszöbölésére felhívó végzések kiadásától a végzésben meghatározott határidő lejártáig eltelt időt az intézkedésre előírt határidő számítása során nem lehet figyelembe venni. Az egyes jogerős törvényességi felügyeleti **intézkedések között** 6 hónapnál hosszabb idő **nem telhet el**.

Ha a cég nem tesz eleget a törvénysértő állapot megszüntetése kapcsán a változásbejegyzési kérelem előterjesztésére vonatkozó kötelezettségének, a cégbíróság az intézkedések alkalmazása mellett a jogszabálysértő adatot hivatalból törölheti a cégjegyzékből.

A cégbíróság az *a)* és *b)* pontban foglalt intézkedést megfelelően alkalmazhatja a **minősített többséget biztosító befolyás megszerzőjével szemben** is, ha az a befolyás megszerzésére vonatkozó bejelentési kötelezettségét késedelmesen teljesíti vagy elmulasztja. Ha a törvényes működés a cégbíróság által tett intézkedés ellenére nem áll helyre, a cégbíróság a céget megszűntnek nyilvánítja.

Amennyiben a cégbíróság bármely intézkedés alkalmazása után úgy ítéli meg, hogy a törvényes működés további intézkedések alkalmazásával sem állítható helyre, a **céget megszűntnek nyilvánítja.**

3.7. A felügyelőbiztos jogköre

A Ctv. lehetőséget biztosít a cégbíróság számára arra, hogy - amennyiben a cég működése törvényességének helyreállítása más módon nem biztosítható - a cég mellé felügyelőbiztost rendeljen ki, legfeljebb 90 napos időtartamra.

Erre akkor kerül sor jellemzően, ha nem egyszerűen egy cégjegyzékadat törvénysértő jellege miatt kell eljárni vagy egy jogszabálysértő határozat megsemmisítése a feladat, hanem a **cég törvénysértő működése bonyolultabb, összetettebb okokra vezethető vissza**, illetve az olyan mulasztásban nyilvánul meg, amelynek kiküszöbölése hosszabb időt vesz igénybe és adott esetben meg kell, hogy előzze annak feltárása, hogy mi vezetett a törvényellenes működéshez.

A felügyelőbiztos kirendelésére, mint intézkedésre **hivatalból** és **kérelemre** egyaránt sor kerülhet. A cégbíróságnak a felügyelőbiztost kirendelő végzésében pontosan meg kell határoznia a felügyelőbiztos feladatkörét,

mely az eset összes körülményét, a törvénysértő működés jellegét tekintve más és más lehet. A törvény értelmében alapvetően kétféle jogkört láthat el a felügyelőbiztos és ehhez igazodik a feladatkörének a meghatározása is.

A cég vezető tisztségviselői a hatáskörüket csak a felügyelőbiztos részére biztosított jogok megsértése nélkül gyakorolhatják. A cégbíróság felügyelőbiztosként a cégtől **független, arra alkalmas személyt** jelölhet ki az állami szerv vagy kamara által vezetett névjegyzékben szereplő személyek közül (pl. ügyvéd, közvetítő, könyvvizsgáló, igazságügyi szakértő), feltéve, hogy ez a személy a megbízatást elvállalja. A felügyelőbiztos a működése során az adott helyzetben általában elvárható gondossággal köteles eljárni. A kötelezettségeinek megszegésével okozott kárért a **polgári jogi felelősség általános szabályai szerint felel**.

Nem lehet felügyelőbiztos, akinek *közeli hozzátartozója*, illetve *élettársa* a *cég tagja* (részvényese), *vezető tisztségviselője*, *felügyelőbizottsági tagja* vagy *könyvvizsgálója*, valamint az, aki a céggel *azonos tevékenységet folytató más cégben vezető tisztségviselő*.

A felügyelőbiztos feladata a cég törvényes működésének helyreállításához szükséges intézkedések megtétele. Ennek érdekében a vezető tisztségviselőktől, illetve a cég vezető állású munkavállalóitól felvilágosítást kérhet. A felügyelőbiztos a cég üzleti titkait köteles megőrizni és a birtokába jutott információkról csak a cégbíróságot tájékoztathatja. A felügyelőbiztos a cégbíróság felhívására, a bíróság által megadott határidőn belül és módon köteles tevékenységéről beszámolni.

Ha a törvényességi felügyeleti eljárásnak az az oka, hogy a **cégnek nincs megválasztott vezető tisztségviselője**, a felügyelőbiztos - a cégbíróság végzésében meghatározottak szerint - a vezető tisztségviselő jogkörét gyakorolja. Erre tekintettel a cégbíróság a felügyelőbiztost - szükség esetén a korábbi vezető tisztségviselő törlésével egyidejűleg - a cégjegyzékbe hivatalból bejegyzi. Ha a felügyelőbiztos kirendelése a cég tagja (részvényese) kérelmére történt, a cégbíróság feljogosíthatja a felügyelőbiztost arra is, hogy betekintsen a cég könyvvezetésébe, szerződéseit, bankszámláit megvizsgálhassa.

A cég vezető munkavállalói, illetve tagjai kötelesek a felügyelőbiztos részére minden olyan eszközt, iratot, illetve információt biztosítani, amely hozzásegíti ahhoz, hogy a vezető tisztségviselői feladatait elláthassa. A felügyelőbiztos kérelmére a cégbíróság a felügyelőbiztos tevékenységét

akadályozó személyt a pénzbírsággal sújtja. A pénzbírság többször is kiszabható.

Ha a felügyelőbiztos kirendelésére a cég tagja (részvényese) kérelmére került sor, a felügyelőbiztos a vezető tisztségviselő jogkörében a halaszthatatlan intézkedések megtételére is jogosult. Szerződést azonban csak akkor köthet, követelést csak akkor ismerhet el, illetve jogról csak akkor mondhat le, ha ezáltal az általa képviselt **céget nyilvánvaló károsodástól óvja meg**.

A felügyelőbiztos jogszabálysértő vagy a cég, annak tagjai (részvényesei), hitelezői vagy más személy jogos érdekét sértő tevékenysége vagy mulasztása miatt a sérelmet szenvedett személy vagy szervezet a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül, de legfeljebb a felügyelőbiztos kirendelésének időtartama alatt a cégbíróságnál **kifogás**sal élhet. Ha a *cégbíróság* a kifogást megalapozottnak találja, a felügyelőbiztos intézkedését megsemmisíti, vagy kötelezi a megfelelő intézkedés megtételére, illetve más felügyelőbiztost rendel ki, ellenkező esetben a kifogást elutasítja.

Ha a felügyelőbiztos kirendelése kérelemre történik, a felügyelőbiztos **költségeinek és díjának** a cégbíróság által meghatározott várható összegét a kérelmező köteles előlegezni. Ha a törvényes működés helyreállt, vagy a cégbíróság végzésében megszabott határidő lejárt, a cégbíróság a felügyelőbiztost felmenti és költségeit, valamint díját megállapítja azzal, hogy azt a cég viseli. Ha a cég terhére megállapított összeg behajthatatlannak bizonyul, a felügyelőbiztos költségét és díját a kérelmező, illetve hivatalból kirendelt felügyelőbiztos esetében az állam viseli. A felügyelőbiztos költségét és díját megállapító végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A felügyelőbiztos által felszámítható díjat az igazságügyminiszter rendeletben állapítja meg.

3.8. A cég megszűntnek nyilvánítása

A cégbíróság által lefolytatható törvényességi felügyeleti eljárás **legsúlyosabb jogkövetkezménye** a cég megszűntnek nyilvánítása lehet, melyre azonban csak akkor kerülhet sor, **ha a törvényes működés a bíróság által hozott intézkedések ellenére sem következik be**. Ebben az esetben a cégbíróság a céget *eltiltja a további működéstől*, egyben megszűntnek nyilvánítja, és *kezdeményezi a cég felszámolását, vagy elrendeli kényszertörlési eljárás lefolytatását*, amennyiben az adott cégformára irányadó anyagi jogszabályok ezt lehetővé teszik. Ha a felszámolásra vagy

kényszertörlési eljárásra az adott cégformára tekintettel nem kerülhet sor, e tényről a cégbíróság az állami adóhatóságot elektronikus úton haladéktalanul értesíti és a cégre irányadó anyagi jogszabály rendelkezései szerint gondoskodik a cég cégjegyzékből történő törléséről.

Változás a korábbi szabályokhoz képest, hogy a cég megszűntnek nyilvánítására a cégbíróság által meghozott **első eredménytelen intézkedést követően is sor kerülhet**, ha a cégbíróság *úgy ítéli meg, hogy a törvényes működés helyreállítására elrendelhető további intézkedések sem vezetnének eredményre.* A cégbíróság a céget abban az esetben is megszűntnek nyilvánítja, ha az állami adóhatóság értesítése alapján a cég az alkalmazott adójogi jogkövetkezmények ellenére sem tett eleget a beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének.

A cég bejegyzésére vonatkozó végzéssel kapcsolatos törvényességi felügyeleti eljárás nem vezethet a cég megszűntnek nyilvánításához, kivéve, ha a cég alapítása bűncselekménnyel vagy bűncselekmény elkövetése érdekében történt és ez a tény jogerős bírósági ítélet alapján megállapítható. A bíróság a jogerős ítéletét megküldi a cégbíróságnak, mely az ítélet kézbesítésétől számított hatvan napon belül a céget megszűntnek nyilvánítja, kivéve, ha megállapítható, hogy az alapítók már nem szerepelnek a cégjegyzékben és a cég működése törvényes.

4. Különleges törvényességi felügyeleti eljárások

A Ctv. külön fejezetben (VII. Fejezet) nevesít néhány különleges törvényességi felügyeleti eljárást. Ezeknek közös vonása, hogy nem általánosságban, pl. valamely cégjegyzékadat jogszabálysértő jellege miatt indulhat az eljárás, hanem a törvény pontosan meghatározza az eljárás okát, specialitásait.

4.1. A zárgondnok kirendelése

Ha a cégbíróság hivatalos tudomására jut, hogy a cég vagy annak tagja

- *nemzetközi jogi kötelezettségen* alapuló, illetve
- az *Európai Unió Működéséről szóló* szerződés 75. cikke (terrorizmus elleni küzdelem érdekében szükséges közigazgatási intézkedések a tőkemozgások és fizetési műveletek tekintetében, rendeleti formában), illetve 215. cikke (harmadik országgal szemben fennálló gazdasági és pénzügyi kapcsolatok részbeni vagy teljes megszakításáról rendelkező határozat) alapján elfogadott uniós jogi aktusok (rendeletek, határozatok), valamint az ezen jogi aktusok

felhatalmazása alapján elfogadott jogi aktusok, illetve intézkedések által elrendelt pénzügyi vagy vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá tartozik

a **cégbíróság** a cég működését felfüggeszti.

A cégbíróság az intézkedést megszünteti, ha a cég vagy annak tagja már nem tartozik pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedés hatálya alá.

4.2. Más hatóság eljárásának kezdeményezése

Speciális törvényességi felügyeleti eljárás, amikor a cégbíróság csak **szignalizációs jogot gyakorol**, az eljárást nem maga folytatja le, csak kezdeményezőként lép fel. Sokszor előfordul ugyanis a gyakorlatban, hogy a cégbíróság észleli, hogy más hatósági intézkedésre is szükség lenne a cég jogellenes működésére tekintettel, erre azonban maga nem jogosult, mert pl. a Magyar Nemzeti Bank járhat el a céggel szemben.

A cégbíróság más hatóság eljárásának lefolytatását kezdeményezi, ha azt a **cég jogszabálysértő működése** vagy a **vezető tisztségviselők jogellenes tevékenysége miatt** a tagok (részvényesek) érdekeinek, illetve a hitelezők jogainak védelme céljából *szükségesnek látja*. A kezdeményezett eljárást lefolytató hatóság 30 napon belül köteles tájékoztatni a cégbíróságot arról, hogy az eljárást megindította-e, a későbbiekben pedig a megindított eljárás befejezéséről, illetve a megtett intézkedésekről is.

4.3. A beszámoló letétbe helyezése, valamint közzététele elmulasztásának jogkövetkezménye

A gazdasági élet biztonságos működése szempontjából kiemelt jelentősége van annak, hogy a cégbírósági nyilvántartásban szereplő, működő cégek aktuális és valós számviteli adataikat hozzáférhető módon tegyék közzé. A hozzáférhetőséget a nyilvánosság számára a cégbírósági nyilvántartás jelenti, melyből az érdeklődők ily módon nem csak a cég legfőbb adatairól kaphatnak információt, hanem a gazdálkodásáról, vagyis tevékenységének sikerességéről.

A cégnek a számviteli törvény szerinti beszámolót **elektronikus úton**, a kormányzati portál útján kell a céginformációs szolgálat részére megküldeni; ennek során nincs helye a papír alapú beszámoló képi formátumú elektronikus okirattá történő átalakításának. A beszámolóhoz - a cég, a beszámolót benyújtó természetes személy azonosíthatósága, valamint a benyújtás jogszerűségének igazolása érdekében - **elektronikus űrlapot kell**

mellékelni. Az elektronikus űrlapot a céginformációs szolgálat továbbítja - az érkezést követően haladéktalanul - az állami adóhatóság részére. A beszámolónak a céginformációs szolgálat részére történő elektronikus megküldésével a cég letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének is eleget tesz. A számviteli törvény szerinti beszámoló elektronikus okiratként történő elkészítése nem jogosít a beszámoló összeállítását (formáját, szerkezetét, tagolását) illetően a számviteli törvényben előírt rendelkezésektől való eltérésre.

A beszámolót a cégnek az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény rendelkezései szerint könyvvizsgálója küldi meg a céginformációs szolgálat részére. Ha a cég a beszámolóról - külön jogszabály szerint arra feljogosított által aláírt - papír alapú okirat alapján határozott, úgy a könyvvizsgáló egyben igazolja, hogy az ezt követően elektronikus úton megküldött beszámoló megegyezik a jóváhagyott beszámolóval. Ebben az esetben a könyvvizsgáló a papír alapú beszámoló egy eredeti példányát - annak elfogadásától számított tíz évig - megőrzi, és amennyiben a megküldött beszámoló szabályszerűségével összefüggésben kétség merülne fel, köteles azt a cégbíróság felhívására bemutatni. A beszámolóhoz mellékelni kell az adózott eredmény felhasználására vonatkozó határozatot, valamint kötelező könyvvizsgálat esetén a független könyvvizsgálói jelentést is. E törvény beszámolóra vonatkozó előírásait az adózott eredmény felhasználására vonatkozó határozatra, valamint a könyvvizsgálói jelentésre is megfelelően alkalmazni kell.

A **beszámoló közzétételére a céginformációs szolgálat honlapján**, napi feltöltéssel kerül sor. A közzétételi költségtérítést külön jogszabályban meghatározott módon kell megfizetni az igazságügyért felelős miniszter által vezetett minisztériumnak a kincstárnál vezetett számlájára. A közzétételi költségtérítés - ideértve a céginformációs szolgálat által nyújtott céginformációért fizetendő közzétételi költségtérítést is - a központi költségvetés központosított bevételének minősül. A közzétételi költségtérítés befizetését a céginformációs szolgálat ellenőrzi. Ha a közzétételi költségtérítés befizetése nem vagy nem megfelelő összegben történt meg, erről a céginformációs szolgálat 30 napon belül értesíti az állami adóhatóságot. Ebben az esetben a céget úgy kell tekinteni, mint amely a letétbe helyezési és a közzétételi kötelezettségnek nem tett eleget.
A kormányzati portál a beszámoló közzétételre történő megküldésének teljesítéséről az időpont megjelölésével **elektronikus igazolást** küld a beszámolót benyújtó személynek. A beszámoló megküldésére vonatkozó határidők tekintetében a céginformációs szolgálathoz történő - az informatikai szempontból szabályszerű - érkezés időpontja irányadó.

Az állami **adóhatóság elektronikus úton haladéktalanul értesíti** a cégbíróságot, ha a nyilvántartásából megállapítható, hogy a cég a beszámoló letétbe helyezési, illetve közzétételi kötelezettségének az alkalmazott adójogi jogkövetkezmények ellenére sem tett eleget. A cégbíróság az állami

adóhatóság értesítése alapján hivatalból jár el. Amennyiben a cég nem tett eleget a számviteli törvény szerinti beszámoló megküldésére vonatkozó kötelezettségének, a *cégbíróság legkésőbb* az állami adóhatóság elektronikus értesítésének érkezésétől számított **20 napon belül**, ha a cég mulasztását megállapította, a **céget megszűntnek nyilvánítja** és felügyeleti illeték megfizetésére kötelezi.

A cég megszűntnek nyilvánítására irányuló eljárást abban az esetben kell megszüntetni, ha az eljárás alatt az állami adóhatóság a fent megjelölt 20 napon belül, illetve a cég a megszűntnek nyilvánító végzés jogerőre emelkedésének napja előtt értesíti a cégbíróságot, hogy a cég a beszámoló letétbe helyezési és közzétételi **kötelezettségének eleget tett**. A cég számára megállapított határidő jogvesztő, elmulasztása esetében igazolásnak helye nincs. A beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettség utólagos teljesítése a felügyeleti illeték megfizetése alól nem mentesíti, ebben az esetben méltányosság nem alkalmazható.

4.4. A cégjegyzékbe bejegyzett személynek a céggel kapcsolatos jogviszony törlésére irányuló kérelme

Ha a társaság **tagjai**ban, **vezető tisztségviselői**ben, ha a társaságnál **felügyelőbizottság**, illetve **könyvvizsgáló** működik, ezeknek személyében változás történik, erről a társaság legfőbb szerve is dönthet, a **létesítő okirat formális módosítására nincs szükség**. A változást azonban – értelemszerűen – 30 napon belül ebben az esetben is be kell jelenteni a cégbíróságnak, annak érdekében, hogy a cégjegyzékadat módosítása, majd a változás Cégközlönyben történő közzététele minél előbb megtörténhessen. A törvény értelmében ugyanis harmadik személlyel szemben a cégjegyzékadatra a cég csak ezt követően hivatkozhat.

A szabályozás lehetőséget biztosít arra, hogy amennyiben a cégjegyzékbe bejegyzett személy igazolja, hogy a cég vezető tisztségviselőjétől írásban kérte a céggel fennálló jogviszonya megszűnésének cégbírósághoz történő bejelentését, és ennek a **vezető tisztségviselő** 60 napon belül **nem tett eleget**, úgy a rá vonatkozó cégjegyzékadat törlésének kikényszerítése érdekében **törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását kérheti** illeték, valamint közzétételi költségtérítés megfizetése nélkül, melyet ilyen esetben a cégbíróságnak le kell folytatnia. A felhívás elküldését igazoló iratot a kérelemhez csatolni kell.

Ha a **kézbesítési megbízott fordul a cégbírósághoz**, igazolnia kell azt is, hogy a külföldi személyt tájékoztatta a megbízatásról történt lemondásáról,

és írásban felhívta, hogy gondoskodjon másik kézbesítési megbízottról, azonban a külföldi személy az értesítést követő hatvan napon belül nem jelölt ki új kézbesítési megbízottat, vagy a külföldi személy részére a lemondást tartalmazó okirat nem volt kézbesíthető. A kézbesítési megbízottnak a kérelméhez, illetve a vezető tisztségviselőhöz intézett bejelentéséhez a felhívás elküldését, illetve a kézbesítés sikertelenségét igazoló iratokat csatolnia kell. A kézbesítési megbízott a törvényességi felügyeleti eljárás kérelme történő benyújtásáig köteles a kézbesítési megbízotti feladatokat ellátni, kivéve, ha már a lemondását tartalmazó okirat kézbesítése is sikertelen volt a külföldi személy részére.

Ez a törvényességi felügyeleti eljárás **illeték, valamint közzétételi költségtérítés megfizetése nélkül kezdeményezhető**. Ha a cégbíróság a kérelmezőt törli a cégjegyzékből, ezzel egyidejűleg a törvényességi felügyeleti eljárás általános szankcióit alkalmazhatja a cég ellen. Ha a cég képviseletére kizárólag olyan személy jogosult, akinek a kézbesítési megbízottját a cégbíróság törölte a cégjegyzékből, a cégbíróság szankció alkalmazása helyett megindítja a cég megszüntetésére irányuló eljárást.

4.5. Az ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló eljárás

A hitelezői igények kielégítését és a forgalom biztonságát szolgáló jogszabályok hatálya alól a vállalkozások egy része úgy vonja ki magát, hogy a vagyonához képest jelentős tartozást felhalmozott céget (annak vagyoni hányadát, üzletrészét, részvényét stb.) ingyenesen vagy ellenérték fejében értékesíti. Ezt követően tulajdonosként és gyakran vezető tisztségviselőként olyan személyek kerülnek a cégjegyzékbe, akiknek személyazonossága és tartózkodási helye nem állapítható meg, illetve, ha megtalálhatóak is, teljesen vagyontalanok.

A törvényességi felügyeleti eljárás alapvető célja a cég törvényes működésének helyreállítása, melyre a cégbíróság a megfelelő szankció alkalmazásával készteti a céget. Abban az esetben azonban, ha a céggel (képviselőjével) nem lehet kommunikálni, kapcsolatba lépni, tehát a cég a székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén nem található, illetve a cég képviseletére jogosult személyek tartózkodási helye is ismeretlen (ideértve azt az esetet is, amikor a képviselő lakóhelye külföldön van, de nincs képviseleti megbízottja), akkor a cégbírósági szankciónak nincsen címzettje, az tehát nem alkalmazható. Ilyen esetben - mivel a törvényes működés valószínűleg nem állítható helyre - már csak az lehet az elvárás, hogy a „**fantomizálódott”** cég ne szerepeljen tovább a törvényesen működő cégek közhiteles regiszterében, a cégnyilvántartásban.

Az **eljárás megindításának feltételei**, hogy ha a cégbíróság tudomást szerez arról, hogy

- a cég a *székhelyén, illetve telephelyén, fióktelepén sem található*, és
- a cég *képviseletére jogosult személyek lakóhelye is ismeretlen* vagy ismeretlennek minősül, mivel a cég képviseletére jogosult személy lakóhelye külföldön van és nincs a cégjegyzékbe bejegyzett kézbesítési megbízottja (a továbbiakban: ismeretlen székhelyű cég),

a cégbíróság **közvetlenül megkeresi** vagy szükség esetén a **Cégközlönyben közzétett hirdetményben** felhívja a cég tagjait (részvényeseit), hogy a cég törvényes működéséhez szükséges intézkedéseket hatvan napon belül tegyék meg *(a cégbíróság előzetes intézkedése)*. A törvényes működés helyreállítása érdekében a tagok (részvényesek) a cég legfőbb szervének összehívására is jogosultak.

Ha a cégjegyzék **nem tartalmazza** a cég tagjait (részvényeseit), vagy a törvényes működés helyreállítása azért nem történt meg, mert a cég vezető tisztségviselője és valamennyi tagja **ismeretlen**, a cégbíróság a Cégközlönyben **végzést tesz közzé, mely felhívást tartalmaz** arra, hogy akinek a cég székhelyére, működésére, illetve a képviselő lakóhelyére vonatkozó adatról tudomása van, azt a *közzétételtől számított 30 napon belül a cégbíróságnak jelentse be.*

A cég székhelyére, működésére, vezető tisztségviselőire vonatkozó **érdemi bejelentés esetén** a cégbíróság felhívja a cég képviselőjét a szükséges változásbejegyzési kérelem benyújtására. Ha a felhívás eredményes, a cégbíróság az eljárást megszünteti.

Ha a cég a változásbejegyzési kérelmet határidőben nem nyújtja be vagy a cégbíróság **intézkedése egyébként nem vezetett eredményre**, a cégbíróság az eljárást megszünteti, és a *céget megszűntnek nyilvánítja*. Ezt a végzést a cégbíróság a Cégközlönyben közzéteszi azzal, hogy a végzés ellen a megjelenésétől számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye.

5. Peres eljárások

5.1. Társasági határozatok bírósági felülvizsgálata

5.1.1. Megtámadható határozatok

A társaságok törvényes működésének egyik legfontosabb garanciális szabálya a társaság, ill. szervei által hozott határozatokkal szemben a **bírósági út igénybevételének lehetősége**. A gazdasági társaságok legfőbb szerve és az esetleges további, testületként működő szervei a határozataikat rendszerint a többségi elvnek megfelelően egyszerű vagy minősített többséggel hozzák. A többségi elvből következik, hogy abban az esetben is kötelező minden tagra (részvényesre) a határozat, ha azzal nem értenek egyet, ellene szavaztak, vagy nem is voltak jelen a szabályszerűen összehívott és lefolytatott döntési mechanizmus során. A többségi elv demokratizmusa sem jelent azonban garanciát arra, hogy ne a kisebbségben maradók képviseljék a törvényességet és ne a többségi akarat legyen a jogellenes.

A gazdasági társaság **bármely tagja** (részvényese) **kérheti** a társaság szervei által hozott **határozatok bírósági felülvizsgálatát** arra hivatkozással, hogy a *határozat jogszabálysértő*, tehát a Ptk. vagy más jogszabály rendelkezéseibe, illetve a társasági szerződésbe ütközik. A keresetben meg kell jelölni azt a jogszabályi rendelkezést, illetve a létesítő okirat azon pontját, amelyet a perindításra jogosult álláspontja szerint a határozat sért. Ebből következik, hogy **kizárólag jogszerűségi szempontokból lehet megtámadni** a gazdasági társaság szervei által hozott határozatot, és nincs lehetőség arra, hogy a keresetindításra jogosult tag (részvényes), vezető tisztségviselő vagy felügyelő bizottsági tag érdeksérelemre hivatkozva éljen keresetindítási jogával.

5.1.2. A kereset benyújtására jogosultak köre

A jogorvoslatot az ún. rendes bírósági eljárásban kell keresetindítás útján érvényesíteni. Az eljárásra a Pp. általános hatásköri és illetékességi szabályai az irányadók. A pert valamennyi gazdasági társasági formánál a **társaság, mint alperes** ellen kell megindítani a törvényszék előtt.

A gazdasági társaság **legfőbb szerve által hozott határozat** bírósági felülvizsgálatát a társaság bármely *vezető tisztségviselője*, illetve a *felügyelőbizottság bármely tagja* is kezdeményezheti.

A keresetindítás joga érvényesen nem zárható ki, de nem illeti meg azt a személyt, aki – a tévedés, a megtévesztés és a jogellenes fenyegetés eseteit kivéve – a határozat meghozatalához szavazatával hozzájárult. Itt a törvény *kifejezetten támogató szavazatról* beszél, tehát a szavazáson tanúsított tartózkodás a kereseti jogot nem zárja ki. Megtévesztésre, jogellenes fenyegetésre hivatkozással az is megtámadhatja a jogsértő határozatot, aki annak meghozatalához szavazatával hozzájárult.

5.1.3. A perindítás eljárásjogi feltételei

A kereset indítási jogot a társasági törvény szigorú eljárásjogi feltételek betartásához köti. Az egyik feltétel a perindítási határidő számításánál az ún. **szubjektív határidő** betartása, ami a sérelmezett határozatról való tudomásszerzéstől számított 30 nap. Ez a határidő nem jogvesztő, ezért elmulasztása esetén az általános szabályok szerint igazolási kérelemnek van helye. A másik feltétel a perindítás **objektív határidejének** a betartása, ami azt jelenti, hogy a perindítás a sérelmezett határozat meghozatalától számított legkésőbb 1 éven belül történjék meg. Ennek az elmulasztása jogvesztő, ezért igazolási kérelemnek akkor sincs helye, ha az érintett a perindításban akadályoztatva volt vagy a határozatról korábban nem is volt tudomása. Ilyen esetben a bíróság a keresetlevelet a Pp. 130. § (1) bekezdés h) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül elutasítja, azaz a bíróság a kereset érdemi vizsgálatába nem is bocsátkozik. Ha pedig erre mégis sor kerülne, akkor az eljárásnak a Pp. 157. § a) pontja alapján a megszüntetésének van helye.

A perindítási határidő számításánál különbséget kell tenni az anyagi és az eljárásjogi szabályok által megállapított határidők között. A fenti határidő anyagi jogi határidő. Az anyagi jogi szabályok által megállapított perindítási határidőknél a keresetlevél bírósághoz érkezése időpontját kell figyelembe venni. Ezért nem kimentési ok pl. az a gyakori hiba, amikor a Pp. 105. § (4) bekezdésére hivatkozással a határidő utolsó napján adják postára a keresetlevelet. A Pp.-nek ez a rendelkezése ugyanis nem vonatkozik a peres eljárást kezdeményező beadványra, ill. a keresetlevélre, mert az anyagi jogszabályok által megállapított jogvesztő határidő az utolsó napján mindenképpen lejár, függetlenül a postára adás időpontjától.

A keresetindításnak a **határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs**, de a bíróság a határozat végrehajtását felfüggesztheti. A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye, azonban a döntést a bíróság kérelemre maga is megváltoztathatja. A társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránti perben **bírósági meghagyás nem bocsátható ki**.

A vezető tisztségviselők által indított perben a **társaság képviseletét** nem láthatja el az a törvényes képviselő alperesként, aki egyben felperes is. Ezért erre az esetre az alperesi társaság képviselőjeként a törvény a felügyelő bizottság által kijelölt bizottsági tagot ruházza fel a törvényes képviselői jogosítványokkal. Mivel a részvénytársaság kivételével, ill. a kötelező esetek hiányában nem minden társasági formában kötelező az felügyelő bizottság létrehozása, továbbá felügyelő bizottság létrehozása esetén valamennyi bizottsági tag együttesen is indíthat keresetet az ügyvezetőkkel, ill. az igazgatósági tagokkal, ilyenkor a bíróság a társaság részére ügygondnokot rendel.

A jogsértő határozatot a törvényszék hatályon kívül helyezi. A jogsértő társasági határozat felülvizsgálata során hozott bírósági határozat hatálya azokra a tagokra (részvényesekre) is kiterjed, akik nem álltak perben.

5.2. Tagkizárás

5.2.1. Kizárási tilalmak

A Ptk. nem ragaszkodik a felek között fennálló kapcsolat végleges fenntartásához, erre tekintettel a törvény – a nyilvánosan működő részvénytársaság kivételével – valamennyi társasági formánál lehetővé teszi, hogy a tag tagsági jogviszonya kizárással szűnjön meg, amennyiben annak törvényi feltételei fennállnak.
Bizonyos esetekben nem célszerű lehetővé tenni a kizárás lehetőségét, vagy azért mert visszaélésre adhat okot, vagy azért, mert a kisebbségi tulajdonban lévő tagnak nem célszerű biztosítani azt a lehetőséget, hogy a többségi tulajdonost megfossza tagságától. **Nem indítható tehát kizárás**ra irányuló kereset

- az nyrt. *részvényese* ellen;
- a tag nem zárható ki a gazdasági társaságból, ha a gazdasági társaságnak *csak két tagja van;*
- nem zárható ki az a tag sem, aki legalább a szavazatok *háromnegyedével* rendelkezik.

A kizárás a tagsági jogviszony megszüntetésének sajátos módja, amely tulajdonképpen „szankciós” jellegű, ugyanis a tag személyében, tevékenységében vagy mulasztásában beálló olyan körülmény jogkövetkezményeként merülhet fel, amikor a tagnak a társaságban maradása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztetné.

5.2.2. Kizárási okok, a per megindítása

A tag kizárásának konkrét okait a Ptk. nem nevesíti, hanem általánosságban jelöli meg kizárási okként az **olyan magatartást, ami a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyezteti**. Ez megnyilvánulhat aktív és tevőleges magatartásban, de lehet olyan jellegű passzivitás vagy a társaság közös döntését – pl. egyhangúságot – kívánó ügyeitől való sorozatos és indokolatlan távolmaradás is, ami ugyancsak veszélyeztetheti a társaság szabályszerű vagy eredményes működését. Lényeges követelmény az is, hogy ez a fajta veszélyeztetés nagymértékű, azaz jelentős és valós, reális legyen.

A **kizárási döntés meghozatalára nem a társaság, hanem kizárólag bíróság jogosult**. A társaság legfőbb szerve csupán a perindítás elhatározásáról jogosult dönteni minősített - legalább *háromnegyedes* - szótöbbséggel. Csak ennek a határozatnak a birtokában jogosult a társaság mint felperes az adott taggal szemben a kizárás iránti perindításra 15 napos határidővel a határozat meghozatalától. A határidő jogvesztő, ezért elmulasztása esetén *nincs helye igazolási kérelemnek*.

A perindításról a gazdasági társaság legfőbb szerve háromnegyedes szótöbbséggel határoz. A határozatot írásba kell foglalni. Az érintett tag a perindítás kérdésében nem szavazhat. A keresetet a határozat meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül lehet előterjeszteni a törvényszéken.

A perindítást elhatározó társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, annak jogsértő voltára azonban a kizárási perben az alperes hivatkozhat.

5.2.3. Az eljárás sajátosságai

A kizárási kereset gyors elbírálásához a társaságnak alapvető érdeke fűződik. Ezért a törvény speciális eljárásjogi rendelkezésekkel igyekszik ezekben a perekben a gyors érdemi határozat meghozatalát előmozdítani. Sajátossága a fenti pereknek, hogy **amíg jogerős döntés nem születik** a kizárásra, addig az érintett **tag teljes körűen és változatlanul gyakorolhatja a tagsági jogait**. Kivétel ez alól, ha kérik a per jogerős lezárásáig a tagsági jogok gyakorlásának a felfüggesztését és annak a bíróság helyt ad. Ilyenkor a nyereségből való részesedést kivéve a tag nem gyakorolhatja a tagsági jogait, így pl. nem vehet részt a taggyűlésen, nem szavazhat stb.

Mivel az ilyen perek a mégoly gyors elbírálásuk alatt is lehetőséget adhatnak arra, hogy ha felfüggesztették az érintett tag tagsági jogainak gyakorlását, akkor az érintett érdekeinek kijátszásával módosítsák a társasági szerződést, vagy olyan döntést hozzanak – pl. a társaság megszűnéséről – amivel vagy egyáltalán nem, vagy csak rendkívül nehezen helyreállítható jogsérelmet okoznának alaptalannak bizonyuló perindítás esetén, ezért a törvény a **tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt megtiltja a társasági szerződés módosítását,** vagy a **társaság átalakulásának,** vagy **jogutód nélküli megszűnésének** az **elhatározását**. Kivételt csak a törvényben kötelezően előírt esetek jelentenek.

A fenitek szellemében a bíróság az **alperes tagsági jogainak gyakorlását** az eljárás jogerős befejezéséig **kérelemre felfüggesztheti**. A felfüggesztés a tagnak az adózott eredmény felosztása során reá eső részhez (*osztalék*) való jogát nem érinti. A felfüggesztés ideje alatt keletkezett tartozásokért a tagsági jogaiban felfüggesztett tag korlátlan felelőssége nem áll fenn. A felfüggesztést elrendelő végzés ellen fellebbezésnek nincs helye, a bíróság azonban az ilyen végzést kérelemre maga is megváltoztathatja.A tag kizárása iránti perben a **tárgyalást** - ha egyéb intézkedésre nincs szükség - legkésőbb a keresetlevélnek a törvényszékhez történő érkezésétől, választottbírósági eljárás esetében a tanács megalakulásától számított **15. napra kell kitűzni**.

A tag kizárása iránti kereset **más keresettel nem kapcsolható össze**, keresetváltoztatásnak, viszontkereset előterjesztésének nincs helye. A felperes az eredetileg előterjesztett kereseti tényálláshoz képest más ténybeli indokra a kizárási per folyamán nem térhet át.
A kizárási perben **szünetelésnek, felfüggesztésnek, bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye**; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.

A jogerős ítélet ellen **felülvizsgálat és perújítás nem kezdeményezhető**.

5.2.4. A kizárással érintett tag jogállása

Sajátossága a fenti pereknek, hogy amíg jogerős döntés nem születik a kizárásra, addig az érintett tag teljes körűen és változatlanul gyakorolhatja a tagsági jogait. Kivétel ez alól, ha kérik a per jogerős lezárásáig a tagsági jogok gyakorlásának a felfüggesztését és annak a bíróság helyt ad.

Csak a kizárást kimondó ítélet **jogerőre emelkedésével szűnik meg** a tagsági jogviszony. A jogviszony megszűnéséig a tagsági jogviszonyból eredő

jogosultságok gyakorolhatók, tehát jár a tagnak a társaság felosztott nyereségéből az a rész, ami egyébként őt illeti. A nyereséget a tag vagyoni hozzájárulása keletkezteti, mivel a munkajövedelmeket más címen már költségként levonták. A tiszta eredményhez tehát a felfüggesztett tag is hozzájárult, pusztán azáltal, hogy vagyoni hozzájárulása ott van a társaságban és tőkéje „dolgozik". A tag nem vagyoni jogai tekintetében viszont a felfüggesztés azt eredményezi, hogy a per tartama alatt ezeket a jogokat nem gyakorolhatja.

VI. FEJEZET
EGYÉB JELLEMZŐEN PROFITORIENTÁLT JOGALANYOK (SPECIÁLIS TÁRSASÁGOK)

1. Szövetkezetek

1.1. A szövetkezet fogalma és jellemzői

A XX. század második felének történelméből megismert termelőszövetkezetekkel ellentétben a mai modern szövetkezet fogalma egy kooperáción, közös szükséglet kielégítésen, gazdasági szereplők közötti koordináción, hatékony együttes fellépésen alapuló társulási forma. A szövetkezetek jogát a Ptk., valamint a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény szabályozza.

A **törvényi definíció** szerint a szövetkezet a tagok vagyoni hozzájárulásából álló tőkével alapított, a *nyitott tagság* és a *változó tőke* elvei szerint működő, a tagok *gazdasági* és *társadalmi szükségleteinek kielégítésére* irányuló tevékenységet végző jogi személy, amelynél a tag kötelezettsége a szövetkezettel szemben vagyoni hozzájárulásának szolgáltatására és az alapszabályban meghatározott személyes közreműködésre terjed ki. A szövetkezet kötelezettségeiért *a tag nem köteles helytállni*.

A fenti definícióból látható, hogy a szövetkezet túlnyúlik a társaságok egyszerű gazdasági érdekek által vezérelt kooperációján, és a tagok *közösségformáló (önfenntartó) szervezet*évé lép elő, tevékenységét kiterjesztve a gazdasági szükségletek szférájából egészen a társadalmi szükségletek felé. A szövetkezetet a gazdasági társaságoktól pontosan az különíti el, hogy a tag nyereségből való részesedésének mértéke a tevékenységben való részvételhez igazodik.

A szövetkezet **tevékenysége** értékesítésre, termelésre, szolgáltatásra és beszerzésre egyaránt irányulhat. A tevékenység így ugyanúgy profitorientált és gazdasági jellegű, mint a gazdasági társaságok vonatkozásában, azonban ezen túlmenően társadalmi szükségletek kielégítésére is hivatott a szövetkezet.

A szövetkezet például egy szövetkezeti boltot is üzemeltethet. Minél többet vásárolnak a szövetkezet tagjai ebben a boltban, annál nagyobb lesz a szövetkezet nyeresége, és a közreműködésükből adódóan ebből a nyereségből is nagyobb rész illeti majd meg őket olyan tagokkal szemben, akik nem vásárolnak a boltban.

A Ptk. a szövetkezetekre vonatkozó általános szabályokat tartalmazza, míg a szövetkezeti törvény meghatározza a **speciális szövetkezetek**, Ptk.-tól eltérő különös szabályait. A törvény három speciális szövetkezeti formát szabályoz:

- Az *iskolaszövetkezet* nevelési-oktatási intézménnyel tanulói jogviszonyban álló tanulók, valamint felsőoktatási intézménnyel hallgatói jogviszonyban álló hallgatók számára lehetőséget biztosít a munkavégzési feltételek megteremtésére, valamint gyakorlati képzésük elősegítésére.
- A *szociális szövetkezet* célja a hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése.
- Az *agrárgazdasági szövetkezet* a mező- vagy erdőgazdasági, valamint élelmiszeripari ágazatban fő- és kiegészítő tevékenységet folytató szövetkezet

1.2. A szövetkezet alapítása

A szövetkezet **tőkéje** vonatkozásában a törvény *nem határoz meg minimumot*, ezt az alapszabály hatáskörébe utalja. A nyitott tagságból eredően az újonnan csatlakozó tagoknak is vagyoni hozzájárulást kell teljesíteniük, így a szövetkezet tőkéje is változásoknak van kitéve.

A szövetkezetet **legalább 7 tag** alapíthatja. A szövetkezet lényegéhez tartozik, hogy **egyetlen tag sem szerezhet többségi befolyást az alapítás szakaszában**, így a Ptk. úgy rendelkezik, hogy *egyetlen tag vagyoni hozzájárulása sem haladhatja meg a tőke 15%-át*. A nem természetes személy tagok vonatkozásában pedig az is követelmény, hogy vagyoni hozzájárulásaik összege *nem lehet több, mint a tőke egyharmada*.

A szövetkezet **tagjai** között természetes és nem természetes személyek egyaránt megjelenhetnek. A társadalmi szükségletkielégítő funkció miatt azonban a szövetkezet *nem természetes személy tagjainak létszáma* nem haladhatja meg a taglétszám 20%-át. Ezen korlát alkalmazásánál nem kell figyelembe venni azokat a tagokat, akik maguk is szövetkezeti formában működnek. Ezek a tagszövetkezetek nem számítanak be a nem természetes személy tagok létszámába.

A fenti rendelkezésből eredően a szövetkezet alapító tagjai között belföldi és külföldi természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező jogalanyok egyaránt lehetnek. A természetes személyek túlsúlyát biztosító fenti szabály alól egy kivételt ismer a törvény: a szövetkezetek által

alapított **másodlagos szövetkezetek** esetében ugyanis valamennyi alapító szövetkezet, tehát jogi személy.

A szövetkezeti törvényben megjelenő speciális szövetkezetek esetében a tagságra, annak összetételére vonatkozó további korlátozások is érvényesülhetnek:

- Az **iskolaszövetkezet tagjainak** 85%-a olya természetes személy kell, hogy legyen, aki nevelési-oktatási intézménnyel tanulói vagy felsőoktatási intézménnyel hallgatói jogviszonyban áll.
- A **szociális szövetkezetnek** a természetes személy tagokon kívül csak helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat, valamint ezek jogi személyiségű társulásai, továbbá karitatív tevékenységet ellátó közhasznú szervezetek lehetnek a tagjai.

A szövetkezet **zártkörűségének**, a tagok életviszonyainak alakításához szükséges személyes jelleg kialakításának garanciája, hogy a tagokat tilos nyilvános felhívás útján gyűjteni.

A szövetkezet gazdasági társaságoktól való megkülönböztetésének lényege a tagok nagy részének **személyes közreműködési kötelezettsége**. Amint láttuk, a személyes közreműködés sosem kötelezettség, legfeljebb lehetőség egy gazdasági társaság tagja számára. A szövetkezetben a személyesen közreműködő tagok mellett lehetnek olyan tagok, *akik nem vállalnak személyes közreműködést*, azonban létszámuk nem haladhatja meg a taglétszám negyedét.

A szövetkezet alapításához **alapszabály***t* kell készíteni, melyet – hasonlóan a gazdasági társaságok létesítő okiratához – közokiratba vagy ügyvéd illetve jogtanácsos által ellenjegyzett okiratba kell foglalni. A szövetkezet alapszabályát **nyilvántartásba vétel** céljából 30 napon belül be kell nyújtani a székhely szerint illetékes törvényszékhez, mint cégbírósághoz. Az előtársaságra vonatkozó szabályok szövetkezetek esetében is alkalmazandók.

Az alapszabályban vállalt **pénz**beli vagyoni hozzájárulás **legalább *30%-át*** be kell fizetni a nyilvántartásba vételi kérelem benyújtásáig, az **apport**ot pedig **teljes egészében** szolgáltatni kell. Az a tag pedig, aki *nem vállal személyes közreműködést* a szövetkezet tevékenységében, a vagyoni hozzájárulásának egészét köteles szolgáltatni alapításkor. A cégbíróság csak akkor jegyzi be a szövetkezetet, ha e kötelezettségeknek a tagok eleget tettek. A fennmaradó vagyoni hozzájárulás szolgáltatására a nyilvántartásba vételtől számított egyéves határidőn belül van a tagnak lehetősége. Ennek elmulasztása esetén a

tagsági jogviszony – a gazdasági társaságok jogában megismert eljárást követően – megszűnik.

1.3. A szövetkezet szervezete

1.3.1. Közgyűlés

A szövetkezet az önkormányzatiság elve alapján működik. Legfőbb szerve a tagok összességéből álló közgyűlés. A közgyűlést szükség szerint kell összehívni, de évente legalább egy alkalommal üléseznie kell. Ezt nevezzük *rendes közgyűlésnek*.

Az igazgató a szövetkezet közgyűlését főszabály szerint a szövetkezet székhelyére hívja össze. Az ülés megtartása előtt meghívó útján kell a tagokat értesíteni. A tagok az alapszabályban rögzíthetik a hirdetményi úton történő meghívás lehetőségét is. Az eredetileg kiküldött napirendi pontok módosíthatók, ha az ülés megtartása előtt legalább 8 nappal a tagok 10%-a azt írásban indítványozza. Egyébként a közgyűlés helyszínén már csak akkor van lehetőség a napirend átformálására, ha valamennyi tag jelen van, és a napirendet egyhangú határozattal elfogadja.

A közgyűlés a szövetkezeti tagok többségének jelenlétével határozatképes. **Szavazati jogát** addig nem gyakorolhatja a tag, amíg nem teljesítette vagyoni hozzájárulását. A szavazati jog egyenlő arányban oszlik meg a tagok között, ugyanis minden tagnak egy szavazata van.

A **döntéshozatal** főszabálya az egyszerű többség. Az összes tag kétharmados szavazata szükséges azonban a következő ügyek tekintetében:

- a szövetkezet egyesülése, szétválása, gazdasági társasággá alakulása;
- jogutód nélküli megszűnésről való döntés;

Vannak különleges határozati arányt igénylő **kulcskérdések** is a közgyűlés kizárólagos jogkörében. Az *alapszabály módosításához* a szövetkezet valamennyi tagja felének, de legalább a jelenlévő tagok kétharmadának szavazata szükséges.

Az alapszabály előírhatja **részközgyűlés vagy küldöttgyűlés** tartásának a lehetőségét is. A részközgyűlést indokolhatja a tagok lakóhelye, munkahelye vagy más alapszabályban meghatározott szempont, ami gátját jelentheti az egységes közgyűlés megtartásának. A részközgyűléseket különböző helyekre és időpontra is össze lehet hívni, de a napirendi pontok azonossága követelmény. A küldöttgyűlést lehetővé tévő alapszabálynak rendelkeznie

kell a küldöttek taglétszámhoz viszonyított arányáról, a küldöttek megválasztásának módjáról és megbízatásuk időtartamáról. A küldöttgyűlés határozatképességéhez szükséges, hogy a küldöttek kétharmada részt vegyen rajta.

1.3.2 A szövetkezet ügyvezetése

A szövetkezet ügyvezetését egy legalább 3 tagból álló **igazgatóság** látja el. A 10 főnél kisebb taglétszámú szövetkezet alapszabálya a testületi vezetés helyett *igazgató elnöki* tisztséget létesíthet.

Az igazgatóság akkor határozatképes, ha a tagok legalább kétharmada jelen van az ülésen. A határozathozatal főszabálya a jelenlévők egyszerű szótöbbsége. Az igazgatóság üléseinek összehívására az elnök vagy az általa megbízott igazgatósági tag jogosult. Az igazgatóság ügyrendjét egyebekben maga állapítja meg.

A szövetkezet vezető tisztségviselőjének minősül az igazgatóság elnöke és tagjai, illetve az igazgató elnök. A vezető tisztségviselőkkel szemben meghatározott **kizáró okok** kiegészülnek a következőkkel::

- aki *nem tagja* a szövetkezetnek;
- akinek *közeli hozzátartozója vagy élettársa* a szövetkezet vezető tisztségviselője vagy felügyelőbizottsági tagja.

A vezető tisztviselőkkel szemben érvényesülő **összeférhetetlenségi okok** hasonlatosak a gazdasági társaságoknál tárgyalt esetkörökhöz:

- szövetkezet vezető tisztségviselője nem lehet egyidejűleg vezető tisztségviselő a szövetkezettel azonos főtevékenységet végző gazdasági társaságban, szövetkezetben;
- az nyrt. kivételével nem szerezhet részesedést a szövetkezettel azonos főtevékenységet folytató társaságban vagy szövetkezetben;
- nem köthet a szövetkezet főtevékenységébe tartozó ügyleteket saját vagy hozzátartozója nevében, javára.

A szövetkezet vezető tisztségviselői a gazdasági társaságok vezető tisztségviselőihez hasonlóan önállóan kötelesek eljárni, e minőségükben a tagok által nem utasíthatók. Megbízatásuk megszűnik – az általános szabályok között meghatározott esetkörökön túl – akkor is, ha tagsági jogviszonya megszűnik.

1.3.3. A felügyelőbizottság

Szövetkezetek esetében a felügyelő bizottság létrehozása kötelező. Tagjainak számát az alapszabály állapítja meg, de az 3 főnél nem lehet kevesebb. A felügyelőbizottsági tagok megbízatása öt évre szól, és tevékenységüket megbízási jogviszony keretében látják el. A felügyelőbizottság akkor határozatképes, ha tagjainak kétharmada jelen van. A felügyelőbizottság évente legalább egyszer köteles a közgyűlésnek beszámolni.

1.3.4. Könyvvizsgáló

A szövetkezet közgyűlése – ha a számviteli törvény szerint könyvvizsgáló alkalmazása kötelező vagy az alapszabály előírja – határozott vagy határozatlan időre könyvvizsgálót választ. Megbízatásának ideje nem lehet rövidebb, mint a szövetkezet számviteli törvény szerinti beszámolóját tárgyaló következő közgyűlésig terjedő időtartam.

A könyvvizsgáló **feladata,** hogy

- gondoskodjon a számviteli törvényben meghatározott könyvvizsgálat elvégzéséről;
- a könyvvizsgálat során megállapítja, hogy a szövetkezet számviteli törvény szerinti beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak, továbbá megbízható és valós képet ad-e a szövetkezet vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről, működésének eredményéről.

Fontos követelmény, hogy a könyvvizsgáló nem nyújthat a szövetkezet részére olyan szolgáltatást és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely feladatainak tárgyilagos és független módon történő ellátását veszélyeztetheti. A könyvvizsgáló betekinthet a szövetkezet könyveibe, a vezető tisztségviselőktől, a felügyelő bizottság tagjaitól és a szövetkezet munkavállalóitól felvilágosítást kérhet, a szövetkezet bankszámláját, pénztárát, értékpapír- és áruállományát, szerződéseit megvizsgálhatja. Tevékenysége során szerzett értesüléseit üzleti titokként köteles megőrizni.

1.4. A tagsági jogviszony

Szövetkezetben tagsági jogviszonyt *alapításkor* vagy a szövetkezet működése során ***írásbeli tagfelvételi kérelem*** alapján lehet létesíteni. A szövetkezeti tagság keletkezése mindig *önkéntes*, a leendő tag akaratán múlik. Az alapszabály meghatározhat olyan követelményeket, melyek teljesülése esetén válhat valaki a szövetkezet tagjává. Szemben tehát a

gazdasági társaságokkal, a szövetkezet esetében a tagfelvételi kérelemben tett vállalások, az alapszabályban foglalt kötelezettségeknek való alávetés az, amely a tagsági jogviszonyt keletkezteti. Nem igényli így az alapszabály módosítását új tag belépése, hiszen a tagfelvételi kérelemben nem lehet az alapszabály által meghatározott kérdéseket megváltoztatni; a csatlakozó tag elfogadja az alapszabály valamennyi rendelkezését, köztük a vagyoni hozzájárulás teljesítésére vonatkozó szabályokat is.

A *vagyoni hozzájárulás teljesítése alól a törvény felmentést ad* abban az esetben, amikor **tagcsere** történik. Ilyenkor a szövetkezetből kilépő tag nem kéri vagyonhányadának kiadását, és a belépő taggal történő megállapodása alapján a belépő tag minden tekintetben – ideértve a vagyoni hozzájárulást is – a kilépő tag helyébe lép a tagsági jogviszonyból eredő vagyoni jogok és kötelezettségek tekintetében. Lényegében a szövetkezeti részesedés átruházásra történik ebben az esetben. A szövetkezeti részesedést vagy ennek hányadát ugyanis a szövetkezet másik tagjára vagy a szövetkezetbe belépő tagra írásbeli szerződéssel át lehet ruházni.

A szövetkezet tagjairól **tagnyilvántartás**t kell vezetni. Mivel az alapszabályban nem kell felsorolni a tagokat, így a tagokat érintő valamennyi lényeges adatot (személyazonosításukra alkalmas adatok, vagyoni hozzájárulásuk összegét, a tagsági jogviszony keletkezésének és megszűnésének időpontját) egy külön nyilvántartás tartalmazza. A tagnyilvántartás nyilvános, és abba minden olyan személy betekinthet, aki ehhez fűződő érdekét igazolja.

A gazdasági társaságoktól való éles elkülönítési törekvés megnyilvánulása, hogy a szövetkezet ellenőrzése és irányítása során a tagokat nem a vagyoni hozzájárulás mértékére alapítottan illetik meg a tagsági jogok. **Minden tagot azonos jogok illetnek**, ezzel erősítve a szövetkezet demokratikus működését. Ha a felek mégis úgy határoznak, hogy a vagyoni hozzájárulás mértéke alapján kívánnak beleszólást engedni a tagok számára a szövetkezet működésébe, akkor át kell alakulniuk valamelyik gazdasági társasági formába.

A szövetkezet nyereségéhez fűződő tagi jogosultság is hasonlóan alakul. Nem a vagyoni hozzájárulás aránya, hanem a **személyes közreműködés aránya az, ami a felosztás alapját képezi**. legalább a szövetkezet nyereségének fele tekintetében. Ez azt jelenti, hogy az alapszabály a nyereség másik fele vonatkozásában más felosztási elvet – köztük a vagyoni hozzájárulás arányához igazított módszert – is alkalmazhat, azonban a

nyereség fele mindenképpen a személyes közreműködést vállaló tagokat illeti, a közreműködés arányában.

A tagokat a következő **jogok** illetik meg:

- részvétel a szövetkezet tevékenységében;
- személyes közreműködésének, vagyoni hozzájárulásának és egyéb érdekeltségének megfelelő részesedéshez való jog a gazdálkodás eredményéből;
- igénybe veheti a szövetkezet által a tagok részére rendszeresített szolgáltatásokat, és élvezheti a szövetkezés egyéb előnyeit;
- tanácskozási és szavazati joggal részt vehet a közgyűlésen;
- tisztséget viselhet a szövetkezetben;
- a vezető tisztségviselőktől felvilágosítást kérhet a szövetkezetet érintő bármely kérdésben.

A tagokat két alapvető kötelezettség terheli: a *vagyoni hozzájárulás teljesítésének* kötelezettsége, valamint a szövetkezeti *vagyon védelmének* követelménye.

A törvény rendezi a szövetkezet financiális gondjainak enyhítésére szolgáló lehetőségek között a **pótbefizetés**t. Amennyiben ennek lehetőségét az alapszabály tartalmazza, úgy évente legfeljebb egy alkalommal, a vagyoni hozzájárulás 30%-át meg nem haladó mértékben pótbefizetés rendelhető el a tagokat terhelően. A pótbefizetés kizárólag a veszteségrendezés célját szolgálhatja. Még abban az esetben is, amikor az alapszabály a pótbefizetés lehetőségét tartalmazza, szükséges a közgyűlés határozata konkrét esetben, amiben a pótbefizetést elrendeli. Az alapszabályi felhatalmazás tehát nem jelent automatizmust a pótbefizetés teljesítésére vonatkozóan, hiszen a tagok többségének szavazatával ez a lehetőség negligálható. A pótbefizetés elmulasztása esetén ugyanazok a szabályok irányadók, mint amelyeket a törvény a vagyoni hozzájárulás befizetésének elmulasztása esetére előír.

A szövetkezet személyes jellege már korábban hangsúlyozásra került, azonban az alapszabály lehetővé teszi, hogy olyan tag is bekerüljön a szövetkezetbe, aki annak szükségletkielégítő funkcióját nem használja ki, csupán vagyoni hozzájárulásával részesedés reményében, befektetőként vesz részt a működésben. A **befektető tag** pénzbeli hozzájárulás vagy apport útján ún. *befektetői részjegyet* szerez. A befektető tagok létszáma nem haladhatja meg a szövetkezeti tagok számának 10%-át. A befektetői részjegyek pedig a részjegyek összes névértékének max. 30%-át tehetik ki.

A **tagsági jogviszony megszűnésének esetei** a következők:

- a tag a szövetkezetből kilép;
- a tag a vagyoni hozzájárulását (pótbefizetési kötelezettségét) - az alapszabályban (közgyűlési határozatban) meghatározott időpontig - nem teljesítette;
- a tag meghal (megszűnik);
- a tagot kizárják;
- a szövetkezet átalakulással vagy jogutód nélkül megszűnik.

A **kilépési** szándékot az igazgatóságnak írásban kell bejelenteni. Az alapszabályban kell meghatározni, hogy a kilépésre vonatkozó bejelentés és a tagsági jogviszony megszűnése között milyen időtartamnak kell eltelnie, azonban az *nem lehet hosszabb három hónapnál*. A „felmondási idő" nélküli kilépés lehetősége is adott ebből következően, hiszen a törvényi főszabályként megjelölt három hónapos időtartamot bármilyen mértékben rövidítheti az alapszabály, adott esetben akár el is hagyhatja. A kilépésre írt idő azt a célt szolgálja, hogy a szövetkezet fel tudjon készülni a távozó taggal való elszámolásra, és az ezzel együtt járó vagyoncsökkenés következményeire.

A Ptk. legfontosabb újítása a szövetkezeti tag kizárásával kapcsolatban, hogy – a gazdasági társaságok szabályainál megismertekhez hasonlóan – **kizárólag bíróság zárhatja ki a tagot**, és ez többé már nem az igazgatóság hatáskörébe tartozó döntés. Ez a rendelkezés biztosítja, hogy egy külső, bírósági kontroll érvényesüljön a tagkizárás során, és a bíróság megvizsgálja, valóban fennáll-e a kizárás alapjául hivatkozható ok. A kizárás iránti per kezdeményezése a közgyűlés hatásköre. Az erről határozó közgyűlésen ugyan jelen lehet az érintett tag, fel is szólalhat, azonban értelemszerűen nem szavazhat a kizárás kérdésében, érintettsége okán. A gazdasági társaságok vonatkozásában a tagkizárással kapcsolatos bírói gyakorlat az új Ptk. alapján már a szövetkezet esetében is irányadó. Ennek megfelelő súlyos eljárási hibának minősül, ha az érintett tagot nem hívják a kizárásról döntő közgyűlésre, oda őt nem engedik be, vagy nem teszik lehetővé, hogy felszólaljon.

A távozó tagot megillető **vagyonhányad kiadására három hónap áll a társaság rendelkezésére**. Ennél hosszabb időtartamot is megállapíthat az alapszabály, azonban legfeljebb 8 évre növelhet a vagyonkiadás idejét.

1.5. A közösségi alap

A korábbi szabályozással szemben, a rossz történelmi tapasztalatokból kiindulva a Ptk. nem határozza meg a közösségi alap fogalmát, és a közösségi alap mértéke és felhasználásának módja vonatkozásában minden eddigi magyar szövetkezeti szabályozáshoz képest nagyobb szabadságot biztosít a tagoknak, akik az alapszabályban rendelkezhetnek a közösségi alapot érintő kérdésekről. A Ptk. szabályai a közösségi alap vonatkozásában csupán alapelvi szintű szabályok. A közösségi alap a **szövetkezet által a tagoknak és hozzátartozóiknak nyújtott juttatások fedezésére elkülönített vagyonrész**, mely – szemben a szövetkezeti vagyon más elemeivel – nem osztható fel a tagok között. A korábbi szabályozással ellentétben a Ptk. már nem határoz meg számviteli jellegű előírásokat sem a közösségi alap vonatkozásában. Míg az új kódex hatályba lépését megelőzően az alapot a lekötött tartalékban rendelte elkülöníteni, addig a Ptk. már az alapszabályra bízza annak rendezését is, hogy a szövetkezet átalakulása vagy jogutód nélküli megszűnése esetén milyen szervezet részére kerüljön a közösségi alap átadásra. A közösségi alap valódi fel nem osztható szövetkezeti vagyonként még a taggal történő elszámolásnál vagy a nyereségből való részesedés kiszámításánál sem vehető figyelembe.

1.6. Kisebbségvédelem

A szövetkezeti jogban kisebbségnek a **szavazati jogok 5%-**ával rendelkezők számítanak. A kisebbség számára biztosított jogosultságok a következők:

- *Közgyűlés összehívásának kezdeményezése*: Az összehívásra az ok és a cél megjelölésével jogosult a kisebbség. Ha az ügyvezetés az összehívásra irányuló indítványnak nem tesz eleget annak kézhezvételétől számított nyolc napon belül, a kisebbség kérelmére a cégbíróság jogosult a közgyűlést összehívni.

- *Egyedi könyvvizsgálat* kezdeményezése: a jogosultság gyakorlásának előfeltétele, hogy a közgyűlés ne támogassa azt az indítványt, mely az utolsó beszámoló, illetve az utolsó két évben az ügyvezetés tevékenységével kapcsolatos valamely gazdasági esemény független – tehát a társaság állandó könyvvizsgálójától eltérő – könyvvizsgáló általi megvizsgálására vonatkozott.

- *Igényérvényesítés kezdeményezése*: Ha a közgyűlés olyan indítványt vetett el, mely valamely tag, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag vagy könyvvizsgáló szövetkezettel szembeni felelősségének megállapítására, valamely szövetkezetet megillető követelés

érvényesítésére vonatkozott, a kisebbség harminc napos jogvesztő határidőn belül maga érvényesítheti a szövetkezet képviseletében az igényeket. Ebben a körben nem csupán a perindítást kell érteni, de adott esetben egy választottbírósági eljárás, fizetési meghagyásos eljárás is beletartozhat az igényérvényesítés fogalmába

1.7. A szövetkezet megszűnése

A szövetkezet a cégjegyzékből való **törléssel** szűnik meg. A megszűnésre vezető okok a következők:

- időtartam lejárta;
- közgyűlés dönt jogutód nélküli megszűnéséről;
- a közgyűlés jogutódlással való megszűnést határoz el;
- tagjainak száma a törvényi minimum (7 tag) alá csökken, és egy 6 hónapos moratórium során sem jelentenek be megfelelő számú új tagot;
- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;
- felszámolási eljárás keretében a bíróság szünteti meg.

2. Erdőbirtokossági társulat

2.1. Az erdőbirtokossági társulat fogalma, sajátosságai

Az erdőbirtokossági társulat jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezet. Működésének szabályait az 1994. évi XLIX. törvény tartalmazza. A társulat elismerésének tényét tevékenységének speciális vonatkozásai indokolják. Az erdő művelési ágban nyilvántartott földterületek épségének megőrzése szoros összefüggésben van a természeti környezet épségben tartásával, az ember életkörülményeinek javításával, az egészséghez való joggal és természetesen a környezetvédelemmel. A társulat által folytatott tevékenység nem közös szükséglet kielégítését célozza, azonban mindenképpen elkülönült szabályozást igényel a szélesebb társadalmi érdekekre való kihatása miatt a gazdasági társaságtól vagy a non-profit szervezetektől.

Az erdőbirtokossági társulat olyan *jogi személyiség*gel rendelkező gazdálkodó szervezet, melyet az *erdő művelési ágban nyilvántartott* egy vagy több földrészlet tulajdonosai *erdőgazdálkodási tevékenység*gel összefüggő és ahhoz kapcsolódó feladatok ellátására hoznak létre.

A társulat sajátossága, hogy a tag társulati vagyonából való részesedésről a **társulati érdekeltséget** tanúsító igazolást köteles kiállítani. Az igazolás

tartalmazza a tag tulajdonának a társulat használatában lévő összes erdőterülethez viszonyított arányát. Az erdő művelési ágban nyilvántartott területek tulajdonosai, akik egyben a társulat tagjai is, nem veszítik el tulajdonjogukat a társulatban való részvételüket lehetővé tévő földterület felett. A társulat célja az azonos művelési ágban bejegyzett erdők egybefüggő kezelése, megőrzése és karban tartása, így **a társulat az erdőrészek felett nem gyakorol tulajdonjogot**. A társulati érdekeltség ennek megfelelően a következőket jelenti:

- vagyoni részesedést fejez ki;
- igazolja a társulat tagját megillető szavazati jogot;
- a társulat használatában vagy tulajdonában lévő erdőn fennálló használat mértékét (*használati illetőség)* is tanúsítja.

A társulati érdekeltséget *csak az erdő tulajdonjogával együtt lehet átruházni*. Ez a szabály biztosítja, hogy a társulat tagjai csak olyan személyek legyenek, akiknek erdőtulajdonuk van.

Erdőgazdálkodási tevékenységnek minősül a szaporítóanyag gyűjtése, előállítása, erdőtelepítés, felújítás, erdővédelem (gallyazás), erdőnevelés, haszonvételek gyakorlása.

2.2. A társulat alapítása

Az erdőbirtokossági társulat alapításához legalább két erdőtulajdonos szükséges. Amennyiben az alapítók létszáma 10 fő alatt van, úgy *társulati szerződés* hozza létre a társulatot. 10 tag felett az *alakuló közgyűlés alapszabályt* fogad el, és ez lesz a társulat alapdokumentuma. Az **alakuló közgyűlés feladatai** a következőkben foglalhatók össze:

- a társulat tagjai névjegyzékének (társulati névjegyzék) megállapítása;
- az alapszabály elfogadása;
- a tisztségviselők megválasztása;
- a megalakulás előtt vállalt kötelezettségek jóváhagyása, valamint a megalakulás előtt a tagok által végzett erdőművelési és egyéb munkákkal kapcsolatos elszámolás elkészítése;
- a társulat tulajdonában vagy használatában levő erdőterület földrészletenkénti jegyzékének az elfogadása;
- a tagot megillető társulati érdekeltség megállapítása.

Az alapszabály és a társulati szerződés alaki kelléke annak közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett okiratba foglalása. Az alapszabályt illetve a társulati szerződést elfogadásától számított 30 napon belül kell megküldeni a

székhely szerint illetékes cégbíróságnak bejegyzés végett, valamint nyilvántartás céljából az erdészeti hatóságnak. A cégbejegyzés megtörténte előtt az erdőbirtokossági társulatra is irányadók a Ptk. **előtársasági** szabályai.

2.3. A társulat szervezete

2.3.1. A közgyűlés

A társulat legfőbb szerve a közgyűlés. A közgyűlés **hatáskörébe** tartozik többek között a *társulati érdekeltség megállapítása* és *módosítása*, az éves *gazdasági terv elfogadása*, döntés az *erdei haszonvételek természetben való gyakorlásának rendjéről*, *tagsági járulék* kivetéséről, stb.

A közgyűlés összehívására szükség szerint kerül sor, de **évente legalább egy alkalommal** üléseznie kell. Az üléseket az elnök hívja össze, akadályoztatása esetén pedig a társulat bármely tisztviselője jogosult az összehívásra. A felügyelő bizottság és az érdekeltség 10%-val rendelkező tagok kezdeményezhetik a rendkívüli összehívást.

A tagoknak **társulati érdekeltségükhöz igazodó szavazati joguk** van a közgyűlésen. A határozatképességhez az kell, hogy az összes szavazat több mint felét képviselő tag megjelenjen.

2.3.2. Tisztségviselők

A társulat **tisztségviselői** a következő személyek:

- elnök,
- elnökség tagjai,
- felügyelő bizottság elnöke és tagjai,
- ha nem kell létrehozni felügyelő bizottságot, akkor az ellenőrzést ellátó személy,
- alapszabályban kialakított más tisztségek.

A 10 fő alatti taglétszámmal működő társulatoknál elegendő ügyvezető elnök és egy helyettes megválasztása. Amennyiben a társulat a minimális taglétszámmal (2 tag) működik, úgy a közgyűlés és az elnök jogkörét a két tag együttesen vagy felhatalmazás alapján az egyik tag gyakorolja. A tisztviselőkre meghatározott kizáró okok vonatkoznak. **Nem lehet** az erdőbirtokossági társulatban **tisztviselő**:

- aki *nem tagja* a társulatnak, kivéve, ha az alapszabály rendelkezése szerint a tisztség betöltéséhez tagsági viszony nem szükséges;

- akit a bíróság bármely ügycsoport tekintetében *cselekvőképességet korlátozó gondnokság* alá helyezett;
- akit *bűncselekmény elkövetése* miatt végrehajtható szabadságvesztésre ítéltek, mindaddig, amíg a büntetett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól nem mentesül;
- akit valamely *foglalkozástól eltiltottak*, az ítélet hatálya alatt az abban megjelölt tevékenységre.

A **társulat elnöke** a közgyűlés határozatainak alárendelten irányítja a társulat tevékenységét. Minden olyan ügyben döntési jogköre van, amelyet törvény vagy az alapszabály nem utal más szerv hatáskörébe. Munkájának önellenőrzése úgy valósul meg, hogy az alapszabály eltérő rendelkezésének hiányában legalább évente egy alkalommal köteles saját tevékenységéről, a társulat vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről beszámolni.

Testületi vezetés választásának követelménye csak a 20 fős taglétszám feletti társulatokat terheli. Ebben az esetben az **elnökség** legalább három tagból áll, és végzi az ügyvezetési és képviseleti feladatokat.

Felügyelő bizottságot 20 fős taglétszám felett kötelező létrehozni oly módon, hogy tagjainak száma legalább 3 legyen. A 10 és 20 tag közötti létszámmal működő társulat dönthet arról, hogy felügyelő bizottságot hoz létre vagy az ellenőrzési feladatok ellátására tisztséget alapít. A 10 főnél alacsonyabb taglétszámú társulatnál az ellenőrzés követelményének elegendő teljesítése, ha ilyen feladatkörrel bíznak meg valakit. A felügyelő bizottság **hatásköre** az ellenőrzés keretében a következő feladatokat foglalja magában:

- a társulat működésével és gazdálkodásával kapcsolatos bármely ügyet megvizsgálhat;
- az elnököt, az elnökséget felhívhatja, hogy a jogszabályoknak vagy az alapszabálynak megfelelően járjanak el;
- indítványozhatja az elnök az elnökség tagjainak felmentését, felelősségre vonását és a közgyűlés összehívását;
- összehívja a közgyűlést, ha az elnök nem tesz eleget ez irányú kötelezettségének;
- az éves beszámoló alapján véleményt nyilvánít a gazdálkodásról, a közgyűlés elé terjesztett más beszámolókról és jelentésekről;
- javaslatot tesz a közgyűlésnek a tisztségviselők díjazásának megállapítására;
- tevékenységéről a közgyűlésnek évente legalább egyszer beszámol.

2.4. A tagok és a társulat közötti jogviszony

A társulat céljainak, erdőgazdálkodási tevékenységének hatékony megvalósítását célozza az a rendelkezés, hogy a természetben egybefüggő erdőterületen lévő földrészletek tulajdonosainak tagfelvételi kérelmét mindenképpen el kell fogadnia a közgyűlésnek. Azon jelentkezőktől sem tagadható meg a tagság, akinek az erdő művelési ágban nyilvántartott földrészlete önálló erdőgazdálkodási tevékenység végzésére alkalmatlan.

Lehetőség van **kényszertársulás** létrehozására is a következő feltételekkel:

- a társulat létrehozását a tulajdonosok az erdőterület alapján számított *kétharmados szavazataránnyal* határozták el, és
- a kisebbségben maradt tulajdonosok ingatlanán az *önálló erdőgazdálkodási egység kialakításának feltételei nem állnak fenn*.

Ebben az esetben a kisebbségben maradt tulajdonosok kötelesek tagként belépni a társulatba, és a határozatokat kötelezettségük végrehajtani. A rendelkezés itt a magánérdek elé helyezi az egybefüggő erdőterületen végezhető erdőgazdasági tevékenység hatékonyságának követelményét.

A **tag alapvető joga**, hogy

- *részt vegyen* a társulat tevékenységében, társulati érdekeltségének, valamint közreműködésének megfelelően részesedjék a gazdálkodás eredményéből;
- személyesen vagy képviselője útján *tanácskozási és szavazati joggal* részt vegyen a közgyűlésen;
- a társulatban - megválasztása esetén - *tisztséget viseljen*;
- a tisztségviselőktől *felvilágosítást kérjen* a társulatot érintő bármely kérdésről.

A tagokat terhelő **kötelezettségek** közül a legfontosabb, hogy a közgyűlés és az alapszabály által előírt *vagyoni hozzájárulást teljesítse*, valamint, hogy *személyesen részt vegyen a társulat tevékenységében*.

A társulati tag tulajdonában lévő **erdőterület** csak a hozzá kapcsolódó **társulati érdekeltséggel együtt forgalomképes**. Amennyiben azonban bármelyik tag el kívánja idegeníteni tulajdonát és társulati érdekeltségét, úgy a többi társulati tagnak a törvény *elővásárlási jogot* biztosít. Ezt az elővásárlási jogot csak a közös tulajdon esetén fennálló, tulajdonostársat megillető elővásárlási jog előzi meg.

2.5. A társulat gazdálkodása

A társulat tevékenysége kizárólag a fent tárgyalt erődgazdálkodási tevékenységekből, valamint az ezzel szorosan összefüggő tevékenységek végzéséből állhat. A kiadások fedezése kötelező tőkeminimum előírásának hiányában a társulat bevételeiből történik. Eszköz a társulat kezében, hogy amennyiben bevételei nem elegendőek a kiadások finanszírozására, úgy **tagsági járulékot** vethet ki. A tagot a járulék teljesítésére vonatkozó szigorú felelősség terheli, ugyanis még tagságának megszűnését követően is felel a társasággal szemben a tagsága idején esedékessé vált járulékért és annak kamataiért. A tagot ez alapján tagsági jogviszonyának megszűnése után még **követő felelősség** terheli.

2.6. A társulat megszűnése

Az erdőbirtokossági társulat akkor szűnik meg, ha

- a társulatnak csak egy tagja marad;
- a társulat más társulattal egyesül;
- a társulat két vagy több társulatra szétválik;
- a társulatot felszámolják;
- a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja;
- jogutód nélküli megszűnését határozza el.

Az erdőbirtokossági társulat vagyonát a tagok között megszűnéskor a társulati érdekeltségüknek megfelelő arányban kell szétosztani. Ha a társulat tulajdonában volt erdőterület, ez a tagok osztatlan közös tulajdonába kerül. A tulajdoni hányadot társulati érdekeltségük aránya határozza meg.

3. Vízgazdálkodási társulat

3.1. A vízgazdálkodási társulat fogalma, fajtái

A vízgazdálkodási társulatok az 1995. évi LVII. törvényben (a vízgazdálkodásról) megszabott közfeladatok ellátása érdekében alakíthatók. A vízgazdálkodási törvény az államot a vízgazdálkodással összefüggésben terhelő közfeladatok ellátásáról a központi költségvetés és vízgazdálkodási társulatok útján kell gondoskodni. Ilyen közfeladatnak minősülnek a vízbázisvédelem ellátása, vízkészletek átcsoportosítását szolgáló vízelosztó rendszerek létesítése, fenntartása, természetes állóvizek szabályozása, fenntartása, belvízelvezető művek létesítése, stb.

A vízgazdálkodási társulat **vízgazdálkodási közfeladatok** ellátására létrehozott *jogi személyiség*gel rendelkező gazdálkodó szervezet. A jogi szabályozás indoka, hogy az ún. érdekeltségi területeken szabályozott társulati kereteket biztosítson az érintett ingatlanok tulajdonosainak és használóinak összefogására a védekezés, kárelhárítás, vízgazdálkodás körében. A társulati együttműködés hatékonysága érdekében *egy érdekeltségi területen csak egy vízgazdálkodási társulat* működhet.

A vízgazdálkodási társulatok **két fajtáját** ismeri jogunk:

- A víziközmű társulat a település, az együttesen ellátható települések belterületi, illetve lakott területi részének közműves vízellátását, szennyvízelvezetését, szennyvíztisztítását, káros vizek elvezetését szolgáló *vízilétesítményeket* hoz létre és fejleszt.
- A vízitársulat: helyi *vízrendezés*i és *vízkár elhárítás*i feladatokat lát el. Létrehozhat közcélú mezőgazdasági vízhasznosítási létesítményeket, ezekhez kapcsolódó talajjavítási tevékenységet végezhet, de az nem lehet közműves vízszolgáltatás. A vízitársulatok szabályait a 2009. évi CXLIV. törvény állapítja meg.

3.2. A társulat alapítása

A társulat megalakulását **szervező bizottság** készíti elő. Alapítását állami és önkormányzati szervek is kezdeményezhetik, de a tagok az érdekeltségi területen ingatlan tulajdonnal rendelkező vagy az ingatlant egyéb jogcímen használó természetes és jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok lehetnek csak. A társulat tagjai kötelesek érdekeltségi hozzájárulást fizetni.

A társulat megalakítását **alakuló közgyűlésen** határozza el. A társulatot létrehozó határozat akkor érvényes, ha az érdekeltek érdekeltségi egység aránya szerint számított, legalább kétharmados többsége - az alapszabály elfogadásával - dönt a társulat megalakításáról.

3.3. A társulat szervezete

A víziközmű társulat legfőbb szerve a **taggyűlés**. A taggyűlés évente egyszer ülésezik, összehívására az intézőbizottság, ha elmulasztja, akkor az ellenőrző bizottság jogosult. A tagok 10%-a is kezdeményezheti a taggyűlés összehívását. A határozatképesség érdekeltségi hozzájárulástól függetlenül a tagok számához igazodik. Ennek megfelelően a taggyűlés akkor határozatképes, ha tagjainak több mint fele jelen van.

A taggyűlés határozatainak végrehajtásáról az **intézőbizottság** gondoskodik. Az intézőbizottság egy elnökből és legalább kettő, legfeljebb hét tagból áll. Az intézőbizottság elnöke egyben a víziközmű társulat elnöke is. Az intézőbizottság feladata, hogy a társulat tagjairól nyilvántartást vezessen, és az esetleges változásokat a cégbíróságnak bejelentse.

Az intézőbizottságban és az ellenőrző bizottságban **csak tag** lehet tisztségviselő.

3.4. A társulat gazdálkodása, a tagok jogállása

A társulat közfeladatainak ellátáshoz a tagok **érdekeltségi hozzájárulás**t kötelesek teljesíteni, melynek mértékét a taggyűlés állapítja meg, A hozzájárulást a tagok pénzben kötelesek teljesíteni. A taggyűlés által elfogadott hozzájárulás a *közfeladatok ellátásával nyújtott szolgáltatás ellenértéke*.

A tag **jogosultság**a, hogy:

- részt vegyen a társulati feladatok meghatározásában;
- a társulatban tisztséget viseljen;
- a tisztségviselőktől felvilágosítást kérjen.

A tagot terhelő legfontosabb **kötelezettség** a hozzájárulás határidőben történő befizetése.

3.5. A társulat megszűnése

A társulat megszűnésének alapvetően két módja ismeretes:

- *Jogutódlással:* a taggyűlés másik víziközmű társulattá alakulását határozza el.

- *Jogutód nélkül:* Ha a víziközmű-társulat az alapszabályban meghatározott közfeladatát végrehajtotta, és a létrehozott közművet az önkormányzat részére átadta, elszámolási eljárás lefolytatására kerül sor.

4. Egyesülés

4.1. Az egyesülés fogalma

Az egyesülés **kapcsolódó vállalkozás**, kooperációs társaság. Az egyesülés 1967 óta létezik a magyar jogban. Kezdetben a vállalatok gazdasági tevékenységük összehangolására hozhatták létre. Az illetékes miniszter bizonyos gazdasági területeken kényszeregyesülés létrehozását írhatta elő. Az agráripari egyesülés – mint sajátos forma - 1976-ban jelent meg. Az 1988. évi VI. törvény (régi Gt.) még gazdasági társaságként szabályozta, azonban az 1997-es Gt. hatályba lépésétől már **nem minősül gazdasági társaságnak.** Annak indoka, hogy a Ptk. sem veszi fel az egyesülést a társasági formák közé az, hogy ez a kooperáción nyugvó gazdálkodó szervezet jellemzően gazdasági társaságok feladatainak összehangolásához nyújt jogi kereteket, és saját jogon nem törekszik profitszerzésre.

Az **egyesülés** a tagok által *gazdálkodásuk eredményességének előmozdítására* és gazdasági tevékenységük *összehangolására*, valamint *szakmai érdekeik képviseletére* alapított, *jogi személyiség*gel rendelkező *kooperációs társaság*.

Az egyesülés **nem törekszik saját nyereség elérésére**. Feladatát a fenti három cél (előmozdítás, összehangolás, érdekképviselet) érdekében végzi, bevételeit is e feladatok megvalósítására köteles fordítani. A **tagok** az egyesülés vagyonából nem fedezett tartozásokért **korlátlanul és egyetemlegesen felelnek**.

Az egyesülés kizárólag az elsődleges célok megvalósítása érdekében azonban folytathat **kiegészítő gazdasági tevékenységet**. Bár elsődleges a non-profit jelleg, azonban az összehangolási *feladatok teljesítésének elősegítése érdekében* végezhet szolgáltatási és közös gazdálkodási tevékenységet, ebből nyeresége is keletkezhet.

4.2. Az egyesülés alapítása

Egyesülést **társasági szerződés** megkötésével lehet alapítani. A társasági szerződés kiegészül néhány többletelemmel a gazdasági társaságoknál tárgyalt kötelező tartalmi elemek mellett:

- Tagok gazdálkodásának előmozdítására, összehangolására irányuló *feladatok megjelölése*: a tevékenység meghatározásánál az elsődleges és másodlagos (kiegészítő gazdasági tevékenység) tevékenységnek egyértelműen el kell válnia egymástól.

- Szükséges *vagyon mértéke*, szolgáltatásának rendje, működési költségek tagok közötti viselése: ha nem folytat kiegészítő gazdasági tevékenységet, úgy a tagoknak nem kell vagyoni hozzájárulást teljesíteniük, elegendő a működési költségek biztosítása.
- Tag *kilépésekor* az őt megillető vagyonhányad kiadásának feltételei.
- *Megszűnés* esetén a fennmaradó vagyon felosztásának rendje.

A társasági szerződés **eshetőleges elemei**:

- kiegészítő gazdasági tevékenység meghatározása;
- a kiegészítő gazdasági tevékenységhez szükséges társasági vagyon mértéke;
- tagokat a kiegészítő gazdasági tevékenységgel kapcsolatos döntéseknél megillető szavazati jog mértéke, gyakorlása (főszabály: vagyoni hozzájárulás aránya);
- a kiegészítő gazdasági tevékenységből eredő adózott eredményből való részesedés (főszabály: vagyoni hozzájárulás aránya);
- mellékszolgáltatások vállalása, melyért tagot díjazás illeti meg.

Az egyesülés alapeleme, hogy a tagok **külön ellenszolgáltatás nélkül** jogosultak igénybe venni az egyesülés által nyújtott szolgáltatásokat, hiszen az egyesülés az ő érdekükben működik.

4.3. Az egyesülés szervezete

4.3.1. Taggyűlés

Az egyesülés legfőbb szerve a taggyűlés. A taggyűlést az igazgató hívja össze a napirend megjelölésével. A kooperatív jelleg erősítése miatt a **határozatképesség** aránya magas, a szavazatok legalább *háromnegyed* részét képviselő tagok jelenléte esetén tartható meg az ülés.

A **szavazati jog** eltérően alakul az elsődleges tevékenységet érintő kérdésekben és a kiegészítő gazdasági tevékenységre vonatkozó döntések tekintetében. Az ún. elsődleges tevékenység körébe tartozó döntések az egyesülés kooperációs jellegét domborítják ki, míg a kiegészítő gazdasági tevékenységgel összefüggő határozatok meghozatala nagyon hasonló a gazdasági társaságoknál tárgyalt szabályokhoz.

- Főszabály, hogy minden tagnak egy szavazata van. A szabály azonban diszpozitív, így a társasági szerződés ettől eltérhet, de egyetlen tagnak sem biztosíthat egymagában szótöbbséget, hiszen ezzel az egyesülés kooperációs jellege üresedne ki.

- A kiegészítő gazdasági tevékenység vonatkozásában a tagok *vagyoni hozzájárulásuk arányában* rendelkeznek szavazati joggal.
- Néhány kulcskérdés tekintetében szintén a *vagyoni hozzájárulás aránya* dönti el a szavazati jog kérdését, vagy vagyoni hozzájárulás hiányában a tagok egyenlő arányban szavazhatnak:
    - átalakulás;
    - csatlakozás elfogadása;
    - tag kizárása;
    - bizonyos értékhatár feletti ügyletek;
    - taggal kötendő szerződések.

A taggyűlés **egyhangú** határozata szükséges az egyesülés tárgyának megváltoztatása, a tagok szavazati arányának megváltoztatása, határozathozatal feltételeinek megváltoztatása ügyében.

Legalább **háromnegyedes** szótöbbséget igénylő kérdések a következők:
- társasági formaváltás, átalakulás;
- jogutód nélküli megszűnés;
- csatlakozás elfogadása;
- tag kizárása;
- társasági szerződés módosítása;
- tagok saját gazdálkodását érintő kötelezettségek megállapítása: ebben az esetben követelmény, hogy az érintett tag ehhez külön is hozzájáruljon.

4.3.2. Igazgató

Az egyesülés ügyvezetését és képviseletét az igazgató látja el. Az egyesülés tagjainak lehetőségük van a társasági szerződésben 3-7 fő közötti tagból álló **igazgatóságot** is kialakítani, ezzel testületi vezetést létrehozni.

4.4. A tagsági jogviszony

4.4.1. Csatlakozás

A társasági szerződésben foglalt feltételek teljesítése mellett bárki beléphet az egyesülésbe. A csatlakozás elfogadásáról a taggyűlésnek kell határoznia. Amennyiben elfogadja az új tag belépését, úgy meg kell határoznia a csatlakozás időpontját, az azzal járó kötelezettségek esedékességét, valamint a kiegészítő gazdasági tevékenység körében az új tagot megillető szavazati jog mértékét.

A csatlakozó tag *felelőssége* úgy alakul, hogy a csatlakozás előtt keletkezett tartozásokért is felelősséggel tartozik, kivéve, ha a taggyűlés őt ez alól a csatlakozást elfogadó határozatában **előzetesen mentesíti**. A mentesítés csak akkor válik hatályossá harmadik személyekkel szemben, ha ennek tényét a cégjegyzékbe bejegyezték.

4.4.2. A tagsági jogviszony megszűnése

A tagsági jogviszony megszűnésének esetkörei:

- Ha a tag a társasági szerződésben meghatározott *vagyoni hozzájárulást felhívás ellenére nem teljesítette*.
- A tag *kilépés*e: kilépni csak év végén lehet, előtte legkésőbb 3 hónappal a kilépési szándékot be kell jelenteni.
- A tag *kizárás*a.
- A tag *halála* vagy jogutód nélküli megszűnése.
- A tagsági jogviszony fenntartása *jogszabályba ütközik*.
- A *tagsági jogok átruházásával*, melyre a csatlakozás szabályai irányadók.

A kilépő taggal *el kell számolni*. A vagyon kiadásának időpontját a taggyűlés határozza meg, figyelembe véve azt, hogy az elszámolás ne veszélyeztesse az egyesülés működését. A kilépést követő egy éven belül azonban mindenképpen ki kell adni a volt tag vagyonhányadát.

Az egyesülés *jogutód nélküli megszűnése* esetén a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyont egyenlő arányban, ha pedig vagyoni hozzájárulást teljesítettek - a társasági szerződés eltérő rendelkezései hiányában - a tagok vagyoni hozzájárulásának arányában kell felosztani.

5. Külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepe, kereskedelmi képviselete

5.1. A fióktelep és a kereskedelmi képviselet fogalma és elkülönítése

A külföldiek Magyarországon gazdasági célból történő letelepedésének ismert formája a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepe és kereskedelmi képviselete. A két cégformára az 1997. évi CXXXII. törvény tartalmaz előírásokat. A külföldi vállalkozás belföldön alapítható sajátos cégei azt a könnyebbséget adják meg az anyavállalatnak, hogy nem kell a négy gazdasági társasági forma valamelyike szerint gazdasági társaságot alapítani és működtetni. A fióktelep és kereskedelmi képviselet struktúrájára és működésére vonatkozóan a törvény nem tartalmaz olyan részletes előírásokat, mint teszi ezt a Ptk. a gazdasági társaságok esetében. Ez a viszonylagos formátlanság szabad kezet ad a külföldi anyavállalatnak a fióktelep és képviselet belső működésének kialakítása terén, azonban garanciaként az anyavállalat jogi sorsával szorosan összekapcsolja a Magyarországon tevékenykedő fióktelepet és kereskedelmi képviseletet. A külföldi anyavállalat „meghosszabbított kezeként" tekint a jogalkotó e két sajátos cégformára, így tevékenységükért a külföldi vállalkozás felelősséggel tartozik.

A **fióktelep** a külföldi székhelyű vállalkozásnak olyan, *jogi személyiséggel nem rendelkező*, önállóan gazdálkodó *szervezeti egysége*, amelyet önálló cégformaként a belföldi nyilvántartásba bejegyeztek, így a belföldiekre vonatkozó szabályok lesznek irányadók rá.

A **kereskedelmi képviselet** a külföldi vállalkozás *vállalkozási tevékenységet nem folytató*, a belföldi cégnyilvántartásba önálló cégformaként bejegyzett olyan szervezeti egysége, amely – a külföldi vállalkozás nevében és javára – *szerződések közvetítésével*, előkészítésével, megkötésével, az *üzletfelek tájékoztatásával* és a velük való *kapcsolattartással* összefüggő feladatokat lát el.

A két formáció közötti alapvető különbség az, hogy a fióktelep az anyavállalat gazdasági tevékenységét folytatja Magyarországon, míg a kereskedelmi képviselet vállalkozási tevékenységet nem folytathat. A *képviselet célja:*

- szerződések közvetítése az anyacég nevében;
- szerződések előkészítésében való részvétel;
- üzletfelek tájékoztatása, kapcsolattartás;

A kereskedelmi képviselet kizárólag úgy köthet szerződést, ha azt a külföldi vállalkozás nevében és javára teszi, vagy a szerződés tárgya a képviselet működtetésével függ össze (pl. helyiségbérlet).

5.2. A fióktelep alapítása

A fióktelep cégnyilvántartásba való bejegyzéssel jön létre. Vállalkozási tevékenységét csak a bejegyzést követően kezdheti meg. Lehetőség van **„előfióktelepi" státuszra**, ami kvázi előtársaságot jelent. Amennyiben a cégbejegyzési kérelmet elutasítják, a vállalt kötelezettségekért a külföldi székhelyű vállalkozás korlátlanul tartozik helytállni.

A fióktelep **képviseletét** csak munkaviszonyban foglalkoztatott vagy oda kirendelt, illetve tartós megbízási jogiszonyban álló, belföldi lakóhellyel rendelkező személyek láthatják el. A fióktelep egész működése során függ a külföldi székhelyű cégtől.

5.3. A fióktelep működése

A fióktelepet belföldiekkel **azonos elbánásban** kell részesíteni. A Magyar Állam belföldiektől *eltérő szabályokat* csak nemzetközi kötelezettségeivel összhangban, törvényben meghatározott esetekben alkalmazhat (pl. közrend, közbiztonság, közegészségügy, befektetők védelme, stb.). A kereskedelmi képviselettől való elhatárolás biztosítása végett a fióktelep a külföldi vállalkozás nevében *képviseleti tevékenységet nem* folytathat.

A külföldi székhelyű vállalkozás keze meg van kötve a fióktelep vagyonával való rendelkezés vonatkozásában. A külföldi vállalkozás a fióktelep *vagyon*ával ugyanis csak a fióktelep megszűnésekor rendelkezhet. A külföldi vállalkozást terhei továbbá a folyamatos működéshez szükséges vagyon biztosításának kötelezettsége is. A fióktelep működése során keletkezett tartozásokért a külföldi vállalkozás és a fióktelep *egyetemlegesen* felelnek. A prudens működés érdekében a fióktelep köteles az anyavállalat éves beszámolóját közzétenni, és annak egy példányát a cégbíróságnál letétbe helyezni.

Érdekesen alakul a fióktelep alkalmazottainak jogi sorsa. Bár a külföldi vállalkozással állnak közvetlenül munkaviszonyban, de jogviszonyukra a magyar Mt. szabályait kell alkalmazni.

5.4. A fióktelep ingatlanszerzésére vonatkozó szabályok

Az Európai Gazdasági Térség (EGT) államának nem minősülő államban bejegyzett külföldi vállalkozás magyarországi fióktelepe vállalkozási tevékenységéhez szükséges ingatlant engedély nélkül szerezhet, amennyiben

- nemzetközi szerződés rendelkezik a tulajdonszerzés eseteiről, vagy
- a külföldi vállalkozás székhelye szerinti állam és Magyarország között viszonosság áll fenn.

A *fióktelep megszüntetése esetén* az ingatlant a külföldi vállalkozásnak *egy éven belül el kell idegeníteni*, kivéve, ha az ingatlanszerzéshez nem kellene engedélyt kérnie. Az elidegenítési kötelezettség alól a Kormány általános hatáskörű területi államigazgatási szerve felmentést adhat.

5.5. A fióktelep fizetésképtelensége és megszűnése

A külföldi vállalat és a magyarországi fióktelep vagyona és működése szoros összefonódásban áll egymással. Ezért a külföldi vállalkozás pénzügyi helyzetében bekövetkezett lényeges változások közvetlen kihatással vannak a fióktelep jogi sorsára. A külföldi vállalkozás ellen **külföldön kezdeményezett fizetésképtelenségi eljárás** megindítását a fióktelepnek 10 napon belül a magyar cégbíróságnál be kell jelentenie. Mivel az anyavállalat felszámolása közvetlenül érinti a fióktelepet, így még ha az ilyen fizetésképtelenségi eljárás a fióktelepre nem is terjed ki, a fióktelep bejegyzésének helye szerint illetékes törvényszék hivatalból rendeli el a fióktelep felszámolását.

A fióktelep a cégnyilvántartásból való **törléssel** szűnik meg. A törlést a cégbíróság csak a következő feltételek együttes fennforgása esetén végzi el:

- a külföldi vállalkozásnak a fióktelep működésével összefüggésben *nincs köztartozása* Magyarországon;
- a fióktelep Cégközlönyben a *hitelezők* számára közzétett felhívására nem érkezett be 30 napon belül igény vagy azokat kielégítették, biztosítékot nyújtottak;
- Magyarországon a külföldi vállalkozás ellen fióktelepén keresztül folytatott tevékenységével összefüggésben *nincs hatósági vagy bírósági eljárás folyamatban*;
- *nincs folyamatban fizetésképtelenségi eljárás* sem a fióktelep, sem a külföldi vállalkozás ellen.

VII. FEJEZET
A NONPROFIT SZEKTOR JOGA

1. Egyesület

1.1. Az egyesülési jog, az egyesület fogalma, jelentősége

Magyarország Alaptörvénye elismeri mindenkit megillető alapjogként a szervezetek létrehozásának jogát. Az egyesülési jog tartalmát adja meg az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.). Az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy másokkal szervezeteket, illetve közösségeket hozzon létre vagy azokhoz csatlakozzon. Az egyesülési jog alapján a természetes személyek, valamint tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei szervezeteket hozhatnak létre és működtethetnek. Az egyesülési jog gyakorlásának korlátja, hogy az szervezet tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. Az egyesülési jog alapján fegyveres szervezet nem hozható létre, valamint törvény alapján kizárólag állami szerv saját hatáskörében ellátható közfeladat megvalósítására irányuló tevékenység nem végezhető. Az egyesülési jog alapján azonban szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alaptörvénnyel, és amelyet törvény nem tilt. A szerveződés legalapvetőbb formája maga az egyesület

Az egyesület a **civil önszerveződések tipikus formája**. Az egyesület a tagok közös, tartós, alapszabályban meghatározott céljának folyamatos megvalósítására létesített, nyilvántartott tagsággal rendelkező jogi személy.

Az egyesületet a törvény jogi személyiséggel ruházza fel, így ilyen minőségében függetlenedik az alapítóktól, és önálló jogalanyként jelenik meg. Az egyesületek létezésének és nagy számuknak garanciális jelentősége van az egyéni autonómia biztosítása, az individuum kiteljesedésének feltételeit megteremtő jogrendszerek szempontjából.

Az egyesület céljai igen sokszínűek lehetnek. A fenti nyilvánvaló megszorítások körén kívül bármilyen céllal alapíthatók. A Magyarországon működő egyesületek céljai között találunk szabadidős tevékenységre

létrehozott egyesületeket, sportegyesületeket, érdekképviseleti tevékenységet ellátó egyesületeket, biztosító egyesületeket egyaránt. Meghatározott esetekben pedig az egyesületi formában történő működés kötelező a tagok számára (pl. politikai pártok, szakszervezetek). A felsorolt célok közös jellemzője azonban, hogy nem nyereség- és haszonszerzési célzat vezérli a tagokat, és az egyesület elsődleges tevékenysége nem gazdasági jellegű. Még a biztosító egyesületre is igaz ez a kijelentés, hiszen a biztosítási tevékenységet kizárólag saját tagjainak részére folytathatja.

Az egyesület elsődlegesen *gazdasági-vállalkozási tevékenység folytatására nem* alapítható. Annak azonban nincs akadálya, hogy gazdasági tevékenységet a non-profit cél megvalósulása érdekében, kiegészítő jelleggel folytasson.

1.2. Az egyesület alapítása

Az egyesület alapításához legalább **10 alapító tag szükséges**, akiknek el kell fogadniuk az egyesület működésének alapokmányát, az *alapszabályt.* Az alapszabály elfogadásával egyidejűleg ki kell alakítani az egyesület ügyintéző és képviselő szerveit is.

Az alapszabály elkészítése nem igényel jogi képviseletet, **egyszerű írásbeli forma** elegendő az alaki követelmények teljesítéséhez. Az egyesület a törvényszékek által történő nyilvántartásba vétellel jön létre. A bejegyzés konstitutív hatályú.

1.3. Az egyesület szervezete

Az egyesület **legfőbb szerve a közgyűlés**, melyen minden egyesületi tag jelen lehet, felszólalhat, szavazati jogot gyakorolhat, kérdéseket tehet fel, észrevételezhet. Ezek a jogosultságok azonban nem alapvető jogai az egyesület tagjainak, hiszen az alapszabály a különleges tagi státusz lehetőségének biztosításával megjelölhet olyan tagokat, akik például nem gyakorolhatják a közgyűléssel kapcsolatos jogok egyikét sem. A tiszteletbeli tagok esetében például gyakori, hogy csupán meghívják őket a közgyűlésre, azonban ott szavazati joguk, adott esetben még indítványozási, észrevételezési joguk sincsen. Nagy taglétszámú egyesületek küldöttgyűlés kialakításáról is határozhatnak az alapszabályban.

A közgyűlésnek – vagy küldöttgyűlésnek – **évente legalább egy alkalommal** üléseznie kell. Ettől ritkább ülésrendet nem állapíthat meg az alapszabály, hiszen azzal az egyesületi tagok beleszólási jogát üresítené ki. Ahogyan a

tagok tagsági jogviszonyával kapcsolatos adatok, úgy az egyesület működése, ezek között pedig a közgyűlés **ülései sem nyilvánosak**.

A közgyűlés összehívása az elnökség, mint vezető tisztségviselők feladata. A közgyűlés akkor határozatképes, ha a szavazati joggal rendelkezők több mint fele jelen van. A közgyűlésen a határozathozatal főszabály az egyszerű szótöbbség. Néhány kérdésben azonban minősített többségű döntéshozatalt ír elő a Ptk. Az egyesület alapszabályának módosítása mindenképpen ilyen kérdés. Az egyesület céljának módosítása, valamint az egyesület megszűnéséről való döntés azonban olyan lényeges kérdések, amelyekben nem a jelenlévők háromnegyede, hanem a leadható szavazatok (tehát a szavazati joggal rendelkező valamennyi tag) háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges.

Az egyesületek esetében a Ptk.-ban nem követelmény és nem fogalmi elem az egyszemélyi vezetés. Az alapszabály akár ügyvezető, akár elnökség, mint testületi szerv kialakításáról rendelkezhet. Ha az alapszabály az egyesület testületi vezetéséről határoz, akkor az elnökség tagjainak száma legalább három. Az elnökség a határozatait jelenlévő tagjainak egyszerű szótöbbségével hozza. Az ügyvezető és az elnökség tagjai minősülnek majd az egyesület **vezető tisztségviselő**inek. A vezető tisztségviselőkre irányadó általános szabályok körében a kizáró okok, összeférhetetlenségi okok, az általános követelmények az egyesület vezető tisztségviselőire is alkalmazandók. A vezető tisztségviselő – attól függetlenül, hogy feladatát visszterhes vagy ingyenes szerződés keretében látja el – a valamennyi vezető tisztségviselőre irányadó szigorú, objektív kontraktuális felelősség szabályai szerint felel az egyesületnek okozott károkért.

1.4. A tagok jogállása

Az egyesület alapításakor az alapítók és a tagok köre azonos. Ebből következik, hogy alapításkor a tagsági jogviszony az egyesület létrejöttekor, azaz a nyilvántartásba történő bejegyzéssel keletkezik. A már működő egyesületbe pedig új tag **belépési kérelmet** terjeszthet elő. A belépési kérelem azonban valóban folyamodvány, amit az egyesület legfőbb szervének, a közgyűlésnek van joga elfogadni, illetve visszautasítani. Amennyiben a belépési kérelemről pozitív közgyűlési döntés születik, a határozat megszületésével jön létre az új tag tagsági jogviszonya. A csatlakozás tehát egy kétoldalú akaratnyilatkozat.

Az egyesület **tagjairól nyilvántartást** vezet. A nyilvántartás azonban nem nyilvános, és mivel civil szervezetről, magánszerveződésről van szó, a

nyilvántartás nem az érdeklődő közönség kíváncsiságának kielégítését szolgálja, hanem a törvényességi felügyelet megvalósítását, valamint az egyesületet informálja tagjairól.

Az egyesület tagjai *részt vehetnek* a társadalmi szervezet tevékenységében és rendezvényein. Fontos joguk, hogy az egyesület szervei tekintetében *aktív és passzív* választójoggal egyaránt rendelkeznek, azaz az egyesület szerveiben választhatók és választók is egyben.

Az egyesület tagjai kötelesek betartani az alapszabályban foglaltakat, így ha az egyesület működéséhez az alapszabály **tagdíjfizetési kötelezettséget** ír elő, ezt teljesíteniük kell.

A **tagok felelőssége** az egyesület tartozásaiért *korlátozott*. Ők ugyanis csak az esetlegesen megállapított tagdíj szolgáltatására kötelesek, de egyébként az egyesület tartozásaiért nem tartoznak felelősséggel.

A **tagsági jogviszony megszüntetés**ének három módja lehetséges:

- *Kilépés:* A tag a tagsági jogviszonyát az egyesület képviselőjéhez intézett írásbeli nyilatkozattal, indokolás nélkül bármikor megszüntetheti.
- *Tagsági jogviszony egyesület általi felmondása:* A felmondás gyakorlásához azonban mindenképpen indok szükséges, és a lehetséges indokokat nem a Ptk., hanem – amennyiben a tagok ilyen megszüntetési módot szabályozni kívánnak – az alapszabály tartalmazhatja.
- *A tag kizárása:* A tag az alapszabályba vagy közgyűlési határozatba ütköző magatartást tanúsít. A kizárásról az egyesület alapszabályban megjelölt szerve jogosult határozni. A forprofit szféra szervezeteivel ellentétben a kizárás az egyesület esetében nem kötött bírósági kontrollhoz.

A **tagsági jogviszony megszűnését** pedig a tag halála vagy jogutód nélküli megszűnése idézi elő. Mivel a tagsági jogok nem örökölhetők, így nincs olyan személy, aki a meghalt tag helyébe léphet.

1.5. Az egyesület megszűnése

Az egyesült **nem alakulhat át más jogi személlyé**, sem a nonprofit, sem a forprofit szféra másik jogi személy formájába. A formaváltás tehát nem lehetőség az egyesület számára. A jogutódlással történő megszűnés így csak egyesülés vagy szétválás formájában történhet, azonban a formaváltás tilalma

miatt csak egyesületek egyesülhetnek, és az egyesület is csak egyesületekre válhat szét.

Az egyesület **jogutód nélküli megszűnésének okai** a jogi személyek jogutód nélküli megszűnésére megállapított általános okokon túl két további körülménnyel egészülnek ki:

- az egyesült megszűnik akkor is, ha *célját megvalósította*, vagy a megvalósítás lehetetlenné vált, és új célt nem határoztak meg;
- tagjainak *létszáma tíz fő alá csökken*, és egy hat hónapos jogvesztő határidőn belül nem vesznek fel új tagot, és ezzel nem egészül ki a tagok számára újra legalább tíz főre.

Az egyesület nonprofit jellegéből következik, hogy ahogyan a működés során sem, úgy a jogutód nélküli megszűnés esetén sem részesedhetnek az egyesület vagyonából a tagok, ez nem felosztható közöttük. Az egyesület jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők követeléseinek kiegyenlítése után **fennmaradó vagyont** az alapszabályban meghatározott, az egyesület céljával megegyező vagy hasonló cél megvalósítására létrejött **közhasznú szervezetnek kell átadni**.

2. Alapítvány

2.1. Az alapítvány fogalma

Az alapítvány az alapító által az alapító okiratban meghatározott **tartós cél folyamatos megvalósítására** létrehozott jogi személy.

A Ptk. az alapítvány fogalmi elemeinek meghatározása során már nem követeli meg azt, hogy a cél közérdekű legyen. Az alapítvány célja bármilyen tartós cél lehet, amelynek folyamatos megvalósítására vagyont juttat az alapító, és szervezetet rendel a vagyon kezelésére alapító okiratban. A **cél tartóssága** a bírói gyakorlatban a korábbi szabályozás hatálya alatt sokkal szigorúbb elbírálásban részesült, mint az egyesületek esetében. Míg az egyesületeknél a cél tartósságát már az egy évet elérő időtartam is megalapozta, az alapítványoknál a bíróságnál ennél hosszabb, tartósabb célok megvalósulását követeli meg. A tartósság sokkal inkább azt jelenti, hogy eseti jellegű, rövid távú célkitűzések megvalósítására nem lehet alapítványt létrehozni. A célnak olyannak kell lenni, mely több éves, folyamatos működést tesz lehetővé.

A Ptk. megteremti a valódi magánalapítványok jogát azzal, hogy családi alapítványokat, valamint a közérdekű cél likvidálásával lényegében

bármilyen – akár az alapító, csatlakozó személy – kedvezményezetti kör számára megnyitja az alapítvány létesítésének lehetőségét

2.2. Az alapítás

Az alapítvány létrehozása egyoldalú jognyilatkozattal történik, melynek kifejeződése az **alapító okirat**. Az alapító, aki *magánszemély és jogi személy egyaránt lehet*, meg kell, hogy jelölje azt a tartós célt, melynek folyamatos megvalósítására jogi személyt kíván létrehozni. Ehhez a célhoz egy vagyontömeget is rendelnie kell, hiszen az alapítvány fogalmi eleme a célvagyon, és szemben a jogi személyek döntő többségével, nem a személyegyesítő jellegen, a tagságon van a hangsúly, hanem a célhoz rendelt vagyon kezelésén.

Az alapítvány tevékenységének korlátai között legfontosabb szabály a valamennyi civil szervezet esetében érvényesülő, **elsődlegesen gazdasági tevékenység céljából történő alapítás tilalma**. Az elsődleges célok megvalósítása érdekében végzett gazdasági tevékenység pedig kizárólag az alapítvány céljának megvalósításával közvetlenül összefüggő lehet.

Olyan esetek alapozhatják meg ezt a kapcsolatot a nonprofit cél és a forprofit tevékenység között, mint például a társadalmi felzárkóztatást oktatási szolgáltatásokhoz való jobb hozzáférhetőség biztosításával célul tűző alapítványnak az ilyen tárgyban kiadott könyveinek, tankönyveinek forgalmazása.

A tevékenységi korlátok között szól a törvény az ún. **továbbtársulási korlátok**ról. Az alapítvány ennek megfelelően nem vállalhat korlátlan felelősséget más jogalanyban (közkereseti társaságnak nem lehet tagja, betéti társaságnak nem lehet beltagja, egyesülésben nem vehet részt), és más alapítványhoz sem csatlakozhat. A korlátlan felelősség egyben az alapítvány vagyonának kockáztatását is jelenti, és mivel a korlátlan felelősséget a Ptk. forprofit jogi személy formákhoz kapcsolja (közkereseti társaság, betéti társaság, egyesülés), így tulajdonképpen az egyébként kiegészítő gazdasági tevékenység lenne az, amely az egyesület más célra rendelt vagyonát felemésztheti. A másik alapítványhoz való csatlakozás kizártsága azt jelenti, hogy alapítványi szövetségek, alapítványi láncolatok nem jöhetnek létre.

Az alapítvány fogalmi eleme a **célvagyon**. Az alapító létrehozáshoz fűződő legfontosabb kötelezettségei között is kiemelt jelentősége van a vagyon juttatásának. Az alapítvány rendelkezésére bocsátott vagyon meghatározza, hogy nyílt vagy zárt alapítványról van-e a szó. A **nyílt alapítvány** esetében a *működés megkezdéséhez szükséges vagyont* bocsátja rendelkezésre az alapító, és később bárki csatlakozhat az alapítványhoz a célok megvalósítását

elősegítve. **Zárt alapítvány** esetében az alapító a *cél megvalósításához szükséges teljes vagyont* rendelkezésre bocsátja, a vagyon csatlakozással a későbbiekben nem növelhető. Az új Ptk. nem választja élesen ketté a gyakorlatban ismert két alapítványi fajta, a nyílt és a zárt alapítvány esetében a vagyon rendelkezésre bocsátásának mértékét és időpontját, hanem egységes szabályozást alkot. Az alapítvány nyilvántartásba vételi kérelmének benyújtásáig az alapítónak legalább annyi vagyont kell az alapítványra átruháznia, amely a működés megkezdéséhez szükséges. A fennmaradó és alapító okiratban vállalt vagyonrész rendelkezésre bocsátására pedig legkésőbb az alapítvány nyilvántartásba vételétől számított legkésőbb egy éven belül köteles.

Az alapítvány esetében **nem beszélhetünk előtársasági státuszról**. Az alapítvány csak a nyilvántartásba vétellel jön létre, előtte nem kezdheti meg tevékenységét. Ezért is indokolt a bejegyzés soron kívüli lefolytatása.

Az alapító okiratot a későbbiek során csak olyan mértékben lehet **módosítani**, hogy az semmiképpen *ne érintse az alapítvány nevét, célját*, valamint ne eredményezze az alapítvány *vagyonának csökkenését*.

Alapítványt **végrendeleti úton** is lehet alapítani. Az ilyen tartalmú végrendeletről a bíróságot értesíteni kell. Ha az alapítvány törvényi feltételeinek a rendelkezés nem felel meg, azt közérdekű meghagyásnak kell tekinteni.

2.3. Az alapítvány működése

Az alapítványnak **nincsen ugyan nyilvántartott tagsága**, és a jogi személyiség sem a tagsághoz, hanem a szervezethez kötődik.

Az alapítvány vagyona **célvagyon**, így azt kizárólag az alapító okiratban megjelölt tartós cél folyamatos megvalósítása érdekében lehet felhasználni. A kuratóriumnak, mint az alapítványi vagyont kezelő szervnek kötelessége a célvagyon ilyen formában történő kezelése. Az alapító okirat dönti azt el, hogy a célvagyon felhasználható-e teljes mértékben a cél megvalósítása érdekében, vagy csupán annak hozamát lehet a cél elérésére fordítani. Az alapító okirat a vagyon kezelésével, felhasználásával kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazhat ebben a vonatkozásban (pl. milyen megtakarítási formában kell elhelyezni a pénzösszeget, a kamat mekkora része használható fel a célok elérésére, stb.). A kuratórium díjazást természetesen kifizethet a saját részére.

Mivel az alapítvány lényegi eleme, hogy az alapító az alapítvány létrehozását követően a többi jogi személlyel szemben sokkal inkább függetlenedik az alapítványtól és annak vagyonától, így a működés során sem ő, sem a csatlakozó nem vonhatja el a juttatott vagyont és nem is követelheti azt vissza.

Az alapítvány célvagyonának felhasználása megkívánja egy kedvezményezett vagy **kedvezményezett**i kör meghatározását. A kedvezményezettet személy szerint az alapító is nevesítheti az alapító okiratban, vagy meghatározhatja azokat a feltételeket, körülményeket, amely a kedvezményezetti jogosultságot megalapozhatják. Ha az alapító nem élt a kedvezményezett név szerinti megjelölésének lehetőségével, akkor az alapítvány erre jogosult szerve – tipikusan a kuratórium – az alapító okiratban meghatározott feltételeknek megfelelő személyeket jelölheti meg kedvezményezettként.

A Ptk. alapvető újítása, hogy az alapító és a hozzátartozója kedvezményezetté jelölését is lehetővé teszi, és ezzel családi, illetve valódi **magánalapítványok** megjelenését is támogatja Magyarországon. Az alapító és a csatlakozó akkor válhat az alapítvány akár egyedüli kedvezményezettjévé, ha az alapítvány célja az alapító tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak gondozása. Lényegében az alapító vagy a csatlakozó szerzői jogainak gondozásáról van szó ebben a körben. Az alapító és a csatlakozó hozzátartozóját pedig a következő esetekben lehet kedvezményezetté tenni:

- ha az alapítvány célja a hozzátartozó tudományos, irodalmi vagy művészeti alkotásainak (szerzői műnek minősülő) gondozása;
- az alapítvány célja a hozzátartozó ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi ellátási költségeinek viselése;
- az alapítvány célja a hozzátartozó iskolai tanulmányainak ösztöndíjjal vagy egyéb módon történő támogatása.

Az alapítvány működtetésére az alapítónak ki kell jelölnie egy kezelő szervezetet, a **kuratóriumot**. A kuratórium fő feladata a vagyon kezelése és képviselete. Kezelő szervezet kijelölhető az alapító okiratban, de külön szervezetet is létre lehet e célra hozni. Az alapító és közeli hozzátartozója nem lehetnek többségben az alapítvány kuratóriumában. Az alapító és hozzátartozó tehát vállalhatnak kuratóriumi tagságot, de olyan mértékben nem, hogy ezzel magukhoz ragadják a többséget a testületben. A kedvezményezett és annak közeli hozzátartozói nem lehetnek tagjai a kuratóriumnak.

2.4. Az alapítvány megszűnése

Az alapítvány **nem határozhat el formaváltást**, azaz nem alakulhat át más jogi személlyé. Egyesülésre és szétválásra azonban lehetőséget biztosít számára a törvény. Követelmény azonban, hogy az alapítvány csak másik alapítvánnyal egyesülhet, és kizárólag alapítványokra válhat szét.

Az alapító nem szüntetheti meg az alapítványt, így a **jogutód nélküli megszűnés okai** kizárólag a jogszabályban meghatározott okok lehetnek. Mivel az alapítótól való függetlenedés az alapítvány lényeges ismérve, ettől a rendelkezéstől érvényesen még az alapító okiratban sem lehet eltérni. A jogi személyek közös szabályai alapján az alapítvány megszűnik, ha határozott időre hozták létre, és ez az időtartam eltelt, vagy ha az alapító feltételt szabott az alapító okiratban, és ez a feltétel bekövetkezett. Az általános megszűnési okokon túl a Ptk. három további megszűnési okot nevesít:

- Ha az alapítvány *célját megvalósította*. Ilyen esetben azonban az alapító okirat módosításával lehetőség van új cél meghatározására, és ezzel a megszűnés elkerülésére, feltéve, hogy a fennmaradó vagyon az új cél megvalósítására elegendő.
- Megszűnik az alapítvány, ha a *céljának megvalósítása lehetetlenné vált*. Ilyenkor is van azonban lehetőség a cél módosítására, vagy más alapítvánnyal történő egyesülésre. Az utóbbi jogi értelemben egyébként megszűnésnek minősül.
- Amennyiben az alapítvány *három éven át nem folytat tevékenységet* a céljai megvalósítása érdekében, úgy megszűnik.

Az alapító rendelkezhet az alapító okiratban az alapítvány jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezői követelések kielégítése után **fennmaradó vagyon**ról. Meghatározhatja, hogy mely személyt illesse ez a vagyon. Korlát azonban, hogy az alapító, a csatlakozó, az adományozó, valamint ezek közeli hozzátartozói részére juttatott vagyon nem haladhatja meg az alapító, csatlakozó, adományozó által korábban az alapítványnak juttatott vagyon mértékét.

3. Nonprofit gazdasági társaság

A **közhasznú társaság** közhasznú - a társadalom közös szükségleteinek kielégítését nyereség és vagyonszerzési cél nélkül szolgáló - tevékenységet rendszeresen végző jogi személy volt, melyet az 1959-es Ptk. szabályozott. A közhasznú társaság egy olyan non-profit szervezet volt, amely alapvetően – a nem nyereségszerzés sajátosságaira figyelemmel – a korlátolt felelősségű társaság modelljét, struktúráját hasznosította. A közhasznú társasági forma

megszüntetésének indokát az a fogalmi zavar adta, amit a közhasznúsági törvény a közhasznú és kiemelten közhasznú minősítés tekintetében bevezetett. A közhasznú társaság ugyanis nem minősült automatikusan közhasznú szervezetnek is, holott neve ezt sugallta.

A 2007. július 1-től nem lehet közhasznú társaságot alapítani. Az ebben az időpontban még működő közhasznú társaságok vonatkozásában a jogalkotó egy kétéves moratóriumot írt elő: 2009. június 30-ig minden közhasznú társaságnak kötelezően át kellett alakulnia. A közhasznú társaság megszüntetésével egyidejűleg, 2007. július 1-től a magyar jogban bevezetésre került a **nonprofit gazdasági társaság** intézménye: gazdasági társaság *nem jövedelemszerzésre irányuló közös gazdasági tevékenység folytatására* is alapítható. A nonprofit gazdasági társaság bármely társasági formában (kkt., bt., kft., rt.) alapítható és működtethető, szemben a közhasznú társaság kifejezetten korlátolt felelősségű társaságra épülésével. A társaság úgy informálja a harmadik személyeket nonprofit jellegéről, hogy ezt a társaság cégnevében, a társasági forma megjelölésénél fel kell tüntetni. A nonprofit gazdasági társaságra vonatkozó szabályokat a Ctv. 9/F. § tartalmazza.

A nonprofit gazdasági társaság **alapítás**ának két modelljét szabályozza a törvény. Az egyik esetben a tagok eleve nonprofit céllal alapítanak gazdasági társaságot, míg a másik esetben a már működő gazdasági társaság nonprofit formában való továbbműködéséről döntenek. Az alapításra egyebekben a gazdasági társaságok alapításának szabályai vonatkoznak.

A nonprofit gazdasági társaság üzletszerű *gazdasági tevékenységet csak kiegészítő jelleggel végezhet*, nonprofit céljának előmozdítása érdekében. A társaság működésére a választott gazdasági társasági forma működésére irányadó szabályok vonatkoznak, néhány, a nonprofit jellegből adódó **eltérés**sel:

- A társaság *nyeresége nem osztható fel a tagok között*, az a társaság vagyonát gyarapítja.
- A nonprofit gazdasági társaság *csak nonprofit jellegének megtartásával alakulhat át*, csak nonprofit gazdasági társasággal egyesülhet, és csak nonprofit gazdasági társaságokká válhat szét. Ez az előírás biztosítja, hogy a társaság átalakításával se változzon meg az alapvetően nem a tagok vagyonát gyarapító tevékenység.
- A nonprofit gazdasági társaságot is megilleti az a jog, hogy a Civil tv.-ben meghatározott feltételek teljesítése esetén *közhasznú jogállás*t kapjon. Amennyiben a non-profit gazdasági társaság egyben közhasznú szervezetnek is minősül, úgy jogutód nélküli megszűnésekor a tartozások kiegyenlítését követően a tagok részére

csak a megszűnéskori saját tőke összege adható ki, legfeljebb tag vagyoni hányadának teljesítéskori értéke erejéig. Ez a rendelkezés ismét azt mutatja, hogy a társaság nem a tagok magánvagyonának gyarapítására jön létre. Ha a vagyon fenti szabályoknak megfelelő felosztását követően még marad vagyona a társaságnak, azt a cégbíróság a létesítő okirat rendelkezéseinek megfelelően közcélra fordítja. Ha ilyen közcélról nem rendelkeztek a tagok a létesítő okiratban, akkor a fennmaradó vagyont a Nemzeti Együttműködési Alap támogatására kell fordítani.

A nonprofit gazdasági társaság számára a Civil tv.-ben meghatározott szabályoktól eltérően nem csupán alapításakor kérheti a közhasznú jogállás megállapítását. A *létrejöttét követően*, működése során *is folyamodhat a közhasznú jogállás megszerzéséért*, amelyet a cégbíróság akkor köteles nyilvántartásba venni, amennyiben a nonprofit gazdasági társaság közszolgáltatási szerződést kötött, és a kérelmező magánokiratban vállalja a Civil tv. szerinti közhasznúsági feltételek teljesítését.

4. Költségvetési szervek

4.1. A költségvetési szerv fogalma

A költségvetési szervek, mint jogszabályban vagy az alapító okiratban meghatározott közfeladat ellátására létrejött jogi személyek alapvető szabályait az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény II. fejezete és az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) kormányrendelet határozza meg.

A költségvetési szerv **tevékenysége** lehet

- *alaptevékenység*, amely a létrehozásáról rendelkező jogszabályban, alapító okiratában a szakmai alapfeladataként meghatározott, nem haszonszerzés céljából végzett tevékenység,
- *vállalkozási tevékenység*, amely haszonszerzés céljából, államháztartáson kívüli forrásból, nem kötelezően végzett termelő-, szolgáltató-, értékesítő tevékenység.

A gazdálkodási jogkör szerint megkülönbözethetünk olyan költségvetési szervet, amelyik nem rendelkezik gazdasági szervezettel, és amelyik saját gazdasági szervezettel rendelkezik.

4.2. A költségvetési szerv alapítása

Költségvetési szerv **alapítására jogosult**:

- központi költségvetési szerv esetén az Országgyűlés, a Kormány vagy a miniszter,
- helyi önkormányzati költségvetési szerv esetén a helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok társulása, a térségi fejlesztési tanács,
- helyi nemzetiségi önkormányzati költségvetési szerv esetén a helyi nemzetiségi önkormányzat vagy a helyi nemzetiségi önkormányzatok társulása,
- országos nemzetiségi önkormányzati költségvetési szerv esetén az országos nemzetiségi önkormányzat vagy az országos nemzetiségi önkormányzatok társulása, és
- köztestületi költségvetési szerv esetén a köztestület.

Költségvetési szerv alapítása történhet oly módon is, hogy a költségvetési szervből kiválás történik, amely alapján a költségvetési szerv az alapító okirat módosítását követően tovább működik, ezzel egyidejűleg pedig az alapításra vonatkozó szabályok szerint egy új költségvetési szerv jön létre.
Az Országgyűlés vagy a Kormány által alapított költségvetési szerv alapításáról jogszabályban, más alapító szerv által alapított költségvetési szerv esetén alapító okiratban kell rendelkezni. Jogszabállyal alapított költségvetési szerv esetén – a jogszabályban megjelölt alapítási időpontot megelőzően – a költségvetési szerv alapításáról alapító okiratot is ki kell adni. Az alapító okiratot főszabályként az alapító szerv adja ki. Az Országgyűlés vagy a Kormány által alapított költségvetési szerv alapító okiratát az irányító szerv, a minisztériumét, a Miniszterelnökségét, a kormányhivatalét, valamint a fővárosi, megyei kormányhivatalét a miniszterelnök adja ki.

A Kormány irányítása vagy felügyelete alá tartozó költségvetési szerv alapító okiratának kiadásához és módosításához – a miniszterelnök által kiadott alapító okirattal rendelkező költségvetési szerv és a honvédelemért felelős miniszter által alapított költségvetési szerv alapító okirata kivételével – az államháztartásért felelős miniszter előzetes egyetértése szükséges.

4.3. Az alapító okirat

Az alapító okirat tartalmazza a költségvetési szerv

- nevét, székhelyét, esetleges telephelyeit,
- az alapításáról rendelkező jogszabály teljes megjelölését, ha az alapításról jogszabály rendelkezett,
- közfeladatát és szakmai alaptevékenységeit, továbbá ezek kormányzati funkció szerinti megjelölését, és főtevékenységének államháztartási szakágazati besorolását,
- illetékességét, működési körét,
- irányító szervének nevét, székhelyét,
- vezetőjének megbízási rendjét, és
- a foglalkoztatottjaira vonatkozó foglalkoztatási jogviszonyok megjelölését,
- szükség esetén a jogelődjének megnevezését, székhelyét, a vállalkozási tevékenysége felső határát a módosított kiadási előirányzatok arányában, és megszűnésének időpontját vagy pontos feltételét, ha határozott időre vagy bizonyos feltétel bekövetkeztéig hozzák létre.

4.4. A költségvetési szerv irányítása, felügyelete

A költségvetési szerv irányítása a következő hatáskörök gyakorlásának jogát jelenti:

- a költségvetési szerv alapító okiratának kiadása, szervezeti és működési szabályzatának jóváhagyása, átalakítása és megszüntetése,
- a költségvetési szerv vezetője tekintetében a kinevezés és felmentés, vagy a vezetői megbízás adása, visszavonása, és az egyéb munkáltatói jogok gyakorlása,
- a költségvetési szerv gazdasági vezetőjének kinevezése és felmentése, vagy a megbízása, megbízásának visszavonása, továbbá díjazásának megállapítása,
- a bevételi és kiadási előirányzatokkal való gazdálkodás rendszeres figyelemmel kísérése, a végrehajtás, illetve a költségvetési szerv által ellátandó közfeladatok meg nem valósításának veszélye esetén a jogszabályban meghatározott szükséges intézkedések megtétele,
- a költségvetési szerv által ellátandó közfeladatok ellátására vonatkozó, és az erőforrásokkal való szabályszerű és hatékony gazdálkodáshoz szükséges követelmények érvényesítése, számonkérése, ellenőrzése,

- jogszabályban meghatározott esetekben a költségvetési szerv döntéseinek előzetes vagy utólagos jóváhagyása,
- egyedi utasítás kiadása feladat elvégzésére vagy mulasztás pótlására,
- a költségvetési szerv jelentéstételre vagy beszámolóra való kötelezése, és
- a költségvetési szerv kezelésében lévő közérdekű adatok és közérdekből nyilvános adatok, valamint az irányítási jogkörök gyakorlásához szükséges személyes adatok kezelése.

4.5. A költségvetési szerv szervezete, működése és képviselete

A költségvetési szerv vezetője felelős a közfeladatok jogszabályban, alapító okiratban, belső szabályzatban foglaltaknak megfelelő ellátásáért, valamint a költségvetési szerv számára jogszabályban előírt kötelezettségek teljesítéséért. A költségvetési szerv **vezető**je – helyettesítés kivételével – más költségvetési szervnél nem lehet vezető.

A költségvetési szerv feladatai ellátásának részletes belső rendjét és módját **szervezeti és működési szabályzat** állapítja meg. A szervezeti egységekre vonatkozó szabályokat a költségvetési szerv szervezeti és működési szabályzatában vagy a szervezeti egységek ügyrendjében, a gazdálkodás részletes rendjét belső szabályzatban kell meghatározni.

A költségvetési szerv **képviseletét** a szerv vezetője látja el, amely jogkör gyakorlása jogszabályban vagy a költségvetési szerv szervezeti és működési szabályzatában foglaltak szerint – esetenként vagy az ügyek meghatározott csoportjára nézve – a szerv vezetőjének helyettesére vagy más dolgozójára ruházható át.

4.6. Költségvetési szerv gazdálkodása

A költségvetési szervek mindenféle tevékenységük során kötelesek a **gazdaságosság**, a **hatékonyság** és az **eredményesség** követelményeit érvényesíteni.

A költségvetési szerv éves költségvetés alapján a részére jóváhagyott **előirányzatokon belül gazdálkodik** és készíti el feladatai ellátásával is összefüggésben éves beszámolóját.

Főszabály szerint költségvetési szerv jogi személyt nem hozhat létre, abban tagsági, részesedési viszonyt nem szerezhet, és ahhoz nem csatlakozhat, költségvetéséből támogatás, adomány, és más ellenérték nélküli

kötelezettség nem vállalható, valamint kifizetés nem teljesíthető, kivéve a foglalkoztatottak számára jogszabály alapján nyújtható munkáltatói kölcsönökre, támogatásokra.

A költségvetési szerv saját nevében adósságot keletkeztető ügyletet érvényesen nem köthet, értékpapírt nem bocsáthat ki, nem szerezhet meg, faktoringot magában foglaló szerződést nem köthet, garanciát és kezességet nem vállalhat.

Központi költségvetési kiadási előirányzatok terhére olyan jogi személlyel nem köthet érvényesen visszterhes szerződést, illetve létrejött ilyen szerződés alapján nem teljesíthet kifizetést, amely szervezet nem minősül átlátható szervezetnek.

4.7. A költségvetési szerv átalakulása, megszüntetése

Az alapító szerv jogosult a költségvetési szervet jogutóddal vagy jogutód nélkül megszüntetni.
A költségvetési szerv általános jogutódlással történő megszüntetése **átalakítás**sal történhet. Az átalakítás lehet egyesítés vagy különválás. Az egyesítés lehet beolvadás vagy összeolvadás.

Beolvadás esetén a beolvadó költségvetési szerv megszűnik, jogutódja az átvevő költségvetési szerv. **Összeolvadás** esetében az egyesítendő költségvetési szervek megszűnnek, jogutódjuk az átalakítással létrejövő új költségvetési szerv. **Különválás** esetén a különváló költségvetési szerv megszűnik, jogutódjai az átalakítással létrejövő költségvetési szervek.

A költségvetési szerv általános jogutóddal történő megszüntetése a vele szemben fennálló követeléseket nem teszi lejárttá.

A költségvetési szerv **jogutód nélküli megszüntetése** esetén eltérő rendelkezés hiányában a költségvetési szerv megszüntetés időpontjában fennálló magánjogi jogait és kötelezettségeit az alapító szerv, az Országgyűlés vagy a Kormány által alapított költségvetési szerv esetén az alapító szerv által kijelölt szerv gyakorolja és teljesíti.

A költségvetési szerv megszüntetéséről jogszabállyal alapított költségvetési szerv esetén jogszabályban, a nem jogszabállyal alapított költségvetési szerv esetén megszüntető okiratban kell rendelkezni.

5. A közhasznú jogállás, közhasznú szervezetek

5.1. A közhasznú jogállás megszerzésének feltételei

A Civil tv. külön fejezetben lehetőséget biztosít meghatározott szervezetek számára, hogy közhasznú minősítést szerezzenek.

Közhasznú szervezetté minősíthető a **Magyarországon nyilvántartásba vett** - létesítő okiratában megjelölt közfeladat teljesítésére irányuló - **közhasznú tevékenységet végző szervezet**, amely a *társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez* megfelelő erőforrásokkal rendelkezik, továbbá amelynek megfelelő társadalmi támogatottsága kimutatható, és amely:

- civil szervezet (a párt kivételével az egyesületek és az alapítvány), ide nem értve a civil társaságot, vagy
- olyan egyéb szervezet, amelyre vonatkozóan a közhasznú jogállás megszerzését törvény lehetővé teszi (pl. a Ctv. a nonprofit gazdasági társaságok számára biztosítja ezt a lehetőséget).

A közhasznú tevékenységet végző szervezet lényegét az adja, hogy hozzájárul a társadalom és az egyén közös szükségleteinek kielégítéséhez, amennyiben az előző évről szóló beszámoló közhasznúsági melléklete célcsoportra vonatkozó adatai alapján a szervezet szolgáltatásai a szervezet testületi tagjain, munkavállalóin, önkéntesein kívül más személyek számára is hozzáférhetőek, azaz a szervezet **szolgáltatásait kívülre is nyújtja**, elérhetővé teszi.

A közhasznú szervezetté minősíthető szervezet közhasznú jogállását a közhasznú szervezetként való nyilvántartásba vétellel szerzi meg. A **közhasznúsági nyilvántartásba vétel feltétele**, hogy a szervezet **létesítő okirata tartalmazza**, hogy a szervezet

- milyen *közhasznú tevékenységet folytat*, e közhasznú tevékenységet mely közfeladathoz kapcsolódóan végzi, továbbá hogy e közfeladat teljesítését mely jogszabályhely írja elő, valamint - ha tagsággal rendelkezik - nem zárja ki, hogy tagjain kívül más is részesülhessen a közhasznú szolgáltatásaiból;
- *gazdasági-vállalkozási tevékenységet csak közhasznú* vagy a létesítő okiratban meghatározott egyéb *céljainak megvalósítása érdekében*, a közhasznú célok megvalósítását nem veszélyeztetve *végez*;
- *gazdálkodása* során elért *eredményét nem osztja fel*, azt a létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére fordítja;

- közvetlen *politikai tevékenységet nem folytat*, szervezete pártoktól független és azoknak anyagi támogatást nem nyújt.

A közhasznú nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet előterjesztő szervezetnek két egymást követő lezárt üzleti évben meg kell felelnie azon követelményeknek, hogy megfelelő erőforrásai vannak és megfelelő társadalmi támogatottsága. A közhasznú jogállás megszerzésének feltételeit nem elég csupán a nyilvántartásba vételkor teljesíteni. A beszámoló adatai alapján ugyanis *minden letétbe helyezés alkalmával a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételére illetékes szerv megvizsgálja, hogy a közhasznú szervezetnél teljesül-e két fontos feltétel*: a megfelelő erőforrás rendelkezésre állása a közhasznú cél érdekében, valamint a megfelelő társadalmi támogatás megléte.

A **megfelelő erőforrás rendelkezésre állásának feltétele** akkor teljesül, ha az előző két lezárt üzleti év vonatkozásában:

- a szervezet átlagos éves bevétele meghaladja az egymillió forintot, vagy
- a két év egybeszámított adózott eredménye (tárgyévi eredménye) nem negatív, vagy
- a személyi jellegű ráfordításai (kiadásai) - a vezető tisztségviselők juttatásainak figyelembevétele nélkül - eléri az összes ráfordítás (kiadás) egynegyedét.

A **megfelelő társadalmi támogatottság** akkor mutatható ki, ha az előző két lezárt üzleti éve vonatkozásában a következő feltételek közül legalább egy teljesül:

- a személyi jövedelemadó meghatározott részének az adózó rendelkezése szerint a szervezetnek felajánlott összegből kiutalt összeg eléri az összes bevétel kettő százalékát, vagy
- a közhasznú tevékenység érdekében felmerült költségek, ráfordítások elérik az összes ráfordítás felét a két év átlagában, vagy
- közhasznú tevékenységének ellátását tartósan (két év átlagában) legalább tíz közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy segíti.

Ha a fenti feltételek nem teljesülnek, a szervezet közhasznú jogállását a bíróság megszünteti és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.

5.2. A közhasznúság előnyei

A közhasznú szervezetet a következő **előnyök** illetik meg:

- Közhasznú jogállású szervezet jogosult *használni a közhasznú megjelölést*.
- A civil szervezeteket és a közhasznú szervezeteket, valamint az e szervezeteket támogatókat külön jogszabály alapján *adó- és illetékmentesség vagy adó- és illetékkedvezmény* illeti meg.
- A törvény kimondja, hogy civil szervezettel állami, közigazgatási, költségvetési szerv *közszolgáltatási szerződés*t kizárólag akkor köthet, ha a civil szervezet közhasznú jogállású.

5.3. A közhasznú szervezetek működése

A közhasznú **szervezet működésére** is sajátos szabályokat állapít meg a Civil tv. Mind a döntéshozó szerv, mind az ügyvezető szerv üléseinek nyilvánosságát biztosítani kell. A döntéshozó szervre vonatkozóan a létesítő okiratnak rendelkezéseket kell tartalmaznia:

- az ülésezés gyakoriságára – amely az évi egy alkalomnál kevesebb nem lehet –, az ülések összehívásának rendjére, a napirend közlésének módjára, az ülések nyilvánosságára, határozatképességére és a határozathozatal módjára,
- a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek összeférhetetlenségére,
- ha a közhasznú szervezet működését és gazdálkodását ellenőrző felügyelő szerv létrehozása vagy kijelölése kötelező, ennek létrehozására, hatáskörére és működésére, valamint
- a közhasznú szervezet éves beszámolója jóváhagyásának módjára.

A közhasznú **szervezetnek olyan nyilvántartást kell vezetnie**, amelyből a döntésre jogosult szerv döntésének tartalma, időpontja és hatálya, illetve a döntést támogatók és ellenzők számaránya (ha lehetséges, személye) megállapítható. A döntésekről az érintetteket értesíteni kell, és ennek módját a létesítő okiratban kell meghatározni. A közhasznú szervezet működésével kapcsolatosan keletkezett iratokba való betekintés rendjét, valamint a közhasznú szervezet működésének, szolgáltatása igénybevétele módjának, beszámolói közlésének nyilvánosságát is részletesen szabályozni kell a létesítő okiratban.

Az egy tagból (személyből) álló legfőbb szerv esetén a döntéshozatalt megelőzően e tag (személy) köteles - a személyi kérdésekkel kapcsolatos döntéseket kivéve - a felügyelő szerv, valamint a felelős személyek véleményének megismerése érdekében ülést összehívni, vagy

írásos véleményüket beszerezni. Az írásos vélemények, illetve az ülésről készült jegyzőkönyvek nyilvánosak.

A döntéshozó szerv, valamint az ügyvezető szerv **határozathozatalában nem vehet részt** az a személy, aki vagy akinek közeli hozzátartozója a határozat alapján

- kötelezettség vagy felelősség alól mentesül, vagy
- bármilyen más előnyben részesül, illetve a megkötendő jogügyletben egyébként érdekelt.

Nem lehet a felügyelő szerv elnöke vagy **tagja**, illetve **könyvvizsgálója** az a személy, aki

- a döntéshozó szerv, illetve az ügyintéző és képviseleti szerv elnöke vagy tagja (ide nem értve az egyesület legfőbb szervének azon tagjait, akik tisztséget nem töltenek be),
- a közhasznú szervezettel a megbízatásán kívüli más tevékenység kifejtésére irányuló munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll, ha jogszabály másképp nem rendelkezik,
- a közhasznú szervezet cél szerinti juttatásából részesül - kivéve a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető nem pénzbeli szolgáltatásokat, és az egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján a létesítő okiratban foglaltaknak megfelelően nyújtott alapcél szerinti juttatást -, illetve
- az előzőekben felsorolt személyek közeli hozzátartozója.

A közhasznú szervezet **megszűnését követő három évig nem lehet más közhasznú szervezet vezető tisztségviselője** az a személy, aki korábban olyan közhasznú szervezet vezető tisztségviselője volt - annak megszűnését megelőző két évben legalább egy évig -,

- amely jogutód nélkül szűnt meg úgy, hogy az állami adó- és vámhatóságnál nyilvántartott adó- és vámtartozását nem egyenlítette ki,
- amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság jelentős összegű adóhiányt tárt fel,
- amellyel szemben az állami adó- és vámhatóság üzletlezárás intézkedést alkalmazott, vagy üzletlezárást helyettesítő bírságot szabott ki,
- amelynek adószámát az állami adó- és vámhatóság az adózás rendjéről szóló törvény szerint felfüggesztette, illetőleg törölte.

A vezető tisztségviselő, illetve az ennek jelölt személy köteles valamennyi érintett közhasznú szervezetet előzetesen tájékoztatni arról, hogy ilyen tisztséget egyidejűleg más közhasznú szervezetnél is betölt.

Ha a közhasznú szervezet éves bevétele meghaladja az ötvenmillió forintot, a vezető szervtől elkülönült **felügyelő szerv** létrehozása akkor is kötelező, ha ilyen kötelezettség más jogszabálynál fogva egyébként nem áll fenn. A felügyelő szerv ügyrendjét maga állapítja meg. A felügyelő szerv ellenőrzi a közhasznú szervezet működését és gazdálkodását. Ennek során a vezető tisztségviselőktől jelentést, a szervezet munkavállalóitól pedig tájékoztatást vagy felvilágosítást kérhet, továbbá a közhasznú szervezet könyveibe és irataiba betekinthet, azokat megvizsgálhatja. A felügyelő szerv tagja a közhasznú szervezet vezető szervének ülésén tanácskozási joggal részt vehet, illetve részt vesz, ha jogszabály vagy a létesítő okirat így rendelkezik. A felügyelő szerv köteles az intézkedésre való jogosultságának megfelelően a legfőbb szervet vagy az ügyintéző és képviseleti szervet tájékoztatni és annak összehívását kezdeményezni, ha arról szerez tudomást, hogy

- a szervezet működése során olyan jogszabálysértés vagy a szervezet érdekeit egyébként súlyosan sértő esemény (mulasztás) történt, amelynek megszüntetése vagy következményeinek elhárítása, illetve enyhítése az intézkedésre jogosult vezető szerv döntését teszi szükségessé;
- a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó tény merült fel.

5.4. A közhasznú szervezetek gazdálkodása

A közhasznú szervezet gazdálkodására is különös szabályok vonatkoznak. A közhasznú szervezet a gazdálkodása során elért **eredményét nem oszthatja fel**, azt létesítő okiratában meghatározott közhasznú tevékenységére kell fordítania. A közhasznú szervezet a *vezető tisztségviselőt, a támogatót, az önkéntest*, valamint e személyek közeli hozzátartozóját - a bárki által megkötés nélkül igénybe vehető szolgáltatások, illetve az egyesület által tagjának a tagsági jogviszony alapján nyújtott, létesítő okiratnak megfelelő juttatások kivételével - *cél szerinti juttatásban nem részesítheti*. A közhasznú szervezet bármely cél szerinti juttatását - a létesítő okiratban meghatározott szabályok szerint - *pályázat*hoz kötheti. Ebben az esetben a pályázati felhívás nem tartalmazhat olyan feltételeket, amelyekből - az eset összes körülményeinek mérlegelésével - megállapítható, hogy a pályázatnak előre meghatározott nyertese van (színlelt pályázat). Színlelt pályázat a cél szerinti juttatás alapjául nem szolgálhat.

A közhasznú szervezet **tőkeszerzése is korlátozott**, ugyanis váltót, illetve más hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt nem bocsáthat ki. A közhasznú szervezet gazdasági-vállalkozási tevékenységének fejlesztéséhez közhasznú tevékenységét veszélyeztető mértékű hitelt nem vehet fel. A befektetési tevékenységet végző közhasznú szervezetnek befektetési szabályzatot kell

készítenie, amelyet a döntéshozó szerv - ha ilyet létrehoztak - a felügyelő szerv véleményének kikérését követően fogad el.
A közhasznú szervezet köteles a beszámoló jóváhagyásával egyidejűleg **közhasznúsági mellékle**tet készíteni, amelyet a beszámolóval azonos módon köteles letétbe helyezni és közzétenni. A közhasznú szervezet beszámolójába bárki betekinthet, illetve abból saját költségére másolatot készíthet.

5.5. A közhasznú működés felügyelete, a közhasznúsági nyilvántartás

A közhasznú szervezetek feletti **adóellenőrzést** az *adóhatóság*, az államháztartásból származó **(költségvetési) támogatás felhasználásának** ellenőrzését törvény eltérő rendelkezése hiányában az *Állami Számvevőszék*, az állami vagy önkormányzati költségvetésből, illetve a nemzetközi forrásokból juttatott támogatások felhasználásának ellenőrzését a külön jogszabály szerinti ellenőrzési szervezet, a közhasznú működés feletti törvényességi ellenőrzést pedig a reá irányadó szabályok szerint az ügyészség látja el.
A közhasznú szervezet 60 napon belül **köteles kérni** a **közhasznú jogállásának törlését**, ha a közhasznúvá minősítés feltételeinek nem felel meg.
Az **ügyész** a közhasznú jogállás nyilvántartásba vételére illetékes szervnél indítványozhatja a közhasznú jogállás *megszüntetését*, ha a közhasznú szervezet működése és vagyonfelhasználása a Civil törvényben, a létesítő okiratban vagy az ennek alapján készített belső szabályzatokban foglalt rendelkezéseknek nem felel meg, és ezen a szervezet az ügyészi felhívás ellenére sem változtat. Közhasznú szervezet közhasznú jogállását az ügyészség indítványa alapján a bíróság megszünteti, ha a szervezet a megszabott határidőn belül nem, vagy nem az előírásoknak megfelelő tartalommal teljesíti

- a számviteli beszámolójának letétbe helyezési, közzétételi kötelezettségét, illetve
- a szervezet – letétbe helyezett beszámolója – nem felel meg a megfelelő erőforrás és megfelelő támogatottság feltételeinek.

A bíróság az ügyész indítványa alapján megvizsgálja, hogy a közhasznú szervezet a közhasznúvá minősítés követelményeinek továbbra is megfelel-e. Ha e követelmények a vizsgált időszakban - az adatokból megállapíthatóan - nem teljesültek, a bíróság a közhasznú jogállás megszüntetéséről határoz, és az erre vonatkozó adatot a nyilvántartásból törli.
A közhasznú szervezet a közhasznú jogállásának megszűnésekor **köteles esedékes köztartozásait rendezni**, illetve közszolgáltatás ellátására irányuló szerződéséből eredő **kötelezettségeit időarányosan teljesíteni**.

VIII. FEJEZET
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK MEGSZŰNÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

Ahogyan a gazdasági társaságok formáinak meghatározása taxatív hatályos társasági törvényünkben, úgy a megszűnés módozatait is részletesen és hézag nélkül határozza meg jogunk. A megszűnés törvényben szabályozott esetköreihez azonban a Ctv. és a csődtörvény is kiegészítő, elsősorban eljárási szabályokat fűz. A társaságok keletkezéséhez hasonlóan a megszűnés tényét is a cégnyilvántartásban való regisztrációhoz kötött. A gazdasági társaságok a cégjegyzékből való törlésükkel szűnnek meg. A megszűnés esetköreit két osztályozási szempont mentén vizsgálhatjuk: a társaság megszűnhet **jogutód nélkül** és **jogutódlással** egyaránt.

A **jogutód nélküli megszűnés** azt jelenti, hogy a társaság végleg megszünteti tevékenységét, vagyonát pedig a hitelezői igények kielégítését követően (feltéve, ha marad még vagyon ezen felül) a tagok között felosztja. A gazdasági társaság jogutód nélkül a következőképpen szűnhet meg:

- A létesítő okiratban meghatározott időtartam eltelt, más megszűnési feltétel megvalósult.
- A gazdasági társaság legfőbb szerve határozza el a jogutód nélküli megszűnést.
- Ha a társaság tagjainak száma egy főre csökken.
- A cégbíróság a gazdasági társaságot a Ctv.-ben meghatározott okokból megszünteti.
- Jogszabály rendeli el a társaság jogutód nélküli megszűnését.

A **jogutódlással történő megszűnés** ezzel szemben egy lényeges változást eredményez a társasági jogviszonyban, hiszen azt jelenti, hogy a korábbi társaság helyébe új jogalany vagy jogalanyok lépnek, ily módon tehát van folytatása a társaság tevékenységének.

1. A megszűnés esetei

1.1. Időtartam eltelte, megszűnési feltétel megvalósulása

A társaságok alapításakor a létesítő okirat kötelező tartalmi elemei között szerepel a társaság időtartamának meghatározása. Bár jellemzően a gazdasági társaságok határozatlan időre jönnek létre, és a törvény is ezt tekinti főszabálynak, azonban nincs akadálya annak, hogy valamely cél megvalósulására (feltétel bekövetkezésére) vagy meghatározott időtartamra hozzanak létre gazdasági társaságot. A létesítő okiratokra – lévén többségük elnevezésében is szerződés – a kötelmi jog általános szabályai is vonatkoznak, így a polgári jog alapján az időtartam eltelte, feltétel bekövetkezte kötelemszüntető jogi tényeknek minősülnek.

1.2. Jogutód nélküli megszűnés elhatározása

Ahogy a társaság alapítása önkéntes, úgy a megszűnés esetén is lehetőség van arra, hogy a legfőbb szerv elhatározza a társaság jogutód nélküli megszűnését. Ehhez a megszűnési módhoz kapcsolódik a társaság vagyoni viszonyait rendező végelszámolási eljárás, melynek szabályai a cégtörvényben találhatók.

1.3. Tagok száma egy főre csökken

A társaság római jogból származtatott fogalma megköveteli, hogy legalább két személy közös cél elérésére hozza létre. Napjainkban egyszemélyes társaságok alapítására is lehetőség van azonban, és hatályos jogunk a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság szabályainál lehetővé teszi az egyszemélyes működési formát is. A fogalmilag többszemélyes társaságok (közkereseti társaság és betéti társaság) esetében azonban, ha a társaság tagjainak száma egy főre csökken, a társaság megszűnik.

A jogi személyiség nélküli társasági formák esetében – közkereseti társaság és betéti társaság – a Ptk. lehetőséget ad arra, hogy egy türelmi idő alatt az egy főre csökkent társaság kiegészíthesse magát. Amennyiben a közkereseti vagy betéti társaság tagjainak száma egy főre csökken, úgy hat hónapos jogvesztő határidő áll a társaság rendelkezésére, hogy új tagot jelentsen be. Amennyiben a hathónapos moratórium eredménytelenül telik el, a társaság megszűnik.

1.4. Cégbíróság megszünteti a társaságot

A cégbíróság a gazdasági társaságok valamennyi létszakát figyelemmel kíséri, felügyeletet gyakorol a társaságok működése felett. A törvényességi felügyeleti eljárás a cégbíróság kezébe adott eszköz. A működés jogellenessége esetében a törvényességi felügyeleti eljárásban alkalmazható szankciók között a legsúlyosabb a cég megszűntnek nyilvánítása (pl. ismeretlen székhelyű cég megszüntetésére irányuló különleges törvényességi felügyeleti eljárás).

1.5. Jogszabály által elrendelt megszűnés

A gazdasági társaságok joganyaga komplex, így nem csupán a Ptk. és a Ctv. tartalmaz működésükre vonatkozó szabályokat. A jogszabály által kimondott megszűnésre sor kerülhet a csődtörvény rendelkezései alapján is. Amennyiben a gazdasági társaság fizetésképtelen helyzetbe jut, vagyona a tartozásokat nem fedezi, úgy egy szigorúan bírósági kontroll mellett zajló eljárás – a felszámolási eljárás keretében – kerül sor a társaság megszüntetésére a hitelezői igények sorrend szerinti kielégítését követően. A felszámolási eljárást megelőzheti - vagy siker esetén elkerülhetővé is teheti - a csődeljárás, mely a gazdasági társaság fizetőképességének helyreállítására irányuló kísérlet. Mindkét eljárás szabályai részletesen bemutatásra kerülnek a következő fejezetekben.

1.6. Jogutódlással történő megszűnés (átalakulás)

A gazdasági társaságok működésük során társasági formát válthatnak, és ezzel a jogelőd helyébe több új társaságot léptethetnek. A jogutódlással történő megszűnés egyben alapítási mód is, hiszen az átalakulás következményeként új társaság jön létre. Az átalakulás szabályait a könyv külön fejezetben tárgyalja.

2. A megszűnés közös szabályai

A **megszűnés időpontja** főszabály szerint a *törlés időpontja*. A törlés hatályával kapcsolatosan a Legfelsőbb Bíróság *5/1999. PJE határozata* tartalmaz iránymutatásokat. Ennek értelmében a cégek a törlést elrendelő végzés keltének hatályával törlendők a cégjegyzékből. E szabályt a bíróság azonban felülírhatja. Ettől eltérő időpontban kerül törlésre a társaság, ha a megszűntnek nyilvánítás időpontját a cégbíróság a törlést elrendelő határozatában a bejegyző végzéssel vagy létesítő okirattal kapcsolatos per eredményeképpen a per során eljáró bíróság ítéletében meghatározott időponttal egyezően állapítja meg.

A törvény rendelkezik a végelszámolási, felszámolási eljárás keretében történő megszűnésről, megszüntetésről is. Még az ilyen részleteiben szabályozott eljárások befejeztével is előfordulhat azonban, hogy később válnak ismertté olyan követelések, amelyek a megszüntetést megelőző eljárásban figyelmen kívül maradtak. Az ilyen követelések érvényesítésére **öt éves jogvesztő határidő áll rendelkezésre**, melynek a kezdete a társaság megszűnése, azaz a cégjegyzékből való törlés időpontja.

A **jogutódlással történő megszűnés** (átalakulás) körében a törvény általános jelleggel kimondja, hogy a jogelőd társaságokat terhelő kötelezettségek vonatkozásában a *jogutód társaság helytállni köteles*. A megszűnt társaság kötelezettségeiért a volt tagok csak másodlagosan tartoznak helytállni, így helytállásuk csak akkor kerül előtérbe, ha a jogutód társaság nem tudja kielégíteni a tartozásokat.

A **megszűnt társaság tagjai** a társaság által *ki nem elégített tartozásokért helytállni tartoznak*. Helytállásuk terjedelme attól függ, hogy a társaság fennállása alatt milyen felelősségi szabályok szerint voltak kötelesek helytállni. Közkereseti társaság tagjai és betéti társaság beltagjai esetében – ahol a tagok korlátlan és egyetemleges helytállással tartoznak – a megszűnést követően is korlátlan és egyetemleges helytállással tartoznak a ki nem elégített kötelezettségek vonatkozásában.
A korlátozott helytállással rendelkező tagok (korlátolt felelősségű társaság tagjai, részvénytársaság részvényesei, betéti társaság kültagjai) a megszűnést követően csak a felosztott társasági vagyonból nekik jutó hányad erejéig tartoznak helytállni.

A **felelősség-átvitel** intézménye korrekciót jelent a fenti szabályhoz képest. *Nem hivatkozhat ugyanis korlátozott tagi felelősségére* az, aki ezzel visszaélt. Ennek megfelelően a az egyébként korlátolt felelősséget élvező tagok

korlátlanul kötelesek helytállni a társasági vagyonból ki nem elégíthető követelésekért, amennyiben a korlátolt felelősségükkel visszaéltek, és emiatt a társaság jogutód nélküli megszűnésekor kielégítetlen hitelezői követelések maradtak fenn.

IX. FEJEZET
A GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK ÁTALAKULÁSA, EGYSÜLÉSE, SZÉTVÁLÁSA

1. Az átalakulás fogalma

A gazdasági társaságok megszűnésének sajátos módja az átalakulás. Az átalakulás *speciális megszűnési mód* abban a tekintetben, hogy létrejön egy, a megszűnő gazdasági társaság helyébe részben vagy egészében lépő új társaság. Az átalakulás a megszűnés *jogutódlás*sal bekövetkező formája.

A kereskedelmi törvény (1875. évi XXXV. tc.) csupán a részvénytársaságok és az egyesülések átalakulásáról rendelkezett, és az 1988. évi VI. törvény (régi Gt.) sem tartalmazott a jogutódlással történő megszűnésre irányadó szabályokat. A gazdasági társaságokra alkalmazható átalakulási szabályok elsőként átfogó jelleggel az 1989. évi XIII. törvényben jelentek meg. Az 1997-es társasági törvény már önálló fejezetet szentelt a jogintézménynek, és a társasági jog általános részének körébe tartozónak ismeri el az átalakulás szabályait. A Ptk. az átalakulás, egyesülés, szétválás kérdésében csupán néhány, anyagi jogi jellegű rendelkezést, alapvetést tartalmaz. A részletes szabályozás az egyes jogi személyek átalakulásáról, egyesüléséről és szétválásáról szóló 2013. évi CLXXVI. törvényben található.

A jogutódlással történő megszűnés definiálása során tágabb és szűkebb értelemben vett fogalom meghatározást különböztetünk meg:

Szűkebb értelemben átalakulás alatt olyan szervezeti változást értünk, amelynek során a gazdasági társaság *társasági formát vált.* A jogelőd helyébe egy jogutód társaság lép, melynek következtében a jogelőd társaság megszűnik, és új formában működik tovább.

Tágabb értelemben a jogutódlással történő megszűnést további két nézőpontból vizsgálhatjuk: társaságok *egyesülhetnek és szétválhatnak*. Ezekben az esetekben a társaságok darabszámában is változás áll be, hiszen egyesülés esetén rendszerint csökken a társaságok száma, míg szétválás esetében több jogutód társaság jön létre.

Az **egyesülés** megvalósulhat *összeolvadás* és *beolvadás* útján, a **szétválás** két formája pedig a *kiválás* és a *különválás*.

A kódex a szűkebb és tágabb értelmezést egyaránt ismeri, és az átalakulást (formaváltást), egyesülést és szétválást nevesíti a jogutódlással történő megszűnés esetkörei között. Az átalakulás szabályai az egyesülés és a szétválás mögöttes szabályait is adják egyben.

A gazdasági társaságok **átalakulása esetében** az *alapításra vonatkozó szabályokat* alkalmazni kell. Az alapítási szabályok alkalmazhatósága kötelezettség, tehát átalakulás esetében is tekintettel kell lenni olyan előírásokra, mint pl. jegyzett tőke minimuma, apport jellege, apport és pénzbeli vagyoni hozzájárulás aránya, stb.

Az *átalakulás* nem pusztán megszűnési, hanem *alapítási mód is* egyben. A Ptk. erre tekintettel rögzíti, hogy átalakulás során az átalakuló jogi személy megszűnik, jogai és kötelezettségei az átalakulással keletkező jogi személyre mint általános jogutódra szállnak át. Ez az univerzális jogutódlás azonban valóban csak az átalakulásra, a jogi személy formaváltására igaz. Szétválás esetében ugyanis az új társaságok a későbbiekben kifejtésre kerülő szabályok alapján részesednek a jogelőd társaság vagyonából (jogaiból és kötelezettségeiből).

2. Átalakulási tilalmak

Hatályos jogunk az átalakulás folyamatának útjába néhány olyan tilalmat gördít, mely megszorítások a *hitelezővédelem*, a *gazdasági élet zavartalansága*, a *jegyzett tőke védelmének* szabályait kijátszó magatartásokat igyekeznek megakadályozni. Az átalakulási tilalmak egyben **alanyi feltételek**et is jelentenek, hiszen az átalakulás megkezdéséhez a jogalanynak teljesíteni kell ezeket a negatív oldalról megfogalmazott kritériumokat.

2.1. Jogutód nélküli megszűnésre irányuló eljárás, csődeljárás

Nem határozhat az átalakulásról az a gazdasági társaság, amelyik jogutód nélküli megszűnése iránti eljárás vagy csődeljárás hatálya alatt áll.

A **végelszámolás** esetében a társaság legfőbb szerve saját elhatározásából dönt a társaság megszüntetése mellett, így az átalakulási *korlát* ebben a tekintetben *nem abszolút*. A társaságnak ugyanis a cégjegyzékből való törlésig lehetősége van a végelszámolási eljárásról hozott döntésének megváltoztatására, ezzel pedig a tovább működő társaság átalakítására.

A **kényszertörlési eljárás** lényege, hogy a cégbíróság szankciós jelleggel szünteti meg a társaságot, így nem szolgálhat az átalakulás sem menekülési útként.

A **felszámolási eljárást** a bíróság fizetésképtelenséget megállapító határozata indítja el, melynek célja, hogy a hitelezők érdekeinek megfelelően szüntesse meg a fizetésképtelen helyzetbe jutott gazdasági társaságot. Ebben a stádiumban a cégek átalakulása több szempontot mérlegelve is tiltott magatartás. Az átalakulás a fizetőképes társaságok számára nyitva álló eszköz, és mint ilyen, egy megszüntetés alatt álló cég esetében nem alkalmazható. Fontos tényező az is, hogy egy felszámolás során megvalósuló átalakulás a társaság vagyona és tagjainak felelőssége vonatkozásában merőben új helyzetet teremtene, így a hitelezők kielégítését is meghiúsíthatná.

A **csődeljárás** esetében a törvény *szintén kizárja* az átalakulás lehetőségét. Ennek magyarázata, hogy a csődeljárás célja a reorganizáció, a társaság fizetőképességének törvényes eszközökkel való helyreállítása, közben pedig a vagyon megőrzése. Az átalakulás a vagyoni szerkezet átalakítására biztosítana lehetőséget.

2.2. Vagyoni hozzájárulás nem teljesítése

Az átalakulás megkezdéséhez szükséges, hogy *valamennyi tag* vagyoni hozzájárulását teljes egészében befizesse, a társaság *rendelkezésére bocsássa* Az átalakulás során a hitelezők védelme érdekében a törvény megköveteli, hogy a *tőke átlátható és követhető legyen* a változás szakaszában.

Kérdésként merülhet fel, hogy a **pénzbeli hozzájárulás** *maradéktalan rendelkezésre bocsátása* kizárólag az átalakulni szándékozó társaságra vonatkozik, vagy a létrejövő új társaságot is terheli. A kérdés jelentősége az *ún. „könnyítő szabályok”* létezését tekintve vizsgálandó. A Ptk. ugyanis lehetőséget biztosít a gazdasági társaságok esetében a pénzbeli hozzájárulás csupán egy részének alapításkori befizetésére, és a fennmaradó rész későbbi időpontban való szolgáltatására. Bár a törvény kifejezetten nem rendezi a kérdést, azonban abból kiindulva, hogy a társasági formaváltás esetében az alapításkori szabályokat kell alkalmazni, így a vagyoni hozzájárulás *teljes megfizetése csak az átalakuló társaságot terheli*. A *jogutód társaság* – csakúgy mint alapítás esetében – *lehetőséget kap* a könnyítő szabályok alkalmazására.

2.3. Bejegyzett társaság követelménye

A gazdasági társaságok bejegyzésük napjával, *ex nunc* hatállyal jönnek létre. A merev szabályt korrigálja az *előtársaság intézményének elismerése*, mely korlátokkal ugyan, de bizonyos mozgásteret és cselekvési lehetőséget biztosít a még be nem jegyzett társaságok számára.

Az átalakulással létrejövő új társaságok azonban **nem működhetnek előtársasági formában**, azaz a jogutód gazdasági társaság bejegyzéséig a társaság a bejegyzett jogelőd társaság formájában végzi tevékenységét. A rendelkezés magyarázata, hogy – szemben az alapítással – átalakulás során létezik egy jogelőd társaság, melynek törvényi felelősségi szabályai rögzítettek, és ez a társaság az átalakulási folyamat teljes lebonyolításához szükséges valamennyi aktus kifejtésére alkalmas. A jogelőd társaság *törlésére* és a jogutód *bejegyzésére* tehát *egy időpontban kerül sor*, így biztosított a jogfolytonosság.

2.4. Nonprofit gazdasági társaság gazdasági társasággá alakulásának tilalma

A nonprofit gazdasági társaság más társasággá kizárólag nonprofit jellegének megtartása mellett alakulhat át. Szintén csak nonprofit társasággá alakulhat át és csak nonprofit társaságokra válhat szét. A nonprofit társaság az őt tevékenységére tekintettel megillető kedvezményeket tudná ugyanis a tagok között felosztani, amennyiben forprofit társasággá alakulhatna. A nonprofit társaság esetében így csak az alapul fekvő társasági forma változása jelenti az átalakulás lehetőségét, így pl. a nonprofit kft. nonprofit zrt.-vé alakulhat.

2.5. Tagkizárási per során felfüggesztett tagsági jogok

A Ptk. abban az esetben is megtiltja az átalakulást, ha az átalakulni szándékozó társaságot érintően **tagkizárási per van folyamatban**, és a bíróság a **tag tagsági jogait felfüggesztette**.

A rendelkezés magyarázata, hogy az átalakulás menete során abban a kérdésben is határozni kell, hogy a jogelőd társaság tagjai közül ki kíván a jogutód társaságban részt venni, valamint milyen szabályok alapján történik az elszámolás a társaságtól megváló taggal. A tagkizárási per során a tagsági jogaiban *felfüggesztett tag nem gyakorolhat szavazati jogot*, így a fenti kérdések eldöntésében sem nyilváníthat véleményt.

2.6. Büntetőjogi intézkedés hatálya

Nem alakulhat át a gazdasági társaság akkor sem, ha vele szemben jogi személy elleni büntetőjogi intézkedés iránti eljárás van folyamatban, vagy jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedés hatálya alatt áll. A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. tv. a jogi személy megszüntetését, tevékenységének korlátozását, valamint pénzbírság alkalmazását teszi lehetővé. Ezen intézkedések hatálya alatt álló társaság nem dönthet az átalakulásról.

3. A kényszer-átalakulás

Az *átalakulás* főszabályként *lehetőség* a társaság kezében. A társasági törvény azonban szabályoz olyan eseteket, amikor a társaság nem mérlegelheti az átalakulás szükségességét, azt kötelezően kell elhatároznia. Korábban a társaság gondjaira bízta a törvény, hogy a jegyzett tőke leszállításával vagy átalakulással oldják meg az esetleges financiális problémákat. Ennek eredménye az lett, hogy társaságok nagy száma működött jogellenesen, az előírt minimális jegyzett tőke alatti összeggel.

A Ptk. szabályai értelmében:

- amennyiben a **számviteli beszámoló** alapján **egymást követő két évben nem rendelkezik** a társaság a társasági formára előírt **minimális jegyzett tőkéjének megfelelő összegű saját tőkével**, *és*
- a második év számviteli törvény szerinti beszámolójának **elfogadásától számított három hónapon belül** a szükséges **saját tőke biztosításáról nem gondoskodik** a társaság,
- e határidő lejártát követő 60 napon belül *kötelező* más gazdasági társasággá való *átalakulás* elhatározása, a jogutód nélküli megszűnés vagy az egyesülés elhatározása.

A rendelkezésből látható, hogy – mivel a törvény a kötelezően előírt jegyzett tőkéről tesz említést – a kötelező átalakulás esete csak *korlátolt felelősségű társaságok* és *részvénytársaságok* esetében bír relevanciával.

A kényszer-átalakulás azonban mégis *kiküszöbölhető* azzal, hogy ha a fenti feltételek fennforognak, a társaság nem átalakulását, hanem *jogutód nélküli megszűnését vagy más társasággal történő egyesülését határozza el*.

Ha azonban az *átalakulás mellett dönt*, akkor mindenképpen *társasági forma váltására* kerül sor, hiszen olyan formát kell választania, amelyben nincs a

jegyzett tőkére vonatkozóan előírás, vagy a kötelező minimum alacsonyabb a jelenlegi formára előírtnál.

4. Az átalakulás menete

Az átalakulás folyamata részleteiben szabályozott az Átalakulási törvényben. Az aprólékos, garanciális szabályokkal körülbástyázott rendelkezések célja, hogy a következő **alapvető követelmények** érvényre jussanak az eljárás során:

- nyilvánosság;
- hitelezők védelme;
- jegyzett tőke valódiságának elve;
- megváló tagokkal való elszámolás;
- munkavállalók tájékoztatása.

Az átalakulás legfontosabb állomásait a **legfőbb szerv döntései** képezik. Minden társaság esetében a legfőbb szervnek **két alkalommal** kell határoznia az átalakulásról.

Az *első* határozat az átalakulásról szóló *ideiglenes döntés*, amely kijelöli az átalakulás lebonyolítása során a vezető tisztségviselőket terhelő feladatokat, a létrejövő új társaság kereteit. A *második* döntés az első határozat alapján elkészített tervezetek elfogadása, az átalakulásról szóló *végleges döntés*.

A törvény lehetőséget ad arra, hogy ha a létesítő okirat ezt megengedi, akkor a *vezető tisztségviselők saját hatáskörben készítsék elő* (külön előzetes legfőbb szervi döntés felhatalmazása nélkül) az átalakuláshoz szükséges dokumentációt. Ilyen esetben a legfőbb szerv ezeket elfogadva az átalakulásról csupán **egy alkalommal** és véglegesen határoz.

A folyamatot a következő ábra szemlélteti:

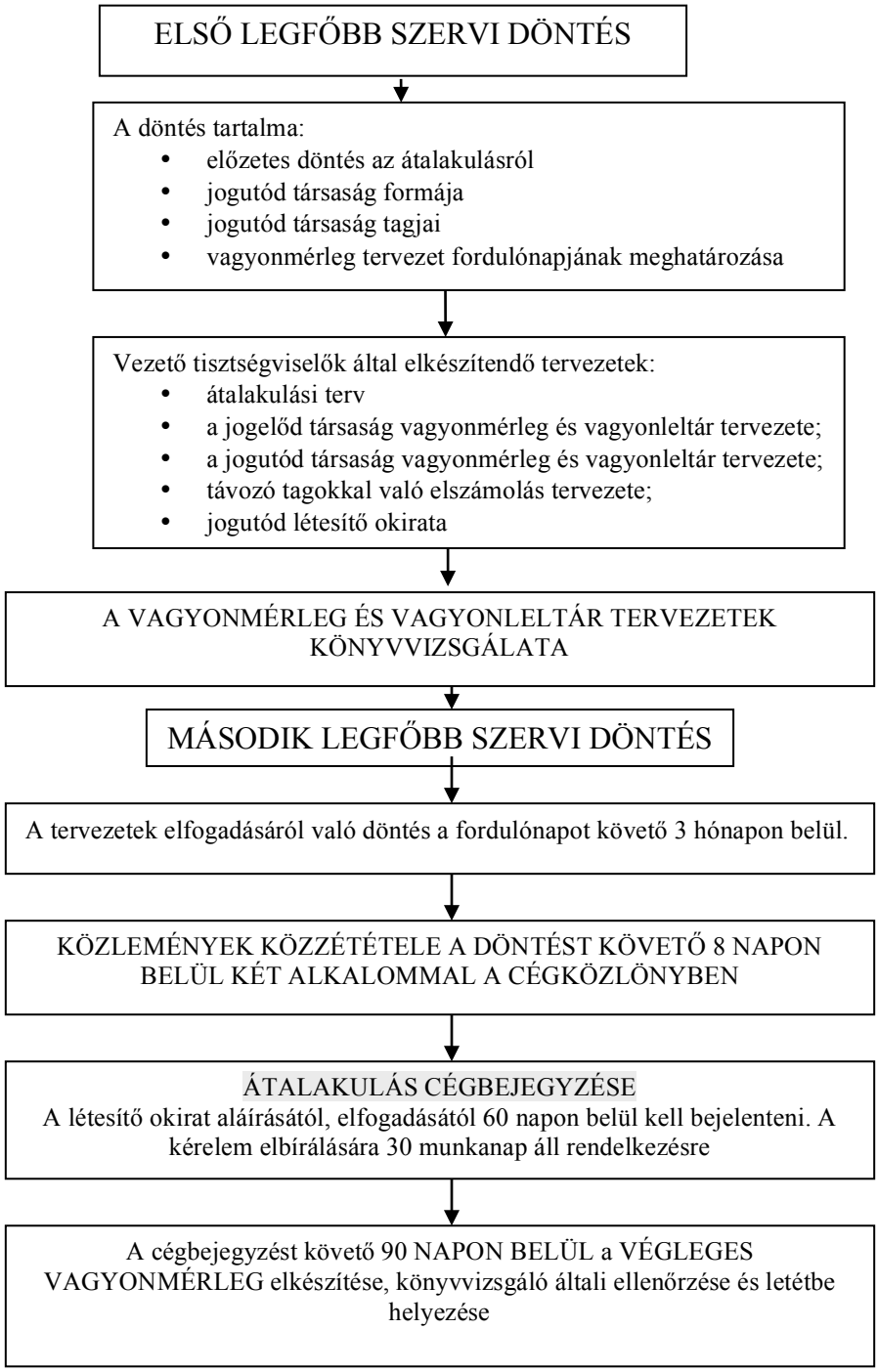

5. A legfőbb szerv első döntése

A legfőbb szerv első határozatának **célja**, hogy az átalakulásról *előzetesen határozzon,* és *megbízza a vezető tisztségviselőket* az átalakulás lefolytatásához kötelezően előírt *tervezetek elkészítésével*. Az első legfőbb szervi határozatnak a következő kérdésekre kell kitérnie:

- az átalakulási *szándék* kifejezett kinyilvánítása,
- a létrejövő új társaság *tagjainak köre*,
- a létrejövő új *társaság formája*,
- a vagyonmérleg tervezet *fordulónap*ja.

A határozatot **háromnegyedes többséggel** kell meghozni.

Amennyiben az átalakulás során a jogelőd társaság valamely tagja kifejezi a jogutód társaságban való részvételi szándékát, és a jogelőd részére teljesített vagyoni hozzájárulását „átviszi" a jogutód társaságba, később a szervezeti változás (átalakulás) elutasítása vagy meghiúsulása esetén a jogelőd társaságban fennálló tagsági jogviszonya nem tekinthető megszűntnek az átalakulásra vonatkozó jognyilatkozataira alapozva. A bírói gyakorlat szerint a gazdasági társaságok stabilitását biztosítja az, hogy az átalakulás során kinyilvánított tagi akarat, amely szerint a jogelőd tagja a jogutód társaságban tagsági jogviszonyt kíván kialakítani, és ennek érdekében vagyoni hozzájárulását felajánlja a létrejövő társaságnak, önmagában az átalakulás sikertelensége esetén nem szolgálhat indokul a tagsági jogviszony jogelőd társaságban való megszüntetésére [BH2003.428.].

Szintén az átalakulással érintett társaság tagjával kapcsolatos az a gyakorlati kérdés, amikor az átalakulás alatt álló társaság valamely tagjának személye jogutódlás következtében megváltozik. Ha az átalakulás alatt álló betéti társaságban az alapító kültag jelezte a jogutód társaságban való részvételi szándékát, akkor jogutódja nem a cégbejegyzéstől függően utóbb esetleg létrejövő tagsági jogviszonyt szerzi meg az átalakulás jogkövetkezményeként, hanem azt a lehetőséget, hogy – ha a többi tag elfogadja – a megszűnt tag helyett, annak jogutódjaként a társaság alapítására irányuló társasági szerződés módosítását aláírja [BH2002.316.].

A határozat tartalmi elemei közül a **vagyonmérleg tervezet fordulónapja** érdemel bővebb kifejtést. A fordulónap csak az *első* és az átalakulást véglegesen kimondó *második legfőbb szervi döntés napja közé* tehető. A fordulónap az a naptári nap, amikor a gazdasági érdekekre, mérlegtervezetekre tekintettel a *legkedvezőbb feltételek*kel bonyolítható le az átalakulás.

Az első határozat a **vezető tisztségviselőkre számos feladat**ot ró, melyek közül a leglényegesebb az átalakulás megalapozását jelentő tervezetek elkészítése:

- átalakulási terv;

- az *átalakuló* társaság *vagyonmérleg és vagyonleltár tervezet*e a fordulónapon,
- a *létrejövő* társaság *vagyonmérleg és vagyonleltár tervezet*e a fordulónapon,
- a létrejövő társaságban részt venni nem szándékozó tagokkal való *elszámolás tervezet*e,
- a létrejövő társaság *létesítő okirat*a.

A **vagyonmérleg** a gazdasági társaság *vagyon*ának – aktíváknak és passzíváknak – a teljes körű *számbavétele*, aminek alátámasztására szolgál a **vagyonleltár**, melyben a források és eszközök *tételesen* is feltüntetésre kerülnek.
Vagyonmérleg tervezetként a törvény *könnyítés*ként lehetővé teszi, hogy a társaság a *korábban elfogadott beszámoló*t használhassa fel, amennyiben azt a végleges döntést (a második legfőbb szervi határozatot) megelőző *6 hónapon belül* fogadták el. Ez a rendelkezés a szerényebb anyagi lehetőségekkel rendelkező társaságok számára kedvezmény, hiszen ennek segítségével nem kell újra díjat fizetni a beszámoló után a tervezet elkészítéséért is.

A létrejövő új társaság **vagyonmérleg tervezete** több ponton is **eltérhet** az átalakuló társaság tervezetétől, azonban az eltéréseket a törvény kifejezetten és taxatív módon rögzíti:
- az új tagok vagyoni hozzájárulása *növeli*,
- az átalakuló és létrejövő társaságban egyaránt résztvevő tagok pótlólagos vagyoni hozzájárulása *növeli*,
- az új társaságban részt venni nem szándékozókkal való elszámolás *csökkenti*.

Az **átalakulási terv** magában foglalja:
- az átalakuló jogi személy vagyonmérleg-tervezetét és az azt alátámasztó vagyonleltár-tervezetét,
- a jogutód jogi személy (nyitó) vagyonmérleg-tervezetét és vagyonleltár-tervezetét, a jogutód jogi személy létesítő okiratának tervezetét,
- a jogutód jogi személyben tagként részt venni nem kívánó személyekkel való elszámolás módjáról szóló tervezetet,
- tartalmazhatja mindazon körülményeket, szempontokat, amelyek az átalakulási döntés meghozatalának megkönnyítése, a döntéshozó szerv ülésének jobb előkészítése érdekében szükségesek.

Az átalakulási tervben fel kell tüntetni a **tőkeszerkezet átrendezésének okait** és megvalósításának módját is. Az átalakulási tervben kell bemutatni továbbá, ha az átalakuló jogi személy számviteli törvény szerinti beszámolójának mérlegében kimutatott eszközeit és kötelezettségeit átértékeli. Az átalakulási tervet az átalakuló jogi személy vezető tisztségviselője írja alá.

Az átalakulási tervet a **tagokkal írásban közölni kell**. A tag az átalakulási terv közlésétől számított 30 napon belül írásban nyilatkozhat arról, ha *nem kíván a jogutód jogi személy tagjává válni*.

Az átalakulási terv és mellékletei elfogadásáról a döntéshozó szerv a jogi személy átalakulásáról véglegesen döntő ülésén határoz.

6. A tervezetek könyvvizsgálata

Az elkészült tervezeteket **könyvvizsgáló**val kell ellenőriztetni. A könyvvizsgáló személyére a törvény a **függetlenség** biztosítása érdekében szigorú szabályokat állít fel.

Az ellenőrzést végző könyvvizsgáló *nem lehet* az *átalakuló társaság* könyvvizsgálója, valamint az *új társaságban* sem láthat el könyvvizsgálói feladatokat az új társaság cégbejegyzéstől számított *3 évig*. A tervezetek könyvvizsgálatát végző könyvvizsgáló függetlenségének kritériumai tovább bővülnek azzal a kitétellel, hogy ilyen feladattal az a könyvvizsgáló nem bízható meg, aki a vagyonmérleg-tervezetek fordulónapját megelőző *két üzleti évben* a társaság számára könyvvizsgálatot végzett vagy a nem pénzbeli hozzájárulás átértékelését ellenőrizte. A szabály tehát azokat a könyvvizsgálókat is kizárja az átalakulás során való közreműködésből, akik két éven belül bármilyen – akár eseti jellegű – könyvvizsgálói tevékenységet végeztek a társaság számára.

A függetlenséget biztosító megkötések azonban csak az ellenőrzést végző könyvvizsgálóra vonatkoznak, így a *tervezetek elkészítésében* a társaság könyvvizsgálója korlátok nélkül *közreműködhet*.

7. A legfőbb szerv második döntése

A legfőbb szerv átalakulást véglegesen kimondó döntésének **időpontjá**t a törvény korlátozza azzal, hogy előírja: a vagyonmérleg tervezet fordulónapjától nem telhet el hosszabb idő, mint **3 hónap.** Ennek megfelelően három esetkör lehetséges az *ülés időpontjára* vonatkozóan:

- az a fordulónap, amelyre a tervezetben hivatkozott adatok vonatkoznak;
- a tervezet elkészítésének időpontja, amely a fordulónapnál későbbi;
- a tervezet elkészítését követő későbbi időpont.

A három hónapot előíró időkorlát indoka, hogy a jogalkotó biztosítsa, hogy az elfogadás időpontjában a tagok olyan adatokat ismerhessenek meg, amelyek a *valós állapotok*at tükrözik.

Az első és második legfőbb szervi döntés között azonban *nem feltétlenül maximum 3 hónap telhet el*. Lehetőség van ugyanis arra is, hogy a fordulónapot az *első ülés előtti időpont*ra tegye a társaság, ha gazdasági érdekei ezt kívánják. Ekkor a két ülés között – mivel a három hónap a fordulónaptól számít – kevesebb, mint három hónap telhet csak el.

A második **döntés tartalma** a következő:

- döntés a *tervezetek* elfogadásáról;
- a létrejövő új társaság tagjait illető *vagyonhányad* meghatározásáról szóló döntés;
- a kiváló tagokat megillető vagyonhányad *kiadás*áról való döntés.

A **kiváló tagokkal való elszámolásnak** az új társaság cégbejegyzését követő *30 napon belül* meg kell történnie. Ez a rendelkezés *egyoldalúan kógens*, tehát lehetőség van arra, hogy a tagok ennek időpontját meghosszabbítsák, de a cégbejegyzés előtti kiadását semmiképpen sem rendelhetik el.

A szabály jelentősége az *átalakulás meghiúsulásával* áll szoros *összefüggés*ben. Abban az esetben ugyanis, ha az átalakulással létrejövő gazdasági társaság vagyonmérleg-tervezet szerinti *saját tőkéje* – a jogutód társaságban tagként részt venni nem szándékozó személyeket megillető vagyonhányad elkülönítése után – *nem érné el a jegyzett tőkének* a törvényben meghatározott *legkisebb összegét*, az átalakulás *meghiúsul*. Ezt csak úgy kerülhetik el, ha a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig a különbözetet a *tagok maguk bocsátják* a társaság rendelkezésére. A törvény egyértelműen rendezi, hogy ha a társaság saját tőkéje ugyan pozitív, de a jegyzett tőke mértékénél alacsonyabb, akkor a távozó tag a jegyzett tőkéhez viszonyított vagyoni hozzájárulás arányában kapja meg járandóságát elszámoláskor. Amennyiben azonban a társaság vagyonvesztésben van, azaz vagyonát a tartozásai meghaladják, úgy átalakulás esetén a távozó tagot vagyonkiadás nem illeti meg.

8. A közlemények közzététele

A törvény a közérdek és a hitelezővédelem biztosítása miatt a **nyilvánosság** követelményét kifejezett cselekvésre sarkalló rendelkezésekkel tölti meg tartalommal. Ennek értemében a társaságnak kötelezően nyilvánosságra kell hoznia az átalakulás tényét, hogy azok az érdekeltek is tudomást szerezzenek róla, akiket nem kell közvetlenül értesíteni a törvény értelmében. A közlemény *információ* a hitelezők felé. A második legfőbb szervi döntést követő *8 napon belül* a *Cégközlöny két egymást követő* lapszámában kell a közleményt megjelentetni. A közlemény tartalma:

- átalakuló társaság neve, székhelye, cégjegyzékszáma,
- létrejövő társaság neve, székhelye, társasági formája,
- létesítő okirat elfogadásának napja,
- az átalakuló és a létrejövő gazdasági társaság vagyonmérleg-tervezetének legfontosabb adatai, különösen a jegyzett és a saját tőke összege és a mérlegfőösszeg,
- létrejövő társaság főtevékenysége,
- létrejövő társaság vezető tisztségviselőinek neve és lakóhelye,
- hitelezőknek szóló felhívás.

A **hitelezőknek szóló felhívás** tárgyalása során ki kell emelni, hogy az átalakulás ténye *nem teszi lejárttá* a társasággal szemben fennálló követeléseket. Azok a hitelezők, akiknek a társasággal szemben fennálló, az első közzététel előtt keletkezett *le nem járt követelés*ük van, a második közzétételtől számított 30 napon belül (jogvesztő határidő) *biztosíték*ot követelhetnek.

Amennyiben azonban a *tag helytállása* az átalakuló gazdasági társaság kötelezettségeiért *korlátozott*, ezzel a biztosíték igénylési lehetőséggel a hitelezők *csak akkor* élhetnek, ha

- a jogelőd gazdasági társaságnak a saját tőke felénél magasabb összegű köztartozása van, amelyre halasztást, fizetési könnyítést nem kapott, vagy
- az átalakulásról szóló döntés meghozatalakor a hitelező egyébként nem rendelkezik az átalakuláshoz kapcsolódó kockázattal arányos biztosítékkal, vagy
- a jogi személy átalakulás utáni pénzügyi, vagyoni helyzetére figyelemmel indokolt a biztosítékadás.

A társaság az igénybejelentés előterjesztésére biztosított határidő lejártát követő nyolc napon belül köteles biztosítékot nyújtani, vagy a kérelem elutasítását és annak indokát a hitelező tudomására hozni. Az elutasító, illetve

a hitelező által nem megfelelőnek tartott biztosíték nyújtására vonatkozó döntés felülvizsgálatát a hitelező a határozat kézhezvételétől számított nyolcnapos jogvesztő határidőn belül a cégbíróságtól kérheti. Az átalakulás mindaddig nem jegyezhető be a cégjegyzékbe, amíg a hitelező megfelelő biztosítékot nem kapott.

9. Az átalakulás cégbejegyzése

Az átalakulás cégbejegyzése iránti igényt a létesítő okirat aláírásától, alapszabály elfogadásától számított *60 napon belül* kell az illetékes cégbíróságon előterjeszteni. A bejegyzési kérelemmel egyidejűleg a *jogelőd cég törlését* is kérni kell, hiszen a jogelőd társaság addig a pillanatig működik, amíg az átalakulás sikerét és megtörténtét a cégbírósági bejegyzés nem rögzíti, azaz az új társaságot nem hozza létre.

Ez a rendelkezés biztosítja azt, hogy átalakulás esetén – mivel nem létezik előtársasági státusz - ne keletkezhessenek bonyodalmak az átalakulás szakaszában vállalt kötelezettségekért való *felelősség* tekintetében. A jogelőd törlésének és a jogutód bejegyzésének összekapcsolása kikerülhetetlen, melyet a következő szabályok garantálnak:

- A jogelőd cég törlését a cégbíróság úgy végzi el, hogy a cégjegyzékszám alatt utal a törlés okaként az új társaság átalakulás következtében való létrejöttére.
- A kérelmet a jogelőd székhelye szerint illetékes cégbíróságon kell előterjeszteni, és – amennyiben erre szükség van – ez a cégbíróság intézkedik a jogutód cég székhelye szerinti cégbírósághoz való áttételről.

A fenti szabályok irányadók akkor is, ha az átalakulás következtében nem szűnik meg a jogelőd társaság (*kiválás*). Ezeken az esetekben természetesen a jogelőd cég *törlésére nem kerül sor.*

A bírói gyakorlat következetes abban a kérdésben, hogy az átalakulás bejegyzésének és cégalapítás bejegyzésének hiánypótlását elkülönítve kezeli. Amennyiben az átalakulás bejegyzése iránti kérelmet jogerősen elutasítja a cégbíróság, akkor a korábban a kérelem alapjául szolgáló okiratok felhasználásával vagy esetleges kiegészítésével sem lehet újból benyújtani a kérelmet, és az új eljárásban a jogerős elutasítással ellentétes döntést hozni. A gyakorlatban érvényesülő megoldásokat támasztja alá a törvény azon szabálya, amely kimondja, hogy az átalakulás bejegyzésének megtagadása esetén az átalakulni kívánt gazdasági társaság a korábbi formában működik tovább. Az átalakulás esetében ugyanis a kérelemhez kötelezően csatolandó okiratok nem megfelelő volta nem pusztán okirat szerkesztési hibát jelent, hanem az átalakulási folyamat szigorú törvényi garanciáinak tartalmi hiányosságát is. Így – szemben a cégbejegyzés szabályaival – jogerősen elutasított

átalakulás bejegyzése iránti kérelmet követően a társaság csak abban az esetben alakulhat át, ha az átalakulási eljárást újból lefolytatja annak minden elemével [BH2002.497.].

Az átalakulás cégbejegyzésére **illetékes cégbíróság** meghatározása attól függ, hogy az átalakulás mely formájáról kell dönteni:

- *Cégformaváltás és szétválás* esetén a jogelőd cég székhelye szerint illetékes cégbíróság jár el.
- *Összeolvadás* cégbejegyzése iránti kérelmet a jogutód cég székhelye szerint illetékes cégbíróságon kell előterjeszteni.
- A *beolvadás* cégbejegyzését az átvevő cég székhelye szerinti cégbíróság bírálja el.

A kérelem elbírálására 30 munkanapos határidő áll a cégbíróság rendelkezésére.

10. A cégbejegyzést követő feladatok

A cégbejegyzést követően *90 napon belül* a jogelőd és a jogutód társaság vonatkozásában is köteles a jogutód gazdasági társaság a **cégbejegyzés napjára visszamenőleg vagyonmérleg**et készíteni. A bejegyzésig végbement vagyonmozgások indokolhatnak ugyanis eltérést a vagyonmérleg-tervezet és a végleges vagyonmérleg számai között.

A végeleges mérleg és a tervezet közötti *különbséget* – amennyiben az *pozitív* – a társaság *jegyzett tőkén felüli vagyona*ként kell figyelembe venni.

A *negatív eltérés*sel már több probléma is adódhat. Ha a társaság jegyzett tőkén felüli vagyona fedezetet nyújt, akkor nincsen gond. Ennek hiányában a társaság számára olyan megoldások állnak nyitva, mint a jegyzett tőke leszállítása, utólagos tőkekorrekció a társaság irataiban, pótbefizetés, stb.

A legfőbb szerv átalakulást elhatározó második (végleges döntést kimondó) ülésén a *tagok meghatározhatják azt az időpontot*, amelyre vonatkozóan kérik a cégbíróságot, hogy az átalakulás bejegyzése megtörténjen. Ezt a kérelmet a cégbíróság csak akkor teljesítheti, ha – figyelemmel az esetleges hiánypótlásokra is – a bejegyezési kérelem kedvező elbírálására elegendő idő áll rendelkezésre. A választott időpont a kérelem benyújtását követő 90 napon belülre kell, hogy essen.

11. Az átalakulás különleges szabályai

A fent tárgyalt általános szabályokhoz képest a törvény az **egyes társasági formák** átalakulására vonatkozóan **eltérő rendelkezések**et állapít meg. Ezeket az eltéréseket négy csoportba sorolhatjuk:

- az átalakulási közlemény többletszabályai,
- a tagok felelősségének kérdései,
- részvénytársaságok átalakulásának speciális szabályai.

11.1. Az átalakulási közlemény többletszabályai

Az **átalakulási közlemény** a nyilvánosság értesítését, a hitelezők érdekeinek a védelmét biztosítja. A következő többletszabályok elsődlegesen az egyes társasági formák specialitásából következnek, így azok bővebb magyarázatot nem igényelnek:

- Gazdasági társaság nonprofit társasággá alakulása esetén közzé kell tenni a *nonprofit tevékenység megnevezését* is.
- Az egyesülésről és szétválásról szóló közleményben meg kell jelölni az *egyesülés vagy szétválás módját* is.
- *Szétválás* esetében kifejezetten meg kell jelölni a szétváló társaságot megillető jogok és *kötelezettségek megosztására* vonatkozóan létrejött megállapodás tartalmát (megosztás arányát különösen), valamint a hitelezőknek szóló felhívást.
- *Részvénytársasággá* történő átalakulás során a közleménynek tartalmaznia kell a létrehozandó *részvények típusát, fajtáját, névértékét*, a felügyelő bizottság tagjainak nevét és lakóhelyét.
- *Betéti társasággá* történő alakulás esetében a közleményben fel kell tüntetni a betéti társaságban *kültagok vagyoni betéteinek összegét*.

11.2. Felelősségi viszonyok az átalakulás során

A Ptk. az átalakulás közös szabályainál valamennyi esetkörre vonatkoztatva fogalmazza meg jogutódlással történő megszűnés esetén a tagok felelősségét:

- A jogelőd társaság tagjainak (részvényeseinek) felelőssége csak akkor állapítható meg, ha a jogutód gazdasági társaság helytállási kötelezettségének nem tudott eleget tenni.
- Ha az eredetileg korlátlanul felelős tag felelőssége az átalakulás következtében korlátozottá válik, akkor a változás bekövetkeztétől öt évig (jogvesztő határidő) – amennyiben a társaság vagyona a követelések kielégítésére nem elegendő – korlátlanul és a többi ilyen taggal egyetemlegesen felel a társaság azon tartozásaiért, amelyek a

korlátlanul felelős tagsági jogviszonyának megszűnése előtt keletkeztek.

- Ha az átalakulás során a társaságtól megválnak korlátozottan felelős tagok, akkor tagsági jogviszonyuk megszűnésétől öt évig (jogvesztő) még felelősséggel tartoznak a számukra kifizetett járandóság erejéig (*pro viribus felelősség*) a jogelődnek a jogutód vagyona által nem fedezett, de tagsági viszonyuk megszűnése előtt keletkezett tartozásaiért.
- A társaságtól megváló korlátlanul felelős tag tagsági jogviszonyának megszűnésétől öt évig (jogvesztő határidő) felel tagsági jogviszonya megszűnése előtt keletkezett, a jogutód vagyona által nem fedezett tartozásokért.

11.3. Részvénytársaságok átalakulásának speciális szabályai

Mivel a részvénytársaság az egyetlen gazdasági társaság, ahol a tagsági jogokat *értékpapír* testesíti meg, így az átalakulás során e társasági formával kapcsolatosan az értékpapír kibocsátási jogosítványból következően többletkötelezettségeknek kell eleget tenni:

- Más gazdasági társaság részvénytársasággá alakulása során az átalakulási közleménynek tartalmaznia kell a *létrehozandó részvények fajtáját (osztályát) és névértékét*.
- Ha a részvénytársaság alakul át más gazdasági társasággá, a *részvények* a jogutód gazdasági társaság cégbejegyzésével törvény erejénél fogva *érvénytelenné válnak*, hiszen más társasági forma esetében a tagsági jogokat nem értékpapír testesíti meg. Az érvénytelenséggel kapcsolatos jogkövetkezményekből adódó feladatokról a jogutód társaság vezető tisztségviselőinek a bejegyző végzés kézhezvételétől számított 30 napon belül kell gondoskodniuk.

12. Az egyesülés szabályai

Az átalakulás egyik fajtája az **egyesülés**. Egyesülés következtében két vagy több társaság egyetlen társasággá alakul át. Két fajtája *az összeolvadás és a beolvadás*. Mindkét fajta közös szabályai a következők:

- Az egyesüléssel érintett gazdasági társaságok tagjainak az átalakulásról hozott első legfőbb szervi döntését követően a vezető tisztségviselők minden, az átalakulással összefüggő *felvilágosítás*t szükségesek megadni.
- Ha az egyesülő társaságok közül egyes *jogok gyakorlása nem mindegyik társaságot illeti meg*, ezen jogok gyakorlása tekintetében

jogelődnek csak az a gazdasági társaság számít, amelyik e jogosultsággal rendelkezett.

- Az egyesüléssel érintett társaságok mérlegtervezeteit *ugyanaz a független könyvvizsgáló* is ellenőrizheti.
- Az érintett társaságok legfőbb szerveinek két alkalommal kell az egyesülésről határozni. Az első körben *minden társaság külön-külön határoz* legfőbb szervi ülésén. A törvény azonban arra is lehetőséget biztosít, hogy az egyesüléssel érintett társaságok az átalakulásról szóló döntéseket *összevont ülésen* hozzák meg. Még ekkor is követelmény azonban, hogy az érintett társaságok külön-külön határozzanak
- Az első legfőbb szervi ülés után az érintett társaságok együtt *egyesülési szerződés*t készítenek és kötnek.
- Ha az egyesülés a vállalkozások *koncentráció*ját is jelenti, akkor a *Gazdasági Versenyhivatal engedélyét* (fúziókontroll) vagy a cég nyilatkozatát is csatolni kell a bejegyzés iránti kérelemhez arról, hogy az egyesüléshez nincsen szükség a GVH engedélyére.
- Feleslegesnek tartja a törvény az átalakulásról szóló hirdetmény valamennyi társaság vonatkozásában való külön-külön közzétételét, így megengedi, hogy az érintett társaságok kijelöljenek maguk közül egyet, amelyik a hirdetményt megjelenteti (*egységes hirdetmény*).

A bírói gyakorlat következetes abban a kérdésben, hogy átalakulni szándékozó gazdasági társaságok más gazdasági társasággal való egyesülésére az átalakulással egy időben nincsen jogi lehetőség, hiszen ez az átalakulás átláthatóságát jelentősen megnehezítené. Más társasággal való egyesülésre csak az átalakulást követően, a cégbíróság által már új formában bejegyzett társaság jogosult [BH2000.522.].

12.1. Beolvadás

A **beolvadó** társaság *megszűnik*, és *vagyona* az **átvevő** társaságra – mint jogutódra – *száll át*.
Beolvadás során az *átvevő társaság formája nem változhat*.

A beolvadás többletszabályai a fiktív tőke kialakulásának megelőzését hivatottak szolgálni, a **jegyzett tőke valódiságát** biztosítják:

- A beolvadó gazdasági társaság átvevő társaságban fennálló részesedését a jogutód társaság jegyzett tőkéjének megállapítása során nem lehet figyelembe venni.
- Tilos az átvevő kft. és rt. törzs- vagy alaptőkéjének megemelése az átvevő tulajdonában lévő, de a beolvadó társaság törzs- vagy alaptőkéjét képező törzsbetét, részvény névértékével.

- Tilos az átvevő rt. vagy kft. alap- ill. törzstőkéjét a beolvadó társaság tulajdonában lévő saját törzsbetétek és részvények névértékével megemelni.

Az első két előírás kizárja, hogy *ugyanaz a vagyon kétszeresen* kerüljön értékelésre a jegyzett tőke kiszámítása során. A harmadik megszorítás a saját üzletrész és saját részvény kivételes helyzetéből következően megelőzi, hogy olyan vagyon kerüljön a jegyzett tőke kiszámításánál értékelésre, mely csak *ideiglenesen* van a társaság tulajdonában. A fedezet nélküli jegyzett tőke létrejöttének elkerülése a cél e rendelkezésekkel.

A **beolvadás cégbejegyzése** iránti kérelmet az *átvevő cég székhelye szerint illetékes cégbíróság*nál kell előterjeszteni. Ez a cégbíróság intézkedik a beolvadó társaságok iratainak hozzá való áttételéről is, és ő jogosult a beolvadás elbírálására, valamint a beolvadó társaságok törlésére, a jogutódra való utalással egyidejűleg.

12.2. Összeolvadás

Az egyesülő gazdasági társaságok **mindegyike megszűnik** és vagyonuk teljes egészében a létrejövő **új társaságra száll**, mint jogutódra.

Összeolvadás esetén is megjelennek a **jegyzett tőke valódiságá**t biztosító szabályok. A társaságok saját törzsbetéteinek és részvényeinek névértékét, valamint az egymásban kölcsönösen fennálló részesedésük értékét nem lehet figyelembe venni a jogutód társaság jegyzett tőkéjének meghatározása során.

Az **összeolvadás bejegyzése** során amennyiben az összeolvadó társaságok székhelye a *jogutódtól eltérő* cégbíróság *illetékességi terület*én található, a *jogutód cég székhelye* szerint illetékes cégbíróság megkeresésére a jogelődök székhelye szerinti cégbíróság intézkedik a cégiratoknak a jogutód cég székhelye szerint illetékes cégbírósághoz való *áttétel*éről. Mielőtt azonban ennek a kötelezettségének eleget tesz, a Ctv. értelmében soron kívül határoznia kell a *folyamatban lévő változás bejegyzési kérelmek*ről. Az összeolvadást bejegyző cégbíróság illetékességét tehát a jogutód cég székhelye alapítja.

13. A szétválás szabályai

Az átalakulás másik speciális fajtája a **szétválás**. A szétválás nem a társaságok számának csökkenését, hanem *növekedés*ét idézi elő. Két formája a *kiválás* és a *különválás*. Közös szabályok:

- A szétválási szándék elfogadása után arról is határozni kell, hogy a társaság tagjai melyik jogutód társaságnál kívánnak tagsági jogviszonyt létesíteni. A társaság szétválásánál a jogelőd társaság tagja akár valamennyi jogutód társaságban tagsági jogviszonyt létesíthet.
- El kell készíteni a *szétválási szerződés* tervezetét. A szétválási szerződés kötelező tartalmi elemeinek körét a törvény kibővíti azzal, hogy a feleknek rendelkezniük kell arról, hogy melyik – jogelődöt terhelő – követelés tekintetében melyik jogutód társaság köteles helytállni. Ez a rendelkezés megkönnyíti a hitelezők helyzetét az igényérvényesítés szempontjából.
- A szétváló társaságok jogutódai a szétválás előtt keletkezett tartozásokért a *vagyonmegosztás arányában* felelnek.
- Ha a szétválási szerződésben valamely *vagyontárgyról nem rendelkeztek*, akkor annak ellenértéke a szétválási szerződésben meghatározott vagyonmegosztási arány alapján *minden jogutód társaságot* megillet.
- Ha egy kötelezettség az azokról való *megállapodás után válik csak ismertté*, a jogutódok *egyetemlegesen* felelnek ennek teljesítéséért harmadik személyek irányába.
- *Jogutódok* felelőssége *egyetemleges* lesz, ha valamely kötelezettségről rendelkeztek ugyan a szétválási szerződésben, de az adott kötelezettséget a szerződés szerint *nem teljesítette* a kötelezett társaság.

A szétválás szabályai körében a törvény rögzíti az *egyszemélyes gazdasági társaságok szétválásának* lehetőségét. Ilyenkor azonban mivel az egyetlen tag szétválási szerződés helyett szétválási okiratot készít.

A fenti felelősségi szabályok elsődleges célja, hogy kizárják annak a lehetőségét, hogy a szétválás segítségével lehessen a *felelősséget kijátszani*, a vagyont a társaságból a hitelezők fedezeti alapjának elvonása céljából kimenekíteni. Ezáltal jogszerűen nem fordulhat elő az az eset, hogy a szétválási szerződésben csak egyik jogutód cégre terheljenek kötelezettségeket minimális vagyon rendelkezésre bocsátása mellett.

13.1. Különválás

A különváló társaság megszűnésével **több jogutód gazdasági társaság** jön létre. A jogutód társaságok *bármely cégformát* szabadon választhatják.

13.2. Kiválás

Amely társaságból a kiválás történik, **változatlan formában működik** tovább, míg a **kivált tagok új társaságot** hoznak létre. Kiválással azonban az *anyacég formája* a létesítő okirat módosításával *sem változtatható meg*.

A törvény szabályozza a **kiválás speciális esetkörét**, amikor a szétváló társaságból távozó tagok nem új társaságot alapítanak, hanem egy *már működő gazdasági társaságba lépnek be, ahhoz csatlakoznak*. Ilyenkor a szétválás szabályai mellett a beolvadásra irányadó törvényi rendelkezéseket is megfelelően kell alkalmazni.

X. FEJEZET
CSŐDELJÁRÁS

1. A csődeljárás fogalma, jellemzői

A csődeljárás olyan fizetésképtelenségi eljárás, amelynek során az *adós fizetési haladékot kap, és csődegyezség megkötésére tesz kísérletet*. Az eljárás célja az adós *reorganizációja*, fizetőképességének helyreállítása a hitelezőkkel kötött csődegyezség teljesítése által.

2. Az eljáró bíróság

A csődeljárás lefolytatása az ***adós székhelye szerint illetékes törvényszék*** hatáskörébe tartozik. A csődeljárás nemperes eljárás, amelyre elsődlegesen a Cstv. rendelkezéseit, háttérjogszabályként pedig a Pp.-t kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a csődeljárásban felfüggesztésnek, félbeszakadásnak és az eljárás szünetelésének nincs helye. Az adós részéről *jogi képviselet kötelező*.

3. A csődeljárás alanyai

A csődeljárásban az adós, a hitelező és a vagyonfelügyelő vesz félként részt, illetve a hitelezők jogaik gyakorlására és képviseletére hitelezői választmányt (testület) vagy hitelezői képviselőt választhatnak.

Adósnak az a gazdálkodó szervezet minősül, amely tartozásait esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem fogja tudni kiegyenlíteni. Tehát adósnak tekintendő nemcsak a fizetésképtelen, hanem a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetben lévő gazdálkodó szervezet is.

A Cstv. a ***gazdálkodó szervezet*** fogalmát a Ptk. definíciójától eltérően taxatíve az alábbiak szerint határozza meg: gazdasági társaság, európai részvénytársaság, szövetkezet, lakásszövetkezet, európai szövetkezet, egyesülés, európai gazdasági egyesülés, vízgazdálkodási társulat, erdőbirtokossági társulat, ügyvédi iroda, közjegyzői iroda, végrehajtói iroda, szabadalmi ügyvivői iroda, önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár, egyéni cég (az egyéni vállalkozó nem!), egyesület, alapítvány, európai területi együttműködési csoportosulás.
A fentiekből adódóan kizárólag a felsorolt jogalanyok ellen van jogi lehetőség csődeljárás lefolytatására.

Hitelezőként az a jogalany szerepelhet a csődeljárásban, akinek az adóssal szemben:

- jogerős bírósági, hatósági határozaton alapuló vagyoni követelése van,
- nem vitatott vagy elismert, lejárt, pénzben kifejezett vagyoni követeléssel rendelkezik,
- vitatott vagy a csődeljárás alatt esedékessé vált vagyoni követeléssel rendelkezik és azt a vagyonfelügyelő nyilvántartásba vette,
- olyan jövőben lejáró követelése van, amely szállítási, vállalkozási, szolgáltatási, kölcsön- és egyéb szerződésből ered, amellyel kapcsolatban a hitelező már teljesített és a vagyonfelügyelő nyilvántartásba vette.

Az eljárásban résztvevő hitelezők érdekeik védelmére, valamint a bíróság és a vagyonfelügyelő előtti képviseletük ellátására ***hitelezői választmány***t alakíthatnak. Az eljárásban csak egy választmány működhet, amely megalakításának feltétele, hogy a hitelezők legalább egyharmada hozza létre és ezek a hitelezők rendelkezzenek a szavazati jog többségével.
A 3-7 tagú választmány ügyrendben határozza meg működésének szabályait.

4. A vagyonfelügyelő

A ***vagyonfelügyelő***t a bíróság hivatalból, a csődeljárás elrendeléséről szóló végzésben a felszámolók névjegyzékéből rendeli ki. Az adós vezetői és tulajdonosai jogkörüket csak a vagyonfelügyelő jogainak megsértése nélkül gyakorolhatják.

A vagyonfelügyelő a hitelezői érdekek védelmének szem előtt tartásával *figyelemmel kíséri az adós gazdasági tevékenységét*. Ennek keretében:

- áttekinti az adós vagyoni helyzetét, betekinthet az adós könyveibe, pénztárát, szerződéseit, értékpapír- és áruállományát, bankszámláit megvizsgálhatja, az adós vezetőitől felvilágosítást kérhet, és erről a hitelezőket tájékoztatja,
- a hitelezői követeléseket nyilvántartásba veszi, besorolja
- jóváhagyja, ellenjegyzi az adós új kötelezettségvállalásait,
- megtámadhatja azokat a szerződéseket, amelyeket az adós a jóváhagyása nélkül kötött,
- részt vesz a *fizetőképesség helyreállítását célzó program* és *egyezségi javaslat* tárgyalásán,
- *ellenjegyzi* a csődegyezséget,

- a bíróság vagy a hitelezői választmány felhívására köteles saját tevékenységéről és az adós vagyoni helyzetéről *beszámol*ni.

A vagyonfelügyelő csak olyan kötelezettségeket, kifizetéseket hagyhat jóvá, amelyek az adós célszerű – veszteséget mérséklő – működéséhez, az egyezség előkészítéséhez szükségesek.

A vagyonfelügyelő *díját és igazolt költségeit* a hitelezői nyilvántartási díjakból kell kifizetni, fedezet hiányában a kifizetési kötelezettség az adóst terheli, amelyért a többségi tulajdonos kezesként felel.

A vagyonfelügyelő működése során az ilyen tisztséget betöltő személyektől *elvárható gondossággal* köteles eljárni. A kötelezettségeinek megszegésével okozott kárért a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint korlátlanul felel.

Ha a vagyonfelügyelő tevékenysége vagy mulasztása jogszabályba ütközik, illetve a felek, más személyek jogos érdekét sérti, a sérelmet szenvedett fél a tudomásszerzéstől számított 5 munkanapon belül a csődeljárást lefolytató bíróságnál ***kifogás***sal élhet.

A bíróság a kifogás felől soron kívül, 5 munkanapon belül határoz. Ha a bíróság a kifogást megalapozottnak találja, a vagyonfelügyelő intézkedését megsemmisíti, vagy kötelezi megfelelő intézkedés megtételére, ellenkező esetben a kifogást elutasítja.

5. A csődeljárás megindítása

A csődeljárás kizárólag **kérelemre indul**, – a felszámolási eljárással ellentétben – hivatalból megindítani nem lehet.

A csődkérelmet az adós gazdálkodó szervezetek vezetője terjesztheti elő **formanyomtatványon**, amelyet 2012. július 1-től kizárólag *elektronikus úton, jogi képviselőjük* útján nyújthatnak be a bírósághoz.

A párhuzamos eljárások elkerülése végett nem adható be kérelem (**kizáró okok**), ha az *adós ellen már csődeljárás van folyamatban*, vagy a *felszámolását elrendelték*. A korábban lefolytatott csődeljárásokkal kapcsolatos kizáró okok, ha a *korábbi csődegyezségben érintett hitelezői igények maradéktalan kielégítésére nem került sor, két év még nem telt el a korábbi csődeljárás befejezésétől*, valamint a *csődkérelem hivatalbóli elutasításától egy év még nem telt el*.

Az adós vezetője által benyújtott kérelemhez a **legfőbb szerv előzetes hozzájárulása** szükséges. Ez azt jelenti, hogy a csődeljárás megindításáról az ügyvezetés kezdeményezése alapján a tulajdonosokat tömörítő legfőbb szerv jogosult dönteni az e célból összehívott rendkívüli ülésen hozott határozattal. Amennyiben a tagok nem tartják indokoltnak a csődeljárás lefolytatását, úgy a vezető tisztségviselő nem nyújthatja be a kérelmet. *Melléklet*ként csatolni kell egy három hónapnál nem régebbi mérleget, a hitelezők névsorát, a hitelek összegét és a lejáratuk időpontját, a közzétételi költségtérítés befizetésének igazolását és az adós vagyoni helyzetét bemutató adatlapot. A vezető tisztségviselőnek nyilatkoznia kell a csődeljárást kizáró okokról, a pénzforgalmi számlavezetők értesítéséről, valamint arról, hogy nem kezdeményez olyan fizetési műveletet, amely valamely hitelezőt előnyös helyzetbe hozna a többi hitelezőhöz képest.

Az adós kérelme alapján a bíróság egy munkanapon belül intézkedik az **azonnali ideiglenes fizetési haladék** (moratórium) Cégközlönyben való közzétételéről, amely a csődeljárás kezdő időpontjáig illeti meg az adóst.

A korábbi szabályozással ellentétben a moratóriumhoz nem szükséges a hitelezők hozzájárulása. A fizetési haladék célja ugyanis az, hogy az adós csődegyezség megkötését kísérelje meg. A reorganizáció felvállalásához a jogalkotó biztosítja a moratórium lehetőségét akkor is, ha a hitelezők ehhez nem járulnak hozzá.

6. A csődeljárás kezdő időpontja

A csődeljárás kezdő időpontja a **csődeljárás elrendeléséről szóló bírósági végzés** Cégközlönyben való **közzétételének napja**. Az adós ettől fogva a cégnevét a csődeljárás alatt („cs.a.”) toldattal használhatja. Ez a végzés tartalmazza a vagyonfelügyelő kirendelését a felszámolók névjegyzékéből, valamint a hitelezőknek szóló felhívást, hogy követelésüket 30 napon belül – az eljárás alatt keletkező követelésüket 8 napon belül – jelentsék be az adósnak és a vagyonfelügyelőnek, valamint ettől kezdve automatikusan fizetési haladék (moratórium) illeti meg az adóst, melynek időtartama 120 nap.

7. A moratórium célja, joghatásai

A fizetési haladék célja a **csődvagyon megőrzése**, a felek kötelesek tartózkodni minden olyan intézkedéstől, amely a vagyont, illetve a hitelezőkkel való egyezségkötést veszélyezteti. A fizetési haladékhoz fontos **joghatások** fűződnek, így a csődeljárás kezdő időpontját megelőzően vagy az azt követően esedékessé váló követelések vonatkozásában ***fizetési tilalom*** valósul meg, az adós számláinak terhére fizetési megbízás nem teljesíthető, a

hitelezők az adós által nyújtott zálogtárgyból, óvadékból nem kereshetnek kielégítést, a nem teljesítésre tekintettel az elállás és a felmondás joga nem gyakorolható, új kötelezettségeket csak akkor vállalhat, ha a vagyonfelügyelő hozzájárul.

Kivételt képeznek a fizetési tilalom alól az ún. ***privilegizált követelések***, amelyeket a moratórium ideje alatt is teljesítenie kell az adósnak. A privilegizált követelések körébe tartoznak:

- a *munkabér* és a bérjellegű egyéb juttatások, valamint ezek közterhei (szja-előleg, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulék, szociális hozzájárulási adó, baleseti járulék), végkielégítés,
- *tartásdíj*, életjáradék, kártérítési járadék,
- *közműdíjak*,
- a *vagyonfelügyelő díja* és költségei (amelyek a nyilvántartási díjból nem térülnek meg),
- a csődeljárás alatt keletkezett *általános forgalmi adó, jövedéki adó* és *termékdíj* fizetési kötelezettség,
- a *gazdasági tevékenység folytatásához* a vagyonfelügyelő ellenjegyzésével *vállalt fizetési kötelezettségek*.

A fizetési haladék tartama alatt a hitelezői követelések kamatoznak (ügyleti és késedelmi kamat egyaránt felszámítható), ezenkívül a pénzfizetési kötelezettség nem teljesítéséhez vagy késedelmes teljesítéséhez fűződő jogkövetkezmények nem állnak be, a moratórium alatt az adóssal szembeni végrehajtási eljárás szünetel, s nem indítható peres eljárás a moratórium hatálya alá tartozó pénzkövetelések tekintetében.

8. A hitelezői követelések bejelentése és nyilvántartásba vétele

Az adós a hitelezőit a végzés közzétételétől számított 5 munkanapon belül közvetlenül is **értesíti**, valamint országos napilapban és honlapján is felhívja igényeik 30 napos határidőn belüli bejelentésére. A követelés nyilvántartásba vételének feltétele a *regisztrációs díj* (követelés 1 %-a, legalább 5.000 Ft, legfeljebb 100.000 Ft) befizetése a vagyonfelügyelő számlájára, amely a vagyonfelügyelő díjának és költségeinek fedezésére szolgál. A privilegizált követeléseket nem kell bejelenteni és így nyilvántartási díjat sem kell fizetni utánuk.

A vagyonfelügyelő **külön nyilvántartásba veszi:**

a) a privilegizált követeléseket,

b) a határidőben bejelentett követeléseket aszerint differenciálva, hogy

ba) elismert vagy nem vitatott, illetve

bb) vitatott követelésről van szó,

bc) az adós többségi befolyása alatt álló gazdálkodó szervezet a jogosultja,
bd) a csődkérelem benyújtását megelőző 180 napon belül tartozásátvállalásból vagy engedményezési szerződésből erednek.

9. Egyezségi tárgyalás, fizetési haladék meghosszabbítása

A moratórium alatt az adósnak aktív magatartást kell kifejtenie, meg kell győznie a hitelezőit fizetőképessége helyreállításának eredményességéről. Ennek érdekében köteles egy fizetőképesség helyreállítását és az adósság rendezését célzó ***programot és egyezségi javaslatot*** készíteni, és ezek megküldésével a hitelezőit és a vagyonfelügyelőt egyezségi tárgyalásra meghívni. Az ***egyezségi tárgyalást*** 60 napon belüli időpontra kell összehívni, melynek célja, hogy az adós a hitelezőkkel csődegyezséget kössön. A tárgyaláson ***szavazati jog***gal az a hitelező rendelkezik, aki elismert vagy nem vitatott követelését 30 napon belül bejelentette és a nyilvántartásba vételi díjat megfizette. Így nincs szavazati joga annak a hitelezőnek, aki bejelentéshez nem kötött privilegizált követeléssel rendelkezik, illetve akinek követelését vitatottként sorolták be.

A **szavazatok számításánál** a hitelezőket minden 50.000 Ft után egy szavazat illeti meg. Az 50.000 Ft alatti követelések hitelezői is egy szavazattal rendelkeznek.

Az első tárgyaláson a hitelezők kinyilváníthatják, hogy az ***egyezségi javaslatot nem támogatják***. Ha az adós az átdolgozását nem vállalja, akkor a tárgyalást lezárja, és a jegyzőkönyv megküldésével értesíti a bíróságot, amely 8 munkanapon belül a csődeljárás és a fizetési haladék megszüntetéséről határoz.

Ha az *adós vállalja az egyezségi javaslat átdolgozását*, akkor több tárgyalás is tartható, és a hitelezők egyetértésével a **moratórium meghosszabbítható** olyan módon, hogy a fizetési haladék teljes időtartama a meghosszabbítással együtt sem haladhatja meg a 365 napot. A meghosszabbításhoz külön-külön a szavazati joggal rendelkező hitelezői osztályokban a szavazatok kétharmados többségére van szükség, míg egyszerű szótöbbséggel (50%+1 szavazat) való hozzájárulás esetén a fizetési haladék legfeljebb 240 napig hosszabbítható meg.

10. A csődegyezség alakja és tartalma

A fizetési haladék ideje alatt tartott egyezségi tárgyalásokon a felek megállapodásának eredményeképpen létrejöhet a csődegyezség, amelyet **írásba kell foglalni**, az adós és a hozzájáruló hitelezők írják alá, valamint a **vagyonfelügyelő ellenjegyzi**.
Egyezségkötéshez külön-külön *valamennyi szavazati joggal rendelkező hitelezői osztályban a szavazatok többségére* van szükség.

Az egyezség **tartalmazza** különösen:
- az adósságra vonatkozó engedményeket, fizetési könnyítéseket,
- egyes követelések elengedését, átvállalását,
- az adós gazdálkodó szervezetben részesedés megszerzését,
- kezességvállalást és egyéb biztosítékok kikötését,
- a hitelezők által elfogadott reorganizációs programot, a végrehajtás és ellenőrzés módját,
- az egyezség időtartamát,
- s mindazt, amit az adós és a hitelezők a fizetőképesség helyreállítása érdekében szükségesnek tartanak.

A csődegyezség **kényszeregyezség**nek minősül, ugyanis hatálya kiterjed azokra az egyezségkötésre jogosult hitelezőkre is, akik az egyezséghez nem járultak hozzá vagy nem vettek részt az egyezség megkötésében, illetve akik vitatott követeléssel rendelkeznek. Rájuk nézve *garanciális szabály*ként érvényesül, hogy e hitelezőkre az egyezség nem állapíthat meg kedvezőtlenebb feltételeket, mint amelyeket az egyezséghez hozzájáruló hitelezőkre megállapított.

Azok a hitelezők, akik a 30 napos határidő alatt a csődeljárásba nem jelentkeztek be, az egyezségkötésben nem vehetnek részt, s a megkötött egyezség hatálya nem terjed ki rájuk. Az adós elleni követelésüket más módon – így bírósági úton – sem érvényesíthetik, kizárólag a más által kezdeményezett felszámolási eljárásban jelenthetik be az el nem évült követelésüket.

11. A csődeljárás befejezetté nyilvánítás vagy megszüntetése

Az egyezségi tárgyalás eredményét – amennyiben eredményes volt, az egyezségi megállapodást is mellékelve – az adós vezetője 5 munkanapon belül köteles a bíróságnak bejelenteni. Az egyezség, ha megfelel a törvényi feltételeknek, a bíróság jóváhagyja és a csődeljárást **befejezetté nyilvánítja.**

Ha a felek között egyezség nem jött létre vagy nem felel meg a törvényi feltételeknek, a bíróság **megszünteti az eljárást**, s ezt követően a felszámolási eljárásban az adós fizetőképtelenségét hivatalból megállapítja és **elrendeli az adós felszámolását**. Tehát a csődeljárás eredménytelensége esetén a bíróság a hitelezői érdekek védelmében hivatalból – felszámolási kérelem benyújtása és a fizetésképtelenségi okok vizsgálata nélkül – rendeli el az adós felszámolását.

XI. FEJEZET
FELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS

1. A felszámolási eljárás célja, fogalma

A felszámolási eljárás egy olyan fizetésképtelenségi eljárás, amely egyben megszüntetési eljárásként is funkcionál.
A Cstv. a felszámolási eljárás kettős céljaként a fizetésképtelen adós **jogutód nélküli megszüntetését** és a **hitelezők** törvényi sorrend szerinti **kielégítését** fogalmazza meg.

2. A felszámolási eljárás megindítása

A felszámolási eljárás az adós fizetésképtelensége esetén:
- az *adós*, a *hitelező*, vagy a *végelszámoló* *kérelmére*,
- a *cégbíróság* vagy a *büntetőügyekben eljáró bíróság* *értesítése* (jogi személlyel szemben alkalmazott pénzbírság végrehajtása nem vezetett eredményre) alapján
- *hivatalból*, a csődeljárást lefolytató bíróság elrendelése alapján indul.

A bíróságok értesítése alapján a felszámolás elrendelésére hivatalból, a fizetésképtelenségi okok vizsgálata nélkül kerül sor, s a felszámolást elrendelő végzés ellen ezekben az esetekben fellebbezésnek nincs helye.

Nem kezdeményezhető az adós felszámolása olyan hitelezői követelés miatt, amelyet a csődeljárásban a hitelező határidőben nem jelentett be, illetve csak akkor nyújtható be az adós felszámolása iránti kérelem, ha a követelés összege (kamatok és járulékok nélkül számítva) meghaladja a 200.000.-Ft-ot.

Ha a **felszámolási eljárás lefolytatását az adós kéri** saját maga ellen, a kérelemhez ugyanazokat az okiratokat kell mellékelnie, mint a csődkérelemhez. Ez azt jelenti, hogy a kérelmet az adós vezetője nyújthatja be, azonban a felszámolás megindításáról való döntés a legfőbb szerv kompetenciájába tartozik, hiszen a tulajdonosi jogokat gyakorló szerv (taggyűlés, közgyűlés) előzetes egyetértését is csatolni kell. Továbbá kötelező mellékelni egy három hónapnál nem régebbi mérleget, a hitelezők névsorát, a tartozások összegét és esedékességük idejét. Az adós a felszámolási eljárás lefolytatását akkor kérheti, ha a csődeljárás lehetőségével nem kíván vagy a kizáró okok miatt nem tud élni.

A **hitelező által indítványozott felszámolási eljárás megindítása** esetén a hitelezőnek meg kell jelölnie az adós tartozásának *jogcím*ét, a *lejárat* időpontját, és azt, hogy adóst *miért tartja fizetésképtelennek*. A kérelemben foglaltak bizonyítására a szükséges iratokat csatolni kell.

Ha a hitelező kérelmét az adós által nem vitatott, vagy elismert tartozásra alapítja, akkor a kérelem benyújtása előtt *írásban fel kell szólítani az adóst* teljesítésre, amelynek eredménytelensége esetére figyelmeztetni kell a felszámolási eljárás kezdeményezésre. Az írásbeli felszólítás hiánya a kérelem elutasítását vonja maga után.

A felszámolási eljárásban a bíróság vizsgálja a hitelezői minőséget, s ha nem az arra jogosult terjeszti elő a kérelmet, azt érdemi vizsgálat nélkül elutasítja.

Az a hitelező jogosult a felszámolási kérelem benyújtására, aki
- jogerős és végrehajtható bírósági vagy hatósági határozaton alapuló követeléssel, illetve
- az adós által elismert, vagy nem vitatott, lejárt vagyoni követeléssel rendelkezik.

A hitelező a felszámolási eljárás iránti kérelem benyújtásával egyidejűleg vagy azt követően a felszámolás kezdő időpontjáig kezdeményezheti, hogy a bíróság az adós gazdálkodásának felügyeletére a felszámolói névjegyzékből **ideiglenes vagyonfelügyelő**t rendeljen ki.

A felszámolási kérelem beérkezéséről – a kérelem egy példányának megküldésével – a bíróság haladéktalanul értesíti az *adós*t, aki 8 napon belül *köteles nyilatkozni, hogy a kérelemben foglaltakat elismeri-e*. Ha elismeri, egyidejűleg nyilatkoznia kell arról is, hogy kér-e a tartozás kiegyenlítésére haladékot, melyre a bíróság legfeljebb 45 napos határidőt engedélyezhet. Ha az adós nem nyilatkozik, a *fizetésképtelenség tényét vélelmezni kell.* A tartozás kiegyenlítése – az adós ilyen tartalmú nyilatkozata hiányában – nem minősül tartozáselismerésnek, a teljesítés polgári peres eljárásban történő visszakövetelését nem zárja ki.

3. A felszámolási eljárás és a felszámolás kezdő időpontjának elkülönítése

A felszámolási **eljárás kezdő időpontja** az a nap, amikor az arra jogosult **kérelme a bírósághoz beérkezik**. Az eljárás első szakasza egy *bírósági szakasz*, amelyben az adós fizetésképtelenségét vizsgálja a bíróság, s csak annak megállapítását és a felszámolás elrendelését tartalmazó **végzés jogerőre emelkedése napján** veszi kezdetét a **felszámolás**, s csak ettől a naptól köteles a cégnevét „felszámolás alatt", „f.a." toldattal viselni. A kérelem alapján induló felszámolási eljárásokban hozott felszámolást elrendelő végzés ellen fellebbezésnek van helye, melyet az illetékes táblabíróság bírál el.

Ha a felszámolási eljárások hazai számának alakulását tekintjük, teljesen egyértelműen megállapítható, hogy a felszámolási eljárások mintegy 80-90%-ban hitelezői kérelemre indulnak, s az is tapasztalat, hogy a kérelmeknek csak mintegy 25-30%-a jut el a felszámolás stádiumába. Jelenleg a hitelezők által kért felszámolási eljárások ténylegesen azt célozzák, hogy a hitelező esetleg elkerülhesse a peres eljárás hosszú és kényelmetlen bírósági procedúráját, s az adós felszámolási eljárással való fenyegetésén keresztül próbálnak meg követelésükhöz hozzájutni, rendszerint nem is eredménytelenül.

4. A fizetésképtelenségi okok

A bíróság vizsgálja az adós fizetésképtelenségét. A bíróság adós fizetésképtelenségét akkor állapítja meg az eljárás megindításától számított 60 napon belül, ha a Cstv-ben tételesen felsorolt **fizetésképtelenségi okok** egyike fennáll.

Fizetésképtelen az adós, ha:

a) az adós szerződésen alapuló nem vitatott vagy elismert tartozását a teljesítési idő lejártát követő 20 napon belül sem egyenlítette ki vagy nem vitatta, és az ezt követő hitelezői írásbeli fizetési felszólításra sem teljesítette, vagy

b) az adós a jogerős bírósági határozatban, fizetési meghagyásban megállapított teljesítési határidőn belül tartozását nem egyenlítette ki, vagy

c) az adóssal szemben lefolytatott végrehajtás eredménytelen volt, vagy

d) az adós a fizetési kötelezettségét csődeljárásban vagy felszámolási eljárásban kötött egyezség ellenére nem teljesítette, vagy

e) a bíróság a korábbi csődeljárást megszüntette, vagy

f) az adós, illetve a végelszámoló által indított eljárásban az adós tartozásai meghaladják a vagyonát, illetőleg az adós a tartozását

(tartozásait) az esedékességkor nem tudta vagy előreláthatóan nem tudja kielégíteni, és a végelszámoló által indított eljárásban az adós gazdálkodó szervezet tagjai (tulajdonosai) felhívás ellenére sem nyilatkoznak arról, hogy kötelezettséget vállalnak a tartozások esedékességkor történő kifizetéséhez szükséges források biztosítására.

Az a) pont szerinti esetben a hitelező fizetési felszólításának tartalmaznia kell legalább a követelés jogcímét, összegét, megfizetésének határidejét és meg kell határoznia azt a végső határidőt is, amelynek eredménytelen elteltét követően a hitelező meg kívánja indítani a felszámolási eljárást. Adós vitatása azt jelenti, hogy érdemben kétségbe vonja a fizetési kötelezettség jogcímét, fennállását, esedékességét, mértékét vagy összegét.
Sajátosan alakul a postán elküldött *fizetési felszólítás kézbesítési vélelme*. Amennyiben a felszólítást tértivevényes postai küldeményként küldték el, akkor a tértivevényen feltüntetett átvételi időpontban, más könyvelt küldemény esetében pedig – ellenkező bizonyításig – a feladástól számított ötödik munkanapon a belföldi címzetthez megérkezettnek kell tekinteni. Adós általi vitatásnak legkésőbb a hitelező fizetési felszólításának kézhezvételét megelőző napig, írásban van helye.

Ha a fenti kizáró okok egyike sem áll fenn, vagyis az adós nem fizetésképtelen, a bíróság az eljárást soron kívül megszünteti.

5. Ideiglenes vagyonfelügyelő a felszámolási eljárás bírósági szakaszában

A bíróság az ideiglenes vagyonfelügyelő kirendelése iránti kérelem elbírálása előtt az adóst meghallgathatja. A bíróság haladéktalanul kirendeli az ideiglenes vagyonfelügyelőt – és erről a feleket rövid úton értesíti –, feltéve, hogy a kérelmet előterjesztő hitelező

a) valószínűsíti, hogy követelésének későbbi kielégítése veszélyben van, és

b) a követelésének létrejöttét, nagyságát és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja, továbbá

c) az ideiglenes vagyonfelügyelő díját előlegezi (jogi személyiség nélküli adós esetén 200.000.-Ft, jogi személyiséggel rendelkező adós esetén 400.000:-Ft, amely díjak az általános forgalmi adó összegét nem tartalmazzák)

Az adós gazdálkodó szervezet vezetője – az ideiglenes vagyonfelügyelő tevékenységének megkezdését követően – a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatban csak az ideiglenes vagyonfelügyelő jóváhagyásával, ellenjegyzésével köthet a rendes gazdálkodás körét

meghaladó szerződést, tehet más jognyilatkozatot, ideértve a már létrejött szerződés alapján az adós részéről történő teljesítést is. Ha az ideiglenes vagyonfelügyelő a felszámolási eljárást közvetlenül megelőző csődeljárásában eljárt vagyonfelügyelő, és a csődeljárásban együttes cégjegyzési, illetve a pénzforgalmi számlák feletti együttes rendelkezési jog illette meg, ugyanez irányadó az ideiglenes vagyonfelügyelői működés alatt is.

Az ideiglenes vagyonfelügyelő a hitelezői érdekek védelmének szem előtt tartásával figyelemmel kíséri a gazdálkodó szervezet tevékenységét, áttekinti az adós vagyoni helyzetét. Ennek keretében betekinthet az adós könyveibe, pénztárát, pénzforgalmi számláit megvizsgálhatja, a gazdálkodó szervezet vezetőjétől felvilágosítást kérhet, illetve az adós helyiségeibe beléphet, bármely vagyontárgyát átvizsgálhatja.

Az ideiglenes vagyonfelügyelő kirendelése a felszámolás kezdő időpontjáig, vagy a felszámolási eljárás megszüntetéséig tart.

6. A bíróság által hozott határozatok

A bíróság *a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasítja,* ha

- nem az arra jogosult terjesztette elő,
- a moratórium időszakában terjesztették elő,
- a hiánypótlásra visszaadott kérelmet a kérelmező 8 napon belül nem, vagy ismét olyan hiányosan adta be, hogy az nem bírálható el,
- az adós kérelme esetén hiányzik a tulajdonosi jogokat gyakorló szerv előzetes egyetértése,
- az adós ellen az Európai Unió más tagállamában fizetésképtelenségi főeljárás indult és a kérelem szintén főeljárás megindítására irányul,
- hitelezői kérelem estén az adós írásbeli felszólítása nem történt meg,
- a jogerős bírósági határozatban megállapított teljesítési határidő még nem telt el.

A bíróság az *eljárást soron kívül megszünteti*, ha az adós nem fizetésképtelen, vele szemben egyik fizetésképtelenségi ok sem került megállapításra.
A bíróság *felszámolást elrendelő végzés*t hoz – a kérelem beérkezését követő 60 napon belül –ha megállapítja az adós fizetésképtelenségét.

7. A felszámolás közzététele

A bíróság a felszámolást elrendelő végzés *jogerőre emelkedését követően* elrendeli a végzés Cégközlönyben történő *közzétételét*.
A közzétételnek tartalmaznia kell többek között:

- a felszámolás kezdő időpontját (ami a felszámolást elrendelő jogerős végzés közzétételének napja);
- felhívást a hitelezőkhöz, hogy követeléseiket 40 napon belül a felszámolónak jelentsék be, kivéve a megelőző csődeljárásban már bejelentett és nyilvántartásba vett követeléseket. Az a) és c) csoportba sorolt követelések kivételével a nyilvántartásba vétel feltétele, hogy a hitelező a követelése 1 %-át, de legalább 5.000.-Ft-ot és legfeljebb 200.000.-Ft-ot regisztrációs díjként befizessen;
- a felszámoló nevét és székhelyét. Ha a felszámoló jogi személy, akkor a *felszámolóbiztos* nevét és levelezési címét is meg kell jelölni. A kijelölt felszámoló a felszámolási eljárás lefolytatását másnak nem engedheti át, de a bíróság előzetes engedélyével teljesítési segédet igénybe vehet.

7.1. A bíróság értesítési kötelezettsége a felszámolás elrendeléséről

A felszámolás elrendeléséről a bíróság értesíti:

- az illetékes adó- és vámhatóságot, a társadalombiztosítási szerveket;
- az állami foglalkoztatási szervet (a munkaviszony megszűnéssel összefüggő bérgarancia és az esetleges baleseti károk és baleseti járadékok megfizetése miatt);
- a környezetvédelmi, munkaügyi hatóságot;
- az ingatlanügyi hatóságot
- az adós bankszámláit vezető pénzintézeteket;
- levéltárat (teljesen feleslegesen).
- alapítási illetve tevékenységi engedélyt kiadó hatóságot.

7.2. Az adós gazdálkodó szervezet vezetőjének kötelezettségei és hitelezőkkel szembeni felelőssége

A felszámolás alatt álló *adós vezetője köteles* a felszámolás kezdő időpontját megelőző nappal:

- záróleltárt és éves beszámolót, adóbevallást és zárómérleget készíteni és azt 30 napon belül a felszámolónak és az adóhatóságnak átadni;
- iratjegyzéket készíteni és az iratokat, valamint a folyamatban lévő ügyekről az információkat a felszámolónak átadni;
- nyilatkozatot adni az esetleges környezeti terhekről és károkról;

- tájékoztatást adni minden jogügyletről és kötelezettségvállalásokról;
- értesíteni a munkavállalói képviseletet (üzemi tanács, szakszervezet);
- a járadék jellegű követelések jogosultjait (akiknek az állam garantálja a követelésük kielégítését, amennyiben azt az adós vagyona nem fedezi) a felszámolásról 30 napon belül tájékoztatni.

Ha a vezető a fenti kötelezettségeinek nem tesz eleget, vagy valótlan adatokat közöl, úgy a bíróság az előző évi jövedelmének 50%-áig terjedő – ha a vezető bevétele nem állapítható meg – 2.000.000.- forintig terjedő pénzbírsággal sújthatja.

A felszámoló a tudomására jutott bűncselekményt – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – köteles az eljárás lefolytatására illetékes hatóságnak írásban bejelenteni.

A Cstv. 2006. július 1-től bevezette a „**wrongful trading"** intézményét.

a) A hitelező vagy - az adós nevében - a felszámoló a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól annak **megállapítását**, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően *ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el,* és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítését meghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését. A gazdálkodó szervezet vezetőjének minősül az a személy is, aki a gazdálkodó szervezet döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges. A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket (Cstv. 33/A.§)

A keresetben vagyoni biztosíték nyújtása is kérhető a hitelezők követelésének kielégítése céljából.

A keresetlevelet - a beavatkozás lehetőségére történő felhívással - és a vagyoni biztosíték nyújtása iránti kérelmet, valamint az eljárásban hozott határozatokat az adós gazdálkodó szervezet azon többségi befolyással rendelkező tagjának (egyszemélyes társaság és egyéni cég esetén a tagnak, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe esetén a külföldi székhelyű vállalkozásnak) is meg kell küldeni, amely ebben az időszakban az említett részesedéssel rendelkezett. A biztosítéknyújtásra kötelező végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Az említett tag, illetőleg a

külföldi székhelyű vállalkozás a pénzügyi biztosíték teljesítéséért a vezetőtől való behajthatatlanság esetén kezesként felel. A külföldi székhelyű vállalkozás az említett kezesi kötelezettségéből eredő fizetési kötelezettségét nem teljesítheti a fióktelepe rendelkezésére bocsátott vagyonból.

Mentesül a felelősség alól a vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Amennyiben a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámolója letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti a beszámolókészítési, irat- és vagyonátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell.

b) A felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Cégközlönyben való közzétételét követő 60 napos jogvesztő határidőn belül - ki nem elégített követelése erejéig - bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól, hogy az a.) pontban meghatározott perben jogerősen megállapított felelősség alapján **kötelezze** az adós volt vezetőjét követelésének kielégítésére.
Amennyiben határidőben több hitelező terjeszt elő keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a hitelezői követelések arányos kielégítéséről rendelkezik. Amennyiben a felszámolási eljárás jogerős lezárásáig az a) pont szerinti perben még nincs jogerős döntés, a 60 napos jogvesztő határidő kezdő napja a jogerős bírósági döntés napját követő nap.

c) Amennyiben a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg és részleges vagyonfelosztási javaslat alapján a hitelezők igényeinek kielégítéséhez nem elegendő az adós felszámolás körébe tartozó vagyona, bármely hitelező vagy az adós nevében a felszámoló az a) pont szerinti eljárásban kérheti a bíróságtól azt is, hogy a bíróság a ki nem elégített követelés megfizetésére kötelezze az adós volt vezetőjét.

8. A felszámoló jogállása

A *bíróság* a felszámolást elrendelő végzésben – elektronikus, véletlenszerű kiválasztás segítségével – *kijelöli a* **felszámoló***t*. Felszámolónak a felszámolást megelőző csődeljárásban kijelölt vagyonfelügyelő, valamint a felszámolási eljárás bírósági szakaszában a hitelező kérelmére kirendelt

ideiglenes vagyonfelügyelő is kijelölhető. A felszámolót kijelölő rendelkezés ellen fellebbezésnek nincs helye.

A *felszámolóként kijelölhető személyek körét* a Kormány rendelettel állapítja meg. A Kormány a felszámolók névjegyzékébe való felvételre nyilvános pályázatot ír ki.

A felszámoló az adós felszámolásának lefolytatására **felszámolóbiztost** nevez ki, aki a felszámolóval létesített munkaviszonya, tagsági viszonya vagy megbízási jogviszonya alapján, annak nevében jár el. Felszámolóbiztosnak csak szakirányú szakképzettséggel rendelkező személy nevezhető ki.

A felszámolót és a felszámolóbiztost érintő kizárási okok:

A. **Nem jelölhető ki felszámolónak** az a gazdasági társaság,

- amely az adós tulajdonosa vagy hitelezője,
- amelynek tulajdonosa az adósnak is tulajdonosa vagy hitelezője,
- amelynek vezető tisztségviselője vagy annak közeli hozzátartozója többségi befolyással rendelkezik az adós szervezetben vagy összeférhetetlen tevékenységet folytató más szervezetben.

B. **Nem nevezhető ki felszámolóbiztosnak** az a személy,

- aki az adós tulajdonosa vagy hitelezője,
- aki az előző pontban jelölt személynek közeli hozzátartozója,
- akinek a közeli hozzátartozója az adós tulajdonosa vagy hitelezője,
- aki olyan gazdasági társaság vezető tisztségviselője, amely az adós tulajdonosa vagy hitelezője,
- aki az előző pontban jelölt vezető tisztségviselő közeli hozzátartozója,
- aki maga, vagy akinek közeli hozzátartozója összeférhetetlen tevékenységet folytató más jogi személyben vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaságban tag, részvényes vagy vezető tisztségviselő.
- aki 3 éven belül adós foglalkoztatottja volt, vagy adóssal üzleti kapcsolatban állt.
- aki az MNB-nél felügyeleti biztosi tevékenységet látott el.
- akit a felszámoló nem jelentett be a felszámolói nyilvántartásba.

A felszámoló a kijelölést tartalmazó végzés kézhezvételétől – illetve, ha a kizárási ok később következik be, annak bekövetkeztétől – számított 8 napon belül köteles bejelenteni a bíróságnak, ha kizárási ok áll fenn. A felszámoló a kijelölést csak ebben az esetben utasíthatja vissza. Ha a felszámoló a kizárási

ok bejelentését elmulasztja, a bíróság kezdeményezi a felszámolói névjegyzékből való törlését.

A felszámoló a felszámolást elrendelő jogerős végzés alapján adós felszámolásának lefolytatására felszámolóbiztost nevez ki, nevét és lakóhelyét bejelenti a bíróságnak.

A kijelölést követően **a bíróság felmenti** a felszámolót, illetve a felszámolóbiztost ha:

- Megállapítja, hogy vele szemben kizárási ok áll fenn, vagy a felszámolót a felszámolói névjegyzékből törölték, illetve a felszámoló szervezet ellen felszámolás vagy végelszámolás indult.
- Erre irányuló kifogás hiányában is, ha az eljárás adataiból végzésében megállapítja, hogy a felszámoló súlyosan vagy ismétlődően megsérti a jogszabályokat.

A bíróság határozata ellen a felszámoló fellebbezéssel élhet, amelyet a másodfokú bíróság soron kívül bírál el. A végzés jogerőre emelkedésével egyidejűleg a bíróság új felszámolót jelöl ki.

A kijelölt felszámoló tevékenysége során az adós gazdálkodó szervezet képviseletében jár el, a felszámolási eljárás lefolytatását másnak nem engedheti át. A felszámoló feladatait elsősorban az adós munkaszervezete, illetve saját munkaszervezete igénybevételével látja el, ideértve a jogszabályban meghatározott szakképzettségű, kötelezően foglalkoztatandó személyek polgári jogi jogviszonyban történő alkalmazását is.

9. A felszámolás megindításának joghatásai

A felszámolás kezdő időpontjától **megszűnnek a tulajdonosok jogai**, a gazdálkodó szervezet vagyonával kapcsolatos **jognyilatkozatot csak a felszámoló tehet.** Az adós cég ettől kezdve a *"***felszámolás alatt" (f. a.) toldat**ot köteles használni a cégnevében.

A felszámolás kezdetével az adós **valamennyi tartozása esedékessé (lejárttá) válik**. A pénztartozások után az eredeti lejárati időpontig szerződéses kamat, az eredeti határidőtől a kiegyenlítésig, vagy legfeljebb a felszámolási zárómérleg elkészítésének időpontjáig késedelmi kamat is érvényesíthető.

A felszámolás során a felszámoló által elismert és nyilvántartásba vett **követelés beszámítható**, amennyiben a felszámolás kezdő időpontját követően nem került sor engedményezésre.

A hitelezők között **elsőbbségi kielégítési jogosultság**gal rendelkeznek, akik a felszámolás közzétételétől számított 40 napon belül jelentik be követelésüket, akik viszont 40 napon túl, de 180 napon belül jelentik be, azok követelését a felszámoló külön nyilvántartásba veszi, s igényüket csak akkor elégíti ki, ha a 40 napon belül bejelentett követelések kielégítését követően marad még fedezet. A ***180 napos határidő elmulasztása jogvesztés***sel jár.

Az adós ellen a felszámolás kezdő időpontjában folyamatban lévő **végrehajtási eljárásokat a végrehajtást foganatosító szerveknek haladéktalanul meg kell szüntetni** és a lefoglalt vagyontárgyakat, a befolyt pénzt a felszámolónak ki kell adni.

A felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres és nemperes eljárások a korábban eljáró bíróságok előtt folytatódnak.

A felszámolás kezdő időpontját követően a felszámolással összefüggő vagyontárgyak tekintetében pénzkövetelés csak a felszámolási eljárás keretében érvényesíthető.

Az adós ingatlanán és egyéb vagyontárgyain fennálló **elidegenítési és terhelési tilalom**, a felszámolás kezdő időpontjában, a visszavásárlási és a vételi jog, valamint a zálogjog a vagyontárgy értékesítésével **megszűnik**. Az adós által adott óvadékból a jogosult a Ptk. szerint kielégítheti a követelését, de ha három hónapon belül nem teszi meg, úgy követelésének kielégítésére zálogjogosultként tarthat igényt.

10. A hitelezői választmány – hitelezői képviselő

A hitelezői választmány megalakítása vagy hitelezői képviselő választása céljából a felszámoló a felszámolást elrendelő bírói végzés közzétételétől számított 75 napon belül köteles a nyilvántartásba vett hitelezőket összehívni.

A hitelezői választmány megalakulását követően vagy hitelezői képviselő választása esetén a felszámoló 15 nappal előbb tájékoztatni köteles a választmányt vagy képviselőt az általa megkötendő, de a mindennapi gazdálkodást meghaladó szerződésekről és a hatályos szerződések felmondásáról, továbbá az adós készleteinek a selejtezéséről. Ezekre a választmány (hitelezők képviselője) 8 napon belül észrevételt tehet.

A felszámoló a hitelezői választmánynak (a hitelezők képviselőjének) negyedévente elszámolást és jelentést küld a tevékenységéről, az adós vagyoni és pénzügyi helyzetének (bevételeinek, költségeinek) alakulásáról és a felszámolási költségekről.

Amennyiben a felszámoló kötelezettségeit elmulasztja a hitelezői választmány, hitelezői képviselő vagy bármely hitelező kezdeményezheti a bíróságnál a felszámoló felmentését. A bíróság a kérelem tárgyában soron kívül, de legkésőbb 8 munkanapon belül dönt, és felmentésről rendelkező végzés meghozatala esetén egyidejűleg új felszámolót jelöl ki.

11. Egyezség a felszámolás keretében

A felszámolást elrendelő *végzés közzétételét követő 40 nap eltelte után a felszámolási zárómérleg benyújtásáig* azon hitelezők (akik bejelentkeztek a felszámolónál és befizették a nyilvántartásba vételi díjat) és az adós között bármikor helye van egyezségnek. Nagyon sajátos, a felszámolási eljárás során kötött egyezséggel összefüggő speciális szabály, hogy azon hitelezők, akik a felszámolási eljárásban hitelezőként nem jelentkeztek be, egyezségkötés esetén az eljárás befejezését követően sem érvényesíthetik követelésüket az adóssal szemben, noha a Ptk. elévülési szabályai szerint arra még lehetőségük lehetne.

Az *egyezség megkötésében* a felszámolási eljárás költségeinek, a tartási és életjáradéki, valamint a munkabér követeléseknek a jogosultjai (az *a) és c) csoport*ba sorolt követelések hitelezői) **nem** szerepelhetnek.

A felszámolás keretében történő egyezségkötés annyiban jelent *eltérést a csődegyezség szabályaitól*, hogy az csak akkor lesz érvényes, ha azt a bíróság egyezségi tárgyaláson jóváhagyja, továbbá, ha

- az egyezség megkötésére jogosult *hitelezők szavazatának legalább fele* (a szavazatok számításának módja a csődeljárás körében megismerteknek megfelelően alakul) a kielégítési sorrend minden csoportjából ahhoz hozzájárul feltéve, hogy
- ezen követelések elérik az egyezség megkötésére jogosultak *összes követelésének kétharmad részét*.

A 40 napos határidőn túl bejelentkezett hitelezők szavazatát az említett számítási módnál feleakkora mértékben kell figyelembe venni.

A csődegyezséghez hasonlóan ez is **kényszeregyezség**, hiszen azokra a hitelezőkre is kiterjed a hatálya, akik nem járultak hozzá. A hitelezők az

egyezség megtartásának az ellenőrzésére egy vagy több hitelezőt vagy kívülálló személyt jelölhetnek ki.

Ha az egyezség folytán a gazdálkodó szervezet fizetésképtelensége megszűnik, továbbá az egyezség megfelel a jogszabályoknak, a bíróság az egyezséget jóváhagyja, ellenkező esetben azt megtagadó végzést hoz. A végzés ellen perújításnak nincs helye.

A felszámoló az egyezségkötés napjával köteles a felszámolási záró mérleget és a bevétel-költségkimutatást elkészíteni és az egyezségkötést követő 30 napon belül az adóhatóságnak átadni.

A bíróság a felszámolási eljárást megszünteti, ha az adós valamennyi nyilvántartásba vett, elismert vagy nem vitatott tartozásának megfizetése megtörtént, vagy a vitatott követelésekre, továbbá a felszámoló díjának megfizetésére pedig biztosítékot nyújtott.

12. A felszámoló eljárása

Ha egyezségre nem kerül sor, a felszámoló felméri az adós vagyoni helyzetét és a vele szemben támasztott követeléseket. Ezután **nyitó felszámolási mérleg**et készít és megtervezi a felszámolás költségét, majd **felszámolási ütemterv**et készít.

Hitelezői választmányalakítás esetén a gazdasági tevékenység továbbfolytatásához meg kell szereznie a **választmány hozzájárulását** 100 napon belül. A hozzájárulás 1 évre szól, amely meghosszabbítható.

A felszámoló külön **nyilvántartásba veszi** a 40 napon belül bejelentett és külön a 40 napon túl, de a 180 napon belül bejelentett **követeléseket**. A bejelentett követeléseket a felszámoló 45 napon belül megvizsgálja, és az érdekeltekkel egyezteti. A vitathatónak minősített igényeket 15 napon belül elbírálás végett a felszámolást végző bíróságnak megküldi. A felülvizsgálat eredményét a közbenső mérlegbe építi be.

A felszámoló az adós által kötött **szerződéseket azonnali hatállyal felmondhatja**, az egyik fél részéről sem teljesített szerződésektől **elállhat.** A másik felet megillető követelés a felmondás, ill. az elállás közlésétől számított 40 napon belül a felszámolóhoz intézett bejelentéssel érvényesíthető.
A felszámoló **nem mondhatja fel azonnali hatállyal***:*

- a lakásbérleti szerződéseket,

- a képzési-tanulói szerződéseket,
- a munkaszerződéseket,
- a kollektív szerződést,
- a nem gazdasági tevékenységgel összefüggő kölcsönszerződéseket.

A felszámolás kezdő időpontjától kezdve a **munkáltatói jogokat** a felszámoló gyakorolja. Munkabér emelésére csak a választmány egyetértésével vállalhat kötelezettséget.

A felszámoló a tudomásszerzéstől számított 90 napon belül, de legfeljebb a felszámolás kezdő időpontjától számított *1 éves jogvesztő határidőn belül* **keresettel támadhatja** meg a felszámolási kérelmet megelőző

- öt éven belül kötött olyan szerződéseket, amelyek az adós vagyonának csökkenését eredményezték, és ezzel az adós szándéka a hitelezők kijátszására irányult,
- két éven belül kötött ingyenes vagy aránytalanul csekély ellenszolgáltatást tartalmazó szerződéseit,
- kilencven napon belül kötött olyan szerződést, amelynek tárgya egy hitelező előnyben részesítése.

Ha a felszámolónak tudomására jut ilyen szerződés, haladéktalanul köteles a választmányt értesíteni, és a bizonyítékokat kiadni. Az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a hitelező akkor is megtámadhatja a szerződést, ha a megjelölt határidő már letelt.

A felszámoló az **adós követeléseit esedékességkor behajtja**, igényeit érvényesíti, **vagyonát** pedig nyilvánosan **értékesíti** (100 napon belül el kell kezdeni) a forgalomban elérhető legmagasabb áron árverés vagy pályázat keretében. Ezen eljárásoktól csak akkor lehet eltekinteni, ha a választmány hozzájárul, illetve ha a várható bevételek nem fedezik az értékesítés költségeit.

***Árverés*t** a felszámoló árverési hirdetménnyel tűz ki, amelyben feltünteti: az adós nevét és székhelyét; az árverés helyét és idejét; az árverésre kerülő vagyontárgyakat és becsértéküket; ingóságok esetén azok megtekintésének lehetőségét és idejét; ingatlan esetén az ingatlan-nyilvántartási adatokat és az ingatlan tartozékait; valamint az árverési előleg összegét.

Nyilvános pályázati felhívást a felszámoló a Cégközlönyben a benyújtásra megállapított kezdő időpontot megelőzően legalább 15 nappal előbb teszi közzé. A pályázati felhívás tartalmazza, az értékesítendő vagyont; az értékesítési feltételeit; az ajánlat benyújtásának formáját s elbírálási módját;

és az információkérés módját. A felszámoló köteles a pályázók között nyilvános ártárgyalást tartani.
Természet-, vagy környezetvédelmi oltalom alatt álló ingatlan árverési vagy pályázati értékesítése esetén az *államnak elővásárlási joga* áll fenn.
A vagyontárgyak értékesítése történhet *elektronikus árverés*en, vagy *elektronikus pályázat*on is, külön kormányrendeletben meghatározottak szerint.

Ha a felszámolási eljárás során a hitelezői igények kielégítéséhez elegendő pénzeszköz folyt be, a felszámoló **közbenső felszámolási mérleg**et készíthet. Egyébként a felszámolás kezdő időpontjától évente a közbenső mérleg elkészítése kötelező. A felszámoló a közbenső mérleget, a bevétel- és költségkimutatást, valamint a hitelezők részbeni kielégítésének a sorrendjét és összegét tartalmazó **részleges vagyonfelosztási javaslatot** köteles a hitelezőknek megküldeni, utalva arra, hogy 15 napon belül arra észrevételt tehetnek. A felszámoló bíróság a közbenső mérleget és a részleges vagyonfelosztási javaslatot 30 napon belül végzéssel jóváhagyja vagy elutasítja. A jóváhagyott közbenső mérleg alapján történő kielégítésről a felszámoló az összes hitelezőt az összeg feltüntetésével tájékoztatja.

A felszámoló intézkedésével vagy mulasztásával szemben a sérelmet szenvedő fél, a hitelezői választmány, vagy a hitelezői képviselő a tudomásszerzéstől számított 8 napon belül a felszámolást elrendelő bíróságnál **kifogással** élhet. Alapos kifogás esetén a bíróság a felszámoló intézkedését megsemmisíti, s új intézkedésre kötelezi, ellenkező esetben a kifogást elutasítja. Ha a felszámoló a kifogásnak helyt adó jogerős végzésnek nem tesz eleget, a bíróság új felszámolót jelölhet ki.

A felszámoló a felszámolás befejezésekor felszámolási zárómérleget, bevételi és költségkimutatást, záró adóbevallást, zárójelentést és vagyonfelosztási javaslatot készít, amiket megküld a bíróságnak és az adóhatóságnak, valamint intézkedik az adós iratanyagának irattári elhelyezéséről. A felszámolás kezdő időpontjától számított két év elteltével felszámolási zárómérleg elkészítése kötelező.

A **felszámolási zárómérleg** tartalmazza:
- a pénzeszközöket;
- a megmaradt vagyontárgyakat;
- a be nem hajtott követeléseket;
- a ki nem egyenlített tartozásokat;
- a fel nem osztható vagyont, és a felosztható vagyont.

A **bevétel-, és költségkimutatás** tartalmazza:

- az árbevételeket és a költségeket;
- a vagyontárgy értékesítésével kapcsolatos ellenértéket;
- a behajtott követeléseket;
- és a kiegyenlített felszámolási költségeket.

A felszámolási zárómérlegben szereplő be nem hajtott követelések tekintetében a hitelezői követelések erejéig engedményezésnek van helye.
A felszámoló az adós történeti értékű iratait az illetékes levéltárnak, a nyugdíjbiztosítottak adatait pedig a nyugdíjbiztosítási igazgatóságnak adja át.

13. A felszámoló felelőssége

A felszámoló a felszámolás során az **ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható gondossággal köteles eljárni**. Kötelezettségeinek megszegésével okozott kárért a polgári jogi felelősség szabályai szerint felel.
A felszámoló felelőssége az adósnak a felszámolás kezdő időpontjában meglévő –, illetve a felszámolás alatt szerzett – vagyonával összefüggésben áll fenn.
A felszámoló elvárható gondosságának körébe tartozik, hogy amennyiben a fizetésképtelenség bírósági megállapítása előtti időszakban *jogszabályellenes vagyonkimentés* történt, és a felszámoló úgy látja, hogy az ilyen vagyonkimentéssel szembeni fellépéssel a felszámolói vagyon növelhető, köteles az eljárásokat megindítani, tájékoztatva erről a hitelezői választmányt is.

14. A felszámolási eljárás befejezése

A bíróság a felszámoló által elkészített felszámolási zárómérleget és a vagyonfelosztási javaslatot 30 napon belül megküldi a hitelezőknek, akik mindkettővel szemben szintén 30 napon belül *kifogás*sal élhetnek. A kifogás alapján a bíróság a kifogást előterjesztő, az észrevételező, hitelezők és a felszámoló bevonásával tárgyaláson határoz, helyt adva vagy elutasítva a kifogást.

A vagyonfelosztási javaslatban a következő **"ex lege" kielégítési sorrend**et kell szem előtt tartani a hitelezők besorolása esetén:

a) a felszámolási költségek;
b) a körülírással meghatározott zálogtárggyal biztosított követelések a zálogtárgy értékéig;
c) tartásdíj, élet- és kártérítési járadék, amely a jogosultat élete végéig megilleti;

d) magánszemély nem gazdasági tevékenységből eredő követelései (hibás teljesítés, kártérítés);
e) társadalombiztosítási tartozások, adó-, és más köztartozások, közműdíjak, társasházi közös költség;
f) egyéb követelések (a szállítói követelések többsége idetartozik);
g) késedelmi kamat, pótlékok és bírságok,
h) azon követelések, amelynek jogosultja:
- adós többségi befolyással rendelkező tagja, vezető tisztségviselője, vezető állású munkavállalója, valamint ezek közeli hozzátartozója, élettársa,
- adós többségi befolyása alatt álló gazdálkodó szervezet,
- adós ingyenes szerződései alapján kedvezményezett szervezet, személy.

Ha a vagyon az egyes kategóriákban meghatározott követelések kielégítésére nem elegendő, akkor abban a kategóriában ahol még maradt vagyon, a kategóriába tartozó **hitelezőket követeléseik arányában** kell kielégíteni. Ha az e) kategóriába tartozó hitelezők teljes kielégítésére nincs elegendő fedezet, a csoporton belül először a társadalombiztosítási alapok javára fennálló tartozásokat kell kielégíteni teljes egészében, majd pedig a többi hitelezőt követeléseik arányában.

A ***felszámolási költségek*** kategóriájába a következők tartoznak:
a) az adóst terhelő munkabér és bérjellegű juttatások,
b) a felszámolás kezdő időpontja után az adós gazdasági tevékenységének ésszerű befejezésével, továbbá vagyonának megőrzésével kapcsolatos költségek, valamint az adósnak azokat a tartozásait (adó-, járulék- és egyéb közteherfizetés, kártérítés), amelyek a felszámolási eljárás kezdő időpontja utáni gazdasági tevékenységből keletkeztek, kivéve a nyereségből fizetendő adókat;
c) a vagyon értékesítésével és a követelések érvényesítésével kapcsolatos igazolt költségek;
d) az adóst terhelő, a Nemzeti Foglalkoztatási Alap bérgarancia alaprészéből kapott támogatás;
e) a felszámolással kapcsolatos bírósági és hatósági eljárások során felmerült, a gazdálkodó szervezetet terhelő költségek;
f) az adós iratanyagának rendezésével, elhelyezésével és őrzésével kapcsolatos költségek;
g) a felszámoló díja (Ennek mértéke a felszámolás során értékesített vagyon árbevétele és a befolyt követelések pénzbevétele együttes összegének 5 %-a, de legalább 300.000.- Ft).

h) a vagyonfelügyelő meg nem térült költségei és díja, ha a felszámolási eljárást csődeljárás előzte meg.

Ha a **zálogjog** a felszámolás kezdő időpontja előtt keletkezett, a felszámoló a zálogtárgy értékesítése során befolyt vételárból kizárólag a zálogtárgy őrzésének, értékesítésének költségeit és saját díját vonhatja le, a fennmaradó összeget a zálogtárgy értékesítését követően a zálogtárggyal biztosított követelések kielégítésére köteles fordítani.

A bíróság a zárómérleg és a vagyonfelosztási javaslat alapján végzéssel határoz a költségviselésről, a felszámolói díjról, a hitelezői követelések kielégítéséről, a bankszámlák megszüntetéséről és a még szükséges felszámolói intézkedések megtételéről. Egyidejűleg dönt a felszámolás befejezéséről.

15. Felelősség a ki nem elégített hitelezői igényekért

Az adós vagyonából ki nem elégített hitelezői követelések teljesítéséért az *állam* nem felel. Felelősséggel tartozik azonban a c) kategóriába foglalt járadékjellegű követelésekért, továbbá minden követelés tekintetében a gazdálkodó szervezet olyan vagyontárgyai értékének erejéig, amelyek nem képezik a gazdálkodó szervezet felszámolásba bevonható vagyonát vagy jogszabály rendelkezése folytán forgalomképtelenek, és állami tulajdonban vannak.

Fontos szabály érvényesül a minősített többséget biztosító befolyás alatt álló gazdasági társaság, valamint egyszemélyes gazdasági társaság, továbbá az egyéni cég felszámolása esetében.

A befolyással rendelkező, illetve az egyedüli tag (részvényes) **korlátlan felelősséggel tartozik** a társaság minden olyan kötelezettségéért, amelynek kielégítését a felszámolási eljárás során az adós vagyona nem fedezi, ha a hitelezőnek a felszámolási eljárás során, vagy annak jogerős lezárásáról hozott határozat Cégközlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül benyújtott keresete alapján a bíróság megállapítja e tagnak (részvényesnek) - az adós társaság felé érvényesített ***tartósan hátrányos üzletpolitikájára*** figyelemmel - korlátlan és teljes felelősségét a társaság tartozásaiért. A felszámoló a keresetindítást megalapozó körülményekről és információkról köteles a hitelezői választmányt, a hitelezői képviselőt vagy a hozzá forduló hitelezőket tájékoztatni.

A vagyoni hányad rosszhiszemű átruházása esetén amennyiben az adósnak - a bíróság által jóváhagyott közbenső mérleg (egyszerűsített eljárás esetén pedig a bíróság által jóváhagyott vagyonfelosztási javaslat szerint - a jegyzett tőkéjének 50%-át meghaladó mértékű tartozása van, a hitelező vagy az adós képviseletében a felszámoló kereseti kérelmére a bíróság megállapítja, hogy a felszámolási eljárás megindítását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) **korlátlanul felel** az adós ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha bizonyítja, hogy a részesedés átruházásának időpontjában az adós még fizetőképes volt, a tartozás felhalmozódása csak ezt követően következett be, vagy az adós ugyan fizetésképtelenséggel fenyegető helyzetben volt vagy nem volt fizetőképes, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen és a hitelezők érdekeinek figyelembevételével járt el. A keresetet legkésőbb a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat Cégközlönyben való közzétételét követő 90 napos jogvesztő határidőn belül lehet benyújtani.

16. Egyszerűsített felszámolás

Az egyszerűsített felszámolás az általános szabályok szerint elrendelt felszámolási eljárás speciális befejezési módja.
Egyszerűsített felszámolásra **két ok**ból kerülhet sor:

- egyrészt ha a vagyon várhatóan a felszámolási költségek (tehát az a) csoportba sorolt hitelezői követelések) fedezésére sem elegendő,
- másrészt a nyilvántartások illetve a könyvvezetés hiánya miatt a felszámolási eljárás technikailag lebonyolíthatatlan az általános szabályok szerint.

Menete:

a) a felszámoló a hitelezői igényt bejelentett hitelezőket **tájékoztatja** arról, hogy egyszerűsített felszámolás iránti kérelmet kíván a bírósághoz benyújtani, és legkésőbb a felszámolás kezdő időpontjától számított 45 napon belül felhívja őket, hogy ha tudomásuk van az adós bárhol fellelhető vagyonáról, illetve segítséget tudnak nyújtani az eljárás rendes szabályok szerinti lebonyolításához, azt 15 napon belül neki jelentsék be.
b) Amennyiben a felhívások eredménytelenek, és az eljárás a felszámolási eljárás általános szabályai szerint nem folytatható le, a felszámoló erről **írásbeli jelentést** készít, és kérelmet, illetve javaslatot nyújt be a bíróságnak az adós vagyonának, illetve be nem hajtott követeléseinek a hitelezők közötti felosztására.

c) A kérelem beérkezését követő 8 munkanapon belül a bíróság a felszámoló jelentését és a vagyonfelosztásra vonatkozó javaslatát megküldi a hitelezőknek, továbbá az állami és az önkormányzati adóhatóságnak. A jelentésre, illetve a vagyonfelosztási javaslatra vonatkozó **kifogást** írásban, 15 munkanapon belül lehet benyújtani. A határidő jogvesztő.
d) A bíróság **végzéssel** elrendeli az adós vagyonának, illetve be nem hajtott követeléseinek a hitelezők közötti felosztását, valamint az adós megszüntetését.

Ha az egyszerűsített felszámolási eljárásra a könyvvezetés, illetve a nyilvántartások hiányosságai miatt került sor, vagy ha a vezető tisztségviselő a cég felszámolását megelőző három év közül bármelyikben neki felróható okból nem tett eleget az éves beszámoló letétbehelyezési és közzétételi kötelezettségének, a bíróság az adós gazdálkodó szervezet vezetőjét kötelezi a felszámoló díjának, továbbá a felszámolási eljárást kezdeményező hitelező részére a hitelező által megfizetett illeték és közzétételi költségtérítés megtérítésére.

17. A stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetekre vonatkozó eltérő rendelkezések

A **Kormány rendeletben** a felszámolás kezdő időpontjától számított 30 napon belül stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezetnek minősíthet gazdálkodó szervezeteket:

- amelyek adósságainak rendezéséhez, hitelezőikkel való megegyezéséhez, reorganizációjához *nemzetgazdasági érdek vagy kiemelt közérdek* fűződik, vagy
- amelyek esetében – ha a vagyonhiány és a fizetésképtelenség előreláthatólag nem szüntethető meg – kiemelt gazdaságpolitikai érdek fűződik ahhoz, hogy a jogutód nélküli *megszüntetés gyorsabb, átláthatóbb és egységesített eljárásrend szerint történjék*.

Stratégiailag kiemelt jelentőségűnek **minősíthető** az a gazdálkodó szervezet,

- amelynek működése nemzetbiztonsági, honvédelmi, rendvédelmi, haditechnikai, energiabiztonsági, energiaellátási, iparbiztonsági, katasztrófavédelmi, természetvédelmi, környezetvédelmi, közegészségügyi, közműszolgáltatási, infrastruktúra-fejlesztési, kulturális örökségvédelmi, tömegtájékoztatási, hírközlési, közlekedési, közlekedésbiztonsági, kutatásfejlesztési, népegészségügyi indokból vagy a lakosság alapvető közszolgáltatásokkal, alapvető élelmiszerekkel

való ellátása szempontjából országos jelentőségűnek, valamint bel-és külgazdasági, foglalkoztatáspolitikai szempontból, vagy a lakosság távhőszolgáltatással vagy más közműszolgáltatással való ellátása szempontjából kiemelt vállalkozásnak tekinthető,

- amely nemzetgazdasági szempontból jelentős projekteket valósít meg,
- amely törvény által meghatározott országos közfeladatot lát el,
- amely nagy összegű állami szerkezetátalakítási támogatásban, hitelgaranciában, kezességvállalásban vagy exporthitel biztosításban részesült vagy koncessióköteles tevékenységet folytat, és az említettekkel összefüggésben az állammal vagy állami szervvel (ideértve az említett feladatok ellátására létrehozott állami tulajdonú gazdálkodó szervezeteket is) jogviszonya áll fenn, vagy
- amely az előzőekben nem említett, de nemzetgazdasági stratégiai szempontból kiemelt jelentőségű tevékenységet folytat.

A stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet csődeljárása és felszámolása esetén vagyonfelügyelőként, ideiglenes vagyonfelügyelőként, rendkívüli vagyonfelügyelőként, illetve felszámolóként a Kormány által rendeletben kijelölt, kizárólagos állami tulajdonban álló nonprofit gazdasági társaság (a továbbiakban: *állami felszámoló*) jár el. (Ha a bíróság már kijelölt vagyonfelügyelőt vagy felszámolót, annak felmentéséről és az állami felszámoló kijelöléséről az eljárást lefolytató bíró a kormányrendelet hatálybalépését követő 3 munkanapon belül hoz végzést, és haladéktalanul elrendeli a végzés Cégközlönyben történő közzétételét.)

A stratégiailag kiemelt jelentőségű gazdálkodó szervezet felszámolása során külön szabályok érvényesülnek az állami felszámolóra, a határidőkre, az értékesítésre stb. Például az ilyen eljárásban a követelések bejelentésének jogvesztő határideje 120 nap; adós tevékenységének a felszámolás alatti továbbfolytatása tárgyában a hozzájárulást a hitelezői választmány másfél évi időtartamra is megadhatja stb.

XII. FEJEZET
VÉGELSZÁMOLÁSI ELJÁRÁS

1. A gazdasági társaságok megszűnéséhez kapcsolódó eljárás lényege, célja, esetei

A végelszámolási eljárás a jogutód nélkül megszűnni kívánó fizetőképes jogalanyok vagyoni viszonyait rendezni hivatott eljárás. A felszámolási eljárással együtt a jogutód nélküli megszűnés érdekében lefolytatandó eljárás, azonban attól alapvetően elhatárolja a fizetőképesség ténye. Az eljárás lényege, hogy a megszűnni kívánó jogalany hitelezői és tagjai az eljárás lefolytatása során hozzá jussanak követeléseikhez, a gazdálkodó szervezet pedig – rendezve tartozásait – jogutód nélkül megszűnjön. A törvény megfogalmazása alapján a végelszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek során a nem fizetésképtelen gazdálkodó szervezet – a jogutód nélküli megszűnését elhatározva – a hitelezőit kielégíti.

A végelszámolási eljárás a jogutód nélküli megszűnés esetei közül a legkevesebb konfliktust eredményező eljárás, mert ebben az esetben a megszüntetendő jogalany tulajdonosai szabadon dönthetnek a megszűnés felől, a hitelezők igényei pedig a szükséges fedezet rendelkezésre állása miatt kielégítést nyernek, a hitelezők érdekeit a törvény tágabb – a feleknek több mozgásteret engedő - szabályozással védi. Az eljárásban mindvégig megvalósul a bírói kontroll és a hitelezők védelmének alapelve.

Figyelemmel arra, hogy a korábbi szabályozás az eljárás befejezésére nézve határidőt nem állapított meg, ezen eljárások gyakran parttalanná váltak, csorbítva ezzel mind a társaság tulajdonosainak, de legfőképp hitelezőinek érdekét, ezért időbeli korlátot is állítottak fel. A végelszámolást a végelszámolás kezdő időpontjától számított legkésőbb három éven belül be kell fejezni.

Hatályos szabályozásunk megszűntette a nem sokkal korábban bevezetett kényszer-végelszámolás jogintézményét. A jogalkalmazási tapasztalatok azt mutatták, hogy a kényszer-végelszámolási eljárás lefolytatása nehézkes, a vezető tisztségviselők nem minden esetben működnek együtt a kijelölt végelszámolóval, akinek információk hiányában szinte lehetetlen lefolytatnia a jogutód nélküli megszűnéssel kapcsolatos eljárást. A kényszer-végelszámolások nagy része átfordult felszámolási eljárásba, ezzel megkettőzve az eljárásokat. Szükségessé vált ezért egy olyan eljárásrend kialakítása, ahol a vagyontalan cégek megszüntetésére gyors eljárásban kerül sor. A fantomizálódott, kiüresedett vagy fizetés- és működésképtelen cégek

helyzete és vagyona az állami adóhatóság közreműködésével kerül felmérésre. Ezen cégek vezető tisztségviselői és a többségi befolyással rendelkező tagok esetében bírósági eljárásban megállapítható, hogy korlátlanul és teljes felelősséggel tartoznak a társaság tartozásaiért, valamint bizonyos körben nem lehetnek más gazdasági társaság tagjai vagy vezető tisztségviselői.

A változtatás eredményeképpen, ha a cég törlésére irányuló kérelem benyújtása három éven belül nem történik meg, a cég kényszertörlésére kerül sor. A kényszertörlés elnevezés arra utal, hogy ez esetben mind a korábbi tulajdonosok, mind pedig a kijelölt végelszámoló jogköre megszűnik a társaság vonatkozásában, a továbbiakban a hatóság által kijelölt személy jár el a jogalany mielőbbi megszüntetését tartva célként szeme előtt.

A hatályos társasági törvény nóvuma, hogy elvi éllel választja szét a jogutódlással történő megszűnés és a jogutód nélküli megszűnés eseteit, mindkét csoport esetköreit az eljárási szabályokhoz, tapasztalatokhoz igazítva. Ennek eredményeképpen a jogutód nélküli megszűnés esetei a következők:

- a társasági szerződésben meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
- a társaság legfőbb szerve elhatározza a társaság jogutód nélküli megszűnését;
- a társaság tagjainak száma egy főre csökken, kivéve, ha e törvény másként rendelkezik;
- a cégbíróság a Ctv.-ben meghatározott okok miatt megszünteti;
- jogszabály így rendelkezik.

Az anyagi és eljárási szabályok összhangját akképpen teremtette meg a szabályozás, hogy a társasági törvény a megszűnés eseteit sorolja fel külön, az eljárási szabályok pedig ezen megszűnési okoktól függetlenül a társaság anyagi helyzetéhez kötődnek. A felsorolás egyes esetei kapcsán az eljárási típusokat az fogja meghatározni, hogy fizetőképes, vagy sem a társaság.

A hatályos szabályozás nem ad külön fogalmi meghatározást az eljárás szereplőinek, ugyanis **a cég** fogalmi körébe tartozó jogalany **ugyanúgy működik tovább** – kényszer-végelszámolás esetén bizonyos korlátokkal – **az eljárás alatt**, azzal a különbséggel, hogy a *végelszámoló látja el a vezető tisztségviselő feladatait*, vagyis a cég képviseletét és ügyvezetését.

A végelszámolás tárgya a cégnek az a **vagyon**a, amellyel a cég a *végelszámolás kezdő időpontjában rendelkezik*, továbbá az a vagyon, amelyet ezt követően a *végelszámolás folyamata alatt szerez*.

Nem tartozik a társaság **vagyonához**:

- az a vagyon, amelyet az adós állami vagyonkezelő szervezettel kötött szerződés alapján kezel;
- az állami tulajdonban álló erdő, továbbá jogszabályban meghatározott természetvédelmi oltalom alatt álló földterület (nemzeti park, fokozottan védett terület, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó terület), külön jogszabályban meghatározott állami tulajdonban lévő műemlék, továbbá a vízgazdálkodási társulatok kezelésében lévő vizek, vízilétesítmények és a vízitársulatoknak a közfeladatok ellátásához szükséges elkülönített vagyona;
- a kárpótlás céljára elkülönített termőföld és a külön törvényben meghatározott földalap és a kárpótlási árverésre kijelöléssel nem érintett, illetve a kárpótlási árverésből visszamaradt földterület;
- a gazdálkodó szervezet vagyonából az az ingatlan, amely – a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény 7. § (1) bekezdésében foglaltak alapján – a Kormány által jóváhagyott jegyzékben szerepel;
- az adós munkavállalójának munkabéréből – külön jogszabály rendelkezései szerint – levont, valamint a csődeljárás, illetve a felszámolási eljárás tartama alatt levonásra kerülő szakszervezeti vagy egyéb érdek-képviseleti tagdíj.

A végelszámolási eljárás **nemperes eljárás**, az eljárás felügyeletére a **cégbíróság** rendelkezik hatáskörrel. A cégbíróság tevékenysége azonban csak eljárás figyelemmel kísérésére, valamint a jogszabályok betartásának ellenőrzésére terjed ki.

Az eljárás megindításának feltétele, hogy a cégtörvénybe meghatározott kizáró okok ne álljanak fenn. Meghatározó elv, hogy a gazdálkodás lezárására nézve kétféle eljárás párhuzamosan nem folyhat, más típusú ügyek esetén pedig kötelező megvárni azok befejeződését. Így a **kizáró okok** a következők:

- felszámolási eljárás elsődlegessége, azaz végelszámolás nem határozható el a cég fizetésképtelenségét megállapító végzés kézhezvételét követően, a felszámolás elrendelésével pedig a folyamatban lévő végelszámolás megszűnik;
- nem határozható el a végelszámolás és a már megindult végelszámolás nem fejezhető be, ha a büntetőügyben eljáró bíróság

vagy ügyész a céget, illetve a cégbíróságot arról értesíti, hogy a céggel szemben büntetőjogi intézkedés alkalmazására kerülhet sor;
- a megindult végelszámolási eljárást a büntetőügyben eljáró bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig nem lehet befejezni, illetve az e határozatban alkalmazott büntetőjogi intézkedés végrehajtásának befejezéséig a cég nem törölhető;
- nem lehet befejezni a végelszámolást, ha a céggel szemben hatósági vagy bírósági eljárás van folyamatban. A végelszámolás befejezésére csak akkor kerülhet sor, ha az adott eljárás megszűnt, vagy a cég a fél személyében bekövetkező változás miatt az eljárásnak többé nem alanya.

A végelszámolási eljárás – a gazdálkodó jogalanyok vagyonrendezését szabályozó eljárásokhoz hasonlóan – több szakaszra bontható. A **végelszámolás kezdő időpontja** a jogutód nélküli megszűnésről rendelkező *határozatban megállapított időpont*, ami nem lehet korábbi, mint a határozat kelte. Az első szakasz a végelszámolás megindításához kapcsolható, a második szakasz a tényleges felszámoláshoz, a harmadik pedig az eljárás befejezéséhez.

2. A végelszámolási eljárás megindítása

Amennyiben a felek úgy döntenek, hogy befejezik gazdasági tevékenységüket, úgy a fennálló vagyoni helyzetet a végelszámolási eljárás hivatott rendezni. A jogutód nélküli megszűnés elhatározása alapvetően a társaság belső ügye, ilyenkor a társasági formára irányadó szabályok, létesítő okiratok alapján meghatározott eljárási rendben, legalább a törvény által meghatározott mértékű szavazattal a társaság legfőbb szerve jogosult dönteni e kérdésben.

A jogutód nélküli megszűnésről való döntés esetén a meghozandó határozat érvényességéhez szükséges szavazati arányt a jogalany működését szabályozó törvény határozza meg. Mindez azt jelenti, hogy *közkereseti és betéti társaság* esetében a tagok gyűlésének egyhangú, közös vállalat esetén az igazgatótanácsának, *korlátolt felelősségű társaság* taggyűlésének, *részvénytársaság* közgyűlésének legalább háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozata szükséges az eljárás megindításához. Erdőbirtokossági társulatnál a közgyűlésen megjelent tagok kétharmadát kitevő szavazattöbbség kell a megszűnés elhatározásához, vízgazdálkodási társulat esetén a Ptk. gazdasági társaságokra és jogi személyekre vonatkozó általános szabályait kell alkalmazni, ahol azonban nem található a határozat érvényességéhez szükséges szavazati arányra vonatkozó rendelkezés, így

célszerű erre a társulat alapszabályában kitérni. A leadott szavazatok kétharmadát kitevő szavazattöbbség kell az új szövetkezet megszűnéséhez, ezt a határozatot a közgyűlés hozhatja meg.

A legfőbbi szervi **határozat tartalma** a következő:

- kimondja, hogy a gazdálkodó jogalany jogutód nélküli megszűntetésére kerül sor,
- megjelöli a végelszámoló személyét,
- meghatározza a végelszámolás kezdő időpontját,
- rendelkezik a cég vagyoni részesedésével működő jogalanyok, valamint a részvételével működő alapítvány vagy társadalmi szervezet sorsáról is.

A határozat egyes tartalmi elemeivel kapcsolatban az alábbiakat kell kiemelni.

A törvény a végelszámoló személyével kapcsolatban semmiféle megkötést nem tartalmaz, a gyakorlat szempontjából közelítve a kérdést, azonban nyilvánvaló, hogy olyan személynek kell lennie, aki ismeri a gazdálkodó jogalanyok működésének, gazdálkodásának szabályait, rendelkezik a szükséges jogi és pénzügyi, számviteli ismeretekkel. A gyakorlatban – az előbbi szempontokra figyelemmel – *általában a társaság vezető tisztségviselőjét* választják meg végelszámolónak.

A **végelszámoló személyének megváltoztatására** az eljárás folyamán **bármikor lehetőség van**. A végelszámoló visszahívásáról és új végelszámoló kijelöléséről a cég legfőbb szerve határoz. Ha a végelszámoló meghalt, vagy jogutód nélkül megszűnt, illetve ha a végelszámolással együtt járó feladatok ellátására más okból képtelenné vált, és ennek bekövetkezésétől számított hatvan napon belül az új végelszámoló megválasztása nem történt meg, a cég bármely tagja (részvényese) vagy hitelezője a cégbírósághoz fordulhat annak érdekében, hogy a cégbíróság a végelszámoló megválasztása érdekében a legfőbb szerv ülését hívja össze, vagy a kérelmezőt erre jogosítsa fel.

A cégbíróság ezt a kérelmet akkor teljesíti, ha a kérelmező a legfőbb szerv összehívásának várható költségét megelőlegezi és a tárgyi feltételek biztosítását megfelelően igazolja. A cégbíróság döntése alapján a legfőbb szerv ülését a jogszabályban, illetve a létesítő okiratban meghatározott székhelytől eltérő helyen is meg lehet tartani.

Ha a **végelszámoló meghalt, vagy jogutód nélkül megszűnt**, illetve ha a végelszámolással együtt járó feladatok ellátására **más okból képtelenné vált**, illetve a végelszámoló felhagy a végelszámolói tevékenység ellátásával, a *cégbíróság* hivatalból is *törvényességi felügyeleti eljárást indíthat* a cég ellen.

A gyakorlatban vita volt arról, hogy végelszámolóként – akár a gazdálkodó szervezet elhatározása, akár cégbírósági döntés alapján történik – kijelölhető-e gazdálkodó szervezet. Az egész országban gyakorlat ugyanis, hogy a cégbíróságok felszámoló szervezetet jelölnek ki végelszámolóként. Azaz hatályos szabályozásunk alapján végelszámolóvá a feladat ellátására alkalmas jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság is választható, a tevékenység ellátásáért személy szerint is felelős természetes személy megjelölése mellett.

A megválasztott személy elfogadó nyilatkozatával jön létre a végelszámolói jogviszony. Cégtörvényünk nagyobb figyelmet szentel a jogviszony tartalmára, a választott személy alkalmasságára.

A végelszámoló személyének **meg kell felelnie a vezető tisztségviselővel szemben támasztott** – elsősorban törvényi – **követelményeknek**. A végelszámoló megválasztásakor a díjazásról, illetve a feladat ellátásának ingyenességéről is rendelkezni kell. A végelszámoló alkalmasságával kapcsolatban, természetes személy esetén, elsősorban a társasági törvény által megjelölt követelményekre, kizáró, összeférhetetlenségi okokra, díjazás kérdéseire kell utalni. Ha a végelszámoló nem természetes személy, a csődtörvényben előírt összeférhetetlenségi és alkalmassági feltételeknek kell megfelelnie a szervezetnek.

A határozatban meg kell határozni a **végelszámolás kezdő időpontját**, amely **nem lehet korábbi időpont, mint a határozat kelte**. A végelszámolás kezdő időpontjának alapvető jelentősége lesz az eljárás lefolytatása szempontjából, hiszen ettől az időponttól kezdve megváltozik a jogalany státusza, és ekkortól kezdődik számos határidő számítása is.

A határozatban dönteni kell arról is, hogy amennyiben a jogutód nélküli megszűnését elhatározó cég részvételével gazdálkodó vagy társadalmi szervezetek, alapítványok működnek, ezeknek a cég megszűnésével mi lesz a jogi helyzete, illetve abban milyen változás következzen be. Ezekről a kérdésekről nem a végelszámoló határoz, hanem köteles a legfőbb szerv döntései alapján eljárni. Lehet, hogy a cég jogutód nélküli megszűnése, tagsági jogviszonyának megszűnése az adott szervezet (pl. egy egyesület)

továbbműködését nem befolyásolja, de értesíteni kell a tagja megszűnéséről, pl. a tagnyilvántartás vezetésének szempontjából is.

2.1. A vagyonrendezési eljárás és a végelszámolás kapcsolata

A végelszámolási eljárás során a **megszűnő jogalany valamennyi vagyontárgyát értékesíteni kell**, mégis előfordulhat, hogy az eljárás befejezését követően maradnak olyan dolgok, melyek a megszűnt cég vagyonába tartoztak. A hitelezők érdekeinek védelme, valamint a volt társaság tagjainak tulajdonosi érdeke megkívánja, hogy az ilyen vagyontárgyak jogi helyzete is rendeződjön. A hitelezőknek, valamint a jogalany volt tagjainak nem csak a társaság fennállása alatt, hanem az után is biztosítani szükséges, hogy hozzájussanak jogos követeléseikhez.

A jogalkotó észlelve a szabályozás hiányosságát, a vagyonrendezési eljárás intézményének megteremtésével adott lehetőséget a végelszámolás befejeződése után előkerült vagyontárgyak jogi helyzetének rendezésére.
Tekintettel arra, hogy a vagyonrendezési eljárás szabályai szorosan kapcsolódnak a tárgyalt eljárásokhoz, de külön eljárásról van szó, szabályait külön fejezetben tárgyaljuk.

2.2. A végelszámolási eljárás megindításának joghatásai

A végelszámolás elhatározásának, elrendelésének fontos joghatásai lesznek a szervezet jogi státuszát illetően.

A **végelszámoló kijelölésével**, a végelszámolás kezdő időpontjával a **társaság képviseleti helyzete megváltozik**, mert az addigi szervezeti, illetve megbízott képviselők képviseleti joga megszűnik. Ezeket a jogokat és kötelezettségeket, ideértve a cégjegyzési jogosultságokat is, kizárólag a végelszámoló gyakorolhatja.

A cég a végelszámolási eljárás kezdő időpontig történő működésének pénzügyi lezárása végett a **gazdálkodó szervezet vezetője köteles**:

a) a végelszámolás kezdő időpontját megelőző nappal a számviteli törvény alapján a cég tevékenységét lezáró beszámolót készíteni, elvégzi mindazon feladatokat, melyeket számára a számviteli, az adóügyi vagy egyéb jogszabályok előírnak, és ezeket az okiratokat, valamint a cég iratanyagát a végelszámolónak legkésőbb a végelszámolás kezdő időpontjától számított harmincadik napon átadni,

b) a végelszámoló díjazása esetén a végelszámoló díjának és költségtérítésének kifizetéséhez előre láthatóan szükséges összegre

tartalékot kell képeznie, és azt a pénzforgalmi számlájára befizetni, ott elkülönítetten nyilvántartani;

c) a folyamatban lévő ügyekről a végelszámolót tájékoztatni,

d) a nem selejtezhető és titkos minősítésű iratokról iratjegyzéket készíteni, és azokat, valamint az irattári anyagokat a végelszámolónak átadni,

e) a végelszámolás megindításáról a munkavállalókat, valamint a Munka Törvénykönyvében meghatározott szakszervezeteket, az üzemi tanácsot (üzemi megbízottat) haladéktalanul tájékoztatni.

A cég korábbi vezető tisztségviselője a fent meghatározott feladatok, illetve határidők elmulasztásából vagy nem megfelelő teljesítéséből eredő károkért a polgári jog általános szabályai szerint kártérítési felelősséggel tartozik. A korábbi vezető tisztségviselő mulasztása esetén a végelszámoló vagy a cég hitelezője kérelmére a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárás keretében a korábbi vezető tisztségviselőt 100.000 Ft-tól 900.000 Ft-ig terjedő, ismételten is kiszabható pénzbírsággal sújtja. A végelszámoló vagy a cég hitelezője kérelmére a mulasztó vagy valótlan adatot közlő korábbi vezető tisztségviselőt a cégbíróság arra is kötelezheti, hogy viselje azokat a költségeket, amelyek a fent megjelölt feladatoknak a végelszámoló által megbízott szakértő által történő elvégeztetésével merülnek fel.

2.3. A végelszámoló feladatai, jogállása

A végelszámolás sikeres lefolytatása érdekében rögzíti a törvény a végelszámoló főbb feladatait. Mindezen feladatait a végelszámoló a legfőbb szerv, illetve a tagok, valamint a *cégbíróság kontrollja* mellett végzi.

A végelszámoló a végelszámolás során a cég vagyoni helyzetét felméri, követeléseit behajtja, tartozásait kiegyenlíti, jogait érvényesíti és kötelezettségeit teljesíti, vagyoni eszközeit pedig szükség esetén értékesíti. A hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyont a cég tagjai (részvényesei) között pénzben vagy természetben felosztja és a cég működését megszünteti. A végelszámoló a végelszámolás alatt gondoskodik a cég vagyonának megóvásáról, az értékesítésre nem kerülő vagyon megőrzéséről.

a) Cégbíróság értesítése

A végelszámolás megindításával kapcsolatos cégjegyzéki változások bejegyeztetési kötelezettsége a végelszámolót terheli. A végelszámoló a végelszámolás megindítását változásbejegyzési kérelemben köteles bejelenteni a cégbíróságnak, amelyben fel kell tüntetni:

- a végelszámolás megindítását elrendelő határozat keltét,
- végelszámolás kezdő időpontját,
- a végelszámoló nevét (cégét) és lakóhelyét (székhelyét), ha a végelszámoló nem természetes személy, akkor a cégjegyzékszámát és a megbízásából eljáró természetes személy nevét és lakóhelyét is,
- a korábbi vezető tisztségviselő(k) jogviszonyának megszűnését.

Fontos rendelkezés, hogy ha a *végelszámoló személye a korábbi vezető tisztségviselővel azonos, nem szükséges a végelszámolói minőségében újabb aláírási címpéldányt csatolnia* a cég iratanyagához, hiszen csak a tisztség elnevezése változott, a tisztségviselő névaláírása nem, címpéldánya a cégiratok között megtalálható. Költségkímélés és az eljárás egyszerűsítése érdekében ezért a törvény az újabb címpéldány benyújtásától ilyen esetben eltekint.

b) Egyéb hatóság értesítése

A köztartozások, illetve köztartozás jellegű kötelezettségek teljesítése céljából írja elő a törvény az egyes közfeladatot ellátó szervek, hatóságok, illetve más érintettek mellett a cég bankszámláit vezető pénzintézet értesítését a végelszámolás megindulásáról. A végelszámoló a végelszámolás közzétételétől számított tizenöt napon belül - szükség szerint - értesíti a végelszámolás megindításáról:

- a cég ingatlanának fekvése szerint illetékes földhivatalt a végelszámolás tényének bejegyzése érdekében,
- ha a cég valamely vagyontárgya országos közhiteles vagy közérdekből vezetett nyilvántartásban szerepel, e nyilvántartást vezető szervezetet,
- az illetékes vámhatóságot, illetékhivatalt, nyugdíjpénztárat, továbbá, ha a cég engedélyköteles tevékenységet végez, az engedélyező hatóságot,
- a területileg illetékes állami munkaerőpiaci szervezetet,
- az illetékes környezetvédelmi felügyelőséget arról, hogy maradtak-e fenn olyan környezeti károsodások, környezeti terhek, melyekből bírságfizetési vagy egyéb fizetési kötelezettség, a károsodások elhárításához, illetve terhek rendezéséhez szükséges kiadás származhat,
- a cég bankszámláit vezető valamennyi pénzintézetet,
- a cég vagyoni részvételével működő jogalanyok vezető tisztségviselőit, illetve a cég részvételével működő társadalmi szervezeteket, alapítványokat,

- a cég által vagy ellen indított és folyamatban lévő hatósági és bírósági eljárásokban az eljáró hatóságot vagy bíróságot.

c) Végelszámoló és a legfőbb szerv kapcsolata

Ahogy azt már korábban rögzítettük, a társaság a végelszámolás során tovább működik, szervezeti egységei döntéseket hoznak. Erre tekintettel a cégtörvény megosztja a hatásköröket a végelszámoló és a legfőbb szerv között. A **legfőbb szerv feladata elsősorban a végelszámoló tevékenységének kontrollálása**, emellett azonban **stratégiai döntéseket** is hozhat. A végelszámoló – önálló képviseleti joggal – irányítja a cég tevékenységét, azonban eljárását (melynek célja a cég működésének mielőbbi befejezése) a legfőbb szerv döntései határozzák meg.

A **végelszámoló ellenőrzésére vonatkozó szabályok** a következők:

- Ha a végelszámolás a megindításának évében nem fejeződik be, a végelszámoló a számviteli törvényben meghatározott üzleti évenként köteles elkészíteni a számviteli törvény szerinti *beszámolót és az adóbevallást* annak feltüntetésével, hogy a cég végelszámolás alatt áll.
- A végelszámolás kezdő időpontját követően a végelszámoló *évente tájékoztatót készít* a legfőbb szerv és a cégbíróság részére, melyben be kell mutatnia a végelszámolás alatt álló cég helyzetét, annak okát, hogy az eljárás befejezésére miért nem került még sor, továbbá tájékoztatást kell adnia az eljárás befejezésének várható időpontjáról is.

Stratégiai döntésekre vonatkozó előírások:

- A cég legfőbb szerve elrendelheti, hogy a végelszámoló a cég vagyoni eszközeit vagy azok meghatározott részét *csak nyilvános pályázat, illetve árverés útján értékesítheti*.
- Ha a végelszámolás előre láthatóan hosszabb ideig tart, a társaság legfőbb szerve minősített többséggel meghozott határozatával a *cég gazdasági tevékenységének ideiglenes és korlátozott folytatását rendelheti el*, ha ezt az eset összes körülményeit tekintve az ésszerű gazdálkodás követelményei megkövetelik.
- A vagyon értékesítése nem feltétlenül, illetve nem teljes körűen kötelező, a legfőbb szerv azonban az *értékesítésre és annak módjára nézve* (árverés, nyilvános pályázat) *utasításokat adhat* a végelszámolónak.
- A sorba tartozik a *végelszámoló személye megváltoztatásának lehetősége* is.

d) Hitelezők igényeivel kapcsolatos feladatok

A **cég hitelezői** a **követeléseiket** a végelszámolás megindításának közzétételét követő **negyven napon belül jelenthetik be** a végelszámolónak. A bejelentés akkor is szükséges, ha a céggel szemben a követeléssel kapcsolatban hatósági vagy bírósági eljárás van folyamatban. A bejelentés elmulasztása vagy késedelmes teljesítése nem jár jogvesztéssel, de a zárómérleg és a vagyonfelosztási határozat elfogadását követően hitelezői igényt már csak a megszűnt cég tartozásaiért történő helytállásra vonatkozó szabályok szerint lehet érvényesíteni.

A végelszámoló a hitelezői igények bejelentésre nyitva álló határidő elteltét követő **tizenöt napon belül a követelésekről jegyzéket készít**, ezen belül külön kimutatja az elismert és a vitatott hitelezői igényeket. A követelések jegyzékét a végelszámoló további tizenöt napon belül benyújtja a cégbírósághoz a nyilvános cégiratok közé történő elhelyezés céljából. A vitatott hitelezői igények hitelezőit a végelszámoló a követelésük ilyen minősítéséről ugyanezen időtartam alatt értesíti.

A cég tagja (részvényese), hitelezője, illetve az, aki a jogi érdekét valószínűsíti, **törvényességi felügyeleti eljárást** kezdeményezhet a cégbíróságnál, ha azt észleli, hogy a végelszámoló a követelések jegyzékét a cégiratokhoz nem csatolta be. Ilyen esetben a bíróság a végelszámolót határidő tűzésével és pénzbírság terhe mellett felhívja a mulasztás pótlására, vagy ennek eredménytelensége esetén ismételten is kiróható pénzbírsággal sújthatja.

Az a hitelező, akinek bejelentett követelését a **végelszámoló vitatja**, igényét a végelszámoló értesítésének kézhezvételétől számított *harmincnapos* határidőn belül a bíróság előtt perben érvényesítheti.

A végelszámoló a vitatott igények fedezetére köteles **lekötött tartalék**ot képezni.

e) Mérlegkészítés

A végelszámoló a cég korábbi tisztségviselője által készített, a tevékenységet lezáró, a számviteli törvény szerinti beszámoló mérlegének adataiból végelszámolási **nyitó mérleg**et készít, majd a hitelezők igénybejelentésére nyitva álló határidő elteltét követően – legfeljebb hetvenöt napon belül – a hitelezői követelések jegyzékéből kiindulva – szükség szerint – korrigálja a végelszámolási nyitó mérleget (korrigált végelszámolási nyitó mérleget

készít), amelyet a cég legfőbb szerve elé terjeszt. A végelszámolási nyitó beszámoló elkészítésének jelentősége abban áll, hogy ennek alapján dönthető el, végelszámolással vagy felszámolással történik-e a jogutód nélküli megszűnés.

A végelszámoló a korrigált végelszámolási nyitó mérleg összeállítása előtt a kárelhárítás körében felmerülő és más halaszthatatlanul szükséges, valamint a működés fenntartásával kapcsolatos költségek kivételével kifizetést nem teljesíthet.

Ha a cég vagyona a hitelezők követeléseinek fedezetére nem elegendő, a tagok, részvényesek **elháríthatják a felszámolási eljárás megindítását** azzal, hogy a *hiányzó összeget befizetik*. Ha a társaság tagjai a hiányzó összeget *harminc napon belül* nem fizetik meg, a végelszámoló haladéktalanul köteles felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelmet benyújtani. A felszámolás iránti kérelem előterjesztéséhez a legfőbb szerv hozzájárulására nincs szükség, de a végelszámolónak a legfőbb szervet a felszámolás kezdeményezéséről haladéktalanul tájékoztatnia kell.

A végelszámoló a felszámolás elrendelése esetén – a felszámolás kezdő időpontját megelőző napra elkészítve – a számviteli szabályok szerint köteles **beszámoló**t készíteni azzal, hogy az így készült beszámolót a legfőbb szervnek nem kell elfogadnia. Ebben az esetben a végelszámoló díja felszámolási költségnek minősül. Ha végelszámolóként felszámoló szervezet járt el, e szervezet a felszámolási eljárásban felszámolóként kirendelhető.

f) Jogorvoslat a végelszámoló intézkedései ellen

A végelszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása miatt a sérelmet szenvedett fél a cégbíróságnál végelszámolási **kifogás**sal élhet. A kifogás előterjesztésére 8 napos szubjektív (tudomásszerzéstől kezdődő) és 60 napos objektív (az intézkedéstől vagy a mulasztás bekövetkezésétől számított) határidő áll rendelkezésre.

Végelszámolási kifogásnak van helye akkor is, ha a végelszámoló a cég bármely hitelezőjének kérésére a hitelezői igénybejelentés határidejének lejártától számított harminc napon belül nem ad tájékoztatást arról, hogy követelését elismeri-e, illetve, hogy a kifizetés mikorra várható.

A *cégbíróság* a végelszámolási kifogás felől - a végelszámoló észrevételének beszerzését követően - *soron kívül határoz*. Ha a kifogás elbírálása során a

felek meghallgatása vagy bizonyítás felvétele szükséges, a cégbíróság a kifogásolt intézkedés végrehajtásának felfüggesztését is elrendelheti.

Ha a cégbíróság a végelszámolási kifogást megalapozottnak találja, a végelszámoló intézkedését megsemmisíti és az eredeti állapot helyreállítására kötelezi, vagy – ha ez lehetséges – az eredeti állapotot határozatával helyreállítja. Ha a végelszámoló mulasztott, a cégbíróság a végelszámolót intézkedés megtételére kötelezheti. A bíróság az alaptalan végelszámolási kifogást végzésével elutasítja. A végelszámolási kifogás tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye.

Ha a végelszámoló a végelszámolási kifogásnak helyt adó jogerős bírósági végzésnek nem tesz eleget, a cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárás keretében összehívja a cég legfőbb szervét új végelszámoló megválasztása céljából. Ha a cég a cégbíróság határozatában foglaltakat nem teljesíti, a cégbíróság a felszámolók névjegyzékéből másik végelszámolót rendel ki.

g) Vagyonnal kapcsolatos teendők

A végelszámoló jogosult a **cég által kötött szerződéseket azonnali hatállyal felmondani**, vagy ha a felek egyike sem teljesített szolgáltatást, a szerződéstől elállni. A másik félnek a felmondással, illetve az elállással okozott kár megtérítésére vonatkozó igényeinek kielégítése végett köteles lekötött tartalékot képezni.

Ha a végelszámolás alatt álló cég vagyonában olyan vagyoni értékű jog (szerzői jogi felhasználási, szabadalomhasznosítási, védjegy használati jog) tartozik, amely a kizárólagos jog jogosultjának engedélye alapján, az engedély szerinti terjedelemben áll fenn és a jogosult engedélye nem terjed ki a jog harmadik személynek történő átengedésére, a végelszámoló a vagyoni értékű jogra vonatkozó szerződést köteles felmondani.

A tevékenység befejezésével kapcsolatban vannak olyan szerződések, melyeket a jogalkotó védelemben részesít, ezeket a jogirodalom **privilegizált követelések**nek nevezi. A végelszámoló nem gyakorolhatja az azonnali hatályú felmondás, illetve az elállás jogát:

- a természetes személynek – a szolgálati lakás és garázs kivételével – lakásra fennálló bérleti szerződése,
- az iskolával vagy a tanulóval a gyakorlati képzés szervezésére kötött szerződések,
- a munkaszerződések,
- a nem gazdasági tevékenységgel összefüggő kölcsönszerződés,

- a szövetkezeti tag vállalkozás jellegű jogviszonyával összefüggő szerződés,
- valamint a kollektív szerződés tekintetében.

Tartási és életjáradéki szerződés felmondása esetén a másik felet megfelelő kártalanítás illeti meg. Az egyéb járadék jellegű kötelezettségek rendezése érdekében a végelszámoló egy összegben kifizetendő kártalanításban állapodhat meg a jogosulttal, vagy a végelszámoló köteles a jogosult javára egyszeri díjú járulékbiztosítási szerződést kötni.

A jövőben felmerülő szavatossági, jótállási és kártérítési kötelezettségek rendezésével a végelszámoló köteles harmadik személyt megbízni, akinek részére át kell adnia az ügy összes körülményei figyelembevételével az erre a célra képzett lekötött tartalékot. A megbízásról készült közleményt a Cégközlönyben közzé kell tenni. A végelszámoló és a jogosult között létrejött megállapodás alapján mód van arra is, hogy a jogosult egyszeri visszatérítést kapjon.

2.4. A végelszámoló felelőssége

A végelszámoló a végelszámolás során az **adott helyzetben általában elvárható gondossággal** köteles eljárni. A kötelezettségeinek megszegésével okozott kárért a polgári jogi felelősség általános szabályai szerint felel.

A végelszámoló a **wrongful trading** – a hanyag, felelőtlen cégvezetéssel összefüggésben a hitelezők megkárosítása – miatt felelősséggel tartozik. Ha a végelszámolás alatt álló cég felszámolás alá kerül, és megállapítható, hogy a végelszámoló alapos ok nélkül késlekedett a felszámolási eljárás kezdeményezésével, vagy nem tett meg mindent a hitelezők veszteségeinek csökkentése, illetve a környezeti károk mérséklése, a kármentesítés érdekében vagy egyes hitelezőket mások rovására előnyben részesített, a felszámoló vagy a hitelezők keresetére a bíróság arra kötelezi a végelszámolót, hogy a cég vagyonához, a károkozás összegének mértékéhez igazodó *tőke-hozzájárulást teljesítsen*. A bíróság ebben az esetben a végelszámoló díját részben vagy egészben megvonhatja. Ezen szabályok alkalmazására akkor is sor kerülhet, ha a végelszámoló az egyszerűsített végelszámolás alkalmazásáról annak törvényben foglalt feltételei hiányában sem tér át az általános szabályok szerint lefolytatandó végelszámolásra, vagy a törvényi feltételek bekövetkezése ellenére elmulasztotta a felszámolási eljárás kezdeményezését, továbbá a felszámolás elrendelésére a végelszámoló hibájából nem került sor.

A végelszámolás kezdetét követő **egy év elteltével** a végelszámolónak **tájékoztatót kell készítenie**, melyben be kell mutatnia a végelszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet helyzetét, annak indokolását, hogy az eljárás befejezésére miért nem kerül sor, továbbá tájékoztatást kell adnia az eljárás befejezésének várható időpontjáról. A tájékoztatót a végelszámoló megküldi a cégbíróságnak, a jogutód nélkül megszűnést kimondó szervnek, illetve a gazdálkodó szervezet hitelezőinek (választmánynak).

A végelszámoló kérelemre tájékoztatást ad a legfőbb szervek képviselőjének, hogy kik és milyen összegre nyújtottak be hitelezői igényt, azokat elfogadta-e, és hova sorolta be, valamint tájékoztatást ad a privilegizált követelések összegéről és jogosultjairól. A képviseleti meghatalmazást közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat formájában kell a végelszámolóhoz benyújtani.

2.5. A végelszámoló teendői a végelszámolás befejezésével kapcsolatban

A végelszámoló a végelszámolás befejezésekor elkészíti és – a cégnél működő felügyelő bizottság vagy más ellenőrzésre feljogosított szerv, illetve könyvvizsgáló jelentésével együtt – a **legfőbb szerv elé terjeszti jóváhagyásra**:

- az adóbevallásokat,
- a végelszámolás utolsó üzleti évéről készült számviteli törvény szerinti beszámolót, amelynek mérlegében az eszközök, illetve az esetleges kötelezettségek piaci értéken szerepelnek, a piaci értéken történő értékelésnek az eredményre gyakorolt hatását az eredmény kimutatás tartalmazza,
- a vagyonfelosztási javaslatot, amelyben a végelszámoló díjának mértékére is indítványt tesz,
- a végelszámolási időszak gazdasági eseményeinek bemutatásáról szóló összefoglaló értékelést (zárójelentést), valamint
- a cég vagyoni részesedésével működő jogalanyok, illetve a részvételével működő társadalmi szervezetek, alapítványok sorsára vonatkozó javaslatot.

A vagyonfelosztási javaslatban szereplő tételeket **piaci értéken** kell beállítani. A hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyonnak a tagok (részvényesek) közötti természetbeni felosztására csak vagyonértékelés esetén van mód.

A **vagyonfelosztásról a cég legfőbb szerve dönt**, e határozatnak teljes körűnek kell lennie, minden aktíváról és passzíváról rendelkezni kell, és el

kell rendezni azoknak a bírósági és más hatósági eljárásoknak a sorsát is (akár a felek személyében történő változtatás útján), melyeknek a megszűnő cég alanya. Amíg ez nem történik meg, jogutód nélküli megszűnésre jogszerűen nem kerülhet sor. A határozatban – szükség esetén – rendelkezni kell a végelszámoló díjáról és a végelszámolás költségeinek, köztük az iratanyag őrzésének és a cég megszűnésével kapcsolatban felmerülő egyéb költségeknek a viseléséről is.

A végelszámoló köteles gondoskodni a *cég iratanyagának elhelyezéséről*. Az ezzel kapcsolatos költségeket és a megszűnés utáni iratőrzés költségeit a vagyonfelosztási javaslatban fel kell tüntetni. A vagyonfelosztás során úgy is meg lehet állapodni, hogy a cég iratanyagának őrzését (ingyenesen vagy ellenérték fejében) a tagok (részvényesek) valamelyike vállalja. A cég iratanyagának elhelyezésére egyebekben a Cstv. erre vonatkozó szabályai megfelelően alkalmazandók.

A végelszámoló a külön jogszabályban meghatározott módon köteles a végelszámolás alatt álló cég biztosítottjainak adatait átadni az illetékes nyugdíj-biztosítási igazgatási szervnek. A szerv erről szóló igazolását a végelszámoló köteles benyújtani a cégbíróságnak.

A végelszámoló hajtja végre a legfőbb szervnek a **vagyonkiadás tárgyában hozott határozatát** is, mely azonban csak a cégnek a cégjegyzékből való törlése után foganatosítható. Az iratok jóváhagyása és a vagyonfelosztási határozat elfogadása után tehát a legfőbb szerv dönt a felosztott vagyon kiadásának időpontjáról, amelynek lebonyolítására a végelszámoló köteles. A vagyon kiadására nem kerülhet sor a cég törlésére vonatkozó végzés meghozatalát megelőzően.

A végelszámoló által benyújtott, a **cég törlésére irányuló kérelem illetékmentes**, és a cég törlését tartalmazó végzés közzétételéért közzétételi költségtérítést nem kell fizetni.

Új szabály az értékpapírt kibocsátó cégek végelszámolás utáni törlésével kapcsolatban, hogy a törlést elrendelő jogerős határozat meghozatalával egyidejűleg a cégbíróság köteles értesíteni a központi értéktárat a cég által kibocsátott értékpapírok érvénytelenítése végett.

Változatlan ugyanakkor az a hatályos jogban is ismert szabály, hogy a végelszámolás során a **cég bármikor dönthet a végelszámolás megszüntetéséről és a tevékenység folytatásáról**. Erre a cég törlési kérelmének benyújtásáig ad lehetőséget a törvény. Az ezzel összefüggő

változásokról is értelemszerűen rendelkezni kell ilyenkor, és a cégjegyzéken is át kell vezetni a szükséges módosításokat, amely már a cég megválasztott vezető tisztségviselőjének a feladata.

2.6. A hitelezők jogállása

A cégtörvény a végelszámolási eljárás folyamán több jogosultságot is megállapít a hitelezők részére, megfelelő védelmet biztosítva ezzel érdekeik érvényesítésére.

A hitelező alapvető jogosultsága, hogy **igényét** a Cégközlönyben történő közlemény közzétételétől számított **40 napon belül bejelentse**, de mint ahogy fent erre már utaltunk a határidő elmulasztásának nincs külön szankciója.

Az **ellenőrzés lehetőségét** teremti meg a hatályos szabályozás, amikor kimondja, hogy a végelszámolás kezdetét követő egy év elteltével a végelszámolónak *tájékoztató*t kell készítenie, melyben be kell mutatnia a végelszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet helyzetét, annak indokolását, hogy az eljárás befejezésére miért nem került sor, továbbá tájékoztatást kell adnia az eljárás befejezésének várható időpontjáról. A tájékoztatót a végelszámoló megküldi a cégbíróságnak, a jogutód nélkül megszűnést kimondó szervnek, illetve a gazdálkodó szervezet hitelezőinek (választmánynak).

A legerősebb fegyver a hitelező kezében a **kifogás**. A végelszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen kifogással élhet. A végelszámolás alatt álló cég nevében kifogást a legfőbb szerv képviselője nyújthat be. A bíróság a kifogás felől soron kívül határoz. Ha a kifogás elbírálása során a felek meghallgatása vagy egyéb bizonyítás felvétele szükséges, a kifogásolt intézkedés felfüggesztését rendeli el.

A **végelszámolás szabályszerűségének utólagos ellenőrzését** is lehetővé teszi a cégtörvény. A végelszámoló a gazdálkodó szervezetnek a történeti értékű iratait az illetékes levéltárnak adja át. A végelszámoló a nyugdíjbiztosítási adatszolgáltatás ellátásával összefüggésben a külön jogszabályban meghatározott módon köteles a biztosítottak nyugdíjbiztosítási adatait átadni az illetékes nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv erről szóló igazolását a végelszámoló köteles megküldeni a bíróságnak. Az irattári anyag fennmaradó részének selejtezéséről, illetőleg jogszabályban meghatározott ideig történő őrzéséről a végelszámoló gondoskodik. Amennyiben jogi személy a végelszámoló,

megszűnése esetén az előbb megjelölt iratokat és feladatokat az illetékes levéltár veszi át.

2.7. A vagyon felosztása

A **cégtörvény** nem tartalmaz rendelkezést a vagyon felosztására nézve, **nem állapít meg sorrendet** a felek között. A jogutód nélküli megszűnés esetén a tartozások kiegyenlítése után maradó vagyon felosztásáról a társasági szerződésben tetszés szerint rendelkezhetnek a tagok. Ha eltérő rendelkezés nincs, akkor a vagyoni hozzájárulás arányában történő felosztás elve érvényesül. Ez a szabály független attól, hogy az ún. egyszerűsített végelszámolási eljárást folytatták le vagy az általános szabályok szerintit.

Bizonyos jogalanyok esetén a működésüket szabályozó törvény határozza meg a kielégítési sorrendet. A következő pont azokat az eltérő szabályokat foglalja magában, melyek az egyes társasági formák megszűnése esetén alkalmazandók.

3. A kényszertörlési eljárás

Számos olyan eset fordulhat elő, amikor a gazdálkodó jogalany működésének megszüntetése nem lehetséges másképpen csak közhatalmi aktus segítségével. Másrészről a kényszertörlési eljárás hatálya alá eső cégek az esetek döntő többségében nem rendelkeznek fellelhető, illetve olyan mértékű vagyonnal, amely egy esetleges felszámolási eljárás költségeit fedezné, ezért a jogalkotó az eljárások duplikálását kerülendő hívta életre a kényszertörlési eljárást, melyet a szabályozás eredményeként csak indokolt esetben, fellelhető olyan vagyontárgy esetén, melynek jogi sorsát szükségszerű rendezni, követ felszámolási eljárás. A jogalkotó a leírt célszerűségi okokból bevezette a kényszertörlés intézményét, mely azon esetekben nyújt megoldást, amikor a cég, vagy annak képviselője nem tartja be a működésre vonatkozó előírásokat, ezért a jogalany megszüntetése csak a cégbíróság irányítása mellett történhet.

3.1. A kényszertörlés esetei

A cégbíróság kényszertörlési eljárás megindítását rendeli el, ha

a) törvényességi felügyeleti hatáskörében eljárva a céget megszűntnek nyilvánítja,

b) a cég a végelszámolást három éven belül nem fejezte be, és a határidő lejártát követő 30 napon belül törlése iránt szabályszerű kérelmet nem terjesztett elő,

c) a cég a végelszámolás általános szabályaira történő áttérést nem hajtotta végre, vagy

d) a cég jogutód nélküli megszűnését előidéző ok következett be, és végelszámolási eljárás lefolytatásának nincs helye.

Nincs helye kényszertörlési eljárás elrendelésének a cég fizetésképtelenségét megállapító végzés meghozatalát követően, valamint abban az esetben, ha a büntetőügyben eljáró bíróság vagy az ügyész a cégbíróságot arról értesíti, hogy a céggel szemben büntetőjogi intézkedés alkalmazására kerülhet sor.

3.2. A kényszertörlési eljárás elrendelésének jogkövetkezményei

A kényszertörlés lefolytatásának elrendelését követően a cég korábbi jogosítványai megszűnnek. A kényszertörlési eljárás során a cég legfőbb szerve nem dönthet a cégnek a kényszertörlési eljárás alatti működtetéséről, illetve a kényszertörlési eljárás megszüntetéséről. A kényszertörlési eljárás kezdő időpontját követően a cég szervei nem hozhatnak a kényszertörlési eljárás céljával ellentétes döntéseket. A cégbíróság nem dönthet a jogerősen elrendelt kényszertörlési eljárás megszüntetéséről.

A kényszertörlési eljárás tárgyalása során szükséges tisztázni a felszámolás és ezen eljárás viszonyát. Leszögezhető, hogy az állam költségeinek felesleges növelése, valamint a felszámolási eljárások számának csökkentése érdekében a kényszertörlési eljárás élvez elsőbbséget. Ezen szükségszerű sorrend eredményeképpen felszámolási eljárás lefolytatására csak abban az esetben kerül sor, amennyiben annak anyagi feltételei adottak, illetve olyan vagyonnal rendelkezik az eljárás alá vont jogalany, amellyel kapcsolatban igény merült fel. Ha a kényszertörlési eljárás során felszámolási eljárást kell kezdeményezni, a felszámolás során egyezségkötésnek nincs helye és a felszámolási eljárás az adós cég teljesítésére tekintettel nem szüntethető meg.

A kényszertörlési eljárás megindításáról szóló végzést a cégbíróság a Cégközlönyben közzéteszi. A közzétételre a Cégközlöny honlapján, napi feltöltéssel kerül sor. A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak helye nincs.

A végzésben a cégbíróság felhívást tesz közzé arra vonatkozóan, hogy akinek

a) a céggel szemben követelése van – ideértve a számviteli törvény szerinti függő követelést is –,
b) tudomása van arról, hogy a cég ellen bírósági, közjegyzői vagy más hatósági eljárás van folyamatban, vagy

c) a cég tulajdonában lévő eszköz van a birtokában, vagy a cég vagyontárgyára vonatkozó jog jogosultjaként van bejegyezve, valamely vagyontárgyat illetően a javára, illetve érdekében tény van feljegyezve, vagy a cég vagyontárgyára tarthatna igényt,

azt harminc napon belül jelentse be a cégbíróságnak.

Amennyiben a cég vezető tisztségviselője és tagjai elérhetőek, a cégbíróság felhívja a vezető tisztségviselőt és a tagokat a cég vagyonára és kötelezettségeire vonatkozó információk közlésére. A cégbíróság határidő tűzésével felhívja a vezető tisztségviselőt, hogy gondoskodjon az iratok elhelyezéséről és az adózás rendjéről szóló törvény szerinti kötelezettségek teljesítéséről, és ezek megtörténtét a cégbíróságnál igazolja. Amennyiben a vezető tisztségviselő határidőben nem tesz eleget ezen kötelezettségének, a cégbíróság erről haladéktalanul, elektronikus úton értesíti az állami adóhatóságot. A cégbíróság tehát az állami adóhatóság segítségével vizsgálja az eljárás alá vont cég vagyoni viszonyait.

3.3. A kényszertörlési eljárás lefolytatása igény, vagyon hiánya esetén

Amennyiben a cégbíróság azt állapítja meg, hogy

a) a céggel szemben követelés bejelentésére nem került sor, valamint

b) a cég vagyonával kapcsolatos információ nem érkezett,

a cégbíróság a céget törli a cégjegyzékből, és az egyedüli vagy többségi befolyással rendelkező tagot, valamint a vezető tisztségviselőt eltiltja ilyen tevékenység folytatásától.

3.4. A kényszertörlési eljárás lefolytatása igénybejelentés esetén

Amennyiben a céggel szemben követelés bejelentésére került sor, a cégbíróság a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, valamint szükség szerint a földhasználati nyilvántartásból elektronikus úton történő lekérdezéssel megállapítja, hogy a cég az adott jog jogosultjaként van-e bejegyezve, vagy a javára, illetve érdekében tény van-e feljegyezve, illetve van-e bejegyzett földhasználata.

A cégbíróság más közhiteles vagy közérdekvédelmi célból vezetett nyilvántartást vezető szervezet – különösen a járműnyilvántartást vezető szerv, a zálogjogi nyilvántartást vezető szerv – megkeresésével megvizsgálja, hogy a cég valamely jog jogosultjaként van-e bejegyezve, vagy a javára, illetve érdekében tény van-e feljegyezve. A cégbíróság megkeresi a cég számláit vezető pénzforgalmi szolgáltatókat a cég számlakövetelésével és

egyéb pénzfizetés teljesítésére vonatkozó követelésével kapcsolatos adatszolgáltatás teljesítése érdekében. Az adatszolgáltatatást az érintett szervezetek soron kívül és ellenszolgáltatás nélkül kötelesek teljesíteni.
Amennyiben a fent megjelölt szervezetek értesítése vagy a bejelentés alapján a cégbíróság megállapítja, hogy a cég vagyona előreláthatóan fedezi a várható felszámolási költségeket, vagy a cégnek valószínűsíthetően fedezetelvonó ügylet miatt nincs vagyona, a cégbíróság a kényszertörlési eljárást megszünteti, és kezdeményezi a cég ellen felszámolási eljárás megindítását.

Amennyiben a fent megjelölt szervezetek értesítése vagy a bejelentés alapján a cégbíróság megállapítja, hogy a cég vagyona előreláthatóan nem fedezi a várható felszámolási költségeket, vagy a cég vagyona nem fellelhető, a cégbíróság a céget törli a cégjegyzékből, az erről hozott végzést a Cégközlönyben közzéteszi azzal, hogy a végzés ellen a megjelenésétől számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye, a határidő elmulasztása miatt azonban igazolási kérelem nem terjeszthető elő. A cég törlését elrendelő végzés jogerőre emelkedését a Cégközlönyben közzé kell tenni.

3.5. Felelősség a tartozásokért

Ha a legalább többségi befolyással rendelkező tag (részvényes) felelőssége a cég tartozásaiért korlátozott volt, és a céget a cégbíróság kényszertörlési eljárást követően törölte a cégjegyzékből úgy, hogy a cég ki nem elégített tartozást hagyott hátra, a cég hitelezőjének a cég bejegyzett székhelye szerinti bíróság előtt, a kényszertörlési eljárás jogerős lezárását követő kilencven napos jogvesztő határidőn belül indított keresetében a bíróság megállapítja, hogy a tag (részvényes) korlátlanul felel a cég ki nem elégített tartozásaiért, kivéve, ha bizonyítja, hogy a kényszertörlés megindítása nem az ő mulasztásának következménye.

Ha a céget a cégbíróság a kényszertörlési eljárást követően törölte a cégjegyzékből, úgy, hogy a cég ki nem elégített tartozást hagyott hátra, a cég hitelezője kereseti kérelmében kérheti a bíróságtól annak megállapítását is, hogy a kényszertörlési eljárás megindulását megelőző három éven belül részesedését átruházó, többségi befolyással rendelkező volt tag (részvényes) korlátlanul felel a cég ki nem elégített kötelezettségeiért, kivéve, ha a volt tag (részvényes) bizonyítja, hogy a vagyoni hányada átruházásának időpontjában a cég még fizetőképes volt, a vagyonvesztés csak ezt követően következett be, illetve a cég nem volt fizetőképes, de a tag (részvényes) az átruházás során jóhiszeműen járt el.

A kényszertörlési eljárás jogerős lezárását követő kilencven napos jogvesztő határidőn belül – ki nem elégített követelése erejéig – bármely hitelező keresettel kérheti a bíróságtól annak megállapítását, hogy azok, akik a cég vezető tisztségviselői voltak a kényszertörlés elrendelését megelőző három év időszakában, a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, és ezáltal csökkent a gazdálkodó szervezet vagyona, vagy meghiúsították a hitelezők követeléseinek kielégítését, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését. E bekezdés alkalmazásában a cég vezető tisztségviselőjének minősül az a személy is, aki a cég döntéseinek meghozatalára ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges. A fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a cég vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a cég nem lesz képes esedékességkor kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. A keresetben a hitelező kérheti, hogy a bíróság kötelezze a cég volt vezetőjét a kényszertörlési eljárásban bejelentett, de az eljárásban meg nem térült követelései kiegyenlítésére. Amennyiben több hitelező terjeszt elő keresetet, a bíróság a pereket egyesíti, és a követelések arányos kielégítéséről rendelkezik.

Mentesül a felelősség alól a vezető tisztségviselő, ha bizonyítja, hogy a fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtett a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá a cég legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Amennyiben a vezető tisztségviselő a cég megszűntnek nyilvánítását megelőzően nem tett eleget az éves beszámoló letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesítette a beszámoló-készítési, irat- és vagyonátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell.

4. Egyszerűsített végelszámolás

4.1. Alkalmazási kör

Az egyszerűsített végelszámolás esetén a végelszámolás megindulásáról szóló közlemény **Cégközlönyben történő közzétételét** a végelszámoló a végelszámolás kezdő időpontjától számított 8 napon belül köteles kezdeményezni.

Az egyszerűsített végelszámolás azt a célt szolgálja, hogy a kis „családi" vállalkozások, melyek kkt. és bt. formában működnek, ne kelljen, hogy a végelszámolás hosszú és bonyolult rendjét kövessék.

A cégtörvény változatlanul megtartotta az egyszerűsített végelszámolás jogintézményét, azt azonban részletesebben szabályozza. A rendelkezésre álló időtartamot ésszerűbben és betarthatóbban állapítja meg, a **150 napba** a végelszámoló hirdetményének közzététele is „belefér", biztosítva ezzel a hitelezők korrekt értesítését, és ezáltal annak felelős felmérését, hogy az egyszerűsített eljárásnak valóban van-e helye, nem kell-e végelszámolás helyett felszámolási eljárás lefolytatását kezdeményezni.

A hatályos szabályozás lehetőséget teremt a jogalany további működtetésére is. Amennyiben a felek folytatni kívánják gazdasági tevékenységüket, abban az esetben tehát, ha a legfőbb szerv vagy az egyéni cég tagja az egyszerűsített végelszámolás megszüntetését és a cég működésének folytatását határozta el, a cég a határozat meghozatalától számított nyolc napon belül köteles erről a Cégközlönyben közleményt közzétenni. A közleményben meg kell jelölni a végelszámolás megszüntetésének időpontját, valamint azt a tényt, hogy a végelszámolás megszüntetésére a cég működésének továbbfolytatása miatt kerül sor.

Az egyszerűsített végelszámolás lényege, hogy ilyenkor a végelszámolási eljárás megindulásához nem szükséges annak cégbejegyzése, a végelszámoló személyére vonatkozó adatok, s az egyszerűsített végelszámolás lefolytatásának ténye a cég törlésével egyidejűleg kerül a cégnyilvántartásba bejegyzésre. A hirdetményt a végelszámoló teszi közzé a Cégközlönyben, minden más feladatára az általános szabályok vonatkoznak. Ha nincs szükség felszámolási eljárás lefolytatására, és a 150 nap alatt valóban befejeződik az egyszerűsített végelszámolás, akkor a végelszámoló törlési kérelemmel együtt jelenti be a cégbíróságnak a végelszámolással együtt járó egyéb cégjegyzéki változásokat, adatokat is.

4.2. Kizáró okok

A végelszámoló egyszerűsített végelszámolás helyett a végelszámolásra vonatkozó általános szabályok szerint jár el, ha

- a végelszámolás során valamely *hitelező igényét vitatja*, illetve
- a vitatott igénye miatt a hitelező a *cég ellen peres eljárást indít*,
- az egyszerűsített végelszámolás lefolytatására előírt *határidő (150 nap) az eljárás folyamatban léte alatt lejárt*. Az áttérés időpontja a kérelem benyújtásának napja.

Nem lehet helye a végelszámolás **egyszerűsített módon** történő **befejezés**ének:

- ha végelszámolási *kifogás*sal kapcsolatos eljárás van folyamatban,
- valamint ha az egyszerűsített végelszámolás alatt *előreláthatóvá válik*, hogy az egyszerűsített végelszámolás befejezése *határidőben nem történhet meg*.

Ezen szabályok megszegése **kényszer-végelszámolás** lefolytatását vonja maga után.

A végelszámoló a változásbejegyzési kérelméhez – ha a közzététel már megtörtént – köteles csatolni a végelszámolási közlemény megjelenését igazoló okiratot. Ebben az esetben a cégbíróság a változásbejegyzési végzésében hitelezői felhívást már nem tesz közzé, de a bírósági közleményben utal arra, hogy a végelszámolás egyszerűsített módon indult meg, és a korábban megjelent közlemény megjelenési időpontját is feltünteti. Ha az áttérés olyan időben történt meg, amikor a végelszámoló még nem tett közzé közleményt, akkor a végelszámoló bejelentése alapján a cégbíróság végzésében hívja fel a hitelezőket igényeik bejelentésére.

A hitelezők igénybejelentésére, a követelések jegyzékének elkészítésére vonatkozó és egyéb, a végelszámolási hirdetményhez kapcsolódó határidők számítása és kötelezettségek teljesítése áttérés esetén is – ha volt ilyen – a végelszámoló által közzétett közlemény megjelenési időpontjához kötődik.

5. A felszámolási- és a végelszámolási eljárás összehasonlítása

	Felszámolási eljárás	**Végelszámolás**
Az eljárás célja	jogutód nélküli megszűnés	jogutód nélküli megszűnés
A társaság fizetőképessége	fizetésképtelen	fizetőképes
Hatáskör	törvényszék gazdasági ügyekkel foglalkozó csoportja	cégbíróság
Felek megnevezése	adós, hitelező, felszámoló	gazdálkodó szervezet, hitelező, végelszámoló
Eljárást kérelmezők	adós, hitelező, végelszámoló, cégbíróság	adós, cégbíróság
A társaság jogállása az eljárás alatt	nem működhet	folyamatos

Kezdő időponthoz fűződő joghatások		
	Felszámolási eljárás	**Végelszámolás**
Végrehajtási eljárás	megszűnik	folytatódik
Peres eljárások	folytatódnak	folytatódnak
Zálogjog	értékesítés után kielégítés során figyelembe veszik	értékesítés után kiegyenlítik
Kielégítési sorrend	törvényben meghatározott	tetszőleges

XIII. FEJEZET
VAGYONRENDEZÉSI ELJÁRÁS

Ha a **cég törlését követően válik ismertté a törölt cég vagyona**, akár végelszámolás, vagy felszámolás lefolytatásával, akár hivatalbóli törlési eljárással szűnt is meg a cég, rendezni kell az így ismertté vált vagyon sorsát. A gyakorlatban ugyanis többször előfordult, hogy a cég törlését követően ingatlantulajdonra derült fény, amelynek ingatlan-nyilvántartási sorsa nem volt rendezhető. Tipikusan akkor merülnek fel ilyen esetek, amikor a cégbíróság hivatalbóli törlési eljárást folytatott le, ezért a Ctv.-ben kerültek elhelyezésre az utólagos vagyonrendezési eljárás szabályai.

A vagyonrendezési eljárás nemperes eljárás, amelyet a törölt cég utolsó bejegyzett székhelye szerint illetékes törvényszék folytat le. Figyelemmel a megszüntetési eljárás új szabályozására, amely lehetőséget adott a hitelezőknek az eljárásba való bekapcsolódásra, a jogalkotó célja az volt, hogy a vagyonrendezési eljárás lefolytatására szűk körben kerüljön sor, mivel a vagyon sorsát már a törlési eljárással összefüggésben rendezni lehetett.

Az eljárást meghatározó törvényi megfogalmazás sajnos kissé félrevezető, arra enged következtetni, hogy az eljárás csupán a törlési eljárás folyománya. A törvény indokolása megelőző eljárásként szintén csak a hivatalbóli törlési eljárást említi, azonban ismeretlen vagyontárgy felbukkanása más jogutód nélküli megszűnést eredményező eljárás után is lehetséges. A hatásköri kérdések szabályozása egyértelművé teszi, hogy vagyonrendezési eljárás felszámolási és végelszámolási eljárás után is lefolytatható. Ez utóbbi értelmezés hiánya a hitelezők érdekeinek csorbítását eredményezné.

A törvény kifejezetten a cég tulajdonában álló vagyontárgy előkerülése esetében ad lehetőséget erre az eljárásra, a törölt cég valamely fennálló jogos követelése sem ad tehát okot az eljárás megindítására. A szabályozás célja ugyanis éppen az, hogy ténylegesen fellelhető, esetleg a közhiteles nyilvántartásban immár félrevezető módon szereplő vagyontárgyak tulajdonjogi helyzetét rendezze a bíróság segítségével.

1. Az eljáró bíróság

A törvény szándékosan nem rendelkezik arról a kérdésről, hogy a nemperes eljárást a **törvényszék** melyik csoportja folytassa le. A törvényszék nevében jár el a felszámolási eljárásokat lefolytató bírósági csoport és a cégbíróságnak nevezett bírósági csoport is. A bírósági ügyvitel szabályairól szóló rendeletben, illetve törvényszék vezetése keretében – munkaszervezési

szempontok figyelembevételével – lehet majd eldönteni, hogy melyik ügyszak munkáját célszerűbb igénybe venni. Kétségtelen, hogy az eljárás jellegénél fogva a felszámolási eljáráshoz áll közelebb, hangsúlyozni kell azonban, hogy ez az eljárás egy önálló nemperes eljárás, amely esetében a felszámolásra irányadó szabályok csak akkor kerülhetnek alkalmazásra, ha ezt a Ctv. rendelkezései kifejezetten megengedik. Más esetekben, mint a nemperes eljárások esetében általában, a háttérszabályozás a Pp.

2. Az eljárás megindítása

Az eljárás hivatalból vagy kérelemre indulhat. Nem elegendő pusztán egy vagyontárgyra vonatkozó egyszerű bejelentés. A vagyon meglétét és rendezetlen voltát igazolni, illetve valószínűsíteni kell.

A Ctv. a **vagyonrendezési eljárás és a végrehajtási eljárás párhuzamosságát kizárja**, a megindult végrehajtási eljárás megelőzi a vagyonrendezési eljárást a lefoglalt vagyontárgyak vonatkozásában.

A gyakorlatban felmerült problémát old meg a törvény, amikor egy adott cég esetében folyó vagyonrendezési eljárások egyesítésére ad módot. Ha már van folyamatban vagyonrendezési eljárás, az újabb vagyontárgy előkerülése esetében az eljárás megindítására a vagyonrendező bejelentése alapján is sor kerülhet. Ez tehát a hivatalból lefolytatandó eljárás sajátos esete.

a) A kérelemre induló eljárás

A vagyonrendezési eljárás kérelemre indul, **kérelmező** lehet:
- törölt cég *hitelező*je,
- a törölt cég *tag*ja,
- olyan személy, aki a megjelölt *vagyonra tulajdoni igényt támaszt* (ilyen személy lehet pl. az elhunyt tag örököse).

Az eljáró bíróság a kérelemben foglaltakat megvizsgálja. Ennek során - szükség esetén - további okiratokat szerezhet be, és a kérelmezőt, valamint a törölt cég volt tagjait és az esetleg fellelhető korábbi vezető tisztségviselőit meghallgathatja. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény szerint a külön nem említett nemperes eljárásokban az eljárási illeték az eljárás tárgya értékének 3%-a, az illetékekről tehát a törvényben külön rendelkezni nem kell.

A vagyontárgy megléte esetében sem kell a vagyonrendezési eljárást lefolytatni akkor, ha valószínűsíthető, hogy a vagyontárgy értékesítéséből

befolyó összeg már az eljárási költségeket, pl. a vagyonrendező díját sem fedezné. Ebben az esetben ugyanis az eljárás kezdeményezője sem kapna semmit, sőt a vagyonrendező költségeinek egy része is fedezetlen maradna. A bíróság e mérlegeléssel hozott döntése ellen külön fellebbezésnek van helye.

Ha a kérelmező vállalja, hogy a vagyonrendező költségeit és díját, illetve az eljárás lefolytatásával járó kiadásokat megelőlegezi és megtéríti, akkor a vagyonrendezési eljárás lefolytatását el kell rendelni akkor is, ha a vagyontárgy csekélyebb értékűnek minősíthető. Erre például akkor kerülhet sor, ha a kérelmezőnek valamilyen különleges érdeke fűződik ahhoz, hogy a vagyontárgyát alacsony értéke ellenére megszerezze, pl. családi bútordarab, vagy emlék.

A hitelező örököseként jelentkező kérelmező nyilvánvalóan előbb kap kielégítést, mint a tag örököse, aki szintén bejelentkezik az eljárás folyamán, mint olyan személy, aki a vagyontárgyra vagy annak értékére lehetőség szerint igényt tartana.

b) A hivatalból induló eljárás

Meghatározott esetekben a vagyonrendezési eljárást a **közhiteles nyilvántartást** (pl. ingatlan-nyilvántartást) **vezető szervezet bejelentésére**, hivatalból kötelező lefolytatni, feltéve, hogy a nyilvántartásban a törölt cég tulajdonosként szerepel. Ennek célja a nyilvántartások közhitelességének biztosítása.

Erre tekintettel, ha közhiteles nyilvántartásban szereplő vagyontárgy létére derül fény, a vagyonrendezési eljárás lefolytatása kötelező akkor is, ha nem a nyilvántartást vezető szervezet jelentette be a vagyontárgy létét. Ebben az esetben tehát nem mérlegelhető, hogy a vagyon értékesítése fedezni fogja-e az eljárás lefolytatásával járó költségeket.

Ha egyértelműen megállapítható, hogy a kérelmező által megjelölt vagyon létezik, és a törölt cég tulajdonában állt, valamint a kérelmező a tulajdoni igényét kellőképpen valószínűsíti, az eljárás lefolytatását elrendelő és a Cégközlönyben közzétételre kerülő végzésben fel kell hívni a cég kielégítést nem nyert hitelezőit, illetve a volt tagokat (részvényeseket) a vagyonrendezőnél történő jelentkezésre. Ugyanígy kell eljárni akkor is, ha az eljárás hivatalból indult meg. A kérelmező igénye ellenére előfordulhat ugyanis, hogy az eljárás eredményeképpen nem jut hozzá a törölt cég vagyonához, mert az a cég hitelezőinek vagy többi hitelezőjének kielégítésére (is) szolgál. Az eljárás során ugyanis először a hitelezők nyernek kielégítést,

és az esetlegesen fennmaradó vagyon kerül felosztásra a volt tagok (részvényesek) között a cégformára irányadó szabályok szerint azzal az eltéréssel, hogy a felosztás csak a kérelmezőként jelentkező tagok (részvényesek) között történik meg.

3. Az eljárás lefolytatása

A vagyonrendezési eljárás lefolytatását elrendelő, a Cégközlönyben közzétett végzésben a bíróság a felszámolók névjegyzékéből **vagyonrendezőt** jelöl ki. A vagyonrendezőre vonatkozóan a Cstv.-ben a felszámoló szervezetre, illetve a felszámolóbiztosra irányadó összeférhetetlenségi szabályokat megfelelően alkalmazni kell. Az eljárásba bekapcsolódni kívánó *igényjogosultak igényeiket a közzétételt követő 30 napon belül a vagyonrendezőnek jelenthetik be,* illetve csatolniuk kell az igényt megalapozó okiratokat.

Az eljárásra, különösen a vagyonrendező tevékenységére több pontban a Cstv. szabályozása vonatkozik, így pl. a bíróság által a felszámolók névjegyzékéből kirendelt vagyonrendező a Cstv.-ben foglaltak szerint értékesíti a vagyont. Ez főszabályként a Cégközlönyben közzétett **nyilvános értékesítési felhívás**sal történik. Az irányadó csődtörvényi rendelkezéseket a Ctv. kifejezetten nevesíti. Más esetben a Cstv. szabályai nem jönnek figyelembe, így a törvény a vagyonrendező költségeinek és munkadíjának megállapítására vonatkozóan is önálló szabályozást tartalmaz.

Ha a vagyonrendezési eljárás tárgya zálogjoggal terhelt, a zálogjog jogosultját a bíróság külön felhívja hitelezői igénye bejelentésére. A bejelentés elmaradása esetén a zálogjog megszűnik.

Ha a vagyonrendező a bejelentett igényt nem fogadja el, a kérelmező nyolc napon belül az eljárást lefolytató bírósághoz fordulhat. A bíróság döntése ellen külön fellebbezésnek van helye.

Az igények bejelentését követően a vagyonrendező a vagyontárgyat nyilvánosan meghirdetett pályázat vagy árverés útján értékesíti, és az értékesítésből befolyt összeget az erre a célra nyitott elkülönített számláján helyezi el. Ingatlan vagy más nyilvántartásba bejegyzett vagyontárgy értékesítése esetében – annak ellenére, hogy a cég jogalanyisága már a törléssel megszűnt – az új tulajdonos tulajdonjogát kérelmére, a vagyonrendezési eljárás befejezését követően a bíróság határozata alapján a közhiteles vagy közérdekvédelmi célból vezetett nyilvántartásba be kell jegyezni.

Fontos szabály, hogy ingatlan értékesítése esetében a vagyonrendező által megkötött szerződés alapul szolgál a tulajdonváltozás bejegyzésére az ingatlan-nyilvántartásba, annak ellenére, hogy a cég jogalanyisága a törléssel megszűnt, így a vagyonrendező eljárása valójában nem képviseleti tevékenység, hanem *sui generis*, a törvényen alapuló jogkör. Az ingatlan-nyilvántartási helyzetet a tulajdonjog megszerzőjének kell rendeznie.

A vagyon értékesítése kivételesen mellőzhető, ha az eljárásban résztvevők azt közösen kérik. Erre akkor kerülhet sor, ha a kérelmező, vagy a kérelmezők természetben kívánják a vagyontárgyat megtartani. Ennek feltétele, hogy az eljárás lefolytatásával járó összes költség előlegezését, illetve megfizetését vállalják. A szabályozásból világosan következik, hogy ilyen igényt az támaszthat, akit más igényjogosult nem előz meg a kielégítésben. A volt tagok nyilvánvalóan nem kérhetik a természetben való átadást akkor sem, ha a költségeket előlegeznék, ha vannak a cégnek a vagyonrendezési eljárás során jelentkezett olyan hitelezői, akik igényének kielégítése megelőzi a volt tagok ilyen irányú kérését. Ellenben, ha pl. a vagyonrendezési eljárásba bejelentkezett két hitelező kéri a természetben való kiadást, vagy a volt tagok hitelezők hiányában élnek ezzel a jogukkal és megfelelnek a törvényben foglalt egyéb feltételeknek is, nincs akadálya a kérelem teljesítésének. A vagyonrendezőnek ilyen esetben is kötelessége meggyőződni a vagyontárgy tényleges forgalmi értékéről, mert pl. csak így állapítható meg, hogy a hitelezők követelésének kielégítésére milyen arányban került sor, vagy a volt tagok milyen értékhez jutottak. Ez a későbbi bírósági eljárások körében még jelentőséggel bírhat.

4. A vagyon felosztása

A törvény kimondja, hogy az **eljárás lefolytatásával járó költségek fedezete a hitelezői követeléseket is megelőzi**. Ezt követően azonban a hitelezők kielégítése az elsődleges. Ennek során azonban nem a Cstv.-ben irányadó kielégítési szabályok érvényesülnek, hanem a kielégítés követelésarányos. A bejelentkezett hitelezők igényeit 100%-nak véve az abból 20%-kal rendelkező hitelező, a befolyt pénzösszegből is 20%-ra tarthat igényt. Ha hitelezők nem jelentkeztek, a vagyontárgy értékesítéséből befolyt összeg felosztása a volt tagok (részvényesek) között történik meg. Ennek során a cégre vonatkozó anyagi jogszabályokban a cég megszűnésére előírt vagyonfelosztási szabályokat kell alkalmazni, kivéve, ha a megszűnést megelőző, utolsó hatályos létesítő okirat ettől eltérő rendelkezéseket tartalmazott.

Sajátos rendelkezés, hogy a felosztás során **nem kell minden volt tagot** (részvényest) **figyelembe venni**, hanem csak azokat, akik ténylegesen igényt támasztottak. Ellenkező esetben a volt tagok örököseiknek felkutatása lehetetlen helyzetbe hozná a bíróságot. A polgári eljárás alapelve a kérelemre történő eljárás. Ha a volt tag vagy örököse a közzététel ellenére az eljárásba nem kapcsolódik be, úgy kell tekinteni, mint aki igényéről lemondott. A vagyontárgy értékesítését követően, illetve annak mellőzése esetén is, a vagyonrendező vagyonfelosztási javaslatot készít, amelynek során a már bemutatott kielégítési rendet köteles alkalmazni.

Igénybejelentés hiányában a vagyonrendezési eljárás során befolyt összeget **bírói letét**be kell helyezni.

Ha a vagyonrendezési eljárás lefolytatása kötelező és a vagyontárgy értékesítése nem járt sikerrel, a vagyonrendező felmerült költségeinek és díjának megfizetése esetében a vagyontárgyat a jogosultnak természetben kell kiadni. Ha nincs igénybejelentő vagy a kérelmező természetben nem tart igényt a vagyontárgyra, az ingó vagyontárgy a Ptk. szabályai szerint uratlan vagyonnak minősül, ingatlan vagyontárgy esetében pedig az állam tulajdonjogának az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését rendeli el a bíróság.

5. A vagyonrendező díjazása

A vagyonrendező a közvetlenül felmerült költségei mellett 100.000 Ft munkadíjra és járulékaira tarthat igényt. Ez a díj egy átalány jellegű díj, amely egyes esetekben pl. az értékesítés mellőzése esetében hasznot jelenthet a vagyonrendezőként eljáró felszámolónak, más esetekben a munkájával arányban álló jövedelmet biztosít. Kivételesen előfordulhat, hogy az értékesítéssel járó munka és a vagyonfelosztási javaslat elkészítése olyan bonyolult, amelyet nem teljesen fedez a törvényi munkadíj. Ilyenkor sincs azonban jogi lehetőség a munkadíj összegének bírói megváltoztatására.

Sajátos, a vagyonrendező érdekét védő szabály, hogy a vagyon értékesítésének mellőzése esetén a tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére vagy más vagyontárgy birtokba adására csak akkor kerülhet sor, ha a kérelmezők a vagyonrendező bíróság által megállapított költségeit és munkadíját – amennyiben azok levonására nem került sor – megfizették.

6. Az eljáró bíróság feladatai az eljárás befejezésekor

A bíróság a vagyonrendező által készített iratokat megvizsgálja, jóváhagyja és végzésében rendelkezik a még szükséges intézkedések megtételéről is. Így az értékesítés mellőzése esetében a bíróság végzése adja a kérelmezők tulajdonába a vagyontárgyat. A vagyontárgy természetbeni kiadására, illetve az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre csak akkor kerülhet sor, ha igazolást nyer, hogy az eljárási költségek – ide értve a vagyonrendező díját is – megtérítésre kerültek. Ha több vagyontárgy értékesítése történik meg és csak az egyik vonatkozásában kérték a természetbeni kiadást, a költséget le kell vonni a befolyt összegből és a felek által előlegezett összeget vissza kell utalni.

Ha a vagyonrendezési eljárásra hivatalból kerül sor, annak ellenére, hogy a vagyontárgy értéke például előre láthatóan nem fedezte az eljárás költségeit, a befolyt összegből nem fedezhető költségeket az állam viseli. Erről a bíróságnak a végzésében értelemszerűen rendelkeznie kell.

XIV. FEJEZET
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁRSASÁGI JOGI NORMÁI

1. Társasági jogi irányelvek

1.1. Az EU társasági jogi normáinak jellemzői

Az Európai Unió elsődlegesen a tagállamok feletti szupranacionális szervezetként jelenik meg. Fő célkitűzése az egységes belső piac létrehozását követően annak fenntartása, az egységes belső tér gazdasági szempontból való biztosítása. Az EU jogalkotási kompetenciájának egyik szegmense a tagállami jogok harmonizálása, egymáshoz való közelítése annak érdekében, hogy a tagállamokban létező eltérő tartalmú jogszabályok ne jelentsék gátját az egységes belső piacnak sem a gazdálkodó szervezetek, sem a fogyasztók szempontjait figyelembe véve.

Egységes társasági jogi szabályozás nem létezik az EU-ban. Bár az integrációs politikának könnyen belátható, hogy lényeges szegmense, a közös piac zavartalan működésének jelentős akadálya az eltérő tartalmú tagállami társasági jogszabályok létezése, de a magánjog területén a jogharmonizációval szemben viseltetett nemzeti ellenérzések nem teszik lehetővé az átfogó, rendeleti szintű szabályozást e jogterületet érintően. További érv a tagállamok részéről a harmonizált vagy egységes társasági joggal szemben, hogy az aláássa a tagállamok közötti versenyhelyzetet, hiszen a befektetőkért vívott harcban a társasági jog még mindig jelentős szerepet játszik. Az EU társasági jogot érintő normái jellemzően részterületekre koncentrálnak, tőketársaságok működési szabályait, tőkevédelmi előírásokat és számviteli garanciákat beépítve a tagállamok társasági jogába.

A szabályozási módszereknek **két jogforrási szintje** különíthető el:

- *Rendelet:* A rendeleti szintű jogalkotás a társasági jog területén csekély jelentőségű, hiszen a rendelet sajátossága annak külön tagállami kihirdetés nélkül is eltérést nem engedő közvetlen alkalmazhatósága. Az EU rendeleti szintű jogforrásai önálló, az EU jog égisze alatt működő társasági formákat (SE, ege, SCE) hoznak létre.
- *Irányelv:* Az irányelv az elérendő célokat határozza meg a tagállamok számára, és az implementáció során lehetőség van a nemzeti hagyományok figyelembe vételére a konkrét szabályok kimunkálása során. A társasági jogot érintő európai jogalkotás a jogharmonizáció

eme gyakran alkalmazott módszerével él, és minimumstandardokat meghatározva igyekszik biztosítani a tagállami társasági jogok közelítését.

Az egységes, nemzetek feletti társasági jog kialakításának számos **akadály**a van:

- Az egyik tagállamban honos társaságok másik tagállamban történő elismerése még mindig nem kivitelezhető teljes mértékben.
- A társaságra alkalmazandó jog (honosság) meghatározása tekintetében két fő elv küzd egymással. Az *inkorporációs elv* alapján az alkalmazandó jog kérdését a bejegyzés helye, míg a *„real seat"* elve alapján a társaság tényleges tevékenység végzésének helye szerinti jog az irányadó.
- A tagállamok eltérő társasági jogi hagyományai jelentik a legnagyobb nehézséget a harmonizáció során. Európában a német, a francia és az angolszász társasági jogi dogmatika csekély kompromisszumkészséggel él egymás mellett.

1.2. A szabályozás jogalapja

A társasági jog területét érintő normaalkotás alapköve a **társaságalapítás szabadsága**, mely a letelepedés szabadságának elismerésével szükségképpen együtt jár. Nem elegendő ugyanis csak az egyéni vállalkozás formájában végzett vállalkozási tevékenységet tagállamok között átjárhatóvá tenni, hanem tekintettel kell lenni a társas vállalkozások tagállamokon átívelő tevékenységére is. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz) 50. cikke rendelkezik a kérdésről, valamint a 54. cikk már kifejezetten kiterjeszti a letelepedés szabadságát a gazdasági társaságokra is. A társaságok számára négy szabadságot (az ún. gazdasági **társaságok négyes szabadságának elvét**) vezet be:

- az EU állampolgárai eldönthetik, hogy hazai vagy külföldi társaság keretében vállalkoznak;
- szabadon dönthetnek arról, hogy melyik tagállamban telepednek le;
- meghatározhatják fióktelep vagy leányvállalat létrehozását;
- nemzeti elbánásra tarthatnak igényt valamennyi tagállamban.

Az Európai Bíróság a társaságalapítás szabadságát számos ítéletében elemezte. A *Segers ügyben* (C-79/85) megállapította, hogy a táppénz attól függetlenül jár a munkavállalónak, hogy munkáltatója belföldi vagy külföldi társaság. A *Commerzbank ügyben* (C-330/91) az Egyesült Királyság kamat visszatérítési szabályait találta a Szerződés rendelkezéseibe ütközőnek, mert azok a külföldi német cég számára nem biztosították ezt a lehetőséget. A

Factortame II ügy (C-221/89) tanulsága pedig, hogy az Egyesült Királyság nem kötheti a halászhajó regisztrációját angol honossághoz.

A jogértelmezés során azonban az Európai Bíróság azzal a problémával is szembesült, hogy a gazdasági társaságoknak szűkebb lehetőségük van a letelepedés szabadságának gyakorlására, mint a természetes személyeknek. A *Daily Mail ügyben* (C-81/87) a Bíróság megállapította, hogy a társaság székhelyének áthelyezése egyik tagállamból a másik tagállamba az eredeti jogi személyiség és honosság fenntartásával nem lehetséges az EU jog égisze alatt. Ezt a lehetőséget csak a tagállamok közötti nemzetközi szerződések vagy a viszonosság biztosíthatja.

A fentiek alapján elkülöníthetjük az elsődleges és másodlagos letelepedés jogát a társaságok vonatkozásában. Az **elsődleges letelepedés**, azaz a fő letelepedési hely alapítása vagy áthelyezése (a jogi forma változatlanul hagyása mellett) *nem korlátlan jogosultság*. A székhelyáthelyezés esetén ugyanis a fogadó tagállam társasági formái közül kell választania a letelepedni szándékozó cégnek egy formát, mert – amint az a *Daily Mail ügyben* kifejtésre került – a kölcsönös elismerés elvének hiányában nem valamennyi, az EU tagállamaiban ismert társasági forma elismert minden tagállamban. Ezzel szemben a **másodlagos letelepedés** meglévő vállalkozás mellé ügynökségek, fióktelepek, leányvállalatok alapítását jelenti más tagállam(ok)ban. A másodlagos letelepedés *korlátok nélküli*.

A letelepedés jogának értelmezésében korlátozott továbblépésnek tekinthető az Európai Bíróság *Cartesio* ügyben (C-210/06) hozott határozata. A Cartesio a magyar jog szerint létrejött betéti társaság volt. A társaság változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő a cégbíróságon, amelyben kérte, hogy székhelyének Olaszországba való áthelyezése következtében módosítsa a cégnyilvántartásban a társaság székhelyére vonatkozó bejegyzést. A cégbíróság azzal az indokolással utasította el a társaság kérelmét, hogy a magyar jog nem teszi lehetővé a Magyarországon alapított társaság székhelyének külföldre történő áthelyezését úgy, hogy e társaság személyes joga továbbra is a magyar jog maradjon. A cégbíróság az elsődleges letelepedés korábban tárgyalt felfogására hivatkozva kifejtette, hogy a székhelyáthelyezéshez először a társaságnak meg kell szűnnie, majd újra kell alakulnia annak a tagállamnak a joga szerint, amelynek területére új székhelyét kívánja áttenni. A Cartesio fellebbezése folytán indult eljárásban a bíróság azzal a kérdéssel fordult az Európai Bírósághoz, hogy összeegyeztethető-e a közösségi joggal a magyar jog azon rendelkezése, mely megakadályozza a magyar társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy eközben megtartja a magyar jog szerinti társasági

minőségét. Az *Európai Bíróság ítéletében* rámutatott arra, hogy egységes közösségi jogi szabályozás hiányában a *tagállam meghatározhatja, hogy milyen kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a társaságot a nemzeti joga alapján létrejöttnek lehessen tekinteni*, és ennek alapján a társaságot megillesse-e a letelepedési jog, valamint azt is, hogy milyen kapcsolat szükséges e minőség későbbi fenntartásához. E lehetőség magában foglalja azt is, hogy e tagállam ne engedje meg a nemzeti joga hatálya alá tartozó társaságnak, hogy megtartsa e minőségét akkor, ha más tagállamban kíván újraszerveződni a székhelyének a másik tagállamba történő áthelyezésével, megszakítva ezzel a létrehozás szerinti tagállam nemzeti jogában előírt kapcsolatot. A Bíróság megerősítette tehát, hogy a közösségi jog jelen állapotában a letelepedés szabadságával nem összeegyeztethetetlen, hogy a tagállam megakadályozza a belső joga szerint létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy eközben megtartja az előbbi tagállam joga szerinti társasági minőségét. A **döntés újdonsága** az a megjegyzés, melyben a Bíróság az ügyben kérdéses esetet megkülönböztette attól az esettől, amikor az egyik tagállamban létrejött társaság a személyes jog megváltoztatásával helyezi át székhelyét a másik tagállamba, mivel a társaság azon tagállam joga szerinti társasági formába alakul át, amelybe a székhelyét áthelyezi. A Bíróság indokolása szerint a letelepedés szabadsága ugyanis lehetővé teszi a társaság számára az ilyen módon történő átalakulást anélkül, hogy szükség volna a társaság megszűnésére és végelszámolásra az első tagállamban, feltéve, hogy a fogadó tagállam joga megengedi az ilyen átalakulást, kivéve természetesen azt az esetet, amikor e szabadság korlátozását nyomós közérdek indokolja. A döntés tehát fenntartja a Daily Mail esetben kifejtett korlátokat a társas vállalkozások elsődleges letelepedési jogának gyakorlása előtt, azonban továbblépve azon más megítélés alá helyezi azt az esetkört, amikor a társaság nem egyszerűen székhelyáthelyezést hajt végre eredeti jogi személyiségének és személyes jogának megtartásával, hanem egyik nemzeti társasági formából úgy alakul át egy másik tagállam társasági formájába, hogy eközben székhelyet is vált. Ez a **székhelyáthelyezés átalakulással** – így egyben a személyes jog megváltozásával – **kombinált esete**. Ebben a kérdésben az Európai Bíróság álláspontját tudakolta a szintén magyar bíróság által felterjesztett előzetes döntéshozatali kérelem nyomán indult eljárás a *Vale* ügyben.

A Vale ügyben (C-378/10) a VALE COSTRUZIONI S.r.l. nevű római cég úgy kívánta a székhelyét Magyarországra helyezni, hogy tevékenységét és társasági létét Olaszországban megszünteti, és Magyarországon a magyar jog szerint VALE Építési Kft. néven működik tovább. A VALE Építési Kft. tulajdonosai a VALE COSTRUZIONI S.r.l.-t a kft. jogelődjeként kívánták a magyar cégnyilvántartásban feltüntetni. A magyar cégbíróság a VALE

Építési Kft. bejegyzése iránti kérelmet azzal az indokkal utasította el, hogy a cégtörvény alapján nincs lehetőség egy nem magyar (olasz) honosságú társaság jogelődként történő bejegyzésére. Az ügy a Legfelsőbb Bíróság elé került, amely előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Unió Bíróságához. A Bíróság megállapította, hogy a tagállam nem tilthatja meg azt, amikor egy másik tagállamban működő társaság a székhelyét a fogadó tagállamba úgy helyezi át, hogy egyben átalakul a fogadó tagállam joga által ismert valamely társasági formába. A *Daily Mail* ügyben megfogalmazottak ezek alapján jelentősen lazultak, hiszen míg a székhely áthelyezése továbbra sem korlátlan jogosultsága a társaságoknak, azonban amennyiben ezt átalakulással kombinálják, úgy tagállamok ezt nem akadályozhatják.

A társasági jogalkotás másik fontos szegmensét a másodlagos jogforrásokon keresztül megvalósuló **jogharmonizáció** képezi. Az EUMSz 115. és 352. cikkei a Tanácsot felruházzák kompetenciával minden olyan kérdésben, ahol a közös piac működésére közvetlen kihatással bíró problémát vélnek felfedezni. Az Európai Uniót életre hívó Maastrichti Szerződés iktatta be eredetileg a Parlament szerepének növelése érdekében az *együttdöntési eljárást*. Ez az eljárás lehetőséget biztosít rendeleti szintű jogforrások meghozatalára, amennyiben a tagállami jogalkotás nem elegendő a kitűzött célok megvalósítására. Végül a Szerződés bátorítja a tagállamokat egyfajta ösztönző önharmonizációra, hogy *nemzetközi szerződések*kel érjék el a területükön honos társaságok kölcsönös elismertetését, valamint a szintén tagállamok közötti dimenzióval bíró fúzió lehetőségét.

1.3. Az irányelvek általános jellemzése

A társasági jogot érintően jelenleg tizenhat irányelv ismeretes az EU-ban (12 elfogadott és 4 tervezet). Az elfogadott irányelvek a következők (a zárójelben szereplő számok a társasági irányelvek megjelölésére alkalmazott, eredeti irányelvcsomagban elfoglalt helyük szerinti sorszámokat mutatják):

- 2009/101/EK egységes biztosítékok kialakítása (1.)
- 2012/30/EU tőke fenntartása, módosítása (2.)
- 2011/35/EU nyilvánosan működő társaságok egyesülése (3.)
- 78/660/EGK társaságok éves beszámolójáról (4.)
- 82/891/EGK nyilvánosan működő társaságok szétválása (6.)
- 83/349/EGK összevont (konszolidált) beszámoló (7.)
- 84/253/EGK könyvvizsgáló működésének engedélyezése (8.)
- 89/666/EGK másik tagállamban alapított fióktelep adatközlési kötelezettségei (11.)
- 2009/102/EK egyszemélyes zárkörűen működő társaságok (12.)

- 2004/25/EK nyilvános vételi ajánlattétel a vállalatfelvásárlásoknál
- 2005/56/EK határon átnyúló egyesülések
- 2007/36/EK részvényesi jogok gyakorlása

Az irányelvek kivétel nélkül **minimumstandardokat** állapítanak meg. Elsődleges cél a társaságok egyes létszakaiban hitelezővédelmi garanciák érvényre juttatása. A kötelező követelmények megfogalmazása mellett számos esetben lehetőségként új társasági jogi vívmányokat is a tagállamok figyelmébe ajánlanak (pl. visszaváltható részvény lehetősége).

Néhány társasági jogi irányelv tervezete már évek (évtizedek) óta fekszik a brüsszeli bürokrácia asztalán. A *struktúra* irányelv tervezete a monista és dualista vállalatirányítási rendszer meghonosítását írná elő valamennyi tagállamban a társaság alapítói számára lehetőségként. A *konszern* irányelv tervezete a faktikus és szerződéses konszernekről rendelkezik. Elfogadásra várnak még a *likvidációs* és a *székhelyáthelyezés*ről szóló irányelvek is. Érdekesség, hogy már a 2006-ban Magyarországon hatályba lépett Gt. is egyfajta **önkéntes előharmonizáció** okán az irányelvtervezetek számos előirányzott újítását inkorporálta rendelkezései közé (pl. egységes vállalatirányítási rendszer lehetősége, faktikus és szerződéses konszernek, stb.). Ezeket a Ptk. is megtartotta.

Az irányelvek ismertetése csupán néhány kiragadott tárgykör mentén történik azoknak a minimumkövetelményeknek a bemutatása céljából, melyek minden EU tagállamban érvényesülnek a társasági jog területén.

1.4. Publicitás

A nyilvánosság a társasági jog elengedhetetlen feltétele. A gazdasági társaságok létszakaiban követelmény, hogy a hitelezők informálva legyenek a velük szerződő gazdasági társaság ügyeiről a nyilvánosság útján. Az EU 1. társasági jogi irányelve értelmében a **nyilvánosság három csatornája** ismeretes:

- Léteznie kell egy *tagállami nyilvántartásnak*, mely közhiteles, és bárki számára betekintést enged. Ezzel kapcsolatban a társaságok számára rendszeres adatközlési és közzétételi kötelezettséget ír elő az EU jogalkotása. Magyarországon ezt a követelményt a cégnyilvántartás, cégjegyzék létezése biztosítja.
- Tagállami *központi hivatalos lap*, a hazai Cégközlöny. A hivatalos lapban a közzététel történhet teljes, részleges vagy bejegyzésre utalásos formában. A cégjegyzék és a hivatalos lap ütközése esetén a közlönyben közzétett adatra a társaság nem hivatkozhat.

- A *társaság üzleti iratai* (*„order forms”)* szintén fontos csatornái a nyilvánosságnak. Az üzleti levelezésen, szerződéseken nemcsak a társaság azonosító adatait kell feltüntetni, hanem a társaság életében bekövetkezett lényeges változásokat is (pl. bejegyzés alatt, fizetésképtelenségi eljárás alatt áll).

2002-ben az e-Europe program keretében követelmény lett a nyilvánosság elektronikus formában való biztosítása is.

1.5. Az egyszemélyes kft.

Az egyszemélyes társaságok közül elfogadott irányelv **csak a kft. vonatkozásában** beszél elismerésről. Megadja azonban annak a lehetőségét is, hogy a tagállamok az rt. kapcsán megengedjék az egyszemélyes működést. Amennyiben azonban egy tagállam az egyszemélyes rt. intézményét ismeri, úgy erre az egyszemélyes kft-ről rendelkező 12. irányelv előírásait szintén alkalmazni kell.

Az egyszemélyes kft. **alapítása** kétféleképpen történhet. Vagy a többszemélyes kft. működése során *egyetlen személy szerzi meg* minden tag társasági részesedését, vagy eleve *egy személy alapítja* a társaságot.

A legfőbb szerv nem működhet ilyen esetben, így az **egyedüli tagot illeti a döntés joga** minden kérdésben, de erről *írásban* köteles értesíteni vezető tisztségviselőjét. Szintén csak írásban érvényes bármilyen ügylet, melyet az egyedüli tag a társasággal köt.

Az irányelv a tagállami jogalkotás hatáskörébe utalja annak eldöntését, hogy az egyedüli tag vagy az **egyszemélyes társaság továbbtársulását** újabb egyszemélyes formába megengedi-e. A magyar Gt. ezt a lehetőséget már 2006-ban bevezette a társasági jogban.

1.6. A társaság semmissége

Az 1. irányelv a társaságok alapítás utáni érvénytelenségével kapcsolatban is tartalmaz szabályokat. A társaság **semmisségét** csak annak **bejegyzését követően**, kizárólag **tagállami bíróság** vagy hatóság **állapíthatja meg**. Amennyiben nincs közhiteles kontroll a bejegyzési eljárás során a tagállamban előírva, úgy kötelező a létesítő okiratot hivatalos formába önteni. Magyarországon így **kettős közhiteles kontroll** is érvényesül, hiszen a bejegyzést a cégbíróság végzi, de az eljárás során kötelező a jogi képviselet.

A skandináv társasági jog sajátja az új jogalany megkonstruálása során az ún. *free foundation* elve. Az elv értelmében a vállalkozás szabadságát nem korlátozhatja azzal az állam, hogy a társas vállalkozási formák regisztrációja során mélyreható tartalmi vizsgálatot végez. A cégbejegyzési eljárás így a skandináv államokban egyszerű regisztrációs aktus, ahol közel sem olyan alapos a bejegyzés alapjául szolgáló iratok tartalmi ellenőrzése, mint a német rendszerben ismert normatív feltételek modell esetében.

A társaság **semmiségének okai** megegyeznek a magyar törvény létesítő okirat érvénytelensége körében tárgyalt okaival:

- létesítő okirat hiánya;
- létesítő okirat alakszerűségi hibái;
- létesítő okirat nem tartalmazza a cég nevét, főtevékenységét, jegyzett tőke összegét, tagok vagyoni hozzájárulásának mértékét,
- a cég megjelölt tevékenység jogszabályba vagy közrendbe ütközik;
- megsértették a jegyzett tőke minimumára vonatkozó előírásokat;
- valamennyi alapító cselekvőképtelen volt;
- az alapítók megszegték a tagok minimális létszámára vonatkozó előírásokat.

Garanciális szabály, hogy a társaság semmissége nem érinti a társaság nevében vállalt kötelezettségek érvényességét.

1.7. A társaság ügyleteinek érvényessége

Az 1. számú társasági jogi irányelv a társaság ügyleteit két csoportba osztja, és ennek mentén meghatároz a képviseletre vonatkozóan is előírásokat.

Az **alapítás során vállalat kötelezettségek** tekintetében kimondja, hogy ha a társaság nem vállalja át a felelősséget, akkor a *társaság nevében eljárók* felelőssége korlátlan és egyetemleges. A szabály ugyan szabad kezet ad a tagállami jogalkotás számára, de objektív határa a megengedő rendelkezésnek, hogy bármilyen irányú eltérés esetén sem képzelhető el a vállalt kötelezettségek kiüresítése.

A **társaság működése során vállalt kötelezettségek** tekintetében az irányelv a következőket rögzíti:

- Harmadik személyekkel szemben nem lehet hivatkozni a képviselők kijelölése körében elkövetett szabálytalanságokra.
- A társaság szerveinek jogcselekményei kötelezik a társaságot.
- A hatáskör túllépésének (*ultra vires)* kérdése: hatáskör túllépése esetén a tagállam előírhatja, hogy a társaságot nem kötik azok a

cselekmények, melyek céljain kívül esnek, amennyiben a társaság nevében eljárók hatáskör túllépéséről a harmadik személy is tudott.

1.8. Tőkevédelmi előírások

A 2. számú társasági jogi irányelv legfontosabb tőkevédelmi előírásai a következőkben foglalhatók össze:

- A tagok vagyoni hozzájárulása *pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás*ból (apport) állhat.
- *Apport tárgya* csak olyan vagyonelem lehet, amelynek gazdasági értéke van.
- Bármely olyan kötelezettségvállalás, mely *munkavégzésre vagy szolgáltatásnyújtásra irányul* a tag részéről, nem válhat apport tárgyává.
- A részvényeket nem lehet alacsonyabb áron forgalomba hozni, mint névértékük (*névértéken aluli kibocsátás tilalma*).

1.9. Az rt. alaptőkéje

Az rt. **alaptőkéjét védő szabályok** jelennek meg az EU irányelvekben:

- Részvényeseknek teljesíthető *kifizetések* szigorú szabályai az osztalék és osztalékelőleg tekintetében: csak ha van adózott eredmény, és a kifizetés ezt nem haladja meg.
- *Saját részvény* szerzésének *tilalma* és a kivételes megszerzés korlátai.
- *Súlyos veszteség* esetén a közgyűlést kötelező összehívni. A súlyos veszteség definiálása tagállami hatáskör, de a saját tőke jegyzett tőke felére csökkenését már mindenképpen ilyennek kell értékelni.
- *Alaptőke felemelésére* adott igazgatósági felhatalmazás lehetősége legfeljebb 5 évre.
- *Sikertelen alaptőke emelés* eredményessé tehető, ha erről a tőkeemelés során rendelkeznek a határozatban.
- A *részvényesek elsőbbségi jogának gyakorlására* min. 14 napot biztosítani kell.
- Az *alaptőke leszállítása* kizárólagos közgyűlési hatáskörbe tartozik.
- Részvényesek közötti *diszkrimináció tilalma* egy részvényfajtán vagy részvényosztályon belül.

1.10. A részvénytársaságok egyesülése

A részvénytársaságok egyesülése kapcsán az irányelv a **beolvadás**t úgy definiálja, hogy az átvevő társaság részvényeket bocsát ki a beolvadó társaság részvényesei számára. A beolvadás során az átvevő társaság a kibocsátott részvények összes névértékének 10%-ot meg nem haladó része tekintetében vállalhat fizetési kötelezettséget. A **fúziós tervezet** elkészítése követelmény, melyből megismerhetők a fúzió indokai.

A **fúzió semmissége** csak bírósági határozattal állapítható meg az alakszerűségi vagy eljárási szabályok be nem tartása miatt. Az irányelv ismeri az **egyesülés speciális eseteit** is, mint amikor a beolvadó az átvevő leányvállalat, vagy a részfúzió esetét (a beolvadó nem szűnik meg, csak az abból kiváló tagok vagyonhányada száll át).

1.11. Könyvvitel

A társaságok könyvelésével szembeni **alapkövetelmények**:

- valós és áttekinthető kép biztosítása (*fair and true view);*
- állandóság (a mérleg felépítése nem változtatható évente – modellazonosság);
- folyamatosság: a beszámoló elkészítése ne kizárólag a felszámoláshoz kapcsolódjon, hanem rendszeres kötelezettséggé váljon.
- óvatosság az értékelési szempontok meghatározása során.

A **konszolidált évzárlat** (anyavállalat-leányvállalat kapcsolat esetén megkövetelt számviteli beszámoló) körében az EU irányelvek ismerik a konszolidált beszámoló alóli mentesítés lehetőségét azokban az esetekben, mikor:

- az anyavállalat akadályoztatása miatt nem tudja gyakorolni irányítási jogait;
- csak tovább-eladási célból szerezte meg a leányvállalatot;
- a konszolidált beszámoló készítése aránytalan nehézséggel és költségekkel járna;
- a leányvállalatnak jelentéktelen a szerepe a konszernen belül.

2. Társasági jogi rendeletek

2.1. Európai Gazdasági Egyesülés (ege)

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozása a társasági jog terén is éreztette hatását. Hazánk teljes jogú taggá válásával már nemcsak a magyar jog által ismert társasági formák szerint lehet társaságot alapítani, hanem az **EK jog által intézményesített társasági formák** is választhatók a gazdasági tevékenység kifejtésének kereteként.
Az Európai Unió működése során érzékelte a külföldi tőkebefektetés nehézségeit, melyek a különböző tagállamokban székhellyel rendelkező vállalkozások **nehézkes kooperáció**jában is megmutatkoztak. A gazdaság élénkítésének útjában állt azoknak a jogi szabályoknak a hiánya, melyek lehetővé tették volna, hogy a Közösség teljes területén azonos feltételekkel lehessen a vállalkozások közötti kooperációt biztosítani. A külföldi jog ismeretének hiánya, a külföldön végzett vállalkozási tevékenység elsősorban a **kis- és középvállalkozások (KKV) körében eredményezett jelentős nehézségeket**. A KKV szektor ugyanakkor nagymértékben hozzájárul az egyes tagállamok, így az EK vállalkozói tevékenységének intenzívvé tételéhez, a termelés serkentéséhez, a szabad és kiegyensúlyozott verseny megvalósulásához és fenntartásához, a munkahelyteremtéshez.

Az európai gazdasági egyesülés (EGE) (a rendelet az egyesülést "csoport" elnevezéssel illeti; a továbbiakban csoport megjelölésen az európai gazdasági egyesülést kell érteni.) jogi kereteinek megalkotását a következő *célok* elérése motiválta:

- KKV-k közötti nemzetközi együttműködés serkentése,
- a különböző tagállamokban székhellyel rendelkező tagok gazdasági tevékenységeinek előmozdítása,
- az EK gazdasági *növekedési ütemének gyorsítása.*

Az EGE szabályait a **Tanács 2137/85. sz. rendelete** tartalmazza. A rendeleti szintű szabályozás garanciális jelentőségű abban a tekintetben, hogy *külön transzformáció nélkül is részévé válik a tagállami jogoknak*, és egységes szabályok szerint rendezi az EGE struktúráját, működését. Az irányelvi szintű szabályozással szemben a rendelet biztosítja, hogy csak azon pontokon lehessen eltérni a nemzeti jogalkotásnak az adott szabályanyagtól, mely pontokon az eltérést és annak irányát is meghatározva a rendelet maga szabad jogalkotói hatáskört biztosít.

2.1.1. Alkalmazandó jog

Az EGE alapját a *Franciaországban* sikeresen alkalmazott, rugalmas keretekkel rendelkező gazdasági érdekegyesülés adta. A rendelet széles körben biztosít a csoport szervezetének kialakítására vonatkozóan döntési szabadságot az egyesülést létrehozó feleknek. A rendelet keretei között az EGE tagjai **alapító szerződés**ükben állapíthatják meg működésük további szabályait. Más kérdésekben annak a *tagállamnak a belső joga* az irányadó, ahol az EGE *székhelye található*.

2.1.2. Az ege célja, tevékenysége

A csoport célja a magyar egyesüléshez hasonló. Elsődleges célként nem folytathat vállalkozási tevékenységet, a **profitszerzés nem lehet fő cél**. Az EGE tevékenysége kiegészítő jellegű, a tagok gazdasági tevékenységéhez kapcsolódik. Célok:

- tagok gazdasági tevékenységének előmozdítása és megkönnyítése;
- e tevékenységek eredményességének javítása vagy fokozása.

Annak érdekében, hogy a *csoport ne váljon a tagok feletti irányító szervvé*, ne meghatározó befolyás kifejtésével járuljon hozzá a tagok gazdasági eredményességének előmozdításához, a rendelet a következő garanciális szabályokat iktatta rendelkezései közé, melyek **tevékenységi tilalmakként** értékelhetők:

- alá- fölérendeltség tilalma: az EGE nem gyakorolhat közvetlenül vagy közvetetten vezetőségi vagy felügyeleti jogkört tagjainak saját tevékenysége vagy más vállalkozás tevékenysége felett, különösen a személyzeti, pénzügyi és befektetési területeken;
- részesedésszerzés tilalma a tagvállalkozásban: közvetlenül vagy közvetetten, semmilyen alapon nem birtokolhatja valamely tagvállalkozás semmilyen részvényét sem; más vállalkozások részvényeinek birtoklása csak olyan mértékben lehetséges, amennyiben ez szükséges a csoport céljainak eléréséhez, és ha ez a tagjai nevében történik;
- alkalmazottak számának korlátozása: az ege nem foglalkoztathat 500 személynél többet;
- hitelnyújtás tilalma: az ege nem használható fel egy társaság által arra, hogy hitelt biztosítson egy társaság igazgatójának, vagy bármely vele kapcsolatban álló személynek, ha az ilyen hiteleket a tagállamnak a társaságokat szabályozó törvényei korlátozzák vagy szabályozzák;

- továbbtársulás tilalma**:** az ege nem lehet egy másik Európai Gazdasági Egyesülés tagja.

2.1.3. Az ege alapítása

EGE a tagok között megkötött *alapító szerződéssel* és a székhely szerinti tagállam által előírt **regisztrációs aktussal**, nyilvántartásba való bejegyzéssel jön létre. Az alapító szerződés minimális *tartalma* a következő:

- a csoport elnevezése;
- székhelye;
- a csoport céljai;
- tagok neve, cégformája, jogi formája, székhelye;
- csoport létrehozásának időtartama (kivéve, ha ez határozatlan).

A csoport jogképes, jogokat és kötelezettségeket szerezhet, perelhet és perelhető. A **jogi személyiség** tekintetében a rendelet a tagállamokra bízza a kérdés rendezését. A magyar jog jogi személyiséggel ruházza fel az EGE-t. A 2003. évi XLIX. törvény határozza meg azokat a szabályokat Magyarországon, melyek a tagállam rendelet biztosította szabad kompetenciájába tartoznak.

2.1.4. Székhely

Az EGE székhelyét úgy kell megállapítani, hogy a csoport **központi ügyvezetésének helyével egyezzen**, vagy olyan helyet jelöljön, ahol a csoport egy tagjának a központi ügyvezetése található (természetes személy esetében, ahol fő tevékenységét folytatja), feltéve, hogy maga a csoport is folytat tevékenységet azon a területen.

A csoport működése során **székhelyét áthelyezheti** a Közösségen belül más tagállamba. Ha az áthelyezéssel az alkalmazandó jog is megváltozik, úgy a csoportnak úgy kell meghoznia áthelyezésről szóló határozatát, hogy az összhangban legyen az alapító szerződés rendelkezéseivel. Ebben az esetben egy áthelyezési javaslatot kell készítenie az EGE-nek, melyet közzé kell tenni, és a közzétételt követő 2 hónapon belül az áthelyezésről nem határozhat. Az áthelyezésről szóló határozathoz a csoport minden tagjának szavazatát kell adnia, a döntés egyhangú. A *székhelyáthelyezés más tagállamba* csak a következő, időrendi sorrendben feltüntetett **feltételek**kel végezhető tehát el:

- áthelyezési javaslat készítése;
- a javaslat közzététele;

- a közzétételt követő 2 hónapos moratórium kivárása;
- egyhangú határozat;
- a határozatnak az alapító szerződéssel összhangban kell lennie;
- bejegyzés az új székhely szerinti tagállamban;
- törlés a régi székhely szerinti tagállam nyilvántartásából.

2.1.5. Tagok

Az egyesülés tagja lehet minden, az *EU területén alapított és székhellyel rendelkező* **társaság**, ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági és szabad foglalkozást folytató **természetes személy**. Feltétel, hogy a tagok legalább két különböző tagállamban rendelkezzenek székhellyel vagy természetes személyek esetében két különböző tagállamban folytassák tevékenységüket.
A tagokat a társaság tartozásaiért **mögöttes, korlátlan és egyetemleges** felelősség terheli. A társasághoz *később csatlakozó tag felelőssége* visszaható hatállyal fennáll a belépése előtt keletkezett kötelezettségek vonatkozásában is. Ez a *felelősség korlátozható*, azonban a felelősséget korlátozó megállapodás csak akkor hatályos harmadik személyekkel szemben is, ha azt a rendeletben meghatározott feltételek szerint közzétették.

A tagok *viselik* az EGE működéséhez szükséges **költségterhek**et. Mivel a csoport tevékenységének eredménye főként a tagok gazdálkodásában eredményez hasznot, így az EGE által termelt *nyereség*et a tagok között kell felosztani, akik a kapott nyereség után saját országuk adójogszabályai alapján tartoznak adófizetési kötelezettséggel.
A tagok egyéb **jogai** a következők:
- tájékoztatást kérhetnek az igazgatótól a csoport tevékenységéről;
- megvizs*gálhatják* a csoport üzleti könyveit és nyilvántartásait.

Az EGE tagjának **tagsági jogviszonya** többféleképpen **szűnhet meg**:

1) *Tag a tagsági jogait átruházza:*
   a az átruházás történhet tagra vagy harmadik személyre egyaránt;
   b az átruházás azon a napon lép hatályba, amikor a többi tag egyhangú felhatalmazását adja.
2) *Tagsági jogviszonyról való lemondás:*
   a a lemondás részletes feltételeinek kimunkálását a rendelet az alapító szerződésre bízza;
   b amennyiben az alapító szerződésben ezt a kérdést nem rendezték, úgy a tag a többi tag egyhangú beleegyezésével mondhat le tagsági jogviszonyáról;

c a csoport tagja ilyen szabályozás hiányában megfelelő és méltányos okra való hivatkozással is élhet lemondási jogával.

3) *Tag kizárása:*
   a kizárás indokai:
      i tag súlyos kötelezettségszegése;
      ii a tag a csoport működésében súlyos fennakadást okoz vagy ilyennel fenyeget;
      iii az alapító szerződésben meghatározott egyéb ok.
   b a kizárásra csak bírósági határozat alapján kerülhet sor.
4) *Tag halála* esetén a tag örököse a többi tag egyhangú határozata alapján az EGE tagjává válhat.

2.1.6. Szervezet

Taggyűlés

A csoport legfőbb szerveként a rendelet **a tagok összességét** határozza meg. A tagok az alapító szerződésben rögzíthetik a legfőbb szerv munkájának részletes szabályait. Ennek hiányában az informálisan működő legfőbb szerv – a tagok gyűlése – bármilyen határozat meghozatalára kompetenciával rendelkezik a csoport céljainak elérése érdekében.

A legfőbb szerv ülésein **minden tag egy szavazattal** rendelkezik. Az alapító szerződésben ettől a szabálytól a tagok eltérhetnek, de *egyetlen tag sem kerülhet egymagában szótöbbségbe*.

A **határozathozatal**nál fő szabály az *egyhangúság*. Ez a szabály biztosítja a csoport kooperációs funkcióját. Az egyhangúságtól azonban a felek az alapító szerződésben eltérhetnek. A tagok *egyhangú határozatára* van szükség mindenképpen a következő kérdésekben:

- a csoport céljainak megváltoztatása,
- a tagoknak biztosított szavazatok számának megváltoztatása,
- határozathozatal feltételeinek megváltoztatása,
- csoport időtartamának megváltoztatása,
- a tagok finanszírozási kötelezettségeinek megváltoztatása,
- a tagok kötelezettségének megváltoztatása,
- az alapító szerződés módosítása.

Igazgató/igazgatók

A tagok az alapító szerződésben vagy külön határozatukban nevezik ki az ügyintézésre, képviseletre jogosult és egyben köteles személyt, az igazgatót vagy az igazgatókat. Igazgatónak csak természetes személy választható. Az

igazgatók *kizárására és összeférhetetlenség*ére a rendelet külön szabályokat nem állapít meg. Kimondja azonban, hogy

- a rá alkalmazandó jog alapján,
- a csoport székhelye szerinti jog alapján, vagy
- bármely tagállamban született bírósági vagy hatósági határozat alapján fennálló kizáró okok a csoport igazgatójával szemben alkalmazhatók.

A rendelet a tagállamok számára lehetőséget biztosít arra, hogy **jogi személyt** is felhatalmazzanak a **társaság ügyvezetésével**. Ebben az esetben azonban ki kell jelölni azokat a természetes személyeket, akik ténylegesen ellátják az ügyvezetést és képviseletet. Magyarország ezzel a lehetőséggel nem élt, így hazánkban – megtartva a Ptk. főszabályát - csak természetes személyt lehet igazgatónak választani.

A **cégjegyzés** főszabály szerint önálló: megilleti az igazgatókat, és mindegyikük eljárása külön-külön is kötelező erővel bír a csoportra nézve. *Együttes cégjegyzésről* az alapító szerződésben lehet rendelkezni, de ez csak e záradék közzétételétől hatályos harmadik személyekkel szemben.

Abban az esetben, ha az **igazgatók cselekedetei nincsenek összhangban a csoport céljaival**, a társaság csak akkor mentesül az igazgató által vállalt kötelezettségek alól, ha bizonyítja, hogy a harmadik fél tudta vagy a körülményekre tekintettel nem kerülhette el a figyelmét, hogy a cselekmény a csoport célkitűzéseinek nem felel meg.

Az igazgató **hatáskörének korlátozása** akár az alapító szerződésből, akár a tagok határozatából származik, nem hatályos harmadik személyekkel szemben még akkor sem, ha az közzétételre került.

2.1.7. Az ege megszűnése

A csoport **felszámolása** a tagok felszámolást elrendelő *egyhangú határozatával* kezdődhet meg. Vannak olyan esetek, amikor *kötelező a csoport felszámolásáról szóló határozat* meghozatala:

- időtartam lejár, a szerződésben megállapított egyéb felszámolási ok bekövetkezik;
- a csoport céljait elérte, vagy a célok elérésére a továbbiakban nem lehet törekedni.

Ha a kötelező felszámolási okok valamelyike bekövetkezik, és a csoport a jogszabályi kötelezettség ellenére sem hoz határozatot, *bármelyik tag kérheti* a tagállami bíróságtól a felszámolás elrendelését.

Amennyiben a csoport a *tevékenységi tilalmakra vonatkozó rendelkezések valamelyikét megszegi*, a székhely megállapítására irányadó rendelkezéseket figyelmen kívül hagyja, vagy ha a célok már nem teljesülhetnek többé, az érintett személy vagy illetékes hatóság is kezdeményezheti az EGE felszámolását.

A bíróságnak a rendelet azt a jogot is megadja, hogy bármelyik *tag méltányos és megfelelő indokai alapján* saját hatáskörben elrendelje a csoport felszámolását.

A felszámolás *megszünteti az egyesülést*. A felszámolási eljárás lefolytatására a nemzeti jogszabályok rendelkezései alapján kerül sor.

A felszámolás kifejezés használata jelen esetben valójában a magyar társasági jogi terminológia szerinti végelszámolásra (és kényszertörlésre) vonatkozik, hiszen nem a fizetésképtelenség a döntő szempont az eljárás megindításánál.

2.2. Európai részvénytársaság (SE)

A Tanács 2001. október 8-án elfogadott **2157/2001/EK rendelete** új közösségi társasági formát hozott létre európai részvénytársaság (SE) elnevezéssel. A rendelet megalkotásának célja a közös piacon megvalósuló kereskedelem fellendítése érdekében olyan egységes szabályok szerint szerveződő részvénytársaság megalkotása volt, amelyik megkönnyíti és serkenti a tagállamok határain átnyúló befektetéseket, multinacionális cégek alapítását, valamint a vállalkozási tevékenységet.

2.2.1. Az SE jellemzői

Az európai részvénytársaság **nyilvánosan működik**. Tőkéje *részvényekre* oszlik, a részvényesek felelőssége *korlátozott*, csak vagyoni hozzájárulásuk mértékéig felelnek. Az SE a Közösség valamennyi tagállamában *jogi személy*.
Az európai részvénytársaság tehát alapjaiban a Magyarországon ismert, nyilvánosan működő részvénytársaságok jellemzőivel lett felruházva. Sajátos jellegét az a körülmény adja, hogy az SE-t létrehozó vagy alkotó tagok közül legalább kettőnek a székhelye *eltérő tagállamban* van bejegyezve, valamint a jogforrásokat tekintve az SE közvetlenül a *közösségi jog alapján* működik és jön létre.

2.2.2. Alapítás

A rendelet az európai részvénytársaság **alapításának négy módját** ismeri:

- Egyesüléssel történő alapítás.
- Európai holding részvénytársaság létrehozása.
- SE leányvállalat alapítása.
- Nyilvánosan működő részvénytársaság átalakulása SE-vé.

Az SE tőkéje euróban kerül meghatározásra, a **jegyzett tőke** minimális összege *120 000 euró*. Amennyiben egy tagállamban a meghatározott tevékenységet folytató gazdasági társaságok számára magasabb jegyzett tőkét előíró jogszabályok léteznek, ezek a szabályok az SE-re is alkalmazandók.

Az SE a cégnyilvántartásba való konstitutív hatályú bejegyzéssel jön létre. Az előtársasági létszakban vállalt kötelezettségekért azok a természetes személyek, gazdasági társaságok vagy egyéb jogi személyek felelnek korlátlanul és egyetemlegesen, amelyek a kötelezettségvállalásban részt vettek.

SE alapítása egyesüléssel

Valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott nyilvánosan működő részvénytársaságok, amelyeknek létesítő okirat szerinti székhelye és központja az EU területén van, egyesüléssel SE-t alapíthatnak. Az egyesüléssel történő alapításnak két fajtája lehetséges:

- *Beolvadással*: ebben az esetben az átvevő gazdasági társaság ölti fel az SE formáját az egyesülést követően.
- *Összeolvadással*: az újonnan alapított társaság működik SE formájában.

Az egyesülés előtt az egyesülő társaságok irányító és ügyviteli szervei elkészítik az *egyesülési tervezetet*. A következő lépés az egyesülésre vonatkozó lényeges adatok *közzététele*:

- egyesülő társaságok adatai (típus, székhely);
- az egyesülő társaságok iratait és adatait tartalmazó nyilvántartások megjelölése;
- a hitelezők jogainak érvényesítése érdekében tett intézkedések felsorolása;
- a kisebbségi részvényesek jogainak gyakorlására vonatkozóan megtett intézkedések bemutatása;
- az SE tervezett neve és a létesítő okirat szerinti székhelye.

Az egyesülési tervezetet valamennyi egyesülésben résztvevő gazdasági társaság *közgyűlésének jóvá kell hagynia*. Az egyesülés során a következő *garanciális szabályokra* kell tekintettel lenni:

- egyesülő társaságok hitelezőinek érdekvédelme;
- egyesülő társaságok kötvény tulajdonosainak jogai;
- a részvényektől eltérő és az egyesülő társaságokban speciális jogokat biztosító értékpapírok tulajdonosainak jogai;
- a kisebbségvédelem biztosítása.

SE holdingtársaság alapítása

A tagállamok területén nyilvánosan működő *részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok* támogathatják egy európai holding részvénytársaság alapítását, ha közülük legalább két társaságra teljesülnek a következő feltételek:

- eltérő tagállam joga alá tartoznak, vagy
- legalább két éve rendelkeznek egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal vagy egy másik tagállamban lévő fiókteleppel.

A holdingtársaság alapításának sajátossága, hogy az alapításban részt vevő társaságok nem szűnnek meg. A résztvevő társaságok irányító és ügyviteli szervei elkészítik a *holding alapításának tervezetét*. A tervezet fontos eleme azon részvények minimális összegének meghatározása, amellyel az alapításban résztvevő társaságoknak hozzá kell járulniuk az SE holdingtársaság alapításához. A rendelet azonban minimális feltételként előírja, hogy ez az arány az állandó szavazati jogok több mint 50%-át megtestesítő részvényeket jelenti. A tervezetnek részét képezi egy *jelentés*, melyben az alapítás indokai is megtalálhatók.

A tervezetet az egyesülésről szóló határozathozatal érdekében összehívott közgyűlés előtt legalább egy hónappal *közzé kell tenni*. Ezt követően az alapításban résztvevő társaságok közgyűlései *jóváhagyják* a holding alapításának tervezetét.

A holdingtársaság alapításában résztvevő társaságok *részvényeseinek három hónap áll rendelkezésükre*, hogy a résztvevő társaságokkal közöljék, hogy a részvényeikkel hozzá kívánnak járulni az SE holding alapításához. Csak akkor alapítható azonban meg a holding, ha a részvényesek valamennyi társaságban a részvények minimális arányát az alapítási tervezettel összhangban elkülönítették. Azok a részvényesek, akik részvényeikkel hozzájárultak az SE alapításához, részvényeket kapnak az SE holdingtársaságban.

Ez a folyamat hasonló a magyar szabályozásban is ismert szukcesszív alapítás koncepciójához. Az alapítási tervezetben megjelölt minimális alaptőkét le kell jegyeznie a részvényeseknek, különben aluljegyzés vagy túljegyzés következhet be, mely akár az alapítás meghiúsulását is eredményezheti. A holding alapítása során az SE holding létrehozásában szereplő társaságok részvényesei saját társaságukban meglévő részvényeik egy részét kell, hogy bevigyék a létrejövő SE holdingba. Ha nem sikerül elérni az alapítási tervezetben rögzített minimális arányt, akkor a holdingalapítás meghiúsul.

SE leányvállalat alapítása

SE leányvállalatot azok a valamely tagállam joga szerint alapított és a Közösség területén lévő székhellyel rendelkező társaságok hozhatnak létre, amelyek közül legalább kettőre teljesülnek a következő feltételek:

- eltérő tagállam joga alá tartoznak,
- legalább két éve rendelkeznek egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal vagy egy másik tagállamban lévő fiókteleppel.

A leányvállalat alapítása esetén a résztvevő társaságok jegyzik az SE leányvállalat részvényeit. Az alapításra egyebekben a nemzeti jogok szabályai irányadók.

Meglévő nyilvános részvénytársaság átalakulása SE-vé

A tagállamok joga alapján működő és a Közösség területén székhellyel rendelkező nyilvánosan működő részvénytársaság SE-vé alakulhatnak át a rendelet értelmében, ha legalább két éve egy másik tagállam joga alá tartozó leányvállalattal rendelkezik.

Az átalakulás során a székhely nem helyezhető át egyik tagállamból a másikba.

2.2.3. Szervezeti felépítés

Az SE szervezetére kettős szabályozás vonatkozik a rendelet szerint. Mivel az európai államok társasági jogi megoldásai a társasági struktúra kialakításánál két megoldást követnek, így a rendelet az SE-t alapítók számára megadja a választás lehetőségét az egyszintű és kétszintű rendszer között.

Az SE belső szervezete lényegében az Európai Bizottság által kidolgozott struktúra irányelv tervezet rendelkezésein alapul, melyet évtizedek óta nem sikerül a Tanácsban elfogadtatni. Az angolszász monista és a német-osztrák dualista vállalatirányítás modell közötti szabad választás az SE alapítása során az alapítók szabad döntési jogába tartozik.

Közös szabály, hogy az SE legfőbb szerve a részvényesek **közgyűlése**. Az egyszintű rendszerben egy ügyviteli szerv látja el a cégvezetési feladatokat, a napi menedzsmentet, míg a kétszintű rendszerben a felügyeleti és irányító szerv is ismert.

A közgyűlés

A közgyűlés *kizárólagos hatáskörét* a rendelet, az SE székhelye szerinti tagállam jogszabályai, valamint az SE alapszabálya határozza meg.
A közgyűlés legalább *évente egyszer*, a pénzügyi év végét követő hat hónapon belül ülésezik. A közgyűlés határozatait főszabály szerint az *érvényesen leadott szavazatok többségével* hozz. Az alapszabály módosításához azonban a rendelet értelmében legalább kétharmados szavazati arány szükséges.

A *kisebbségi jogok* garantálása céljából a rendelet meghatározza, hogy a *jegyzett tőke 10%*-val rendelkező egy vagy több részvényes kérheti a *közgyűlés összehívás*át, amennyiben annak napirendi pontjaira vonatkozóan is javaslatot tesz. A kérelem negligálása esetén a székhely szerinti tagállam hatóságai legfeljebb két hónapon belül elrendelik a közgyűlés összehívását. A másik rendelet által lefektetett kisebbségi jog a *közgyűlés napirendjének kiegészítéséhez* való jog.
Magyarország – élve a rendelet adta lehetőségekkel – a kisebbségi jogok gyakorlásának határát nem 10%-ban, hanem *5%-ban* állapította meg (2004. évi XLV. tv.).

A kétszintű rendszer szervei

A kétszintű rendszerben működő SE cégvezetéséért az *irányító szerv* felelős. A tagokat vagy tagot a felügyeleti szerv nevezi ki vagy hívja vissza. A két szerv függetlenségének biztosítása érdekében senki nem lehet ugyanabban az SE-ben az irányító szerv és a felügyeleti szerv tagja egy időben. Egyetlen kivétel, hogy a felügyeleti szerv egy tagját kijelölheti arra a célra, hogy üresedés esetében az irányító szerv tagjaként járjon el. Természetesen, amikor irányító szervi jogosítványait gyakorolja a kijelölt személy, a felügyeleti szervben jogai gyakorlását felfüggesztik.

Az irányító szerv munkáját a felügyeleti szerv felügyeli. A felügyeleti szerv önállóan nem jogosult az SE irányítására, rendeltetése az ügyvezetés ellenőrzése, jogsértő működés esetén a szükséges intézkedések megtétele.

Az irányító szerv háromhavonta *jelentés*t készít a felügyeleti szervnek az SE üzleti tevékenységének alakulásáról. Az irányító szerv a rendszeres jelentéstételi kötelezettségén túlmenően haladéktalanul köteles minden

információt, tényt és adatot a felügyeleti szerv tudomására hozni, amely szükséges a felügyeleti tevékenység gyakorlásához.

Magyarországon az irányító szerv neve *igazgatóság*, melynek tagjai csak természetes személyek lehetnek. Az EK rendelet megadja a jogot a tagállamoknak, hogy jogi személyek is betöltsenek pozíciót az SE-ben. Az igazgatóság tagjainak száma az alapszabályban megállapítottak szerint 3-11 fő között lehet. Az igazgatóság választása az alapszabály rendelkezése alapján a közgyűlés hatáskörébe is utalható. A felügyeleti szerv neve *felügyelő bizottság*, tagjainak száma 3-15 fő lehet.

Az egyszintű rendszer

Az egyszintű rendszerben az SE cégvezetése az *ügyviteli szerv* feladata. Az ügyviteli szerv tagját vagy tagjait a közgyűlés választja. Az ügyviteli szerv legalább háromhavonta ülésezik.

A *magyar* sajátosság, hogy az ügyviteli szervet *igazgatótanácsnak* nevezzük, de az alapszabály vezérigazgató kijelöléséről is rendelkezhet. Az igazgatótanács tagjainak száma 5-15 fő lehet, de többségében független személyeknek kell lenniük. Így például nem lehet az igazgatótanács tagja az SE munkavállalója, a volt munkavállaló munkaviszonya megszűnését követő 5 évig, olyan személy, aki az SE számára megbízási vagy más jogviszonyban ellenérték fejében tevékenységet folytat, stb. Kivétel, hogy vezérigazgató kizárólag munkavállaló lehet.

Az egyszintű rendszerben lehetőség van *bizottságok* létrehozására a magyar szabályozás szerint. Egyetlen bizottságot kötelező létrehozni valamennyi, magára a magyar jogot alkalmazó SE esetében: az audit bizottságot.

Az egyszintű és kétszintű rendszer közös szabályai

A társaság szerveinek tagjait *legfeljebb 6 éves időtartamra lehet kinevezni*, de valamennyien újraválaszthatók. Az SE alapszabálya jogi személy tagok számára is megadhatja a tisztségek betöltésének jogát. Mint fentebb említésre került, a magyar jog nem él ezzel a lehetőséggel, így kizárólag természetes személyek tölthetnek be az SE-ben tisztséget.

Az SE szerveinek tagjaival szemben a nemzeti jogokban szabályozott *kizáró és összeférhetetlenségi okok*on túl két abszolút tilalom érvényesül: nem lehet az SE szervének tagja:

- az, akit az SE székhelye szerinti tagállam joga szerint nyilvánosan működő részvénytársaság szerveiben valamilyen tisztség betöltésétől eltiltottak, vagy

- akit valamely tagállam igazságügyi vagy közigazgatási hatóságai határozattal tiltottak el ilyen tisztség betöltésétől.

Az SE szerveinek *határozatképesség*éhez főszabály szerint a tagok legalább felének jelen kell lennie vagy képviseltetnie magát. A *határozathozatal*nál a tagok többségének jelen kell lennie, illetve képviseltetnie magát.

Az SE alapszabályában meg kell határozni azokat az ügyleteket, amelyek esetében a kétszintű rendszerben szükséges, hogy a felügyeleti szerv meghatalmazza az igazgatói testületet, az egyszintű rendszerben pedig kötelező, hogy az irányító szerv kifejezett határozatot hozzon ilyen kérdésekben.

2.3. Európai szövetkezet (SCE)

2.3.1. Az európai szövetkezet célja, jellemzői

Az európai szövetkezet a harmadik olyan *sui generis* közösségi társasági forma, mely az Európai Közösségek jogának hatálya alatt áll közvetlenül. A Tanács az 1435/2003/EK rendeletet 2003. július 22-én fogadta el az európai szövetkezetekről (*European Cooperative Society: SCE*). A rendelet 2006. augusztus 18-án lépett hatályba Az SCE kialakítását az alábbi célok indokolták:

- a szövetkezetek más gazdasági egységektől megkülönböztethető; szociális és társadalmi szférában is jelentős jegyei, szerepe;
- a szövetkezet demokratikus felépítésének önszervező képessége;
- a szövetkezet által elérhető nettó nyereség méltányos szétosztásán keresztül megvalósuló szükséglet kielégítés;
- az egyén individuumának elsődlegessége.

Az európai szövetkezet célja kétirányú:

- a tagok szükségleteinek kielégítése, és/vagy
- a tagok gazdasági, szociális tevékenységeinek ösztönzése, fejlesztése a tagok kölcsönös javának szolgálatával.

Az SCE alapgondolata, hogy minden tag saját közreműködésének arányában vehesse ki részét az európai szövetkezet által elért eredményből. A tagok számát ebből következően nem lehet mesterséges eszközökkel korlátozni, és valamennyi tag számára kötelezettség a **személyes közreműködés** az SCE tevékenységében. A személyes közreműködés formája nem lényeges, az alapvető követelmény a befektetői státusz elkerülése, azaz annak kizárása,

hogy valaki csak haszonélvezője lehessen az SCE-nek. Ennek megfelelően az SCE alapvető jellemzőit a következőkben foglalhatjuk össze:

- tagok *személyes közreműködésén* alapul;
- a tagokat a szövetkezet működése felett *egyenlő mértékű ellenőrzési jog* illeti meg (ez azonban nem jelenti egyben a szavazategyenlőség követelményét is);
- a *felosztható nyereség korlátozott*, ugyanis a nyereséget vagy vissza kell tartani annak érdekében, hogy a szövetkezet szükségletkielégítő funkcióját elláthassa, vagy az SCE tevékenységében való közreműködés arányában kell a tagok között felosztani;
- érvényesül a *nettó vagyon pártatlan felosztásának elve*, azaz az SCE felszámolását követően a nettó vagyont és a tartalékokat egy hasonló céllal működő másik szövetkezet részére kell átadni;
- az SCE *jogi személy*;
- az SCE az *EK jog hatálya* alatt áll.

2.3.2. Az SCE alapítása

Az európai szövetkezet alapításának két csoportja különíthető el: *jogelőddel* vagy *jogelőd nélküli* alapítás. A jogelőddel való alapítás sajátosságát az adja, hogy a szövetkezeti forma kialakítására átalakulás keretében kerül sor. Az *egyesüléssel* történő alapítás követelményei már ismertek az SE jogából, ugyanis ebben az esetben is olyan szövetkezetek határozhatják el európai szövetkezet egyesüléssel történő alapítását, melyek alapszabályában rögzített székhelye és központi ügyintézésének helye az Európai Közösségen belül található, valamint legalább két éve működik egy másik EK tagállam joga alá tartozó leányvállalata vagy más létesítménye. *Beolvadás* esetén az átvevő szövetkezet formája változik át európai szövetkezetté. A rendelet alapján az egyesülés lebonyolítására és megítélésére a jogelőd szövetkezetre alkalmazandó tagállami jog szövetkezetek egyesülésére vagy ennek hiányában részvénytársaságok belső egyesülésére vonatkozó szabályai irányadók.

Jogelőd nélküli alapítás esetében minimálisan 5, legalább két tagállamban lakóhellyel rendelkező természetes személy, vagy minimum 5, legalább két tagállam joga alá tartozó természetes személy, társaság és más bármelyik tagállam joga szerint alapított szervezet szükséges.

Az alapítás során a felek **alapszabályt** kötelesek elfogadni. Az alapszabály érvényességi kelléke annak írásbelisége, egyebekben pedig a székhely szerinti tagállam szövetkezet alapítására vonatkozó szabályait kell alkalmazni. A regisztráció és a publicitás tekintetében az alapítás során a

tagállam részvénytársaságokra vonatkozó szabályai irányadók. A bejegyzéshez az alapszabálynak legalább a következő minimális tartalmi elemekről kell rendelkeznie:

- az SCE neve (feltüntetve az SCE rövidítést);
- székhely;
- célok meghatározása;
- az SCE fennállására megszabott időtartam;
- alapítók személye;
- tagokat megillető jogok és kötelezettségek;
- a tagfelvétel és a tagsági jogviszony megszűnésének részletes feltételei;
- a jegyzett tőke összege, az azt alkotó részjegyek névértéke;
- a nyereségből a rendelet által előírt tartalék javára történő átcsoportosítás szabályai;
- a szervezet (irányító szervek hatásköre, tagok kinevezése, felmentése, felelőssége, határozatképesség és döntéshozatal szabályai).

A pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulás *alapításkori rendelkezésre bocsátása* vonatkozásában a rendelet előírja, hogy a készpénz ellenében megszerzett részjegyek névértékének legalább 25%-át, apport tekintetében pedig annak teljes összegét szolgáltatni kell a bejegyzési kérelem benyújtásával egyidejűleg.
Az SCE nyilvántartásba vételétől a tagállami hivatalos lap mellett az Európai Unió Hivatalos Lapjában közleményt kell megjelentetni. Az SCE **tagjainak felelőssége** – amennyiben az alapszabály ettől eltérően nem rendelkezik – alapításkor *korlátozott*, azaz nem haladhatja meg az általa jegyzett részjegy névértékét. A felelősség korlátozott voltát az SCE cégnevében is fel kell tüntetni pont annak érdekében, hogy egyértelművé váljon, hogy az alapszabály terheli-e a tagjait a korlátlan felelősséggel vagy sem.

2.3.3. Az SCE szervezeti rendszere

Az SCE esetében is lehetőség van a **monista vagy a dualista** vállalatirányítási modell bevezetésére az európai részvénytársaságnál megismert szempontok szerint. Másik sajátossága az SCE szervezetének, hogy a rendelet társaságok (mint szövetkezeti tagok) számára is lehetővé teszi a szövetkezet bármely szervében való részvételt. Ebben az esetben a társaságot természetes személy képviselője segíti teendői ellátásában.

A legfőbb szerv a **közgyűlés**, melynek naptári évenként legalább egy alkalommal üléseznie kell, ugyanis az üzleti év vége előtt legalább 6

hónappal összehívása kötelező. Az SCE első közgyűlésére az alapítást követő 18 hónapon belül bármikor sor kerülhet. Az összehívást bármelyik szerv, valamint a kisebbség (5000 fő vagy szavazatok 10%) is kezdeményezheti. A közgyűlés kompetenciájába tartozó kérdéseket az alapszabály mellett a tagállami jog is meghatározhatja. A közgyűlés időpontjáról és napirendjéről a tagokat *meghívó* útján kell értesíteni, melyet legalább a közgyűlés megtartásának időpontját megelőző 30 napon belül meg kell küldeni a tagoknak.

A közgyűlésen a tagok *szavazati aránya* főszabály szerint az egy tag egy szavazat elvéhez igazodik. Az SCE együttműködést takaró jellegére tekintettel a részjegyek részjegytőkéhez viszonyított aránya a rendelet értelmében nem releváns a szövetkezet közgyűlésén gyakorolható szavazati jog szempontjából. A rendelet azonban a tagállami jogalkotás kompetenciájába utalja annak eldöntését, hogy megengedi-e a szövetkezetbe bevitt tőke hozzájáruláson felüli tevékenységben való személyes közreműködés vagy részvétel alapján egy tag számára, hogy egynél több szavazata legyen. Objektív korlátot képez a rendelet azon előírása, mely az egy tag által gyakorolható szavazati jogot 50 szavazatban, illetve az összes szavazat 30%-ban maximálja.

A szövetkezet irányítását a dualista rendszerben az **irányító szerv** látja el. Az irányító szerv tagjait a felügyelő bizottság nevezi ki és hívja vissza. Ennél fogva egy személy egy időben nem lehet mind az operatív mind a felügyelő bizottság tagja. A **felügyelő bizottság** általános kontrollt gyakorol az irányító szerv tevékenysége felett. A felügyelő bizottság ellenőrzési munkájának megkönnyítése érdekében az irányító szerv háromhavonta jelentést köteles készíteni. A felügyelő bizottság nem vonhatja el az irányító szerv hatáskörét.

A monista rendszerben a cégvezetés teendőit az **ügyviteli szerv** látja el. Ez esetben tagjait a közgyűlés választja, egyebekben pedig rájuk a kétszintű rendszer irányító szervre vonatkozó előírásai alkalmazandók.

Az irányító, ügyviteli szerv és a felügyelő bizottság tagjainak a megbízatása legfeljebb 6 évre szólhat. A cégjegyzés tekintetében főszabályként az együttes cégjegyzés elve érvényesül, de az alapszabály megengedheti az önálló eljárást is.

2.3.4. Az SCE működése

Az SCE jegyzett tőkéjét a tagállami hivatalos valutában kell kifejezni, de összege nem lehet kevesebb 30.000.- EUR-nál. A jegyzett tőke a tagok által jegyzett **részjegyek**ből áll, melyek kivétel nélkül névre szólóak és *korlátozottan forgalomképesek*. A részjegyek ugyanis csak a közgyűlés vagy az operatív/ügyviteli szerv egyetértésével ruházhatók át. Részjegyet csak gazdasági szempontból értékelhető eszközként lehet kiállítani, így egy tag munkavégzése vagy szolgáltatásnyújtása nem szolgálhat részjegy megszerzésének alapjául. AZ SCE *saját részjegyet nem* szerezhet.

Tagsági jogviszonyt az SCE-ben vagy közvetlenül az alapításkor vagy az SCE működése folyamán tagfelvételi kérelemmel lehet szerezni. A tagok felvételéről az ügyviteli vagy az operatív szerv dönt. A tagsági jogviszony *megszűnhet:*

- tag halála;
- részjegy átruházása;
- tag kilépése;
- kizárás;
- a tag felszámolása, csődje;
- alapszabályban és a székhely szerinti tagállam jogában megjelölt más esetek.

A működés során elért *nyereség felosztását* az alapszabály határozza meg. Mielőtt azonban egy üzleti év végén felosztják a nyereséget, *törvényi tartalékot* kell képezni, ami az üzleti évben elért többlet 15%-át jelenti. Az SCE alapszabálya *osztalékfizetésről* is rendelkezhet. Az osztalékfizetés arányának megállapítására az SCE-vel fennálló kapcsolat, az SCE-nek teljesített szolgáltatások szolgálhatnak alapul.

2.3.5. Az SCE megszűnése

Az EU jogára jellemző módon az SCE szabályait rendező tanácsi rendelet nem sorol fel részletes megszűnési okokat, hanem a megszűnés kivitelezésére vonatkozó eljárási szabályokat rögzít csupán. Ennek megfelelően az európai szövetkezet *jogutóddal* és *jogutód nélkül* egyaránt megszűnhet. A jogutód nélküli megszűnés esetén felszámolási, végelszámolási vagy más hasonló fizetésképtelenségi, kifizetések beszüntetésére irányuló eljárást kell lefolytatni. A jogutóddal történő megszűnést a szövetkezetté történő átalakulás jelenti.

XV. FEJEZET
VERSENYJOG

A gazdasági élet szereplői áruik, szolgáltatásaik értékesítése során a piac többszereplős voltából következően szükségképpen versenyhelyzetben vannak. Azzal, hogy a fentebb vázolt jogszabályok a vállalkozás szabadságából kiindulva a vállalkozási tevékenység beindítását és folytatását csupán néhány hitelezővédelmi előírással korlátozzák, az ugyanazon vagy hasonló árukat, szolgáltatásokat kínáló piaci szereplők száma jelentősen megnövekedett. A versenyhelyzetben az állam beavatkozása mindenképpen szükségszerű, hiszen a vállalkozásokkal kapcsolatba kerülő üzletfelek és fogyasztók védelme érdekében olyan alapvető játékszabályok lefektetése szükséges, melyek a piaci verseny tisztaságát biztosítják. A versenyelőny nem jogellenes és nem tilalmazott helyzet. A versenyelőnyhöz vezető út, az annak elérése érdekében alkalmazott eszközök azonban már lehetnek olyanok, melyek az üzleti tisztesség követelményébe ütköznek, és végső soron károkat, torzulásokat okoznak a szabad piaci versenyben. A verseny fenntartása és fennmaradása ugyanis a piaci szereplőkkel szerződő fogyasztók és üzletfelek jól felfogott érdeke. Ha a verseny csökken vagy megszűnik a piacon, úgy a fogyasztók és üzletfelek kiszolgáltatottá válnak, mert a vállalkozások a piaci folyamatokra (kereslet-kínálat, nyersanyagok árának alakulása, stb.) tekintet nélkül alakíthatják üzletpolitikájukat. A verseny a modern piacgazdaság velejárója, legfontosabb pillére. A verseny sarkallja a piaci szereplőt a szolgáltatások színvonalának javítására, a fogyasztók, üzletfelek számára előnyös konstrukciók kidolgozására, végső soron a technikai, gazdasági és társadalmi fejlődésre. A versenyt nem foghatjuk fel puszta árversenyként. A többszereplős piacon a fogyasztók és üzletfelek kedvéért folytatott versenyben az ár kétségkívül az egyik legfontosabb tényező, azonban a versenyelőny megszerzésének számos más eszköze is lehet (a szolgáltatás minősége, az értékesítés körülményei, kapcsolódó engedmények, hűségkedvezmények, ajándékok, stb.). Az állam feladata, hogy a piaci verseny alapvető játékszabályainak lefektetésével őrködjön a verseny tisztasága felett. Az ebből az elgondolásból kialakult versenyjog szabályai sajátos helyet foglalnak el a magánjogban. A versenyben alkalmazható magatartások sokasága és kategorizálhatatlan volta miatt a magánjogra jellemző diszpozitivitás és pozitív, megengedő típusú normák főszabályát felváltják a kógens, negatív tartalmú, tiltó rendelkezések. A tilalmazott magatartások körét sem lehet azonban a büntetőjoghoz hasonló precizitással meghatározni, hiszen az üzleti élet olyan jogon túli, már-már üzleti erkölcsnek minősíthető zsinórmértékeket is kialakított, melyek jogszabályba inkorporálása lehetetlen feladat volna. Sajátos így a versenyjog abban a tekintetben is, hogy negatív tartalmú előírásai a kazuisztikát

elkerülve olyan gumiszabályokat, generálklauzulákat és kifejezéseket használnak, melyek minden esetben az adott tényállás melletti értelmezésre szorulnak. Erre az értelmezésre hivatott a versenyjog kikényszerítésére létrehozott versenyhatóság, melynek tevékenysége a bíróság és a közigazgatási hatóság konfliktuskezelési lehetőségei között félúton helyezhető el. A versenyjog léte és alkalmazása napjaink piacgazdaságában megkerülhetetlen, és kiemelt jelentőséggel bír. Bár az Európai Unió saját versenyjogi szabályokat alkotott a közös európai piac működésének biztosítására, e fejezetben mégis elsősorban a magyar versenyjog előírásaira fókuszálunk, azok közül is a versenyjog anyagi jogi szabályait elemezzük, az eljárási szabályokra nem térünk ki.

Az első magyar versenytörvény az 1923. évi V. tc. volt, mely kizárólag tisztességtelen versennyel kapcsolatos szabályokat tartalmazott. A törvényt a szocialista időszakban sem helyezték hatályon kívül, ugyanis az ipari tulajdon oltalmáról szóló Párizsi Uniós Egyezményhez Magyarország is csatlakozott, és ez a nemzetközi kötelezettségvállalás megkívánta a tisztességtelen versenycselekmények elleni fellépést a részes államoktól. Az 1931. évi XX. tc. volt hazánkban az első, amely a gazdasági versenyt korlátozó megállapodásokkal, a kartellekkel szembeni fellépésről rendelkezett. Természetesen a szabályozott témakör okafogyottá vált 1945. után, így a törvényt hatályon kívül helyezték. Az 1984. évi IV. törvényünk volt az első olyan magyar versenytörvény, mely már a versenyjog több területét is szabályozta, így a tisztességtelen verseny tilalma mellett a kartellekről, gazdasági erőfölényről és a versenyjogi fogyasztóvédelemről is rendelkezett. Az 1990. évi LXXXVI. törvény a rendszerváltást követően már az európai versenyjog szabályainak elemzésére építve készült, így a fúziókontroll szabályai is megjelentek rendelkezései között. A ma is hatályba lévő, azonban hatályba lépése óta három alkalommal is jelentős módosításon (2000., 2003., 2008.) átesett 1996. évi LVII. törvény (Tpvt.) már mindenben megfelel az európai szintű versenyjog követelményeinek. E fejezet a Tpvt. rendelkezéseit elemzi.

1. A magyar versenyjog általános szabályai

1.1. A versenytörvény hatálya

A versenyjog hatályos szabályait Magyarországon a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpvt.) tartalmazza. A törvény preambulumában a szabad piaci verseny jelentőségéről szól, melynek gazdasági hatékonyságot növelő és társadalmi felemelkedést segítő hatást tulajdonít. A kiegyensúlyozott szabad

piaci verseny fenntartását a közérdek, a vállalkozások és fogyasztók érdekei egyaránt indokolják. Ezért fontos, hogy a tisztességes verseny követelményébe ütköző piaci magatartások tilalmazottak legyenek, és olyan szankciókat helyezzen a törvény kilátásba, mely hátrányos jogkövetkezmények visszatartó (prevenciós funkció) erővel bírnak. E célok megvalósítása érdekében a versenytörvény hatályát személyi és területi hatály szempontjából is tágan határozta meg a jogalkotó. Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül azt a tényt, hogy Magyarország Európai Unióhoz történt 2004-es csatlakozása óta a magyar versenyjog szabályainak alkalmazása csak olyan versenyjogi jogsértések esetében lehetséges, melyek nem bírnak úgynevezett közösségi dimenzióval, azaz hatásukat kizárólag Magyarország területén belül éreztetik, vagy ha az európai versenyhatóság a versenyfelügyeleti eljárás lefolytatásának jogát a magyar versenyhatósághoz delegálja.

1.1.1. Személyi hatály

A Tpvt. személyi hatálya a természetes személyekre, jogi személyekre, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokra, valamint a külföldi székhelyű vállalkozások magyarországi fióktelepeire terjed ki. Ezeket összefoglaló néven **vállalkozások**nak nevezzük.

A *természetes személy* kategória az embert jelöli. A természetes személyek fogyasztóként és vállalkozásként egyaránt alanyai lehetnek a versenyjognak. Vállalkozásként természetes személyek lehetnek az egyéni vállalkozók, mezőgazdasági termelők, adószámos magánszemélyek, falusi vendéglátási tevékenységet folytatók. A *fogyasztó* fogalom sajátos a versenyjogban, ugyanis a fogyasztóvédelmi tárgyú jogszabályok fogalom meghatározásától eltérően, viszonylag tág definíciót ad: ennek megfelelően fogyasztó az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljáró természetes személy, aki lehet a termék vagy szolgáltatás megrendelője, vevője vagy felhasználója.

A vállalkozások döntő többsége *jogi személy.* A jogi személy fogalmát a Ptk. rendelkezéseinek megfelelően kell érteni. A versenyjog vállalkozásfogalmába jogi személyekként nem csupán az elsődlegesen gazdasági tevékenység folytatásának céljával létrejövő jogi személyeket (gazdálkodó szervezetek) kell értenünk, hanem azokat a non-profit jogi személyeket is (alapítvány, egyesület, stb.), melyek kiegészítő jelleggel gazdasági tevékenységet folytatnak. A versenyjogi értelemben vett vállalkozás tehát nem feltételezi az elsődlegesen gazdasági cél meglétét, azt, hogy a jogi személy bevételével a gazdasági-vállalkozási tevékenységből

származó nyereség meghatározó legyen. Ha a jogi személy a piacon megjelenik, akár elsődleges céllal, akár kiegészítő tevékenységként kereskedik, vállalkozásnak minősül.

1.1.2. Tárgyi hatály

A versenytörvény tárgyi hatálya a **piaci magatartások**at öleli fel. A piaci magatartás gazdasági tevékenységet feltételez, attól függetlenül, hogy a gazdasági tevékenység a vállalkozás elsődleges vagy másodlagos tevékenységét jelenti. Valamely sérelmezett magatartás vizsgálata során állást kell foglalni abban, hogy az piaci magatartásnak (versenycselekménynek) tekinthető-e. A versenyjog ugyanis kizárólag a vállalkozó versenycselekményét minősíti. *Versenycselekmény* a vállalkozó minden magatartása, amelyet piacra lépése, piaci szereplése során üzlete körében gazdasági céljai elérése érdekében fejt ki vagy tanúsít (157/1994. Vj.).
A piaci magatartás meghatározása során a versenyhatóság (Gazdasági Versenyhivatal) esetjogát kell segítségül hívnunk:

Bármely személy, aki ellenszolgáltatás ellenében elad vagy vásárol, illetve szolgáltatást nyújt vagy igényel, *piaci magatartás*t tanúsít, függetlenül attól, hogy tevékenységének eredményeként profithoz jut-e vagy sem (83/1998. Vj.). A piaci magatartásként való minősítés kérdéses lehet akkor, amikor közfeladatot ellátó szerv vagy hatóság cselekményét kell megítélni. A hatósági jogkör gyakorlása ugyan piaci hatású lehet, de nem minősülhet piaci magatartásnak (164/1999. Vj.). Ennek megfelelően akkor sem tartozik a versenytörvény hatálya alá egy önkormányzati határozat vizsgálata, ha annak következményeként az érintett piacon egyes vállalkozások versenyhátrányba kerülnek. Piaci magatartásnak minősül azonban a közfeladatot teljesítő szervezet piaci hatást kiváltó magatartása, ha az a törvényben rögzített közfeladatai végrehajtásához nem szükségszerű (48/1998. Vj.).

A tárgyi hatályt abból a szempontból is vizsgálnunk kell, hogy milyen piaci magatartásokat tilalmaz a Tpvt. A törvény öt magatartás-csoportra tartalmaz rendelkezéseket. Ennek megfelelően a magyar ***versenyjog fő területei*** a következők:

- tisztességtelen verseny tilalma;
- üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma;
- gazdasági versenyt korlátozó megállapodások tilalma (kartelltilalom)
- gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma (monopóliumok joga);
- vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (fúziókontroll).

1.1.3. Területi hatály

A versenytörvény területi hatálya eltérő attól függően, hogy a Tpvt. mely fejezetének – a versenyjog mely területének – alkalmazásáról van szó.

A törvény hatálya kiterjed a vállalkozások Magyarország területén tanúsított piaci magatartásaira, valamint a vállalkozások külföldön tanúsított magatartásaira is kiterjed a törvény hatálya, ha a magatartás hatása Magyarország területén érvényesülhet. Ezt nevezzük **extraterritoriális hatálynak**. A területi hatály szélesre nyitása a versenyjog érvényesülésének alapvető feltétele. Az állami szuverenitás a versenyjog esetében külföldi vállalkozások magatartásaira is kiterjed, ha azoknak a versenyre nézve negatív hatásuk lehet Magyarországon.

Példa lehet az az eset, amikor két külföldi vállalkozás összefonódása ügyében jár el a magyar versenyhatóság, mert mindkét fúzióban résztvevő vállalkozás rendelkezik irányítási joggal magyar vállalkozás felett (27/1997. Vj.). Fontos hangsúlyozni, hogy a törvény hatálya és ennek megfelelően a magyar versenyhatóság eljárási lehetősége tovább bővül, amikor a törvény a külföldön tanúsított magatartás magyarországi hatásának lehetőségét említi. Ez azt jelenti, hogy nem kell feltétlenül korlátoznia, torzítania vagy kizárnia a verseny a külföldön tanúsított magatartásnak, hanem ilyen eredmény hiányában a potenciális veszély (erre utal az érvényesülhet szó) is elegendő.

Az extraterritoriális hatály alól **kivétel**t képeznek a tisztességtelen verseny tilalmára vonatkozó szabályok, valamint az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolására irányadó rendelkezések (Tpvt. II-III. fejezetei). E két témakör esetében csak akkor járhat el a magyar versenyhatóság, ha a vállalkozás Magyarországon fejti ki magatartását.

2. A tisztességtelen verseny tilalma

2.1. A generálklauzula

Tilos gazdasági tevékenységet tisztességtelenül folytatni.

Ez a fejezeti generálklauzula általában tiltja meg a vállalkozások azon tevékenységét, melyek az **üzleti tisztesség** követelményébe ütköznek. A generálklauzula célja, hogy a versenyjogi jogsértés akkor is megállapítható legyen, ha a Tpvt. kifejezetten nem rendelkezik nevesített jogsértésként valamely egyébként tisztességtelen piaci magatartásról.

A generálklauzula elemeinek vizsgálatánál jelentősége van annak, hogy a törvény tevékenység **folytatás**áról szól. A folytatás jelzi, hogy egyszeri

magatartás nem szolgálhat a generálklauzulába ütközés megállapítására. Egyedi, véletlenszerű cselekmények szintén nem minősülhetnek versenyellenesnek. A **tisztességtelenség** meghatározására maga a törvény vállalkozik, amikor tisztességtelennek minősíti különösen az olyan magatartásokat, melyek a versenytársak, üzletfelek, valamint a fogyasztók érdekeit sértik vagy veszélyeztetik, vagy az üzleti tisztesség követelményébe ütköznek. A tevékenység tisztességtelen voltának megítélésében a gazdasági életben kialakult szokásokat, elvárásokat kell irányadónak tekinteni.

A versenyhatóság gyakorlatából álljon itt néhány példa a tisztességtelenség követelményének vizsgálatához kapcsolódóan. Önmagában az alaptalan perlés általában nem tisztességtelen piaci magatartás; a jogszerű vagy jogszerűtlen igényérvényesítés jogkövetkezményét a bírósági döntések jelenítik meg (BDT2009. 2066. I.). Nem sérti a jóhiszeműség és tisztesség alapelvét, illetve nem valósít meg tisztességtelen piaci magatartást a szerződő fél azzal, ha nem hívja fel a szerződéses partner figyelmét a mindkét fél által ismert tények lehetséges gazdasági következményeire, üzleti kockázatára (BDT2008. 1900.). Nem ütközik az üzleti tisztesség követelményébe a versenytárs részéről tett olyan szerződési ajánlat vagy felhívás, amely kedvezőbb üzleti feltételek kilátásba helyezésével kíséreli meg elérni, hogy a dolgozó a munkaviszonyát mondja fel és az ajánlatot tevővel kössön munkaszerződést. A munkaerőcsábítás nem egyszerűen a munkahely megváltoztatására való rábírást jelenti, hanem esetleg egy komplett üzem átvételét, azt, hogy az érdekelt féltől távozó munkaerő a személyéhez kapcsolódó tevékenységi kört, üzletágat is a versenytárshoz juttatja (BDT2004. 997.). Nem tisztességtelen önmagában annak a magatartása, aki belföldön értékesít külföldről származó, legális import keretében beszerezhető árut és ezzel a fogyasztók szélesebb körű kiszolgálását biztosító kereskedelmi tevékenységet végez. Ez olyan versenycselekmény, amely attól függetlenül nem tisztességtelen, hogy kizárólagos forgalmazói jogosultságot sért-e. Ebből következik, hogy önmagában a termék forgalmazása nem tisztességtelen piaci magatartás (BDT2002. 715.).

2.2. Nevesített tényállások

A tisztességtelen verseny tilalmát rögzítő generálklauzula mellett a versenytörvény meghatároz **öt olyan tipikusan versenyellenes magatartást**, mely a gyakorlatban gyakran előfordul. A nevesített tényállások szerepe egyrészről, hogy megkönnyítsék a generálklauzula fentebb részletezett elemeinek értelmezését, másrészről az, hogy a verseny tisztaságára leginkább veszélyes és tipikus jogsértések konkrét tényállásokban való rögzítésével ne hagyjanak szankcionálatlanul tisztességtelen piaci magatartásokat.

2.2.1. Hírnévsértés

A hírnévsértés tényállása a Polgári Törvénykönyv jó hírnévhez fűződő jogának sajátos megjelenése. A tényállás szerint tilos **valótlan tény** állításával vagy híresztelésével, valamint valós tény hamis színben való feltüntetésével, úgyszintén egyéb magatartással a versenytárs *jó hírnevét vagy hitelképességét* sérteni, illetőleg veszélyeztetni.

A tényállásban a **védendő jogtárgy** a versenytárs jó hírneve, *goodwill*je, amely a vállalkozásról a kereskedelemben kialakult kedvező képet jelenti. A másik védendő jogtárgy a versenytárs *hitelképessége*, mely a megbízhatóságot, szavahihetőséget jelenti. A jó hírnév és a hitelképesség két olyan tulajdonsága a vállalkozásoknak, melyek elvesztése jelentős gazdasági hátrányt, végső soron akár a versenyből való kiesést is eredményezhet. A törvény tiltja e jogtárgyak megsértését és veszélyeztetését egyaránt. Nem feltétlenül szükséges tehát az, hogy a jó hírnév vagy a hitelképesség bizonyítható módon sérüljön – pl. üzletfelek vagy fogyasztók pártolnak el a tényállítás hatására a vállalkozástól -, elegendő csupán ennek veszélye.

Bár a törvény szövege a versenytárs sérelmére elkövetett hírnévsértést rendeli szankcionálni, azonban a törvény szabályozási koncepciója és a versenyhivatal gyakorlata alapján megállapítható, hogy a piacra lépést tervező vállalkozás sérelmére elkövetett hírnévsértés is szankcionálható, hiszen ilyen esetben a jogsértő a potenciális versenytárs megjelenését nehezíti vagy akadályozza meg tisztességtelenül.

Az **elkövetési magatartások**at négy csoportba sorolhatjuk:

- *Tényállítás*: A tényállításnak valótlan tényekre nézve kell fennállnia. Az állítás, mint elkövetési magatartás azt jelenti, hogy a jogsértő saját maga jelent ki valótlan tényeket versenytársáról. Nincs jelentősége a tényállás megvalósulásának vizsgálata során annak, hogy írásban vagy szóban történik a tényállítás.
- *Híresztelés*: A híresztelés valótlan tények közvetett módon való kommunikálását jelenti. A jogsértő ebben az esetben úgy tünteti fel e tényeket, mintha más állítását kommunikálná csupán, más fedezte volna őket fel a versenytársról. Abban az esetben például, ha valamely minőségtanúsító szervezet vagy statisztikákat összeállító szerv minősítését, eredményeit a versenytársra vonatkozóan valótlanul idézi a jogsértő, a hírnévsértés megállapítható.
- *Valós tények hamis színben való feltüntetése*: Nem minden esetben valótlan tények állításával vagy híresztelésével valósítható meg a hírnévsértés tényállása. A versenytársra nézve hírnévsértő lehet az az állítás is, amely ugyan valós tényeket vesz alapul, azonban ezeket a versenytárs hátrányára ferdíti el. Példaként hozhatjuk fel azt az esetet, amikor egy légitársaság a repülőtértől kapott, egyébként valós statisztikai adatok felhasználásával úgy közöl táblázatos összehasonlítást honlapján, hogy a járattörlések, késések, poggyászkárokkal kapcsolatos események adataiból számolt százalékos eredményeknél nem veszi figyelembe, hogy a vizsgált időszakban a negatív színben feltüntetett versenytárs háromszor annyi járatot üzemeltetett, mint ő.

- *Egyéb*, a jó hírnevet vagy hitelképességet sértő vagy veszélyeztető *magatartás*: A valótlan tény állításán, híresztelésén és valós tények hamis színben való feltüntetésén túl a törvény minden olyan magatartást szankcionál, mely a versenytárs jó hírnevét vagy hitelképességét sérti vagy a sérelem reális esélyét magában hordozva veszélyezteti. A tipikus elkövetési magatartások a törvényben így korántsem jelentenek taxációt.

2.2.2. Üzleti titoksértés

Az üzleti titok jogosulatlan nyilvánosságra kerülése a gazdasági versenyben komoly hátrányt okoz a titok jogosultjának. A versenytörvény ebből következően kimondja, hogy tilos üzleti titkot tisztességtelen módon megszerezni vagy felhasználni, valamint jogosulatlanul mással közölni vagy nyilvánosságra hozni.

Az **üzleti titok** fogalmát a Ptk. határozza meg: a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden nem közismert vagy az érintett gazdasági tevékenységet végző személyek számára *nem könnyen hozzáférhető* olyan tény, tájékoztatás, egyéb adat és az azokból készült összeállítás, amelynek illetéktelenek által történő megszerzése, hasznosítása, másokkal való közlése vagy nyilvánosságra hozatala a *jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekét sértené vagy veszélyeztetné*, feltéve, hogy a *titok megőrzésével kapcsolatban* a vele jogszerűen rendelkező jogosultat *felróhatóság nem terheli*. A definícióból látható, hogy a tény, tájékoztatás vagy egyéb adat titokká minősítéséhez szükséges az is, hogy a jogosult a titok védelme érdekében intézkedéseket tegyen. Nem minősíthető így üzleti titoknak olyan információ, mely a jogosult honlapjáról előzetes regisztrációt követően hozzáférhető.

Az **elkövetési magatartás**okat négy csoportba rendezi a törvény:
- üzleti titok tisztességtelen módon történő megszerezése;
- tisztességtelen módon való felhasználása;
- mással való jogosulatlan közlése;
- jogosulatlan nyilvánosságra hozatala.

Látható, hogy az üzleti titok megszerzésének és felhasználásának *tisztességtelennek és jogosulatlannak* kell lennie egyben. A közlés és nyilvánosságra hozatal esetében a tisztességtelenség már nem feltétel, a jogosult engedélyének hiánya az, amely e magatartásokat jogellenessé teszi.

A tisztességtelenség körében a törvény két esetkört külön is nevesít a jogalkalmazók orientálása érdekében. Üzleti titok tisztességtelen módon való megszerzésének minősül az is, ha az üzleti titkot a *jogosult hozzájárulása nélkül*, a vele - a titok megszerzése idején vagy azt megelőzően - **bizalmi viszonyban** vagy **üzleti kapcsolatban** álló személy közreműködésével szerezték meg. *Bizalmi viszonynak* minősül különösen a munkaviszony, a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony és a tagsági viszony. Az *üzleti kapcsolat* az üzletkötést megelőző tájékoztatást, tárgyalást, ajánlattételt akkor is magában foglalja, ha azt nem követi szerződéskötés.

Nincs jelentősége annak sem, hogy az üzleti titok megsértője közvetlenül vagy közvetve profitál-e a jogsértésből. Az üzleti titok ingyenes továbbadása is szankcionált magatartást, hiszen olyan információt szivárogtat ki a versenytársról, amely annak gazdasági, pénzügyi hátrányt okoz. A gazdasági és pénzügyi hátrány kitétel az üzleti titokká minősítés során bír jelentőséggel, azonban a jogsértés megállapításának nem feltétele, hogy ez a hátrány az üzleti titok jogosultjánál be is következzen. Az más kérdés, hogy a gyakorlatban legtöbbször onnan szerez tudomást a jogosult a jogsértésről, hogy ezeket a hátrányokat érzékeli.

2.2.3. Bojkott

A bojkott tisztességtelen voltát az adja, hogy az üzleti kapcsolat kialakítását vagy fenntartását befolyásolja a versenytárs hátrányára. Megfosztja ezáltal a bojkottra felhívott címzettet attól, hogy befolyásmentesen döntsön üzleti kapcsolat kialakításáról, fenntartásáról vagy megszüntetéséről. A védelem tárgya ebben az esetben a piaci kapcsolatok rendje és a piaci szereplők döntési szabadságának védelme.

Tilos máshoz olyan **tisztességtelen felhívás**t intézni, amely harmadik személlyel fennálló gazdasági kapcsolat felbontását vagy ilyen kapcsolat létrejöttének megakadályozását célozza.

A bojkott **alanyai**:

- *bojkottáló*, aki felhívást intéz a másik félhez;
- *címzett*, akihez a felhívást intézik;
- *bojkottált*, akire a felhívás vonatkozik.

A bojkott nem csupán **szándékos**, de **célzatos magatartás** is. A felhívásnak a bojkottáló részéről ugyanis arra kell vonatkoznia, hogy gazdasági kapcsolatot a címzett ne alakítson ki a bojkottálttal, vagy meglévő kapcsolatát szüntesse meg. Ilyen célzat hiányában nem bojkottról, hanem jellemzően hírnévsértésről beszélünk. A felhívás szóban vagy írásban egyaránt megtehető.

Egy esetben a peres felek húsipari termékeket gyártó cégeknél használatos lánckesztyűk és láncköténye javításával foglalkoztak. Az alperes ezt a tevékenységet 15 éve folytatta, a felperes pedig rövidebb ideje végezte az alperes volt műszaki vezetőjének irányításával. Az azonos profilú cég megjelenése az alperesnek konkurenciát jelentett, ezért különböző gazdálkodó szervezeteket keresett meg levélben, amelyben azt állította, hogy a piacon megjelenő új cég (a felperes) nem rendelkezik a szükséges biztonsági vizsgálati minősítéssel, nem ismeri a javításra vonatkozó előírásokat. Tartalmazta a levél azt is, hogy a más által megajánlott mindenkori árnál konkrét összeggel olcsóbban fogja végezni alperes a javításokat. Utalt arra is, hogy a nem az általa javított lánckesztyűk és láncköténye nem adnak eligazítást arra, hogy a javítást ki végezte mert, hogy a munkát végző szerv neve nem nyert feltüntetést. A bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes által a húsfeldolgozó vállalatok igazgatóihoz küldött levelek tartalma bojkott felhívás. Az alperes fellebbezésben állított azon kifogására, miszerint a felperes leendő üzleti partnereivel valós tényeket közölt, a bíróság rámutatott arra, hogy a levelekben foglaltak valósága - az ügy elbírálása szempontjából - közömbös. A felperes által végzett javítások minősége a felperes megrendelőire és nem az alperesre tartozó kérdés. Ha a javítások minősége esetleg kifogásolható is, vagy a felperes eljárása nem felel meg a szabványban előírtaknak, az nem jogosítja fel az alperest a sérelmezett tartalmú levelek elküldésére. Az alperes esetleg más jogvédelmi eszközt vehet igénybe, de az általa választott - tisztességtelen piaci magatartást megvalósító - megoldást a fellebbezésben előadottak valódiságuk esetén sem teszik jogszerűvé. (Legfelsőbb Bíróság Gf.IV.30.497/1992.)

2.2.4. Jellegbitorlás

A gazdasági versenyben a versenyelőny megszerzésének tisztességtelen módja, ha a versenytárs által bejáratott márkanevet, csomagolást, formát a jogosult engedélye nélkül, megtévesztésre alkalmas módon használja a jogsértő. Az ilyen magatartás célja nyilvánvalóan az, hogy egy ismert, az üzlettársak, fogyasztók által jó minőségűnek talált termék, szolgáltatás felhasználásával erőbefektetés nélkül érjen el a jogsértő profitot az utánzással, megtévesztéssel.

Tilos az árut, szolgáltatást (a továbbiakban együtt: áru) a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel - ideértve az eredet-megjelölést is - vagy elnevezéssel *előállítani* vagy *forgalomba hozni*, *reklámozni*, továbbá olyan *nevet, megjelölést vagy árujelzőt használni*, amelyről a versenytársat, illetőleg annak áruját szokták felismerni.

A jellegbitorlás megállapításának **feltétele**, hogy a felek *versenytársak* legyenek, a használt külső, csomagolás, megjelölés ismert külsővel, csomagolással, *megjelöléssel összetéveszthető legyen*, és ezek használata a jogosult *hozzájárulása nélkül* történjen.

Az elkövetési magatartások vizsgálata során ki kell emelnünk, hogy *önmagában* a jellegbitorlással érintett áru *előállítása is jogsértő*, a

forgalomba hozatal nélkül is. Az előállítás, forgalomba hozatal és az árujelző használata külön-külön is megvalósítanak jogsértést, és nem szükséges, hogy e mozzanatok egymásra épüljenek.

A védjeggyel összetévesztésig hasonló megjelöléssel forgalmazott termékkel a jellegbitorlás akkor is megvalósul, ha a termék ára csak a töredéke a védjeggyel jelzett termék árának, illetve ha a forgalmazás csak rövid ideig és más kereskedelmi módszerekkel történt (BDT2006. 1490. I.). A versenytárs termékének elnevezésével összetéveszthetőségig hasonló terméknév használata is megvalósítja a jellegbitorlást és ezzel a tisztességtelen piaci magatartást, ha az adott névről a versenytárs áruját, vagy magát a versenytársat szokták felismerni (BDT2006. 1297.). Például: Adidas – Adidos; Nike – Niki, stb.

2.2.5. Tisztességtelen eljárások

Tilos a versenyeztetés - így különösen a versenytárgyalás, a pályáztatás -, az árverés, a tőzsdei ügylet tisztaságát bármilyen módon megsérteni. E tilalmat csak azokra a magatartásokra kell alkalmazni, amelyeket e törvény más rendelkezése vagy külön törvény nem szabályoz.

A tisztességtelen eljárások néven ismert jogsértésre vonatkozó tényállás **szubszidiárius norma**, ugyanis csak olyan eljárások körében bír jelentőséggel, mely eljárások sem a versenytörvényben, sem más törvényekben nem szabályozottak. A közbeszerzési eljárás, a külön törvényekben megjelenő árverések ebből következően nem tartoznak e klauzula hatálya alá. A tisztességtelen eljárások szankcionálásával a jogalkotónak az volt a célja, hogy olyan esetekben, amikor a versenyeztetés bármely formája nem egy jogszabályban kifejezetten megjelölt eljárás keretében megy végbe, és ennek tisztaságát megsértik, a sérelmet szenvedett fél a versenyjogot használhassa fel sérelmei orvoslására.

A jogsértést a **versenyeztetésben résztvevő bármely szereplő elkövetheti**: az ajánlatkérő, ajánlattevő és a bírálatban közreműködők egyaránt. Jogsértésnek minősül az ajánlatok megtételére nyitva álló határidő olyan formában történő meghatározása, mely eleve nem biztosít megfelelő időt a pályázat összeállítására, benyújtására.

A pályázati kiírás feltételeinek meg nem felelő személy versenytársként való részvétele a pályázaton az esélyegyenlőség és az egyenlő elbánás elvét sérti, ezért a tisztességtelen piaci magatartás tilalmába ütközik (EBH2001. 421.).

3. Az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma

A gazdasági életben a piaci szereplők (versenytársak, üzletfelek, fogyasztók) döntéseinek szabadsága érvényesül. Piaci és gazdasági folyamatok, a kereslet-kínálat alakulása, a beszerzési árak változása, az infláció és más tényezők befolyásolhatják e döntések meghozatalát. A versenytörvény azon magatartásokat tilalmazza, melyek a piaci tényezők körén kívül, valamely piaci szereplő által alkalmazott tisztességtelen magatartások, és az üzletfelek döntésének befolyásolására törekszenek. A reklám, termék, szolgáltatás iránti kereslet felkeltésére irányuló termékismertetők ebbe a körbe nem vonhatók addig, amíg valós tényeket közölnek, és az üzleti tisztesség követelményének megfelelnek. Az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásáról akkor beszélhetünk, ha az alkalmazott módszerek valótlan információkkal, lényeges információk elhallgatásával, az értékesítés körülményeinek tisztességtelen meghatározásával igyekeznek az áru vagy szolgáltatás iránti keresletet növelni, ezáltal az üzlettárs döntési szabadságát befolyásolni.

3.1. Az üzletfelek megtévesztése

A versenytörvény 2008. szeptember 1. előtt e fejezetet a fogyasztók megtévesztésének tilalmaként ismerte, és a fogyasztókkal szembeni megtévesztő kereskedelmi gyakorlatot tilalmazta. A fogyasztókkal szemben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról rendelkező 2008. évi XLVII. tv. (a továbbiakban: Fttv.) hatályba lépését követően azonban a Tpvt. a fogyasztónak nem minősülő üzletfelekkel szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra koncentrál.

Generális szabály az üzletfelek megtévesztésének tilalma. A **megtévesztés bármilyen formában történhet**, lényeg, hogy a gazdasági versenyben versenyelőny elérése – tipikusan az áru, szolgáltatás kelendőségének fokozása – érdekében alkalmazott módszer legyen. A törvény négy elkövetési magatartást sorol fel példálózó jelleggel, melyek megtévesztésnek minősülnek:

1) **Aktív megtévesztés**: az áru ára, lényeges tulajdonsága - így különösen összetétele, használata, az egészségre és a környezetre gyakorolt hatása, valamint kezelése, továbbá az áru eredete, származási helye, beszerzési forrása vagy módja - tekintetében *valótlan tényt vagy valós tényt megtévesztésre alkalmas módon állítanak*, az árut megtévesztésre alkalmas árujelzővel látják el, vagy az áru lényeges tulajdonságairól bármilyen más, *megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak*. Az aktív

megtévesztés lényege, hogy tudva valótlan információkat szolgáltatnak az áruról.

2) **Passzív megtévesztés**: *elhallgatják* azt, hogy az áru nem felel meg a jogszabályi előírásoknak vagy az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek, továbbá, hogy annak felhasználása a szokásostól lényegesen eltérő feltételek megvalósítását igényli. A passzív megtévesztés az áru használhatóságára, használatára vonatkozó lényeges információ elhallgatását jelenti.
3) **Az értékesítés körülményeire vonatkozó megtévesztés**: az áru értékesítésével, forgalmazásával összefüggő, az üzletfél döntését befolyásoló körülményekről - így különösen a *forgalmazási módról, a fizetési feltételekről, a kapcsolódó ajándékokról, az engedményekről, a nyerési esélyről* - megtévesztésre alkalmas tájékoztatást adnak. Az értékesítés közvetlenül körülményeinek megtévesztő feltüntetése gyakori eset a GVH gyakorlatában.
4) **Különösen előnyös vásárlás hamis látszatát keltik**. Önmagában nem ütközik a versenytörvénybe az, ha az árut akciós áron értékesítik, azonban ha az akció csak annak külsőségeiben nyilvánul meg (pl. az eredeti ár akcióként való feltüntetése egy jóval magasabb ár, mint eredeti ár lehúzása alatt), a megtévesztés megvalósul.

3.2. Üzletfél választási szabadságának korlátozása

Az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának másik esetkörét azok a magatartások jelentik, melyek az üzletfél választási szabadságát indokolatlanul korlátozzák. Ilyen módszernek minősül különösen, ha olyan körülményeket teremtenek, amelyek jelentősen megnehezítik az áru, illetve az ajánlat valós megítélését, más áruval vagy más ajánlattal történő tárgyszerű összehasonlítását. Tipikusan az agresszív marketing technikákat sorolhatjuk ebbe a körbe. Ha például az üzletfél figyelmét az árura vonatkozó óriási leárazással terelik el, és ezzel elfedik az áru gyenge minőségét, elavult voltát, az **üzletfél döntési szabadságát tisztességtelenül befolyásolják**, hiszen az értékesítés egy fontos tényezőjének, az árnak a manipulálásával a választás egyéb szempontjait likvidálják a mérlegelés köréből. Ide sorolhatók továbbá azok a magatartások is, melyek a forgalmazott termék más termékekkel való összehasonlítását kínálják az üzlettársak számára. Ha az összehasonlítás – jellemzően a döntésnél irányadó legfontosabb tényezőkre (ár, minőség) koncentrálva – figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy az összehasonlított termékek jelentős eltéréseik miatt nem alkalmasak az objektív összehasonlításra, a jogsértés megállapítható.

4. A gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma (kartelltilalom)

A vállalkozások a versenyelőny vagy a piacon maradás biztosítása érdekében egymás együttműködnek és jogszerűen együttműködhetnek. Az együttműködésnek hatályos jogunk is kínál jogszerű kereteket, például a társasági törvényben szabályozott egyesülés, mint kooperációs társaság elismerésével. A versenytörvény az együttműködésnek azon formáit tiltja, melyek a verseny tisztaságát és a fogyasztók és üzletfelek érdekeit sértik. Azok a megállapodások minősülnek kartellnek, melyek a szabad piaci versenyre negatív hatást gyakorolnak, azaz a versenyt szűkítik, torzítják vagy kizárják a versenytársak között. A verseny alapját jelenti ugyanis a piac többszereplős jellege mellett az is, hogy a piaci szereplők egymással versengve eltérő árú, minőségű termékeket kínáljanak eladásra. Ha az egyébként versenytársnak minősülő – ugyanazon vagy hasonló termékeket vagy szolgáltatásokat az érintett piacon nyújtó – vállalkozások olyan feltételeket rögzítenek egymás között, melyek alkalmasak a verseny hátrányos befolyásolására, a versenyjog beavatkozása indokolt.

A versenyjog a kartellekkel szemben kétféle szabályozási módszert alkalmazhat. A **tilalmi elv** alapján – melyet hatályos jogunk is követ – a gazdasági versenyt korlátozó megállapodásokat a versenyjog általánosan megtiltja, és jól körülhatárolt kivételeket fogalmaz meg a tilalom alóli mentesülés, mentesítés érdekében. A másik megközelítés a **visszaélési elv** (jelenleg Dánia, Luxemburg és Hollandia versenyjoga alkalmazza). A visszaélési elv lényege, hogy nem a kartellek, hanem az azokhoz kapcsolódó visszaélésszerű magatartások tiltottak. A kartellek ebben a rendszerben megengedettek, azonban regisztráció kötelesek. A kartell működését kíséri figyelemmel az arra jogosult szerv, és visszaélés esetén szankcionál. Ahogyan említettük, a magyar versenyjog a tilalmi elvet vallja.

4.1. A kartell fogalma

A versenyt korlátozó megállapodás vagy más néven kartell fogalmának meghatározása összetett feladat. Nem szűkíthető le a versenytársak közötti szerződésre, és a hatás, negatív eredmény tekintetében sem lehet a tilalmat csak a versenyt abszolút módon kizáró megállapodásokra korlátozni. Ennek megfelelően a Tpvt. egy háromszor három elemű fogalmat kínál a kartell meghatározására:

Tilos a vállalkozások közötti **megállapodás** és **összehangolt magatartás**, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az

egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a **döntés**e (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny ***megakadályozását, korlátozását*** vagy ***torzítását*** *célozza*, vagy ilyen *hatást fejthet*, illetve *fejt ki*.

A kartell fogalmi elemeit három csoportba sorolhatjuk, és mindegyik csoporthoz három-három lehetséges elemet rendelhetünk. Ha minden csoportból legalább egy-egy elem megvalósul, akkor a megállapodás kartellnek minősül:

1) Elkövetési magatartások:
   a) *megállapodás*: a felek közötti szerződés megkötése;
   b) *összehangolt magatartás*: kidolgozott megállapodás nélkül a kartellben résztvevők azonos magatartást tanúsítanak;
   c) *döntés*: a versenytársak a kartellt valamely társadalmi szervezetük döntésének köntösébe bújtatják, amely nem szükséges, hogy feltétlenül kötelező határozat legyen, elegendő az ajánlás is.

2) Versenyszűkítés hatóköre:
   a) a verseny *megakadályozás*a: meggátolja egy potenciális verseny kialakulását;
   b) a verseny *korlátozás*a: egy már meglévő piaci versenyt beszűkít;
   c) a verseny *torzítás*a: egy már kialakult versenyt hátrányosan érint.

3) Kartell hatása:
   a) *tényleges sérelem*, azaz a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása bekövetkezik a megállapodás hatására;
   b) *objektíve alkalmas sérelem okozására* (ez teszi lehetővé, hogy a kartellt már kezdeti stádiumában szankcionálni lehessen, sérelem bekövetkezte nélkül is);
   c) *szándék negatív hatások kiváltására* (a megállapodás ezt célozza).

A versenyjog klasszikus kartellei azok, melyek a legsúlyosabb hátrányt jelentik az üzletfelek, fogyasztók számára a piacon. Ezeket a kartelleket az amerikai versenyjogi terminológiát alapul véve **kőkemény kartell**eknek (*rock hard cartel)* nevezzük:

- *Árkartell:* a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására.
- *Piacfelosztás:* a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására.

A piacfelosztás példája, amikor pizza futár cégek Budapest kerületeit úgy osztják fel egymás között, hogy a házhozszállítás díját az előre rögzített saját területeken kívül aránytalanul megemelik. Ez a kiszállítási díj alkalmas arra a fogyasztók jelentős része esetében, hogy csak

attól a cégtől rendeljen pizzát, amelyik a kerületébe ingyen vagy szimbolikus díj ellenében szállít.

A **kartellek tartalmukat tekintve** azonban igen sokfélék lehetnek:

- a versenytársak közötti, a *versenyeztetéssel kapcsolatos összejátszás*;
- *kontingentáló kartell*:
  - az előállítás, a forgalmazás, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására;
  - a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint a fogyasztók meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárására;
- a *piacra lépés akadályozása*;
- azonos értékű vagy jellegű ügyletek tekintetében az *üzletfelek megkülönböztetése*, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben;
- a *szerződéskötés* olyan kötelezettségek vállalásától történő *függővé tétele*, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához.

A kartelleket a **résztvevők egymáshoz való viszonya alapján** is csoportosíthatjuk:

- *Horizontális kartell* esetében a termelés, értékesítés folyamatának azonos lépcsőfokán álló vállalkozások (pl. a nyersanyag gyártói) között jön létre a megállapodás.
- *Vertikális kartell* esetén az érintettek különböző lépcsőfokon állnak, de egymással valamilyen üzleti kapcsolatban vannak (pl. szállító-megrendelő).

4.2. Jogkövetkezmények

A gazdasági versenyt korlátozó megállapodásokra, mint jogszabályba ütköző szerződésekre a Polgári Törvénykönyv szerződések semmisségére megállapított rendelkezései alkalmazandók. A semmisség a szerződéshez egyébként fűződő joghatások beálltát zárja ki, illetve a semmis szerződést az eredeti állapot helyreállításával teszi meg nem történtté. A versenytörvény a Ptk. semmisségre irányadó rendelkezéseit sajátos szabályokkal egészíti ki (*addicionalitás)*. Ez alapján a **Ptk. és a Tpvt.** kartellekre megállapított **jogkövetkezményei együttesen alkalmazandók**.

A kartellek **versenyjogi jogkövetkezményei**nek megállapítására, a szankciók alkalmazására a Gazdasági Versenyhivatal jogosult:

- törvénysértés megállapítása;
- a jogsértő magatartás abbahagyásának elrendelése (pl. összehangolt magatartás esetén);
- a jogsértő magatartás folytatásának megtiltása;
- bírság kiszabása;
- kötelezettség előírása.

4.3. Mentesülés a kartelltilalom alól

A kartell fogalma alapján látható, hogy a vállalkozások közötti együttműködés bármilyen formája versenytörvénybe ütköző lehet akkor, ha a piaci versenyt legalább kis mértékben torzítja. Léteznek azonban olyan helyzetek, amikor a megállapodás bár a kartell fogalmi körébe vonható, azonban pozitív hatásai miatt nem indokolt a tilalom fenntartása. Ebből kiindulva a megállapodások között vannak olyanok, melyek mentesülnek a tilalom alól. A mentesülésnek két intézményesített és egy egyedi formáját ismeri a Tpvt. A két intézményesített forma lényege, hogy egyik esetben a versenytörvény, másik esetben a Tpvt. felhatalmazása alapján kormányrendeletek bizonyos szempontok alapján valamennyi, az adott jellemzővel bíró megállapodást kivesznek a tilalom alól. A harmadik, egyedi mentesítés esetében egy konkrét megállapodást vizsgál a Gazdasági Versenyhivatal, és egyedileg kell bizonyítani a versenytörvényben megjelölt, a tilalom felülírását indokoló tényezők fennállását.

4.3.1. Törvényi mentesség

A versenytörvény a megállapodások két fajtáját mentesíti.

1. Az egyik esetben az **egymástól nem független vállalkozások** közötti megállapodások mentesülnek a tilalom és a hozzá fűződő jogkövetkezmények alól. Magától értetődik, hogy nem indokolt a kartell megállapítása és megtiltása abban az esetben, ha a megállapodásban résztvevő, jogilag független vállalkozások egymásnak azért nem versenytársai, mert gazdaságilag egységes üzletpolitikát alkalmaznak (tipikusan anya és leányvállalat, ugyanazon vállalatcsoport tagjai, stb.). A Tpvt. szerint nem függetlenek a vállalkozások, ha

- egyik a másikat irányítja, vagy
- azokat ugyanaz a vállalkozás irányítja vagy ugyanazok a vállalkozások közösen irányítják.

Függetlennek kell azonban tekinteni azokat a vállalkozásokat, valamint azokat az állami vagy helyi önkormányzati többségi tulajdonban lévő vállalkozásokat, amelyek piaci magatartásuk meghatározásában önálló döntési joggal rendelkeznek.

2. A törvényi mentesség másik esete az ún. **bagatell kartell**, azaz a csekély jelentőségű megállapodások. Mivel a kartell fogalom meghatározása során a törvény nem különböztet aszerint, hogy a versenykorlátozó hatásnak milyen a jelentősége, nagysága, így indokolt, hogy a Tpvt. a tilalom alól kivegye azokat a megállapodásokat, melyek az érintett piacon összességében csekély gazdasági potenciállal rendelkeznek, így megállapodások hatására a piac legfeljebb elenyésző mértékben torzul. A bagatell kartell minősítés feltétele, hogy a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az *együttes részesedése az érintett piacon* a **10%-ot** *nem haladja meg*. A 10%-ot meg nem haladó piaci részesedésnek a megállapodás hatályának teljes időtartama alatt, ha pedig az egy évnél hosszabb, minden naptári évben teljesülnie kell.
Az érintett piac meghatározása során nem jelenthetjük ki kategorikusan, hogy a magyar versenyjog alkalmazása esetén az ország területét tekintjük érintett piacnak. Az érintett piaci meghatározása minden ügyben egyedileg történik. **Érintett piac** az a piac, ahol a versenykorlátozó, kizáró vagy torzító hatás jelentkezik. Az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru (keresleti és kínálati helyettesíthetőség) és a földrajzi terület figyelembe vételével kell meghatározni. Földrajzi terület az, amelyen kívül:

- a fogyasztó illetve az üzletfél nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy
- az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.

Ennek megfelelőn az érintett piac lehet egy város, városrész, vagy akár egy megye, vagy régió is.

A bagatell kartellként történő minősítés azonban nem jelent abszolút mentességet. Vannak olyan kartellek, melyek jelentőségükre tekintet nélkül tiltottak, tisztességtelenek és piackorlátozó hatásúak, ezáltal tiltottak. A **csekély jelentőség ellenére sem mentesülhet** ennek megfelelően:

- *Kőkemény kartellek:* az árkartell és a piacfelosztás minden körülmények között tilos. Nincs jelentősége annak, hogy a megállapodást kötő vállalkozások piaci részesedése mekkora. Mivel az ár az fogyasztók, üzletfelek döntő többségénél a piaci verseny létének egyértelmű és legfontosabb mérőszáma, így az ebben való megállapodás versenytársak között minden esetben tilalmazott. A piacfelosztás esetében pedig azért nem mentesülhetnek a bagatell

kartellek sem, mert a versenytársak közötti megállapodás az értékesítés földrajzi területére vonatkozóan kizárja, hogy egymásnak versenytársai legyenek a továbbiakban.

- *Hasonló megállapodások együttes hatása folytán tilos bagatell kartellek:* Tilalom alá esik a megállapodás, ha annak és az érintett piacon érvényesülő további hasonló megállapodásoknak együttes hatásaként a verseny jelentős mértékben akadályozásra kerül, korlátozódik vagy torzul. A Gazdasági Versenyhivatal eljárása során megállapíthatja, hogy a megállapodás tilalom alá esik. Ilyen esetben azonban bírság kiszabásának nincsen helye. A kivétel indoka a „szalámi-taktika" elkerülésre. E kivétel hiányában a kartellben részes felek közötti megállapodások mentesülnének abban az esetben, ha bár meghaladják a bagatell kartellhez megkívánt piaci részesedés mértékét, azonban egyszerre mindig csak annyi versenytárs kötne megállapodást, amennyi esetében még a 10%-os küszöb nem kerülne átlépésre. Sok azonos tartalmú megállapodás bár külön-külön vizsgálva teljesítené a bagatell kartell követelményét, azonban együttes hatásukat vizsgálva nyilvánvalóan a kartelltilalom megkerülését eredményezné.

4.3.2. Csoportmentesítés

A megállapodások meghatározott csoportjait a **Kormány rendeletben** mentesítheti a kartelltilalom alól. A Kormány a megállapodások csoportos mentesüléséről a törvényben foglalt szempontok figyelembevételével rendelkezhet. A megállapodások meghatározott csoportját mentesítő rendeletek jellemzően *tartalmazzák azokat a szerződéses kikötéseket, melyek nem ütköznek a kartelltilalomba*. A megengedő listákat fehér, a kifejezetten tiltott szerződési rendelkezéseket fekete, a meghatározott feltételek esetén tolerált rendelkezéseket szürke listába csoportosítva. A csoportmentesítés jelentősége, hogy bizonyos megállapodások bár torzítják, korlátozzák a piaci versenyt, azonban valamilyen más gazdasági előnyt jelentenek, így nem indokolt a tilalom fenntartása (pl. a franchise szerződések esetében a franchise átvevőjének adott kizárólagos hasznosítási jog első ránézésre kartelltilalomba ütköző, hiszen egy földrajzi területen kizárja, hogy a franchise átadója másnak is jogot biztosítson a rendszerhez való csatlakozáshoz, azonban a franchiseból eredő gazdasági előnyöket a jogalkotó mégis fontosabbnak találja, így ezt a monopolhelyzetet eredményező klauzulát mentesíti).

Néhány *példa*: biztosítási megállapodások egyes csoportjainak mentesítése 203/2011. (X.7.) Korm. rendelet; vertikális megállapodások egyes

csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről 205/2011. (X.7.) Korm. rendelet; gépjármű utópiacra vonatkozó megállapodások mentesítéséről 204/2011. (X.7.) Korm. rendelet.

A Gazdasági Versenyhivatal eljárása során megállapíthatja azonban, hogy a csoportos mentesülés kedvezménye a jövőre nézve nem vonatkozik a megállapodásra. Ilyen esetben azonban bírság kiszabásának nincs helye.

4.3.3. Egyedi mentesség

A Gazdasági Versenyhivatal egyedi kérelem alapján hozott határozattal mentesíti a kartell tilalom alól a megállapodást vagy a tervezett megállapodást a következő **konjunktív feltételek** fennállása esetén:

- a megállapodás hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás *ésszerűbb megszervezéséhez*, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához (**gazdasági előnyt jelent);**
- a megállapodásból származó előnyök méltányos része a *fogyasztókhoz ill. üzletfelekhez jut (***fogyasztók, üzletfelek profitálnak belőle);**
- a gazdasági verseny velejáró korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez *szükséges mértéket nem haladja meg (***arányosság követelménye)**, és
- *nem teszi lehetővé* az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a *verseny kizárását (***versenyt nem zárja ki).**

A mentesítő határozatban a mentesítés *időtartamát* meg kell határozni. A mentesítés hatálya *előzetes vagy utólagos* feltételhez köthető, illetve kötelezettség írható elő *(konstitutív jelleg)*. A megállapodást mentesítő határozat hatálya visszahat a megállapodás megkötésének időpontjára. A mentesítés előzetes feltételhez kötése esetén a mentesítés a feltétel teljesülésével válik hatályossá. Az utólagos feltételhez kötött mentesítés megadásától hatályos, azonban a feltétel nem teljesülése esetében hatályát veszti.

5. Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma

A piaci verseny egyik előfeltétele, hogy az adott áru vagy szolgáltatás piacán több piaci szereplő kínáljon egymással versengő árukat vagy szolgáltatásokat. A monopóliumok léte a piaci verseny ellenében hat, azonban a monopolhelyzet bár nem kívánatos, de önmagában nem jogellenes. A monopóliumok kialakulását a később tárgyalásra kerülő fúziókontroll (vállalkozások összefonódásának ellenőrzése) igyekszik megakadályozni versenyjogi eszközökkel. Mégis előfordul, és a magyar piacon a korábbi állami tulajdon privatizálása után különösen sokszor találkozunk monopóliumokkal.

A **monopólium jogi és közgazdasági fogalma** egymástól eltér. Míg a közgazdasági definíciók monopólium alatt az adott áru piacán egyedül tevékenykedő vállalkozást értik, addig a jogi fogalom nem zárja ki, hogy a gazdasági erőfölényes helyzetben lévő vállalkozás mellett más vállalkozások is eladásra kínálják árujukat az érintett piacon. Ez az oka annak, hogy a törvény szövege nem a monopólium kifejezést, hanem a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás megjelölést használja.

5.1. A gazdasági erőfölény fogalma

Gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak és üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.

A *monopólium* két eltérő súlyú esetkört fog át:

- az áru és helyettesíthető áruk máshonnan történő beszerzési lehetőségeinek teljes hiányát, és
- a szokásosnál számottevően kedvezőtlenebb alternatív beszerzési lehetőségek létét.

A gazdasági erőfölény megítéléséhez **vizsgálni kell** különösen

- azt, hogy az *érintett piacra való belépés* és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli;
- a vállalkozás *vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét*, illetve annak alakulását;

- az *érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását,* valamint a vállalkozásnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.

Gazdasági erőfölényben lehet egy vállalkozás (*monopólium*) vagy több vállalkozás közösen (*oligopólium*).

*Szimmetrikus oligopólium*nak nevezzük azt a helyzetet, amikor megközelíthetően azonos méretű vállalkozások közösen vannak erőfölényes helyzetben. Ha a vállalkozások eltérő gazdasági súllyal bírnak, akkor *aszimmetrikus oligopólium*ról beszélhetünk. Előfordul még a jogosultak erőfölénye (*monopszónium)*, illetve több jogosult erőfölénye, az *oligopszónium*.

5.2. Visszaélésszerű magatartások

A versenyjog e fejezete az erőfölényben lévő vállalkozásokra sajátos felelősséget telepít, így a gazdasági erőfölénnyel való visszaélést megjelenítő magatartásokat szankcionálja. A **visszaélésszerű magatartásoknak három nagy csoportját** különíthetjük el:

1) Árral kapcsolatos visszaélések*:*
   a) tisztességtelen ár: indokolatlanul magas vételi vagy eladási ár kikötése;
   b) felfaló ár: tisztességtelenül alacsony ár alkalmazása, melynek célja a versenytárs kiszorítása az érintett piacról;
   c) áruvisszatartás: termék forgalomból való indokolatlan kivonása, forgalomba hozatal indokolatlan késleltetése az ár emelkedésének elérése, versenyhátrány okozása, indokolatlan előny szerzése végett.

2) Indokolatlan előny kikötése*:*
   a) *tisztességtelen indokolatlan előny:* üzleti kapcsolatokban tisztességtelen módon indokolatlan előnyök kikötése;
   b) *másik fél döntéseinek befolyásolása*, melynek célja indokolatlan előny elérése.

3) Indokolatlan hátrány okozása:
   a) *elzárkózás üzleti kapcsolattól:* a gazdasági erőfölényben lévő vállalkozás indokolatlanul elzárkózik a szerződéskötéstől vagy a szerződéses jogviszony további fenntartásától;
   b) *korlátozás:* a termelés, műszaki fejlődés, forgalmazás fogyasztók és üzletfelek kárára történő korlátozása;

c) *árukapcsolás:* egymáshoz természetüknél fogva nem tartozó áruk forgalmának összekapcsolása;
d) *üzletfelek indokolatlan megkülönböztetése:* azonos értékű vagy jellegű ügyletek esetén az üzletfelek indokolatlanul megkülönböztetése;
e) *piacra lépés indokolatlan akadályozása:* potenciális versenytársakkal szembeni hátrányok okozása;
f) *indokolatlanul hátrányos piaci helyzet teremtése* tényleges (nem potenciális) versenytársakkal szemben.

6. Vállalkozások összefonódásának ellenőrzése (fúziókontroll)

A fúziókontroll a piaci szereplők számának csökkenését igyekszik megakadályozni. A vállalkozások közötti összefonódás nem tilalmazott, azonban bizonyos, árbevételtől függő mérőszámok esetén engedélyköteles. A tőkekoncentráció a modern piacgazdaság velejárója, így a versenyjog feladata nem lehet ennek megakadályozása, csupán a versenyre kiemelten káros hatásokat jelentő koncentrációk visszaszorítása. A tilalom helyett az előzetes engedélykérés hangsúlyát láthatjuk, amikor megvizsgáljuk a GVH e körben született határozatait. A fúzió megtiltása a legritkább esetben fordul elő. Jellemzően az összefonódáshoz a résztvevő vállalkozásoknak bizonyos feltételeket kell teljesíteniük, garanciákat adniuk. Ez a gyakorlat mutatja, hogy a fúziókontroll a tőkekoncentráció elkerülhetetlen jelenségénél a versenyre negatív hatásokat igyekszik a minimumra szorítani, a monopolisztikus helyzet kialakulását elkerülni.

6.1. A fúzió fogalma

A fúzió fogalma a Tpvt.-ben nem azonos a gazdasági társaságok joga körébe megismert egyesülés, összeolvadás eseteivel. A fúziónak a versenytörvény három esetkörét különíti el:

6.1.1. Egyesülés

A fúzió legegyszerűbb esete, amikor egy vagy több előzőleg egymástól független vállalkozás *összeolvad*, vagy egyik a másikba *beolvad*, vagy a vállalkozás része a vállalkozástól független másik vállalkozás részévé válik. (lásd: gazdasági társaságok átalakulásánál tanult fogalmak).

6.1.2. Irányítás megszerzése más vállalkozás felett

A társasági jog konszernfogalmát (befolyásszerzés más társaságban) tágan értelmezve fúziónak minősül az is, ha egy vállalkozás vagy több vállalkozás

közösen közvetlen vagy közvetett *irányítást szerez* további egy vagy több, tőle független vállalkozás egésze vagy része felett.

A befolyásszerzés esetében a vállalkozások jogilag továbbra is önállók maradnak, azonban az irányítás megszerzésének következtében *gazdaságilag már nem minősülnek független vállalkozásoknak*, ennek megfelelően versenytársaknak.

A társasági joggal ellentétben a versenyjogi értelemben vett irányításszerzés jóval túlmutat a szavazati arányok vizsgálatán. A **közvetlen irányításnak** a versenytörvény a következő formáit ismeri:

- *szavazattöbbség:* az irányításszerző a másik vállalkozás többségi szavazati jogot biztosító üzletrészeivel, részvényeivel, illetőleg a szavazati jogok több mint ötven százalékával rendelkezik;
- *vezető tisztségviselők többségével kapcsolatos jogok:* az irányításszerző jogosult a másik vállalkozás vezető tisztségviselői többségének kijelölésére, megválasztására vagy visszahívására;
- *szerződésen alapuló irányítás:* az irányításszerző szerződés alapján jogosult a másik vállalkozás döntéseinek meghatározó befolyásolására;
- *tényleges irányítás (faktikus konszern):* az irányításszerző a másik vállalkozás döntéseinek meghatározó befolyásolására ténylegesen képessé válik.

Közvetett irányítással rendelkezik a vállalkozás azon vállalkozás felett, amelyet az általa irányított vállalkozás - vele együtt vagy önállóan - irányít vagy vállalkozások közösen irányítanak.

6.1.3. Tevékenységfolytató közös vállalkozás létrehozása

A fúzió fogalma alá vonja a Tpvt. a tevékenységfolytató új vállalat létrehozását is. Ebben az esetben több egymástól független vállalkozás közösen hoz létre általuk irányított olyan vállalkozást, amely egy önálló vállalkozás valamennyi funkcióját tartósan képes ellátni.

Ahhoz, hogy közös vállalatról lehessen beszélni, annak egyfelől a *felek által alapított*nak kell lennie, másfelől abban *korábban végzett* azonos vagy egymást kiegészítő *tevékenységüket kell, hogy egyesítsék*.

A tevékenységfolytató új vállalat azért tekinthető összefonódásnak, mert ugyan a közös vállalatot alapító vállalkozások jogi és gazdaság értelemben is függetlenek maradnak, azonban az új közös vállalat az alapítók által

korábban folytatott valamely tevékenységet fogja egy vállalkozás keretében folytatni. Példa lehet erre, amikor az azonos vagy hasonló áruk előállításával foglalkozó vállalkozások az áruk forgalmazásra történő előkészítését (mérlegelés, kicsomagolás, címkézés) egy közösen alapított vállalkozásra bízzák. Az összefonódás itt nem szervezetileg, hanem valamely funkció tekintetében érhető tetten. Bár a társaságok egymásnak továbbra is versenytársai maradnak, azonban a profiljukba tartozó egy fontos tevékenységet már közösen, egy közös vállalkozás keretében végeznek a továbbiakban.

6.2. Az összefonódás alanyai

Az összefonódás alapvető feltétele, hogy a fúzióban résztvevő vállalkozások megelőzően **független vállalkozások** legyenek.

Fúzióban *érintett vállalkozások* az összefonódásban közvetlenül és közvetetten részt vevő vállalkozások. Közvetlen résztvevők azok, akik között az összefonódás létrejön, míg közvetett résztvevők azon vállalkozáscsoport további tagjai, amelybe a közvetlen résztvevő tartozik.

Az engedélyt kérők köre a következőkben határozható meg:

- közvetlen résztvevő;
- közvetlen irányítás megszerzője;
- vállalkozásrész megszerzője;
- beolvadás esetén mindkét felet terheli az engedélykérési kötelezettség.

6.3. Az engedélykérési kötelezettség feltételei

Szó volt róla, hogy nem minden, a fúzió fogalmi körébe vonható koncentráció esetében terheli a résztvevőket engedélykérési kötelezettség. A versenyjog csak a jelentős dimenziójú fúziókat terheli engedélykérési kötelezettséggel. E körben ugyan nem használatos a bagatell megjelölés, azonban az engedélykérési kötelezettség fennállása a fúzióban résztvevő vállalkozások gazdasági potenciáljától, árbevételük nagyságától függ.

Abban az esetben kell a GVH-tól engedélyt kérni, ha

- valamennyi érintett vállalkozáscsoport, valamint az érintett vállalkozáscsoportok tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások előző üzleti évben elért nettó árbevétele együttesen meghaladja a **15 milliárd** forintot, **ÉS**

- az érintett vállalkozáscsoportok között van **legalább két olyan vállalkozáscsoport**, amelynek az előző évi nettó árbevétele a vállalkozáscsoport tagjai és más vállalkozások által közösen irányított vállalkozások nettó árbevételével együtt **500 millió** forint felett van **(***a rendelkezés célja, hogy ne kelljen beavatkozni olyan nem releváns ügyletekben, amikor egy nagyvállalt felvásárol egy kis céget*).

A GVH az engedély iránti kérelem elbírálásakor mérlegeli az összefonódással járó előnyöket és hátrányokat. Ennek során **vizsgálni kell különösen**

- az érintett piacok szerkezetét; az érintett piacokon fennálló vagy lehetséges versenyt, a beszerzési és az értékesítési lehetőségeket; a piacra lépés és a piacról történő kilépés költségeit, kockázatait, valamint műszaki, gazdasági és jogi feltételeit; az összefonódás várható hatását az érintett piacokon folyó versenyre;
- az érintett vállalkozások piaci helyzetét és stratégiáját, gazdasági és pénzügyi képességét, üzleti magatartását, bel- és külpiaci versenyképességét, illetve ezek várható változásait;
- az összefonódásnak a szállítókra, üzletfelekre és fogyasztókra gyakorolt hatását.

6.4. Az engedély sajátosságai

A GVH **nem tagadhatja meg** a fúzióhoz való hozzájárulást, ha az összefonódás nem hoz létre vagy nem erősít meg olyan gazdasági erőfölényt, amely akadályozza a hatékony verseny kialakulását, fennmaradását vagy fejlődését az érintett piacon vagy annak jelentős részén.

A versenyhatóság döntésének másik lehetősége, hogy **feltételekkel engedélyezi a fúziót**. Az összefonódás hátrányos hatásainak mérséklése érdekében a Gazdasági Versenyhivatal határozatában *előzetes vagy utólagos* feltételt, illetve kötelezettséget írhat elő, így különösen megfelelő határidő megállapításával előírhatja egyes vállalkozásrészek vagy egyes vagyontárgyak elidegenítését vagy a valamely közvetett résztvevő felett gyakorolt irányítás megszüntetését.

Az engedély *előzetes feltételhez kötése* esetén az engedély a feltétel teljesülésével válik hatályossá. Az *utólagos feltételhez* kötött engedély megadásától hatályos, azonban a feltétel nem teljesülése esetében hatályát veszíti.

Ha a versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyer, hogy az **engedély nélkül létrehozott összefonódás nem lett volna engedélyezhető**, a Gazdasági Versenyhivatal határozatában megfelelő határidő megállapításával előírja az egyesült vállalkozások vagy vagyon-, illetve üzletrészek különválasztását, elidegenítését, vagy a közös irányítás megszüntetését, vagy más kötelezettséget írhat elő a hatékony verseny helyreállítása érdekében.

A Gazdasági Versenyhivatal *határozatát visszavonja*, ha

- a bíróság által felül nem vizsgált határozatban az engedély megadása a döntés szempontjából fontos tény félrevezető közlésén alapul, vagy
- a kötelezett vállalkozás nem teljesítette a határozatban előírt valamely kötelezettséget.

IRODALOMJEGYZÉK

ADORJÁN Csaba – GÁL Judit: A gazdasági társaságok átalakulása (HVG Orac, Budapest, 2010.)

BODZÁSI Balázs: A jogi személyek körében felmerülő felelősségi kérdésekről, különös tekintettel a vezető tisztségviselőkre (Gazdaság és Jog, 6/2013. 8-14.)

FÉZER Tamás: Monista vállalatirányítás a társasági jogban (Acta Conventus de Iure Civili, Szeged, 2007. 55-64.)

FÉZER Tamás: Szövetkezet (In: Osztovits András (szerk.): Az új Ptk. és Ptké. kommentárja, Opten, Budapest, 2014.)

FÉZER Tamás: Egyesülés (In: Osztovits András (szerk.): Az új Ptk. és Ptké. kommentárja, Opten, Budapest, 2014.)

GADÓ Gábor: Kógens-e a diszpozitív? (Céghírnök, 9/2013. 3-5.)

GÁL Judit – SIKLÓSINÉ Antal Gyöngyi – SUSÁN Judit: Az egyéni vállalkozó és az egyéni cég új szabályai (HVG Orac, Budapest, 2011.)

GÁL Judit – KISS Gábor – ZARA László: A végelszámolási eljárás (HVG Orac, Budapest, 2010.)

GÁL Judit: Kft. – változások az új Ptk.-ban és a feltőkésítési kötelezettség (Céghírnök, 11/2013. 3-5.)

KÁROLYI Géza: Gondolatok az egyéni vállalkozás szabályozásáról (Magyar Jog 4/1999. 229-234.)

KÁROLYI Géza: A mezőgazdasági vállalkozókra vonatkozó szabályozásról (Cég és Jog, 10/2002. 9-12.)

KÁROLYI Géza: Az egyszemélyes társaságokról (Jogtudományi Közlöny, 9/1999. 397-402.)

KÁROLYI Géza: Külföldiek gazdasági célú letelepedésének lehetőségeiről (Gazdaság és Jog, 5/2000. 15-18.)

MISKOLCZI BODNÁR Péter: A társasági szerződés sajátosságai a Ptk-ban szabályozott szerződésekhez képest (Gazdaság és Jog, 7-8/2001. 27-37.)

MISKOLCZI BODNÁR Péter (szerk.): Európai társasági jog (KJK-Kerszöv, Budapest, 2004.)

MISKOLCZI BODNÁR Péter: Speciális társaságok. A társaságok különös formái (KJK-Kerszöv, Budapest, 2003.)

NOCHTA Tibor: A vezető tisztségviselők magánjogi felelősségének mércéjéről és irányairól az új Ptk. alapján (Gazdaság és Jog 6/2013. 3-8.)

PAPP Tekla: Az Európai Unió társasági jogi normái (Szeged, 2005.)

SÁRKÖZY Tamás: A magyar társasági jog Európában. A társasági és konszernjog elméleti alapjai (HVG Orac, Budapest, 2001.)

SÁRKÖZY Tamás: A szervezetek státuszjoga az új Ptk.-ban (HVG Orac, Budapest, 2013.)

SÁRKÖZY Tamás (szerk.): Gazdasági társaságok – Cégtörvény (HVG Orac, Budapest, 2014.)

SÁRKÖZY Tamás (szerk.): Polgári jog – A jogi személy (HVG Orac, Budapest, 2013.)

SZIKORA Veronika: Az egyes jogi személyek létjogosultsága a Polgári Törvénykönyvben (Collectio Iuridica Universitatis Debreceniensis I. 2001. 37-52.)

TÖRŐ Emese: A társaságcsoporthoz tartozó tagvállalatok, valamint vezető tisztségviselőik jogállásának kritikai elemzése (Competitio, 3/2004. 101-109.)

TÖRÖK Gábor: A gazdasági társaságok közös szabályai (Gazdaság és Jog, 7-8/2013. 3-9.)

VÉKÁS Lajos (szerk.): A Polgári Törvénykönyv – magyarázatokkal (Complex, Budapest, 2013.)